

Épüljetek fel lelki házzá!

EVANGÉLIKUS GYÜLEKEZETFEJLESZTÉSI PROGRAM

Épüljetek fel lelki házzá!

Evangélikus gyülekezetfejlesztési program

Épüljetek fel lelki házzá!

Evangélikus gyülekezetfejlesztési program

Budapest, 2021

Kiadja a Magyarországi Evangélikus Egyház Gyülekezeti és Missziói Osztálya
Budapest, 2021

www.gyulmisz.hu

Felelős kiadó: Németh Zoltán

Olvasószerkesztő: Miklósné Székács Judit

Nyomdai előkészítés: Ecsedi Klára

Szerkesztette: Galambos Ádám

Szerkesztőbizottság: Bárdossy Tamás, Galambos Ádám, Németh Zoltán

Csoportvezetők:

Elméleti, teológiai háttér: Hafenschner Károly, Kodácsy-Simon Eszter, Pángyánszky Ágnes

Belülről épülő egyház: Baranyay Csaba, Heinrichs Eszter, Kovács Áron

Kifelé nyitott egyház: Koczor Tamás, Sefcsik Zoltán

Gazdálkodás, adminisztráció, tervezés: Ihász Beatrix, Pápai Attila, Szarka István

Településszerkezet és intézményi háttér szerinti modellek és jó gyakorlatok:

Gregersen-Labossa György, Szabó Lajos

Egyház és média: Kovács Viktor

A borító Johanán Celine Valeriano / Lutheránus Világszövetség fényképének
felhasználásával készült.

© Gyülekezeti és Missziói Osztály, 2021

Szöveg © Szerzők, 2021

Nyomta és kötötte: Printpix Nyomda

Vezető: Szakáll Tamás

www.printpix.hu

ISBN 978-615-01-2193-2

Előszó

Épüljetek lelki házzá

Mikor fejlődik egy gyülekezet? Miben mérhető a fejlődés? A létszámbeli növekedés az, amit fejlődésként elvárunk magunktól? A gyülekezeti programok, események, különböző kisközösségek létszámának növekedését várjuk? Esetleg a gyülekezet anyagi helyzetének erősödése az a mutató, amely visszajelzi nekünk a fejlődést? Az itt felsoroltak inkább mutatók, eszközök, következmények, de egyik sem fedi le a gyülekezeti fejlődés összetettségét.

A találkozás öröme

A gyülekezeti fejlődés a Krisztussal való egyéni és közösségi találkozás és az abból következő Krisztus-követés. Minden innen indul ki, és ide vezet vissza. Minden gyülekezeti alkalom, az összes új gyakorlat és kitűzött cél itt méretteti meg magát. A Krisztussal való találkozás lehetőségét és az abból következő követést segíti, vagy sem. Egyéni és közösségi önreflexió, önvizsgálat vezethet oda, hogy a gyülekezeti életet ebből a szempontból értékeljük, ezzel a céllal keressünk új utakat, új lehetőségeket.

Még a legjobban működő, fejlődő, programjaiban és létszámában is növekedő gyülekezetben is kincs minden új ötlet, kezdeményezés, amely új lendületet ad. Bármilyen messzire jutunk egy gyülekezet fejlődésében, mindig újra ott a kérdés: Hogyan lépünk tovább? Mi tartja fenn a fejlődés lendületét? Hogyan válasszunk új irányokat? Milyen új alkalmakat indítsunk?

Különösen így van ez akkor, ha egy gyülekezet éppen hullámvölgyben van. Elég egy belső feszültség a közösségben, egy lelkészváltás nehézségei vagy éppen egy járvány közösségpusztító hatása, amelyen túl kellene jutni. Honnan induljunk el? Mi indítja el újra az életet? Hogyan tud újra élővé válni a közösségi élet?

Ötletek kellenek! Főleg olyan gyülekezetfejlesztési ötletek, amelyek ki-próbáltak, bizonyítottan működőképesek, amelyek egyes gyülekezetekben már bizonyítottan a fejlődést, a növekedést eredményezték. Nem egyszerűen néhány ötletet talál az olvasó ebben a könyvben, hanem az ötletek egész kincsesládáját fedezheti fel, aki átlapozza, beleásza magát a fejezetekbe.

Az eredeti ötlet, hogy induljon el egy gyülekezetfejlesztési program, a Magyarországi Evangélikus Egyház és Magyarország Kormánya között létrejött megállapodás után született. A megállapodás alapján egyházunk korábban soha nem látott anyagi forráshoz jutott, amelyből parókiák újulnak meg, gyülekezeti termek épülnek, óvodák bővülnek, vagy indulnak újak. A hatalmas lehetőség – hogy épületeiben megújul az egyház – magával hozta azt a kérdést is, hogy vajon ennek automatikus következménye lesz-e a lelki megújulás. Szívesen válaszolnánk határozott igennel, de némi gondolkodás után be kell látnunk, hogy ez egyáltalán nem ilyen egyértelmű. Az egyikből nem következik szükségszerűen a másik. Az épületek megújulásából rengeteg új lehetőség adódik, de ezekkel a lehetőségekkel élni kell. Ezért indítottuk el ezt a programot. Célunk, hogy segítsük az épületekben megújuló közösségeket, hogy a közösségi és lelki fejlődés is megtörténjen. A program menet közben kinőtte magát, és arra jöttünk rá, hogy az itt összegyűjtött ötleteket minden gyülekezethez el kell juttatnunk, hiszen az itt felvetett kérdések, útkeresések, az összegyűjtött jó gyakorlatok mindenkinek segíthetnek.

Persze könnyen mondhatja valaki, hogy ami az egyik helyen működik, az a másik gyülekezetben nem vehető át ugyanúgy, hiszen minden közösség más és más. Egy kis falusi gyülekezetben, ahol elköltöző fiatalok, egyedül otthon maradó idősek között működik a gyülekezet, nem lehet úgy gondolkodni, automatikusan olyan példákat követni, amelyek egy városi gyülekezetben már beváltak. Éppen ezért ahol csak lehetett, nem konkrét gyülekeze-

tekhez kapcsolódó példák leírását választottuk, hanem egy-egy jó gyakorlat bemutatásakor annak vázát próbáltuk megrajzolni. Elemekre bontottuk a máshol már bevált jó gyakorlatokat, hogy mindenki a saját helyzetében tudja összerakni, gyakorlati tartalommal megtölteni azokat. Építőelemeket szeretnénk adni a gyülekezetek kezébe, hogy az „épüljetelek lelki házzá” küldetésében segíthessünk.

Három elméleti bevezető tanulmány segít abban, hogy végiggondoljuk az alapvető kérdéseinket. A tanulmányok ugyan az elmélet felől közelítenek, de nagyon is gyakorlatias módszerrel, ugyanis minden felvetett témakörhöz kérdések tartoznak. Olyan kérdések, amelyeket nem egyedül a lelkésznek, hanem talán inkább az egész közösségnek kell átgondolnia és megválaszolnia. Presbiteri ülések, bibliaórák vagy ifjúsági órák témái lehetnek ezek a kérdés-felvetések, hogy az egész közösség váljon tudatosabbá, elkötelezettebbé a gyülekezetfejlesztésben.

Ezután következnek a gyülekezeti gyakorlatok. A gyülekezeti élet szinte teljes spektrumából választhatunk, mintegy kézikönyvként használhatjuk ezt a könyvet. Régről megszokott gyakorlatok kerülnek új megvilágításba, talán ritkán hallott, alkalmazott módszereket mutatnak be a szerzők. Végig-olvashatjuk őket, vagy kiválaszthatunk egyénileg vagy a presbitérium bevonásával egyet-egyet, amelyet a gyülekezetben megvalósítunk.

A könyv zárófejezetei még három fontos területet érintenek. 1. Hogyan fest ma a kifelé nyitott egyház, amikor egy-egy gyülekezetben nem egyszerűen a gyülekezeti körben bent lévő, hanem a behívhatók kerülnek a középpontba? 2. A gazdálkodás és adminisztráció a háttérben jobban meghatározza gyülekezeteinket, mint gondolnánk. Milyen egyszerű, praktikus, a lelkész válláról terhet levévő ötletek, modellek léteznek? 3. Mit jelent egy gyülekezeti intézmény a közösség életében? Milyen tényezők teszik lehetővé, hogy egy diakóniai vagy oktatási intézmény szerves része legyen egy gyülekezet mindennapi gyakorlatának? Az utolsó fejezetek ezekre a kérdésekre keresik a választ.

Köszönetet mondok azoknak a lelkész testvéreknek, akik megosztották saját tapasztalataikat, és a gyülekezetükben áldásként működő jó gyakorlatokat leírták, bemutatták. Köszönöm az Evangélikus Hittudományi Egyetem

oktatóinak és a gyülekezeti és missziói osztály munkatársainak lelkes munkáját, hogy a kötet elkészülhetett. Azzal a reménységgel írom ezeket a sorokat, hogy a Krisztussal való találkozás lehetőségét segítjük elő, és aki kézbe veszi ezt a kötetet, maga is átéli ennek a találkozásnak az örömét.

Áldást, erőt kérve Istentől:

Krámer György

Gyülekezetfogalmaink

Elméleti, teológiai háttér

Az egyház és szolgálata

HAFENSCHER KÁROLY

1. Az egyházi élet jelei. Az Egyház életjelei. Mitől egyház az egyház?

Vajon mire alapozzák állításukat, akik azt mondják, hogy az „egyház egy a sok civil szervezet közül”? És vajon igazuk van?

Akik benne vagyunk, érezzük, hogy az egyház – hibái ellenére – valami különleges. Titka van. Titka van annak, hogy kétezer év óta fennáll, és nem tűnt el, mint sok más közösség a történelem sülyesztőjében.¹ Titka van, hogy mindig – s többnyire váratlan módon – meg tud újulni. Titka, hogy ennyire különböző emberek tudnak „egy házban” együtt élni, dolgozni. Titka, hogy tagjai sokszor hiteltelenné válnak, de az ügy mégis hiteles. Az egyház felettébb nagy titok (Ef 5,32), ahogyan Pál apostol – az egyházat a házassághoz hasonlítva – mondja.

Az egyház étellel teli közösség, élő organizmus. Az első jel tehát maga az élet. Ahol helyben topogás és leépülés van, az nem egyház. Lehetnek emlékei, dicső múltja, de az egyház nem olyasvalami, amit múzeumban lehet mutogatni. Ma él, és jövője van.

Az egyház nem egy klub, ahova bizonyos feltételekkel be lehet jutni. Nem a mi választásunk. A Krisztusban hívők közössége, amelybe Krisztus hív meg. Nem mi választjuk őt, hanem ő hív a követésére (Jn 15,16). Nem

1 Mt 16,8: „...a pokol kapui sem fogják diadalmaskodni rajta.”

azért, mert megérdemeljük, hanem mert ő így döntött. A hívásra kell figyelni és azt komolyan venni.

Az egyház szeretetközösség.² Nem a közös érdeklődés, a közös érdekek tartják össze. A szeretetet kapott és szeretni próbáló emberek közössége. Vannak kudarcai, ügyetlenül éli a szeretet életformáját, mégis az egyházat egyházzá tevő egyetlen kapocs a szeretet. Nem mulandó érzés, hanem az Istentől meg nem érdemelten kapott. Az elfogadás, a megbocsátás, az újrakezdés, az öröm.

Bonhoeffer szerint az egyház akkor egyház, ha másokért él.³ Minden korban kísértése volt, hogy önmagáért éljen, önmagát féltse. Nem támogatásból élünk, hanem támogatók vagyunk: másokért áldozatot hozva, másoknak szolgálva. Ha önmagáért aggódik, akkor többé nem egyház, legfeljebb vallásos egyesület... Bármikor az egyház megújítására kerül a sor, ezt a célt kell látni: „másokért”. Csak így van értelme.

Az egyház akkor egyház,
ha másokért él.

Az egyház titka, hogy mások szolgálatához – bár az sok energiát igényel – mindig rendelkezik elég erőforrással. Ez pedig az a teremtető, gondoskodó, megújító szó, amelyet mi Igének nevezünk, Isten szava. Pál így fogalmaz: Isten ereje az (dünamisz; Róm 1,16). Máshol így: élő és ható (hatékony; Zsid 4,12). Az egyháznak adta, az egyházra bízta, az egyházzal hirdeti az élet örömhírét, amelyből kétezer éve merít ez a szolgáló szeretetközösség. Ez életének mércéje, erőforrása, biztatója. Amikor találkoznak, erre figyelnek: a hallható és látható⁴ igére. Az örömhírt úgy bízta rá az emberekben (is) megszólaló Isten, hogy mások számára mondják, hirdessék.

Az egyház titka az, hogy mindig meg tud újulni. Önmaga nem képes erre, Isten Lelke újítja meg. Története illusztrálja ezt a csodát. Ezért az egyház kiemelt feladata a Szentlélekért való imádság. Alapja az az élmény, hogy lehet rendezni elrontott ügyeket: az Isten bűnbocsánatából élő emberek bocsánattal tudnak élni egymás közt is.

2 Jn 13,35: „Arról fogja megtudni mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretitek egymást.”

3 BONHOEFFER 1998, 560. o.

4 A reformáció kora óta nevezik a szentségeket (keresztség és úrvacsora) látható igéknek, hiszen a külső jelek mögött ott van a teremtető ige.

A legbensőbb titok ez: az egyház Krisztus teste (1Kor 12,27). Ott, ahol ő áll a középpontban, határoz meg mindent, a hozzá való viszony alapján viszonyulnak az emberek egymáshoz, ott átéljük ezt a valóságot: testének részei vagyunk. Nélküle szétesik az egész, ám ha ő van a középpontban, akkor nemcsak összetartoznak a tagok, de az organizmus működik, él! Jelenléte számos módon megragadható: itt van szavával, itt van az egyház különleges kincsében: a keresztségben és az úrvacsorában, és itt van minden rászoruló emberben, akin lehet és kell segíteni. Elérhető az imádság „világhálóján” bárhol és bármikor, hiszen kétezer éve tapasztaljuk, hogy igaz az ígérete: *„...veletek vagyok minden napon a világ végezetéig.”* (Mt 28,20)

Feldolgozandó/feldolgozható kérdések

1. Milyen életjeleket tudunk felsorolni akkor, amikor az egyház belső életét figyeljük, eddigi történetét elemezzük?
2. Milyen gondokkal küzd az egyház, s korunkban milyen megoldáskészlet áll a rendelkezésére?
3. Milyen életjelet tud mutatni az egyház a társadalom felé, amely kifejezheti az önzetlen szeretet titkát?

2. Az egyház szolgálata az emberi élet fontos mérföldköveinél

Isten folyamatosan foglalkozik velünk. Akik figyelünk rá, átéljük, hogy tényszerén tart. Akik – döntésük vagy sorsuk miatt – távolabb vannak az élet, a reménység és a szeretet forrásától, azaz Istentől, azok bár nem tudatosan, de létükben mégis átélik teremtvő és gondviselő cselekvését. Vannak azonban olyan pillanatok az életben, amelyek döntő változást hoznak. Ezeknél a mérföldköveknél megállunk, és végiggondoljuk az eseményeket: honnan jövünk, hová megyünk és hol tartunk. Születés, tanulmányok befejezése, párválasztás, házasságkötés, jeles évfordulók, betegség, halál. Mély mondanivalót hordozó folyamatok vagy pillanatok. Az egyház ezeknél jelen van, s felajánlja szolgálatát. Két oka is van rá.

Egyrészt küldetésének érzi azt, amit a Biblia így mond: együtt sírni a sírókkal és örülni az örülőökkel (Róm 12,15). Ez a megtartó, részt vállaló, biztató, segítő közösség. Nem hagyja magára azt, aki szomorkodik, alig viselhető terhet hord, segít megsokszorozni és hálává formálni annak örömét, aki megosztja vele érzéseit.

Másrészt azért ajánlja fel az egyház szolgálatát, mert van mondanivalója. Nem bölcsessége okán, nem is azért, mert évszázadok ünneplési kultúrájában és lelkipásztori tapasztalatában szerzett annyi tudást, hogy érdemes megosztania. Azért, mert Isten mondanivalóját adja tovább, amit az élet és halál Ura rábízott. Isten alkotóként, gondviselőként és kiteljesítőként tudja a titkot, ismeri az utat, rámutat a megoldásokra, értelmes célokat ad... Ő szól értéket teremtő igéjével.

Rítus, igehirdetés, kísérés. Ez az egyház háromféle „kínálata” a meghatározó életeseményeknél.

Természetes igény, hogy ezeknek a folyamatoknak és pillanatoknak legyen egyfajta szokásrendje, ezek segítenek mélyebben átélni mindent. A hagyományok rítusokat formálnak, amelyek segítenek, hogy a túlradó öröm vagy a végtelennek tűnő szomorúság miatt szét ne essen az életünk. A rítusok azonban nem csak emberi technikák azért, hogy minden szép és megfelelő hangulatú legyen. A fő szempont az, hogy mit hordoznak. Hordoznak egyfajta összeszedettséget, amely a jó rendet biztosítja; mondanivalót, amely a formát tartalommal tölti meg; lehetőséget a közösségre és egyéni érzelmeink szemérmes

Az igehirdetés az egyház specialitása az élet nagy fordulópontjain.

kezelésére. De mindenekelőtt jelenvalóvá teszik az Istent és a másik embert. A szertartás nem a jó rend dramaturgiája, hanem a Mindenható jelenlétének formája, aki megnyitja a szívünket, érzékenyít a szeretetre és a végtelenre. És a rítus jelenvalóvá teszi a másik embert, aki nemcsak külső szemlélője annak, ami velünk történik, hanem részesévé válik örömeinknek-bánatunknak.

Az igehirdetés az egyház specialitása az élet nagy fordulópontjain. „Jaj, csak beszéd ne legyen – kérlek nem egyszer a szolgáltatást megrendelők –, elég, ha mond egy imát.” Szolgáltatást nem vállalunk, szolgálatot igen. Beszédet nem tartunk, de igehirdetést igen. Az az Isten szava, amire derűben-ború-

ban nagy szükség van. Nem szentbeszéd, nem kegyes gondolatok, hanem az élet igéje. Ha ezt valljuk, így is kell hirdetni. Nem meghatókat mondani, szívhez szóló ünnepi beszédet tartani, hanem alázatosan továbbadni Isten szavát. Izgalmas, szép, de nem könnyű feladata az egyháznak. Ha igehirdetők vagyunk, és nem szertartásmesterek, akkor a hatás is más lesz. Szavaink létfontosságú szavakká válnak.

A kísérés az egyház harmadik „portékája”. Isten útítársaknak adott minket egymás életútján. Az egyház képviselője az úton levők közössége nevében áll ott. S amikor ezt próbáljuk megfogalmazni, rájövünk, hogy valójában a másik által vagy éppen általam Jézus lép az embertárs mellé, mint az emmausi úton (Lk 24,15). Útközben azután sok minden történik: megvilágosodás, vigasztalás, bátorítás, a terhek megosztása s a szeretetnek megannyi jele. Nem egyedül megy tovább az ember, hanem van, aki kíséri.

Keresztelés, esketés, temetés – missziói alkalom. Nem úgy, hogy most ott állunk (mert így szokás), és meg kell hogy hallgassanak minket, most agitáljunk, szervezzünk be, térítsük meg... Ellenkezőleg! Mi azért állunk ott, hogy felszabaduljanak életük nagy lehetőségére, az Istennel való találkozássra. Így válik az élet fordulópontja Isten missziójának alkalmává. S ha Istennek úgy tetszik, megszólít, megérint, netán egyházába is elhív embereket. De ez már az ő missziója.

Feldolgozandó/feldolgozható kérdések

1. Milyen vágyai, milyen elvárásai vannak egy embernek élete sorfordító pontjain a saját közössége felé?
2. Mi a különbség az ünnepi beszéd és az igehirdetés között?
3. Hogy tud az egyház alázatosan a háttérben maradni úgy, hogy közben nem feledkezik meg missziói küldetéséről?

3. Vezetni veszélyes!

A demokrácia a legrosszabb társadalmi berendezkedés, mondta Churchill, de hozzátette: még nem találtak ki ennél jobbat. Minden közösségben előbb-

utóbb előkerül a hatalom kérdése. Néha csak úgy: ki vezet, irányít, hangol össze, ki a felelős. Máskor meg így: ki gyakorolja a hatalmat és szerzi meg magának ezzel a különleges jogokat is.

Aki egy csoport, egy közösség, egy gyülekezet élére áll, valamilyen felhatalmazással teszi azt. Nem mindegy azonban, ki ruházza rá ezt a hatalmat, mire kapja ezt a hatalmat, meddig tart a mozgástere, és hogyan él a felhatalmazással.

Isten népének életében a vezetés és a hatalom kérdése másként alakult, mint más közösségekben. Az Ószövetségben arról olvasunk, hogy a választott népnek nem volt királya, mint a környező népeknek. Maga Isten vezette

Isten népének életében
a vezetés és a hatalom
kérdése másként
alakult, mint más
közösségekben.

a népét. Isten emberei fogták össze a közösség életét. Az Újszövetség tanítványi közösségében, Jézus mennybemenetele után hasonló kezdetet látunk. Hamar kiderült, hogy a tennivalókat szét kell osztani, s ezek közt van a vezetés feladata is. Kétezer év alatt sokféle módon éltek emberek vagy kis csoportok ezzel a felhatalmazással. Volt, amikor egy személy kezében futott össze minden,

olykor néhányan osztották meg a hatalmat, máskor a közösség a demokratikus vezetési mód felé hajlott.

Mi a szerepe az egyházi vezetőnek – a gyülekezetben, a nagyobb, szervezett közösségben és a világegyházban? Utat mutatni, a közösséget szervezetileg egyben tartani, netán büntetni és jutalmazni?

Az egyház sajátos világában nem feledjük Jézus búcsúszavait: „*Nekem adatott minden hatalom mennyen és földön.*” (Mt 28,18) Pál apostol hozzáteszi: „...*nincs hatalom mástól, mint Istentől.*...” (Róm 13,1)⁵

Evangélikus egyházunkban a vezetés feladata mindig megosztott: minden szinten egy világi és egy lelki vezető áll a közösség élén. Egymásba fonódik két funkció: a lelki hatalom és a szervezet összetartásának, működtetésének a hatalma. A vezetőket a közösség választja meg. Ez azonban nem a demokrácia megnyilvánulási módja. Az egyházban nem a nép uralkodik, hanem Isten van mindennek felett, és Krisztus az Úr! Minden előljáró Istenre figyel-

5 Vö. Jn 19,11: Jézus Pilátushoz: „*Semmi hatalmad nem volna rajtam, ha felülről nem adatott volna neked...*”

ve vezethet, s úgy gyakorolhatja a hatalmát, hogy nemcsak a választók felé, hanem még inkább Isten felé kell elszámolnia. A kollektív – választó és adott esetben visszahívó – bölcsesség pedig az Isten szava által átjárt lelkiismeret alapján működik, elválaszthatatlanul az imádságtól. Mielőtt választanak, mielőtt a vezetéssel kapcsolatban döntenek, Istennel kell imádságban megbeszélni mindent!

Ezért a keresztyény vezetés felelőssége az imádságból fakad, és abban lehelhető fel a kontrollja is. A hatalom eredetileg nem cél, hanem eszköz. Erről sokan elfeledkeznek. A gyülekezetben ezt Isten előtti tudatosságban kell folyamatosan szem előtt tartani. A gyülekezet közös döntése az irányításról (közgyűlés), a nagyobb felelősséget hordozó, gyülekezet által megbízott kisebb csapat mandátuma (presbitérium) s a közvetlen vezetés-irányítás feladata (elnökség) csak úgy értelmezhető, ha a hatalom résztvevői emberek és Isten előtt vállalják a felelősségüket. Ez hangzik el esküjünkben is.

Amíg a világban erővel (ha kell, „karddal”, fegyverrel), addig az egyházban az evangéliummal vezetnek. A különbség ég és föld... Ha nem így történik, akkor az egyház lényege kérdőjeleződik meg. Hisszük, hogy Isten szavának ereje, hatalma van: a közösséget létrehozni, éltetni, célba juttatni. Teszi ezt a Lélek által, aki az egyházat létrehozta és megújítja. Aki nélkül az egyház nem működőképes, de akivel minden jóra képes. Lélek vezette emberek vezetik az egyházat (vö. Mt 10,1; Jn 1,12; Mt 9,18).

Jézus példát adott a vezetők elé, amikor bejelentette: nem uralkodni jött, hanem azért, hogy szolgáljon (Mt 20,28). S mégis Ura volt a helyzetnek és a szíveknek. Az apostol ezt a vezetési vonalat folytatja: *„Mert nem akarunk uralkodni a ti hiteteken, hanem munkatársai vagyunk örömtököknek...”* (2Kor 1,24)

Ez a szétosztott feladata mindazoknak, akik szolgálnak a gyülekezetben: vezetőként, igehirdetőként, tanítóként, lelki vagy testi segítőként. Isten munkatársai vagyunk! (1Kor 3,9; 2Kor 6,1)

Amíg a világban erővel
(ha kell, „karddal”,
fegyverrel), addig az
egyházban az evangéli-
ummal vezetnek.

Feldolgozandó/feldolgozható kérdések

1. Ki vezeti Isten népet? A vezetés ebben a közösségben ugyanazt jelenti, mint bármely más csoportban?
2. Mit jelent Isten felhatalmazása az emberi vezetésre, és hogyan értjük azt, hogy minden hatalom Istentől van?
3. Hogyan lehet az evangélium hatalmával vezetni, mi kell, hogy ott legyen minden megbeszélés és döntés hátterében?

4. Kommunikáció

Az egyház hivatása és küldetése a kommunikáció. Azért van jelen a világban – Isten akarata, elhívása és támogatása szerint –, hogy kommunikálja Isten jóindulatát. Feladata, hogy a rossz hírek világában a jó hír megszólaltatója és továbbadója legyen.

Az egyház hivatása és küldetése a kommunikáció.

Tudjuk, nem mindegy, hogyan olvassa fel a bemondó a napi aktuális hírek egy-egy mondatát. Nagy lehetőség és nagy felelősség ez. Nem mindegy, hogy hogyan „csomagolnak be” egy különlegesen jó, életváltató hírt. Nem mindegy, hogy a nagy beteggel miként közlik a megváltoztathatatlan rossz hírt. Ahogy az sem mindegy, hogy a hírt mondó maga mennyire tűnik és mennyire elfogadható hitelesnek.

Jézus földi megjelenésének lényegét az evangélisták a kommunikációban foglalták össze: megjelent Jézus, és hirdette Isten országát (Mt 3,2; 4,17). Az egyház nem lehet más és nagyobb Mesterénél. Arra hivatott, hogy Isten országát hirdesse ebben a világban. A megbízatáshoz eszközt is kapott: Isten ígét. Az emberi szónál hitelesebb, erősebb, hatékonyabb szót: az élő ígét. Amíg ezt hirdeti, addig Istenre bízhatja az eredményességét. Amikor a saját mondkájával rúkkol elő, és okoskodik, nem lehet biztos abban, hogy szavai célhoz érnek.

A kommunikáció azonban nem csak verbális lehet. Minden mozdulatunkkal, pusztá létünkkel is kommunikálunk, hirdetünk valamit. *A keresztyén*

ember és közösség megjelenésével, cselekedeteivel, döntéseivel, dolgokhoz, eseményekhez való hozzáállásával, emberekhez való viszonyával is kommunikál. A környezet, a világ – olykor tudatosan, máskor öntudatlanul – figyel, mi is a kereszténység üzenete. Az egyháznak pedig egyre tudatosabban kell vizsgálnia és végiggondolnia, hogy az Isten jóságának híréből „mi jön át” akkor, amikor megszólal, megmozdul a keze, vagy más módon cselekszik. A felelősség hallatlanul nagy. Isten az övéire bízta az evangéliumot, tehát amikor megnyilvánulnak, akarva-akaratlanul Istent, Isten ügyét képviselik. Azzal is, amit, és azzal is, ahogyan kommunikálják. A tartalom és a forma itt is összetartozik.

Ennek számos életterületre hatása van. Az egyház belső kommunikációja elárulja Istenhez való viszonyát. Ahogyan egymással beszélnek, ahogyan ügyeiket intézik, ahogyan kimondják vagy elhallgatják a szót, a hovatartozásukat is bemutatják. Az egyházak (felekezetek és vallások) közötti kommunikáció is fontos területe az Istenről szóló tanúskodásnak, híradásnak. A kereszténység megnyilvánulása a világban példa arra, hogy különböző közösségek tudnak-e testvérként (és nem konkurensként) figyelni egymásra.

Az egyház kommunikációja egyre nagyobb mértékben áthelyeződik az online térbe. A kereszténység minden korban komolyan vette, hogy az adott kor vívmányának megfelelő színvonalon kell élni a közlési és közösségépítési lehetőségekkel. Ezt a 21. században, a soha eddig nem tapasztalt kommunikációs változás, a digitális forradalom idején is így tette. Ehhez még hozzájött a Covid19-világjárvány, amely igencsak leszűkítette az egyházban természetes módon elvárt személyes találkozások lehetőségét. Az online térben találkozunk. Hogyan él ezzel az új médiummal az egyház, hogyan fejleszti ki annak kínálatát az evangélium kommunikációjára, s tud-e eszközök individualizáló és elszemélytelenítő hatása közepette emberi hangot megütni és gyakorolni?

A közélet, a politika liberalizálódott kommunikációs folyamataiban felvállalja-e az egyház azt a szerepet, hogy saját kommunikációjának példájával emberségesebbé és építővé teszi a hírek, az információk áramlását, a létfontosságú párbeszédet és a megbékéléshez elengedhetetlen beszélgetést?

A 20. században elterjedt vizuális médiumok és a 21. században mindent meghatározni látszó szociális médiumok környezetében vállalja-e az egyház, hogy saját belső és külső kommunikációjával példát ad az egészséges emberi viszonyokra: igazat szól, de szeretetben? Példát ad-e az őszinte, nyílt, igazságos és hitével elfogadható mértékig toleráns megnyilvánulásokra?

Az egyház küldetése az evangélium kommunikációja. S ez nem csak az igehirdetésre vonatkozik...

Feldolgozandó/feldolgozható kérdések

1. Hogyan függ össze a két, gyökerében azonos szó: kommunió és kommunikáció, közösség és valaminek a hírül adása?
2. Hogy válhat az egyház a kommunikáció világában az értékek képviselőjévé és hidakat építő, példamutató erővé?
3. Mit jelent az evangélium kommunikációja szekuláris környezetben?

Felhasznált irodalom

- BONHOEFFER, Dietrich: *Widerstand und Ergebung*. Gütersloher Verlagshaus, Gütersloh – Chr. Kaiser, München, 1998. (DBW 8.)
- HAUSCHILDT, Eberhard – POHL-PATALONG, Uta: *Kirche*. Gütersloher Verlagshaus, Gütersloh, 2018.
- HUBER, Wolfgang: *Hitkérdések protestáns szemmel*. Luther Kiadó, Budapest, 2021.
- KARLE, Isolde: *Kirche im Reformstress*. Gütersloher Verlagshaus, Gütersloh, 2011.
- KOVÁCS Lajos SJ: *Az egyház mint kommunikáció. Egyházak a kommunikáció participációs felfogásában*. Jezsuita Kiadó, Budapest, 2020.
- KRIEG, Gustav A.: Pragmatismus als Nota Ecclesiae. Zum identitätsproblem gemeindlicher Praxis. *Theologische Literaturzeitung*, 120. évf. 1995/7–8. sz. 596–612. o.
- KÜNG, Hans: *Mi az egyház?* Ford. Tekus Ottó. Magánkiadás, Győr, 2001.

NÜRNBERGER, Christian: *Kirche, wo bist du?* Deutsche Taschebuch Verlag, München, 2000.

SZABÓ Lajos: A liturgia, az egyházi rítusok, a szimbolikus funkciók és a tömegkommunikáció kapcsolata. *Médiakutató.hu*, 2010 ősz. https://mediakutato.hu/cikk/2010_03_osz/06_liturgia_ritus_tomegkommunikacio. (Megtekintés: 2021. május 10.)

TOMKA János – BÖGEL György: *Vezetés egykor és most. A bibliai menedzsment*. 1. köt. Harmat Kiadó, Budapest, 2019.

ZINK, Jörg: *Egyetemes egyház, de mikor?* Kálvin Kiadó, Budapest, 2003.

„Mozgásban tartott szó” a gyülekezetben

KODÁCSY-SIMON ESZTER

Párbeszédre való készség a gyülekezetben

A párbeszéd, dialógus eredeti görög nyelven két részből álló kifejezés: a ’beszéd’ (logos) szóból és az ’át, keresztül’ jelentésű előtagból (dia-) tevődik össze. A párbeszéd ezért dinamikus kifejezés. Mozgást von magával. A dialógus úgy is lefordítható, mint „mozgásban lévő szó”.¹

Isten folyamatosan és minden korban párbeszédben van az emberekkel. Láthatjuk ezt az első emberpár, majd Káin, Nőé, Ábrahám, Jákób, József,

Istennel folytatott párbeszédünk egymással is dialógusra készítet minket.

Mózes, Dávid és mások példáján keresztül, de párbeszédben áll a prófétáival és az egész néppel is. Jézus dialógusban van a tanítványokkal és a farizeusokkal, a zsidókkal és a samáriaiakkal, nőkkel és férfiakkal, gyerekekkel és aggastyánokkal, egyénekekkel és csoportokkal, emberekkel és mindenekelőtt az Atyával. Az apostolok párbeszédet

folytatnak görögökkel és rómaiakkal, pogányokból és zsidókból lett Krisztuskövetőkkel, hívőkkel és hitetlenekkel. *Párbeszéd nélkül nehéz lenne elképzelni a bibliai eseményeket. A párbeszéd elemi része az Istenbe vetett hitnek a bibliai elbeszélések szereplőinek életében éppúgy, mint a mi életünkben.*

¹ HELLER 2016, 11. o.

Istennel folytatott párbeszédünk egymással is dialógusra készítet minket. Miért fontos a párbeszéd a gyülekezetben is? Mert az egyház és a gyülekezet közösségének lényege nem az, hogy a tagjai egy adott kérdésben ugyanazon az állásponton legyenek. A gyülekezet lényegét talán legjobban Dietrich Bonhoeffer szavai foglalják össze: „A keresztény közösség olyan közösség, amely Jézus Krisztus által és Jézus Krisztusban áll fenn. Se több, se kevesebb nem lehet ennél. A keresztény közösség – a röpké, egyszeri találkozástól a sokéves, mindennapos együttlétig – csak ebben áll. Csakis Krisztus által, csakis Krisztusban tartozunk egymáshoz.”² Vagyis a közösségben nem az lesz az összetartó erő, ha egy kérdésben ugyanarra a válaszra jutnak a tagok, esetleg ha egy felmerülő dilemmát ugyanúgy oldanának meg; s nem is az fogja összekovácsolni őket, ha tartózkodnak a párbeszédtől, mert attól félnek, hogy egy dialógus megosztó lesz a gyülekezet tagjai számára. *Bonhoeffer gondolata alapján nemcsak jó lehetőség a párbeszéd, hanem szükségszerű is.* Mert „Istennek úgy tetszett, hogy élő Igéjét testvérünk bizonyágtételéből, emberek ajkáról halljuk. Ezért van szüksége egyik kereszténynek a másikra...”³

A testvérünkkel folytatott beszélgetés mozgásban tartja Isten szavát. A bizonyágtétel – legyen annak a formája akár szószéki igehirdetés, akár személyes narratíva, akár valami más – sosem azért hangzik el, hogy gondolkodás nélküli átvételre kerüljön. Az igehirdetésnek nem feladata – amint a személyes bizonyágtételeknek sem – egy témát minden szempont szerint feldolgozni, s nem is tudja ezt megtenni, hiszen hiányzik belőle még a gyülekezeti tagok hozzászólása. Ám az igehirdetést követő bibliaórai beszélgetés, házicsoportos közös gondolkodás vagy más gyülekezeti alkalom nagyban segítheti a keresztény közösség céljának megvalósulását, vagyis azt, hogy „az üdvözetet hordozóiként találkozunk egymással”.⁴

Megerősödni csak akkor lehet egy döntésben, egy álláspontban, egy hitkérdésben, ha szembe merünk nézni mindazzal, ami vele együtt jár. A párbeszéd számos lehetőséget hordoz magában, de ezek – mint minden lehetőség – nem egyértelműek. Nem csak egyféle kimenetük van. Az ismeretszerzés lehetőségével együtt jár az álláspont megváltoztatása is, a megértésben benne

2 BONHOEFFER 2020, 11. o.

3 Uo. 12. o.

4 Uo. 13. o.

rejlik a félreértés esélye, az identitás megerősödésével párhuzamos az elbizonytalanodás folyamata, a hitbeli meggyőződés mellett megjelenhetnek a kételyek is. Mindezek ellenére azonban egy biztos: a lehetőségek kedvezőbb oldalai csak akkor valósulhatnak meg, ha előbb bele merünk lépni a párbeszéd szituációjába – mind egyénként, mind közösségként.

A gyülekezet dialógusa a Szentlélek megelevenítő munkájának a tere. Ha csak a dia van jelen, akkor az egy Krisztus nélküli nyüzsgő mozgalom.

A gyülekezet dialógusa a Szentlélek megelevenítő munkájának a tere.

Ha csak a logosz van ott, akkor könnyen statikus, racionális tanítási helyszínné válik a gyülekezet. A kettő együtt viszont azt a dinamikus, élő, valóságos világot jelentheti, amelyet Jézus mutatott meg nekünk.

Kérdések

- Miben különbözik a dialógus a monológtól? Miért van szüksége az embernek párbeszédre a hitkérdésekben?
- Mi kell a párbeszéd megvalósulásához? Mi szükséges egy jó dialógushoz a gyülekezetünk részéről?
- Mit jelent az önértékelésemre, illetve a másik emberről alkotott képemre nézve az, hogy „az üdvüzenet hordozóiként találkozunk egymással” (Bonhoeffer)?

A gyülekezet és a társadalmi kérdések

Az evangélikus egyházban fontos szerepet játszik az, amit a Lutheránus Világszövetség egyik munkacsoportja az „élet párbeszéde”⁵ kifejezéssel fogalmazott meg. Ez a dialógus, amely a társadalmi kérdések mellé ülteti le a közösség tagjait, következménye a keresztyén közösség egymással és Istennel folytatott párbeszédének. *A Krisztust követő ember éppúgy nem tud elmenni a társadalmi igazságtalanságok és krízisek mellett, amint Jézus sem fordította el a tekintetét az özvegyekről, a kizsákmányoltakról, a megvetettekről,*

⁵ SINN–TONG 2016, 195. o.

a kiközösítettekről, a kihasználtakról, az anyagi függésben tartottakról, a magányosokról, a különbözőekről, a kicsiknek születettekről és a jelentéktelenné kicsinyítettekről. Vagy amint Jézus még az elfogatása előtt imádságban is kéri az Atyától: „Nem azt kérem, hogy vedd ki őket a világból, hanem hogy őrizd meg őket a gonosztól.” (Jn 17,15)

Már csak a párbeszédnek, a „mozgásban tartott szónak” is fontos ereje van a társadalmi kérdésekben, mert megkérdőjelezheti mindazt, ami az adott társadalmi kérdést nehezzé teszi legalább egy érintett személy vagy csoport számára: az erőszakot, az elnyomást, a xenofóbiát (idegengyűlöletet), a rasszizmust, a diszkriminációt, a korrupciót és más destruktív folyamatokat, de még olyan globális krízisekre is rámutathat, mint az éghajlatváltozás vagy a szegénység kérdése. A kimondott szónak akkor is ereje van, ha még nem tudjuk a megoldást, vagy nem vagyunk elég bátrak megtenni azt, amit már sejtünk.

„Élet párbeszéde”

A párbeszédhez azonban a másik fél is szükséges. Eszmecserét nemcsak az adott társadalmi kérdésekben érintettekről kellene folytatnunk, hanem az érintettekkel együtt kellene megvalósítanunk. Nemcsak a társadalmi jelenség által számunkra felvetett témákat szükséges átbeszélünk, hanem az adott csoport kérdéseit is meg kellene hallanunk. A dialógus során „mozgásban tartott szó” segít az igazságtalanságoktól szenvedőknek megtalálni és hallatni a hangjukat – ám ez csak akkor történhet meg, ha ők is jelen vannak a párbeszéd során. A párbeszédben részt vevőknek pedig esélyt ad a tanulásra, az együttérzésre, empátiára. A párbeszéd során idegenekből felebarátokká válhatunk a vallási, etnikai, kontextuális különbségek ellenére, amely felebaráti élet előbb-utóbb éppolyan irgalommal teli cselekvésben nyilvánulhat meg, mint amilyen a samaritánus is fordult a szükségét szenvedő felé Jézus példázatában. A társadalmi kérdésről a gyülekezetben lefolytatott párbeszéd „gyümölcse” a közösség által kérielt cselekedet. Ez a gyakorlatban megvalósuló lépés lehet egészen hétköznapi, egészen egyszerű kezdeményezés, amelyre sokféle jó példát láthatunk a gyülekezeteinkben.

A párbeszédhez
azonban a másik fél
is szükséges.

Talán nem létezik olyan társadalmi kérdés, amelyben lenne olyan pont, ahol egy gyülekezet már elzárkózhat a párbeszédben való részvétel lehetőségétől. Ugyanakkor a legfontosabb kérdés az, hogy hogyan vesz részt ebben a dialógusban a közösség. „Ha túlzottan törekszünk arra, hogy a fogadó kultúra számára elfogadhatóvá legyünk (vagyis nincs bennünk elegendő evangéliumi magabiztosság), akkor csorbítani fogjuk az üzenetet annak érdekében, hogy elfogadjanak. Ha egy bizonyos kultúrában túl büszkén gyökerezünk (vagyis nincs bennünk kellő evangéliumi alázat), akkor merevvé és alkalmazkodásra képtelenné válunk. Csak az evangélium teremtheti meg a szükséges egyensúlyt.”⁶ Az evangélium azonban nemcsak megteremti ezt az egyensúlyt, de ennek az egyensúlynak a megélésére is készítet bennünket. Ez a folyamat pedig újra és újra a saját evangéliumértelmezésünk átgondolására motivál mindannyiunkat. S ha ily módon az evangélium mélyére nézünk, megtalálhatjuk azokat a teológiai erőforrásokat, amelyek segíthetnek a másokkal folytatott párbeszéd létrehozásában.

Kérdések

- Mely társadalmi kérdésekről beszélgetünk könnyen vagy nehezen? Miért? Kiket tudnánk meghívni az érintett társadalmi csoportból egy beszélgetésre?
- Miért fontos az, hogy gyakorlati cselekedet is következzen a társadalmi kérdésekről szóló beszélgetésből?
- Mely teológiai tanítások segíthetnek a társadalmi kérdésekről folytatott párbeszéd kialakításában?

Bibliaolvasó dialógus

A gyülekezet közösségébe a jelenkori egyházközszégi tagok – és érdeklődő emberek – mellett beletartoznak a korábbi évtizedek és évszázadok emberei is, akik mindannyian formáltak és alakították az egyházközszég életét. Kérdés, hogy amit ők ránk hagyományoztak, abban felfedezzük-e a számukra létfon-

⁶ KELLER 2012, 147. o.

tosságú részleteket, s számunkra is izgalmas párbeszédbe tudunk-e kerülni velük ezen áthagyományozott értékek kapcsán.

Ám ennél még tovább léphetünk: egy gyülekezeti közösségnek akkor sem csak pár évtizedes vagy évszázados múltja van, ha a hivatalos alapítási dátuma erre engedne következtetni. Minden gyülekezet kapcsolatban áll az egyház történetének korábban élt közösségeivel is, visszamenve egészen a Bibliában olvasható elbeszélések látható és láthatatlan szereplőinek és szerzőinek közösségéig. Luther Márton reformátori munkájának legfontosabb, mai napig izgalmas központi üzenete röviden úgy is összefoglalható lenne, hogy a Szentírás elbeszéléseinek szereplőivel folytatott párbeszéd lehetőségét vitte közel minden emberhez. Elérhetővé tette ezt a kortársai – és a mai emberek – számára nemcsak a Bibliának a nép nyelvére történő lefordításával, de azzal a szemlélettel is, amelyet ma a sola Scriptura (egyedül a Szentírás) elveként szoktunk említeni.

A lutheránus meggyőződés szerint „egyedül a Szentírásból” ismerhetjük meg azt az „egyedül kegyelemből”, „egyedül Krisztus” által kapott üdvösséget, amelyet „egyedül hit” által ragadhatunk meg. Ez a biblia-központúság számos kihívással és következménnyel jár együtt a gyülekezeti életre nézve is. A Lutheránus Világszövetség „A Biblia a lutheránus közösség életében” elnevezésű kutatócsoportja ezeket a kihívásokat vizsgálta és gyűjtötte össze egy gyülekezeti tanulmányozásra is érdemes dokumentumban.⁷

A Biblia a lutheránus
közösség életében

Az egyik legnagyobb kihívás a mai evangélikus közösségek számára az, hogy a Bibliát nem (vagyis a Bibliát sem) lehet értelmezés nélkül olvasni, az értelmezésünk viszont mindig függ az egyéni meghatározottságainktól (kontextusunktól). Amikor a Bibliát kézbe vesszük, úgy tesszük ezt, mint a 21. század embere, aki amellet, hogy keresztény és evangélikus, valamilyen etnikumhoz, életkori csoporthoz, nemhez tartozik; iskolázottsága, foglalkozása, érdeklődési köre, korábbi teológiai meggyőződése és egyéb szociokulturális tényezők szerint bizonyos csoportok tagja. Az így meghatározott olvasataink

7 „In the beginning was the Word” (Jn 1:1): The Bible in the Life of the Lutheran Communion. A Study Document on Lutheran Hermeneutics. The Lutheran World Federation, Department for Theology and Public Witness, 2016.

különbözésével nem feltétlenül lehet egyszerűen és könnyen megbirkózni, ám ha sikerül eszmecserét folytatni a saját interpretációinkról másokkal, az különösen gazdagító tapasztalat lehet a gyülekezeti közösség számára. Sőt, saját magunk számára is építő hitelménnyé válhat, amikor ráébredünk a személyes értelmezésünk elfogódottságaira és sajátosságaira.

Az írásértelmezés folyamatában Luther az imáról, a meditációról és a személyes küzdelemről beszélt mint a Szentírás helyes és hiteles olvasatát irányító három szabályról. Fontos szerepet töltenek be a szövegek értelmezésében továbbá a teológusok, akik magukat is folyamatosan képezik, és a gyülekezeti tagokat is segítik a Biblia minél alaposabb megismerésére. Ugyanakkor Luther írásértelmezési elvei szerint senki nem igényelheti a maga számára a Szentírás kizárólagos értelmezési jogát. S nem teheti ezt egyetlen egyházi tantétel, dogma sem. *A Biblia mindenkit megszólíthat: egyházi vezetőket éppúgy, mint laikusokat, férfiakat és nőket éppúgy, mint gyermekeket, gyülekezeti tagokat éppúgy, mint gyülekezeten kívül állókat.* A Biblia értelmezésében nem az egyéni interpretációknak, hanem a közösségnek és a közösségi párbeszédes dinamikának van kiemelt szerepe – a gyülekezet jelenkori, illetve évszázadokon átívelő közösségének is. A kontextuális meghatározottságoknak a felismerése és a róluk folytatott dialógus közelebb vihet minket az evangéliumhoz.

Kérdések

- Saját meghatározottságaink milyen különböző értelmezésekre vezetnek minket a Biblia egy-egy szakaszának olvasásakor? Hogyan egészítik ki egy közösségen belül az értelmezéseink egymást? Hogyan hat a Szentírás a saját, magunkkal hozott meghatározottságainkra?
- Azok, akik másokat vezetnek a Szentírás olvasásához, hogyan tehetik a rájuk bízottakat érett olvasókká ahelyett, hogy a saját olvasatukat kényszerítenék rájuk? Mit tehetnek ennek érdekében a gyülekezet egyes tagjai?
- Hogyan érheti el egy gyülekezet azt, hogy nemcsak hűen értelmezi a Szentírást, hanem az evangélium élő értelmezésévé válik?

Gyülekezetek és intézmények

29

Egy gyülekezet és a hozzá tartozó oktatási, diakóniai vagy más területre specializálódott intézmény egymásra gyakorolt hatása több irányban is megvalósulhat. Számos jó gyakorlatot láthatunk arra, hogy egy gyülekezet elköteleződése hoz létre és tart fenn egy óvodát vagy iskolát, vagy hogy egy szociális otthon mögött erősödik meg egy gyülekezeti közösség. Nincs kizárólagos „recept” arra nézve, hogy melyik a jó irány, vagy mi a hatékony folyamat. Bárhonnan induljunk is, egy dolog biztosnak tűnik: a gyülekezet és az intézmény identitására és kapcsolatára vonatkozó kérdések nem kerülhetők meg.

Mind a templom, mind az óvoda, iskola vagy szociális otthon épületei körül megjelenő embereknek fel kell tennie és meg kell válaszolnia az alábbi kérdéseket: Mit jelent az nekünk, gyülekezetnek, hogy tartozik hozzánk egy okta-

tási/diakóniai intézmény? Mit jelent az nekünk, intézménynek, hogy egyházi fenntartásúak vagyunk? Mi a célunk? Mi vagy ki hozta létre ezt a közösséget? Milyen a kapcsolatunk a gyülekezettel, milyen a kapcsolatunk az adott intézménnyel? Mit adnak a gyülekezeti tagok az intézménynek, s milyen lehetőséget kínál az intézmény a gyülekezet számára? Hogyan változtatja meg a gyülekezet önértelmezését az intézmény? Milyen szint ad az oktatási vagy a szociális munkához a gyülekezet közössége? Hogyan segítik a bibliaértelmezést az iskolába járó diákok vagy a szociális otthonban lakók? Változik-e például a felebarátról szóló fogalmunk akkor, ha a gyülekezet–intézmény kapcsolatrendszerre tekintünk? Milyen társadalmi kérdést világít meg számunkra élesebben az oktatási/diakóniai intézményünk? Milyen gyakorlati cselekedet megvalósítására nyílik így lehetőségünk?

A kérdéseket még hosszan sorolhatnánk, ám a legfontosabb „működési elv” már így is látható: a folyamatos dialógus létszükséglet a gyülekezet és az intézmény számára is. A „mozgásban tartott szó” nemcsak az együttműködésre, de az önértelmezésre is komoly hatással van, nem is szólva azokról a teológiai hangsúlyokról, amelyek így módon tudnak kiemelkedni. A Lutheránus

A gyülekezet és az intézmény identitására és kapcsolatára vonatkozó kérdések nem kerülhetők meg.

Világszövetség World Service programja számára például a kegyelem és a felebarát teológiai fogalmai csúcsonyosodnak ki a diakóniai munka során: „Isten felszabadító kegyelme hatalmaz fel és hív meg bennünket a világgal való aktív és konstruktív kapcsolatra. A rászoruló embereknek olyan felebarátai vagyunk, akiket szeretünk és szolgálunk, és akiknek méltóságát megerősítjük. [...] A minden egyén emberi jogai iránti elkötelezettség – függetlenül az ő aktuális helyzetüktől – irányítja munkánkat és cselekedeteinket.”⁸ A másik emberrel való foglalkozás pedig olyan alapvető értékek köré rendeződik számukra, mint emberi jogok és igazságosság, méltóság; együttérzés és elköteleződés; befogadás és sokszínűség; értelmes részvétel; átláthatóság és elszámoltathatóság; humanitárius elvek; nemek közötti egyenlőség; klímaigazságosság.

Mindezek az értékek – vagy ezeknek az alapjai – és a gyülekezet közössége számára fontosaknak tartott további értékek is felismerhetők akár az oktatási és a diakóniai munka felől indulva, akár a bibliai elbeszéléseket tanulmányozva. A két irány összekapcsolódik, s ez az egyházak egyik fontos „kapcsolati funkciója” Paul Tillich kifejezésével élve. Ez a kapcsolódás „az egyházak Lelki lényegének állandó kisugárzása azon társadalmi csoportok felé, mely társadalomban maguk az egyházak is élnek”.⁹ Ennek a kapcsolódásnak a formáit, jellegét, tartalmát és kommunikációját helyi szinten a gyülekezet közössége képviseli, többek között a hozzá tartozó intézményeken és a velük folytatott élő párbeszédeken keresztül.

Kérdések

- Milyen értékeket fedezünk fel magunkban a másik embernek tett szolgálat során?
- Milyen lenne a gyülekezetünk intézmény nélkül vagy intézménnyel?
- Milyen teológiai fogalmat vagy hitkérdést élez ki számunkra a gyülekezet–intézmény kapcsolatrendszer?

8 <https://www.lutheranworld.org/content/about-dws>. (Megtekintés: 2021. április 5.)

9 TILICH 1996, 521. o.

Felhasznált irodalom

- BONHOEFFER, Dietrich: Közösségben. Ford. Boros Attila. 2. kiad. Harmat-Luther, Budapest, 2020.
- HELLER, Dagmar: Dia-Logos. In: Mark D. Chapman – Miriam Haar (szerk.): Pathways for Ecclesial Dialogue in the Twenty-First Century. Palgrave Macmillan, New York, 2016. (Pathways for Ecumenical and Interreligious Dialogue.)
- „In the beginning was the Word” (Jn 1:1): The Bible in the Life of the Lutheran Communion. A Study Document on Lutheran Hermeneutics. The Lutheran World Federation, Department for Theology and Public Witness, 2016.
- KELLER, Timothy: Gyülekezet a központban. Ford. Győri Péter Benjámín. Harmat, Budapest, 2019.
- SINN, Simone – TONG, Wing-Sze (szerk.): Interactive Pluralism in Asia. Religious Life and Public Space. Evangelische Verlanganstalt, Leipzig, 2016. (LWF Studies 2016/1.)
- TILICH, Paul: Rendszeres teológia. Ford. Szabó István. Osiris, Budapest, 1996.

A gyülekezeti misszió és az evangélikus lelkiség kontextuális kérdései

PÁNGYÁNSZKY ÁGNES

Gyülekezetnövekedés

A keresztény gyülekezetek létrejötte és növekedése a Biblia egyértelműen, akár számszerűen is dokumentált folyamata. Az apostoli egyház nem szü-
kölködött a missziói ambíciókban, a tanúságtétel szolgálatához a biztatást és a küldetésre szóló megbízást Jézus szavaiból merítették: „...erőt kaptok, amikor eljön hozzátok a Szentlélek, és tanúim lesztek Jeruzsálemben, egész Júdea-ban és Samáriában, sőt a föld végső határáig.” (ApCsel 1,8) Az evan-
géliumhirdetés szolgálata kettős stratégiára utal: az apostolok célja új em-
berek elérése és megszólítása, emellett pedig a közösségbe való meghívás kiterjesztése. Az apostoli igehirdetés hatására történő számszerű növekedés-
ről több helyen is olvashatunk: „Akik pedig hallgattak a szavára, megkeresz-
telkedtek, és azon a napon mintegy háromezer lélek csatlakozott hozzájuk.” (ApCsel 1,8; 2,41; 4,4; 9,42) A Krisztus-hívók és a gyülekezetek szám-
szerű növekedésének alapjául szolgálnak a Bibliában olvasható elhívástörténetek és mindazok a helyzetek, amelyekben azt látjuk, hogy Jézust, a Megváltót egyre nagyobb tömeg veszi körül tanításai, gyógyí-
tásai vagy csodatételei nyomán. A jézusi hívó szóra adott emberi válaszok követéséről, elköteleződéséről, a tanítványi élet felvállalásáról szólnak. A kereszt-
tény gyülekezetek megalakulása és számszerű növekedése pedig a Krisztusban

létrejövvő közösség megerősödéséről, a keresztyén egyéni és közösségi identitás megszületéséről tanúskodik.

Ez a megszülető növekedési paradigma az egyház története során változóan jelentette pozitív vagy negatív hatású missziói folyamatok megvalósulását. Az újszövetségi történetekből kirajzolódó gyülekezeti növekedés mégis olyan mintaként áll a mindenkori egyház előtt, amely a Krisztusban való egyéni és közösségi növekedésre, a tanítványi lét egész életre szóló tanulási folyamata és az Isten Lelke vezetésében való reménységre meghatározó példaként tekint. A 21. század szekuláris és posztmodern környezetében és a Covid19-járvány közösségekre és egyéni életre való tragikus hatása miatt különösen is aktuális az egyház számára a kérdés, milyen feladatot és felelősséget jelent számunkra az egyház növekedése és az egyház kontextuális missziója.

A karanténhelyzetbe kényszerülő egyházi létezés mindennapi közösségi életünkben és evangélikus hagyományaink megélésében is fájdalmas tapasztalatot hozott: népegyházi keretek között élő diaszpóraegyházként így is küzdünk a létszámvesztés fájdalmas valóságával, de az istentiszteleti, szentségi és közösségi lét hiánya még érzékenyebb és kiszolgáltatottabb helyzetet idézett elő a Magyarországi Evangélikus Egyház gyülekezeti számára. A túlélés és újjáépítés kérdése sürgetővé vált, de az alapvető biblikus növekedési paradigmához való ragaszkodásunk szükségességét mindez csak hangsúlyozza, és nem teszi feleslegessé. A 21. század első negyedének végéhez közeledve a keresztyén egyházak számára mind a mai napig kihívás a létszámnövekedés kérdése: a szekuláris világban megtapasztalt marginalizáltság okozhatja, hogy sokszor nem tekintünk célként a számszerű növekedésre. *Az egyház teológiai munkájának is felelőssége, hogy a szekuláris kontextus ellenére is képviselje az Isten országának eljövételébe vetett reménységet és az egyház növekedésre vonatkozó bátorságát.*¹

Az egyház számára a kérdés, milyen feladatot és felelősséget jelent számunkra az egyház növekedése és az egyház kontextuális missziója.

1 GOODHEW 2016, Kindle Location 369.

Az első keresztény gyülekezetek történetében és a hitbéli és számszerű növekedés kérdéseire reflektáló mai egyházban a bibliai alap és a kontextuális feladatok ma sem válnak el egymástól. Ezeket a következőkben tapasztalhatjuk meg:

- A Jézus szolgálatára és üzenetére alapuló evangéliumhirdetésben és közösségépítésben;
- Az állandóság és az úton lévő állapot együttes jelenlétében a szolgálatban;
- Az áldozatot is hozni tudó missziói közösségvezetésben;
- A direkt és indirekt evangelizációban; az evangélium üzenetéhez méltó életvezetésben;
- Emberi léptékű közösségekben, ahol valóságosak a kapcsolatok és a tanítványi élet megvalósítására vonatkozó törekvés;
- Az evangélium üzenetére komolyan reflektáló áldozathozatalra is képes életstílusban;
- A meghatározó kultúrának ellenállást is mutatni tudó tanítványi közösség kontextusában;
- Az evangélium számára hidat építő érzékenységben és naponként megélt társadalmi nyitottságban;
- Megváltozott életetek bizonyítékaiban, amelyek kitartó tanítványi életről és további missziói lendületről tanúskodnak;
- Az inkluzivitás és a transzformáció egyensúlyában, amelyben mindenki megtapasztalja a változás felelősségének súlyát;
- A helyi gyülekezet sokszínűségében, amely képes visszatükrözni a Krisztusban közösen megélt életet.²

Kérdések

1. Hogyan formálható úgy a gyülekezeti élet, hogy élénkebb legyen a tagok részvétele?
2. Nyitottak-e gyülekezeteink az alkalmak és programok kínálata szempontjából? Tükrözi-e a gyülekezeti élet a gyülekezet tágabb közösségének demográfiai jellemzőit és lehetőségeit?

² BONNINGTON 2016, Kindle Location 1632.

3. Milyen lehetőségeink vannak a gyülekezetek létszámcsökkenésének megállítása, a távolodókkal való kapcsolattartás megőrzésére?

A gyülekezet mint nyitott közösség

A gyülekezeti közösségek életének alapja és mozgatója az evangéliumhirdetés eseménye. Isten ígéje „élő és ható” (Zsid 4,12), eredményeképpen a keresztyén közösségek növekednek, és helyet adnak emberi életek transzformációjának, gyógyulásnak, új életre találásnak és változásnak.³ Mindezek a változások a keresztyén közösségi élet sokféle szolgálatán keresztül valósulhatnak meg. A keresztyén közösség akkor tud életjelet adni magáról, ha az evangélium hirdetésének szolgálata minél több szolgálati területen keresztül tud hit- és életformáló erejűvé válni az Isten ígéje felé

nyitottan forduló emberek életében. Erről az Isten ígéje „élő és ható” egyetemes elhívásról tanúskodik Isten ígéje: „Ti (Zsid 4,12) azonban választott nemzetek, királyi papság, szent nemzet vagytok, Isten tulajdonba vett népe, hogy hirdessétek nagy tetteit annak, aki a sötétségből az ő csodálatos világosságára hívott el titeket.” (1Pét 2,9)

Gyülekezeteink számára a növekedés kérdésének egyik legnagyobb kihívása, hogy a hagyományos népegyházi keretek az aktuális demográfiai helyzetben milyen teret adnak gyülekezetfejlesztési lehetőségekre. Vidék és város relációjában főleg hagyományos falusi gyülekezeteink számára nehéz megélni a fiatalok és családok városokba történő elvándorlását. Az evangélikus keresztyén tradíció és a rendelkezésre álló missziós lehetőségek feszültségét tapasztaljuk, ami többek között új gyülekezetszervezési feladatokat és a gyülekezeti fenntarthatóság kérdését veti fel. Missziói feladataink között nem feledkezhetünk el a kommunikációs hálózatoság feladatáról, ami közös felelősség-hordozást jelent azért, hogy közösségeinkben tudjunk egymásról, és „útközben” ne veszítsünk el olyan gyülekezeteinkhez tartozókat, akik új

3 ROBINSON 2003, Kindle Location 1542.

helyre költöznek, de ott nem feltétlenül keresnek maguktól új evangélikus közösséget.

A kontextuális misszió kitágítja az eddig főleg lokálisan értelmezett misszió fogalmát. A misszióra nem csupán úgy gondolunk, mint egy új terület missziói célú feltérképezésére, egy adott lokalizáció „misszionálására”, hanem a különböző létformákban élő emberek megszólítására, kulturális meghatározottságuk és életstílusuk komolyanvételére. Ehhez a szolgálathoz elengedhetetlen egy olyan dialóguskészségre való nyitottság, amelyben elfogadottnak, partnernek tekintjük mindazokat, akikkel a hittel való találkozás és a hitben való megerősödés útjára lépünk. A szeretetben és emberközelségben⁴ megélt közösségi élet erősítéséhez így szól a lutheri biztatás: „...Isten gyermekei legyünk, egyik a másikért aggódva és munkálkodva, egymás terhére hordozzuk, és így töltjük be a Krisztus törvényét (Gal 6,2). Íme, ez az igazi keresztény élet, ez az a hit, amely igazán tevékeny szeretetben (Gal 5,6), vagyis örömmel és szeretettel vállalja a szabad szolgálat cselekedeteit, önzetlenül és önként szolgálva a másoknak, hite túlárado teljességével és gazdagságával.”⁵

Kiscsoportok szerveződése

A keresztény közösség az egyházban többféle szinten valósul meg: az egyház teljes közösségében és a gyülekezetek aktív participációt is igénylő nagyobb, illetve kisebb közösségeiben. Evangélikus gyülekezeti struktúráinkban a kiscsoportok szerveződése több helyen még új területnek és új kihívásnak számít. Érdemes gyülekezeti közösségeink szintjén átgondolni, hogyan tudnak a kisebb közösségek olyan bázissá válni, amelyek erősíteni és gazdagítani tudják a gyülekezet egész közösségének kapcsolódását és hitéletét.

Kérdések

1. Milyen demográfiai adottságok között él a gyülekezet, milyen elvándorlási vagy beköltözési kihívásokkal néz szembe?

⁴ ADOLPHSEN 2004, 133. o.

⁵ LUTHER 2017, 368. o.

2. Működnek-e a gyülekezetben olyan kisebb közösségek, házcsoportok, amelyekben a tagok együtt tanulmányozzák a Bibliát, és aktív kapcsolatot tartanak egymással? Ha nem, milyen szervezési stratégiával alapíthatók meg a gyülekezetben belüli kisebb csoportok?
3. Hogyan éli meg a gyülekezet az elmúlt időszak változásait, születnek-e tervek a gyülekezetben belüli és gyülekezetben kívüli tagok vagy csoportok megszólítására?

A gyülekezeti misszió újraértelmezése

A 20. század végi missziológia egyik legfontosabb célkitűzése az egyetemes egyház missziójának kidolgozása volt.⁶ Ez a feladat három területet ölel fel: *teológiai, ekkleziológiai és kulturális reflexióra van az egyháznak szüksége ahhoz, hogy belső és külső missziói identitását újrafogalmazza.*⁷ E három terület átgondolása segíthet, hogy friss, megújulni tudó, arányosan befelé és kifelé tekintő és alapjaiban a bibliai történetre fókuszáló missziológia járja át az egyház evangéliumhirdető szolgálatát.

Missziológia

Gyülekezeti gyakorlatunkban gyülekezeti élet és misszió gyakran két különböző típusú tevékenységet jelöl. Bármennyire hangzik is különösen a gondolat, evangéliumhirdetés és misszió nem feltétlenül fedi le ugyanazon gyülekezeti szolgálati területeket. Az istentiszteleti, tanítói, lelkipázkodói és gyülekezetkormányzási szolgálat legfőképpen azok felé szól, akik gyülekezetünk tagjai, akik több-kevesebb rendszerességgel vesznek részt alkalmainkon, gyülekezeti programjainkon. Az elmúlt évtizedek gyülekezeti missziója sokszor szűkült le a misszió ügyére szánt pénzbeli támogatásra, vagy gyülekezeti tagok hiterősítő alkalmi kapták meg a misszió elnevezést, esetleg a költségvetés egyik elemévé vált csupán a misszió.

A gyülekezeti misszió újraértelmezése egyik első lépése a tradicionális keretek között működő, mégis új közösségi utakat kereső diaszpóra-

⁶ GOHEEN 2019, 284. o.

⁷ Uo. 287. o.

egyháznak. Gyülekezeti szolgálatunknak az újrafogalmazható kontextuális missziói értelmezése lehetőséget ad arra, hogy mélyebb közösségi és személyes vonatkozású missziói megszólítással éljünk mindazok felé, akik gyülekezetünk jelenlegi és jövőbeni tagjai. A Krisztus-követés, a tanítványi élet megvalósulásának segítése és kísérése a gyülekezeti életben megvalósuló misszió. Istentől meghívást kapunk hitet adó és gyógyító munkájában való részvételre és olyan hitalapú szolgálatok innovatív megvalósítására, amelyek lehetővé teszik a tanítványi életben való növekedést és a szenvedők és a kirekesztettek között végzett konkrét, aktív és valós jelenlétet, melléállást jelentő szolgálatot. A dialóguson, a nyitott kommunikáción és a hívogató beszélgetésen alapuló missziói lelkületnek egyszerre kell jellemeznie a gyülekezeti élethez szorosan hozzátartozó és a nagyobb nyilvánosság felé megvalósuló alkalmakat és programokat is.⁸

A missziói szolgálat a gyülekezet identitásának, szolgálatának és jövőképének meghatározó elemévé válhat a növekedés és gyülekezetfejlesztés iránt elköteleződő gyülekezetek számára. Ezt a folyamatot erősítik és alapozzák újra Jézus missziói szolgálatra hívó és küldő szavai (Mt 28,19–20), amelyek arra indíthatják a gyülekezetet, hogy misszióját specifikusan, adott helyzetére és környezetére alkalmazva tervezze és végezze. Gyülekezeteink különböző demográfiai adottságokkal, kulturális jelleggel, sajátos tradíciókkal és lehetőségekkel bírnak. A gyülekezet missziós céljai az egész közösség számára nagyobb azonosulási lehetőséget és részvételi elköteleződést biztosítanak, ha a kreatív, inkluzív és fenntartható missziós cél az adott gyülekezet helyzetéhez, az ott élő közösséghez alkalmazkodik.⁹

Kérdések

1. Mit jelent a gyülekezet számára, hogy az egyház az evangélium továbbadásáért felelős közösség?¹⁰
2. Segíti-e a gyülekezet missziói küldetését küldetésnyilatkozat vagy missziói stratégiai dokumentum?

⁸ HUBER 2004, 167. o.

⁹ ROBINSON 2003, Kindle Location 1220–1225.

¹⁰ HUBER 2004, 164. o.

3. Egyházi és gyülekezeti szolgálatunknak mely területei azok, amelyek a társadalom szélesebb köre számára is ismertek? Milyen hatással van ez gyülekezetünk életére és szolgálatára?

A lelki megújulás kérdései a gyülekezetekben, az evangélikus spiritualitás

A teológiaorientáltság és a spiritualitás-központúság dinamikája nagy átalakuláson ment keresztül az evangélikus identitás értelmezésében.¹¹ A spiritualitás iránti igény az elmúlt évtizedekben egyre meghatározóbbá vált, a hitmegélés gyakorlata és tapasztalata érzékelhetően előtérbe került. A protestáns spiritualitás mai értelmezői kutatják a választ ezekre a kérdésekre: Hogyan valósítható meg a keresztény lelkiség a mindennapi életünkben? Mit jelent a megigazulás, a kereszthordozás, a kegyelem vagy a feltámadás kérdése emberi életünk eseményeiben és gondolkodásunkban?¹² Hogyan válhat a protestáns hitélet töredezett próbálkozásokból az élet megannyi területét átjáró, érett keresztény hitre vezető tanítványi úttá? A keresztény spiritualitás egyik definíciója segíthet bennünket abban, hogy kérdéseink alapján teológia és lelkiség kapcsolattát jobban el tudjuk helyezni evangélikus identitásunkban: „A keresztény spiritualitás a beteljesült és autentikus keresztény létezés keresése, ami összhangba kívánja hozni a kereszténység alapvető tanításait és a keresztény hit területét érintő és ahhoz tartozó életgyakorlatnak a tapasztalatát.”¹³

Az evangélikus lelkiség, avagy az evangélikus spiritualitás mélyen gyökerezik a lutheri reformáció által hozott megújulásban. Evangélikus identitásunk mind a mai napig élő módon hordozza a reformáció teológiáján és a hit megélésének módján alapuló tapasztalatokat. Az evangélikus spiritualitás nem előre meghatározható vallási gyakorlatot vagy vallásos szabályrendszert jelent.¹⁴ Az evangélikus lelkiség elsősorban bibliaközpontú lelkiség, az Isten ígéjével találkozó tapasztalatból táplálkozik, ahogyan az Luther

11 STJERNA 2002, 30. o.

12 SIBA 2019, 285. o.

13 McGRATH 1999, 2. o.

14 SIBA, 2019, 294. o.

Az evangélikus lelkiség elsősorban biblia- központú lelkiség

Márton számára is sorsfordító erővel bírt, amikor Isten ígéje megszólította: „Az igaz ember pedig hitből fog élni.” (Róm 1,17) Az Isten előtti megigazulás ajándéka lelki szabadságot hoz a bűntől és

bűneitől megrettenő ember számára, akinek lelkében az emberi esendőség kínzó tudatát egyedül az a gyermeki hit és bizalom ellensúlyozhatja, amely Krisztus kereszthalálának áldozatában és

a feltámadás reménységében válik kegyelemmé az ember számára. Ezt a kegyelmet éli meg a keresztyén ember a keresztség szentségében, ami a feltételek nélküli elfogadottságnak, a bűnbocsánat ajándékának és az Isten irgalmas szeretetének az életre szóló tapasztalata. A „megkereszteltség” állapota állandó erőforrás a lelkiségét megélt keresztyén ember számára. Hasonlóképpen az úrvacsora szentsége is, amelyben a Krisztussal és embertársainkkal való örömteli közösség válik a megszentelődés útján járó ember életet adó táplálékává.

Az evangélikus lelkiség kommunikatív és közösségi természetű.

Az imádság teszi lehetővé, hogy Isten és ember között állandó „beszélgetés” és reflexió menjen végbe, ami erőt adó és vigasztaló erőforrás az Isten jelenlétére vágyó keresztyén ember életében és hitében. A gyülekezeti közösségben pedig a keresztyén ember tanulja, gyakorolja és megéli Istenbe vetett hitét, hogy ez a hit tapasztalattá, gyakorlattá, mindennapi élete részévé válhasson. A hitmegélés célja, hogy emberi életünkben nyújtson olyan útmutatást, amely által

„Sola-lelkiség”

Istenbe vetett hitünk átjárja emberi létezésünk minden területét. Luther Márton számára a szer-

zetesrendi élet után igazi rácsodálkozást jelentett a mindennapi életben, a családban, a közösségben és a munkában megélt Krisztus-követés.

A közösen megélt istentiszteleti, úrvacsorai és gyülekezeti közösség hiányának tapasztalata alapján mondhatjuk, hogy a gyülekezetben történő liturgiai, katekétikai, lelkigondozási és diakóniai szolgálat közösségi és egyéni szinten is tudja erősíteni és elmélyíteni azt a lelkiség iránti igényt, amely ma már szervesen hozzátartozik a vallásos ember tapasztalatához. Ennek evangélikus formája a „Sola-lelkiség”, amely az evangélikus keresztyén ember spiritualitását a Bibliára, Krisztusra, a hitre és a kegyelemre alapozza.

Kérdések

1. Hogyan tudja a gyülekezet istentiszteleti közösségébe hívogatni a nem aktív tagokat? Milyen aktuális tapasztalatok segíthetik ezt a feladatot?
2. Mennyiben bővíthető a gyülekezetben az egymásért, az egyházért, az embertársainkért, és a világban tapasztalható nehézségek leküzdéséért imádkozó gyülekezeti tagok köre?
3. A gyülekezetben folyó tanítói szolgálat hogyan segítheti az evangélikus lelkiség mindennapos, megélt lelkiséggé válását? Milyen alkalmak, programok segíthetik a gyülekezetet ebben a tanulási folyamatban?

Felhasznált irodalom

- ADOLPHSEN, Helge: Tessék belépni! Az egyháznak új tagokat kell toboroznia. In: Manfred Kock (szerk.): Az egyház a 21. században. A sokszínű jövő. Kálvin Kiadó, Budapest, 2004. 122–133. o.
- BONNINGTON, Mark: The Kingdom of God and Church Growth in the New Testament. In: David Goodhew (szerk.): Towards a Theology of Church Growth. Kindle Edition. Routledge, London – New York, 2016.
- GOHEEN, Michael W.: Keresztyén misszió ma. Kálvin Kiadó, Budapest, 2019.
- GOODHEW, David (szerk.): Towards a Theology of Church Growth. Kindle Edition. Routledge, London – New York, 2016.
- HUBER, Wolfgang. Az egyház a 21. századért. Teológiai program. In: Manfred Kock (szerk.): Az egyház a 21. században. A sokszínű jövő. Kálvin Kiadó, Budapest, 2004. 157–170. o.
- LUTHER, Martin: Felelősség az egyházért. Szerk. Csepregi Zoltán. Luther Kiadó, Budapest. (Luther válogatott művei 2.)
- ROBINSON, Anthony B.: Transforming Congregational Culture. Kindle Edition. Eerdmans, Grand Rapids, 2003.
- SIBA, Balázs: Travel Guide for Home – Aspects of Living the Protestant Spirituality in Everyday Life. Studia Universitatis Babeş-Bolyai Theologia

Reformata Transylvanica, LXIV. évf. 2019/2. 279–298. o. Web: <http://studia.ubbcluj.ro/download/pdf/1254.pdf>. (Letöltés: 2021. április 2.)
STJERNA, Kirsi: Rethinking Lutheran Spirituality. Sewanee Theological Review, 46. évf. 2002/1. 29–30. o.

Gyülekezeti gyakorlatok és modellek

Belülről épülő egyház

A bibliaóra

ISÓ DOROTTYA

A téma meghatározása, indoklása

A gyülekezet életének középpontjában az istentisztelet áll. S bár az istentisztelet a gyülekezet közösségének ünnepe – itt találkozunk az Istennel, Isten szól hozzá igéjében, a gyülekezet pedig megvallja hitét, énekeiben és imádságaiban elmondja kéréseit és köszönetét –, azért az istentisztelet tanítói alkalom, az ígértetés pedagógiai kifejezéssel élve mégiscsak frontális. A gyülekezet tagjainak nem ad lehetőséget a kommunikációra.

Ezért nélkülözhetetlen, hogy minden gyülekezetben, még a legkisebben is legyen olyan hétközi tanítói alkalom – ez a bibliaóra –, amelyen lehetőség van az interakcióra, egy-egy téma megbeszélésére.

A bibliaóra tehát elsősorban tanítói alkalom, de szolgálja a gyülekezet-építést is. A rendszeres bibliaórák a gyülekezet kisközösségévé válnak, sőt a gyülekezet magjává, szolgálatot vállalni kész, aktív tagjaivá lesznek.

Milyen igényre reflektál a bibliaóra?

Elsősorban nem igényre reflektál, hanem Jézus missziói parancsának engedelmeskedik. „*Tegyetek tanítvánnyá minden népet, megkeresztelve [...] és tanítva őket...*” (Mt 28,19–20) A bibliaóra tehát a Jézus által parancsolt tanítás egyik konkrét formája a gyülekezetben. Ezért is nélkülözhetetlen a megszervezése.

Másrészt egyházunkban sajnos az a rossz gyakorlat alakult ki, hogy fiataljaink kikonfirmálnak a gyülekezetből. Így amit addig megtanultak a hittanórákon és a konfirmációi órákon, azt viszik magukkal tovább középiskolai tanulmányaikhoz, ahol aztán csekély hittanórai élményük nagyon gyorsan azt a gondolatot ébreszti bennük, hogy mindaz, amit a gyülekezetben tanultak, jobb esetben idejétmúlt, nem korszerű, rosszabb esetben hülyeség.

Idősebb gyülekezeti tagoknál is megfigyelhető, hogy a Biblia mindennapi használata egyáltalán nem jellemző, kedves, lelkes gyülekezeti tagoknak segíteni kell a bibliai rövidítésekben és az igehelyek kikeresésében.

Ezért kell, hogy igénye legyen bibliaórák tartására a gyülekezet lelkészének, mint aki Krisztustól kapta a gyülekezet tanításának feladatát, és akinek örködnie kell a gyülekezetben a Szentírással megegyező tanítás felett. Ehhez az is hozzátartozik, hogy annak, aki semmilyen vagy nagyon kevés hitismerettel rendelkezik, igyekezzen felkelteni az igényét a tanulás iránt, a bibliaórán való részvétel iránt.

Krisztus tanítványa
egy életen át tanítvány
marad.

Igénye a gyülekezet tagjainak is kellene, hogy legyen, bár mai tapasztalatok szerint ez nem mindig egyértelmű. (Hallottam már nemegyszer olyan megnyilvánulást, hogy én már tudok mindent, megtanultam a konfirmációra készülve.

És az ismétlés? A növekedés a tanulásban?) Krisztus tanítványa egy életen át tanítvány marad. Mester soha nem lesz belőle, mert a Mester maga Krisztus. De milyen tanítvány az, aki nem akar tanulni Mesterétől?

Ezt az igazságot tehát a lelkésznek szintén tanítania kell a gyülekezet tagjai számára, és mindent el kell követnie, hogy felébressze az igényt a gyülekezet tanulásra igénytelen tagjaiban. Ehhez az is segítség lenne, ha egyházunkban „kampányt” szerveznénk a tanítás-tanulás fontosságának, örömeinek bemutatására. (Ahogyan ezt az úrvacsorával kapcsolatban tesszük.)

Kiket céloz meg a bibliaóra?

Mivel egyházunk jobbra kis gyülekezetekből áll, ezért a bibliaóra a felnőttek körét célozza meg korosztálytól, élethelyzettől függetlenül. Ha a bibliaóra témái változatosak, akkor más-más gyülekezeti tagok érdeklődését kelteti fel, s így változatosabb összetételben lehetnek résztvevők egy-egy bibliaórai kurzuson.

Amennyiben egy gyülekezetben több lelkész van, illetve van rá kapacitás – esetleg laikus bibliaóra-vezetők is vannak –, akkor a bibliaóráknak nagyon változatos repertoárját alkothatjuk meg. Lehet fiatalok bibliaórája, idősek bibliaórája, fiatal házások bibliaórája, egy-egy lakótelepen, városrészben lakók bibliaórája. Lehet házi bibliaóra is. Ha a bibliaórákat nem csak a lelkész tartja, akkor a bibliaórai-vezetőkkel kell kapcsolatot tartania, és ügyelnie, hogy a tanítás tisztasága megmaradjon.

A realitás azonban manapság az az egyházunkban, hogy a bibliaórákat a lelkészek vezetik, akik lelkési felhatalmazásuk alapján is kötelesek a tanítás tisztaságát megtartani.

Ha a bibliaórát tágabb értelemben vesszük, akkor tekinthetjük missziói alkalomnak is. Ebben az esetben olyan embereket céloz meg, akik nem tagjai a gyülekezetnek, de érdeklődnek az iránt a téma iránt, amelyet a bibliaóra megjelöl. Ennek szervezése lehet rendkívüli módon is, például távoktatással és alkalmankénti konzultációkkal.

A tágabban értelmezett bibliaóra kereteibe férhet az is, ha munkatársakat képezünk, például óvodánk óvónőit, iskolánk tanárait vagy a gyermek-istentisztelet szolgálattevőit tanítjuk arra, hogy egy-egy bibliai történetet hogyan dolgozzanak fel a gyermekeik számára.

Hogyan szervezzünk, vezessünk bibliaórát?

Általában az a jó, ha az alkalmak rendszeresen vannak. Tehát minden héten ugyanazon a napon és órában vagy kétheti rendszerességgel. Fontos, hogy egy-egy bibliaórai kurzushoz készüljön tematika, amelyet sokszorosítunk,

és kitesszük a templomba. Hadd vigyen belőle minden gyülekezeti tag, aki csak akar. Amikor hirdetjük a sorozat kezdetét, akkor azt is hirdetjük, hogy milyen témára hívjuk a testvéreket. A tematika alapján a gyülekezeti tag folyamatosan követheti, hogy mely egység következik.

A témák összeállításában a gyülekezet tagjainak az ötleteit is időről időre kérjük ki. Így egyrészt az ötletekből kifogyó lelkész is segítséget kap, másrészt pedig megismerjük azt, hogy mi érdekelné inkább a gyülekezetet. A lelkésznek azonban figyelnie kell arra, hogy fontos témák ne maradjanak ki a bibliaórák tematikájából.

A bibliaórák témái nagyon széles körűek. Magukban foglalják a Biblia könyveinek, egy-egy témájának tanulmányozását, de az istentisztelet rendjének, liturgiájának a tanítását is, a keresztyén erkölcs kérdéseit, dogmatikai kérdéseket, a hitvallási iratok tanulmányozását, énekeskönyvünk énekeinek megismerését, az ember életét meghatározó események (születés, társválasztás, házasság, gyász, halál stb.) bibliai átgondolását, példamutató keresztyén ősök életének, munkásságának bemutatását stb.

A speciális bibliaórák témáját a csoport összetétele határozza meg. Óvónőknek, tanároknak, gyermek-istentisztelet vezetőinek azon igék feldolgozása adja a témát, mégpedig a gyermekek számára átadható módon, amelyeket egy adott időszakban tanítanak a gyermekeknek.

Missziói céllal meghirdetett bibliaórák esetében érdemes olyan témákat választani, amelyek nem keresztyén emberek számára is érdekesek lehetnek, például Palesztina Jézus korában, földrajzi, történelmi, kortörténeti összefüggésben. Egy másik ötlet: vallástörténeti áttekintés: világvallások bemutatása, azonosságok, különbözőségek. (A '90-es évek végén egy komplex távoktatásos anyagot kaptam római katolikusoktól. Akkori technikával multimédiás anyagok, kép, hang, zene kb. 12 × 1 órára lebontva, feladatlapokkal, konzultációs javaslatokkal. Ilyen anyagok készítésével nagy segítséget kaphatnának a lelkészek és a gyülekezetek egyházunkban is.)

Milyen csapatot igényel a bibliaórák megszervezése, megtartása?

Hagyományos bibliaórai keretben nincs szükség nagy csapatmunkára. Egy-egy sorozat összeállítása a lelkész, illetve a bibliaórát vezető feladata. De jó, ha van egy munkatársa, aki begyűjti a témajavaslatokat és kinyomtatja, fénymásolja, osztogatja egy-egy bibliaórai kurzus tematikáját.

Ha laikus bibliaóra-vezetők vannak a gyülekezetben, akkor ők egy csapatot jelentenek a lelkésszel együtt. Mielőtt elindul egy-egy sorozat, szükséges, hogy közös megbeszélésen készüljenek a sorozatra: témaválasztás, a sorozat előkészítése, időpontok, tematika összeállítása, feladatok kiosztása, és a sorozat végén a reflexiók megbeszélése a program. Ebben a csoportban történik a felmerülő kérdések és problémák megbeszélése is. Fontos, hogy a csoportban ne legyen rivalizálás, hanem baráti, testvéri légkör uralkodjon. Egy-egy kudarc esetében a biztatás hangja szólaljon meg. Ebben a csoportban, és személyesen a bibliaórai vezetőknek is nagyon fontos, hogy imádkozzanak, Isten áldását kérve erre a szolgálatra. Lényeges az is, hogy a nehézségek ne retentsenek el senkit a szolgálattól, és ne az eredményekre tekintettel értékeljék szolgálatukat jónak vagy rossznak. Ezért fontos tudatosítani, s ez elsősorban a lelkész feladata, hogy a mi szolgálatunk akkor jó, ha Isten ígéje szólal meg tisztán és igazán.

Ha bibliaköri vezetői szolgálatra keresünk testvért a gyülekezetben, akkor érdemes abból a szemszögből végiggondolni a gyülekezet aktív tagjait, hogy ki az, aki jól tud kommunikálni, aki együttműködő, aki szívesen elmélyed egy-egy bibliai témában, aki nem ijed meg attól, hogy több ember előtt kell beszélnie, aki képes reflektálni egy-egy felmerülő kérdésre, vagy képes elismerni, hogy nem tudja, de utánanéz. Ha ezek mentén találunk alkalmas személyt, akkor megbeszélést kell kérni tőle, megmondva neki, hogy miért kérjük a megbeszélést. A megbeszélésre rá kell szólni az időt: elmondjuk, hogy mit várunk tőle, ő elmondja az aggályait, amit nekünk komolyan kell venni, és finoman segíteni őt arra a gondolatra, hogy meg tud birkózni a feladattal. A végső döntés maradhat kicsit későbbre is. Fontos, hogy felajánljuk: mi mindig itt leszünk a segítségére.

Milyen eszközöket és technikai feltételeket igényel egy bibliaóra?

A legfontosabb eszközök: a Biblia és az énekeskönyv. Minden bibliaórai résztvevőnél legyen mindkettő. Fontos, hogy bármely téma esetén, ha előkerül egy-egy bibliai íge, akkor azt keressék ki a résztvevők. Így gyakorolják magukat a bibliai tájékozódásban, és megismerhetik a különböző fordítások eltéréseit. (Nálunk nagyon szeretik ezeket az eltéréseket megfigyelni és megérteni.)

Előfordulhat, hogy kivetítőre, számítógépre van szükség.

50

Milyen buktatók lehetnek?

Előfordul a legjobban előkészített bibliaórai sorozat esetében is, hogy nincsenek érdeklődők, hogy csak ketten-hárman jönnek. Nem szabad, hogy kedvünket veszítsük emiatt. Egyrészt az imádkozás ez esetben is nagyon fontos, másrészt meghatározó a bibliaóra vezetőjének szilárd elhatározása: a bibliaóra meg lesz tartva. Akkor is, ha csak ketten vagyunk. Meg fogjuk látni, hogy lassan-lassan elindulnak a gyülekezet tagjai a bibliaórákra. (Esetleg családi körből vagy a legbensőbb munkatársak közül egy-kettőt személyesen is meg lehet kérni, hogy jöjjön el, segítsen ezzel elindítani a bibliaórai alkalmakat.)

Másrészt a lelkész minden alkalommal, amikor csak megengedi az igehirdetési íge, beszéljen arról, hogy milyen fontos, hogy tanuljuk Isten igéjét, Isten dolgait.

Harmadrészt tegyünk hangsúlyt a hirdetésre. Legyünk kedvesek, érdeklődést felkeltők, de nem erőteljesek, pláne nem erőszakosak. Egy-két mondatban még az is elmondható, hogy milyen jó légkörű alkalom.

Zárt csoportok esetén, például egy lakóközvetben élők bibliaórája, működik a csoportdinamika, amire érdemes odafigyelni: a kezdeti felfutás időszaka telve örömmel, sikerekkel, a stagnálás időszaka, amikor a leginkább zajlik a munka, és a hanyatlás időszaka, amikor elfáradnak a tagok, és különböző indokokkal elhagyják a csoportot. Ez nem kudarc. Ez a zárt csoportok termé-

szete. Szüneteltetni kell egy ideig, majd újrakezdeni a szervezést, beindítást egy új témával.

Egy-egy bibliaóra időtartamára is oda kell figyelni. Nem szabad hosszan igénybe venni a bibliaórákat, mert elmehet a kedvük az alkalmon való részvételtől. Hatvan-hetvenöt percnél ne legyen hosszabb egy bibliaóra.

Ahhoz, hogy a bibliaórai alkalom interaktív legyen, arra is oda kell figyelni, hogy ne legyenek túl sokan. Ha tartósan tizenöt-tizennyolc fő fölé emelkedik a csoportlétszám, érdemes kettéosztani a csoportot valamilyen szempont alapján, például időpont, másik kurzus meghirdetése, korosztályi megosztás stb.

Rövid és hosszú távú kérdések, nehézségek és eredmények

Olyan mértékű az elvilágiasodott evangélikusok száma egyházunkban, ami bizonytalanná teszi, hogy megpróbáltatás esetén megmaradna-e egyházunk. A tanítás tehát létfontosságú. Tanítani, tanítani és tanítani kell, hogy minél több legyen gyülekezeteinkben a hitvallásos, Isten igéjéből élő, hitéről számot adni tudó testvér. Ez a jelenlegi nehézségünk, és ez serkent arra, hogy küldetésünket végezzük: tegyük tanítvánnyá gyülekezetünk tagjait, tanítva őket.

Az eredmény idővel, de megérkezik: a gyülekezet tartós erősödése hitben, közösségben, kitartásban, aktív szolgálatban, anyagiakban.

„Legyen velünk Istenünknek, az Úrnak jóindulata! Kezeink munkáját tedd maradandóvá, kezeink munkáját tedd maradandóvá!” (Zsolt 90,17)

A családi istentisztelet mint tanító alkalom

TORMA-HASZA MÓNIKA

Jézust nagyon sokszor látjuk láthatatlanul tanítani, nem csupán direkt, hanem indirekt formában is, amikor egyszerűen a jelenlétével, a mozdulataival, a példájával tanít. Tanítványai sokat tanultak tőle, nemcsak a beszédei, példázatai által, hanem cselekedetei, mozdulatai, hozzáállása által is. Hiszen a tanulás egyik legjobb módja az átélés, az azonosulás, az élmény, az a tapasztalat, hogy igen, ezt láttam tőle, ő itt ezt tette, így mondta. És Jézus jó tanítóként, ahogy a Szentírás lapjairól élénk kerül, mindig nélkülözhetetlennek tartotta ezt. Amikor odalépett valaki mellé, akit megszólított, amikor megmagyarázhatatlan erő áradt a szavaiból, amikor megéreztetette azzal a kiválasztottal, hogy fontos neki, akkor nem tudott mást tenni az elhívott, mint elindulni. Követni őt. Jézus mellett tanulni, tanítványnak lenni ezt jelenti: hogy újra és újra átélem, megérzem, mit tett ő, hogyan lépett oda valakihez, hogyan hajolt le ahhoz, akinek szüksége volt rá, hogyan lépdelt mellettük, amikor arra volt szükségük. Jézus ma is tanít mindannyiunkat, és példát ad arra, hogy mi hogyan tanítsunk, hogyan legyünk példák a ránk

bízottaknak, hogyan sugározzuk hitelesen, hogy a vele való közösség életünk értelmét adja.

Jézus ma is tanít mindannyiunkat, és példát ad arra, hogy mi hogyan tanítsunk.

Mi, mai tanítványok is így tanulunk tőle igazán. És amikor arról szólunk, hogy az istentisztelet tanító alkalom, akkor lényegében erről van szó: olyan indirekt forma, meghatározott

keretek között, amelyen keresztül a kisgyermektől kezdve az idősekig korosztálytól függetlenül mindenki rátalálhat az útjára, amelyen keresztül az Isten megszólíthatja őt, amikor odalép mellé, amikor elhívja őt.

A családi istentiszteleteknek ez a tanítói aspektusa számomra ezt jelenti: megmutatni, megláttatni, kicsoda az, aki közösségbe hív. Talán nem olyan direkt tanítói alkalom, mint egy bibliaóra, egy Alpha-kurzus vagy egy hittanóra, mégis hordozza ezt az attitűdöt. Nemcsak ismeret átadás, hanem élmények, tapasztalatok által megmutatkozó tanítás a generációk együttélésére, az idősebbek példamutatásával, amelyet a gyerekek tapasztalhatnak meg, valamint a gyermekek önfeledt kíváncsiságával, érdeklődésével átítatott alkalom, amelyre a felnőttek figyelhetnek. És ezért nem csupán gyermek-istentiszteletről beszélek. Mert az a megtapasztalásunk, hogy nagyon nehéz olyan alkalmat létrehozni, ahova a generációk mind eljöhettek. A családi istentisztelet ennek különlegesen szép alkalma (amiben egyben a nehézsége is adódik, de erre majd a későbbiekben kitérek), hogy együtt lehetnek a nagyszülők, szülők és gyerekek, fiatalok és idősek, és mindannyian kaphatnak, tanulhatnak, magukkal vihetnek valamit. Örömmel tapasztaljuk, hogy nagyszülők unokáikkal jönnek, családok egészen kicsi babákkal, gyermekekkel, mert itt nem zavaró, ha nem ül meg egy helyben a gyerkóc. Öröm, hogy fiatal felnőttek, akik konfirmációra készülnek, megtapasztalva a befogadó légkört, az istentisztelet előtti, utáni beszélgetéseket, elköteleződnek így is a közösség iránt. Ennek a jó példája számomra, és hatalmas öröm, hogy a családi istentisztelet résztvevői közül több család egy-egy házi bibliaórai közösséget is alkot, ahol a templom falain kívül is összegyűlnek Isten dicséretére és az ige hallgatására, ami folytatása lehet az istentisztelet tanítói jellegének.

Amikor elkezdünk azon gondolkodni, miként is készüljünk fel a családi istentiszteletek tartására, szükséges szem előtt tartanunk a célcsoportot. Ami ebben az esetben elég tág, hiszen az apró gyermekektől kezdve a nagyszülőkig mindenki megszólítható, és fontos is, hogy így hívjuk a családokat. Merthogy a családi közösséget teremtvé istentisztelet közössége generációkon átívelő istentiszteleti közösség, amely gondozást, építést igényel, ugyanakkor számtalan lehetőséget rejt. Találkozást Istennel, amelyet ő kínál fel nekünk. Találkozást egymással,

hitvallás

családokkal. Nem választjuk szét a családokat, hanem éppen az előzőekben kifejtett indokok alapján, közösséget teremtve építünk rájuk. Célzottan is megszólíthatóak ezek a közösségek, akár kereszteselői évforduló alkalmával egy kereszteselői emlékeztetővel összekapcsolt alkalom vagy a házasság hetéhez kapcsolódva párok áldásával egybekötött alkalom útján. Vagy éppen házassági évforduló alkalmával közös családi hálaadásban, amelynek a gyülekezet is aktív részese. Hiszen ez a megtartó erő, hogy nem vagyunk egyedül, van hova tartoznunk, van kivel kapcsolódnunk. (Ebben a mostani élethelyzetben éppen ez az a hiány, amellyel nagyon nehezen tudunk mit kezdeni.) Az istentisztelet olyan közösség, amely előre mutat, erő fakad belőle. Az a jó, ha minél gazdagabb az istentiszteleti forma egy-egy gyülekezetben, hiszen így mindenki számára egészen közel hozható a kapcsolódás.

A másik hangsúlyos meghatározása az istentiszteletnek a hitvallás; nemcsak az, amit elmondunk az alkalmakon, hanem az egész közösség élete és példamutatása. Hitvallás arról, hogy figyelünk a másokra, ha hiányzik, nem látjuk, megkeressük és rákérdezzünk. Megtanítva ezzel, hogy a gyülekezet élő kövekből épül, oda kell figyelnünk egymásra, hiszen mindannyian fontosak vagyunk ebben az élő közösségben.

A közösség és a hitvallás mellett az istentisztelet Krisztus-imádás is; bármilyen keretek között jelenik is meg, mindig ez a leglényegesebb, hogy ami történik, Krisztusra mutasson, vele vonjon közösségbe, és őt szólítsa meg.

Hogyan kezdjünk neki? – A családi istentisztelet, ahol közösségek szolgálnak

A családi istentisztelet nem egyemberes vállalkozás, hanem csapatmunka eredménye. Véleményem szerint a gyülekezet minden szolgálati területén elengedhetetlen, de a családi istentiszteletek kialakításánál még inkább, hogy a lelkész merjen csapatban készülni, dolgozni. Jó, ha a lelkész nyitott arra, hogy egy csapat vegye körül, akikkel együtt építik fel a családi istentisztelet

alkalmait. Nem kell mindent egyedül megvalósítani és létrehozni, hanem egy szolgáló közösséggel együtt ötletelve, munkálkodva, készülve végezni ezt a szolgálatot.

Azért is, mert így lehetőséget tudunk biztosítani a gyülekezetben tevékenykedő embereknek arra, hogy megmutassák talentumaikat és a gyülekezet javára fordítsák tudásukat. Akár a felolvasás területén, akár a zenei szolgálatban, az offertórium összegyűjtésében, az iratterjesztési szolgálatban vagy éppen az istentisztelet előkészítésében, a kreativitásuk kibontakozásában. Ugyanakkor a lelkész feladata a teológiai irányvonalak meghatározása, a textus üzenetének kifejtése, de hogy milyen kreatív módon tudja ezt feldolgozni, ahhoz létre lehet hozni egy kreatív, ötletelő csoportot.

Többletkészes gyülekezetekben az is nagy lehetőség lehet, hogy együtt szolgálva például az egyik lelkész végzi az igehirdetés szolgálatát, a másik keresztel. A közös szolgálat ezen a téren is sok erőt adhat a lelkészeknek.

ÖNKÉNTESEN SZOLGÁLÓ KÖZÖSSÉGEK

Nagyon nagy ereje van ezeknek a közösségeknek, hiszen azt az érzést erősítheti a szolgálókban, hogy tehetnek valami meghatározót Isten szolgálatában azokkal az ajándékokkal, amelyeket tőle kaptak. Tulajdonképpen ez a liturgiai önkéntesség olyan tudatos elköteleződés, amely felkészíti a segítőköt – elsősorban a gyermekeket, akik a felnőttektől „lesik el” a teendőket – a későbbi egyházi szolgálatra, legyen az akár a presbiterség, az egyházfivá válás vagy bármilyen más szolgálat. Így épülhet belülről a gyülekezet közössége, látva a példákat és megtapasztalva, hogy mennyire megtartó erejű ez az önkéntes odaadás. Ez a tudatosság már gyermekkortól beépül az életükbe, és így válnak építő tagjaivá a gyülekezetnek.

IMÁDKOZÓ KÖZÖSSÉG

Létfontosságú az imádságos háttér, nemcsak lelkészként, hanem gyülekezeti tagként is hordozni az alkalmakat, a felkészülés idején a szolgáló csoportok munkájában is nagyon hangsúlyos az imádságos jelenlét. A legjobb talán az lenne, ha egy állandó imádkozó csoport állna háttérként az istentiszteleti szolgálatok mögött. Jó gyakorlati példa lehet a Tamás-mise imádságos csapata;

valami hasonlót hozhatunk létre nemcsak a családi istentisztelet háttér-csoportjává, hanem a gyülekezetben működő valamennyi szolgálati terület kapcsán.

FEOLVASÓK CSOPORTJA

Nagy öröm, amikor egyre többen szolgálnak az istentiszteleteken. Ha vannak olyan emberek a gyülekezetben, akik szívesen olvasnak bibliai igéket, imádságokat, őket egy csoportba gyűjthetjük. Lehet számukra külön találkozási alkalmakat, akár kifejezetten bibliaórát is tartani, ahol beszélgethetnek az igékről, a szolgálat fontosságáról, felkészülhetnek az előre beosztott alkalmakra.

ZENEI SZOLGÁLÓK CSOPORTJA

A zenekar, akik az énekek megszólaltatásáért felelősek. Ha ez csupán egy gitár és egy fuvola vagy éppen egy zongora, már az is nagy segítség az énekek megszólaltatásában. Itt is meghatározó, hogy nem csak gyerekek vagy nem csak felnőttek szolgálnak, hanem együtt a különböző korosztályok. Nagyon nagy missziói lehetőség van ebben is, hiszen többször tapasztaltuk, hogy valaki a gyülekezet periferiájáról éppen a zenei szolgálaton keresztül kapcsolódott be újra a vérkeringésbe, és vált elkötelezett gyülekezeti taggá.

Csodálatos megtapasztalni azt, ahogyan hittanos gyerekek kapcsolódnak be ebbe a szolgálatba, ahol megtapasztalhatják, mennyire jó együtt zenélni, közösen dicsőíteni Istent. Ugyanakkor elengedhetetlen figyelniük arra is, hogy a zenekar nem egy szereplő közösség az istentiszteleten, hanem vezetője a zenei résznek. Alapvető szolgálata, hogy a gyülekezet közös éneklésének löktetését adja. Ezért mint tanítói alkalmon, a családi istentiszteleteken is különösen nagy figyelmet fordíthatunk arra, hogy az énekkincstárunkban található énekeket tanítsuk a gyülekezetnek, akár ifjúsági, akár gyülekezeti, akár egyéb énekekről van szó.

KREATÍV, ÖTLETELŐ CSOPORT

Egy családi istentiszteleten különösen fontos, hogy úgy tudjuk megszólaltatni az üzenetet, hogy az mindenki számára befogadható és magával vihető legyen. Alapvetően meghatározó elem az interaktivitás. Ebben sem kell magára

maradnia a lelkésznek. Megtalálhatja azokat az embereket, hitoktatókat, óvónőket, tanítókat, akik rendelkeznek olyan kreativitással, ötletekkel, amelyek szemléletessé tehetnek egy-egy igehirdetést, az istentisztelet mondanivalóját. Lehet ez egy bábdarab, drámajelenet, árnyjáték vagy éppen játékos rávezetés, feldolgozás. Mozgósítható és bevonható itt a gyülekezet ifjúsági csoportja is, akik talán szívesen eljátszanak egy-egy jelenetet.

TECHNIKAI HÁTTÉR

Lehetnek olyan segítők, akik nem szeretik a nyilvánosságot, viszont a háttérben sokat segíthetnek, hogy a technikai feltételek is meglegyenek. Ahol lehetőség van rá, jó megoldás lehet, hogy az istentisztelet menetét, a liturgiát, valamint az énekeket kivétítő segítségével tárjuk a gyülekezet elé, hiszen nem kell fénymásolgatni, nem kell folyamatosan énekeskönyveket keresni, így mindenki könnyebben bekapcsolódhat az éneklésbe, a liturgia menetébe. De ide tartozhat a zenei rész hangosítása és a lelkész, a szolgálók hangosítása is. Személyes tapasztalatom, hogy mennyire nagy örömmel vesz részt valaki ezekben a feladatokban, aki egyébként visszahúzódó személyiség, mégis segíteni szeretne egy-egy ilyen szolgálatban.

57

EGYÉB ÖNKÉNTES SZOLGÁLAT

Nagyon jó gyakorlat lehet, hogy az adományokat nem a kijáratnál kialakított perselybe dobják a gyülekezeti tagok, hanem az istentisztelet keretében gyűjtik össze a gyerekek. Ezzel is tanítjuk, hogy a templomba járás összefügg az adakozással, Istennek szentelünk az időnkből, a javainkból, és ezt odavisszük az Úr elé, felhelyezve letesszük az oltárra. Mindezt jól összefoglalja az offer-tóriumimádság: „Urunk, Istenünk, fogadd kegyelmesen e heti adományainkat. Csak pénz, amelyhez annyi könny, annyi szenny, annyi veríték tapad. De nálad minden lehetséges, tisztítsd meg és változtasd a te országod áldott eszközévé. Csak pénz, de lásd meg mögötte a szíveket. Áraszd ki rájuk Szent-lelkedet, hogy megtisztuljanak, és neked tetsző élet hordozóivá váljanak. Ámen.”

Ugyanilyen jó gyakorlat lehet, hogy az iratterjesztésbe is bevonunk gyerekeket, akik az Evangélikus Élet számait vagy bármilyen egyéb kiadványt ajánlanak istentisztelet végén a gyülekezeti tagoknak.

Előkészületek, felépítés

Az előkészületek sarkalatos pontja, hogy meghatározzuk, milyen ív mentén szeretnénk felépíteni a családi istentiszteleteket alkalomról alkalomra. Kitalálhatunk saját menetrendet, de felépíthetjük azt az egyház által amúgy is előírt textusok alapján is. Mi a gyakorlatban mindkettőt alkalmaztuk. Mindkettőnek megvan az előnye és a hátránya is. Az elsőnek leginkább az az előnye, hogy egy meghatározott tematika alapján kidolgozott történeteket vehetünk elő, amelyek talán ritkábban kerülnek a gyülekezet elé. Ugyanakkor ez sokkal nagyobb előkészülést igényel a munkaév kezdetén, hiszen a téma meghatározása, az alkalmak felosztása, igehelyek választása, a segédanyagok összegyűjtése hosszú idő. A második előnye éppen a tanítói attitűd, hiszen az egyházi esztendő körforgásában élve a kapcsolópontok segítségével ebből a szempontból is tanítani tudjuk a gyülekezetet, hogy mennyire áldásos ez a körforgás.

A meghirdetés módja is sokszínű lehet. Ahol minden vasárnap lehetőség van családi istentiszteleteket tartani, a hagyományos istentiszteletek hirdeteiseiben elmondva hívhatjuk a gyülekezeti tagokat. Ugyanakkor akár a közösségi média felületein, e-mailben kiküldve, a honlapon vagy éppen plakát formájában is elkészíthetjük a meghívókat az istentiszteleti alkalmakra. A plakátkészítés abban az esetben elengedhetetlen, amennyiben a családi istentisztelethez játszóházat vagy családos napot szervezünk. Gyülekezetünkben bevált gyakorlat, hogy a nagy ünnepekhez kapcsolódó családi istentiszteletekhez családos napot szervezünk, ahol az istentisztelet után közös ebédre is lehetőség van, majd különféle játékos feladatokkal dolgozzuk fel az ünnep homiletikumát.

A családi istentisztelet felépítése, megvalósítás

LITURGIA

A megtartó, mederben tartó forma. Az első lépés a megvalósításnál, hogy milyen stílusú családi istentiszteletet szeretnénk. Azért csodálatos ez a műfaj, mert amikor a tanítás kategóriájába soroljuk, számos olyan eszköztár lesz a kezünkben, amelyen keresztül értékeket adhatunk át. Sőt fontos, hogy a liturgiai elemeket is tanítsuk, átadjuk, szépségüket megmutassuk. Lehet hagyományos családi istentiszteleti liturgia, azzal a felépítéssel, amelyet a liturgikus könyvünkben is megtalálunk; lehet taizéi jellegű istentisztelet, amely a monotonitásával ad többet; folyhat az énekeskönyvünkben található 17-es liturgia szerint, amely egészen különlegesen vonja be a gyülekezetet is az aktív szolgálatba. De a meghatározott liturgiai elemekkel mi magunk is elkészíthetjük az istentisztelet felépítését. Bármelyiket is alkalmazzuk és használjuk a gyakorlatban, az olyan medret ad az alkalmainknak, amelyben az élő Isten szólal meg. A családi istentiszteletek alkalmával használható liturgiák köre széles, ugyanakkor feltétlenül gazdag és nem leegyszerűsített változat egyik sem. A tanítás lehetőségét ez is mélységesen hordozza, hiszen a liturgia tudatos felépítésével, a liturgikus tételeknek megfelelő ifjúsági énekek választásával és beépítésével tudjuk átadni a marandandó értékeket.

ZENE

Luther Márton írja: „A zene fenséges ajándéka Istennek, és közel áll a teológiához.” Ezért is nagyon meghatározó, hogy az istentiszteleti alkalmak zeneileg is tanító alkalmak legyenek. Az evangélikus egyház éneklő egyház, nagyon hangsúlyos eleme az éneklés az istentiszteleteknek, de a családi istentiszteletnek különösen. Ezért elengedhetetlen figyelni arra, hogy a családok ne csak az ifjúsági énekeket, hanem a gyülekezeti énekeket is megismerjék, szeressék és bátran énekeljék. Ezért a zene, az ének – a liturgia és az igehirdetés mellett – központi tényezője a családi istentiszteletnek. Fontos, hogy minőségi hangzás legyen, hiszen mindannyiunk fülét és érzékét, de főként a gyermekekét így nevelhetjük a szépre és a művészetek iránti fogékonyságra. Kodály országában ez nem is lehet másként. Számomra, de a gyülekezet többi

lelkésze számára is különös jelentőséggel bír a gyülekezeti éneklés, ezért mindig is figyeltünk arra, hogy igényesen összeválogatott, énekelhető, könnyűzenei kísérettel és orgonával hangzó, de olykor a cappella énekek is legyenek ezeken az alkalmakon a liturgikus tételeknek megfelelően.

Egy példát szeretnék itt a zenénél, éneknél leírni. Szombathelyen évekig gyakoroltuk a családi istentiszteleteken, hogy mielőtt elkezdődött az alkalom, azok, akiknek éppen azon a héten volt a születésnapjuk vagy a névnapjuk, választhattak egy éneket. Persze ehhez kell a zenészek részéről is egyfajta nyitottság, hogy lesz olyan ének, amelyet esetleg nem próbáltak el, viszont a gyülekezet tagjainak ez nagyon sokat jelentett és adott. Ami miatt kikerült aztán a gyakorlatból, az éppen a felkészülés hiánya, valamint a sokkal nagyobbra nőtt gyülekezet. Jelenleg azon gondolkodunk, miként is lehetne ezt újra visszaépíteni a gyakorlatba.

IGEHIRDETÉS

A családi istentiszteleten nagy jelentősége van a gyülekezet bevonásának az igehirdetésbe. Bátran alkalmazható a párbeszédés formula, hiszen ezáltal még személyesebbé tehető egy-egy üzenet. Amikor a gyerekek vagy éppen a felnőttek hozzászólhatnak, kérdésekre válaszolhatnak, és ezután hallhatják a textushoz kapcsolódó magyarázatot, talán jobban tudnak figyelni az új ismeretekre, és aktívabban jelen lehetnek. Lehet akár képek segítségével és a róluk való beszélgetéssel ráhangolni a gyülekezetet az igehirdetésre, vagy akár egy zene meghallgatásával. Vagy éppen játékos formát használva, ami által közelebb hozható a mondanivaló. Lelkészként fel kell készülni arra is, ha a gyülekezet a kérdések ellenére csendben marad.

A családi istentiszteletek személyességét hordozhatja az is, hogy az igehirdetés nem szószékről vagy éppen az ambótlól hangzik, hanem akár a templomban a padok között sétálva. Ezzel megszűnik egyfajta elválasztó tér a gyülekezet és a lelkész között. Jó gyakorlat volt nálunk, amikor nem a templomban, hanem a gyülekezeti kápolnában tartottuk a családi alkalmakat, és körben ült a gyülekezet. Így a szemkontaktus, az egymásra figyelés is sokkal jobban kivitelezhető. Természetesen a templomban is, de a körben ülés ott nehezebben megoldható.

SZENTSÉGI RÉSZ

Szombathelyen a családi istentiszteleteket a tanév folyamán minden vasárnap ünnepeljük, kéthetente úrvacsoraosztással és áldással, valamint már megszokott az a gyakorlat, hogy a nagy ünnepek másnapján mindig családi istentiszteletet tartunk. Ez több szempontból is tanító jellegű, egyrészt az úrvacsora rendszeres ünneplése miatt, másrészt a gyermekúrvacsora kérdéskörének tanítása miatt is. Egyházunkban egyre aktuálisabb a gyermekúrvacsora lehetőség, éppen ezért a családi istentiszteletek szerepe felértékelődhet, hiszen itt együtt vannak a családok, együtt térdelnek az oltárhoz, és közösen indulnak el onnan újra, Krisztussal magával és Isten áldásával. Az új dolgok bevezetése mindig nagy körütekintést igényel. A gyermekúrvacsora kérdése különösen is. Véleményem szerint ez a közösség nagyon alkalmas arra, hogy a gyülekezetet tanítsuk, és megláttassuk az új lehetőségek teológiai irányvonalát. Bizonyára a tradicionalitáshoz ragaszkodóknak is könnyebben lehet útmutatást adni, amikor a családdal együtt vannak jelen, és együtt élhetik át a gyermekúrvacsora lehetőségét.

A másik szentségünk tanítói alkalma is a családi istentisztelet. Nem egyedi alkalom, hogy egyszerre több gyermeket keresztelünk egy istentiszteleten, ami arra ad alkalmat, hogy ne csak az ünneplő családokat, de a velük együtt ünneplő és imádkozó gyülekezetet is tanítsuk a keresztség ajándékára életünkben. Tarthatunk ilyenkor keresztelésre emlékeztető alkalmat, amikor emlékezünk a saját keresztségünkre is. Valamint meghatározó élmény lehet az is, hogy a keresztelés alkalmával a gyülekezetben jelen lévő gyermekek kijönnek a keresztelőkúthoz, segíthetnek a lelkésznek, és megnézhetik, hogyan is zajlik maga a keresztelés. Ezzel is tanítjuk őket a saját keresztségük ajándékára.

Szombathelyen különösen fontos ezen a téren az iskola szerepe, hiszen sok olyan család kapcsolódott be a gyülekezeti életbe, akik az iskolánkba járó gyermekeik által kerültek újra vagy újonnan közel a közösségünkhöz.

Buktatók és nehézségek

Mint minden területen, itt is lehetnek nehézségek, különbségek az adottságok és a rendelkezésre álló eszközök között. Ha általánosan kell ezt megfogalmazni, talán az egyik legnagyobb buktató, hogy a családi istentisztelet ne szorítsa ki a hagyományos istentiszteletet. Legyen választási lehetőség, hogy mindenki megtalálja a hozzá közelebb álló formát. Aztán nagyon fontos hangsúlyozni, hogy a családi istentisztelet személyessége ne váljon személyeskedéssé, ne mozduljon el a fókuszpont a lényegről, ami a Krisztus-központúság, ami a kötetlen forma ellenére is a legfontosabb az istentiszteleteken. Buktatója lehet, ha a lelkész mindent maga szeretne kézben tartani, amikor mindent egyedül akar megvalósítani, ami hihetetlenül sok energiát és időt igényel. Nehézség a különböző generációk együttes megszólaltatása, hogy az istentisztelet rendje és az igehirdetés, a hozzá kapcsolódó feldolgozások mindenki számára befogadhatóak legyenek.

Talán lenne még mivel kiegészíteni ezt az írást, lehetne még több szempontot figyelembe venni, mégis most ezeket tekintettem elengedhetetlennek, amikor arról gondolkodtunk, milyen is a családi istentisztelet mint tanítói alkalom. Számatlan lehetőség, sokféle eszköz van a kezünkben. Mégis, a leg hangsúlyosabb, hogy Isten áldását kérjük a munkánkra, és engedjük, hogy megmutassa azokat a lehetőségeket, amelyekkel élve épülhetnek gyülekezeteink. Legyünk szüntelenül kíváncsi tanítványok, és kuporodjunk le Jézus lábához, hogy minden pillanatban megérezzük, milyen is a közelében lenni, és ebből töltekezve tudjunk szolgálni a ránk bízottak között. Ha ezt tesszük, áldás lesz szolgálatunkon.

A hitoktatástól a konfirmáción át a közösségig

VLADIKA ZSÓFIA

Miként változik a fiatal, a lelkész és a gyülekezet?

A hittanórákon nagyon sokféle gyermekkel van lehetőségünk találkozni. Különböző a családi háttér, amelyből érkeznek, eltérő vallásos neveltetést kaptak (ha kaptak), mielőtt mi egyáltalán szót válthattunk volna velük, különböző az értékrend, amelyet magukkal hoznak. A mi célunk pedig az, hogy a velük való találkozás alkalmával olyan kapcsolatot létesítsünk, amely elvezet a konfirmációig – és ez egyben híd lesz a hittanos foglalkozások és a gyülekezeti élet között.

Mindez kihívás a számunkra. Hiszen vonzóvá kell tennünk egy olyan területét a vallásos életnek, amely számukra sokszor érthetetlen, messzinek tűnő és megfoghatatlan. Ugyanakkor egy-egy közösség szempontjából elengedhetetlen, hogy mélységeiben véve foglalkozzunk azokkal az emberekkel, akik tíz-húsz-harminc év múlva magát a gyülekezetet jelenthetik. Éppen ezért a gyermekekkel és a fiatalokkal való törődés mindenekelőtt misszió: ha őket tudjuk Krisztushoz kísérni, el tudjuk indítani őket egy olyan úton, amelynek a szerves része lesz az, hogy együtt egymással és másokkal megújult közösséget alkotnak majd.

A gyermekekkel és
a fiatalokkal való
törődés mindenek-
előtt misszió.

Hiszen melyik lelkész ne szeretne fiatalokkal teli templomot, alkalmakat? Melyikünk ne „álmodozott” volna arról, hogy olyan gyülekezetet fog pásztorolni, ahol fiatalok, idősebbek és még idősebbek együtt alkotják a közösséget? Reflektálnunk kell, aktívan reflektálnunk kell a „kiüresedik a templomunk”, „előrepszik a gyülekezet”, „kihalnak az idősek, és nem marad senki”, „kikönfrimálnak a fiataljaink” segélykiáltásokra. Néha kritikaként éljük meg ezeket. Rosszulesnek a szavak, mert úgy érezzük, nem tehetünk róla és nem tehetünk ellene. Mert már mindent megpróbáltunk, de semmi nem változott.

A biztos receptet természetesen nem a következő sorok nyújtják. Hiszen minden iskolai hittanórára, minden csoportra illő modellt nem lehet alkotni. Tudjuk, hogy ami működhet egy egyházi iskolában, az nem biztos, hogy működik egy gyülekezeti hittanórán. A következőkben olyan irányokat, lehetőségeket szeretnék bemutatni, amelyek közül lehet választani habitus, személyiség, élethelyzet függvényében. Mindezt úgy írom, hogy nincsenek illúzióim, „csak” reményem, hogy képesek vagyunk – Isten áldásával kísérve – olyat alkotni, ami egyházunk jövőjét építi és hosszú távú perspektívákat nyit előttünk.

Mire van szüksége a fiataloknak?

Igazi közösségre, beszélgetésre, kapcsolatra, élményre és a „valahová tartozni megalkuvás nélkül” érzésére.

A közösségi média sikere, a népszerű internetes felületek, amelyekkel naponta találkoznak a gyerekek, azt mutatják számunkra, hogy szükségét érzik a közösség élményének. Szeretnének olyan tudatban élni, hogy tartoznak valahova – ez az életkor előrehaladtával egyre inkább fontossá válik. Míg kisgyermekkorban (alsó tagozatosként) jóval ritkábban találkozunk vele – hiszen akkor a család az elsődleges kapcsolódási pont –, addig tíz év felett egyre erősödő jelenségről beszélünk. Viszont ha csak itt kezdünk el tevékenyen dolgozni a kapcsolat kidolgozásán, akkor lehet, hogy elkéstünk. Már akkor jó megszólítani a gyerekeket, amíg „elérhető közelségben” vannak, amíg nem

szippantotta be őket teljesen a közösségi média által keltett illúziók világa. Amellett, hogy ezeket az internetes felületeket lehet jól használni és kihasználni, úgy gondolom, hogy az igazi, személyes jelenléttel járó közösségi élményeket helyettesíteni viszont nem lehet.

Mit tudunk nyújtani helyette? A valódi közösséget. Amelyet mindenekelőtt létre kell hozni. Ahhoz, hogy hatni tudjunk a hittanosainkra, két dolgot kell tennünk: szeretni őket és időt szánni rájuk. Hajlamosak vagyunk azt gondolni, hogy ha látványos programokkal szórakoztatjuk őket, akkor majd elnyerjük a bizalmukat – ez bizonyos helyzetekben igaz is lehet. Viszont el kell jutni odáig, hogy kíváncsiak legyenek arra, amit felajánlunk. Ne felejtjük el: otthon ülve sokkal szórakoztatóbb programokat tudunk kitalálni maguknak. Fel kell ébreszteniük a vágyat, hogy részesei akarjanak lenni az adott alkalomnak.

valódi közösség

Beszélgetés

65

Szükségük van a beszélgetésre. Nem csupán a felszínes érdeklődésekre, hanem a lehetőségre, hogy feltegyék kérdéseiket. A legtöbb gyermek, fiatal a saját kortársaitól szerez „ismereteket” a világ dolgai felől, együtt beszélnek meg az élet nagy kérdéseit. A szülőkhöz, tanárokhoz csak ritkán jutnak el problémáikkal. Olyan légkört kell biztosítani a számukra, amelyben önmaguk lehetnek, ahol feltehetik a – mások előtt kellemetlennek gondolt – kérdéseiket, ahol őszinte válaszokkal találkozhatnak. Nem csupán a teológiára irányuló érdeklődést kell megválaszolniuk, hanem nyitottsággal kell reagálnunk az ő nyitottságukra.

Így kialakulhat egy olyan kapcsolat diák és tanító, hittanos és hitoktató, gyermek és lelkész között, amely a kölcsönös elfogadáson alapul. Én elfogadom őt olyannak, amilyen – nem várom tőle a tökéletességet, hiszem, hogy értékes ember; ő pedig elfogad minden hiányosságommal, tökéletlenségemmel. Ez a kapcsolat segíthet a fiatalokat Istenhez vezetni. Új nézőpontot nyújtani az életükhöz, elvezetni őket a keresztény életre, hogy a Teremtőtől függenek, benne bízzanak, rá tekintsenek. Segíthetünk nekik egy olyan szemlélet kialakításában, amelyet egészen a magukénak érezhetnek, amely nem függ az éppen

aktuális divattól, saját társadalmi helyzetüktől, egzisztenciális biztonságuktól, hanem egyedül Istentől.

A fiatalok nyitottak és kíváncsiak. Ez jó, ezt meg kell becsülnünk, és építhetünk rá. Bemutathatjuk számukra egy olyan közösség lehetőségét, amelynek szívesen lennének a tagjai ők is.

A gyerekeket, fiatalokat a saját közegükben kell megpróbálnunk megszólítani. Hogyan lehetséges ez a hittanórán? A megfelelő kapcsolat kialakítása nem könnyű feladat. Hittanórán, iskolai közegben pedig – érzésem szerint – sokszor vagyunk hátrányban azáltal, hogy mi is „egy tanár vagyunk a sok közül”, de meg kell kísérelni a legjobbat kihozni az adott helyzetből.

A beszélgetések, a személyes kapcsolat kialakítása, a saját tapasztalatok, istenélmények megosztása közelebb vihet bennünket a fiatalokhoz. Lehetőséget nyújt számunkra, hogy megismerjük a gyerekek képességeit, azt, hogy mire büszkék, mivel foglalkoznak szívesen – ebben jó őket erősíteni, ezeket a tulajdonságokat figyelembe véve feladatot adni nekik. Hiszen ahol fontosnak érzik magukat, oda szívesen mennek. Ott megérezhetik, hogy számítanak rájuk, szükség van a szolgálatukra. Itt elsődlegesen olyan feladattal kell megbízni őket, amely közel áll hozzájuk, nem idegenkednek tőle. Ha nem szí-

vesen vesznek részt valamiben, akkor lehet, hogy legközelebb már el sem érjük őket, nyitottságuk a meg nem értés érzése felé fordul. Érzékenynek kell lennünk e jelzéseikre akkor is, ha azok szinte észrevehetetlenek.

Ahol fontosnak érzik magukat, oda szívesen mennek.

A szolgálatba való bevezetés előkészítése már a hittanórákon elkezdődhet, illetve kedvet kaphatnak ahhoz a fiatalok, hogy minél többször részt vegyenek a gyülekezet által kínált alkalmakon. Az egyik legfontosabb dolog talán, hogy ébresszük fel a vágyat bennük a közösségben való részvétellel.

Erre egy négyalkalmas modellt mutatok be. Minden alkalommal a leendő konfirmandusok (hatodik–hetedik osztályosok), valamint az elmúlt év konfirmandusai (jelen esetben nyolcadik osztályosok) közös alkalmairól van szó. Így megvalósul az az igény, hogy a közeli korosztályokból való fiatalok talál-

kozzanak. Az alkalmak – bár meghatározott mederben folynak, mégis – kötetlenek, lehetőséget adva a tapasztalatcserére, az ismerkedésre, a beszélgetésre.

Mozizás-filmnézés

Alaphelyzet: Készüljünk egy olyan filmmel, amely lelkileg nem túl „megterhelő”. Akár egy vígjáték is szóba jöhet. Utána adjunk lehetőséget arra, hogy beszélgetni tudjunk. Akár a filmről – bár ez egyfajta komolyságot feltételez a csapatról, de úgys látjuk menet közben, hogy mi az, amit meg tudunk valósítani a jelenlévőkkel.

Az alkalom levezetéséhez készülhetünk süttivel, szendviccsel. Tapasztalatom szerint ennek mindig sikere volt, és a kötetlen beszélgetés is könnyebben ment. Ha lehet, figyeljünk arra, hogy ne csak az azonos csoportba járók kommunikáljanak egymással, bár erőltetni sem érdemes semmit. Az alkalom előtt kikérhetjük a gyerekek véleményét, hogy mit néznének szívesen, mi érdeklí őket leginkább.

Eszközök: laptop, kivetítő

Segítők: A volt konfirmandusokat megkérhetjük, hogy az előkészületekben legyenek segítségünkre. Készítsenek szendvicseket, rendezzék be a termet.

Kirándulás

Alaphelyzet: Bár erősen ki vagyunk téve az időjárás viszonyosságainak, egy szép szombati napot ki tudunk jelölni – akár esőnappal együtt –, amikor közös kirándulást szervezünk. Véleményem szerint jó, ha belefér egy napba – bár ez is csoportfüggő, mit bírunk, akarunk bevállalni. A kirándulás előkészületeibe akár egy közös megbeszélés erejéig bevonhatjuk a fiatalokat. Hova menjünk? Mit hozzanak? stb.

Eszközök: Csupán a kiránduláshoz szükséges dolgokat vigyük, illetve ha olyan helyre tervezzük a kirándulást, akkor vihetünk kinti sportoláshoz szükséges eszközöket is (labda, tollas stb.). Tárthatunk telefonmentes kirándulást is.

Segítők: Itt már bevonhatjuk azokat a fiatal felnőtteket, akik szívesen jönnek velünk, segítve ezzel a fiatalok ismerkedését más gyülekezeti tagokkal.

A kirándulást követő hittanórán mindenképpen érdemes meghallgatni az élménybeszámolókat, így biztosítva a folyamatosság élményét.

Zenélés

Alaphelyzet: Értelemszerűen ezt csak akkor tudjuk megvalósítani, ha vannak olyan gyerekek a csoportokban, akik tudnak és akarnak is zenélni. Ha ez az áldott helyzet fennáll, akkor bátran lehet közös zenélést szervezni. Ifjúsági énekeket vagy akár keresztény tartalmú „slágereket” is elővehetünk.

Eszközök: Hangszerek – főként, ha fúvósok vannak a csapatban – általában vannak a gyermekeknél, de jól jöhet egy gitár, szintetizátor – ha rendelkezésre áll.

Segítők: Kérjünk meg olyan fiatalokat, felnőtteket – ha vannak a közelünkben –, akik szívesen zenélnek. Amennyiben nem zenei beállítottságú a csoportunk, de felnőttekből vannak ilyenek, akkor akár egy énektanulós alkalmat is megszervezhetünk, de akkor még valamit érdemes „mellé” szervezni.

Közös szolgálat a gyülekezetben

Alaphelyzet: A tanév vége felé már ismerjük az esetlegesen újonnan becsatlakozó hittanosainkat is. Kérdezzük meg azoktól, akik részt vettek a közös alkalmakon, hogy mi az, amiben jónak érzik magukat. Miben tehetségesek? Miben vállalnának szívesen szolgálatot? Lehetőség van akár egy ifjúsági istentisztelet keretén belül, akár egy „bővített szeretetvendégség” alkalmával a közös szolgálatra. Zenélésre, olvasásra, a technikai eszközök kezelésében való segítségre, az előkészületek alatti munkálkodásra. Kérjük meg a fiatalokat, hogy vegye ki mindenki a részét valamilyen módon az istentisztelet szervezéséből.

Eszközök: Ha van, aki szépen rajzol, ír, készíttethetünk igés kártyákat, amelyeket az alkalom közben/után szétosztunk (papír, toll, filc, esetleg laminálófólia és -gép – ha rendelkezésre áll).

Amennyiben akad olyan, aki szívesen kezeli a projektort, laptopot, akkor segíthet az énekek – vagy bármi más – kivetítésében (projektor, kivetítő).

A zenészeket kérjük meg, hogy tehetségükkel járuljanak hozzá az alkalomhoz (szükség lehet kottatartóra, esetleg plusz lámpára).

Segítők: Egy ilyen alkalomra már szinte mindenkit meg lehet kérni segítségnak. Jó is, ha élünk ezzel a lehetőséggel, mert így meg tudjuk valósítani azt, hogy minden korosztály bekapcsolódjon egy-egy alkalom lebonyolításába.

Milyen buktatói lehetnek ezeknek az alkalmaknak?

A legvalószínűbb talán az, hogy amikor a „párhuzamos valóságok” találkoznak, akkor nem azt az eredményt kapjuk, mint amit vártunk, elképzeltünk. Mindannyian ismerjük a fiatalok–idősek, megújulás–hagyományok, új lehetőség – régi értékek közti „harcok” nehézségeit. Azonban bízhatunk abban, hogy a fiatalok beépülésének lehetősége vonzó lesz mindenki számára. Amennyiben sikerül valóban megszólítani és megtartani a fent említett korcsoportokat, akkor lehet olyan bázisa és utánpótlása a gyülekezetnek, amelyre lehet építeni és akikre lehet számítani a jövőben.

Talán érdemes hangsúlyozni, hogy nem az a cél, hogy egy „mikroközösséget” hozzunk létre a gyülekezeten belül, hanem az, hogy közösséget építsünk, ahol fiatal és idősebb is jól érezheti magát, töltekezhet, közel tudja magát Istenhez. Ennek érdekében nem mindig kell közös alkalmat szerveznünk, de meg kell adni a lehetőséget a találkozásra, egymás megismerésére.

Ugyanakkor előfordulhat, hogy a próbálkozásaink kudarcot vallanak. Nem sikerül megszólítani a fiatalokat, nem jönnek, hiába várjuk őket, vagy egyszerűen csak nem működnek a fenti modellek. Így aztán az integrálás sem sikerül.

Minden lelkész megtapasztalta már, hogy amit az egyik csoporttal lehetséges megvalósítani, azt a másikkal nem. Meg kell próbálnunk megtalálni a megfelelő utat felénk.

A reménységünk pedig az lehet, hogy ha nem is mindig mindenkit, de sikerül bevonni a szolgálatba fiatalokat, akkor van jövője a gyülekezetnek, akkor építhetjük közösen Krisztus egyházát.

Elhívásban – önkéntesség és szolgálat

Felnőttek és idősek önkéntes szolgálata a gyülekezetben

BARANYAY CSABA

„Nem kell egyedül élned a világban, ott van a testvéred.”

(Albert Schweitzer)

Ma, amikor az önkéntes munka felértékelődését látjuk szerte a világban, és sokféle karitatív szervezet hívja fel a figyelmet az önkéntesség fontosságára, jó tudatosítani magunkban, hogy az egyház, a keresztyény gyülekezet a lehető legbiztosabb alapokkal és mélyre nyúló hagyományokkal rendelkező közösség az önkéntesség tekintetében. Hiszen nincs még egy ilyen szervezet, ahol a legkülönbözőbb háttérű és érdeklődésű emberek tesznek a közösség javáért.

Nem véletlenül definiálja az egyházat a „szentek közösségeként” az *Ágostai hitvallás*, hiszen a Krisztus által elhívott személyeket olyan közösségben látja, ahol az egymásnak való szolgálat által erősödik a közösség. Ilyen értelemben pedig egészen páratlan és sokszínű közösség az egyház, hiszen ebbe a közösségbe nem társadalmi rang vagy származás szerint tagozódnak be az emberek, hanem a közös hit alapján.

Az újszövetségi iratok úgy mutatják be a keresztyény gyülekezetet, mint amely a karizmák alapján szerveződő és a szolgálatokban kiteljesedő közösség, ahol a lélek megnyilvánulásai azért adatnak, hogy *„mindenki használjon vele”* (1Kor 12,7). Vagyis az egyház soha nem maradhat meg a szolgáltatás szintjén, hanem a gyülekezet tagjainak lételeme kell, hogy legyen a tevő-

leges hozzájárulás a közösség életéhez. Az igehirdetők, diakónusok, presbiterek mind saját hitbéli elkötelezettségük miatt lesznek szolgálattevőkké. A reformáció egyházaiban az egyetemes papság bibliai elve alapján pedig különösen is hangsúlyos, hogy minden egyes keresztény ember életének magától értődő része legyen a gyülekezetben végzett szolgálat.

Az egyház történetének minden olyan szakaszában, amikor akár teológiai megfontolásból, akár hatalmi stabilizációból vagy valamifajta ideológiai kényszer miatt csak a hivatalos szolgák végezték a missziót, az egyház mind identitásában, mind pedig küldetése teljesítésében meggyengült. A népegyházi keretek megingása és az egyházhoz csupán névlegesen tartozók vagy az egyháznak csupán egy-egy szolgáltatását (esketés, temetés) igénybe vevők elvárásai is jól jelzik azt, hogy mit jelent az „egyház közösség nélkül” (Jürgen Moltmann). Mert az egyház közösség nélkül, a közösségekben és a közösségért végzett szolgálat nélkül alapvető küldetését veszíti el.

Az egyházi szolgálat ereje és annak sokszínűsége

Érdekes, hogy az egyház ma egyszerre szenved „munkaerőhiányban”, s ugyanakkor az Isten által ráruházott adottságából fakadóan „munkaerőtöbblet” is van. Hiszen nincs még egy olyan közösség, ahol ennyi kiaknázatlan lehetőség kínálkozna. Az egyház muníciója az Istenben hívő, egymásért imádkozó emberek közösségében rejlik, amely, ha „megmozdul”, akkor egészen csodás dolgokra lesz képes.

Az egyház muníciója az Istenben hívő, egymásért imádkozó emberek közösségében rejlik.

(Kiszsídányi imaházunk és pihenőházunk építésének idején éltük azt át, hogy micsoda – akár pusztán anyagiakban számolva is számottevő – önkéntes munkát végeztek férfikörünk és az ifjúság tagjai a szombati vagy hétköznapi délutánra meghirdetett alkalmakon, a bontásban

vagy az építkezésben segédkezve. De a gyülekezet életét meghatározó időszakban – például egy lelkeszállás idején – is átéltük, hogy a sok bizonyta-

lanság mellett felerősödhet az önkéntes szolgálattevők önszerveződése és odaszántsága...)

Ez olyan különös potenciál, amellyel élni kell és amelyet használni kell. Hatalmas „szunnyadó erő” van a gyülekezetekben, amelyet a felszínre kell hozni!

Külföldi testvérgyülekezetek tagjai egyházunkkal ismerkedve csodálkoznak rá mindig arra, hogy mennyi minden működik nálunk önkéntes alapon, amit náluk fizetett alkalmazottak látnak el. Hiszen az itthoni evangélikus közösségeinkben a lelkészen kívül a legtöbb helyen még mindig önkéntesek végzik a munkát. Ez olyan alap és olyan kincs, amelyre építhetünk. Egyházunk gazdagsága éppen ebben van. Ám ez csak akkor tud másokat is gazdagítani, ha tudunk élni ezzel a hatalmas lehetőséggel.

Belső motiváció

Eszembe jut az az eset, amikor egykori gyülekezetünk egyik tagja a fiát jelölte presbiternek, akit azelőtt soha nem láttunk a templomban. Szándékát azzal indokolta, hogy ha megválasztják presbiternek, akkor majd járni fog. S hozzátette, hogy különben is abba a korba érkezett, amikor már eljárhat nyugodtan.

Ez az „eljárhat nyugodtan” erősen megmaradt bennem, mert valóban sokan gondolják úgy, mintha a gyülekezeti szolgálat a ráérős emberek időtöltése lenne. Bizonyos esetekben lehet, hogy kívülről így is látszik, ám annak mozgatórugója mindig valami istenélmény. Mert a szolgálatra mindig Isten hív el. S ez a belső elhívás az, ami azután megmozdít valakit. Nagyon ritka, amikor mindez fordítva történik. Persze erre nézve is láthatunk azért példákat, mert Isten valóban elhívhat valakit éppen az önkéntes munka által is. Hiszen akár úgy is kerülhet valaki a gyülekezet közösségébe, hogy valami jó cél érdekében kapcsolódik be, és csatlakozik a szolgálathoz. Ez azért sokkal ritkább, s persze ott is az Úr végzi a maga munkáját (vocatio interna). Gyülekezetünkben például az énekkar volt egy időben az a közösség, amelybe olyanok is bekapcsolódtak, akik közül páran később a gyülekezetben is aktívvá váltak.

Egy biztos, hogy az önkéntesség mindig az Istennel való kapcsolatunk relációjában gondolkodtat el bennünket.

A láng fellobbanása – a lelkész szerepe a mobilizálásban

„Vannak idők, amikor a saját fényünk kialszik, és egy másik embertől kapott szikra kell, hogy újra lángra kapjon. Mindannyiunknak jó okunk van rá, hogy mélységes hálával gondoljunk azokra, akik fellobbantották bennünk

Hogyan lehet mobilizálni a gyülekezeti tagjait?

a lángot” – írja Albert Schweitzer. Ez a gondolat két dologra is indíthat bennünket. Egyrészt arra, hogy hálások legyünk a gyülekezeti szolgálatban állókért. Gyülekezeti imaközösségünkben rendszeresen imádkozunk azokért, akik ön-

kéntes munkát végeznek a gyülekezetben. Lelkészként pedig különösen is hálások lehetünk azokért a testvéreinkért, akik a mi mobilizálásunkban játszanak szerepet. Egy elkötelezett felügyelő vagy gyülekezeti munkatárs rengeteget segíthet abban, hogy ne fáradjunk bele a kudarcokba, s hogy egy-egy nem elképzelésünk szerint sikerült akció után se aludjon ki lelkesedésünk. Másrészt arra is indíthat Schweitzer gondolata, hogy mi magunk legyünk a lelkesítők, a szikra fellobbanásának segítői másokban. De hogyan lehet mobilizálni a gyülekezeti tagjait? Hogyan láttathatom meg a lényeges feladatot a másik emberrel?

A megszólítás módszerére és lépéseire nézve talán az a legfontosabb, ha megérezzük, hogy megvan-e valakiben a szolgálatra való hajlandóság. Legtöbbször nem elég kihirdetni egy gyülekezeti alkalmon vagy bibliakörben, hogy miben lenne szükségünk segítségre, hanem egy személyes beszélgetés – például egy látogatás alkalmával – sokat segíthet valakinek a szolgálatban való elindulásban. Persze az is fontos, hogy ne terheljük túl a szolgálatra jelentkezőt, mert így könnyen egyszeri alkalom maradhat segítsége. Sokat lendít az önkéntesség tudatának kialakulásában, ha a gyülekezet valamely csoportjához kapcsolódik az illető, és így kapcsolatba kerül más szolgálattevőkkel is.

Tisztában kell lennünk ugyanakkor azzal, hogy a befektetett energia nem mindig hozza meg a várt eredményt. Mindenkinek vannak olyan élményei, hogy a gyülekezeti meghívók kiküldésében, személyes találkozások, látogatások után mégis kevesen jönnek el egy alkalomra, s végül nem állnak bele egy-egy feladat elvégzésébe azok, akiktől pedig ezt vártuk. A túl sok kudarc pedig fásultsághoz, akár kiégéshez is vezethet.

Megint csak Albert Schweitzert idézem: *„Időt kell szakítanod embertársaidra, tégy valamit másokért, ha mégoly apróságot is – valamit, amiért fizetséget nem kapsz, csupán a kitüntető érzést, hogy megtehetted.”*

Ennek a kitüntető érzésnek a másik emberrel való megéreztetése persze nemcsak rajtunk múlik, hanem alapvetően a Szentlélek munkája, ami viszont nem szolgáltathat alapot arra, hogy ne tegyünk meg minden tőlünk telhetőt a segítők szólításában.

„Egyedül nem megy”

A másik veszély persze ott van, hogy sokszor könnyebb mindent egyedül elvégezni. Előtte van annak a szórványlelkésznek a képe, aki még a karácsonyfát is maga vitte a szolgálati Trabant tetején, s ő volt a kántor, az egyházfi és a pénztáros is egy személyben.

Nyilván egyáltalán nem egyszerű egy szórványgyülekezetben megtalálni néhány ember közül azt, aki akár csak egy kicsit is odatenné magát a közösségért, de azért nagyon könnyen le is tudjuk szoktatni a gyülekezeti tagokat az önkéntes munkáról, amikor úgy érezzük, egyszerűbb, biztosabb és biztonságosabb, ha mindent magunk végzünk el. S tény az, hogy a legtöbbször több időbe és energiába telik szólítani a másiknak, ám hosszú távon mégis megéri. Persze mindez adottság kérdése is. Ám ha tudjuk magunkról, hogy hajlamosak vagyunk arra, hogy mindent magunk vegyünk kézbe, és mindent magunk végezzünk el, akkor

A lelkész feladata,
„hogy hozzásegítse
a gyülekezet tagjait,
hogy kibontakozzanak
a gyülekezet építésére,
az emberek üdvére és
Isten dicsőségére”.

különösen is fontos tudatosan törekednünk a gyülekezeti tagok bevonására. A mi tudatosságunk segíteni fog abban is, hogy kialakuljon a gyülekezet tagjaiban is az önkéntes szolgálat felelőssége.

Klaus Douglass szerint a lelkész feladata, „hogyan segítse a gyülekezet tagjait, hogy kibontakozzanak a gyülekezet építésére, az emberek üdvére és Isten dicsőségére. A vezetők személyiségén múlik, hogy egy gyülekezet potenciálja mennyire marad kihasználatlanul, illetve milyen mértékben bontakozik ki.”

Mikor és milyen körülmények között?

„Nem tudom, mi a sorsod, de egy dolgot tudok: csak azok lesznek igazán boldogok, akik keresték és megtalálták, hogyan lehet másokat szolgálni” – mondja Albert Schweitzer, akinek gondolata segítség lehet számunkra. Mert a „jobb adni, mint kapni” mondás igazát átérezni csak az tudja, aki beáll ebbe a szolgálatba. Vannak, akiknél egy új élethelyzet – a nyugdíjaslét kezdete vagy különösen a társ elvesztése – játszik szerepet a szolgálatba való elindulásban. Kétségtelen, hogy a tevékeny életmód nagy segítség lehet a megváltozott élethelyzet megélésében. Egy dolog azonban biztos: nincsenek sablonok, mert Isten Lelke bármilyen élethelyzetben tud indítani embereket a szolgálatba.

S hogy könnyebb-e egy olyan gyülekezetben a mobilizálás, ahol nincs nagy múlt, vagy éppen ott könnyebb, ahol van? Erre saját tapasztalatom alapján – feleségemmel szolgáltunk modern és tradicionális gyülekezetben egyaránt – azt kell mondanom, hogy mindkettőnek megvannak a maga örömei és nehézségei. Tény, hogy új házat mindig könnyebb építeni, mint a régit átépíteni, de persze a másik oldalon azt is megéli az ember, hogy ott legalább nem a nulláról kell kezdeni az építkezést.

(2009-ben, a kőszegi áradat idején – amikor templomunkat néhány óra alatt árasztotta el a hegyekből lezúduló víz – nagyon jó érzés volt átélni, hogy mennyien mozdultak meg a helyreállításban. Az első két napon közel

száz ember vette ki a részét a romok eltakarításából, köztük sok olyan, akikre „számítottunk”, és sok olyan is, akikre egyáltalán nem. Több nyugdíjas testvérünk számára hosszú távú elköteleződésé vált a helyreállításban való részvétel, például hat evangélikus asztalos végzett önkéntes munkát segítőikkel együtt a padok felújításában.)

A következőkben vázolt gyülekezeti gyakorlat semmiképpen sem recept szeretne lenni a gyülekezeti önkéntesség megerősítésében, de talán segítséget nyújthat szolgálatunk újragondolásához, hogy lehetőség szerint sokkal többen álljanak be a szolgálatba, mint eddig. Tudva azt, amit Albert Schweitzer így mond: „Amit tehetsz, csepp a tengerben, de ez ad értelmet az életednek.”

A presbitérium

A presbitérium és a presbiterek csoportja kellene, hogy az önkéntes munka első számú bázisa legyen a gyülekezetben, s ez mégsem mindig van így. Pedig egészen elképesztő abba belegondolni, hogy sok gyülekezetben a kántor vagy a pénztáros a minimális tiszteletdíja mellett mennyi teendőt elvégez, és így ajánlja fel képzettségét és szaktudását a gyülekezet szolgálatára.

Valószínűleg minden presbiternek meglehet a maga hasonló szolgálati területe, amelyben jó – csak lehet, hogy még nem ébredt rá erre. Hiszen a tisztségviselők (az előbbieken kívül a gondnok, az egyházfi) teendője jól körülírható, ám a többi presbiternek is fontos, hogy legyen néven nevezett szolgálati köre, felelőssége. Van, aki a szervezésben, az idősök látogatásában vagy a kétkezi munkában vállal feladatot magára, de fontos, hogy ezt tudatosítsuk is a presbiterekben, hogy mindenki örömmel végezzen szolgálatot a gyülekezetben. Érdemes ezért a presbitériumban akár munkacsoportokat létrehozni, hogy mindenki megtalálja a helyét, ahol legtöbbet tudja tenni a közösségért. S mindenképpen érdemes időnként presbiteri találkozókra (nem presbiteri gyűlés!) elemezni, hogy hol tartunk, milyen feladataink vannak mint gyülekezetnek, s ebben ki-ki hogyan találja meg a helyét. Ezzel talán ha lassan is, de változik a fent már említett „eljárhat nyugodtan” hozzáállás.

Istentiszteleti szolgálat

Az istentiszteleti életünk megújulása nem pusztán liturgiai kérdés, hanem fontos a liturgiában való szolgálat újragondolása is. Mert az istentisztelet soha nem lehet egy ember feladata, hanem az mindig a közösség ünnepe. Igaz ez az előkészítésre és a megvalósításra egyaránt.

Az egyházi szolgálata mellett például önkéntesek végezhetik az oltárdíszítést. Gyülekezetünkben ez a körülbelül tízfős csoport teljesen öntevékeny. Minden vasárnap be van osztva két-három fő között a templomdíszítés, akik a havi egyszeri alkalmat egyáltalán nem tekintik túlzónak. Ez azt jelenti, hogy oltárterítőt cserélnek, s a virágot is ők veszik az oltárra. Egyik presbiterünk tartja kézben ezt a szolgálatot, és internetes felületen, illetve telefonon egyeztetnek az esetleges cserékről. A lelkészt csak akkor hívják, ha ők maguk nem tudják megoldani a felmerülő problémát.

Az istentisztelet tartalmi részének az előkészítésébe is fontos bevonni a gyülekezet tagjait. Már önmagában is megerősítő hatású az előkészületben részt vevők számára, amikor egy-egy különleges alkalom tervezése és megvalósítása is velük együtt történik. Emellett kialakíthatunk egy olyan állandó szolgálói kört, akik az igeolvasásban és a közbenjáró imádság olvasásában végeznek szolgálatot. Ez a lektori szolgálat pedig bárhol megvalósítható. Nem függ attól, hogy mekkora a gyülekezet. Hiszen kisebb közösségekben is ugyanúgy meg lehet találni azt a néhány erre alkalmas gyülekezeti tagot, akiknek az aktivitása jó hatással tud lenni az egész közösségre nézve.

Nagyobb gyülekezetekben érdemes megszervezni akár az úgynevezett üdvözlőszolgálatot is, nyilván ide is megtalálva a megfelelő embereket, hiszen velük találkozik először az istentiszteletre ellátogató „idegen”. Ezt nem feltétlenül kell minden vasárnap működtetni, de egy-egy ünnepen, konfirmáción vagy egyházi találkozó kapcsán – amikor sokan vannak a nem rendszeres templomba járók – kifejezetten hasznos lehet megszólítani az erre a szolgálatra alkalmas testvéreket kisebb gyülekezetekben is.

Egy finnországi gyülekezet (Kangasniemi) jó példa volt számomra, akiknél különösen jól működik az istentiszteleti szolgálattelvők csoportja. Azért is megragadó mindez, mert nem egy nagy gyülekezetéről van szó, ám mégis

minden vasárnap tizenöt-húsz ember készíti elő az istentiszteletet, akárcsak egy Tamás-mise alkalmával. Az istentiszteletet megelőző héten személyesen is találkoznak az önkéntes szolgálattelvők, s a lelkész és kántor vezetésével együtt készülnek az alkalomra. Ez az együttlét imaközösség is egyben. Ha a mi gyülekezeteinkben a személyes találkozás heti rendszerességgel mégsem sikerül, az istentisztelet előtt a sekrestyeimádságban nagyon megerősítő lehet, ha minden szolgálattelvő (lelkész, kántor, egyházfi, lektorok stb.) részt vesz.

Kőszegi gyülekezetünkben minden vasárnap van családi istentisztelet is, ahol „ifjú egyházfi” végzi a gyertyák meggyújtását, és segít a perselypénz kiűritésében, de a zenei szolgálatba is igyekszünk bevonni az éppen aktuális zenészeket. Volt olyan időszak, amikor egész ifjúsági zenekar szolgált a családi istentiszteleteken. Abban az időben többen is jártak az alkalmakra, hiszen ha valakit bevonunk a szolgálatba, az biztosan sokkal aktívabban vesz részt az alkalmon. Ugyanez igaz a gyerekmunkában, a táborszervezésben segítő önkéntesekre is.

Látogatói szolgálat

79

Speciális szolgálat a látogatói szolgálat, és nyilván nem is mindenki alkalmas rá. Viszont aki beáll ebbe, annak a munkája rendkívül nagy segítség lesz a gyülekezet lelki épülésében. Annak a pár fiatal vagy idősebb nyugdíjasnak a szolgálata, akik szeretetotthonunkban vagy más szociális intézményben, kórházban, illetve otthonaikban látogatják az időseket, nyilván nem váltja ki a lelkész látogatói munkáját, de segíti azt. Rendkívül fontos a lelkész és a látogatói szolgálatot végzők kapcsolattartása nem egyszerűen a kontroll, hanem a közös ügyben való fáradozás megélése miatt is.

a közös ügyben való
fáradozás megélése

Köszegen különösen jó a gyülekezet és a szeretetotthon kapcsolata. Járványmentes időben többen is járnak be az otthonba, és szervezik például a havi süteménykészítést az aktuális születésnaposok és minden lakó számára. Ezt a szolgálatot egyik gyülekezeti önkéntesünk tartja kézben, aki a beosztást

készíti, hogy melyik hónapban kitől várjuk a sütemények elkészítését. Ezt a szolgálatot nem csupán saját egyházi fenntartású, hanem a gyülekezet területén lévő más szociális intézményben is ugyanúgy meg lehet szervezni.

Férfikör

Tudom, hogy ebben a programsorozatban egy külön téma is foglalkozik a férfikörök működésével, de amikor az önkéntességről gondolkodunk, akkor sem lehet megkerülni a gyülekezeti önkéntességnek ezt a rendkívül jó keretet biztosító formáját. Gyülekezetünkben többéves hagyománya van a férfikör rendszeres segítő szolgálatának, amely a gyülekezeti önkéntes munkának az egyik mozgatórugója. Az ide járó középkorú és nyugdíjas férfitestvérekben kialakult az évek során egyfajta magától értődő segítő ajánlkozás, legyen szó a szeretetotthonban való bútormozgatásról, kerti munkáról vagy ingatlanjaink rendbetételéről, karbantartásáról. A gyülekezeti házat például rendszeresen a férfikör tagjai festik ki önkéntes munkában, ezzel nem kis pénzt spórolva a gyülekezetnek.

A csoport azonban nemcsak az „ingyenmunka” céljából szerveződik, hanem a rendszeres találkozások a lelki feltöltődésnek és a férfiak számára különösen is fontos csapathoz tartozás megélésének az alkalmai. Jó, ha nem a lelkész tartja össze a csapatot, hanem találunk egy megfelelő embert, aki a titkár szerepét tölti be.

Visszajelzés, köszönetnyilvánítás, képzés

A megbecsülésnek rendkívül sokféle formája létezik, s nyilván ezt túlzásba is lehet vinni. Maguk a gyülekezetben szolgálatot végzők is különbözőképpen igénylik ezt, vagy éppen berzenkednek tőle. Férfikörünkben például természetes módon történik meg a visszajelzés, hiszen a havi egyszeri férfiköri alkalmon mindig áttekinthetjük, hogy az előző hónapban mi történt a közösségben, milyen feladatot teljesített a csoport.

A legjobb visszajelzés persze az, amikor azt érzik a gyülekezeti tagok, hogy szolgálatukra ezután is számítunk, hogy számolunk jelenlétükkel, és hogy megbízunk bennük.

Itt érintem az önkéntesek képzésének kérdését is, ami túlmegy ennek a tanulmánynak keretein, de nagyon fontos, hogy bátorítsuk gyülekezeti tagjainkat az országos képzéseken való részvételre. Természetesen magunk is tarthatunk bizonyos képzéseket, találkozókát az önkéntes munkában részt vevők számára, amelyek már önmagukban is a visszajelzés részét képezik, amikor van lehetőség például egy gyülekezeti nap eseményeinek az átbeszélésére, kiértékelésére, de akár az egyes szolgálati területeken munkálkodók rendszeres találkozájára is.

Jó lehetőség még a visszajelzésre például egy önkéntesek napja „önkéntesek napjaként” meghirdetett alkalom, ahol az ünnepi istentiszteleten hálát adunk a gyülekezetben folyó önkéntes munkáért. Ehhez akár olyan program is kapcsolódhat, ahol meghívott vendégek is beszélhetnek az önkéntes munkáról, s így a megerősítés eseményévé is válhat egy ilyen nap.

Rivalizálás és sértődés

A legnehezebb kérdés az önkéntes munkában a sértődés, illetve a vetélytársak problematikája. Az előző témakörben megfogalmazottak – akár a visszajelzés vagy a köszönetnyilvánítás elmaradása, akár annak túlzó megnyilvánulása – is vezethetnek sértődéshez. Szerencsés esetben az önkéntes munkára való hajlandóság alázatossággal és szerénységgel párosul, ám mindannyian tudjuk, hogy milyen sokszor alakulhat ki egyfajta versenyhelyzet, amelyet sok esetben nagyon nehéz kezelni. A lelkes, illetve csoportvezető felelőssége, hogy a lehető legjobb megoldást találja meg egy ilyen helyzet kezelésére. Az elégedetlenség számtalan problémából adódhat, a „szívesen segíték, de ha ő itt van, akkor talán mégsem” néha ki is mondott, máskor kimondatlan, mégis a legtöbbször jól érzékelhető megnyilvánulásaitól akár régi ki nem beszélt személyes konfliktusok is vezethetnek.

tusokig. De akár csak a különböző habitus vagy politikai meggyőződés is vezethet konfliktushoz.

„Aki jó cselekedetekre szánja el magát, nem számíthat arra, hogy az emberek eltakarítják az útjából az akadályokat – mondja Albert Schweitzer, s még ezt is hozzáteszi: – Sőt el kell viselnie, hogy újabbakat gördítenek elébe.”

Ezt is látnunk kell, hogy valóban vannak olyan emberek, akikkel rendkívül nehéz az együtt munkálkodás. Mit tudunk ilyenkor tenni? Hogyan lehet olyan feladatot adni egy mások által nehezen elhordozható – amúgy az önkéntes munkában szívesen részt vevő – testvérünknek, akit még mi magunk sem viselünk el könnyen? Albert Schweitzer derűs megjegyzése talán segíthet bennünket, aki ezt írja: „A boldogság nem más, mint jó egészség és rossz memória.” A „rossz memóriát” ebben az összefüggésben a megbocsátásra való készségnek is fordíthatjuk. Mert mindnyájan tudjuk, hogy a szeretet légkörének a megteremtése nem kis feladat a gyülekezetben, és ez nem történhet meg megbocsátás és megbékélés nélkül.

Végül újra csak Albert Schweitzer gondolatát idézem, aki ezt is mondta: „Ha hatást akarunk gyakorolni másokra, a példamutatás nem csupán a legfontosabb, hanem az egyetlen célravezető dolog.” Mindez az önkéntes munka összefüggésében persze nem azt jelenti, hogy a lelkésznek kellene mindenhol ott lennie, s mindenkinél jobban végeznie az egyes feladatokat, amit amúgy az önkéntes munkába beállótól várnánk. Hanem sokkal inkább azt jelenti, hogy lelkészként legyünk állandó kapcsolatban gyülekezetünk önkénteseivel, s érdeklődjünk szolgálatukról, hiszen mindnyájan ugyanannak a testnek vagyunk a tagjai. Éppen úgy, ahogyan Pál apostol tanít bennünket az egyházzal szóló képet használva: *„...hogy ne legyen meghasonlás a testben, hanem kölcsönösen gondoskodjanak egymásról a tagok. És ha szenved az egyik tag, vele együtt szenved valamennyi, ha dicsőségben részesül az egyik tag, vele együtt örül valamennyi.”* (1Kor 12,25–26)

Felhasznált irodalom

- GAÁL Sándor: Közösség és önkéntesség – az önkéntesség teológiai gyökerei. Előadás. Elhangzott a MRE Zsinata Ifjúsági Osztálya által szervezett konferencián, Budapest, 2008.
- DOUGLASS, Klaus: Az új reformáció 96 tétel az egyház jövőjéről Kálvin kiadó Bp. 2020
- HÄKKINEN, Seppo: Ihanne ja todellisuus Kirkon tutkimuskeskus Tampere 2010
- KELLER, Timothy: Gyülekezet a középpontban Harmat-Kálvin-Luther kiadó Bp. 2019
- MOLTMANN, Jürgen: Új életstílus – Lépések a gyülekezethez Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya Bp. 1994
- SCHWEITZER, Albert: idézetek – citatum.hu
- SZABÓ Lajos: Élet a gyülekezetben Luther kiadó Bp. 2013

Fiatalok önkéntessége

72 óra kompromisszum nélkül – azaz: Több vagy, ha adsz!

SZIGETHY SZILÁRD

Ismerős lehet ez a leírás a mai fiatalságról: semmi nem érdekli, egész nap csak a telefonját simogatja, nem segít semmit, templomban sose látjuk, két kapura unatkozik. Vagy lehet ez akár másképp is? Bizony, lehet! Nálunk így történt...

2014 augusztusában kezdtem meg iskolalelkészi szolgálatomat Orosházán. Szeptember közepén már nyakig benne találtam magam a *72 óra kompromisszum nélkül* önkéntes diákmegmozdulás szervezésében. Az iskola igazgatója a legtermészetesebbnek tartotta, hogy ezt felvállalom. Belekezdtem, és egyáltalán nem bántam meg. Én mit sem tudtam addig erről a mozgalomról. Nem kellett hozzá sok idő, hogy kiderüljön: milyen sok öröm és áldás származik belőle.

Megyei koordinátorként öt éven át vettem részt a megmozdulásban. Természetesen sok munkát is jelentett, de megérte. Utána éveken át szinte magától értődő volt, hogy az iskola apraja-nagyja és a gyülekezet részt vesz benne minden év októberében.

Hogy miért is jó?

Beszédes számok egy hosszú hétvége alatt:

550 diák

60 pedagógus

25 felnőtt

20 gyülekezeti tag
42 helyszín
52 csapat
230 aktivizált szülő
400 póló
200 kulcstartó
580 IKSZ igazolt óra
750 kg tartós élelmiszeradomány
32 adománykosár
70 adománycsomag
65 megajándékozott család
1200 fotó
350 fős gyülekezet az aratási hálaadó istentiszteleten

A téma meghatározása, indoklása

A 72 óra kompromisszum nélkül ismert sokak számára, illetve az érdeklődők könnyen tájékozódhatnak róla ezen a honlapon: <https://www.72ora.hu/>.

Elsősorban a középiskolás diákok önkéntes, azaz fizetség nélkül végzendő segítő szolgálatának kampányszerű megmozdulását jelenti határon innen és túl. Szervezői elkötelezett fiatal keresztyének, akik ökumenikus egyházi támogatást tudhatnak maguk mögött a katolikus, református és evangélikus egyházak részéről. A küldetésnyilatkozatként is értelmezhető állandó mottó ez: „Több vagy, ha adsz!” Emellett évenként új alapvetés olvas-

ható a plakátokon, ajándéktárgyakon, amely mindig egy bibliai ige. A biblikus alapokon „Több vagy, ha adsz!” nyugvó, elkötelezett keresztyén háttér tehát egyértelmű, és tapasztalatból mondhatom: hiteles a szervezők részéről. Ez lelkésszéként számomra fontos volt. Azért is, mert jelzi, hogy a program keretében nemcsak mások életminőségét igyekszünk jobbra tenni, környezetünkön segítünk és azért teszünk, hanem mindezt azért végezzük, hogy ezáltal keresztyén elkötelezettségünket és felelősségvállalásunkat is megéljük. A cél pedig nemes, és a diákok nevelése szem-

pontjából kifejezetten nagyszerűnek bizonyult. Több jótékony vetületét is bátran leírhatom:

- a diákok képességeiknek megfelelő, hasznos munkát végeznek;
- közösen vállalják a feladatot kortársaikkal;
- kézzelfogható eredmény a munkavégzés végén, amelyre akár büszkék is lehetnek;
- a munka ideje alatt biztosan nem unatkoznak, és nem a monitort bámulják;
- saját ötleteikkel is gazdagíthatják a munkát;
- a közös munka során akár egy tanárukkal is egészen más, közvetlen kapcsolat alakulhat ki;
- a gyülekezet és az iskola kapcsolata egészen elevenné válik a megmozdulás során;
- a többórás szemétszedés után a diák jobban odafigyel a tisztaság megtartására;
- rádöbbenhet arra, ő maga miben tud segíteni másoknak;
- hasznosnak és értékesnek érezheti magát;
- megoszthatja javait a rászorulókkal;
- megtanul köszönetet mondani;
- az áldás kérésére példát lát;
- megbizonyosodhat az egyház szolgálatának hitelességéről;
- társakkal, csapatban tevékenykedhet, nem magányosan.

Milyen igényre reflektál ez a program?

Erős és jogos igény fogalmazódik meg a gyülekezetben, különösen, ha van saját iskolája, hogy a fiatalok jöjjenek el a templomba.

Igényt fogalmaznak meg a diákok, hogy ne csak az iskolapadban ücsörögjenek reggeltől délutánig.

Sok beteg, magányos vagy épp intézményben élő idős ember várja, hogy meglátogassák.

Pályaválasztás előtt álló fiatalok testközelből kóstolót kaphatnak akár kétkezi, szociális munkavégzésről.

Kiket céloz meg?

A *72 óra kompromisszum nélkül* alapvetően a középiskolásokat igyekszik mozgósítani. Hozzájuk természetesen csatlakozhatnak mások is. Orosházán mi a teljes iskolát felszabadítottuk az iskolavezetés támogatásával arra, hogy a tanítók és tanárok vezetésével, szülők bevonásával aki csak tudott, részt vehessen benne.

Hogyan zajlik mindez?

A tanáriban a faliújságra kiraktunk egy jelentkezési ívet, ahol az osztályfőnökök az osztályukkal történt megbeszélés után felírták, kik hova, milyen munkára jelentkeznének szívesen. Több napon át is lehetett feladatra jelentkezni, de senkinek nem volt kötelező. Természetesen senkinek nem kellett magányosan vállalnia feladatot.

Az volt a tapasztalat, hogy ha volt több, a diákok számára is jól hangzó munka, arra szívesen jelentkeztek. Különösen nagy motivációt jelentett természetesen, hogy pénteken nem kellett az iskolapadban ücsörögni. Minél több lehetőséget kínáltunk fel a diákoknak, annál bátrabban jelentkeztek, találtak kedvükre valót. Ám volt, hogy fordítva történt: felmerült a diákok részéről valami jó feladat, és oda mentek.

Az előzetes jelentkezések után adtam le megyei koordinátorként a vidéki településeken készülőkkel együtt a létszámot, és aszerint kaptuk meg az ajándéktárgyakat. Vagy személyesen mentem el érte Budapestre, vagy postán kaptuk.

Volt, hogy tartottunk megyei nyitóalkalmat rövid áhítattal, és ott vehette át mindenki az ajándékcsomagját.

Milyen csapatot igényel?

A *72 óra kompromisszum nélkül* központi szervezői két részre bontva csoportosítják a hétvége eseményeit. Az egyik oldalon látják a projekteket, azaz a feladatokat, a másik oldalon a munkát vállaló önkénteseket. Ezek vagy már maguktól összekapcsolva jelentkeznek, vagy a helyi szervezők, illetve megyei koordinátorok segítenek rátalálni egymásra. Tapasztalatom szerint szinte minden jelentkező csapat már felvállalt ötlettel jelentkezett. A csapatlétszám nem limitált. A két-három fős kis csapattól az osztályközösségig mindenre volt példa.

Fontos, hogy a felnőttek – akár tanárok, akár lelkesek stb. – egyfajta katalizátorszerepet töltsenek be. Nem nekik kell a munkát elvégezni, de nekik kell felkínálni a lehetőségeket és választási lehetőséget biztosítani a fiataloknak.

katalizátorszerep

Kevés kivétellel ezt nagyon igénylik a diákok. Maguktól nem gondolnának rá, nem is tudnának róla, nem is indulnának el.

Helyszínek és feladatok, ahol dolgoztak a fiatalok

88

- Szemétszedés néhány utcában és játszótéren
- Adománytápokkal látogatás a kutyaemenhelyre
- Temetői hadisírok rendbe tétele
- Lelkesek és tanító emléktábláinak felújítása
- Idősek otthonában zenés szolgálat
- Kórház gyermekosztályának dekorálása
- Beteg gyermekek meglátogatása a kórházban
- Zöldség, gyümölcs és tartós élelmiszer gyűjtése osztályonként
- Az adományok elhelyezése a hálaadó oltár előtt a templomban
- A hálaadó istentiszteletet követően az adományokból egységcsomagok készítése
- Az adománycsomagok elvitele és átadása

- Óvodáscsoportok felkeresése és foglalkozás a kicsikkel
- Az iskolaudvar takarítása
- Papír- és kupakgyűjtés
- 24 órás bibliaolvasó maraton a templomban
- Gereblyézés és avargyűjtés a templomkertben
- A templomfal belső, lábazati meszelése
- Kerítésfestés a szórványtemplom körül Szentetornyán
- Kerti munka idősebb emberek otthonainál
- Levéltári adatrögzítés
- Virág- és faültetés
- Templomdíszítés
- Imádság és zenei szolgálat a hálaadó istentiszteleten

Milyen eszköz- és technikai és feltételeket igényel?

A legtöbb tennivaló nem igényel speciális eszközt. Amennyiben igen, azt a szervezőknek kell biztosítani. Ez többnyire kesztyűt, szemeteszsákot, gereblyét, ásót, seprűt, lapátot jelent. A szerszámokat akár saját maguk is tudnak hozni a fiatalok. A baleset- és az egészségvédelem fontos feladata a szervezőnek, azaz a felnőtteknek.

89

Ki/mi segítette a szervezést?

TÁMOGATÓ ISKOLAIGAZGATÓ

A 72 óra csütörtök déltől vasárnap délig tartott az országosan kijelölt hétvégén. Ez alapvetően azért működhetett, mert az iskolavezetés azonosult a megmozdulással, és felszabadította azt a pénteki napot a teljes iskola tanulói és tanárai számára, hogy mindenki részt vehessen benne. Enélkül lényegesen szerényebb megmozdulásra tudtunk volna sort keríteni.

LELKES TANÁROK

A diákok, különösen az alsósok mozgósítása alapvetően azon múlt, hogy a tanárok személy szerint tudtak-e lelkesedni a programért. És tudtak!

MOTIVÁCIÓ

A feladatot vállaló diákok pénzt ugyan nem kaptak, de a reklámpóló, baseball-sapka, kulcstartó kiosztásával mégis kézzelfogható elismerésben részesültek. Az érettségihez szükséges IKSZ-ek, azaz iskolai közösségi szolgálat összegyűjtendő ötven órája is gyarapodhatott a gimnazisták füzetében a hétvége alatt. Az értelmes munka öröme és büszkesége szintén sok fiatal sarkallt a szorgos munkára. De a legnagyobb motivációt kétségkívül az jelentette, amikor őszinte köszönetet és elismerést kaptak a diákok azoktól, akiknek segítettek.

Távlatok és eredmények

Az iskola és a gyülekezet, amely vállalja ezt a kihívást, bizonyára a következő években is várja, hogy októberben újra legyen ilyen hétvége. Ez megújuló lelkesedést igényel, különösen a szervezőktől. Kell, hogy legyen egy motor. Az, aki elkötelezetten a szívén viseli a program megvalósítását, aki motiválja a többieket. A lelkesedés és a lelkesítés talán a kulcsa. A központi támogatás, az időpont-kijelölés, a motivációs tárgyak biztosítottak. „Csak csinálni kell!”

Eredményként könyvelhető el a tény, hogy a ballagó gimnazisták a visszaemlékező fotó-összeállításaikban rendre megmutatnak olyan képet, ahol a 72 órás pólókban közösen munkálkodtak együtt...

A hétvége fénypontja

A hálaadó hétvége előtti héten meghirdettünk egy önkéntes gyűjtést az iskolában, még az óvodánk is csatlakozott hozzá. Arra biztattam a diákokat és a tanárokat egyaránt, hogy akinek van otthon saját termésű zöldsége vagy gyümölcse, amelyet tud nélkülözni, azt hozza be az osztály adománykosarába.

A városi családok többsége ezt tartós élelmiszerrel váltotta ki. A sok kicsi sokra megy alapgondolat végül sok-sok púposan megrakott fonott kosarat eredményezett, több mint fél tonna étellel. Azt ígértük, és valóra is váltottuk, hogy mindet elvisszük csendes köszönetképpen a templom oltárához, majd rászoruló családoknak ajándékozzuk.

A leglátványosabb és számomra egyben a legkedvesebb mozzanata a 72 órás hétvégének az volt, amikor a hálaadó istentiszteleten együtt voltunk azokkal, akik maguk is hozzájárultak a roskadásig megtelt, sőt túlcsorduló oltár körüli gazdagsághoz. A gyümölcsök illata mellett szavakkal is kifejeztük köszönetünket mindazért, amit az év során Istentől kaptunk ajándékba. A fényképek, az oltárra helyezett személyes kérések, az őszinte gyermekrajzok, a magukért beszélő adománykosarak, a leírt, majd hamuvá égetett imádságok önmagukban is ünneppé tették a délelőtti. Ezenfelül pedig áldásért könyöröghettünk az előttünk lévő esztendőhöz. És a kérések meghallgattattak...

Sok szervezést igényel.
De megéri.

Senki sem kényszerített minket arra, hogy azt az októberi hétvégét erre szánjuk. De megérté! A megmozduláshoz csatlakozni mindig lehet, és mindenkinek szabadsága van a helyi adottságokhoz igazodni, a kreatív ötleteknek formát adni.

Ha van akarás és elhívott személy, aki motorja ennek, akkor megvalósulhat, amit remélünk: hogy van, amiért a fiataljaink lelkesedni tudnak, a telefonjaikkal büszke képeket készítenek az elvégzett munkájukról, segítenek a rászorulóknak és akár még az idegeneknek is, szorgosan tesznek a településük szebbé tételéért, megosztják élmüket a szegényebbekkel, a templomban pedig hálaadásra és áldáskérésre nyílik az ajkuk...

Sok szervezést igényel. De szerintem megéri.

Baba–mama kör bemutatása

MANKE-LACKNER ESZTER

A téma meghatározása, indoklása

A baba-mama kör a gyülekezet speciális alkalmai közé sorolható. A korcsoport, a témaválasztás, egyes igények és a kommunikáció mikéntje is speciális. Első ránézésre könnyűnek és önfeledt szórakozásnak tűnhet egy ilyen alkalom megtartása. De a valóság ennél árnyaltabb. Vannak benne könnyű és önfeledt részek, de vannak nehézségek is. Nem mindegy, hogyan tartunk meg egy ilyen alkalmat. És az sem mindegy, ki tartja, kik tartják.

Ebben a körben két korcsoport van egyszerre jelen, két korcsoportra kell egyszerre figyelni, két korcsoportnak kell egyszerre megadni a lehetőséget arra, hogy otthonra leljen egy közösségben, a gyülekezetben. Sőt, a kisgyermekcsoportján belül is színes az életkorbeli eltérés. Pár hónapos babától hároméves korig várjuk a gyermekeket. Természetesen az alig néhány hónapos babának más igényei vannak, mint egy egy-két évesnek, illetve egy óvodakezds előtt álló háromévesnek.

Legelőször kiküldünk egy levélbeli meghívót mindazoknak a szülőknek, akiknek a gyermeke a keresztelési anyakönyvbe adott év szeptemberéig bekerült. De egyéb úton is eljuthat szülőkhöz az alkalom híre: valakitől hallották, hogy létezik egy ilyen kör, gyülekezeti újságban olvastak róla, jártak már korábban ebben vagy hasonlóban, kereszteléskor ajánlotta figyelmükbe a gyülekezet lelkesze, barátnők hívogatják egymást, stb. Bárki jöhet, nincsen

felekezeti megkötés. Elsősorban édesanyák látogatják egy vagy két kisgyermekükkel, de kapuink édesapák és nagyszülők előtt is nyitottak. Egy-két alkalommal előfordult, hogy nagymama jött az édesanya helyett.

Kisbapakortól óvodakezdésig járnak hozzánk a kisgyermek. Célunk, hogy megismerkedjünk egymással új kapcsolatokat teremtve, együtt játszunk, énekeljünk, együtt ismerjünk meg bibliai történeteket, beszélgessünk és tapasztalatokat cseréljünk a szülőség, a nevelés, hit és vallás, a kisgyermekkel töltött hétköznapi témákban.

Mindezt szívesen és örömmel, egymásra komolyan odafigyelve, egymást tisztelve. Fontos, hogy az édesanya érezze, hogy jó helyen van kisgyermekével, nemcsak fizikailag, hanem érzelmeivel, kérdéseivel, kétségeivel egyaránt.

Két korcsoport igényeire kell odafigyelni: a felnőtt/szülő/édesanya és a kisgyermek igényeire. Céljaink is ezek mentén körvonalazódhatnak.

Fontos, hogy az édesanya érezze, hogy jó helyen van kisgyermekével, nemcsak fizikailag, hanem érzelmeivel, kérdéseivel, kétségeivel egyaránt.

Mit igényel a baba–mama körbe járó felnőtt?

- Találkozást más, hasonló helyzetben lévő anyukákkal;
- Az együttlét örömeinek megélését, pozitív érzelmi feltöltődést, kapcsolódást;
- Kilépést a megszokott hétköznapiakból;
- Új kapcsolatok, barátságok kötését;
- Gondolatcserét, beszélgetést valamely őket foglalkoztató – akár egészen praktikus – témával kapcsolatosan;
- Hitbeli kérdések, kétségek, mélységek és magasságok tematizálását, kimondását, feloldását;
- Az első leválási kísérleteket a kisgyermekről;
- A megnyugvás érzését azáltal, hogy érzi, nincs egyedül a problémáival.

Mit igényel a kisgyermek?

- Biztonságot, melegséget sugárzó közeget;
- Játékot, a másokkal játszás élményét;
- Tapintást, mászást, gurulást, ugrálást, gügyögést, nevetést, éneklést, táncolást, tapsolást;
- Az első leválási kísérleteket az anyukáról;
- Az első kapcsolatteremtési próbálkozásokat más gyermekekkel, más felnőttekkel.

Melyek a csoportvezetők igényei?

- Intim, meghitt légkör kialakítása;
- A bennünk szunnyadó gyermek ébresztgetése;
- Egy felszabadult, lelkileg, szellemileg feltöltődést nyújtó másfél óra átélése más anyukákkal;
- Kizakadás (ha csak rövid időre is) a megszokott kerékvágásból;
- Beszélgetés kisgyermekes édesanyák hétköznapijait meghatározó témákon túl (pl. pelenkázás, etetés, szoptatás, bevásárlás stb.) szellemi, hitbeli kérdésekről, kétségekről, elbizonytalanodásokról, dilemmákról;
- Örömteli események közös megélése;
- Tapasztalattmegosztás, gondolatcsere, problémák kimondása;
- A gyülekezeti élet bemutatása, alkalmakra hívogatás;
- Édesanyák és kisgyermekek helyének megtalálása a gyülekezetben.

Foglalkozásaink

A tapasztalat azt mutatja, hogy a mi foglalkozásaink esetében az ideális létszám öt-nyolc édesanya gyermekkel. Ennél magasabb létszámnál már mindenkinek és mindenkire nehezebb odafigyelni, nagyobb a nyüzsgés, a zaj, könnyebben

elveszítjük a fonalat, a meghittség és intimitás légkörét. Tehát kisebb körben jobban működik a mi modellünk.

Több jó összetevőből nagyon jó foglalkozások születhetnek. Ezek nálunk a következők: Humor és játékoság, fantázia, nyitottság, elfogadás, saját tapasztalat, intimitás.

Hogyan épül fel nálunk egy foglalkozás?

Október és június között havonta kétszer találkozunk, és mintegy másfél órát töltünk együtt. Ez nem túl gyakori találkozás, de így is fontos, hogy meglegyen az egyes együttlétek állandó felépítése, menete. Ez biztonságot ad a kisgyermeknek, az édesanyáknak és nekünk, foglalkozást tartóknak is. A legelső alkalmunkon elmondjuk, de minden később hozzánk csatlakozónak is elmeséljük, hogy hogyan zajlik egy foglalkozás, mi az egész éves témánk. Azt is elmondjuk, hogy ezeken a foglalkozásokon nem kell mukkanás és mozgás nélkül, fegyelmезetten ülni. Fel szabad állni, mocorogni, csúszni, mászni, az elmászó gyermek után szaladni, szoptatni, tisztába tenni. Lehet később érkezni és lehet hamarabb elmenni. Mi alkalmazkodunk, és nem az édesanyák és legkevesbé a kicsik.

Három fő részből áll ez a modell:

1. Bemelegítés/ráhangolódás;
2. A téma felvezetése, majd közös kibontása, feldolgozása;
3. Lazítás/levezetés.

1. A bemelegítés vagy felvezetés részben köszöntjük a jelenlévőket, elhangzik a kezdő imádság, majd a „Süss fel, nap” kezdetű énekkel előcsalogatjuk a napocskababot. Beszélgetünk vele, megköszönjük, hogy fényt ad és meleget, énekelünk vele. Két-három állandó énekünk van, amelyeket az első foglalkozásokon már megtanulunk („Jézus szeret minden kicsi gyereket”, „Ki teremtette ezt a világot?”, „Fejem, vállam, térdem, talpam”). Ezeket énekeljük alkalomról alkalomra, míg nem kedvelt „slágerekké” válnak. Több énekre nincs is szükség, inkább a már ismert énekek ismétlése, az állandóság

a fontos. Az énekléshez mozgás is társul, illetve egyszerűbb csörgős, ütős hangszerekkel lehet ritmust is hozzáadni. Nyújtózkodni és ásítani is szoktunk, így ébresztgetve magunkat. Nyújtózkodós énekként a „Fújja a szél a fákat” kezdetű éneket énekeljük ilyenkor. A napocskabáb segítségével megkérdezzük azt is, kivel mi történt az elmúlt időszakban, hogy érzi magát. Itt természetesen elsősorban az édesanyák aktívak, de a legnagyobb gyerekek is bátran és ügyesen tudnak már mesélni. A napocskabáb elbúcsúzik, majd közösen nevükön szólítva hívjuk két gyerekbábunkat (Sára és Jonatán).

2. A választott témánkat mindig két báb segítségével mutatjuk be. Ez a két gyerekbáb beszélget a maga gyermeki, érthető szintjén a témáról, a végén bibliai igeverset, bibliai történetet hozzákapszva. Ezt követi a felnőttek/édesanyák beszélgetése a felvezetett témáról. Közben a gyerekek játszhatnak, moco-roghatnak, nyüzsgöghetnek. Az anyukák, ha úgy látják, szoptathatnak, gyermekük után nézhetnek, stb. A beszélgetést a Miatyánkkal fejezzük be.

3. Mintegy fél óra beszélgetés után lazításként, levezetésként közös teázásra, gyümölcsozásra invitáljuk az egész csoportot. Ekkor van alkalom további kötetlen beszélgetésre egymással.

A legelső és a legutolsó alkalmunkon mindig játszótérre megyünk. Karácsony és húsvét előtt barkácsolunk, illetve volt meghívott előadónk, aki az elsősegélynyújtásról vagy valamely pszichológiai témáról beszélt. Ügyes kezű vagy zenélni, énekelni tudó anyukákat nyugodtan be lehet vonni a foglalkozásba.

Ajánlott irodalom

CSÖRGŐ Anikó: Csodaország. Barkácskönyv. Csodaország Kiadó, Budapest, 2016.

MENYHÁRTNÉ KOVÁCS Bernadett – KOVÁCSNÉ BATA Gabriella: Játékos barkácsoló. Játékos barkácsötletek gyermekeknek és felnőtteknek. Novum Könyvklub Kft., Szeged, 2014.

Milyen csoportot igényel a foglalkozás?

Ketten vezetjük az alkalmakat. Lelkészek vagyunk és mindketten édesanyák. Esetünkben előny volt, hogy saját kisgyermekünk is mindig velünk volt a foglalkozáson, így könnyebben váltunk a többi anyukával egyenrangú partnerre. Nagyon fontos az alapos felkészülés, átbeszélés előtte, hiszen nem eshet darabjaira a foglalkozás, mondván, itt úgyis csak kisgyerekekről és fáradt anyukákról van szó. Egy témát sem – legyen az hitbeli, teológiai vagy egészen hétköznapi – szabad lebutítani vagy bagatellizálni, de igyekezni kell érthető, fogyasztható módon felkínálni azt, amiről úgy gondoljuk, megéri beszélgetni róla. Tulajdonképpen éppen ezért is van nagy felelősségünk abban, hogy ez a másfél óra ne fulladjon káoszba, ha túl nagy a nyüzsgés és a nyugtalanság. Jó előre kidolgozni a bábok dialógusát, hogy ne helyben kelljen keresni a szavakat, közben mégse legyen mesterkélt és görcsös, és tudjuk, hová szeretnénk eljutni. Jó előre összeírni a kérdéseket, amelyekre beszélgetést szeretnénk felépíteni. Ha lankad a figyelem, más metódushoz kell nyúlni (megmozgatós, csörömpölős éneklés). Ugyanez az átgondolt felkészülés érvényes a barkácsolásra is. És jó, ha megvan az a lelkiület és hozzáállás a foglalkozás vezetőjében, amely számol azzal, hogy a kisgyerekek spontán átszabják és átrendezik a tervezett menetet. Erre lazán, elfogadóan és görcsmentesen jó reagálni, humorral és nyugalmat sugározva, nem pedig káosszal felelni a káoszra. Ez az édesanyáknak is könnyebbé teszi a közösségben létet.

Egy-egy sikeresebb és jól bevált témát újra elő lehet venni, ha kicserélődött a társaság. Például az „Édesanyák a Bibliában” és a „Testvérek a Bibliában” népszerűek és érdekesek voltak mindig.

Ajánlott irodalom

BALDOCK, John: Nők a Bibliában. Csodás születések, hőstettek, vérontás és féltékenység. Sziget Könyvkiadó, Budapest, 2007.

GRÜN, Anselm – ROGGE, Jan-Uwe: Kinder wollen Antworten. Wie

spirituelle Erziehung Familien stärkt. Rowohlt Taschenbuch Verlag, Reinbek bei Hamburg, 2012.

HARTMAN, Bob: Mesélő Biblia. Harmat Kiadó, Budapest, 2008.

KÄSSMANN, Margot: Anyák a Bibliában. 20 portré a ma embere számára.

Luther Kiadó, Budapest, 2013.

KÄSSMANN, Margot: Geschwister der Bibel – Geschichten über Zwist und Liebe. Herder Verlag, Freiburg, 2019.

Milyen eszközöket és technikai feltételeket igényel a foglalkozás?

Nagyon fontos a helyiség klímája, kisugárzása. Jó, ha van elég fény, meleg, sok könnyen tisztítható szőnyeg, párna. Nem veszélyes játékok, plüssállatok, bábok, szivacsok, kisasztal, kisszék, babzsák. Biztonságos bútorok, amelyekre felmászhatnak és amelyekről leugorhatnak a kicsik. Jó, ha a terem vagy szoba elkülönül a hivatali helyiségtől. Jó, ha van elég mozgástér, gyerekbiztos konnektorok, teakonyha, mellékhelyiség WC-szűkítővel, mikrohullámú készülék bébiétel melegítéséhez, hely pelenkázáshoz, babakocsik, biciklik, autók számára parkolóhely.

Magához a foglalkozáshoz nem kell sok minden, de jó, ha van gitár, csörgő hangszerek, bábok, kislabda, plüssök. Kreatív barkácsoláshoz a megfelelő eszközök. A teázáshoz vízforraló, koffeinmentes tea, cukor, méz, gyümölcs, keksz.

Hosszabb távlatok

A baba–mama kör nagyon fontos és – szerencsére – kedvelt építőköve a gyülekezet nagy építményének. A legkisebbek teszik meg itt – olykor szó szerint is – első lépéseiket. Innen indul az utánpótlás. Ezek a legkisebbek lesznek majd minden reménység szerint azok, akik később gyermek-isten-tiszteletre jönnek szüleikkel, testvéreikkel, majd adott esetben a gyülekezet

óvodájába, iskolai hittanórákra, egyéb gyülekezeti alkalmakra, konfirmációra, ifjúsági körbe, esküvőre, presbitériumba stb.

Ez a gyülekezeti kör sokak számára az első rendszeres jelleggel látogatott alkalom. Vannak, akik itt kóstolnak bele először egy gyülekezet életébe.

Innen indul
az utánpótlás.

És vannak, akik itt kapcsolódnak bele, adott esetben hosszú évek után újra, a gyülekezet vérkeringésébe. Komolyan kell venni azt, ha valaki (újra) érdeklődik, nyit, kérdez, mert ha megkapja a megfelelő fogadtatást, kölcsönös érdeklődést, válaszokat, akkor talán úgy dönt, hogy marad, újra jön. Egyelőre kisgyermekkel, majd később talán külön is.

Tehát amikor egy ilyen foglalkozást elkezdünk, akkor nemcsak egy tanév távlatában gondolkodunk, hanem hosszabb időszakot képzelünk magunk elé, a gyülekezet jövőjét. Akkor is, ha közben cserélődik a társaság.

Minél természetesebben, elfogadóbban állunk hozzá az életnek ehhez az időszakához, annál könnyebben alakul ki a kölcsönös bizalom, elfogadáson, egymás felé való nyitottságon nyugvó közösség és légkör. Ha ezt az anyukák és kisgyermekük érzik, akkor szívesen jönnek, akkor mindannyian nyertünk, nemcsak rövid, de hosszútávon is.

Milyen buktatók lehetnek?

A legnagyobb buktató önmagunkban van, ha nem tudjuk elfogadni, hogy a legnagyobb igyekezetünk ellenére sem feltétlenül az előre megtervezett menet szerint zajlik egy foglalkozás, illetve ha nem sikerül meghitt, elfogadó, intim légkört kialakítanunk. Ezen túlmenően minden „csupán” külső körülmény, amelyen lehet alakítani, változtatni.

Ajánlott irodalom

EVERS, Margit: Das Spielgruppenbuch. Beschäftigungen, Spiele und Lieder für Kinder ab 2 Jahren. Beltz Verlag, Weinheim–Basel, 1994.

- HILLEBRAND, Margret: Mutter-Kind-Gruppen. Klens Verlag, Düsseldorf, 1994.
- ROGGE, Jan-Uwe: Kell a gyerekek a korlát? Nem állhat feje tetejére a világ. Park Könyvkiadó. Budapest, 2008.
- SCHAUDE, Otto: Die Familie nach der Bibel. Gnadauer Verlag, Dillenburg, 1990. (Schriftreihe des Gnadauer Pädagogischen Arbeitskreises 1.)
- SCHAUDE, Otto: Pädagogische Entdeckungen in der Bibel. Gnadauer Verlag, Dillenburg, 1991. (Schriftreihe des Gnadauer Pädagogischen Arbeitskreise 12.)
- SCHÜTZ, Heike Jutta: Praxisbuch Eltern-Kind-Gruppen. Ideen, Anregungen, Materialien. Güterloher Verlagshaus, Gütersloh, 2008.
- VAJDA Zsuzsanna: Az ember és kicsinye. A józan nevelés kézikönyve. Mérték Kiadó, Budapest, 2010.
- WESSERLE, Christa: Miteinander spielen – miteinander lernen. Eltern-Kind Gruppen auf neuen Wegen. Ein Handbuch für Gruppenleiterinnen und Eltern. Pfeiffer Verlag, München, 1990.
- WILMES-MIELENHAUSEN, Brigitte: Eltern-Kind-Gruppen Kursbuch. Herder Verlag, Freiburg im Breisgau, 1994.

Családi évfordulók, életesemények ünneplése istentiszteleten

SIMON RÉKA

A téma meghatározása, indoklása

A Büki Evangélikus Egyházközség 2016-ban megfogalmazott „Találkozásokban megvalósuló jövő” című gyülekezetstratégiai tervében és a hozzá kapcsolódó céljában megfogalmazásra került, hogy a közösségi életünket támogatják a személyes találkozások, a családok, egyszerre több generáció jelenléte és találkozása. Ezt az erősséget igyekeztünk továbbgondolni a gyakorlatban, amikor különböző életeseményekhez, évfordulókhoz köthető istentiszteleti jelenlétre igyekszünk hívogatni az egyházközség tagjait. Elsősorban olyan személyes életeseményeket kerestünk, amelyek korábban nem váltak részévé a gyülekezeti életnek (például jubiláló konfirmáltak megáldása). A saját ötleteink mellett finn testvérgyülekezetünk gyakorlata is hozzájárult a lehetőségek bővítéséhez. Így alakult ki a havonkénti születésnapjukat ünneplők megáldása, a házaspárok megáldása öttel osztható számú házassági évfordulójukon, illetve az ötvenedik évfordulón túl igény szerint, valamint a tanévkezdő istentiszteleten a bármilyen oktatási intézményben kezdők megáldása.

„Találkozásokban
megvalósuló jövő”

Milyen igényre reflektál?

Gyülekezetstratégiai tervünkben megfogalmaztuk, hogy a 2010-es évektől egyre csökkent az istentiszteleten részt vevők száma általában, és ezen belül is az istentiszteleten részt vevő családok száma. A presbitérium megfogalmazta, hogy bár jó közösségi élményeket élünk meg családokkal, illetve több generáció jelenlétével az egyéb gyülekezeti találkozások, programok alkalmával, ezek közül mégis az istentisztelet emelkedik ki a legfontosabbként, ezért szükséges ide hívogatnunk a családokat, illetve egyáltalán a gyülekezeti tagokat. Ezzel együtt olyan istentiszteleti tartalmat kell biztosítanunk, amellyel a meghívott könnyebben tud azonosulni – még ha ez kimondatlanul azt is jelenti, hogy elsősorban nem a közös imádság, igehallgatás, szentségekkel élés miatt jön el az érintett. Olyan istentiszteleti tartalmak lehetőségét vettük tehát számba, amely a családokat is érinti, ugyanakkor a magányosan élők számára sem diszkriminatív.

Így jutottunk el ahhoz a gondolathoz, hogy *az emberek személyes életeseeményeihez kötünk istentiszteleti alkalmakat, hogy a személyes érintettség okán és alkalmával élhesse meg az istentiszteletre érkező a találkozást Istennel és a felebaráttal, amely talán további istentiszteletekre is elhozza őt.*

Szükségesnek láttuk ugyanakkor gyülekezetstratégiai tervünk alapján, hogy az anyagyülekezet jobban „magához ölelje” az egyházközségi részeit – a fiókegyházak és a szórványok népét. Erre az igényre válaszként született az a gondolat, hogy a születésnaposok havonkénti köszöntésének istentiszteleti alkalmá ki hirdetett módon legyen központi istentisztelet az egyházközségben. 2020-ban ehhez egyszerű szeretetvendégség kapcsolását is terveztük, amelyre a járvány miatt még nem került sor.

Az anyagyülekezet jobban „magához ölelje” az egyházközségi részeit.

Mindezek mellett egyre többen érzik a presbitériumban is az úrvacsora szentségével való élés minél gyakoribb lehetőségének fontosságát. Így ezt az igényt is hozzákapcsoltuk a születésnaposok havonkénti köszöntésének központi istentiszteletéhez.

A házaspárok megáldásának eseménye mögött pedig ott van az a gyülekezeti igény, hogy érezzék a közösségnek a kettejük kapcsolata iránti törődését és imádságát.

Kiket céloz meg?

A tanévkezdő istentiszteleten direkt módon a bölcsődét és óvodát kezdő kisgyermeket, az általános iskolát kezdőket (vagy iskolát váltókat),

tanévkezdő
istentiszteleten

a középiskolát és egyetemet kezdőket szólítjuk meg. Indirekt módon a fiatal szülőkkel folytatjuk a korábban megkezdett kapcsolat ápolását, ugyanakkor szorosabb kapcsolatot építünk a hittanosok szüleivel. A középiskolát kezdők általában azok a fiatalok, akik néhány héttel vagy hónappal korábban együtt konfirmáltak, s térdeltek ugyanannál az oltárnál, ahová most iskolai tanulmányaik miatt érkeznek – általában ők azok, akik a legnagyobb létszámban el is jönnek a meghívásra, de többször már a családjuk nélkül. Az egyetemet kezdők között pedig azok a legizgalmasabb esetek, amikor valaki felnőttként vagy másoddiplomát szerzőként térdel az oltárhoz áldásért.

A házaspárok megáldásának alkalmával öttel osztható évfordulósokkal találkozunk, így lehetőségünk van gyülekezetként öt évente erősíteni az érintetteket párkapcsolatukban, és kísérni őket a közös útjukon. Ugyanakkor pedig természetesen maguk az érintett házaspárok megélhetik Isten áldásának jelenlétét közös életükben, hogy az ne csupán a „nagy nap” emléke maradjon számukra, hanem folyamatos megtapasztalás.

házaspárok megáldása

A születésnaposok köszöntésével megvalósul az a szándék, hogy a missziós típusú tagnyilvántartásban mindenkihez eljusson a gyülekezet évente egyszer – legalább születésnap-i köszöntés és istentiszteleti áldásra hívás formájában, de a levélkézbesítést tervezzük továbbfejleszteni egyszerű látogató, megszólító alkalommá gyülekezeti önkéntesek bevonásával.

születésnaposok
köszöntése

Hogyan történik?

A „KEZDŐK” MEGÁLDÁSA TANÉVKEZDŐ ISTENTISZTELETEN

1. A keresztlési anyakönyv, a lelkész és a munkatársak kapcsolati rendszere, illetve az érintett oktatási intézmények segítségével összeállítjuk az adott tanév folyamán az óvodát és iskolát kezdő evangélikus gyerekek névsorát. Amennyiben tudunk olyan családról, ahol a szülők bölcsődei ellátást terveznek igénybe venni, őket megkérdezzük, élnének-e az alkalommal, hogy a tanévkezdő istentiszteleten áldást kapjon a kisgyermek.

Az egyházközség középiskolába induló fiataljainak névsorát a legegyszerűbb összeállítanunk, hiszen nyolcadik osztályos hittanosokként egyébként is rendszeres kapcsolatban állunk velük.

Az egyetemet kezdők névsorának összeállítására az ificsoport és ismét a lelkész, valamint a munkatársak kapcsolati rendszere ad alapot.

Érdemes figyelni azokra is, akik intézményt váltanak, hiszen az új óvodában, iskolában szintén kezdőkké válnak.

Többször már ez a kutatómunka is eredményez személyes kapcsolatfelvételt az érintettekkel.

2. Az így összeállított névsorok alapján meghívóval keressük fel az érintetteket, illetve családjukat. A meghívót az adott munkatársi kör lehetőségeihez mérten vagy egyszerűen kézbesítjük papíron és elektronikusan is (például Facebook-eseményként meghirdetve, külön meghívót küldve), vagy ideális esetben az elektronikus hívás mellett látogatás keretében kerülnek átadásra a meghívók.

3. A tanévkezdő istentiszteleten az áldás az igehirdetés után következik. Mindenekelőtt a hitoktató(k) megáldására kerül sor, ha vannak a gyülekezetben, majd a legkisebbektől kezdve a nagyokig, felnőttekig kapnak áldást a gyerekek,

a fiatalok és a felnőttek. A legkisebbeket természetesen a szülők hozzák ki az oltárhoz, de legalábbis odakísérik őket, és megállnak mögöttük.

Maga az áldás olyan módon történik, hogy a gyermekek, fiatalok az oltárhoz térdelnek, a lelkész kézrátétellel áldja meg őket, ígét mondva, miközben a hitoktatók szintén a gyermek vagy fiatal feje fölé tartják a kezüket.

4. Egyéb lehetőségek:

- A hitoktatók megáldása mellett sor kerülhet pedagógusok megáldására is.
- A „kezdők” megáldása után sor kerülhet arra, hogy bárki, aki áldást kér Istentől, kijöjjön az oltárhoz.
- A „kezdők” emléklapot, apró ajándékot kaphatnak ez alkalomból.

HÁZASPÁROK MEGÁLDÁSA ISTENTISZTELETEN

Ez az áldás alapvetően a házasság hetéhez kötődhet. A Büki Evangélikus Egyházközségben februárban jellemzően nem a templomban, hanem a gyülekezeti házban tartjuk az istentiszteletet, ezért a házaspárok megáldása a teremtés hete záróistentiszteletén történik októberben, hiszen az érintettek számára a templom, az oltár mint házasságkötésük esetleges helyszíne is fontos lehet.

1. Az esketési anyakönyv és a tagnyilvántartás alapján felkutatjuk azokat a házaspárokat, akiknek házassági évfordulója öttel osztható, illetve akik már túl vannak az aranylakodalmukon. Ez a nagyobb volumenű kutatómunka négy évig tart, utána már csak a kialakult névsorok aktualizálására van szükség. A névsorra mi azokat a házaspárokat vesszük fel, akik Bükön házasodtak, vagy ha nem, akkor a gyülekezetéhez tartoznak.

2. A meghívó kiküldése, kézbesítése a fent leírtakhoz hasonlóan működik. Az ötvenedik házassági évfordulójukat betöltőknek már minden évben viszünk meghívót, felajánlva az áldás lehetőségét. A meghívóban röviden tájékoztatjuk a házaspárokat az istentiszteleten történő megáldásuknak a helyéről és menetéről, illetve visszajelzést kérünk a részvételi szándékukról az istentisztelet megszervezése érdekében.

3. Az istentiszteleten az igehirdetést követően az alábbi liturgia szerint történik gyülekezetünkben a jubiláló házaspárok megáldása:

A lelkész köszönti a megjelent házaspárokat, és kihívja őket az otár elé, ahol a templom lehetőségeihez mérten, előre megbeszélt módon állnak meg.

Lelkész: Keresztény gyülekezet! Isten iránti hálával jöttetek ma közénk azok a házaspárok, akik ebben az évben házasságuk jubileumi évfordulóját ünneplik, vagy pedig korábban már aranylakodalmukat is megünnepezték, és azóta különösen is érzik, hogy minden együtt megélt év és évforduló ajándék Istentől. Most együtt imádkozunk mindegyikükért, hogy ezután is Isten áldása kísérelje életüket.

Imádkozzunk!

Istenünk, aki a házastársi közösségben javunkat munkálsz, te idén ünnepelő testvéreinket is egymáshoz vezetted egykor, és egymás számára szeretetben megőrizted őket. Kérünk, maradj velük, és nyisd meg szívüket igéd előtt, hogy mindenért neked adjanak hálát, és tőled kérjenek erőt a még előttük álló évek feladataihoz, terveihez, küzdelmeihez, az Úr Jézus Krisztus által, aki veled és a Szentlélekkel Isten, él és uralkodik örökkön örökké. Ámen.

Lelkész: Testvéreim! Egymás felé fordulva hallgassátok meg a házassági eskü szövegét, amelyet egykor ti is elmondtatok egymásnak, bizonyosságot téve egymás iránti szeretetetekről és döntéseitekről, hogy egymás segítőtársai-ként szeretnétek együtt élni:

Esküszöm az élő Istenre,
aki Atya, Fiú, Szentlélek Szentháromság egy igaz Isten,
hogy *őt* igazán szeretem,
hűséges házastársa leszek Isten rendje és igéje szerint,
holtomig, holtáig el nem hagyom
sem egészségében, sem betegségében,
sem örömeiben, sem bánatában.
Isten engem úgy segéljen. Ámen.

Lelkész: Most pedig kérem, hogy a legidősebb házaspárokkal kezdve jöjenek, és térdeljenek az Úr oltárához az áldásért, majd vegyék át az ünnep emléklapját egyházközségi felügyelőnktől.

A lelkész név szerint szólítja a házaspárokat, házasságkötésük évét is megemlítve. A házaspárok külön-külön térdelnek az oltárhoz, ahol egy igei áldást kapnak, majd mindannyiuk megáldása után elhangzik egy közös áldás:

A mindenható Isten áldása legyen ezután is házassági szövetségeinken, hogy szeretetben és békességben éljete, a hitben mindvégig megálljatok, egykor pedig elvegyétek az örök élet koronáját, az Úr Jézus Krisztus által. Ámen.

Az áldás után a felügyelő és/vagy más munkatárs átadja a házaspároknak az igényes emléklapot, majd helyet foglalnak.

Lelkés: Imádkozzunk!

Urunk, Istenünk, aki minden igaz közösség teremtetője, fenntartója és megszentelője vagy: kérünk, tartsd meg irgalmadban az ünneplő házaspárokat. Segítsd őket, hogy mindig készségesen cselekedjék akarodat, hűségesen ragaszkodjanak egymáshoz, szeretettel osztozzanak a terhek hordozásában, hálaadással élvezzék munkájuk gyümölcsét, és boldog családi közösségben magasztaljanak téged minden áldásodért, az Úr Jézus Krisztus által.

VÁLASZTHATÓ ÁLDÓ IGÉK

„Maradjon velünk, Uram, szereteted, mert mi is benned reménykedünk!”
(Zsolt 33,22)

„Érezzétek és lássátok, hogy jó az Úr! Boldog az az ember, aki hozzá menekül.”
(Zsolt 34,9)

„A mi segítségünk az Úr nevében van, aki az eget és a földet alkotta.”
(Zsolt 124,8)

„Legyen velünk Istenünknek, az Úrnak jóindulata! Kezeink munkáját tedd maradandóvá, kezeink munkáját tedd maradandóvá!” (Zsolt 90,17)

Jézus mondja: *„Az az én parancsolatom, hogy úgy szeressétek egymást, ahogyan én szerettelek titeket.”* (Jn 15,12)

Jézus mondja: *„Íme, én veletek vagytok minden napon a világ végezetéig.”*
(Mt 28,20b)

„Egy szívet és egy utat adok nekik, hogy engem féljenek mindenkor, és jó dolguk legyen nekik is, meg utódaiknak is.” (Jer 32,39)

„Azokra a dolgokra törekedjünk, amelyek a békességet és egymás építését szolgálják.” (Róm 14,19)

„A türelem és vigasztalás Istene adja meg nektek, hogy kölcsönös egyetértés legyen közöttetek Jézus Krisztus akarata szerint, hogy egy szívvel, egy szájjal dicsőítsétek a mi Urunk Jézus Krisztus Istenét és Atyját.” (Róm 15,5.6)

„A reménység Istene töltsön be titeket a hitben teljes örömmel és békességgel, hogy bővüljök a reménységben a Szentlélek ereje által.” (Róm 15,13)

„Minden dolgotok szeretetben menjen végbe!” (1Kor 16,14)

„Egymás terhét hordozzátok: és így töltsétek be a Krisztus törvényét.” (Gal 6,2)

SZÜLETÉSNAPJUKAT ÜNNEPLŐK HAVONKÉNTI MEGÁLDÁSA ISTENTISZTELETEN

1. Az egyházközséghez tartozók születésnapjának összegyűjtése az első évben nagy feladat, de megéri a fáradságot. Később ezt értelemszerűen minden hónapban aktualizálni kell.

2. A meghívó egyben igényes köszöntő képeslap is, amelyből egész évre előre lehet nyomtattatni is. Lehetséges szövege:

Kedves Testvérem!

Születésnapja alkalmából Isten áldását kérem életére, szereteteire.

Isten éltesse szeretetben, örömeiben és az Ő békéjében!

A(z) Evangélikus Egyházközség presbitériuma, vezető testülete szeretettel hívja és várja az év folyamán személyes születésnapra azokat, akik az adott hónapban ünneplik születésnapjukat.

... ..-án az-i templomban ... órákor kezdődő istentiszteleten kapnak az e hónapban születettek ilyen áldást.

Szeretettel hívjuk Önt is/hívunk téged is!

Találkozunk az oltárnál, hogy Isten áldásával folytatódhasson élete/életed következő éve.

Testvéri szeretettel: lelkész (név, aláírás bélyegzővel)

3. A születésnaposok megáldására az igehirdetés után kerül sor. A lelkész kihívja a megjelenteket az oltárhoz, az oltárhoz térdelve egyenként személyes igei áldást kapnak.

4. Még az oltárnál térdelve a gyermekek apró ajándékot vehetnek el az áldás után egy kosárkából, illetve mindenki kap egy ígéslapot ebből az alkalomból.

ÉPÜLJETEK FEL LELKI HÁZZÁ!

Milyen csapatot igényel?

Egy hatszáz fős gyülekezetben legalább kettő-öt fős munkatársi csoportot igényel a tagnyilvántartásnak a házasságkötések adataival és a születési dátumokkal való kibővítése. Büki tapasztalatunk alapján javasoljuk, hogy ezt alapvetően ne a lelkész irányítsa, de legyen ő is tagja a csoportnak. Fontos, hogy a meghívók megírása, különösen a címzés és borítékolás se a lelkész egyéni feladata legyen. A kézbesítésre egy másik csoport kialakítását javasoljuk, lehetőleg olyan gyülekezeti tagokból, akik vállalják, hogy a meghívóval becsengetnek, bekopognak az érintettekhez, őket megszólítják, beszélgetnek velük. Mind az adatgyűjtésben, mind a kézbesítésben fontos szerepet kapnak azok a gyülekezeti tagok, akik nem az anyagyülekezetben élnek, így még a szórványokban is kialakulnak azok a munkatársi kapcsolatok, akik az anyagyülekezet csapatával együttműködve, kapcsolatot tartva figyelmet fordítanak az ilyen áldó istentiszteletek megszervezésére.

Milyen eszközöket és technikai feltételeket igényel?

Fontosnak tartjuk a meghívók igényességét, mind tervezésben, mind kivitelezésben. Valamennyi többletráfordítást jelent ez, akárcsak a születésnapos gyermekek apró ajándékai (keresztény tartalmú használati tárgyak, pl. radír, toll, hűtőmágnes stb.), amelyek amellet, hogy a megajándékozottság vagy a közösséghez tartozás érzését is adják az érintetteknek, akár anyagilag is megtérülhetnek (ez szempont lehet a projekt elindításakor).

Áldó igék lehetnek egyebek mellett a „kezdők” és a születésnaposok megáldásához (akár egyes szám első vagy második személyben megfogalmazva):

„Légy erős és bátor! Ne félj emberektől, akikkel emberi erő van, hanem fordulj oda az Úrhoz. Ő veled van, és megsegít téged.” (2Krón 32,7–8 alapján)

„Az Úr az én pásztorem, nem szűkölködöm.” (Zsolt 23,1)

„Az Úrhoz folyamodtam, és ő meghallgatott, megmentett mindattól, amitől rettegetem.” (Zsolt 34,5)

„Az Úr angyala őrt áll az istenfélők mellett, és megmenti őket.” (Zsolt 34,8)

„Érezétek, és lássátok, hogy jó az Úr! Boldog az az ember, aki hozzá menekül.” (Zsolt 34,9)

„Féljétek az Urat, ti, szentjei, mert nem szűkölködnek az istenfélők.” (Zsolt 34,10)

„Az oroszlánok is sinylődnek és éheznek, de akik az Úrhoz folyamodnak, nem nélkülözik a jót.” (Zsolt 34,11)

„Az Úr szeme látja az igazakat, füle meghallja kiáltásukat.” (Zsolt 34,16)

„Akik az Úrhoz kiáltanak, azokat meghallgatja, és kimenti őket minden bajból.” (Zsolt 34,18)

„Közel van az Úr a megtört szívűekhez, és a sebzett lelkűeket megsegíti.” (Zsolt 34,19)

„Mily drága a te szereteted, Istenem! Szárnyad árnyékába menekülnek az emberek.” (Zsolt 36,8)

„(Uram,) nálad van az élet forrása, a te világosságod által látunk világosságot.” (Zsolt 36,10)

„Bízzál az Úrban, és tégy jót!” (Zsolt 37,3)

„Gyönyörködj az Úrban, és megadja szíved kéréseit!” (Zsolt 37,4)

„Hagyd az Úrra utadat, bízzál benne, mert ő munkálkodik.” (Zsolt 37,5)

„Légy csendben, és várj az Úrra!” (Zsolt 37,7a)

„Várva vártam az Urat, és ő lehajolt hozzám, meghallotta kiáltásomat. Sziklára állította lábamat, biztossá tette lépteimet.” (Zsolt 40,2.3b)

„Boldog ember az, aki az Úrba veti bizodalját.” (Zsolt 40,5a)

„Uram, ne vond meg tőlem irgalmadat, szereteted és hűséged őrizzen szüntelen!” (Zsolt 40,12)

„Akik az Úrban bíznak, azoknak ereje megújul, szárnyra kelnek, mint a sas futnak, és nem lankadnak el, járnak, és nem fáradnak el.” (Zsolt 40,31)

„Boldog az, akinek gondja van a nincstelenre, ha bajba kerül, megmenti az Úr.” (Zsolt 41,2)

„Ahogyan a szarvas kívánczik a folyóvízhez, úgy kívánczik a lelkem hozzád, Istenem!” (Zsolt 42,2)

„Isten a mi oltalmunk és erősségünk, mindig biztos segítség a nyomorúságban.” (Zsolt 46,2)

„A Seregek Ura velünk van, Jákób Istene a mi várunk.” (Zsolt 46,8)

„(Uram,) ha félek is, benned bízom!” (Zsolt 56,4)

„Csak Istennél csendesül el lelkem, tőle kapok segítséget. Csak ő az én kösziklám és szabadítóm, erős váram, nem ingadozom sokáig.” (Zsolt 62,2–3)

„Istennél van segítségem és dicsőségem, erős sziklám és oltalmam az Isten.” (Zsolt 62,8)

„Bízz Istenben mindenkor, öntsd ki előtte szíved, Isten a mi oltalmunk!” (Zsolt 62,9)

„Szólott egyszer az Isten, és ezt a két dolgot értettem meg: Istennél van az erő; nálad van, Uram, a szeretet.” (Zsolt 62,12–13a)

„(Uram,) boldog az az ember, akinek te vagy ereje, aki a te utaidra gondol.” (Zsolt 84,6)

„Mert nap és pajzs az Úr, kegyelmet és dicsőséget ad az Isten.” (Zsolt 84,12)

„Segítségem az Úrtól jön, aki az eget és a földet alkotta.” (Zsolt 121,2)

„Az istenfélőkben gyönyörködik az Úr, azokban, akik az ő szeretetében bíznak.” (Zsolt 147,11)

„Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy! Ha vízen kelsz át, én veled vagyok, és ha folyókon, azok nem sodornak el. Ha tűzben jársz, nem perzselődsz meg, a láng nem éget meg téged.” (Ézs 43,1b–2)

„Veled van az Úr, Izráel Királya.” (Zof 3,15b)

„Boldogok a tiszta szívűek, mert ők meglátják Istent.” (Mt 5,8)

„Ti vagytok a világ világossága. Nem rejthető el a hegyn épült város.” (Mt 5,14)

Jézus mondja: „Nektek pedig még a hajatok szála is mind számon van tartva. Ne féljeteek tehát...” (Mt 10,30–31a)

Jézus így szól: „Mert ahol ketten vagy hárman összegyűlnek az én nevemben, ott vagyok közöttük.” (Mt 18,20)

„Bízzál! Jézus hív téged!” (Mk 10,49b alapján)

„Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes erődből és teljes elmédből, és felebarátodat, mint magadat.” (Lk 10,27)

Jézus mondja: „Ne nyugtalankodjék a ti szívetek: higgyetek Istenben, és higgyetek énbenem!” (Jn 14,1)

Jézus így szól: „Ahogy én szerettelek titeket, ti is úgy szeressétek egymást!” (Jn 13,34)

Jézus így szól: „Békességet hagyok nektek, az én békességemet adom nektek, de nem úgy adom nektek, ahogyan a világ adja. Ne nyugtalankodjék a ti szívetek, ne is csüggedjen!” (Jn 14,27)

Jézus mondja: „Amikor eljön az igazság Lelke, ő elvezet majd titeket a teljes igazságra.” (Jn 16,13)

„Isten a maga szeretetét megmutatta irántunk, mert Krisztus már akkor meghalt értünk, amikor még bűnösök voltunk.” (Róm 5,8)

„Nem a szolgaság lelkét kaptátok, hogy ismét féljete, hanem a fiúság Lelkét kaptátok, aki által kiáltjuk: »Abbá, Atyám!«” (Róm 8,15)

„...akik Istent szeretik, azoknak minden javukra szolgál.” (Róm 8,28)

„Sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelmek, sem jelenvalók, sem eljövendők, sem hatalmak, sem magasság, sem mélység, sem semmiféle más teremtmény nem választhat el minket Istentől, amely megjelent Krisztus Jézusban, a mi Urunkban.” (Róm 8,38–39)

„A türelem és vigasztalás Istene pedig adja meg nektek, hogy egyetértés legyen közöttetek Jézus Krisztus akarata szerint, hogy egy szívvel, egy szájjal dicsőítsétek a mi Urunk Jézus Krisztus Istenét és Atyját.” (Róm 15,5–6)

„A reménység Istene pedig töltsön be téged a hitben teljes örömmel és békességgel, hogy bővölködj a reménységben a Szentlélek ereje által.” (Róm 15,13 alapján)

„Kegyelem néked és békesség Istentől, a mi Atyántól és az Úr Jézus Krisztustól.” (1Kor 1,3 alapján)

„Mert a vele való közösségben mindenben meggazdagodtatok, minden beszédben és minden ismeretben.” (1Kor 1,5)

„Hű az Isten, aki elhívott titeket az ő Fiával, Jézus Krisztussal, a mi Urunkkal való közösségre.” (1Kor 1,9)

„Ha valaki szereti Istent, azt már ismeri Isten.” (1Kor 8,3)

„Az Úr Jézus Krisztus kegyelme, az Isten szeretete és a Szentlélek közössége legyen mindnyájatokkal!” (2Kor 13,13)

„Kegyelemből van üdvösségetek hit által, és ez nem töletek van: Isten ajándéka.” (Ef 2,8)

„Semmiért se aggódj, hanem imádságban és könyörgésben mindenkor hálaadással tárd fel kérésidet Isten előtt; és Isten békessége, mely minden

értelmet meghalad, meg fogja őrizni szívedet és gondolataidat Krisztus Jézusban.” (Fil 4,6–7 alapján)

„A békesség Istene szenteljen meg titeket teljesen, és őrizze meg a ti lelketeket, elméteket és testeteket teljes épségben, feddhetetlenül a mi Urunk Jézus Krisztus eljövételére.” (1Thessz 5,23)

„Boldog ember az, aki a kísértés idején kitart, mert miután kiállta a próbát, elnyeri az élet koronáját, amelyet az Úr megígért az őt szeretőknek.” (Jak 1,12)

„Minden jó adomány és minden tökéletes ajándék onnan felülről, a világosság Atyjától száll alá, akiben nincs változás, sem fénynek és árnyéknak változása.” (Jak 1,17)

„Közeledjete Istenhez, és ő közeledni fog hozzátok.” (Jak 4,8)

„Minden gondotokat öreá vessétek, mert neki gondja van rátok.” (1Pt 5,7)

„Kegyelem és békesség adassék neked bőségesen Istennek és a mi Urunknak, Jézusnak megismerésében.” (2Pt 1,2)

„Ha pedig a világosságban járunk, ahogyan ő maga a világosságban van, akkor közösségünk van egymással, és Jézusnak, az ő Fiának vére megtisztít minket minden bűntől.” (1Jn 1,17)

„Nem abban van a szeretet, hogy mi szerettük az Istent, hanem hogy ő szeretett minket, és elküldte az ő Fiát engesztelő áldozatul a mi bűneinkért.” (1Jn 4,11)

„A világ elmúlik, és annak kívánsága is; de aki Isten akaratát cselekszi, megmarad örökké.” (1Jn 2,17)

„Legyen veled kegyelem, irgalom, békesség az Atya Istentől és Jézus Krisztustól, az Atya Fiától igazsággal és szeretettel.” (2Jn 1,3 alapján)

„Irgalom, békesség és szeretet adassék neked bőségesen!” (Júd 1,2 alapján)

Így szól a feltámadott Krisztus: „Légy hű mindhalálig, és neked adom az élet koronáját.” (Jel 2,10)

Így szól a feltámadott Krisztus: „Íme, az ajtó előtt állok, és zörgetek: ha valaki meghallja a hangomat, és kinyitja az ajtót, bemegyek ahhoz, és vele vacsorálok, ő pedig énvelem.” (Jel 3,20)

Milyen buktatók lehetnek?

Nagyon fontos mindenekelőtt megállapítani, hogy kiket akarunk elérni, és ennek tekintetében megvizsgálni a tagnyilvántartásunkat, majd a koncepciókhoz következetesen kell ragaszkodnunk, nehogy egyesek bekerüljenek a meghívottak sorába, más hasonlóké pedig nem.

Fontos számolnunk azzal, hogy mindhárom program, de különösen a születésnaposok havonkénti köszöntése valóban tetemes pluszmunkát jelent. Nem elég egyszerűen beszélni róla – például presbiteri ülésen –, hanem fontos kiemelni a programok feladatait végző csapat fontosságát. És természetesen ezt többször, de legalább a decemberi születésnapos köszöntésén mindannyiuknak istentiszteleten köszönjük is meg.

A házaspárok megáldásakor adódhatnak esetek, amikor csupán az egyik házaspár igényli a jelenléte. Ilyenkor értelemszerűen a lelkész lelkigondozói feladata kezelni a helyzetet, amennyiben megérkezik felé a jelzés.

Nagyon fontos a gyülekezet magatartása azok felé, akik „csak” a meghívó miatt érkeznek meg az istentiszteletre. Fontos, hogy megjelenésükkor örömet és bátorítást kapjanak a gyülekezet magjától.

Rövid távú kérdések és eredmények

Mindhárom program esetében tapasztalni fogjuk, hogy az emberek egy részének van igénye a kezdeményezésre, és ha teheti, el is jön, másokról pedig mintha leperegne a meghívás. Maga a meghívó, amely adott esetben köszöntés is egyben, mégis jelzésértékű marad, és hívó szó, amely minden évben megtalál minden gyülekezeti tagot, illetve a házaspárokat öt évente, a tanulmányukban „kezdőket” pedig életük egy jeles pontján.

Tapasztalni fogjuk, hogy a keresztes és a konfirmációs anyakönyvből kiderül, hogy kik evangélikusok még, akikről nem tudtunk, mert talán senki nem emlékszik már rájuk. Az ő megtalálásuk mindhárom programnak fontos eredménye.

Hosszú távú kérdések, nehézségek és eredmények

A születésnaposok köszöntése kapcsán tartott központi úrvacsorás istentisztelet támogatja az anyagyülekezet és az egyházközség további részeinek a kapcsolat-tartását és közösségélményét.

Az évenként érkező meghívó a közösséghez tartozás és a gondozottság érzését nyújthatja. Tapasztalatunk szerint olyanok is megérkeznek ezekre az áldó istentiszteletekre, akik máskor nem jönnek el. A meghívó kapcsán alkalmat találhat valaki arra, hogy eljöjjön a templomba, akinek ez egyébként nem szokása.

A „kezdőknek” a tanévkezdő istentiszteleten történő megáldását gyakoroljuk a büki gyülekezetben a leghosszabb ideje. Ez elfogadott és várt hagyomány-nyá, ünneppé vált, amely valóban sok családot vonz erre az alkalomra.

A házaspárok megáldása olyan alkalom, amelyre különösen az idősebb házaspárokat több családtag is elkíséri. Nem lett így több az ezüst-, arany- vagy gyémántlakodalmak külön kért házassági emlékünnepe, de nem lett kevesebb sem. Bízunk benne, hogy akik egyébként nem kérték volna ezt az ünnepet, a gyülekezet hívására mégis élnek a lehetőséggel.

A születésnaposok havonkénti megáldását 2019. óta gyakoroljuk. A járvány idején már megmutatkozott az a vágy, hogy újra el szeretnének jönni azok, akik korábban voltak. Részévé válik az életüknek.

Sursum corda – Magasba a szívet

HORVÁTH ANIKÓ

Szarvason az Ótemplomi Szeretetszolgálat intézményi lelkészeként több mint hat éve idők és munkatársak pásztoraként dolgozom. Hallgatók, beszélők, ha kérnek, tanácsolok. Az alábbiakban a gyakorlat oldaláról mutatok rá az idősgondozás mint gyülekezetépítő szolgálat lehetőségeire.

Az ősi misekánon szavai jutnak eszembe Szent Ágoston tolmácsolásában. Még gyerekként a mi énekverses liturgiánkban olvastam először így ezt a mondatot: „Emeljük fel szívünket!” Az úrvacsora bevezetésében szólítja fel

„Emeljük fel szívünket!” a liturgus a híveket erre, s akárhányszor felbukkan a gondolataimban, mindig őszintén vágyom rá: „Igen, nincs ennél drágább célom, mint hogy ott lehessen a szívem Istennél. Arra kérem őt, hogy atyai kegyelméből emelje fel magához.”

Talán meglepő ez a bevezetés egy idősgondozásról és gyülekezetépítésről szóló tanulmányban. Nem csupán magasztos szónak számom, ez írásom végére reményeim szerint világossá válik.

Lelkeszi szolgálatom jelentős részét – különösen igaz ez az utóbbi hat évemre – idők között töltöm. Jól szót értünk egymással, szeretetben tudunk kapcsolódni. Sokszor kihívást jelent számomra, hogy kizökkentsem őket a megszokottból, friss ingerekkel, információkkal lássam el őket. Megszoktam már, bár nehéz szívvel nyugtázom, hogy többségük általában mélységben van. A magány, betegségek, feleslegességerzés miatti szomorúságot látom a szemeikben gyakorta. Beszélgetéseink során általában hamar kiderül, mi az, ami hiányzik.

C. G. Jung a *Gondolatok az álomról és önismeretről* című könyvében írta le azt a tézisé, miszerint kapcsolatainkból merítjük a lelünkét életető erőt (Kossuth Kiadó, Budapest, 2001, 71. o.).

Minden életkorban igaz ez, de személyes megfigyeléseim szerint az idősök hiányairól beszámolva kimondhatjuk, hogy szomorúságuk egyik legfőbb oka kapcsolataik beszűkülése, sérülései. Igaz ez családi és közösségi viszonylatban egyaránt; a kapcsolati tér veszteségei, beszűkülése súlyos következményekkel jár. A közösség pedig megtartó erő, jelentsen ez gyülekezeti és/vagy szeretetintézmény-beli kapcsolódásokat.

Az Ótemplomi Szeretetszolgálat területén az idősök nappali ellátásában a legszűkebb értelemben százötven ellátottat gondozunk. Főként nappali idősklubokra kell itt gondolni Szarvas belterületén, illetve külterületén (középfalmi idősök klubja), valamint Örménykúton. Tágabb értelemben hozzávehetjük még a szenvedélybetegek nappali ellátását és a fogyatékosgondozást, amely terület speciális foglalkozást igényel, és néhány elemében természetesen eltér a hagyományos értelemben vett idősellátástól. Ebben a szolgálatban veszek részt is lelkipásztorként, igehirdetőként.

Elsőként fontosnak tartom megemlíteni, hogy evangélikusként, de igazi ökumenikus nyitottsággal veszünk részt munkatársaimmal együtt ebben a szolgálatban. Egy Krisztusunk van, órá figyelünk! Ez a kiindulási pontunk. A lehető legnagyobb tapintattal és természetességgel vagyunk együtt az igealkalmakon, az ünnepeinken, sőt az úrvacsorai közösségben is evangélikus, római katolikus, református, görögkatolikus keresztény emberekként. Arra koncentrálni, ami összeköt, s nem arra, ami elválaszt egymástól. Sokszor emlegetem, hogy nálunk nemcsak egy hétig tart az egyetemes imahét, hanem egész évben.

A munkatársaim többsége szociális gondozó, ápoló, mentálhigiénés munkatárs és asszisztens. Sokfélék vagyunk, sokféle életpaszttal a hátunk mögött. A létszám az intézményi kereteknek megfelelően, rendeletekben meghatározott.

Az ellátásban részt vevő időseink legtöbbje egyedül töltené a napjait, ha nem lenne lehetősége bejönni a közösségbe. Családtagjaik, ha vannak, a mindennapi feladataik ellátása közben csak kevés időt tudnak tölteni velük, ami az

alapvető szükségleteik ellátásához elég csupán. A lelki, kapcsolati szükségleteiket az idősek inkább egymással és az őket gondozó ápolószeméllyel osztják meg, nem akarják a gyerekeiket, unokáikat terhelni.

„Nekünk időből van a legtöbb!” – gyakorta emlegetett mondat ez közöttünk. Fordíthatjuk ennek az időnek a jelentős részét arra, hogy kiemelkedjünk a magányból és némaságból. Az „itt elmondhatom” lehetősége nagy kincs, már a meghallgatásra jutó idő is gyógyító lehetőség. Van időnk az emlékeket felidézni, az iskolában hallott ismeretekre újra rácsodálkozni vagy a memóriát edzeni, karbantartani, Istenre figyelni. Ezekből a gyakorlatainkból adok ízelítőt.

Az egyházi esztendő biztonságos keretet ad elfoglaltságainknak. Mindig egy ünnepkörben vagyunk, készülünk, közben felidézzük a hagyományokat, a kicsit megfáradt kezek újra finommozgásokat végezhetnek valamilyen kézművesmunkába belefogva.

Több munkatársunk tehetséges kézműves, így rendszeresen készülnek díszek, maradék anyagokból babák, illetve egy festőművész önkéntes segítségével szép festmények is.

Az együtt ünneplés gyakorlata, hagyománya az egyik legbiztosabb erő- és örömforrás. (Bízom benne, hogy a járványügyi helyzet elmúltával újra lehetőség lesz ezekre. Úgy gondolom, ez hiányzik legjobban, az ünnep örömét megosztani.) A szeretetszolgálatban és az ótemplomi gyülekezetben egyaránt hosszú évek óta fennálló hagyományok szerint tartjuk az ünnepeket. A generációk együttes öröme a közös motívum mindenkor. A gyermekek éneke, rövid előadásai, az idősebbek hálája, felidézett fiatalkori emlékek nyomán megcsillanó könnyek adják a csillogását. Humor és meghatottság, régi dallamok, tréfák, kortalanság, adni és elfogadni tudás.

Hagyományosan ilyenkor látogatják meg egymást a klubok. A Márton-nap általában Középhalomban, a farsang Szarvason zajlik, tavasszal, nyáron pedig a Körös partján adnak találkozt egymásnak a résztvevők. Játékos vetélkedők, beszélgetés, jóízű falatozás a program, emlékezetes órák ezek. A gyülekezet idősei számára is nyitottak ezek az alkalmak, sőt a szeretetotthon bentlakói közül is jönnek, akiknek az egészségi állapota lehetővé teszi ezt. Régi ismerősökkel köszönhetik újra egymást, ülhetnek le beszélgetni egy időre.

Nagyon fontos közös kincsünk a *zene és éneklés*, a mindennapok része a közösségeinkben. Hozzájárul ehhez, hogy a gyülekezetünk kántora is a szerezetszolgálat munkatársa, és ott van a hangszer mellett, amikor arra van szükségünk. A muzsika, az énekszó gyógyító hatása vitán felül áll, legyen az népdal, korál vagy egy-egy jól ismert operettdallam.

Nagyon jó a *kapcsolat* a szarvasi Cervinus Teátrum művészeivel, akik rendszeres vendégek nálunk, ilyenkor a gyülekezeti terem vagy az Ótemplom a helyszín. Akár a nemzeti ünnepekhez kötöttek, akár a tavaszt és a nőket köszöntve, értékes percek, felemelő pillanatok adnak a közösségnek. Szintén a gyülekezet időseivel együtt.

Na, és a *sport!* Ez nem túlzás. Minden héten közös torna mozgatja át az ízületeket, sokan ki nem hagynák, mert egyedül egyáltalán nem lenne kedvük hozzá, itt viszont közös a motiváció és a lehetőség. Ebben a modern eszközök is segítenek. Néhány éve vásárolt az intézmény egy Xbox játékkonzolt, s időseink a legnagyobb örömmel vették birtokba. A teke és a terepkerékpározás területén nagy csaták mennek, sok nevetéssel.

A test mellett a lélek ápolása is fontos. Minden napon összegyűlünk reggelente közös áhitatra, éneklésre. Igehirdetőként a maga kihívásait is magában rejt ez az igei alkalom. Érthetően, mégis informatívan, az ellátottaknak, de a jelen levő ápolószemélyzetnek is szólni, sőt a helyszín adottságai szerint még a távolabb levő „rejtett hallgatóknak” is. Igyekszem megadni a visszajelzés lehetőségét, előfordul, hogy a záróének után igény van arra, hogy beszélgessünk tovább a hallottakról. Az ótemplomi gyülekezet minden tagja számára nyitott ez az alkalom, vannak, akik részt is vesznek rajta. Kialakult, hogy ki melyik napon érkezik meg rá általában.

A test mellett a lélek
ápolása is fontos.

Nagy ajándék a közös úrvacsoravétel lehetősége. Úgy alakítottuk ki a liturgiáját, hogy minden felekezet elfogadhassa, a katolikusok, ha igénylik, egy szín alatt. Annyira természetesen alakult ki ennek közös ünneplése! Templommá lesz a közösségi helyiség, az asztalon a terítő az egyik ellátottunk kézimunkája, a gyertyatartó a másikuk adománya. Az ősi dallamok és imádságok szövegei mindannyiunk lelkét gyógyítják, viszik közelebb az Úristenhez

és egymáshoz. Együtt szól a gyónó imádság mindannyiunk ajkáról, egyformán megkönnyebbült a sóhaj a feloldozás mondatait hallva.

Minden ellátási területen a feladatoknak megfelelő eszköztár áll rendelkezésre. Intézményi részenként a munkacsoport vezetője felel ezek beszerzéséért, karbantartásáért, esetleges pótlásáért.

Milyen nehézségeink lehetnek? Ezerfélék. Ellátottjaink egészségi állapota sok megoldandó helyzetet teremt. Alkalmazkodnunk kell a szabályzatokhoz; az időnként (például mostanság) bevezetett korlátozásokhoz; az egyéniségek különbözőségéből adódó konfliktushelyzetekhez; még az időjárási frontokhoz is. De sokszor felhangzó mondat közöttünk a „Mindent megoldunk!” Ehhez próbáljuk tartani magunkat, s ha csodát nem is tudunk tenni, sokszor átlépjük a korlátainkat.

Rövid és hosszú távon is célunk, hogy ne maradjon senki egyedül, akinek támaszra, segítségre van szüksége. *Az eredményességünk* egyrészt mérhető a sokféle minőségbiztosítási vizsgálat eredményével, másrészt pedig Isten előtt megállva számolunk el a tevékenységünkkel.

A Prédikátor könyvének szavai idéződnek fel: *„Jobban boldogul kettő, mint egy: fáradozásuknak szép eredménye van. Mert ha elesnek, föl tudják segíteni egymást. De jaj az egyedülállónak, mert ha elesik, nem emeli föl senki.”* (Préd 4,9–10)

„Fel a szíveket!” Isten jelenléte kiemel a mélységből, összekapcsol, megtart. Olyan nagy szükségünk van erre; egyszerű, hogy az Úristen is tudja ezt mirőlunk. Közel jön, feleml, meghallgat, összegyűjt, egymásra bíz.

A férfimiszió szerepe a gyülekezetépítésben

KOHÁRY FERENC

Az evangéliumokban gyakran olvasunk arról, hogy Jézus milyen nagy gonddal, odafigyeléssel és szeretettel foglalkozott tanítványaival. Többször elmondta, hogy a tanítványi közösségnek egyszer majd meg kell vallania a hitét az emberek előtt, azaz tudnia kell beszélni Mesteréről. Az együtt töltött évek az erre való felkészítést szolgálták. A férfiak szerepe a hitterjesztésben – legalábbis annak nyilvános formájában – szinte kizárólagos maradt a modern időkig. Az életmód és a társadalmi viszonyok változásával azonban rohamos átalakulás történt.

A férfiak szerepe
a hitterjesztésben

Az Egyházak Világtanácsa az utóbbi időszakban többször foglalkozott a férfiaknak az egyházban és a társadalomban betöltött szerepével. Felfigyeltek arra, hogy milyen sokat változtak a férfiak élet- és munkakörülményei és a velük szembeni elvárások. Megszűnt sok hagyományos férfias munkakör, több hivatás pedig elnőiesedett. Ahol pedig a férfiak korábban dolgoztak és most is dolgoznak, ott megváltoztak az elvárások. A hivatali munkahelyeken például a korábbi hatalmi ügyintézés helyett inkább az empátia, az ügyfél helyzetébe való beleélés vált fontossá, ami a férfiak számára olykor nehezebben megy. Az emiatt kialakult konfliktus gyakran agresszióba torkollik, vagy önpusztító életmódhoz vezet. Ezzel párhuzamosan a gyülekezeti alkalmakon is lecsökkent a férfiak aránya.

Az egyházakban a gyermek- és ifjúsági munka nagyon elterjedt, sőt divattossá vált, ezen túlmenően pedig a női misszió is teret hódított. Ezzel párhuzamosan felmerült az igény, hogy a férfiakkal is többet kellene foglalkozni, mivel a gyülekezetben a férfiak szerepe a hitterjesztésben

Mi a távolmaradásnak az oka?

Sokáig úgy gondolták, hogy a férfiak azért maradnak távol a gyülekezeti alkalmaktól, mert kevés a szabadidejük. Nos, ha a dolgozó nőkkel hasonlítjuk össze őket, akkor azt látjuk, hogy nekik a háztartás és a gyermeknevelés mellett még annyi idejük sincs, mint a férfiaknak. A férfiak jó része azért hiányzik az egyházból és a gyülekezetből, mert azt nem tartja eléggé fontos, lényeges, vagyis férfias dolognak.

Mire kell itt gondolni? Gyülekezeteink jó része nem nagy létszámú, többnyire az istentiszteleten részt vevők száma sem olyan nagy, hogy a város vagy a falu közvéleményében jelentős súllyal bírna. Akik közelebbről ismerik a gyülekezetek anyagi helyzetét, azok azt is látják, hogy a munkahelyükön, esetleg saját cégükön sokkal nagyobb összegek felett dönthetnek. Azaz nem jelent kihívást sem a létszám, sem az anyagi erő abban a tekintetben, hogy ha én is ide tartozom, részt veszek ebben a közösségben, akkor valamilyen jelentős dologban lesz részem. Persze helyileg lehetnek nagy különbségek.

Evangélikus férfikörök

Egyházunkban mintegy harminc férfikör működik, amelyek közül tíz az elmúlt tíz évben alakult. A kezdeti időben háromnapos férfikonferenciákat tartottunk, többnyire Piliscsabán, Fóton és Szombathelyen, alkalmanként külföldi eladó meghívásával is. Az utóbbi évekre az egynapos regionális alkalmak a jellemzők (Sárvár, Kőszeg, Sopron, Répcelak, Kaposvár, Kelenföld, Pesterzsébet, Veszprém, Zalaegerszeg helyszínnel), tekintve, hogy sok férfikör megerősödött, és maga is képessé vált egy ilyen alkalom megrendezésére.

Ennek a munkának a szervezésében a legnagyobb segítséget a missziói központ nyújtja. Az országos missziói lelkész és munkatársai azok, akik leginkább tudnak alkalmas előadókat közvetíteni vagy az országos egyháznak a rendezvényekhez nyújtott anyagi támogatását a gyülekezetekhez eljuttatni. A kerületi missziói lelkészek, illetve a missziói bizottság is támogatja ezt a szolgálatot.

A férfiak hitre jutása és beépítése a gyülekezetbe nemcsak a férfiak számára fontos, hanem a családoknak, a gyülekezeteknek és egyházunknak is, tehát mindenkinek.

A lehetőségek oldaláról

Nagy előny, ha a gyülekezetnek van olyan intézménye, amely valamelyest növeli a kifelé irányuló hatását. Igen, mert önmagában a templom szépsége, a gyülekezet múltbeli jelentősége, illetve jelenbeli működése nem kelti fel az emberek érdeklődését, csak valami olyasmi, amit a saját életükben is fel tudnak használni. Egy ilyen intézmény működésében mindig adódik olyan feladat, amelyben a férfikör tagjai segíthetnek.

Nehéz dolog elmagyarázni, hogy valami, ami kicsiny, és nem tűnik túl jelentősnek, mégis fontos lehet egy férfi számára. Arra kell gondolni, hogy ha van néhány férfi, aki rendszeresen összejön egy gyülekezet alkalmain, akkor már nyugodtan hívhatnak a maguk köré újabb férfiakat, mert konkrét segítséget kérhetnek tőlük. Mire gondolok? Korunk legnagyobb gondja a példaképek hiánya. Számtalan olyan fiatalember van, akinek apja rossz példát mutatott, szülei elváltak, anyja, nagymamája nevelte fel. Az iskolában tanító-nők, tanárnők tanították, és már katona sem volt. Ezek a fiatalemberek nagyon örülnek, ha olyan körre találhatnak, ahol a férfias viselkedést megtanulják.

A másik irány az idős férfiak köre; különösen, ha egyedülálló vagy beteg az illető, örül, ha végre férfiak keresik fel a gyülekezetből. Ez a két-három terület máris nagyon komoly impulzusokat adhat a derékhadnak arra vonatkozóan, hogy érdemes férfias szint vinni a gyülekezeti életbe. További lehetőség

a közeli gyülekezetek kis istentiszteleteinek meglátogatása, biztatása, amire példa is van például Szombathelyen, ahol a legnagyobb férfikör működik.

Természetesen vannak nehézségei, buktatói egy férfikör szervezésének és működésének. Az egyik az alkalmas vezető hiánya, az érdektelenség a vasárnapi istentiszteleten kívüli alkalmakra, esetenként személyi ellentétek, de ezeket lehet kezelni.

Néhány tanács férfikör szervezésére és vezetésére

HOGYAN TÖRTÉNJÉK AZ ÖSSZEJÖVETEL?

1. Legyen mindig egy konkrét téma, előadás meghallgatása a vezető vagy egy felkért személy részéről. Természetesen legyen a napi ígéről néhány gondolat, lehetőleg az életből vett példákkal úgy, hogy minél többen hozzá tudjanak szólni, ezáltal jobban kialakul a saját vélemény kifejtésének képessége. Ez azért fontos, mert a férfiak sokkal gyakrabban találkoznak idegenekkel; jó, ha az érdeklődő, kereső idegennek olyan válaszokat tudnak adni, amelyek egyszerre biblikusak, és a mai életben is megállják a helyüket. Számtalan hitbeli, erkölcsi kérdés vetődhet fel ilyen alkalommal. A hit és természettudomány összefüggései vagy a férfiak szolgálata a külföldi evangélikus egyházakban, újabban az önismereti kérdések is a kedvelt témák közé tartoznak.

2. Lehetőleg minden alkalommal legyen valamilyen vetélkedő a helyszíni adottságoknak megfelelően. Például ha van szabadtér, akkor legyen súlylökés, íjászat, ügyességi játék. Újabban népszerű lett a petanque, azaz nagy acélgolyók gurítása egy kijelölt ponthoz. Zárt helyen ez lehet valamilyen ügyességi vagy fejtörő játék. Mindez azért fontos, mert a férfiak számontartják, hogy ki mihez ért, miben ügyes, és ezt figyelembe veszik a véleményalkotásnál is.

3. Nagyon fontos a feladatok arányos elosztása. Mindenki érezze úgy, hogy neki is fontos és végrehajtható dolga van. Hasznos egy kirándulás, férfikonferencián való részvétel vagy látogatás egy másik férfikörnél. Rendkívül fontos a gyülekezet számára végzett munka vagy egyéb segítségnyújtás. Ez

lehet a templom, parókia körül vagy gyülekezeti intézmény javára végzett tevékenység.

4. Az alkalmakat úgy kell megszervezni, hogy a résztvevők lehetőleg ne körben, hanem asztalnál, nagyobb létszám esetén asztaloknál üljenek, tetszés szerint csoportokat alkotva. A szűkebb körű összejöveleteket időnként kövesse valamilyen nyilvános alkalom, ahol a férfikör beszámolhat eredményeiről, terveiről.

RENDSZERESSÉG

A férfikörök alkalmai igazodhatnak az éves egyházi munkatervhez, tehát szeptembertől június végéig érdemes megtartani őket. Célszerű havonta alkalmat tartani, de ha egyszer-egyszer kimarad, mert helyette van valamilyen megyei vagy kerületi alkalom, azt be lehet építeni az éves programba.

MEGHIRDETÉS

A gyülekezetben szokott módon, tehát szószéki hirdetéssel, a körlevélben vagy gyülekezeti újságban, vagy éppen online felületen is meg lehet hirdetni az alkalmakat. Természetesen az a legjobb, ha a tagok egymással is kapcsolatban állnak, és az értesítés szinte már magától megy.

INFRASTRUKTURÁLIS IGÉNY

Külön helyiség nem szükséges, elegendő egy kisebb vagy nagyobb terem, amely általában egy gyülekezetben rendelkezésre áll. De nagyon fel tudja lendíteni a férfikör életét, ha sikerül egy saját klubszobát vagy szabadtéri sütő-főző helyet kialakítani.

SZERVEZŐI, KÖZREMŰKÖDŐI FELADATOK

Ezek elvégzése és azok mértéke a helyi adottságoktól függ. Amennyiben a lelkésznek van ideje és érzéke ehhez a munkához, akkor jó, ha ő végzi, de legyen valaki a körből kiválasztva, aki egyedül is képes egy alkalmat megtartani, illetve a tagságot mozgatni tudja. Rátermett és elhivatott személy megléte esetén vezesse ő a kör munkáját a lelkéssel egyetértésben, hogy az egyháziasság biztosítva legyen.

Rövid távú cél

A figyelemfelhívás arra, hogy ilyen lehetőség is van, illetve az érdeklődők megszólítása és bevonása a gyülekezetből, esetleg azon kívülről. A más felekezetűek bevonása is sikeres lehet, mint azt példák is igazolják.

Hosszú távú célok

Egy, a gyülekezetet segítő csapat felépítése, akikre mindenben lehet számítani. Rendezvény megszervezése, egyházi épület, saját temető körüli rendszeres és rendkívüli teendők megoldása. Adott esetben a gyülekezet külső megjelenésének, képviselésének az erősítése.

Női kör

PETHŐ-UDVARDI ANDREA

Női kör

Olyan gyülekezeti csoport, ahol a női lét kérdései, szépségei, feladatai, nehézségei kötik össze a tagokat.

Miért szervezzünk női kört?

Ezen a gyülekezeti alkalmon nőket foglalkoztató témák, kérdések kerülnek elő, ahol a női látásmód, érdeklődés különösen nagy hangsúlyt kap. A különböző női szerepek megélése, közös élmények összekapcsolják az eltérő korú, élethelyzetű tagokat.

Mi a csoport létrejöttének célja?

A női kör vagy nőegylet a gyülekezet hölgytagjait szólítja meg azzal a céllal, hogy a gyülekezeti életet kifejezetten női oldalról megközelítve tudjanak kapcsolódni a gyülekezeti szolgálatba.

Kiket szólít meg a csoport?

Ebben a csoportban különböző korú, élettapasztalatú, különböző élethelyzetben lévő emberek találkoznak egymással. Éppen ezért a különböző generációkhoz tartozó tagok mást-mást tudnak hozzátenni a csoport működéséhez, tanulhatnak egymástól, jelenlétükkel gazdagíthatják a közösséget. Elképzel-

különböző élethelyzetben lévő emberek találkoznak egymással

hető azonban, hogy az eltérő életkorú résztvevőknek más igényei, elvárásai vannak, ami feszültségeket generálhat. Megoldásként kínálja magát akár több női kör létrehozása, amelyek esetében (akárcsak az ifjúsági óráknál) jelenthet az életkor

határvonalat. A gyülekezet méretétől függően működhet több női kör, ahol az érdeklődők életkora dönti el a tematikát, a fókuszot, akár a csoport nevét is.

Hogyan, milyen tematikával zajlanak az alkalmak?

Induló csoport esetében jó kezdés lehet bibliai női szereplőkkel foglalkozni, ám idővel a „nők a Bibliában” tematika után érdemes más teológiai témákat is érinteni. A kötetlen beszélgetős alkalom *ne legyen kibeszélőkör*, a beszélgetés, tapasztalatcsere (receptcsere, kézimunkacsere, babaruhacsere stb.) mellett *minden alkalomnak legyen liturgikus kerete és lelki témája is.*

Egy-egy meghívott vendég új színt hozhat a csoportba. Akár társadalmi, szociális, kulturális témákról is hasznos lehet ebben a körben beszélgetni. A közös alkotás, kézimunka, sütés, főzés, játék szintén fontos része az alkalmaknak. Végül a hosszabb távú közös cél, szolgálat, tevékenység megtalálása is erősíti a csoport tagjainak kapcsolódását.

Milyen időpontban találkozzon a csoport?

Az időpontot célszerű a csoporttal a megalakuláskor egyeztetni. Ha a csoport tagjai idősebbek, érdemes a délelőtti vagy kora délutáni órákra tenni az alkal-

makat. Ha azonban fiatalabb, még aktívan dolgozó tagokat is várnak, az esti órákban érdemes találkozni. Igény szerint akár heti rendszerességgel is szervezhetők a találkozások, de a ritkább, hosszabb alkalmak tartása mellett is érvelhetnek a csoporttagok.

Miben mutatkozik meg a csoport missziós jellege?

Egy már működő csoporthoz könnyen csatlakozhatnak a gyülekezettől távolabbi személyek is, hiszen egymást megszólítva tudnak érdeklődőket hívni a tagok. A női kör az aktívan szolgáló gyülekezeti csoportok közé tartozik, ezért fontos, hogy kapjanak feladatot, szolgálati lehetőséget a tagok. Mindez segíti az elköteleződést, a bevonódást, így könnyebben magukénak érezhetik a csoportot.

A női kör az aktívan szolgáló gyülekezeti csoportok közé tartozik

A csoport tagjai számon tartják egymást, a többször hiányzó tagok után érdeklődnek, mindez pedig segíti a gyülekezet egészéhez való kapcsolódást is.

Hogyan kapcsolódik a csoport a gyülekezet egészéhez?

A női körnek fontos feladata a gyülekezeti napok, vendéglátások szervezésében való segítség, valamint akár a diakóniába, akár a gyermekmunkába való bekapcsolódás. Az azonban lényeges, hogy ne tekintsük elvárásnak a tagoktól, hogy részt vegyenek egyéb gyülekezeti szolgálatban, hiszen ennek a követelménynek visszatartó ereje is lehet. Maradjon a csoport önmagában értékes, a feltöltődés, találkozás, kikapcsolódás, akár a játék helye. A női kör nyitottságának köszönhetően közeledhet más gyülekezeti csoportok felé, közös alkalmakat szervezhetnek a férfikörrel, gyerekeket megszólító csoportokkal.

Melyek lehetnek a szervezés nehézségei?

A különböző korosztályok eltérő igényeinek nehéz megfelelni, így eleve nem könnyű közös metszetet találni. Amennyiben a többség egy adott korosztályhoz tartozik, nehezen csatlakoznak más életkorú résztvevők.

Mindenképpen fontos elkerülni, hogy a női körre mint a gyülekezet vendéglátásért kizárólagosan felelős csoportjára tekintsünk.

Ki vezesse a csoportot?

Lényeges, hogy a csoportnak az aktív tagok közül válasszunk vezetőt. Amennyiben lehetséges, kerüljük el, hogy a lelkész legyen a csoport vezetője. A lelki tartalomért, tematikáért ő felelhet, az alkalmakon jelen lehet, ám a szervezésbe, az alkalmak tervezésébe vonja be a női kör vezetőjét is. Az utódlás bölcs átgondolása is sarkalatos kérdés, hiszen a vezető személye döntő szerepet játszik a csoport fennmaradásában.

Házaspáros kör

PETHŐ-UDVARDI ANDREA

Házaspáros kör

Olyan gyülekezeti csoport, amelyen a gyülekezet tagjai nem egyénileg, hanem hangsúlyozottan házaspárként vesznek részt.

Miért szervezzünk házaspáros kört?

A házaspáros kör alkalmain kimondottan a párkapcsolat kerül fókuszba, természetesen keresztény szemszögből.

Fontos leszögezni, hogy nem párterápiáról van szó, nem válságba került kapcsolatokat szeretnénk megmenteni ebben a csoportban. Tény kimondottan a párkapcsolat kerül fókuszba azonban az is, hogy pusztán az együtt töltött minőségi idő, beszélgetések, tapasztalatcsere, témák mélyebb átgondolása által is gyógyulhat a párkapcsolat.

Mi a csoport létrejöttének célja?

Férfi és nő kapcsolatára, továbbá a házasságra teológiai alapelvek mentén mint szeretetkapcsolatra tekintünk ebben a körben, és így beszélünk meg különböző témákat, hogy mindez megerősítő, építő legyen a párok számára.

Az alkalmakon különböző korú párok vannak jelen, ebből adódóan a jelenlévők sokat tanulhatnak egymástól. A tapasztalatcsere segítség lehet egy-egy probléma megoldása kapcsán, ugyanakkor megerősítést is jelenthet minden párnak a saját, jól működő kapcsolatukról, szokásaikról, megoldásmódjaikról beszélni, másokkal azokat megosztani. A kötetlen alkalom lehetőséget ad más párokkal való ismerkedésre, véleményformálásra, kérdések felvetésére, nehéz témák megbeszélésére, majd közös továbbgondolására.

Kiket szólít meg a csoport?

Mint minden csoport indulásánál, itt is fontos egy gyülekezeti mag, ám ehhez könnyen kapcsolódhatnak olyan házaspárok is, akik nem vagy csak részben a gyülekezet tagjai, akár nem is evangélikusok. Barátokat, ismerősöket is lehet hívni az alkalmakra.

Hogyan, milyen tematikával zajlanak az alkalmak?

Szentírási szakaszok, bibliai személyek, szimbólumok adhatják az alkalmak vázául szolgáló témát, vagy akár egy-egy szakkönyvet is feldolgozhat közösen a csoport. Bármennyire is kötetlen az alkalom, fontos, hogy legyen vissza-

Fontos időt adni a pároknak, hogy elmondhassák személyes tapasztalataikat, véleményüket.

térő liturgikus kerete vagy tematikája az egyes találkozásoknak. Idővel a házaspárok maguk is felvethetnek, összegyűjthetnek őket foglalkoztató kérdéseket. Segíti a ráhangolódást, ha a témát előre ismerik a tagok, esetleg készülni is tudnak arra. A téma felvezetése, kifejtése mellett fontos időt adni a pároknak, hogy elmondhassák szemé-

lyes tapasztalataikat, véleményüket, hogy kialakulhasson a vezetett beszélgetés.

Az alkalom előtt célszerű meghívót készíteni, amelyben az időpont mellett a témát is megjelöljük. Ezt a meghívót a tagok különböző fórumokon továbbíthatják más, érdeklődő pároknak.

Milyen időpontban találkozzon a csoport?

A legpraktikusabb a házaspáros kör alkalmát a hétköznapi esti órákban tartani, kéthetente vagy havonta, tekintettel arra, hogy a házaspárok leterheltsége nagy. Az időpont és gyakoriság meghatározása a csoport igénye szerint alakulhat, akár időközben változhat is.

A további beszélgetésre jó lehetőséget ad, ha az alkalom kitűzött lezárását szeretetvendégség követi.

Miben mutatkozik meg a csoport missziós jellege?

A házaspáros körnek több területen is lehet missziós jellege. Amennyiben csak a házaspár egyik tagja az, aki kötődik a gyülekezethez, eleve hozza a csoportba a párját, aki eddig esetleg csak távolról ismerte az egyházköziséget, annak tagjait. Friss házásokat is hívhatunk a csoportba, akik a jegyesbeszélgetések alkalmával kerültek kapcsolatba a gyülekezettel, és ajánlhatjuk első kapcsolódásként ezt a közösséget mint nekik szóló csoportot. A legfontosabb missziós lehetőség pedig az lehet, hogy a házasulandókat, a jegyespárokat hívjuk ebbe a körbe. Ugyanazok a témák, amelyekről a felkészülés során a lelkésszel beszélgetnek, itt nagyobb körben is előkerülhetnek, továbbá gyülekezethez tartozásukat alapozhatja meg ez a közösség.

A házaspáros körnek több területen is lehet missziós jellege.

Hogyan kapcsolódik a csoport a gyülekezet egészéhez?

A házaspáros kör tagjaival olyan szélesebb gyülekezeti közösséget megszólító alkalmakat szervezhetünk, mint a házasság hete program keretében tartott előadások vagy a házaspárok megáldása az istentiszteleten.

Melyek lehetnek a szervezés nehézségei?

A sok elfoglaltság és teher miatt nehezen elérhető, megszólítható csoportról van szó. Hiszen kisgyermekes házaspárok nehezen tudnak gyerekek nélkül kimozdulni, vagy a munkahelyi terhek, idősebb szülőkről való gondoskodás mind megnehezíti, hogy erre az alkalomra időt szánjanak. Másrészt a válási statisztikákat ismerve nehéz téma ma a házasságról beszélni, éppen ezért hiánypótló és megerősítő lehet ez a kör.

Ki vezesse a csoportot?

A csoport vezetőjének hívhatunk szakembert, szakavatott gyülekezeti tagot – ez esetben a lelkész is résztvevőként lehet jelen a párjával. Ha azonban a lelkész vállalja a csoport vezetését, ő készül témákkal, nem feltétlenül szükséges, hogy a lelkész házastársa is jelen legyen az alkalmon (még ha ez esetleg a tagok részéről elvárás is lenne). A csoport vezetője könnyen szerepzavarba kerül, ha vezető és párjával résztvevő is egyben. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a lelkész (amennyiben házas) nem hozhat saját életéből példákat, nem mondhatja el saját tapasztalatait (természetesen a házastársa tudtával és beleegyezésével). Amennyiben a csoport vezetője nem a lelkész, jó, ha a lelkész nem egyedül, hanem házastársával vesz részt az alkalmon.

Prédikációs előkészítő beszélgetőkör

MICHAEL HEINRICHS

Prédikációs előkészítő beszélgetőkör

A prédikációra előkészítő beszélgetőkör vagy prédikációs csoport (Predigt-gruppe) a gyülekezet olyan csoportja, amely lehetőleg hetente találkozik azért, hogy az egyik következő vasárnap vagy ünnepnap prédikációs szövegével foglalkozzon.

Miért van szükség ilyen körre?

Milyen szükségleteket elégít ki, és melyek a céljai?

A prédikációra előkészítő beszélgetőkör belefoglalja a prédikáció előkészítésébe, a lelkész prédikációs szövegébe a gyülekezet tagjainak nézőpontját, és így áttekintést nyújt az igehirdető számára azokról az elképzelésekről és nézetekről, amelyeket a gyülekezet tagjaiban a prédikáció az istentiszteleten kiválthat. Egyidejűleg a kör a gyülekezeti tagokat arra bátorítja, hogy maguk is foglalkozzanak bibliai szövegekkel és a prédikációval, valamint képessé teszi őket arra, hogy kritikusan álljanak hozzá a prédikációhoz. Ezzel hozzájárul a gyülekezet teológiai képzéséhez, a kommunikáció elősegítéséhez és az érett istentiszteleti gyülekezet felépítéséhez.

E munka hátterét a felnőtt/érett gyülekezet koncepciója alkotja

E munka hátterét a felnőtt/érett gyülekezet koncepciója alkotja, amely saját ügyeit érintően kompetenssé válik, aktívan maga is együttműködik gyülekezeti munkában és az istentiszteletek alakításában, mint ahogy például Klaus Douglas írja le ezt munkájában.

Hátterét képzí továbbá Ernst Lange prédikációs tana is, aki a prédikációs eseményt (homiletikai aktust) kommunikációs eseménynek tartja a szöveg, prédikátor és hallgató háromszögében. Hiszen a prédikáció esetében nem a szöveg eredeti jelentéséről van szó, hanem arról, hogy a szöveg az aktuális gyülekezet számára hogyan értelmezhető, és ezért mindig a saját gyülekezet helyzetéről és annak a társadalomnak a helyzetéről van szó, amelyben

A prédikációra előkészítő beszélgetőkör célcsoportja minden gyülekezeti tag és a Biblia és az istentiszteletek iránt érdeklődő személy, különösen azonban a presbiterek és a munkatársak.

az előbbi létezik („homiletikai általános időjárási helyzet”). A gyülekezetnek megvannak a saját elvárásai és előítéletei a szöveggel szemben, az igehirdetőnek is megvan a sajátos felfogása és nézőpontja a gyülekezetről és a szövegről, a szöveg pedig újat kell hogy mondjon az igehirdető és a gyülekezet számára. A helyzet ilyen jellegű anamnéziséhez alapvető alapfeltétel a kommunikáció. A homiletikai aktus lényegét Lange abban a három lépésben látja, amelynek előterében elsőként a prédikáció közösen történő szemügyre vétele áll, aztán következik maga az istentiszteleten elhangzó prédikáció, végül a prédikáció utáni megbeszélés (az istentisztelet utáni, prédikációt követő megbeszélés).

Ahol ez lehetséges, mindezt érdemes lefolytatni – én itt az első részre koncentrálok.

Kire irányul a csoport?

A prédikációra előkészítő beszélgetőkör célcsoportja minden gyülekezeti tag és a Biblia és az istentiszteletek iránt érdeklődő személy, különösen azonban a presbiterek és a munkatársak. Módszertana alapján különösen a felnőttek

azon csoportját szólítja meg, akik az ifjúsági munka és a klasszikus időséssel végzett munka közé esnek, de csoportjaimban mindig voltak idősebb gyülekezeti tagok is. Az ajánlás tehát így szól: 19–90 éves korig. *A beszélgetőkör a felnőttképzés egy formáját jelenti mindazoknak, akik a gyülekezeti munkából máskülönbben többnyire kimaradtak.* Módszerei azonban felhasználhatók az ifjúsági munkában is. Az első, ilyen jellegű munkával való kísérleteimet nagyvárosi gyülekezetekben végeztem (Berlin, Budapest), de falusias struktúrákban is voltak érdeklődők (Ágfalva). A különböző leírt módszerek feladata annak biztosítása, hogy a részvétel ne függjön végzettségtől.

A modell leírása

A prédikációra előkészítő beszélgetőkör tartalmi alapját a következő vasárnap vagy a közelgő ünnep perikóparend szerinti textusa képezi. Amennyiben prédikációsorozat szerepel a tervezetben, akkor az ahhoz kijelölt textust vesszük alapul. Fontos azonban, hogy aztán tényleg erről a textusról prédikáljunk.

A bibliamunka ezen formájánál azokat a módszereket érdemes előnyben részesíteni, amelyek lehetőleg teljesen megvalósíthatók teológiai előadás nélkül is, és így is lehetővé teszik a beszélgetést. Ernst Lange szerint a „monologizáló, meghallgatni képtelen, autoriter stílusú pap [...] félreforduló, néma, passzív gyülekezetet produkál, az pedig visszahat órá magára”. Amiről itt szó van, az a nagymértékben egyenrangú dialógus, legalábbis, ami a saját tapasztalatok bevitelét illeti. Az alapmodell nálam a tapasztalati alapú bibliai munka háromlépcsős folyamata: projekciós fázis – analitikus fázis – adaptív fázis. Alkalmas erre a Västerås-módszer, a Biblia-megosztás vagy az öt lépés módszere is. A bibliológia egyes elemei is bevezethetők.

Az egyszerűsített modell valahogy így néz ki:

1. Találkozás és nyitás: a bibliai szöveg különböző módokon történő elolvasása, például hangos felolvasás, szerepekre osztva történő felolvasás, különböző fordításokban vagy más nyelven történő elolvasás, mozgás közbeni felolvasás. Ehhez jönnek a kérdések: Mi az, ami megérint engem? (Egy-egy

szó vagy mondat kiválasztása és ennek egymást követő bemutatása a többieknek.) Milyen emlékeket és érzelmeket vált ki bennem a szöveg? Milyen szimbólumok vagy képek jutnak eszembe a szöveget olvasván?

2. Kutatás és megértés: megfigyeléseket és felfedezéseket teszünk a szövegben, például a Västerås-módszerrel. A résztvevők kapnak egy kinyomtatott bibliai szöveget, és három jel (!, ? és *) segítségével feldolgozzák. A következőket tudják ezekkel a margón jelölni:

! Különösen fontos szövegrész

? Nem értem

* Érzelmet vált ki bennem (feldühít, megörvendtet)

A feljegyzéseket aztán kiscsoportokban vagy az egész plénum előtt bemutatjuk.

Más lehetőségek: például a szöveg tagolása és alcímekkel való ellátása; a szövegben előforduló személyekkel való azonosulás és a szövegnek az adott személy szemszögéből való elmesélése; a szöveg eljátszása, stb.

Ezen a helyen a csoportvezető is közbeszólhat, hogy megvilágítson bizonyos történelmi vagy teológiai tartalmakat, amelyek a szöveg jobb megértését segítik.

3. Elsajátítás és magunkkal vitel: itt arról van szó, hogy a bibliai szövegben szereplő gondolatokat, tapasztalatokat és impulzusokat rögzítsük, begyakoroljuk, magunkkal vigyük a hétköznapiakba. Erre sokrétű módszertani lehetőségek kínálóknak, amelyeket a csoportvezető(k) képzettségétől és lehetőségeitől függően érdemes használni. Például át lehet írni a szöveget a mai kor viszonyaira; képet festeni vagy olyan szimbólumokat keresni, amik kifejezik a tartalmat; megfogalmazni egyfajta cselekvési utasítást a magam számára; a szöveget mai, aktuális szituációba helyezve eljátszani. Néha elég egy lezáró társalgási kör is, amelyben elhangzik a kérdés: Mi az, amit ma ebből a szövegből magammal viszek? Milyen hatással van ez a szöveg az életemre? Vagy a következő izgalmas és közkedvelt (és hasznos) kérdés: Hogyan prédikálnék én az adott szöveggel kapcsolatban?

Mindenképpen tanácsos a prédikációra előkészítő beszélgetőkört a hét elején megtartani – ott, ahol ez lehetséges –, azért, hogy a beszélgetés eredmé-

nyeit magunkkal tudjuk vinni a prédikáció előkészítéséhez. Ahol a hetenkénti találkozás nem lehetséges, a csoporttalálkozót kéthetente vagy havonta is meg lehet tartani, ilyenkor azonban fontos, hogy világossá váljon, mikor tartjuk meg a prédikációt.

Milyen munkatársi körre van szükség?

A tulajdonképpeni teamet a csoport maga jelenti, mert a beszélgetés és az eszmecsere áll a központban. Azonban jó, ha olyan személy vezeti a beszélgetést, aki ügyel arra, hogy mindenki szóhoz jusson, és a módszer szerint járjanak el. A lelkész általi vezetés kézenfekvő, amennyiben ő kész arra, hogy visszafogja magát a beszélgetésben, és inkább mint moderátor működjék közre. Egyes módszerek esetén a „laikus” által történő irányítás is lehetséges, a magam részéről kifejezetten mindenkit erre szeretnék bátorítani.

Milyen felszerelésre, technikára, feltételekre van szükség?

A fő munkaeszköz a Biblia a prédikációs szöveggel együtt. Ehhez a mindenkori szövegtől, helyzettől és módszertől függően hozzájöhetnek még más segéd-eszközök is, mint például konkordanciák, más bibliafordítások az összehasonlításhoz, esetleg más nyelvű Bibliák; segítségünkre lehetnek néha az eredeti szöveg egyes ismeretlen fogalmait magyarázó parafrázisai vagy egy bibliai lexikon; néha egy bibliai atlasz a földrajzi tájékozódáshoz; néhány esetben talán bibliai kommentárok, teológiai szakkönyvek vagy a témáról szóló cikkek. A papír és toll az alapfelszereléshez tartozik. Hogy a találkozóknak keretet tudjunk adni, ajánlom az énekeskönyvet vagy más énekgyűjteményeket. Kellemes atmoszférát biztosíthatunk teával, kávéval és italokkal, amely segíthet a munkában.

Mi a csoport jelentősége a gyülekezetben?

A prédikációra előkészítő beszélgetőkör először is a gyülekezeti tagok és a lelkészek közötti kommunikáció eszköze a Biblia üzenetéről, amely a gyülekezeti élet alapját képezi. De igen gyakorlatias gyülekezetépítést is jelent.

A prédikációra előkészítő beszélgetőkör először is a gyülekezeti tagok és a lelkészek közötti kommunikáció eszköze a Biblia üzenetéről, amely a gyülekezeti élet alapját képezi. De igen gyakorlatias gyülekezetépítést is jelent. *Felkeltjük az emberek érdeklődését, és fejlesztjük kompetenciájukat az istentisztelet és a bibliai üzenet iránt.* Munkatársként élük meg magukat a kinyilatkoztatásban, néha feladatokat vállalnak át az istentiszteleten belül, és erősítik az istentiszteleti gyülekezetet. A részt vállaló presbiterek teológiailag képzettebbé válnak, más résztvevők esetleg később maguk is presbiterek lesznek. Összességében is gyakran felértékelődik az istentisztelet a gyülekezeti életen belül, mert az igehirdetést „saját ügyként” élük meg.

Milyen csapdák és problémák fordulhatnak elő?

Mint minden csoportnál, a csoportdinamika természetesen itt is fontos szerepet játszik. A beszélgetőkörök esetében természetesen mindig fennáll annak a lehetősége, hogy egy vagy akár több résztvevő is dominanciára tör, magához ragadja a beszélgetést, és mindig előtérbe helyezi a maga hozzászólásait. Annak ellenére, hogy ez tipikusan „papi betegség”, előfordulhat az is, hogy – amennyiben a pap visszafogja magát – ezzel olyan üres hely keletkezik, amelybe egy résztvevő aztán „beleveti magát”. Itt szükséges aztán a jó és konzekvens moderátori tevékenység. Továbbá arra is ügyelni kell, hogy *a tapasztalatcsere nem a vitázásról szól, hanem a tényleges cseréről* – tehát hagyni kell a másikat, hogy végigmondja, és csak azután kérdezzük, ne végezzünk értékelést!

Gyakori csapda a vezető(k) részéről érkező hozzászólás, közbevetés megnyílése is. Itt a kevesebb több, és csak a szaktudományi kérdéseket kell megválaszolni, nem pedig az egész szöveget megmagyarázni (hiszen ezt a csoport közösen teszi meg). Néhány, inkább hagyományos irányultságú résztvevő számára a kreativitásra és tapasztalatokra épülő módszerek kezdetben igazi kihívást jelentenek, de általában sikerül aztán boldogulniuk velük. Hosszú távon a csoportnak nagy haszna származik a prédikációt előkészítő beszélgetésekből.

Ajánlott irodalom

DOUGLASS, Klaus: *Die neu:e Reformation*. Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart – C & P, Glashütten, 2016.

LANGE, Ernst: *Predigen als Beruf*. Kaiser, München, 1987.

PUTTKAMMER, Annegret – PUTTKAMMER, Detlef: Lebensbezogene Bibelarbeit. 1. Grundlagen und Ziele. 2. Gestaltung und Methoden. In: *Brennpunkt Gemeinde*, Studienbriefe B13, B14. AG Missionarische Dienste, Stuttgart, 1996–1997.

Fordította Tauber Ferenc

A Tamás-mise helye és szerepe a gyülekezetépítésben

WELTLER GÁBOR

Bevezetés

A Tamás-mise az 1980-as évek elején született meg Finnországban. Ez olyan liturgikus forma, amely egyfelől őrzi az istentisztelet hagyományos kereteit és méltóságát, másfelől viszont kimondott szándéka, hogy a szekuláris vagy éppen Istent kereső embert is megszólítsa. Ebben az írásban – egy ilyen alkalom megszervezésének és megvalósításának bemutatásával – arra teszek kísérletet, hogy ennek lehetőségeit és korlátait – a csapatépítéstől az előkészületeken át egészen a liturgiáig – megvilágítsam.

Kinek szól?

Mielőtt egy alkalmat megszervezünk, nem árt tisztázni, hogy kiket akarunk megszólítani. A teljes szekuláris társadalom megjelölése eléggé nagy túlzás lenne, hisz ez minden bizonnyal sokkal szélesebb kör annál, mint amit maga a forma lehetővé tesz. A komoly liturgikus keret és az oltáriszentség ünneplése szerves része minden Tamás-misének, ami – az újszerű elemek megjelenése ellenére is – azt feltételezi, hogy leginkább olyanokat igyekszik elérni, akiknek volt már vagy jelenleg is van valamiféle kötődése keresztny közösséghez.

ÉPÜLJETEK FEL LELKI HÁZZÁ!

Közelebb kerülünk a válaszhhoz, ha megvizsgáljuk a mise névadójának evangéliumi szerepét. „*Tamás pedig, egy a tizenkettő közül, akit Ikernek hívtak, nem volt velük, amikor megjelent Jézus.*” (Jn 20,24) Majd amikor odamentek hozzá a társai Jézus feltámadásának jó hírével, kétségei támadtak (vö. Jn 20,25–29). Sokan vannak így a mi gyülekezeteinkben is, akik korábban aktívan részt vállaltak a közösség életében, ám e kapcsolat mostanra sokkal lazább és rendszertelenebb lett vagy teljesen megszakadt, és már egyáltalán nincsenek ott az alkalmakon. Akiknek azonban mindennek ellenére vannak kérdései, kétségei, bizonytalanságai.

A gyülekezethez szorosabban és lazábban tartozókat, esetleg a teljesen eltávolodottakat is megcélozva a Tamás-mise egy Isten irgalmában és szeretetében megerősítő belmissziós eseménnyé válhat minden közösség életében.

Kell egy csapat!

Vannak feladatok, amelyeket egyedül hatékonyabban végezhetünk, mint csapatban. Vannak olyanok, amelyekre épp a fordítottja igaz. A Tamás-misét viszont kizárólag csapatban lehet megvalósítani, amely a lelkészekből és a lelkészek munkáját segítő (lehetőleg a gyülekezet ifjúságához tartozó) fiatal és felnőtt „laikus” szolgálattevőkből áll össze. Ebből következik, hogy akár több (szomszédos) gyülekezet kooperációja is hasznos lehet. A csapat nem egyszerűen előkészít, szervez és megvalósít, hanem legelőször is imaközösséget alkot. Csak ilyen lelki háttérrel érdemes belevágni a munkába.

A Tamás-misét kizárólag csapatban lehet megvalósítani.

A Tamás-mise helyszíne

Nem mellékes a megfelelő helyszín kiválasztása sem. Többen megfogalmazták az elmúlt években, hogy szakrális épület helyett a célnak megfelelőbb „semle-

ges” helyszínt kijelölni, ahová esetlegesen olyanok is betérnének, akik számára például a templomi közeg visszatartó erőt jelent. Az elmúlt évek tapasztalatai ezt a megállapítást nem feltétlenül igazolták. Sokkal lényegesebb szempont, hogy olyan tágas térre van szükség, amelyben a liturgia egyik legizgalmasabb és kétségkívül leginkább rendhagyó része, az egész gyülekezetet megmozgató „imádságjárás” gördülékenyen és az alkalomhoz illő módon lebonyolítható. Vagyis ahol lehetőség van a főoltár mellett olyan mellékoltárok felállítására, illetve olyan „kisszobák” berendezésére, amelyek támogatják a liturgia zavartalan és méltó ünneplését.

Az igei tematika

A Tamás-misék tematikus alkalmak. *A téma reflektálhat aktuális, egész társadalmat érintő és megmozgató kérdésekre (pl. pandémia), ugyanakkor az egyházi esztendőhöz is illeszkedhet.* 2011 adventjében szerveztünk Veszprém megyében először Tamás-misé, amelyet a mellékelt plakát segítségével (is) népszerűsítettünk. (Az adott közösségben leginkább célravezető hívogatás mellett egy informatív, akár rejtett üzeneteket is hordozó plakát elkészítése mindenképpen hasznos lehet.)

Társasjátékok alkalmával gyakran elhangzik a kérdés, amely az adventi időben is meghatározó: Ki jön? A plakát rejtett üzenetei válaszolnak a témaként megjelölt kérdésre. Érdemes megfigyelní az első kártyalapon a szív és a koszorú szimbólumát, amely arra emlékeztet, hogy az adventi koszorú és a töviskoszorú összefügg: mindkettő Isten szeretetére utal. Akárcsak az INRI felirat, amelyet egykor a kereszten függő Jézus feje fölé szegeztek. A dobókockák számait összeolvasva ezt kapjuk: 12.24, vagyis a szenteste időpontját, amikor a „ki jön?” kérdésre döntő és végérvé-

nyes választ kapunk. A gyertya is arra a Krisztusra mutat, aki a szeretet melegével jött közénk, és „égett el” értünk. Mindezek mellett a kevésbé figyelmes olvasó is sok hasznos információhoz juthat.

Zenei szolgálat a Tamás-misén

A Tamás-miséken az egyházi könnyűzene dominál. Legtöbbször még a jól ismert evangélikus korálok is ilyen hangszerelésben szólnak meg. Ez természetesen nem zárja ki az orgonával kísért vagy akár a még csendesebb (a capella) énekeket sem.

Amennyiben egy közösségben nincs lehetőség ilyen jellegű zenei szolgálat megszervezésére, érdemes meghívni az egyházunkban egyébként szép számmal szolgáló együttesek közül valamelyiket. (Mi is így tettünk Malomsokon, Szivárvány zenekarunk megalakulásáig.)

A Tamás-mise liturgiája

A dolgozat első felében inkább az előkészületekre, a háttérre, ezen belül is a formai megjelenésre helyeztem a hangsúlyt, az elkövetkezendőkben vázlatosan bemutatok egy olyan liturgikus rendet, amelyet saját alkalmainkon használunk. Ebben a részben már fontos tartalmi szempontokra és biblikus teológiai összefüggésekre is rávilágítok.

A BEVONULÁS

A Tamás-mise a szolgálattevők bevonulásával kezdődik, amely magában foglalja a „főoltár felöltöztetését” is. Minden tárgyat (keresztet, Bibliát, gyertyákat, virágokat, úrvacsorai eszközöket) a legfiatalabb szolgálattevők, általában a gyülekezet(ek) ifisei hozzák be a liturgikus térbe, majd a lelkészek segítségével elhelyezik az oltáron. Ezalatt a zenekar prelúdiumot játszik. Ezt követően a mise házigazdája mondhat köszöntő szavakat, utalva az istentisztelet sajátos jellegére is.

BEVEZETŐ RÉSZ

A kezdő ének és az invokáció (Isten nevének segítségül hívása) után a gyónás következik. A bűnvallást a jól ismert „vörös és fekete” diameditáció segítheti (a diasorozat egyik darabját mellékelem), hiszen az egyes képek és a hozzájuk tartozó igei gondolatok a mai ember nyelvén fogalmazzák meg, hogy mi a bűn és az elveszettség, és hogy miért fontos Istenhez kiáltani. A gyónás tisztázza a pozíciókat. Rámutat arra, hogy valójában kicsoda az ember Isten előtt. A feloldozás előtt tartsunk rövid csendet, amelyben mindenki megvizsgálhatja önmagát, és belső vívódásait, bűneit elmondhatja Istennek. (Ezt a csendet halk zene kíséri.) A feloldozáshoz a hagyományos szövegekkel megegyező

tartalmú, új formulákat is használhatunk. Ezt követően a bevezető zsoltár a kislóriával, a kyrie (Krisztus imádása), majd a glória (dicsőítés) következik. Az egyes tételekhez megfelelő tartalmú ének is kapcsolódhat. Az első rész a kollekta-imádsággal zárul.

IGEI RÉSZ

Az evangélikus istentiszteleteken hagyományosan három ige hangzik el: egy ószövetségi, egy evangéliumi és egy levélbeli. Ugyanígy gazdagíthatjuk a Tamás-misést is három igeszakasszal, amelyek közül az egyik az igehirdetés alapigéje. Az igék felolvasása után (akárcsak a liturgia más pontjain) éljünk a *Liturgikus könyv* responzórius formuláival. Ezek – komoly igei tartalmuk mellett – pedagógiai célt (is) szolgálnak, és folyamatosan „játékba hozzák” a jelenlévőket, akik ezáltal még inkább átérezhetik, hogy részesei a történetnek. Az igehirdetést követő hitvallás zárja le az igei részt. Az Apostoli és Niceai hitvallás egyaránt jól használhatók, akárcsak Luther hitágazat-magyarázatai. És vannak

kötetlenebb variációk is. A lényeg, hogy a szöveg kifejezze hitünket a Szent-háromság egy igaz Istenben.

AZ IMÁDSÁGJÁRÁS

A Tamás-misének ezen a pontján megmozdul az egész gyülekezet. A házigazda bemutatja a kisszobákban és mellékoltároknál már gondosan előkészített stációkat, amelyeket mindenki végigjárhat. Néhányat ezek közül most röviden ismeretek.

A főoltárnál általában személyes áldásban részesülhetnek a jelenlévők. Ez nem feltétlenül egyéni lehetőség, házaspárok és egész családok is élhetnek vele. Jákób annak idején egy egész éjszakán át tusakodott Istenével, majd a hajnal közeledtével, amikor Isten arra kérte őt, hogy engedje el, ezt mondta: *„Nem bocsátlak el, amíg meg nem áldasz.”* (1Móz 32,27) Az áldás nem egyszerűen jókívánság, hanem Isten jelenléte az életünkben. Egykor ezt kérdezte az Úr Mózesztől: *„Megnyugtat téged, ha orcám megy veletek?”* Mire Mózes így válaszolt: *„Ha nem jön velünk a te orcád, akkor ne is vigyél tovább bennünket.”* (2Móz 33,14–15) Ezt a szolgálatot mindenképpen lelkész végzi, aki – miután elmondták, pontosabban odasúgták neki az oltárhoz érkezők, hogy miben kéri Isten vezetését – az elhangzott kérésekre tekintettel, szabadon, saját szavaival mond áldást.

Az egyik mellékoltárnál keresztségre emlékeztető áldást osztunk. Ez nem „újrakeresztelés”, hiszen minden keresztténnyel együtt az egy keresztséget hirdetjük (vö. Ef 4,5). A keresztség keresztény életünk kiindulópontja, „start-köve”, vagyis olyan sziklaszilárd pont, amelyre ha visszatekintünk, megerősödhetünk abban a hitben, hogy Isten szeret minket, és szeretetétől, amely Jézusban megjelent, semmi nem választhat el. Pál is gyakorta emlékeztette a rábízottakat a keresztségükre, különösen akkor, amikor valami gond ütötte fel a fejét a gyülekezetben (vö. 1Kor 1,13). Ha ugyanis arra figyelünk, ahonnet indultunk, az út és a cél is újra látható és járható lesz. A keresztségre emlékeztető áldás szövege: *„Az Atyaisten teremtett téged, Jézus Krisztus a Megváltód, a Szentlélek vezessen minden utadon.”* Eközben vízbe mártott ujjal három keresztet rajzolunk: az elsőt az áldásban részesülő homlokára, a másodikat

a szívére, a harmadikat pedig a tenyerébe. Majd testvéri kézfogás után engedjük tovább. Ezt is lelkészi szolgálattevő végzi.

Egy külön kisházban lelkész segítségével imádkozhatnak az imádságjárás alatt ide betérők. A szavak erősek, a gondolatok hatalmasak, de mindkettőnél erősebb és hatalmasabb az imádság. Ma mégis sokak kegyességéből kiveszett. Ezt a hiányt, a belső szobában rendre elmaradó imákat nem pótolhatja ez a kivételes lehetőség, de új lendületet adhat imádkozó életünknek. A leginkább megfelelő, hogyha ehhez az állomáshoz – a zavartalan és bensőséges hangulat megteremtése érdekében – a közös tértől teljesen elkülöníthető helyiséget biztosítunk.

A másik mellékoltárnál gyertyát (mécsest) gyűjthetnek a résztvevők. A meggyújtott láng jelképezi azt a kimondatlan, de fontos ügyet, amelyre gondolunk. A gyertyagyújtásnál egy nem lelkészi szolgálattevő figyelhet és segíthet.

Egy újabb elkülönített térben imádságírásra is lehetőséget adunk. Itt célzerű különböző színű papírlapokat (pl. zöldet és fehérét) használni. A zöld színűekre azok írhatják imáikat, akik nem szeretnék másokkal megosztani. Ezeket a Tamás-mise csapata az alkalom után viszi az Úr elé közös imádságában. A fehér lapokra írók sorai képezik az általános könyörgést.

Az imádságjárás alatt taizé-i énekek szólnak, s a helyükön maradók vagy a helyükre visszatérők bekapcsolódhatnak a közös éneklésbe. Az időközben elkészült imákat az imaoltárnál segítők kosárba gyűjtik, majd a főoltárra helyezik. Az oratio oecumenica zárja ezt a részt a fehér lapokra írt imádságok felolvasásával.

ÚRVACSORAI RÉSZ

Az úrvacsorai részben az ismert és megszokott kánont követjük az egyes tételekhez illő énekekkel. Bevezetésként a házigazda néhány tanító szóval utalhat az úrvacsora lényegére. Az úrvacsorai közösség a postcommunio mellett a hirdetésekkel, majd az elbocsátással és áldással zárul.

BEFEJEZÉS

A Tamás-mise után érdemes szeretetvendégséget tartani, és lelkigondozói beszélgetések lehetőségét is felkínálni. Ezért sem feltétlenül szükséges ezt az amúgy is másfél-két órás istentiszteletet nagyobb volumenű alkalom (pl. gyülekezeti nap) programpontjaként megvalósítani. Önállóan is megállja a helyét. Annyi impulzus éri a liturgia alatt a jelenlévőket, hogy utána a kötetlenebb testvéri közösségnek, az élmények egymással való megosztásának, esetleg egy lelkésszel történő pásztori beszélgetésnek a lehetősége mindenképp hasznos és célravezető. A Tamás-mise csapata még aznap este vagy a következő napokban értékeli az alkalmat, és együtt imádkoznak (a zöld lapokra írt imádságok segítségével).

Miért érdemes Tamás-misért tartani?

- Megmozgatja a gyülekezetet, gyülekezeteket.
- Valódi istenélményben részesít, amely által erősödhet a hitünk, reményünk.
- Megajándékoz a másik emberrel, amely által erősödhet szeretetünk.
- Összehozza a különféle gyülekezeti csoportokat.
- Közösségé formálja az aktívakat, a gyülekezethez csak lazábban kötődőket és az eltávolodottakat.
- Minden korosztálynak ad valamit.

Az elmúlt évek személyes tapasztalatai és a visszajelzések is abban erősítettek meg, hogy ennek az istentiszteleti formának komoly szerepe lehet a gyülekezetek lelki életében, hiszen valóban képes felrázni, megmozgatni, összehozni.

Vödörben pecázni – Avagy miért jó egy gyülekezeti kirándulás?

KALINCÁS BALÁZSNÉ VARGA KATALIN

Az indulás

Közel húsz évvel ezelőtt, amikor elkezdtük a szolgálatunkat a nemescsói gyülekezetben, még nem voltak nyitott határok, nem volt ennyi jobbnál jobb lehetőség a kikapcsolódásra, és a mostani digitális korszaknak is nagyon az elején jártunk. Falusi lelkészként azt éltük meg, hogy a „klasszikus” lelkesítő feladatokon túl rengeteg lehetőség rejlik abban, ha bizonyos népművelői feladatokat is magunkra vállalunk, illetve a kettőt összekapcsoljuk. Több évadon keresztül bérletünk volt a Soproni Petőfi Színházba, majd Zalaegerszegre jártunk. Az utóbbi években pedig néhány budapesti színházba is eljutottunk. Kirándulásokat szerveztünk belföldre és külföldre egyaránt. Ezek közül a leg-hosszabb kirándulásunk tíznapos volt. Gyülekezeti hétvégék alkalmával is legtöbbször elmentünk valahova. Szép élmények sokaságát lehetne felsorolni, de eszembe jutnak megrendítő, illetve izgalmas, talán néha veszélyes helyzetek is. Mindegyikre hálával tekintek vissza.

Jézus is legtöbbször úton volt. Járt Galileát, elment Jeruzsálembe, betért egy-egy samáriai faluba is. Tanítványai pedig mentek vele. Többször feltettem a kérdést: miért? Miért ő ment, és miért nem várta meg, amíg hozzá mennek? Sok választ tudnánk rá mondani, de ebben az összefüggésben hadd legyen a hangsúly egyvalamin. Szerintem a találkozások miatt. Találkozni akart az emberekkel. Azokkal, akik épp az útjába tévedtek. Mindazokkal, akik el-esettek voltak, valami bajuk volt, vagy egyszerűen féltek, és kérdéseik voltak a „nagybetűs” életéről. Találkozni akart az emberrel. Útközben megismert több-féle élethelyzetet: örömet és bánatot egyaránt, más gondolatokat, más szokásokat, illetve az utazásai során vele is egyre többen találkoztak. Ezenkívül ezek az utazások arra is jók voltak, hogy a tanítványaival még inkább mélyüljön a kapcsolata, jobban megismerjék egymást, hiszen utazás közben jókat lehet beszélgetni – gondoljunk csak az emmausi kettőre.

Jézus ma is találkozni akar az emberrel. Miért ne lehetne ennek az eszköze most is az utazás?

Gyülekezeti felügyelőnk mondta nekünk egy alkalommal: „Jók ezek a kirándulások, mert vödörből tudnak pecázni.” Ő arra gondolt, hogy egyszerre több emberrel tudunk találkozni, többeket meg tudunk szólítani, sokat lehet beszélgetni egy-egy kirándulás alkalmával. De nekem rögtön az jutott eszembe, hogy valóban: az emberhalász küldetése így is teljesíthető. *Minden gyülekezeti kirándulás célja, hogy missziói alkalom legyen.* Ha nem ez az igazi célja, akkor nyissunk inkább utazási irodát! A természet csodáin és a történelmi emlékeken keresztül találkozni Jézussal, elmélyíteni a kapcsolatot vele, feltöltődni nemcsak a látvány által, hanem lélekben is – ezt nem veszíthetjük szem elől, amikor belekezdünk egy-egy kirándulás szervezésébe.

A missziói indíttatáson túl minden kirándulás a gyülekezet közösségépítési lehetősége is. Megismerni és időt szánni arra, akivel istentisztelet után csak pár mondatot tudunk váltani, vagy akivel nagyon ritkán találkozunk, mert a gyülekezet másik templomába jár, az örömeinket vagy éppen gondunkat-

„Jók ezek a kirándulások, mert vödörből tudnak pecázni.”

bajunkat megosztani egymással – ez húzza szorosabbra gyülekezeten belül az emberek közötti láthatatlan szálakat.

A kirándulás/gyülekezeti nap céljának megfogalmazása

Amikor Luther-útra mentünk, cél volt a reformáció tanításának elmélyítése, evangélikus identitásunk erősítése. Amikor egy másik gyülekezetet látogattunk meg, cél volt, hogy lássák az emberek, hogy egymás hite, szokásai által is megerősödhetünk a saját harcainkban is.

Kiket céloz meg?

Nyilván nem mindegy, hogy ifjúságnak vagy idősebbeknek szóló kirándulásról van-e szó, mert a programok minősége és mennyisége is függ a csoport összetételétől. De számomra fontosabb tényező az, hogy senkit se hagyjunk otthon. A szervezés nyilván nehezebb, de ha valaki szeretne élni a lehetőséggel, soha ne érezze, hogy neki nem volt helye ebben a közösségben.

Hogyan valósul meg a szervezéstől a lebonyolításig?

- Útvonalterv kidolgozása változatos programokkal (bármennyire is gyülekezeti csapatról van szó, a sokadik templom már unalmas lehet számukra)
- Háttér megszervezése (szállás, utazás, étkezés)
- Kontaktok, segítők felkutatása (pl. idegenvezető felkérése vagy tolmács keresése csapaton belül)
- Költségvetés elkészítése (ennek keretében egyéb források, pl. pályázat lehetőségének felkutatása)
- Lehetőségek buktatók előzetes felmérése (pl. nem érünk oda időben egyik helyről a másikra)

- Folyamatos kommunikáció a csoport tagjaival, egyéni igények felmérése a szervezés fázisában
- Informálás, információs anyagok elkészítése (útleírás, rövid idegenvezetés, hasznos tudnivalók füzet formájában)
- Eszközök beszerzése, előkészítése (pl. gyülekezeti naphoz projektor, tábla, íróeszköz stb.)
- Rugalmas, problémamegoldásra mindig kész lebonyolítás
- Lelki, közösségépítő programok előkészítése és megvalósítása (áhítatok, éneklés, közös játékok, irányított beszélgetések)

Kiértékelés

Nagyon fontos a visszajelzés, a célok megvalósulásának számbavétele. Mit viszek magammal? Ennek mélyítése azért is fontos, mert a későbbiekben is erőt meríthetnek belőle a csoport tagjai. Nálunk többen évek után is előveszik a fiókból azokat a lapokat, amelyeken följegyezték, mit kaptak egy-egy kirándulástól.

Sokan azt gondolják, egy kirándulás könnyed program. De ahhoz, hogy valóban az legyen, rengeteg háttérmunka kell. Valami mégis újra és újra útnak indít minket. Hogy mi? Annak a csodája, hogy akár testvér-gyülekezetünk imatermében, akár abban a templomban, amelyben Luther is hirdette az ígét, akár ősmagyar jurtához hasonló épületben is képes a szívünk legmélyéig eljutni Isten igéje. Annak az ajándéka, hogy egy hatalmas katedrálisban vagy éppen szűk szállodai folyosón elhangzó ének dallama fel tudja emelni lelkünket. Annak az öröme, hogy a lerobbant busz miatt egy hegy-hasadékbán elmondott vagy éppen rosszul lett társunkért aggódva megfogalmazott imádság végül mindig meghallgatásra talál. Végző soron pedig az a hit, hogy minden alkalommal úton van velünk Jézus.

Lelkigondozás, lelkivezetés

ROMÁNNÉ BOLBA MÁRTA

A téma meghatározása, indoklása

A következő fejezetben a lelkigondozás és a lelkivezetés gyülekezeti és gyülekezeteken kívüli formáit tekintjük át a teljesség igénye nélkül, ökumenikus kitekintéssel.

Az evangélikus gyülekezet lelki erőter. *Jézus követőnek közösségében, a Lélek vezetésével vagyunk jelen a világban.* A gyülekezet a lelki élet színtere, ahol lehetőségünk van a személyes istenkapcsolat megélésére és a Lélek általi

Az evangélikus
gyülekezet lelki erőter

vezetés megtapasztalására. A Szentlélek eszközei az ige és a szentségek. A *Schmalkaldeni cikkek* tanúsága szerint az evangélium hirdetése, a ke-

resztség, az úrvacsora mellett a testvéri vigasztalás a kulcsok hatalmának személyes gyakorlásával válik a lelki élet negyedik nagy dimenziójává. A személyes istenkapcsolat egyes formái tanulhatóak és taníthatóak.

„A magyarországi gyakorlatot szem előtt tartva nemcsak pszichoterápiás irányzatok és a lelkigondozás között fedezhetünk fel lényegi különbséget, hanem a lelkigondozás és a lelkivezetés között is. A leginkább elterjedt megközelítés szerint *a lelkigondozás középpontjában a segítséget kérő személy életkérdései és a hozzá kapcsolódó elakadások állnak, míg a lelkivezetői kapcsolat az ember Istenhez fűződő kapcsolatáról szól.*”¹ „A pszichoterápiás irányzatok hatására ugyanis a nyugat-európai lelkigondozás fősodrása eltá-

¹ Joób 2013, 14. o.

volodott saját egyedi meghatározottságától, és egyre inkább háttérbe szorult a lelkigondozás spirituális dimenziója.”²

Megkülönböztetünk tehát egyrészt pszichoterápiás irányzatok szerint elkülönülő szakirányú szakmai képzettséget feltételező egyéni vagy csoportos terápiákat, másrészt a hitéletre is reflektáló, de az élethelyzeti elakadásra fókuszáló lelkigondozást, valamint lelkivezetést vagy lelki/spirituális kísérést, amely a személy istenkapcsolatára és imaéletére fókuszál.

A különböző irányzatok célja:

1. Pszichoterápiás irányzatok – önismeret mélyítése, kapcsolatok minőségének javítása, életvezetés segítése;

2. Lelkigondozás – hívő emberek élethelyzeti elakadásaiban segítő beszélgetés;

3. Lelkivezetés – spirituális kísérés, lelki kísérés értelemben a személyes istenkapcsolat elmélyítése.

„Mit is jelent valójában a lelki vezetés?” – teszi fel a kérdést Joób Máté Owe Wikström *A káprázató sötétség – Szempontok a lelkivezetéshez* című kötetéhez fűzött előszavában. „A lelkivezetésnek mint kísérő, segítő kapcsolatnak egyik részletes meghatározása a következőképpen szól: A lelkivezetés arra figyel, mi történik az Isten és az egyén közötti kapcsolatban, mi történik, amikor az egyén tudatosan Isten jelenlétébe helyezi magát, és megnyílik erre a kommunikációra. A lelkivezetőt elsősorban a másik személy isten- és imatapasztalata érdekli, életének egyéb területei nem állnak a figyelem középpontjában. Ez viszont nem jelenti azt, hogy más tapasztalatok, a személy egyéb dimenziói lényegtelenek a lelkivezetés szempontjából, csak annyit, hogy ezeket is az istenkapcsolat szemüvegén keresztül szemléljük.”³

2 Uo. 15. o.

3 Uo. 15. o.

Milyen igényre reflektál?

MEGNÖVEKEDETT IGÉNY A SPIRITUALITÁSRA

„...érezhetően megnőtt a keresztyénységben belül – felekezeti hovatartozástól függetlenül – az elmélyültebb lelki élet megélése iránti vágy. (A keresztyénységben kívül talán még intenzívebben.) A lutheri reformációt követő egyházakban bár mindig is nagy hangsúlyt fektettek a személyes istenkapcsolatra és a Lélek általi vezetésre, a lelkivezetés tradicionális formája közel sem kapott olyan nagy hangsúlyt...”⁴

156

A MAGYAR LAKOSSÁG ROSSZ LELKIÁLLAPOTÁN SEGÍTHET A LELKIGONDOZÓI SZOLGÁLAT

„A hazai és nemzetközi kutatások eredményei mind megerősítik a magyar lakosság gyenge mentális-lelki állapotát. A Semmelweis Egyetem Magatartástudományi Intézete 2013-ban folytatta a vizsgálatokat. A főbb megállapítások a következők:

- Az egyes országok általános boldogságát vizsgáló 2013. évi World Happiness Report adatai szerint Magyarország az étellel való elégedettség tekintetében 156 ország közül a 110. helyen található. Számos, sokkal szegényebb ország is jócskán megelőz minket. Európában csupán Bulgária, Macedónia és a kaukázusi országok állnak mögöttünk (HELLIWELL et al. 2013).

- A 2010-es Eurobarometer-felmérés adatai szerint az európai átlaghoz képest kevesebb magyar tapasztalta az »örömet«, »boldogságot« vagy a »teljes életet«.

- Az Állami Számvevőszék 2012-ben készült jelentése szerint a »hazai lakosság mentális-lelki állapota rosszabb az európai átlagnál« (ÁSZ 2012).

- Az Ipsos nemzetközi közvélemény-kutató által, a Reuters megbízásából, 24 országban, 18 ezer ember megkérdezésén alapuló felmérés szerint a magyar az egyik legpesszimistább nemzet (*Nemzeti Lelki Egészség Stratégia* 2014–2020).

- A »65 év fölötti népesség körében a befejezett öngyilkosságokat illetően világviszonylatban a vezető helyen áll Magyarország« (*Nemzeti Lelki Egészség Stratégia* 2014–2020).

⁴ Uo. 13–14. o.

– A Semmelweis Egyetem Magatartástudományi Intézete által publikált *Magyar Lelkiállapot 2013* című egészségpszichológiai tanulmánykötet szerint a »munkahelyi stresszt megélők száma 2006 óta 18-ról 29 százalékra nőtt«, és láthatóan a felsőfokú végzettség egyre kevésbé jelent garanciát ennek elkerülésére. Dr. Selye János kísérletei bizonyítják, hogy a tartós stresszbe az ember belebetegszik, majd belehal (SUSÁNSZKY–SZÁNTÓ 2013).»⁵

Kiket céloz meg?

157

A gyülekezeti szintéren megvalósuló lelkigondozás szervezhető normatív krízisek esetén, nehéz élethelyzetben, veszteség vagy változás idején adott támogatás formájában, tehát az életút során megélt élethelyzetekben társas támogatásként. Ilyen a kisgyermeket nevelő édesanyák csoportja; a házasságra készítő jegyesoktatás; a párkapcsolati krízisben végzett támogató beszélgetés; a válás kísérése; öngyilkos családtagjainak lelki támogatása; gyászoló családtagok kísérése; egyedülállók, párkapcsolatra vágyók elakadásainak kísérése; betegek kórházi látogatása; tartós betegek vagy időotthonban élők látogatása; haldokló lelki kísérése; beteget otthon ápolók kísérése; hivatásváltók támogatása; szenvedélybeteg hozzátartozóinak lelkigondozása; párkapcsolati krízisben lévők lelkigondozása; szexuális kisebbséghez tartozók lelkigondozása; problémás családban felnőtt emberek poszttraumás lelkigondozása, stb.

AZ EGYÉNI SPIRITUÁLIS KÍSÉRÉS JELLEMZŐ ESETEI

Lelkeszi vagy hittanári hivatásra való felkészítés; önkéntes gyülekezeti munkatársak lelki kísérése; spirituális önismeretre, elmélyülő, reflektált istenkapcsolatra vágyó gyülekezeti tag kísérése; más felekezetből érkező lelkipásztor kolléga vagy teológushallgató kísérése; gyülekezeti tagok személyes hitéleti fókuszú beszélgetései, találkozásai, személyes gyónás; imádság lelkipásztorral nehéz élethelyzetben, Isten segítségül hívása.

KISCSOPORTOS SPIRITUÁLIS KÍSÉRÉS (2–5 FŐ)

Keresztelési előkészítés, felnőtt konfirmációs előkészítő beszélgetések és hitgyakorlatot, imaformákat tanító, reflektáló alkalmak.

NAGYOBB CSOPORTOS SPIRITUÁLIS KÍSÉRÉS (5–10 FŐ)

Felnőtt bibliaóra megosztás és közös ima fókusszal. Imaóra, taizéi mozgalomhoz kapcsolódó imaközösség és liturgia.

NAGYOBB CSOPORTOS ISTENKAPCSOLATOT MÉLYÍTŐ ALKALMAK

Imaséta, zárandoklat, passiójárás. Egyházművészet és spiritualitás, pl. zene, ének, énekkar, dicsőítés, gospel.

TELJES KÖZÖSSÉGET ÉRINTŐ HITÉLETI ALKALOM

Istentisztelet, csendeshét, találkozó.

Hogyan?

PROFESSZIONÁLIS LELKIGONDOZÁS GYÜLEKEZETI ERŐTÉRBEN

A gyülekezet a gyógyulás helye lehet a helyi társadalomban
hívók és nem hívók számára egyaránt

– A gyülekezet a gyógyulás helye lehet a helyi társadalomban hívók és nem hívók számára egyaránt. A professzionális terápiás önszervező csoportok létrehozása vagy egyéni találkozást lehetővé tevő segítők meghívása a gyülekezetbe lehetővé teszi, hogy lelki segítséget adjunk. A gyülekezeti helyszín utakat nyithat a gyüleke-

zet hitéleti alkalmai felé a korábban nem aktívan hitgyakorló embereknek. Ezzel az eszközzel a gyülekezet helyet ad a lelki egészségmegőrzés szakszerűen megvalósuló intézményeinek. A gyülekezeti tagok részesülhetnek abban a terápiás szaktudásban, amely a gyülekezet tereiben hozzáférhetővé válik. A gyülekezet reprezentációja a tágabb környezetében a lelki egészséggel kapcsolódik

ÉPÜLJETEK FEL LELKI HÁZZÁ!

össze. A csoporttagság átfedésben van a gyülekezeti tagsággal. A gyülekezet hitéleti fókuszú alkalmain az alább felsorolt terápiás csoportok tagjai részt vesznek.

– A Mentál Odú⁶ nevet viseli az a mentálhigiénés központ, amelynek befogadó intézménye a pestszentimrei evangélikus gyülekezet, és amely keresztény empátiával, feltétel nélküli elfogadással, szeretettel, a másik terhének hordozásával áll a segítségre szoruló ember mellé. Nyolc mentálhigiénés végzettségű keresztény szakember vállal lelkipozíciói beszélgetést óradíjjal.

– A józsefvárosi evangélikus gyülekezet tereiben hatféle terápiás lehetőség működik állandóan vagy időszakosan. Mindegyik szolgáltatás ingyenesen vehető igénybe. A teremhasználat költségeiért a szervezetek működési hozzájárulást fizetnek.

1. A Rogers Központ Alapítvány encounter nagycsoportja havi rendszerességgel – a csoportot mentálhigiénés szakember és pszichoterapeuta vezeti.

2. Három különböző szenvedélybetegséggel kapcsolatos, tizenkét lépéses önségítő csoport: AA – Anonim Alkoholisták, ACA – Alkoholisták Felnőtt Gyermekei, NA – Anonim Drogfüggők. A tizenkét lépéses csoportokat önkéntes érintettek vezetik.

3. Napfogatkozás Alapítvány gyászterápiás csoportja – gyásztanácsadó pár vezeti.

4. A Sokproblémás Családokért Alapítvány művészetterápiás köre a kettős vagy többes diagnózisú betegekért és családtagjaikért – a foglalkozásokat pszichiáter orvos, családterapeuta és művészetterapeuta vezeti.

5. Az Utcáról Lakásba Egyesület „Adj munkát!” álláskereső és állásmegtartásban segítő önségítő csoportja – a foglalkozásokat szociális munkás és kulturális antropológus vezeti.

6. Teológus végzettségű pszichoterapeuta önkéntes egyéni terápiákat vállalt a gyülekezeti tagok körében és rászoruló kliensek részére ingyenesen vagy nagyon szerény díjazásért.

⁶ <http://www.mentalodu.hu/>.

A JEZSUITA REND SZOLGÁLTATÁSAI

Lelkigondozás

Az Oázis, a jezsuiták lelkigondozói szolgálata pszichoterápiás irányokban képzett munkatársakkal és rendszeres képzéssel támogatott önkéntesekkel végez lelkigondozást mintegy harmincfős csapattal Budapesten a Párbeszéd Házában.⁷ Az „Oázis – Ahol meghallgatnak” olyan lelkigondozói központ, amely a honlapja szerint az alábbi lehetőségeket kínálja:

- Találkozást – professzionális segítő szakemberrel, önmagaddal, Istennel.
- Teret – neked és mindannak, ami számodra fontos, mindezt Krisztus-központú spirituális térben.
- Információt – további szakemberekről, programokról, közösségekről.

Lelkivezetés/spirituális kísérés

A Manréza lelkigyakorlatos ház személyesen kísért Szent Ignác-i lelkigyakorlatokat tart bentlakásos heti formában.⁸

„A Szent Ignác-i lelkigyakorlatban a hangsúly a szemlélődő nyugalmon, a csenden és a személyes kísérésen van, mely segít az önmagunkra találásban és az Isten felé fordulásban. Minden lelkigyakorlatozót egyénileg kísérünk Isten mélyebb megtapasztalásának az útján, személyre szabott imaanyagokkal, hogy a legmélyebb vágyaival, érzéseivel, belátásaival kapcsolatban maradvá megismerhesse Isten jelenlétét és vezetését az életében”

BENCÉS SPIRITUÁLIS KÍSÉRÉS

A bencés lelkiségben André Louf *A többi kegyelem – Spirituális kísérés* című könyve alapján szerveznek hétvégi kurzusokat mindazoknak, akik szeretnék megtanulni ezt a megközelítésmódot testvéri beszélgetéseikben. Pannónhalmán és Bakonybélben is van lehetőség személyesen kísért Szent Ignác-i lelkigyakorlatokra.

⁷ <https://oazis.jezsuita.hu/>.

⁸ <https://manreza.hu/>.

A lelkipozozás mint professzionális mentálhigiénés szolgáltatás

Az Antropos Mentálhigiénés Módszertani Központ a Híd Mentálhigiénés és Lelkipozozó Segítő Kapcsolat Szolgálat jogutódja. A Semmelweis Egyetem Mentálhigiénés Intézetéhez mint képzőhelyhez kapcsolódik. Az Antropos lelkipozozás szolgáltatása húsz munkatárssal dolgozik, óradíjjal vehető igénybe. „A lelkipozozást azok számára ajánljuk, akik igénylik, hogy a vallásos, spirituális kérdéseket is behozhassák a beszélgetésbe. A lelkipozozó mind lélektanilag, mind hitéleti kérdésekben kompetens segítő (többféle felekezetből, mentálhigiénés és teológiai tudással, tapasztalattal), mely kompetenciáit a kliens igényei szerint alkalmazza a segítő kapcsolat során. (Nyitott arra, hogy Istenről és spirituális kérdésekről is beszéljen a kísért személlyel, ha ő igényli, és imádkozik klienséért.)”⁹

161

Külföldi kitekintés

A Németországi Protestáns Egyház letölthető lelkipozozói gyakorlatokat összefoglaló kiadványa: *Seelsorge und Beratung in der Evangelischen Kirche in Deutschland* (EKD)¹⁰ Nehéz élethelyzetekre fókuszáló lelkipozozói, tanácsadó szolgáltatásokat lehet igénybe venni például haláleset, párkapcsolati krízis, munkanélküliség stb. esetén.

Milyen csapatot igényel?

– A lelkipozozás valamilyen segítő végzettséget igényel, lelkipásztor, mentálhigiénés szakember, pasztorálpszichológus, pszichoterapeuta, pszichodráma-vezető végezheti.

⁹ <https://antroposkozpont.hu/szolgáltatások/lelkipozozas/>.

¹⁰ https://www.ekd.de/ekd_de/ds_doc/Seelsorge_und_Beratung_EKD_2017.pdf.

– A lelki kísérés is tanulható lelkiségi irányonként eltérő szintereken. Az imádság, az imaformák elsajátítása, pl. zarándoklat, táncmeditáció, szemlélődő ima, élet gyöngyei, ökumenikus elmélkedő imafüzér, hitmélyítő hét, láthatatlan színház, taizéi imaóra stb.

Milyen eszköz- és technikai feltételeket igényel?

A LELKIGONDOZÁSHOZ VALÓ HOZZÁFÉRÉS MEGTEREMTÉSE

Adjunk információt a gyülekezeti tagoknak és a gyülekezet tágabb holdudvarának a lelkigondozás és a spirituális kísérés kereteiről, a jelentkezés menetéről, helyéről és magáról a lelkigondozóról. El kell mondani a gyülekezeti tagoknak, hogy milyen támogatást, milyen fókusszal, milyen keretek között várhatnak a gyülekezet lelkészétől és a gyülekezet területén működő más segítőtől.

A honlapon, hirdetőtáblán, gyülekezeti körlevélben, e-mail listán elérhetőségekkel együtt közzé kell tenni a spirituális kísérés és a lelkigondozás alkalmait, szabad időszávjait és a bejelentkezés módját. Telefonos, e-mailes elérhetőséggel, esetleg időpontfoglalással segíteni kell a hozzáférést. Ezeket az információkat időről időre ismételni kell.

LELKIGONDOZÁSRA ALKALMAS TÉR KIALAKÍTÁSA

A személyes lelkigondozás békéjét meg kell teremteni. A lelkigondozói térhez nem kell sok minden, elég egy asztal két székkal (a székek mobilak és kényelmesek legyenek), az asztalon legyen víz és papír zsebkendő, elérhető közelben legyen mosdó. Legyen helye a kabátnak, táskának. Összecsukható székek odakészítésével igény szerint néhány fővel bővíthető a kör.

A kiscsoportok a gyülekezeti teremben kapnak helyet, az egész gyülekezet pedig a templomban.

A terek kialakítása, tisztasága, esztétikuma mind támogathatja az istenkapcsolatot.

A lelkigondozói beszélgetés lehetőségének személyes felkínálása

A lelkész felfigyelhet nehéz élethelyzetekre, ha a gyülekezetben vannak közösségi alkalmak a kötetlen együttlétre. A lelkész aktív jelenléttel és figyelemmel van jelen az istentiszteletet követő agapén vagy a gyülekezet közösségépítő szabadidős alkalmain.

163

Felébreszteni az igényt az elmélyülő lelkiségre

A gyónás, lelki kísérés iránti igényt ébresztani is lehet a gyülekezetben. Ha a lelkész aktív figyelemmel van jelen a gyülekezeti tagok között, akkor a templomkapuban és az istentiszteleti alkalmakat követő agapén vagy lazább, laza beszélgetéseket, kapcsolatteremtő beszélgetéseket lehetővé tevő alkalmakon (pl. szeretetvendégség, kirándulás, közös születésnap, kertészkedés, közösségi programok) megismerheti a gyülekezeti tagok élethelyzetét és felkínálhatja a személyes beszélgetés lehetőségét. *A közösségi alkalmakon teret ad annak, hogy gyülekezeti tagok megoszthassák egymással lelki élményeiket, ezzel egymást hite által épülnek.*

A spirituális kísérés ökumenikus összefüggései

A jezsuita vagy a bencés monasztikus hagyományban a szemlélődő ima vagy a Szent Ignác-i elmélkedés szervezett keretek között, lelkigyakorlatok formájában is megvalósul. Az ökumenikus tapasztalatok is hozzájárulhatnak az evangélikus közösségbe járók hitének elmélyüléséhez. A taizéi ökumenikus lelkiségi mozgalom spiritualitása is gazdagíthatja az imaéletünket.

Pásztori szolgálat rég nem látott gyülekezeti tagok személyes elérésében

A rég nem látott gyülekezeti tagok esetében az eltávolodás hátterében nehéz élethelyzet is állhat. A néhány hete nem látott, régen aktív gyülekezeti tagot fel lehet hívni, és megkérdezni tőle, hogy érzi magát; felkínálhatjuk neki a támogatásunkat személyes beszélgetés formájában. Fontos, hogy ne tolakodóan, ne feltételekhez kötötten történjen ez, hanem a lehetőség felkínálásának formájában. Adjunk információt a keretekről és lehetőségekről. Irányítsuk tovább, ha szaksegítséget igényel.

Új hivatás születik

Személyes megszólítással az új hivatások ébredését támogatni lehet. *A szolgálatba való bevonással egyre nagyobb felelősséget kaphatnak egymás lelki kísérésében is a gyülekezeti tagok,* majd hivatásszerű képzésre is meg-

Az új hivatások ébredését támogatni lehet

születhet bennük az elhívás, például lelkési másoddiplomás képzés, hittanárképzés, lelki-gondozói képzés.

Mentálhigiéné és spiritualitás a lelkész életében

A lelkész képezi magát, szakirodalmat olvas, önismereti munkát végez, ügyel a saját lelki életére, neki is van lelkivezetője. A lelkigondozó aktív figyelemmel van jelen a beszélgetésben. Empatikusan fordul a kísért testvér felé. Erőszakmentesen kommunikál. Ismeri és használja a visszatükrözés technikáit. Elakadásaiban tud segítséget kérni és elfogadni. A lelkész figyel a határaitra, ismeri a kompetenciahatárait.

Ha időszakosan nem tud másoknak segíteni, akkor ezt felismeri, és ki tudja tenni az „átmenetileg zárva” táblát. A lelkész lehet transzparens az elakadásaiban is. A kiégés vagy saját lelki sérülés esetén tud segítséget kérni és

elfogadni. A lelkész maga is gyülekezetben él, a testvéri szeretet közege veszi körül; gyógyító, elfogadó közegben szabad hibázni, és bocsánatot lehet nyerni. A visszajelzésekre érzékeny, vannak bizalmi kapcsolatai, ahonnan el tudja fogadni a visszajelzéseket. Tudja, hogy ahhoz, hogy mások istenkapcsolatát és imaéletét aktívan kísérje, magának is meg kell teremtenie a csend és az ima tereit és idejét, rítusait a személyes istenkapcsolat megélésében.

Milyen buktatók lehetnek?

A vállalkozásként üzemelő projektek fenntartási nehézségei és a hozzáférés anyagi korlátai, a forrásteremtés jelenthet kihívást. A forráshiányos állapotokban pedig a szupervízió hiánya és a segítők túlmunkája, önkizsákmányolása jelenthet nehézséget.

Buktató lehet a segítők lelki sérülése, kiégése, időszakos rossz lelkiállapota.

A lelkész is szorulhat segítségre

A lelkigondozás órája című, Szabó Lajos szerkesztésében megjelent könyv egy fejezete „A lelkész mint lelkigondozó” címet viseli. A lelkész a személyiségével dolgozik, ezért ha a lelkész sérül, akkor időszakosan neki magának van szüksége segítségre. A kezdeti jelzéseket komolyan kell venni, a lelkigondozottakat időszakosan másra lehet bízni, és fel lehet függeszteni a gyógyulás idejére a segítő munkát. Komolyan kell venni a lelki egészség-megőrzés eszközszerét.

A lelkész mint
lelkigondozó

Világos csoportszabályok és transzparens elvárások

A gyülekezeti tagok egymás terhét hordozzák. Ha több sokproblémás gyülekezeti tag aktívan jelen van a gyülekezet alkalmain, akkor a lelkész felelőssége,

A gyülekezeti tagok egymás terhét hordozzák

hogya a csoportdinamikát irányítsa, ne hagyja, hogy egy-egy ember uralja a csoportot. A szenvedélybetegek szerhasználatát a gyülekezeti eseményeken

és a gyülekezet tereiben világos szabályokkal kell keretezni. A problémás ivó látogathatja a gyülekezet alkalmait, de megkérjük, hogy józanul jelenjen meg. A gyülekezet alkalmain kerüljük az alkoholos italok fogyasztását. A mentális be-

tegek gyülekezeti jelenléte nyílt kommunikációt feltételez a gyülekezeti tagok között, a nehéz helyzeteket elhordozza a gyülekezet. Világos, közösen megalkotott csoportszabályokkal jól lehet kezelni a helyzeteket. Ne hagyatkozzunk kimondatlan, láthatatlan, mindenki által ismert etiketre, jó a közös idő kezdetén megerősíteni az elvárt viselkedést és az együttműködés kereteit. A csoport vezetője, ez esetben a lelkész felelős a csoportnormák alakításáért; például az erőszak minden formája tilos, de a nehéz érzések kifejezhetők; a csoporttitok építi a bizalmat; teljes figyelmünkkel vagyunk jelen, tehát nem telefonálunk az alkalmak alatt; alkoholos befolyásoltságunk nem zavarhatja a csoportot; stb.

Rövid távú kérdések és eredmények

Az új kliensek bevonása hólabdamódszerrel történik: egymásnak ajánlják a lehetőséget, vagy személyes megszólítással kapcsolódnak a spirituális kísérés folyamatába? Mit tegyünk vajon, ha nem jelentkeznek emberek lelkipásztori beszélgetésre? Egyrészt át kell gondolnunk, hogy mi magunk milyen lelkiállapotban vagyunk, tudtunk-e jól figyelni gondozottjainkra. Másrészt lehet, hogy ismertetni kell a gyülekezet tagjai előtt a lehetőséget. *Figyelmet kell fordítanunk arra, hogy felébredjen a lelkünkkel való aktív és tudatos törődés igénye.*

- Állami Számvevőszék: *Jelentés a pszichiátriai betegellátás átalakításának ellenőrzéséről*. 1286. sz. Állami Számvevőszék, Budapest, 2012. <https://asz.hu/storage/files/files/%C3%96sszes%20jelent%C3%A9s/2012/1286j000.pdf?ctid=728>.
- Baumgartner, Isidor: *Pasztorálpszichológia*. Párbeszéd (Dialógus) Alapítvány – Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet, Budapest, 2006.
- BENKŐ Antal SJ – SZENTMÁRTONI Mihály: *Testvéreink szolgálatában. A pasztorálpszichológiáról mindenkinek*. Új Ember, Budapest, 2005.
- FABER, Heije – SCHOOT, Ebel van der: *A lelkigondozói beszélgetés lélektana*. Párbeszéd (Dialógus) Alapítvány – Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet, Budapest, 2005.
- FRANKL, Viktor E. – LAPIDE, Pinchas: *Istenkeresés és értelemkérdés*. Jel Kiadó, Budapest, 2007.
- GYÖKÖSSY Endre: *Magunkról magunknak*. Szent Gellért Kiadó, Budapest, 1996.
- HELLIWELL, John – LAYARD, Richard – SACHS, Jeffrey (szerk.): *World Happiness Report 2013*. UN Sustainable Development Solutions Network, New York, 2013.
- JOÓB Máté: A lelkivezetés időszerűségének kérdése. In: Owe Wikström: *A kápráztató sötétség. Szempontok lelkivezetéshez*. Luther Kiadó, Budapest, 2013. 13–21. o.
- LOUF, André: *A többi – kegyelem. A spirituális kísérés*. Bencés Kiadó, Pannonhalma, 2010.
- LUKAS, Elisabeth: *Hol találsz oltalmadat? Az életigenlés logoterápiái irányelvei*. Jel Kiadó, Budapest, 2006.
- Nemzeti Lelki Egészség Stratégia 2014–2020. Szakpolitikai stratégiatervezet. Kézirat. 2014. <http://mokk.skanzen.hu/admin/data/file/20160429/nemzeti-lelki-egeszseg-strategia.pdf>.
- NEVES, Rui da Silva: *Emlékek, képek, gondolatok. Bevezetés a kognitív pszichológiába*. Osiris, Budapest, 2000.

- PIPER, Hans-Christoph: *Verkündigung im Krankenhaus. Predigten und Andachten*. Klotz, Göttingen, 1982.
- SUSÁNSZKY Éva – SZÁNTÓ Zsuzsa (szerk.): *Magyar lelkiállapot 2013*. Semmelweis Kiadó, Budapest, 2013.
- SZABÓ Lajos (szerk.): *A lelkigondozás órája*. Teológiai Irodalmi Egyesület, Budapest, 2000.
- SZABÓ Lajos (szerk.): *Ablaknyitás. Keresztény önismeret falakon belül és kívül*. Luther Kiadó, Budapest, 2004.
- SZÜCS Teri (szerk.): „Senki sincs itt véletlenül”. *Lakók és munkatársak történetei a KIMM Ráckeresztúri Drogterápiás Otthonból*. Református Rehabilitációs Alapítvány, Ráckeresztúr, 2009.
- TŐZSÉR Anett: A magyar társadalom mentális egészségi állapotának bemutatása. *Polgári Szemle*, 15. évf. 2019. 4–6. sz. 370–382. o. <https://polgariszemle.hu/aktualis-szam/172-tudomanyos-muhely/1067-a-magyar-tarsadalom-mentalis-egeszsegi-allapotanak-bemutatasa>.
- WARNS, Else Natalie – FALLNER, Heinrich: *Jerikó rózsája. A bibliodráma kézikönyve*. Kálvin Kiadó – Luther Kiadó, Budapest, 2003.
- WIKSTRÖM, Owe: *A kápráztató sötétség. Szempontok lelkivezetéshez*. Luther Kiadó, Budapest, 2013.
- YALOM, Irvin D. – LESZCZ, Melyn: *A csoportpszichoterápia elmélete és gyakorlata*. Park, Budapest, 2005.
- YALOM, Irvin D.: *Egzisztenciális pszichoterápia*. Park, Budapest, 2018.

Gyülekezeti kapcsolatok

CSELOVSZKY FERENC

169

Miért jó a partnerkapcsolat?

A LELKI GAZDAGODÁS ESÉLYE

Egy partnerkapcsolat révén a gyülekezetnek lehetősége nyílik bepillantani más körülmények között élő közösség(ek) életébe. Ha méretben és az otthont jelentő település karakterében hasonló a partnergyülekezet, a kulturális és egyéb eltérések akkor is tágítják a horizontot, és új impulzusokkal gazdagítanak. Még inkább, ha a partnergyülekezetek karaktere teljesen eltér: ha városi és falusi környezetben, szórvány- és többségi helyzetben, belföldön, az országhatáron kívül vagy éppen más nyelvterületen élnek a partnergyülekezetek.

A lelki gazdagodás
esélye

A kapcsolat lehetőséget kínál felismerni

azt is, hogy az eltérések ellenére mégis vannak

nagyon is hasonló helyzetek. Gazdagító lehet azt látni, ahogyan a partner ezeket kezeli. Tanulságos feladatmegoldási modellekkel gyarapodhat így saját közösségünk is, ahogyan látjuk, hogy ugyanazt a problémát hogyan kezeli a másik közösség. Értékes mintákkal gyarapíthat így a kapcsolat.

A partnerkapcsolatban kitapintható a közös, felekezeteken, határokon és kultúrákon átívelő Krisztus-hit összekötő ereje. Az, hogy a közös hitvallási alap erősebb összekötő kapoccsá válhat emberek és közösségek között, mint a széthúzást munkáló különbözőségek.

Egy partnerkapcsolat bizonyos értelemben tükröt is tart a résztvevők elé.

Egy partnerkapcsolat bizonyos értelemben tükröt is tart a résztvevők elé. Az önreflexióban is segít az a visszajelzés, amelyet arról kapunk, hogy partnereink milyennek látnak bennünket. Milyen kép alakul ki bennük velünk

kapcsolatban azokban, akik a világ dolgait más napi tapasztalatok felől közelítik? Ez értékeink, kincseink felfedezésében és megbecsülésében is hasznunkra válhat.

A testvérkapcsolat egyben erősítheti a megértés képességét, hiszen segít abban, hogy közelről ismerhessük meg tőlünk földrajzilag, kulturálisan, hagyományaikban vagy éppen kegyességükben távolabb álló emberek életét, szempontjait, gondolkodását.

A partnerségben gyarapodhatunk egymás infrastruktúrája és kapcsolatrendszere révén is. Legyen szó egymás szálláshelyeiről vagy akár zenei csoportjairól, gazdagodást jelent a másik fél számára is, ha élvezheti azok áldásait. Ha elérhető feltételekkel ellátogathatunk azelőtt ismeretlen vidékekre, ha csiszolhatjuk nyelvtudásunkat, vagy élvezhetjük korábban sosem hallott előadók szolgálatát.

A partnerkapcsolatban megtapasztalhatóvá válik az egymásért való lelki felelősségvállalás. Az egymásért mondott imádságok láthatatlan spirituális hálóként hordozzák közösségeinket.

Ugyanakkor a testvérkapcsolat ajándéka lehet az egymásért hozott anyagi természetű áldozatvállalás is. Nehéz időben, egy-egy káreset enyhítésére, egymás lelki otthonának felújítására vagy egyéb alkalomra meghirdetett gyűjtések kifejezhetik az összetartozást, az egymásért történő áldozatkészséget.

Mindez a testvérkapcsolat által megélt találkozás és együttműködés egyaránt jelenthet lelki, szellemi, élményekben és tapasztalatokban megélt gazdagodást akár az egyén, akár egy-egy csoport vagy a teljes közösség számára.

Projektek, amelyekben élővé válik a kapcsolat

TALÁLKOZÁSOK

A partnergyülekezetek szervezhetnek közös korosztályos táborozásokat gyermekek, konfirmandusok és ifjúsági csoportok számára. Ezek történhetnek „semleges”, harmadik helyszínen, vagy váltakozhat a házigazda-feladatkör a partnerségben részt vevő gyülekezetek közt.

Szerveződhetnek tematikus tanulmányi kirándulások, zárandokutak egymás területére vagy akár közösen harmadik célpontok irányába. Például utazhatnak magyarországiak Erdélybe német testvéreikkel vagy német földre az erdélyiek kíséretében.

Egymás megismerését és gazdagodását segítik azok a szakmai találkozások, amikor gyülekezetvezetők, presbiterek vagy éppen egyházzenészek kisebb csoportja látogat el a partnergyülekezethez, hogy megismerje az ottani helyzetet, találkozzon más struktúrákkal és feladatmegoldási modellekkel.

A nagyszabású találkozókon történő közös megjelenés is erősítheti a gyülekezeti szintű kapcsolatokat, például amikor a német Kirchentag, a Szélrózsa országos evangélikus ifjúsági találkozó, a bajor–magyar partnertalálkozó vagy a Föld Sója találkozóhoz hasonló nemzetközi fesztivál nyújt keretet a gyülekezetek között szerveződő együttlétnek, közös fellépésnek. Megvalósulhat ez a közös fellépés közös stand felállításával, együttes zenei produkcióval, játék szervezésével, és még számtalan módon.

A kezdetben a közösség szervezésében létrejövő kapcsolatok ápolásában azután nagy szerepet játszhat az egyéni kapcsolattartás, amikor a korábban szervezett formában egymásra találó emberek már egyénileg is keresik egymás társaságát, levélben, telefonon, az interneten, vagy akár személyes látogatások útján.

A találkozások különleges alkalma, amikor ez az online térben jön létre. Hiszen ma ugrásszerűen megnőtt azoknak a technikai lehetőségeknek a száma, amelyek különösebb idő-, erő-, és anyagi ráfordítás nélkül is lehetővé teszik a találkozásokat.

A SZOLIDARITÁS ANYAGIAKBAN IS MÉRHETŐ JELEI

Van, hogy a testvéri szeretet felkínált lehetőségekben nyilvánul meg. Néhány példa erre:

- A testvérgyülekezet tagjai számára gyógykezeltetés, üdülés vagy ösztöndíjas tanulmányok idejére kínált szálláslehetőség.
- A testvérgyülekezetből érkező táborozók költségeinek átvállalása.
- Alkalmi ajándécsomagok eljuttatása bizonyos alkalmakra, mint például a partnergyülekezetnél Mikuláskor tett látogatás alkalmával a gyermekek megajándékozása vagy a gyülekezet felnőtt tagjainak bibliaolvasó *Útmutató*val történő rendszeres ellátása.
- Gyűjtés szerveződhet egy-egy beruházás kapcsán, ami ha a teljes projekt összegéhez mérten jelképes összeg is, kifejezheti az összetartozást és az egymás irányában táplált szeretetet.

AZ ÖSSZEKAPCSOLÓDÁS JELEI

– Egymás hírlevelében megjelenhetnek üzenetek, tudósítások a közösséget éppen foglalkoztató kérdésekről. Készülhetnek közös videók, amelyek a saját online csatornán közzétéve hirdetik az összetartozást.

– Faültetés, akár a wittenbergi Luther-kertben, köztéren vagy a templom udvarán.

– Táblák, egyéb emlékeztetők kihelyezése, amelyek az összetartozást hirdetik, például a partnergyülekezet irányába mutató, annak földrajzi távolságát feltüntető útjelző vagy egy közös táborozás alkalmával együtt készített műalkotás, egy címer vagy egy képmontázs a gyülekezeti terem falán. Ezek mind arra emlékeztetnek, hogy valahol gondolkodnak ránk, és mi is imádkozhatunk értük.

Egy partnerkapcsolati szerződés rögzítheti azokat a kereteket, hangsúlyokat, amelyek az együttműködést keretezik. Egy ilyen dokumentum hosszabb időre olyan kordokumentummá válhat, amely akár generációkon is átívelő módon válhat az együttműködés jelévé.

Melyek egy jó kapcsolat építőkövei?

Elkötelezett emberek, akik a kapcsolat egy-egy részletét vállalni tudják. Aki tartja a kapcsolatot telefonon, levélben egy-egy kontaktszeméllyel a partner részéről. Vagy aki segít operatív kérdésekben, mint például kisbusz, autóbusz rendelése. Akik – külföldi partnerek esetében – a tolmácsolásban tudnak részt venni. Olyanok, akik otthonukat nyitják meg vendégek fogadására, vagy ötleteikkel gazdagítják a kapcsolatot. Ezeknek a személyeknek a köre jó esetben egyre bővíthet, attól függően, hogy mely közös projektekbe kerülnek bevonásra.

Érdeklődők, akik fantáziát látnak a partnerség kínálta lehetőségekben. Abban, hogy új embereket, tájakat és gondolatokat ismerjenek meg. Hogy utazzanak, tanuljanak, szolgálatot végezzenek.

A tervezés fórumai megeremtik, hogy a kialakult hagyományos formák mellett a kapcsolat mindig megújuljon, ne fáradjon el, hanem újabb ötletekkel, lehetőségekkel gyarapodjon. Akár a presbitérium, egy presbiteri szakcsoport vagy egy közös bizottság is lehet a közös építkezés fórumává.

Rendszeresen e célra elkülönített keret segíthet abban, hogy a hagyományra vált kialakuló programok megszervezése, az utak és tárgyi eszközök finanszírozása biztosítottá váljon.

A kapcsolatot serkentő tényezők

Egy kapcsolat formálódhat két nagyobb egyházi szervezet kapcsolatának részeként, ahogyan a finn–magyar, bajor–magyar vagy erdélyi–anyaországi partnerkapcsolatok is nagyobb összefüggést jelentenek helyi gyülekezetek testvérkapcsolatainak.

Lehet egy kapcsolat fókuszában valamely intézmény vagy szolgálati terület, például a gyülekezet fenntartásában működő iskola, óvoda. Ennek köszönhetően akár szakmai alapon is létrejöhet kapcsolat egy testvérintézménnyel, amely azután összekötheti a fenntartókat is.

Születhet egyházközségek közt testvérkapcsolat települések partnerkapcsolatából is. E két kapcsolat serkentőleg is hathat egymásra. Erősödhet mindkét kapcsolat azáltal, hogy a partnerség nemcsak települési szinten, hanem az egyházi közösségek életében is tetten érhető.

Gyülekezeti gyakorlatok és modellek

Misszió és spiritualitás – Kifelé nyitott
egyház

Házi csoportok gyülekezete

A budaörsi közösségépítési modell

ENDREFFY GÉZA

177

Szerkesztői ajánlás

A TÉMA MEGHATÁROZÁSA ÉS A CÉLCSOPORT

A történelmi egyházakra általában jellemző népegyházi keretek hazai evangélikusságunkat is meghatározzák. Egyre többször kerül azonban szóba különböző szinten zajló beszélgetéseinkben, hogy ezen keretek közül jó lenne kilépni, ha azok beszűkítenek vagy a megújulást gátolják. Ebben az újat fürkésző kutatásban fontos kérdés, hogy vajon van-e hazai egyházunkban olyan közösség, amely nem tipikusan népegyházi módon él, akiknek tapasztalata inspiráló lehet a megújulás vagy egyáltalán az életben maradás útját kereső gyülekezetvezetők számára. A budaörsiek története és pusztá léte igenlő válasz erre a kérdésre. És bár nem egyedüli, de a figyelemre méltó, remek példák egyike, amelynek tapasztalata gazdagíthatja gyülekezeteink közösségépítési terveit. Az alábbiakban Endreffy Géza lelkész ír tapasztalataikról.

Sefcsik Zoltán

Új korszak előtt állunk

MILYEN IGÉNYRE REFLEKTÁL?

Meggyőződéseim szerint új korszak küszöbén állunk, amelyben a népegyházi keretektől el kell szakadnunk – lezárul az a korszak, amikor ez működhetett. Vége annak az időszaknak, amikor a lelkész csinált mindent, és nem azért, mert nem tudna elvégezni mindent, hanem azért, mert a lelkész nyugodtan megterhelheti, sőt a közösség felnőtt hite miatt meg is kell terhelnie a gyülekezetét önálló feladattal. Minden tagnak úgy kellene látnia, éreznie az egyházi közösséget, ahogy az Első korinthusi levélben írja Pál a testről és tagjairól (1Kor 12,12-től): „Mert ahogyan a test egy, bár sok tagja van, de a test valamennyi tagja, noha sokan vannak, mégis egy test, ugyanúgy a Krisztus is...”

178

A másik ok, ami miatt új korszakként látom az előttünk álló közeljövőt, az az a sajátos lelkiesség a nyugati kultúránkban, amely szerintem belátható időn belül keresztényüldözés felé visz minket. Valahogy Isten azt helyezte a szívemre, hogy erre kell felkészítenem a közösségünket. (Akár az utóbbi időkben az igehirdetéseimre, akár bibliaórák vagy ifis felkészüléseimre nézek, ez nagyon hangsúlyos lett számomra.) Úgy látom, hogy lesz, aki meg fog tántorodni a hit dolgaiban, el fogja hagyni a gyülekezetet, mert annyira nem akarja csinálni. Egy olyan frontvonalra kényszerítő szellemi közegben vagyunk, amelyhez hasonlóan a Biblia is megszületett. Fel kell készülni arra, hogy felnőtté váljanak tagjaink a hitben egyénileg és közösségileg is, és meg tudják védeni magukat, meg tudjanak állni.

Hogyan?

AZ ÖNÁLLÓSÁG HÁTTERE – A VEZETŐI SZEMLELET

A zsidómisszióban régóta benne vagyok. Ez a szolgálat az utóbbi időben a kisebb keresztény közösségeké is. Régóta kapcsolatban vagyok ezekkel a nem népegyházi gyülekezetekkel, akik kényszerűen ezzel az ősi, kisközösségbe

szerveződő egyházszeleléttel élnek. Láttam, látom ezek hátrányait is, de meggyőző erővel mutatják, hogy mekkora ereje van a hívők összetartó közösségének. Ez az engem átitatott tapasztalat és az Első korinthusi levél idézetében jelzett teológiai meggyőződés hat át, s azt hiszem, ennek van olyan kisugárzása, sokszor talán akaratlanul is, amely meghatározza gyülekezetfejlesztő munkámat itt, Budaörsön is.

Az egyik legfontosabb újszövetségi szakasz e tekintetben számomra az ApCsel 6,1–7: megváltozik a helyzet, és a gyülekezet azonnal reagál, mert a legfontosabb, hogy szóljon az ige, és menjen, működjön az egyház önálló szolgálattevőkkel.

Megváltozik a helyzet, és a gyülekezet azonnal reagál, mert a legfontosabb, hogy szóljon az ige, és menjen, működjön az egyház önálló szolgálattevőkkel.

AZ ÖNÁLLÓSÁG KEZDETEI BUDAÖRSÖN

A budaörsi gyülekezetbe – akkor még szórványegyházba – kerülésemkor Diósdon laktunk négy évig. A gyülekezet területétől tíz kilométeres távolságból, egy harmadik emeleti lakásból jártam be, mint egy hivatalnok a munkahelyére.

Abban, hogy később aztán kisebb, *házi csoportokból álló gyülekezetté lettünk*, nagy szerepe volt az indulás ezen alaphelyzetének. Akkor volt a kezdeti nyomás amiatt, hogy semmink sem volt (gyülekezeti terem vagy iroda), hogy az otthonoknak, a szíveknek és a testvéreknek kellett megnyílniuk. Az első kis csoportot, a bibliaórát mi fogadtuk be. Ez a kör első renden a presbitériummal indult, pontosabban az anyagyülekezet, a budafoki egyházközség néhány presbiterével, köztük a felügyelővel.

Innentől ez meg is határozta a gyülekezet, mert bár ez a szerdai bibliaóra és pénteki ifi a később kialakított gyülekezeti terembe került, de minden más alkalom háznál van ma is. Azt lehet mondani, hogy a gyülekezet házi csoportjaiban él (hcs-nak nevezzük őket). A gyülekezeti istentisztelet tulajdonképpen különböző körök közös, Istent tisztelő találkozási helye. A presbitérium ezen csoportok képviselőinek testülete is egyben.

AZ ÖNÁLLÓSÁG ÖSZTÖNZŐJE – A LELKÉSZNEK NEM KELL MINDEN CSOPORTBAN OTT LENNIE

A kialakult házi csoportok természetéből fakadt, hogy a lelkésznek nem kellett mindenhol ott lennie. Például idegen test lennék egy asszonykörben vagy egy „Púderben”. Ez utóbbi egyébként a korábban Titoksza névvel futott kis kör, amelyet feleségem kezdett el évekkel ezelőtt. Saját ifjúkori naplója alapján keresett fiatal lányok számára fontos témákat, ebből merített kérdéseket, és beszélgetni hívogatta a konfirmandus lánykákat. Mindig voltak tízen-tizenketten, így találkoztak hónapról hónapra. Később a csoportot idősebb ifivezetők vették át. Tulajdonképpen a világi pszichológiának és a bibliai lélektannak egyfajta konfrontálása ez. Ebben a csoportban lényegi jellege miatt nem vehettem részt.

Persze volt és van, ahol ott kell lennem. Például az előbb említett kör férfi megfelelője a „Szerelőműhely”, amely a fiúk, férfiak köre, akikkel változó helyszínen találkozunk, ahol közös foglalkozásba kezdünk. Vagy a „Guruló tanítványok”, amely kezdetben csupa motortulajdonos férfi gyülekezeti tagból állt.

AZ ÖNÁLLÓSÁG FORRÁSA – AZ IGEHIRDETÉS ÉS AZ IGÉVEL TÖRTÉNŐ ÖNÁLLÓ FOGLALKOZÁS LEHETŐSÉGE

Az igének hangzania kell, mert ez teremt hitet és ez mélyíti el azt. Így meg kell találni annak a módját, hogy a közösségben való igehirdetés és igehallgatás miként folytatódhat tovább. A gyülekezet tanítása kapcsán új felismerésem, hogy *nem feltétlenül kell nekem mindig új dolgokat kitalálnom*. Vannak olyan jó könyvek, amelyeket kézbe lehet adni, és miközben a magam módja

Az igének hangzania kell, mert ez teremt hitet és ez mélyíti el azt.

szerint prédikálok ezek igei tartalmáról, a könyv gondolatmenete alapján a csoport is elmélyedhet önálló, belső munkával. Ilyennek találtam az utóbbi időben például Gyökössy Endre némely könyvét vagy dr. Jánossy Lajos *Az egyházi év útmutatása* című könyvét. Ebből az következik, hogy nagyon jó beszélgetések zajlanak a bibliaórán, mert mindenki hozzá magával az előre kihirdetett menetrend szerinti témához gondolatait.

AZ ÖNÁLLÓSÁG HELYES IRÁNYTARTÁSA – A MUNKATÁRSOK ÉS A MUNKATÁRSKÉPZÉS

Amikor az országos egyház meghozta a döntést, hogy a hitoktatásban csak az vehet részt, aki elvégezte a hitoktatói képzést, ez egyfajta krízishelyzetet okozott a gyülekezetben, de sikerült megoldani. Jelenleg nyolcan vagyunk olyanok (ebben benne van egy nyugdíjas lelkész is), akik megfelelő képesítéssel vagy folyamatban lévő képzéssel hitoktatást végezhetnek. Ebből hat főnek van is órája. A teológián képződő munkatársak között van egy második elhívásos testvérünk is: egy volt vállalkozó, aki pedagógusi diplomáját újra elővette, tanítóként folytatja munkáját, és közben elkezdte a másoddiplomás lelkészképzést. Nagyon nagy segítség ez nekem és a gyülekezetnek! Amikor püspökünk kérdezte, hogy szükség van-e segítségként segédlelkészre vagy hatodévesre, akkor jó volt tudni azt mondani, hogy nem, mert magunk szeretnénk „kitermelni” olyan lelkiséggel rendelkező szolgálattevőket, akik értik a budaörsi lelkületet is.

181

AZ ÖNÁLLÓSÁG CÉLJA – A SZOLGÁLNI VÁGYÁS

Nagyon nehezen indult el például a vasárnapi iskola. Ez a gyülekezet a hittanosokra áll rá, kérdés volt, hogy mit csináljunk a sok hittanos családjával. Volt egy időszak, amikor például minden istentiszteletünk egy kicsit családi istentisztelet volt – a gyerekek feladatokat kaptak, jöttek a szülők. Éreztük, hogy volna igény arra, hogy az együttlét „rendes istentisztelet” legyen, de akkor ki foglalkozik a gyerekekkel, hiszen ők nem tudnak végigülni egy vagy másfél órát. Ekkor jelentkezett két presbiterünk, akik aktív pedagógusok voltak. Azzal az ötlettel álltak elő, hogy mi lenne, ha ők levinnék a gyerekeket a másik szobába, és addig foglalkoznának velük. Ez megint olyan helyzet volt, amelyet meg kellett oldani, mint az ApCsel 6-ban, mert a gyülekezeti életnek mennie kellett előre. Azóta azt csinálom, hogy azt mondom a gyülekezetnek: Nézzétek, itt van egy helyzet, mit csináljunk? Mert én nem tudom egyedül megoldani...

Máskor például valaki megkérdezte, hogy ki foglalkozik a sok iratterjesztési könyvvel. „Én ott elől vagyok, úgyhogy nem tudom” – mondtam félig tréfásan. Erre ők elvállalták, hogy majd foglalkoznak ezzel. S ha már hamarabb

jönnek, köszöntik az embereket, megmutatják az újonnan jövőknek az énekeskönyvet, énekeket, a liturgiai rendet. Így született az „ajtónálló asszonyok” szolgáló köre.

„Én ott elől vagyok,
úgyhogy nem tudom”

Vagy egy harmadik jó példa erre a közel-múltból, amikor a járványidőben a gyülekezetek revitalizációja lett a nagy kérdés mindenki számára. Ősszel, amikor már nagy volt a nyomás mindannyiunkon, a vasárnapi igék kapcsán sokszor szóba került, hogy a keresztény embernek az önmaga körüli forgása helyett a másokért való szolgálat felé kell fordulnia. Ennek kapcsán „magától” összeállt egy vadonatúj diakóniai házi csoport, akik nem sokkal később már karácsonyi ajándékokat vittek ki, bevásároltak a rászorulóknak, és általában irányítják a diakóniai munkát. Például van több idősebb gyülekezeti tagunk, akik még fával fűtenek; amikor megérkezett a tüzelő, ez a csoport rögtön elkezdett szervezkedni, szóltak például a férfikörnek, a „Guruló tanítványoknak”. Érdekes, hogy amikor ősszel ezek az igék adattak vasárnapi alapigeként, nekem nem kellett mondanom, hogy „Mi lenne, ha alakítanánk egy ilyen kört?” – hiszen én magam sem tudtam, hogy ez lenne a megoldás. Magától szerveződött, az ígére válaszként...

Milyen csapatot igényel ez a modell?

Az, amilyen a mai budaörsi gyülekezet, annak is köszönhető, hogy Garádi Péter volt mellettem a gyülekezet felügyelője. A legfőbb szerepe abban volt, hogy mérhetetlen szeretettel és tisztelettel minden vasárnapi istentisztelet után volt építő megjegyzése, de kettőnk szövetségéből „kifelé” mindig úgy kommunikált, hogy én vagyok a lelkes, akire hallgatni kell, enyém az ige, a lelkiség ügye. És ebben a közegben lelkésszé válni nagy dolog volt. Olyan fokú bizalommal volt irányomban, amit nem is értek... Én ebben nőttem fel. Az Isten kegyelme, hogy ő volt mellettem, és együtt tudtunk munkálkodni.

Felügyelői ciklusa vége felé, utolsó éveit például azzal töltöttük, hogy kiválasztottunk két embert mint remélt, lehetséges utódokat, és elhívtuk őket a reggeli találkozásainkra. Ugyanis minden hétfő reggel találkoztunk

hat órákor, és imádkoztunk, beszélgettünk. A tizenhét év alatt alig néhány-szor maradt el ez az együttlét. Azt hiszem, ennek is köszönhető, hogy ilyen élő lehet a gyülekezetünk: olyan felügyelő kell, aki szíve mélyéig és ideje, energiája javával a gyülekezetben élt, és a lelkész társa akart lenni.

Milyen buktatók lehetnek ezen az úton?

Az, hogy ki lesz csoportvezető, teljesen lelkési kontroll alatt van. Őket küldtem el a teológiára. Probléma lehet viszont például az, hogy a lelkes csoportvezetők, szolgálók könnyen túlterhelik magukat, veszélyezteti őket a kiégés. Nagyon igyekszem figyelni rájuk: ők szinte egy új kis közösség a gyülekezetben belül, akikre meg kellett tanulnom külön odafigyelni pásztori lelkülettel.

Egy másik nehézség lehet, hogy mivel a házi csoportok nem feltétlenül egy korosztályt fognak össze, olykor nehéz az együtt maradás, illetve a békés különválás. Volt is már olyan kör, amelyikért egy kicsit izgultam: az asszonykörből kivált egy rész, és hogy ne mondják azt, hogy „csak mi vagyunk az asszonykör”, terelgetnem kellett a folyamatot, de hála Istennek, sikerült ezt szelíden jó mederben tartani. A csoport egyik felében azok voltak, akik klasszikus bibliaórák, akik módszeresen könyveket vesznek végig, igeszakaszokat tanulmányoznak tervszerűen. A másik fele egy kicsit fiatalabb generációs asszonykör, akik inkább beszélgetnek, politizálnak, ígét olvasnak – van fél éves terv, de nem feltétlenül van meghatározva szigorúan előre a menete. Egy kicsit másképp élnek meg az együttlétet, ami valószínűleg a munka miatt is így van, hiszen ők dolgozó asszonyok, negyven és hatvan év közöttiek. Ők megalakították a második asszonykört.

A házi csoportoknál érdemes megemlítenünk azt a szemléletet, hogy bárki befogadhatja a házi csoportot. Ez azt jelenti, hogy nem a testi megvendéglést – természetesen az asztalon egy-két falat így is mindig van –, hanem a lelki töltekezés lehetőségét helyezzük a középpontba. A vendéglátó

bárki befogadhatja
a házi csoportot

így nem étellel készül, hanem lelki tartalommal. Így a kevésbé tehetősök sem érzik magukat kellemetlenül.

A sokszínűség gazdagság, és örömömre van, de a többféle kegyességi lelkületet olykor, „mint pásztor a botjával”, helyre kell igazítani. Amikor egy „bárány” nagyon előreszalad, egyénieskedése káros lehet családjára vagy a közösségre; ilyenkor egy-egy beszélgetés keretében közbe kell avatkozni.

Zárszó

HOSSZÚ TÁVÚ EREDMÉNYEK

A kicsiny magból kinőtt közösségünk házi csoportjai összetartó erőt jelen-
tenek újonnan betérőknek, ifjaknak és időseknek, friss házasságuknak
örvendőknek vagy éppen frissen gyászukkal birkózóknak. Helyet adnak az
ige tanulásának és a közös szolgálatnak. Sokféle kegyességu ember található
a gyülekezetünkben: az ortodox lutheránus és a Hit Gyülekezetéből hozzánk
átjött család. A kis közösségek önállóak, de együtt, közösen figyelik és
követik Urunkat. Egy gyülekezet vagyunk.

Összeállította Sefcsik Zoltán

Lelkigyakorlat a szentendrei gyülekezetben

HORVÁTH-HEGYI OLIVÉR

A téma meghatározása, indoklás

Az érintettség okán

Azt mondják, szerencsés az az ember, aki megtalálja a helyét. Helyét a nagyvilágban, településén ugyanúgy, mint otthon, a felesége mellett, a gyermekei között, és helyét a hivatásban. És a helyeit. Én megtaláltam. Elég régen. Helyemet és helyeimet is. E kettő között észreveszem a kapcsolatot. A „helyemen vagyok” élményt helyekhez kötöm. *Jó helyekhez.* Ezek a helyek attól lesznek jók, mert ott Isten jelenléte intenzív, óráról órára megtapasztalható kora reggeltől késő estig, és mert visszahívnak. Ott minden jó. Még a nagy harcok és viharok is. A némaság és a szóömlés is. De nem érzem magamat szerencsésnek. Áldott az az ember, aki megtalálja helyét és helyeit a világban. Ezért az áldásáért érdemes élni – mondom magamnak és mondom másoknak.

Elkötelezettje lettem ezeknek a jó helyeknek. A lelkigyakorlatnak. Szükségem van arra, hogy részt vegyek rajta. Megtiszteltetés, ha vezethetem. És bevallom, jó tíz év után elemi szükségem van arra, hogy vezessem, és megtiszteltetés, ha részt vehetek rajta. Mert lelkigyakorlatokon másokat vezetni időközben lelkeszi munkám egyik célja, lelkigyakorlatokon feltöltődni pedig az életben és felszínen maradásom feltétele lett.

Áldott az az ember,
aki megtalálja helyét
és helyeit a világban.

Szentendrén és környékén végzett lelkészi szolgálatom szerves részévé vált évente öt-hat lelkigyakorlatot tartani – néhány szükségszerű kivételtől eltekintve – monostorok, kolostorok vastag, megszentelt, beimádkozott falai között. Vallom, hogy minden lelkigyakorlatot vezető személyiségével, hitével, stílusával, kegyességével együtt eszköz Isten kezében. Tükrök által így tekintek magamra. De igazság szerint öt kellene megkérdezni, mit művel ez a lelkész... Most mégis a szolga szemével láttatom a lelkigyakorlat gyakorlatát a lelkigyakorlat kipróbálására nyitott szolgák számára.

Milyen igényre reflektál?

A tapasztalat prioritás

Gyülekezeteink *hagyományos tagjainak* hitéleti karaktere rendkívül színes. Kívülről, olykor belülről látjuk egymást, és találunk mindenféle embert, akiket lefestünk és elnevezünk: az unalmas szürke, a jéghideg kék, a melegséget sugárzó barna, a narancsos-vörösesen izzó, a megbízható fehér. A lelkész kap hideget is, meleget is. Nyájunkhoz tartoznak a tartózkodók éppúgy, mint a mindig mindenben hadra foghatók, a mozdíthatatlan őskövület evangélikusok és a néhány évente megújulásra vágyók egyaránt. Ők a *nyáj* egyik része. Gyülekezetünknek vannak nem hagyományosan gondolkodó tagjai – vagy

186

A tapasztalat érintkezés útján történő felfedezés

még nem tagjai –, akiket most ne színükről, hanem állapotukról nevezzünk el. Ők általában a *frissek*, de mindenképp frissebbek, mint a bázisközösség. A frissek, akik területünkre költöznek, friss felnőtt konfirmandusok, friss hittanos családok, friss házások, friss áttérők, és most vegyük ide friss ifjainkat is. Ma már inkább az igaz, hogy aki egy evangélikus közösséghez közeledik, azt többnyire nem a vallás, nem a katekézis, a liturgia, még kevésbé a lutheri hagyományok érdeklik, hanem *istentapasztalatokra* éhes.

A tapasztalat érintkezés útján történő felfedezés, amelynek birtokában egyszerre van jelen a tudás és a közvetlen érzékelés. Istent a tőle kapott képességeink segítségével érzékeljük. Lábujjhegyen járva, képességeink gyakorlása által, szellemi adottságaink használatával tapinthatjuk ki Isten személyét.

Egy gyülekezet krisztusi érettségét az is mutatja, mennyire képesek a hagyományosak és a frissek együtt kitapintani a személyes Istent. Isten empirikus módon való megismerésének egyik lehetséges formája a *lelki-gyakorlat*. Praxisomban a lelki gyakorlat nemcsak épít a régiek tudására és az újak empirikus éhségére, hanem támaszkodik a hagyományosan gondolkodók bibliaismeretére és az újak kíváncsiságára. A lelki gyakorlat az a hosszabb, együtt töltött idő, amikor lelkésként átélem, hogy gyülekezetünk hagyományos és friss tagjai együtt kapják meg az istentapasztalás ajándékát. Gyülekezetünk életében ennek felbecsülhetetlen értéke – hasonlóan az imakörhöz, a közösen vett úrvacsorához, a hitmélyítő beszélgető körökhöz – abban mutatkozik meg, hogy az egyháztagoknak és a szimpatizánsoknak spirituálisan közük lesz egymáshoz.

Honnan ez az istenéhség?

Kimondott vagy még kimondatlan, de valós igényként figyeltem meg, hogy a mieink nem elégszenek meg egy istentiszteleti, balatonszárszói gyülekezeti hétvégés, énekkaros, bibliaórák vagy efféle *átmeneti élménnyel*. Akik ennél többre vágnak, Isten dolgaival másképp is szeretnék tágítani és betölteni gondolkodásukat. Keresik, hogyan tudnak a lehető legmélyebben érintkezni azzal, akit meg akarnak tapasztalni, és aki életükre hosszú távú hatást gyakorol. Az átmeneti élmények keretei helyett új kereteket keresnek, hogy a *találkozás* maradandóbb legyen. Aki valamit is megértett az evangéliumból, vallja, hogy az istentapasztalás ajándék. Megszerezhetetlen, de megkapható. A lelki-gyakorlatot választó testvérek vagy konkrét gyülekezeti csoportok, esetleg mesterségesen, lelkeszi irányítással létrehívott kisközösségek olyan spontán folyamatnak akarják magukat átadni, amelyben megszólítottnak érzik szellemüket, lelküket.

Évek óta általános véleményként hallok a megszólítottság első kritériumát: a külvilág kizárása nélkül képtelenség elcsendesedni és behatóan foglalkozni magammal, a belső hanggal és az Úristen hangjával. Az emberek szeretnek kiszakadni az unalmasból és fárasztóból. Szeretnek csendben lenni. Szeretik a természetközelséget és az egyszerűséget. Szeretik, ha nem kell mással foglal-

kozni, de velük foglalkoznak, és foglalkoztatják őket. Szeretik a nem minden napit, de nem feltétlenül kérnek az extravagánsból és az egzotikusból.

Az általam vezetett lelkigyakorlatok a nem mindennapit tudatosan kínálják az elkülönített tér és a megszervezett idő metszetében. Töreksem a tudatos ki- és elszakításra. Szentendrétről, családtól, telefontól és laptóptól, mert az

A lelkigyakorlat más,
mint a klasszikus
csendesnap

elmúlt évek lelkigyakorlatai tucatjával hozták elélem az ezért hálás és békés arcokat. A lelkigyakorlat más, mint a klasszikus csendesnap (amelyre külön is szeretnék kitérni), más, mint amit protestáns hagyományaink éltettek az utóbbi év-

századokban. Ezt a mást szeretem megragadni, mert az elmúlt tizenhárom évben azt láttam, hogy ez újszerű. Az egyszerű, az alapvető, az evidens újszerű. Most ennek a reneszánszát éljük, kezdjük élni.

Fogalmi tisztázás

Csendeshétvége vagy lelkigyakorlat?

Bárki joggal felteheti a kérdést. Protestáns hagyományaink a *csendes* előtaghoz kapcsolódó *nap*, *hétvége*, *hét* szavakhoz szoktattak. Én is ezen nőttem fel. Mindig kedves műfaj marad, amelynek a szentendrei gyülekezetben is helye van. A klasszikusan áhítatokból, éneklésekből, előadásokból és kiscsoportos

A lelkigyakorlat az
imádságot helyezi
előtérbe

beszélgetésekből álló igei alkalmaknak, ahol sok esetben vendéglelkészek, laikus igehirdetők szolgálnak.

A lelkigyakorlat ettől eltérően nem az ígét, hanem az imádságot helyezi előtérbe a személyes istentapasztalás hangsúlyával. Ez nem jelenti az ige mellőzését, hiszen, mint látni fogjuk, vannak bibliai lelkigyakorlatok is. De a lelkigyakorlat lényegesen több csenddel dolgozik, időt engedve a Lélek megérkezésének. A lelkigyakorlat kevésbé támaszkodik az ember elméjére, sokkal inkább a szívre és annak rezdüléseire, válaszaira. Kevésbé az igemagyarázatok, bizonyosságtételek vezetik a résztvevőket. Inkább a fentiekben említett tapasztalás útján

az elmélyült imádságos órák, szilenciumok, szerzetesi imaórák ereje hat Isten szentséges jelenlétében.

Egy csendeshétvégeének vannak csendes részei, a lelkigyakorlatnak vannak nem csendes részei. A csendeshétvége a hétköznapiakhoz képest kevesebb szóval, a lelkigyakorlat még kevesebb szóval szeretne Istenről beszélni.

Személyes életemben e kettőt úgy különböztetem meg, hogy míg a csendeshétvégen hallottak engem inkább elgondolkodtatnak, elindítanak, útravalóval látnak el, addig a lelkigyakorlat az ott és akkor igényével segít el Isten nagyon konkrét megtapasztalásához.

Hogyan valósul meg a lelkigyakorlat, és kiket céloz meg?

Előkészületek

A lelkigyakorlat a vezetőtől többletenergiát, állandó éberséget, tiszta fejet, gyors reakciókat igénylő műfaj. Érdemes jól felkészülten és kipihenten megérkezni. A gondos előkészületekre ne sajnáljuk az időt, megtérül!

Egy-egy új téma kidolgozása, végiggondolása, megtervezése és papírra vetése, a meghívólevél megfogalmazása, a napirend összeállítása, a rendházzal, kolostorral történő egyeztetések, levelezések, a gyülekezet tájékoztatása, valamint az eszközök (filcek, csomagolópapírok, fénymásolatok, cetlik, filmrészletek, képek, illusztrációk, projektor, énekek stb.) előkészítése, beszerzése nekem 8-10 órát vesz igénybe. Ha a téma kidolgozott (kiskonfisok, felnőtt konfirmandusok), ennek fele is elég. Ha nagyon alapos vagyok, és a lelkigyakorlaton résztvevőkkel szeretnék telefonon vagy személyesen negyedórát beszélgetni, hogy képből legyenek a rám bízottak pillanatnyi helyzetével, az további három-négy óra. Ez utóbbi mindig hálás feladat.

Az előkészületekhez tartozik az egyéni elcsendesedés. Imádságos lelkület nélkül senki se kezdjen lelkigyakorlatot szervezni. Imádkozni magamért, azokért, akik ott lesznek, a házban lévőkért olyan, mint amikor vizet öntök a pohárba. Ha nincs pohár, szétfolyik minden.

Időbeosztás

Az általam vezetett lelkigyakorlatokra jellemző az alapos időbeosztás. Ez talán nem minden lelkészhez áll közel, én így tudom tartani a kereteket. A rendelkezésre álló két nap szoros, de talán a sok mindenre tekintettel kialakított napirend biztosítja a lehető legtöbb tartalmat. A szilencium nálam a teljes csendet jelenti addig, amíg fel nem oldom. A szilencium időtartamát minden esetben előre jelzem. Amennyiben a kolostor kertjében, a monostor arborétumában van a csendséta, a végén erős hangú csengő szólal meg.

Csoportonként némileg változnak az arányok, amelyekre később konkrétan utalok, de a szécsényi ferenceseknél, a bakonybéli bencéseknel, a kismarosi ciszterci nővéreknél (az imaórák beosztásának kisebb különbségével) alapvetően így néz ki egy lelkigyakorlatos hétvége:

Péntek

- 17.30 Indulás a templomtól
- 19.00 Érkezés, elhelyezkedés
- 19.30 Vacsora
- 20.30 Kompletórium
- 21.00 Csendes beszélgetés, pihenés

Szombat

- 6.15 Ébresztő
- 6.35 Reggeli zsolozsma/laudes a szerzetesekkel
- 7.00 Reggeli
- 8.00 Első elcsendesedés – „Hogy vagy?” kör és a téma bevezetése
- 8.45 Szünet
- 9.30 Második elcsendesedés – bibliai igével – szilencium
- 10.30 Szünet
- 11.00 Harmadik elcsendesedés – megosztás, kiscsoportos beszélgetés
- 11.45 Szünet
- 12.00 Déli imaóra a szerzetesekkel
- 12.30 Ebéd
- 13.15 Kötelező csendespihenő – szilencium

14.00 Negyedik elcsendesedés – változó
15.00 Szünet
15.30 Ötödik elcsendesedés – változó, de többnyire találkozás a kolostor lakóival vagy egyéni feladat kiscsoportos megosztással
16.30 Szünet
17.00 Vespera a szerzetesekkel
18.30 Vacsora
19.00 Szünet
20.30 Vigília a szerzetesekkel
21.00 Csendes beszélgetés, pihenés

Vasárnap

6.40 Ébresztő
7.00 Laudes
7.30 Reggeli
8.30 Felkészülés az istentiszteletre
9.15 Szünet
10.00 Igeliturgia, igegondolatok, úrvacsora
11.00 Szünet
11.15 Zárókör, morzsaszedés
12.00 Déli imaóra a szerzetesekkel
12.30 Ebéd
13.15 Elköszönés, hazautazás

Körvonalak

A lelkigyakorlatot lehet választani, és a lelkigyakorlat választhat minket. A lelkigyakorlatra el lehet menni, és a lelkigyakorlatra elvihetnek. Óvatosan fogalmazok akkor, amikor a „Ki, miért és hogyan vesz részt egy lelkigyakorlaton?” kérdésekre írom a válaszokat. Éves munkatervünkben évek óta helye van legalább öt lelkigyakorlatnak, amelyeket azonban szerencsés, ha egy gyülekezetben nem csak a presbitérium fogad el egyhangúlag.

A célcsoportoknak, konkrét közösségnek szervezett lelkigyakorlat és a sponzán jelentkezőkből összeálló lelkigyakorlat teljesen más megközelítést igényel.

Akiket viszek

Nálunk az előbbihez tartoznak a fiatal konfisok, a felnőtt keresztségre és konfirmációra készülők („fekósok”), a presbitérium és óvodánk (Szentendrei Evangélikus Zenei Óvoda) munkatársai. Őket viszem. Soha senkinek nem teszem kötelezővé, de ez gyülekezetünkben mára már természetes. Meg kellett tanulnom, hogy figyelmet fordítsak arra, hogy egy konfiscsoport indításakor, új munkatárs érkezésénél, új presbiter szolgálatba állásakor a lelkigyakorlatot megemlítsen.

A következő bekezdésekben a szervezett lelkigyakorlatos csoportok legfontosabb sajátosságaira térek ki.

Fiatal konfirmandusok

Gyülekezetünkben a konfirmációi felkészítés hatodik osztály szeptemberétől hetedik osztály pünkösdjéig tart. A konfirmációs vizsga (bizonyágtétel) előtti hetekben szoktam elvinni a fiatalokat lelkigyakorlatra. Addigra mögöttünk van legalább négy kirándulás, két templomban alvós hétvége és az első év csapatépítő alapozása utáni második, tematikus, ismereteket átadó év, benne a bizonyágtételre való felkészüléssel. Elég érettnek tartom a mai tizenhárom-tizennégy éves korosztályt egy ilyen komoly hétvégéhez.

A konfirmációs lelkigyakorlat intenzitásában különbözik a felnőtteknek szóló alkalomtól. Jóval több mozgással (közös nagy séta, erdőjárás, egyéni barangolás), több szabadidő és beszélgetés beiktatásával, kevesebb késő esti programmal lehet figyelmüket és érdeklődésüket fenntartani. Ez a korosztály nagyon szereti, ha szerzetesekkel, novíciusokkal ülhetnek egy körben, hallgatva a szerzetesek mindennapjairól szóló történeteket, így annak már fix helye van a programban.

A fiatalok esetében pénteki megérkezésünktől vasárnapi indulásunkig szekrényem mélyén őrzöm telefonjukat. Mindet. Ezt már a lelkigyakorlat tájékoztató levelében jelzem a szülőknek, felajánlva az én telefonom korlátlan használatát. Természetesen senki sem szokta elkérni a telefonomat, a szülők pedig hálásak ezért a nem mindennapi döntésért.

Felnőtt konfirmandusok

Ha szabad ilyen írnom, ők a kedvenceim. A felnőtt keresztségre és konfirmációra előkészítő (feko) csoportban minden évben nyolc-tizenkét fő szokott lenni. Húsvét hajnaltól visszszámolva tizenöt alkalmas felkészítést tartok nekik egy-másfél órás foglalkozásokon, általában szombat este. Időt szoktam szánni a kérdésekre, hozzászólásokra – nagyjából a rendelkezésre álló időkeret felét –, illetve a négy hónapos intervallumban két teljes alkalmat kínálok fel a kérdésekre, bizonytalanságok megosztására, teológiai felvetésekre, amelyek nincsenek benne a felkészítés anyagában. A húsvét hajnali istentiszteletet megelőző hónapban mindenkivel személyesen leülök, és általában egyórás beszélgetésben gondoljuk végig, mi történt vele, milyen változás állt be hitéletében, hol tart Krisztussal megélt kapcsolatában, vannak-e kételyei, és valóban szeretné-e a keresztséget és/vagy a konfirmációt. Mindezt azért tartom lényegesnek leírni itt, mert a böjt második felére ütemezett lelkigyakorlat idejére egy fekosnak sok-sok személyes, közvetlen élménye lehet lelkészével és nemrég megismert csoporttársaival. Ez bátorít engem, hogy elvigyem őket egy nagyon személyes helyre – Szécsénybe vagy Bakonybélbe –, ahol velük tudok a legmélyebbre menni.

Mi az, amit másképp szoktam csinálni? A lelkigyakorlat témája a nagycsütörtöki események. A fekos szombat hajnalt öt órakor lábmossással kezdjük, így készülünk a húsvét hajnali konfirmációra. Ez meghitt, komoly alkalom, az ő lelkigyakorlatuk szerves része, amelyre már hetekkel korábban készülünk, így nem éri őket váratlanul. (A lábmosság pszichológiájáról külön értekezést lehetne írni.)

A fekosok élni szoktak a külön beszélgetés lehetőségével, így a programot is úgy kell összeállítanom, hogy rövidebb, húsz-húsz perces négy szemközti leülésekre is sor kerülhessen.

Presbitérium

Presbitériumunk életét már el sem tudnánk képzelni az évenként egyszeri elvonulás nélkül. Szinte minden presbiternek újszerű volt együtt lenni két napon át úgy, hogy a lélek dolgaival foglalkozunk. Az első években azt gondoltam, hogy a kuriózum varázsa elmúlik, és a részvétel nehézkessé válik.

Ritka kivétel, hogy nincs ott valaki. Mindig mindenki várva várja ezt a hétvégét, amelyet éves munkatervünkben szintén rögzítünk.

A presbiteri lelkigyakorlat a legbiblikusabb. Itt mindig egy hosszabb bibliai történeten vagy történetfüzéken haladunk végig. Ők kapják a leghosszabb szilenciumot, általában ötven perc és másfél óra között. Mély hitű, harcedzett keresztények, akikkel jól lehet dolgozni, és akik kifejezetten igénylik a lelkigyakorlat vezetett részeit. Ők ismerik a legjobban egymást, hátuk mögött van sok megoldott probléma, átbeszélt helyzet, így az őszinte megnyilvánulás is könnyebben megy.

Lelkeszi szolgálatom különleges helyzete, hogy a lelkigyakorlaton számukra is az lehetek, aki a gyülekezet többi tagja számára: lelkipásztor. Nem a presbiteri ülés levezető elnöke, az információkkal rendelkező pap, hanem szó szerint lelkesz.

Az esti közös nagy beszélgetések velük húzódnak el leginkább, a beszélgetés végére sokszor már közelebb vagyunk a hajnalhoz. Ez nálunk így alakult ki. Persze ez nem a követendő példák sorát erősíti. Ezen talán változtatnunk kellene.

Az óvoda munkatársai

Óvodánkban minden munkatársunk egyformán fontos. Nem teszünk különbséget dajka és óvodapedagógus, gazdasági vezető és pedagógiai asszisztens között. Egyenrangúak vagyunk. Ez a szemlélet nagyban segíti az óvoda munkatársainak szervezett lelkigyakorlatot, hiszen ha a hierarchikus modell szerint szerveznénk intézményünk hétköznapi életét, az óhatatlanul nehézséget okozna, például egy ilyen hétvégén.

Ők a legvidámabb, legfelszabadultabb tizenhárom fős csapat. Nagyon szeretnek együtt lenni, pedig a hét öt napján egy térben dolgoznak. Rendkívül jól ismerik egymást, ovink évek óta nagyobb konfliktus nélkül működik.

Itt érzem leginkább a kontrasztot a kötött és kötetlen órák között. Ezért is ez a lelkigyakorlat tartalmazza a legtöbb beszélgetést. Triókat alkotok, így a rendelkezésre álló idővel jobban tudok gazdálkodni. A triókat cserélgetem. Egy összeszokott csapathoz ez nem jelent problémát.

Ezek a személyes isten- és életélmények megosztására alkalmas kis csoportok sok esetben csálnak könnyeket az arcokra, még óvó bácsink arcára is.

Megtérési élményekről is innen van a legtöbb példám. Az óvodánkba felvett munkatársak kiválasztásának erős szempontja a keresztény gondolkodás és életvitel, de mindenki más és más lelki szintet elérve lesz munkatársunk. Feladatommak és kötelességemnek érzem a gyülekezet óvodájában dolgozókat Krisztushoz vezetni. Isten munkájának óriási eredménye, amikor ezt engedik.

Ugyanakkor a függőségi viszony (fenntartó–munkavállaló) miatt ez a legérzékenyebb hétvége. Soha semmit nem kérek tőlük, hanem ajánlom, felkínálom nekik. Volt olyan, hogy hárman-négyen akár fél napra is kivonták magukat a közösségből. Ha ilyennel találkozom, mindig négy szemközt reflektálok, megértéssel és segítő szándékkal.

Rengeteget éneklünk, ami a többi lelkigyakorlatra nemigen jellemző, és velük vagyok a legtöbbször csendben. A kettő egyensúlyával próbálom biztosítani magamat és őket.

Őket viszem a legkevesebb szerzetesi imaórára. Ezt részben az időhiány miatt teszem.

Akik visznek

Eljutottunk oda, hogy gyülekezeti tagok is kezdeményezik a lelkigyakorlatot. Ők azok, akiknek – kérésükre – adventi vagy böjti időben hirdetek meg egy lelkigyakorlatot. Persze ez nem volt mindig így, de mára gyakorlattá vált.

Ide bárki jöhet. A létszámot tizenöt főben szoktam maximálni. Kifejezetten hangsúlyozom, hogy ha tehetik, a házastársak együtt jöjjenek, mert nagy erők érkehetnek a házasságba, ha egy időben kapják meg a megérintettség ajándékát és közösen tapasztalják meg Isten szeretetét. Már a lelkigyakorlatot megelőző két hónapban törekszem meglátni és megszólítani azokat, akiknek szüksége lehet az elvonulásra.

Akik a lelkigyakorlatot választják, konkrét célt megfogalmazva indulnak el otthonról. Szeretem megtudni, ki milyen csomaggal érkezik, hogy fókuszait mat ennek alárendelve alakítsam ki.

Ők a legfegyvelmezettebb közösség. A legtöbb önálló feladatot nekik tudom adni. Szépen dolgoznak magukon, mély áhítatban és imádságban töltenek

időt Istennel. Velük minden szerzetesi imaórán részt veszek. Náluk az ebéd utáni pihenés és az éjszakai alvás is napirendi pont.

Katonásnak tűnhet, de a valóságban mégsem az, mert minden nagyon tudatosan következik egymás után, ami biztonságot ad a résztvevőknek. Ők is szabadságot kapnak arra, hogy adott esetben kihagyjanak egy-egy órát, de ez egyáltalán nem jellemző.

Közös vonások

Számos közös vonás is található a különböző lelkigyakorlatok szabályaiban, az évek alatt kialakított szokásokban, a hétvége megtartásában.

Ahogy azt az időbeosztásnál láthattuk, általában péntek délután indulunk és vasárnap késő délután érkezünk vissza. Ennyi időt még odaszánnak az emberek. Amikor hosszabb lelkigyakorlattal próbálkoztam, kudarcot vallottam. A mélyreható, tartalmas és feszes napirend szintén a két teljes nap mellett szól, bár fél nap ráhangolódás, majd három teljes nap lényegesen hatékonyabb lenne. Még nem hirdetek meg ilyeneket, de talán egyszer majd ennek is eljön az ideje.

Igyekszem úgy szervezni, hogy minél többen utazzanak együtt, hiszen ennek összekovácsoló ereje van. A vidámság és a visszafogottság egészségesen keveredik a hétvégén.

Gyakran hallunk nagyon személyes és mélyből felszakadó történeteket, látjuk, tapasztaljuk egymás esendőségét, küzdelmét. A titoktartás kötelező. A lelkigyakorlaton elhangzottakat nem adjuk tovább, még azoknak sem, akikkel egy fedél alatt élünk. Ezt már az elején határozottan le kell szögezni, ugyanis ez biztosítja a biztonságot jelentő közeget.

Íratlan, de kimondott szabály, hogy telefont, laptopot senki se használjon.

Milyen csapatot igényel?

A stáb

Az én lelkigyakorlatos történetem merőben eltér a klasszikus úttól. Egyedül szoktam vinni a csoportokat, amit inkább megszoktam, mint tudatosan felvállaltam. A kezdetek kezdetén nem sikerült magam mellé venni társat, így a szervezésen kívül egy emberként viszem a vállamon a hétvégéket. Szerettem ezt a munkamódszert, de tisztában vagyok vele, hogy törékeny.

Jónak tartom, ha van egy másik, lelkileg érett, emberekhez értő, a csoport által elfogadott bizalmasunk, akivel együtt tudunk imádkozni, együtt tudjuk vinni a lelkigyakorlatot. Ő lehet egy-egy rész felelőse, adott esetben besegíthet a lelkigondozói beszélgetésekben, elcsendesedések tartásában, kiscsoport vezetésében.

Szerencsés, ha a meghívólevél kiküldését, a válaszok rendszerezését, az előzetes tájékoztató gondozását, a jelentkezéseket, a részvételi költségössze gyűjtését, az utazás koordinálását, az étkezéseket ugyancsak valaki más vállalja. Ő lehet a lelkigyakorlaton az időfelelős, az apró-cseprő problémákra, kérésekre, igényekre választ adó munkatárs. Ez már a második ember.

És jó, ha rajtunk kívül látens, harmadik emberként kis stábunk része a lelkész lelkigondozásáért felelős lelkivezető, aki az „utómunkában” vesz részt: a lelkész lelkigyakorlaton szerzett sebesüléseit, ott kapott terheit meghallgatja, és foglalkozik azokkal, az örömöktől, a vezetéstől, a sűrű spirituális élményektől megfáradt lelkész számára nyugodt, felelősségmentes, szeretetteljes közeget biztosít.

Milyen buktatók lehetnek?

Amit érdemes előre átgondolni

Saját élmény

Nehezen tudom elképzelni, hogy egy lelkész, gyülekezeti munkatárs úgy vezessen lelkigyakorlatot, hogy ő maga még nem vett részt lelkigyakorlaton. A tájékozódás és a tanulás legfontosabb fázisa az előkészület. Harmadéves teológusként találkoztam először a szécsényi ferencesekkel. Kolostorukban

három napot töltöttem. Ez volt az első találkozásom valami egészen mással, mint amit megszoktam. Utána évente egy-két alkalommal megfordultam náluk, ordinációm óta pedig lelkész barátaimmal minden évben elmegyünk Bakonybélbe, ahol két napot töltünk. A tapasztalatok, módszerek, megközelítések évről évre alakították és most is alakítják lelkigyakorlatos munkámat.

Tapintat, ráhangolódás

Amikor először szerveztem lelkigyakorlatot konkrét csoportnak, tartottam az érdektelenségtől és ellenállástól, így bő fél évvel a hétvége előtt rendszeresen beépítettem az ígéhirdetésbe olyan elemeket, amelyek szorosan kapcsolódtak a lelkigyakorlatokhoz: az elcsendesedés, az elvonulás, a szilencium szükségességét, a lelki együttműködést, a szerzetesek történeteit, ébredési időkből csendes napok anekdotáit, a naponta többszöri imádság helyét. Az oratio oecumenicában az elejétől fogva imádkoztunk a lelkigyakorlatra indulókért, a hétvégéért, az onnan hazaérkezőkért.

198

A szervezésnél ma is lényeges elem a pontos, átlátható, konkrét tájékoztatás, bár az utólagos beszámolók szerint az „egészen mást képzeltem el” és a „nem is gondoltam, hogy ilyen van” vélemények mégis arra engednek következtetni, hogy a keretek leírhatóak, ám az, ami ott történik, aligha.

Mindig hálás vagyok, amikor arra gondolok, hogy aggodalmaim nem váltak valóra. Egy kezemen meg tudom számolni, az elmúlt évtizedben hányan nem jöttek el a meghívott csoportokból. Természetesen ők ugyanolyan kedves és értékes tagjai csoportjainknak, mint a rendszeres lelkigyakorlatozók. Jó, ha ezt érzékeltetjük velük.

Amit érdemes elkerülni

Végiggondolandó, hogy krízisben lévő házaspárt, egyént vállalunk-e egy lelkigyakorlaton. Ha valaki élete nagy válságának közepén van, szükségszerű a lelkigyakorlat előtt tisztázni, hogy a lelkigyakorlat kis közössége támogató közegként képes segíteni, de a lelkigyakorlat nem a terápia helye. Részle lehet a gyógyulásnak, de nem szabad úgy tekinteni rá, mint egy intenzív csoportalkalomra, ahol minden napszakban foglalkozunk valaki terhével. És nem engedhetjük meg, hogy a lelkigyakorlatot vezető lelkészt egy vagy

két, krízisben lévő csoporttag lefoglalja. Ezen határvonalak meghúzása egyrészt biztonságot ad a résztvevőknek, akik nem csoportterápiára szerződtek, másrészt elkerülhetővé teszi a nehéz szívvel érkező csalódását.

Ugyanígy figyelni kell a mentális betegséggel küzdő gyülekezeti tagokra. Bölcs mérlegelésre és sok imádságra van szükség, ha ilyen testvérek jelentkezésével találkozunk. Természetesen könnyebb helyzete van a lelkésznek, csoportvezetőnek, ha konkrét közösség ismert problémás tagját viszi el egy hétvégére, akit a csoport megtanult jól kezelni.

Tematikus csoportoknál (testületek, munkatársi közösség) nagy kísértés egy-egy értekezletet, ülést becsempészni a programba, amibe sajnos én többször belementem. Ez nem javallott. Bármennyire kézenfekvő, a munkahelyi, gyülekezetszervezési, anyagi dolgok megvitatása a lelki elvonulástól műfajidegen. Olyannyira kikökönt, és megtöri azt, amiért elvonultunk, a megbeszélendő témák annyira esetlegesek, nehezek lehetnek, hogy akár el is lehetetlenítik a lelkész további hatékony munkáját. A lelkigyakorlat és egyéb munka elválasztása lebegjen a szemünk előtt, amikor tervezünk, és ne engedjünk a „milyen jó, hogy együtt vagyunk” kísértésének.

Rövid és hosszú távú eredmények

A lelkigyakorlat a gyülekezetépítés ereje

Az újjászületés egyik következménye a lelki élet folyamatos ápolása a Szentlélek segítségül hívásával. Az újjászületett és naponként megtérő testvérek már tudják, kire vágnak. Tudatosan, olykor szenvedéllyel keresik Krisztust. Már utaltam a találkozás szóra, amelynek számos keresztyén hagyományban is meggyökerezett formája kínálkozik a Jézussal járók számára. A lelkigyakorlat Isten és ember találkozását és kapcsolatát ápoló áldása kihatással van a környezetre. A lelkigyakorlaton részt vevők még sokáig az isten-tapasztalás élményével élnek, sokan hosszú hónapokig, akár a következő lelkigyakorlatos hétvégéig. Hazaviszik a békét, a morzsaszedéseken elhangzott lelki kincseket. Ám nem csak haza. A gyülekezet is kap belőle. Megosztják azt, ami őket érte. Nem kizárólag beszámolókon és mesélésen keresztül, hanem lelkiségük megváltozásával, lelki életük érettségében. Ez vonzó a többiek

A lelkigyakorlat Isten és ember találkozását és kapcsolatát ápoló áldása kihatással van a környezetre.

számára. Kíváncsivá teszi őket, fellelkesülnek, és hasonlókat szeretnének átélni. Úgy, ahogy az Jézus tanításával a tanítványi körben történt. Vagy pünkösöd után. Vagy az őskeresztények üldözése idején. A *Risen* (Feltámadt) című

amerikai történelmi dráma jelenete van előttem, amikor Clavius, az erős kezű római tribunus kihallgatja Jézus szemtanúit. Az idős, szeme világát elveszített asszonytól ezt kérdezte: „A názáreti követője vagy? Vagy csak a követők követője?” A magát csak vénasszonynak nevező ezt válaszolta: „Szeretett engem. Felemelt. Ha ismernéd, megértenéd.” Ez utóbbihoz tudom hasonlítani

a lelkigyakorlatról visszatérők üzenetét. Ha ismernéd...

Közösségeink torzulása lehet, amire Clavius is gyanakodva kérdez rá: A követők követője vagy? A lelkész követője vagy? Egy mélyen hívó testvér követője? Luther Mártoné? A gyülekezet ettől nem igazán fog épülni. Sőt! Az ember gyarló, mint ahogyan a lelkész, a testvér és Luther is az. A gyülekezet attól épül, hogy tagjai tapasztalják Isten jelenlétét, vezetését, munkáját. A lelkigyakorlat céljához érkezünk vissza. Ezért lehet közösségépítő ereje ezeknek az áldott hétvégéknek.

De van itt még más is. A gyülekezet gyakorta erősödik a lelkigyakorlaton megszólított testvérek szolgálatba állásával, aktívabb istentiszteleti jelenlétével, serényebb kétkezi munkájával, de – ne legyünk szemérmesek – adott esetben adakozó kedvének lendületével is. Ezek nem célok. Ezek következmények. Tehát az eleven, lélekben gazdag, jókedvű, békés, megbocsátást gyakorló, szolgáló, „imádságra nevelt” közösség hosszú távú életének titka a lelkigyakorlatokon születhet meg.

Összeállította Sefcsik Zoltán

A spiritualitás útján

PERCZE SÁNDOR

A téma és az igény meghatározása

Az a népegyházi keret, amelyben élünk, és amelyet gyakran mesterségesen próbálunk életben tartani, sok esetben hátráltat abban, hogy mélyebb spirituális tapasztalathoz jussanak a gyülekezetek tagjai. A Lélek eleven valósága egészen más, mint beszélni bibliai korokról, tanításról és lutheri örökségről. A hit élményének megtapasztalására ugyanakkor borzasztó nagy igény van az egyházban élők és szolgálók között. Az egyik lehetséges válasz erre a hiányra az a fajta lelkigyakorlat és meditáció, amely kereszténységünk történeti mélyéből, biblikus hagyományaiból merít, de protestáns gyakorlatunkban kevésbé ismert.

Varga Gyöngyi kollégámmal a lelkészakadémia keretein belül megtartott lelkigyakorlatokon tapasztaljuk, hogy lelkésztársainkban nagyon mély igény van az Isten előtti elcsendesedések iránt. Az is biztos, hogy nem csak lelkészeknek, hanem minden keresztény számára sokat adhat hitbeli fejlődéséhez az ilyen jellegű imaforma. Hiszen ez olyan formája a hit megélésének, ahol feltöltődhetünk, de amelyet sajnos nem tanultunk. (Nagyon szükséges lenne ezt a lelkészképzés részévé tenni...)

A Lélek eleven
valósága egészen más,
mint beszélni bibliai
korokról, tanításról és
lutheri örökségről.

A mai embert ugyanakkor óvatosan lehet csak bevezetni a spirituális életnek ezen formájába. A mai életritmust látva és tapasztalva lehetetlen egyszerre átváltani egy zajos és bizonyos zaklatottságot, feszültséget diktáló ritmusból arra, hogy az ember minden átmenet nélkül tíz napig csak hallgasson. Ezt óvatosan érdemes csak becsatornázni, kihasználva, hogy az elménk ketyeg, és hogy meg lehet tanulni az Isten és a magunk számára való jelenlét gyakorlását, az Istennel való közösségnek ezt a mélyebb, Lélek által áthatott formáját.

Kiket céloz meg?

A modell olyan gyakorlatot mutat be, amely korosztálytól függetlenül szólít meg erre nyitott közösségi tagokat. Gyülekezetünkben a rendszeresen működő négy-hat fős meditációs csoportnak például tagja huszoneves fiatal és nyugdíjas korú özvegy is.

Hogyan?

Nagyünnepi lelkigyakorlat

Gyülekezetünkben alapvetően kétféle meditációs alkalom működik. A nagyünnepre felkészítő lelkigyakorlatok – amit az adventi és böjti időszakban tartjuk öt héten át – és a heti rendszerességgel működő meditációs csoport. A nagyünnepi alkalmakat lelkigyakorlatként hirdetjük meg, és egy bizonyos témára fókuszálnak. Idén például a Miatyánk került a középpontba. Minden héten egy adott napon, az esti órákban, a templomban tartjuk gyertyafény mellett a csendes meditációs alkalmat.

Az alkalom rövid liturgiája:

- Taizéi ének
- Egymásra válaszoló imaliturgia
- Igelovás
- Meditációs csend (tíz-tizenöt perc)
- Személyes imádság

- Miatyánk
- Taizéi ének

Az együttlét részben vezetett, ami azt jelenti, hogy a jelenlévők kapnak egy rövid leírást az alkalom menetéről és arról, hogyan és mivel töltsék azt a tíz-tizenöt perc csendet (*1. melléklet*). Ez abban is támpontot nyújt, hogy egyénileg hogyan lehet egy történetről, illetve egy-egy rövidebb vagy nem történet jellegű bibliai szakaszcsoportról meditálni.

Egy másik lapon a lelkigyakorlat témájának adott napra eső részét fel dolgozni segítő, inspiráló kérdéseket adunk kézbe (*2. melléklet*). Szerepel ezen a lapon egy ideillő vers is, illetve a legközelebbi lelkigyakorlat időpontjáig minden napra egy-egy igeszakasz, amelyeken otthon lehet elmélkedni és saját meditációt tartani.

Az általában részt vevő hat-tíz gyülekezeti tag számára így végül többféle elmélkedési lehetőség is adatik az adott hétre.

Gyülekezeti meditációs csoport

Ez heti rendszerességgű meditációs alkalmat jelent. Ez egy hosszabb és nyitottabb forma, amely két éve indult, négy-hat fő részvételével, akikkel rendszeresen találkozunk. Klasszikus keresztény meditációs forma szerint, sámlin ülünk, és alkalmaink során a következő rendet tartjuk:

- Testi, lelki megérkezés a „jelenléthez”
- Húsz-huszonöt perc csend
- Lehetőség a megosztásra: ki mit élt át a csendben?

A csoport indulásakor Athony de Mello könyvét, a *Test és lélek imáját* vettem alapul. Ez nagyon jó vezérfonal lehet, hiszen azoknak íródott, akiknek nincs tapasztalatuk a meditációval. Ebből merítettem, majd itt-ott átalakítottam, esetleg kibővítettem. Ez a kör szinte a gyülekezeti élet csúcsát jelentő alkalommá lett számomra és a kis csoport számára.

Fokozatosan kiformalódó gyakorlat

A lelkigyakorlatoknak és meditációnak lelkesítő életemben két előzménye, illetve forrása is van. Jálcs Ferencnél tanultam bele az általa tanított módszerbe, amely az úgynevezett Jézus-imára vezethető vissza. Később német-

országi tanulmányaim során találkoztam olyanokkal, akik szintén Jálicsnál tanultak, de azt érezték, hogy ez a módszer nem mindenki számára alkalmas. *A meditációval ismerkedni kívánók számára nagy könnyebbséget jelent, ha először bibliai képeket, történeteket, igéket vesznek a meditáció alapjául.* A másik előzmény, illetve forrás egy nemrégiben befejezett, szintén németországi kétéves meditációvezető tanfolyam. A saját tapasztalat és tanulás ezen útjain igyekszem a klasszikus (általában jezsuiták által gyakorolt) módszert evangélikus formába önteni.

A legfontosabbnak azt tartom, hogy lelkészként már jó ideje magam is gyakoroltam, gyakorlom a rendszeres meditációt. A hitem ebből táplálkozik, mondanivalóm zöme azokból a felismerésekből születik, amelyekkel a csend ajándékoz meg. Ebből ered a sokrétű szolgálat ellátásához az erőm. Személy szerint a csendes imában találtam meg az eleven istenkapcsolatot. Nem biztos, hogy mindenkinek ez az útja. Számomra ez lett az Istenhez vezető út, amelyen járva jött el az idő, hogy másoknak is megmutassam. Azt gondolom, hogy csak arra az útra érdemes másokat meghívni, amelyen az ember saját maga egy bizonyos otthonossággal jár.

A lelkészi felkészülés

A kezdet kezdetén nagyhéten volt egy meditációs sorozat: virágvasárnap kezdtük keresztútjárással, majd nagypéntekig mindennap egy téma fölött meditáltunk. Az ünnepre készülve ezek az alkalmak a klasszikus prédikációk helyett egyfajta lelki „mélyfúrások” voltak, amelyek segítségével szerettük volna nemcsak a racionalitás, de az érzelmek szintjén is érteni Jézus útját. Ebből az alkalomból nőtt tovább az igény: mi lenne, ha ez a húsvét előtti készülés intenzívebb lenne? És kialakult a jelenlegi metódus, az egész böjti időszakra, öt hétre kiterjedő lelkigyakorlat – aztán már nemcsak böjtbén, hanem a karácsonyi előkészület adventi idejében is.

A módszer formálódásához tartozik az is, hogy eleinte szóban vezettem a résztvevőket, ám amikor már kialakult az alkalmat látogatók köre, akik megismerték ezt a fajta hitgyakorlást, akkor úgy éreztem, hogy elég az írásos vezetés, amely talán közelebb is áll a műfaj csendes voltához, személyes, belső munkájához.

Milyen csapatot igényel?

A módszer sajátosságából, stílusából fakadóan nem igényel csapatmunkát.

Milyen eszköz- és technikai feltételeket igényel?

Ez a műfaj alacsony eszközigényű, de érzékeny a környezetre. Nem konferencia-központokba való, hiszen az egész épületnek és környezetnek a csendről és az elcsendesedés lehetőségéről kell szólnia, ezt kellene biztosítania. A templom-tér megfelelő, jól beimádkozott helyszín lehet.

A meditációban az első pillanattól kezdve érzelmi folyamatok zajlanak.

Milyen buktatói lehetnek?

A legnagyobb rizikó, hogy a lelkigyakorlat vezetője olyasmit vár el a résztvevőktől, amit ők még nem ismernek. Minden azon fordul meg, sikerül-e egyszerű, könnyű ráhangolódással is végezhető bevezető gyakorlatot találni. A fokozatosság, a finom előrehaladás alapvető.

A vezetőnek tudnia kell, hogy egy bibliaóra alapvetően kognitív folyamat. A meditációban az első pillanattól kezdve érzelmi folyamatok zajlanak.

Rövid távú eredmények

Az a tapasztalat, hogy ennek a formának megtartó ereje van. *A meditáció azt hozza ki az emberekből, hogy megnyílnak: elmondhatják, hogy mi van, mi történik velük az érzéseik mélységében.* A résztvevők a megosztások során észreveszik, hogy másokban mi zajlik, és ezen keresztül közelebb kerülnek egymáshoz. Elkezdik tanulni, hogy mit jelent egymásra figyelni, reagálni: megnyitni magukat, lebontani gátakat. Valódi közösségépítő alkalmak ezek.

Összeállította Sefcsik Zoltán

ÉPÜLJETEK FEL LELKI HÁZZÁ!

1. melléklet

A lelkigyakorlatos alkalmak menete, javaslatok a meditációhoz

Ének

Lelkünk megnyitása

L Az Atya nevében,
Gy **aki a Holdat és a csillagokat helyezte a sötét égre, és angyalaival
örködik felettünk.**
L A Fiú nevében,
Gy **aki életét adta, hogy a világnak világossága legyen.**
L És a Szentlélek nevében,
Gy **aki körülöleli az egész világot, és szívünkben él.**
Ámen.

L Téged áldunk, Istenünk, az elmúló nap alkonyán:
Gy **Urunk, kegyelmezz nekünk, benned reménykedünk!
Légy mellettünk az éjjel!**
L Hozzád fordulunk békességért és megnyugvásért:
Gy **Urunk, kegyelmezz nekünk, benned reménykedünk!
Légy mellettünk az éjjel!**
L Kezedbe tesszük le a nap minden gondját:
Gy **Urunk, kegyelmezz nekünk, benned reménykedünk!
Légy mellettünk az éjjel!**

Igeolvasás

Csend: egyéni ima

- Isten jelenlétébe helyezkedem (testtartás, megérkezés).
- Rövid bevezető imában Istennek ajánlom ezt az időt, és kezébe teszem magamat, mindazt, ami történni fog. Ha szükségét érzem, elmondom neki, amit kérek, kívánok.

Ha a meditáció tárgya bibliai történet

- Röviden felidézem a történetet: elképzelem a helyszínt, ahol a jelenet játszódik.
- Az ima során igyekszem úgy elképzelni a jelenetet, mintha magam is ott lennék, akár külső szemlélőként, akár mintha az események részese volnék. Látom a személyeket, hallgatom beszédjüket, értelmezem cselekedeteiket.
- Közben figyelem, mit érzek, mi történik velem. Igyekszem mindebből saját életemre is tanulságokat levonni. Ott időzöm el, ahol leginkább érintve érzem magam.

Ha a meditáció tárgya egy igever vagy (néhány) szó

- Újra és újra ismétetem a szöveget vagy annak egy részletét.
- Közben figyelem, milyen gondolatok merülnek fel bennem: képek, emlékek, képzettársítások.
- Majd megvizsgálom, milyen érzés párosul bennem ezeknek a képeknek, emlékeknek, képzettársításoknak a megjelenéséhez (félelem, szeretet, öröm stb.).
- Megpróbálom az egyes érzéseknek a mélyére ásni. (Miért érzem, amit érzek, a testem mely részében keletkezik erre reakció, mint pl. melegség, görcs stb.) Megfigyelem ezt, és megengedem, hogy jelen legyen ez a testérzés. Megkérdem: mit üzen ez nekem?
- Újra visszatérek a bibliai vershez, és ismét ízlelgetem.

A négyféleképp font koszorú (Luther meditációs gyakorlata)

- Újra és újra ismétetem a szöveget, míg a „szív fel nem forrósodik”.

- Kiválasztok egy szót vagy mondatot, amely a figyelmemet megragadja.
- Először azt keresem, mit tanít nekem ez a szó vagy mondat. Ezt elmondom Istennek.
- Másodszer: hogyan és miben indít hálaadásra.
- Harmadszor: milyen hiányosságomra, hibámra, mulasztásomra, bűnömre mutat rá. Erről beszélek Istennel.
- Negyedszer: megvizsgálom, mit kérek e szó vagy mondat alapján Istentől.

Csengetés

Baráti beszélgetésbe kezdek Jézussal vagy Istennel mindarról, ami az imámban történt. Elmondom neki, mit tapasztaltam, milyen érzések vannak most bennem. Ha van kérdésem, azt is elmondom neki.

Litánia

A te Fiad **a mi Urunk.**
 A te igéd **a mi hitünk.**
 A te alázatod **a mi erőnk.**
 A te Lelked **a mi életünk.**
 A te bölcsességed . . . **a mi reményünk.**
 A te szolgáságod . . . **a mi növekedésünk.**
 A te fájdalmaid **a mi hallgatásunk.**
 A te teljességed **a mi szegénységünk.**
 A te békességed **a mi vágyakozásunk.**
 A te távolságod **a mi kétségeink.**
 A te irgalmasságod . . **a mi imádatunk.**

Miatyánk

Ének

2. melléklet

Lelkigyakorlatos sorozatok

Taníts minket imádkozni!

Böjti lelkigyakorlat

1. HÉT

Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy, szenteltessék meg a te neved...

Iránytű az elmélkedéshez

- Felidézem magamban édesapám, nagyapám vagy egy szeretett személy alakját, arcvonásait, testtartását stb. úgy, hogy magam előtt lássam.
- Figyelek arra, milyen érzések törnek felszínre bennem vele kapcsolatban (a rossz érzéseket is megengedve, azokat nem kerülve).
- Megkérdézem magamtól, hogy ezek az érzések kapcsolódnak-e valamilyen konkrét eseményhez vele kapcsolatban. Ha igen, felidézem magamnak ezt az eseményt.
- Emlékeim között keresek egy boldog pillanatot, élményt, amelyet vele éltem át, egy olyan helyzetet, amikor szeretve éreztem magam.
- Részletesen felidézem ezt az eseményt. Megfogalmazom, mi volt benne a számomra olyan jó.
- Majd halkan, magamban kimondom vagy ismételve a nevét, úgy, ahogy szólítottam (apa, papa stb.).
- Figyelem, milyen érzések születnek bennem.
- Elképzelem, ahogy Isten ugyanígy vagy hasonlóan szeret. Hogyan teszi ezt? Benne maradok ebben az együtt létben vele.

Napi olvasmányok

Szerda Lk 15,17–24

Csütörtök Mt 19,14–15

Péntek	Jn 17,6–11
Szombat	2Móz 3,15
Vasárnap	Jn 17,21
Hétfő	2Móz 3,1–6

Vers

Babits Mihály: *Miatyánk* (részlet)

„Miatyánk ki vagy a mennyekben,
 harcokban, bűnökben, szennyekben,
 rád tekint árva világod:
 a te neved megszenteltessék,
 a te legszebb neved: Békesség!”

Felismeréseim, jegyzeteim

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. HÉT

...jöjjön el a te országod, legyen meg a te akaratod, amint a mennyben, úgy a földön is...

IRÁNYTŰ AZ ELMÉLKEDÉSHEZ

- Emlékeimben keresek egy olyan helyet a szabadban, ahol nagyon boldog voltam, amikor ott jártam/voltam. (Ha nincs ilyen emlékem, akkor lehunyt szemmel engedem, hogy a szívem elvezessen egy olyan tájra, ahol nagyon szívesen lennék.)
- Felidézem magamban ennek minden részletét: a színeket, fényeket, a fákat, a környezetet. Magam elé képzelem olyan részletesen, mintha ott lennék.
- Azután megkeresem a helyem ebben a térben, és megfigyelem magam, hol és hogyan helyezkedem el benne legszívesebben (ülve, fekvve, valamelyik irányba nézve stb.).
- Megkérdézem magamtól: Miért olyan jó itt nekem? Mit szeretek itt?
- Megfigyelem az érzéseimet: Most, hogy itt vagyok, milyen érzések jönnek elő bennem? (Béke, nyugalom stb.)
- Engedem, hogy a legerősebb érzés teret nyerjen bennem, hogy betöltsön.
- Tudatosítom magamban, hogy
 - Isten van jelen számomra ebben az állapotban;
 - Isten van jelen számomra ebben az érzésben;
 - Isten van jelen számomra ezen a helyen.
- Tudatosítom magamban, hogy ez a szívem tere, ez Isten országának egy kis kertje bennem.
- Megköszönöm neki, hogy itt lehetek.
- Megfigyelem magam, hogy milyen vagyok itt, ezen a helyen. Mi jellemző rám, ami a hétköznapijaimban talán nem?
- Megkérdézem magamtól: Van-e valamire szükségem, kell-e valami nekem ezen a helyen? Ha igen, mi kellene? Ha nem, vajon miért nincs szükségem semmire?

Napi olvasmányok

Szerda Mt 5,3

ÉPÜLJETEK FEL LELKI HÁZZÁ!

Csütörtök	Mt 18,1–6
Péntek	Mt 20,20–28
Szombat	Ézs 53,1–10
Vasárnap	Mt 22,1–14
Hétfő	Jn 6,38–39

Vers

Babits Mihály: *Miatyánk* (részlet)

„Véres a földünk, háboru van,
kezed sujtását sejtjük, uram,
s mondjuk, de nyögve, szomoruan
– add, hogy mondhassuk könnyebben –:
Legyen meg a te akaratod!
– mint angyalok mondják mennyekben.
Előtted uram, a hon java,
s hulljon a lomb, csak éljen a fa:
de vajjon a legkisebb lombot
nem őrzi-e atyai gondod?
nem leng-e az utolsó fűrtön is,
áldva miképpen mennyekben,
azonképpen itt a földön is?”

Felismeréseim, jegyzeteim

.....

.....

.....

.....

3. HÉT

...mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma, és bocsásd meg vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek...

Iránytű az elmélkedéshez

- Gondolatban számba veszem azokat a személyeket, akikkel dolgom van, akiket ismerek, akikkel kapcsolatban vagyok.
- Elém kerülnek olyan arcok is, akikkel gondom van vagy akikkel nagyon nehéz a viszonyom.
- Megfigyelem magamban, kire neheztelek leginkább.
- Ezzel a személlyel „visszamegyek” megismerkedésünk kezdetére. Felidézem azt a pillanatot, amikortól ismerem.
- Majd mint egy filmet, „végignézem” eddigi közös életünket. Próbálom a kapcsolatunk történetének minden apró részletét lépcsőről lépésre, évről évre végigvenni.
- Közel engedem magamhoz a szép és a jó pillanatokat. Újra átadom magam az akkor tapasztalt érzéseknek.
- De nem kerülöm el a fájdalmas, bántó, kellemetlen emlékeket sem. Ezeknél is elidőzőm. Közben azt kérdezem magamtól: Vajon miért tette/mondta akkor, amit tett vagy mondott? Mi játszódhatott le benne? Mit érezhetett?
- Amikor úgy érzem, felidéztem mindent: fájdalmaimat, sértettségemet, ezeknek az emlékképeit képzeletben leteszem magam elé, majd a kezembe veszem, mint egy tálkába.
- Megfigyelem, tudok-e valamit kezdeni ezzel a tállal. Ha sikerül, megpróbálom Isten felé felemelni és neki megmutatni. Ha tudom, megpróbálom elengedni a kezemből, és átadni neki.
- Ha mindez nem megy, nem erőltetem. Arra az érzésre figyelek, amely most a legerősebb bennem. Erről beszélgetek Istennel.
- Elmélkedem azon, mi lenne, ha a harag nélküli élet lenne mindennapi kenyerem.

Napi olvasmányok

Szerda 1Kir 17,1–6

Csütörtök Jn 6,22–38

Péntek Péld 17,1

Szombat Zsolt 51,1–14

Vasárnap Lk 17,3–4

Hétfő Lk 23,32–34

Vers

Babits Mihály: *Miatyánk* (részlet)

„Megráztál, nem lehet szörnyebben,
mármost ami fánkon megmaradt
őrizd meg őszig a bús galyat:
mindennapi kenyerünket add
meg nekünk ma, és gyermekeinket
növeld békére: ha bűn, hogy lábunk
ma vérbe csuszik meg: értük az!
Bocsásd meg a mi bűneinket,
miképpen mi is megbocsátunk
ellenünk vétetteknek: a gaz
tied, büntetni: mienk csak az,
hogy védelmezzük a mieinket!”

Felismeréseim, jegyzeteim

.....

.....

.....

.....

.....

4. HÉT

...és ne vígy minket kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól...

Iránytű az elmélkedéshez

- Nyugalomba helyezem a testem, felveszek egy kényelmes testtartást. Hagyom, hogy az izmaim ellazuljanak.
- Figyelek a testtartásomra, hogy egyenes gerinccel üljek, a vállaim leeresztve legyenek, az ajkaim lágyan érjenek egymáshoz, minden görcs nélkül.
- Figyelem a lélegzetem, ahogyan az orromon át egészen a gyomromig alászáll a levegő. Megfigyelem, amint mindez magától, közbeavatkozásom nélkül folyamatosan végbemegy.
- Isten éltet így engem... lélegzem... *lélek*zem.
- Ebben a nyugalmi állapotban arra figyelek, mi jut legelőször eszembe erről a szóról: elválasztottság.
- Milyen kép ugrik, ötlik élelem?
- Jól megfigyelem a részleteit. Engedem magamban felszínre jutni az ezzel járó érzést.
- Hol és milyen helyzetben éreztem, tapasztaltam ezt az érzést erősen az életemben?
- Tudatosítom magamban, hogy ilyen az Istentől való elválasztottság is bennem.
- Megfigyelem magam: mi és hogyan választ el engem Istentől?
- Keresem arra is a választ, hogy mi okozza bennem ezt az eltávolodást. Mi az én kísértésem?
- Képzletben látom Jézust, amint közel jön ebben az állapotban hozzám.
- Hallom, amint mondom neki: Uram, segíts, könnyörülj rajtam!
- Megfigyelem, mit tesz vagy mit mond nekem.

Napi olvasmányok

Szerda	2Sám 11
Csütörtök	1Kir 11,1–13
Péntek	1Móz 22,1–19
Szombat	Zsolt 5

Vasárnap Mt 4,1–11
Hétfő Zsolt 140

Vers

Babits Mihály: *Miatyánk* (részlet)

„És ne vigy a kísértetbe minket,
hogy ártatlanságunk tudatát,
mint drága páncélos inget
őrizzük meg bár véresen,
hogy át ne hasadjon sohasem.
Jaj, aki ellenünk mozdul:
megvívunk, készen, bármi csatát,
de szabadíts meg a gonosztul...”

Felismeréseim, jegyzeteim

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. HÉT

...mert tiéd az ország, a hatalom és a dicsőség, mindörökké. Ámen.

Iránytű az elmélkedéshez

- Nyugalomba helyezem a testem, felveszek egy kényelmes testtartást. Hagyom, hogy az izmaim ellazuljanak.
- Figyelek a testtartásomra, hogy egyenes gerinccel üljek, a vállaim leeresztve legyenek, az ajkaim lágyan érjenek egymáshoz, minden görcs nélkül.
- Figyelem a lélegzetem, ahogyan az orromon át egészen a gyomromig alászáll a levegő. Megfigyelem, amint mindez magától, közbeavatkozásom nélkül folyamatosan végbemegy.
- Isten éltet így engem... lélegzem... *lélek*zem.
- Ezután magam elé képzelem a végtelen világűrt. Megfontolom, milyen hatalmas. Majd csendben belesuttogom: Tiéd... Megfigyelem, hogyan hat ez rám.
- Elképzelem a Földet. Az óceánokat, földrészeket, az erdőket és a hegyeket, a sivatagot és a tavakat. Majd csendben belesuttogom: Tiéd... Megfigyelem, hogyan hat ez rám.
- Elképzelem a települést, ahol élek. A házat, amelyben lakom, kívül és belül. És suttogom: Tiéd... Megfigyelem, hogyan hat ez rám.
- Számba veszem minden tulajdonomat, amivel csak bírok. Amit gyűjtöttem, vettem, kaptam. Majd magam elé suttogom: Tiéd... Megfigyelem, hogyan hat ez rám.
- Képzeletben Jézushoz megyek. Elképzelem, hogy találkozom vele. Megfigyelem, hogyan történik ez. Mit mondanék neki? És mit mond ő nekem?

Napi olvasmányok

Szerda Mt 5,3–12

Csütörtök Ézs 6,1–7

Péntek Lk 22,7–20

Szombat Lk 17,20–37

Vers

Babits Mihály: *Miatyánk* (részlet)

„...mert tiéd az ország,
kezedbe tette le sorsát,
s te vagy a legnagyobb erősség:
ki neveden buzdul,
bármennyit küzd és vérez,
előbb vagy utóbb övé lesz
a hatalom és a dicsőség!”

Felismeréseim, jegyzeteim

pp Lau - da - te om - nes gen - tes, lau - da - te Do - mi num, lau -

da - te om - nes gen - tes, lau - da - te Do - mi num. Lau - num.

Úton a keresztféle

Böjti lelkigyakorlat

1. HÉT

Közelgő idő, belső elhatározás – Jézust nem fogadják be egy samáriai faluban

„Amikor pedig közeledett felemeltetésének ideje, elhatározta, hogy felmegy Jeruzsálembe, és követeket küldött maga előtt. Azok útnak indultak, és betértek a samaritánusok egyik falujába, hogy szállást készítsenek neki. De nem fogadták be, mivel Jeruzsálembe szándékozott menni. Látva ezt tanítványai, Jakab és János, így szóltak: Uram, akarod-e, hogy ezt mondjuk: Szálljon le tűz az égből, és eméssze meg őket!? De Jézus feljűk fordult, megdorgálta őket, és ezt mondta: Nem tudjátok, milyen lélek van bennetek, mert az Emberfia nem azért jött, hogy az emberek életét elveszítse, hanem hogy megmentse. Azután elmentek egy másik faluba.” (Lk 9,51–56)

Íránytű az elmélkedéshez

Jézus érzi és tudja, hogy *közeledik* felemeltetésének ideje, szenvedéseinek és halálának órája.

220

- Van-e olyan esemény, dolog az életemben, amelynek elintézése szükséges lenne, én pedig húzom-halasztom az időt?
- Milyen érzéseket találok magamban, ha erre gondolok? (Félelem, szorongás stb.) Miért nem merek szembenézni vele? Találjam meg ezeket az érzéseket, és nevezzem meg őket!
- Mit érzek akkor, amikor meg tudom nevezni késlekedésem/tétovaságom okát? Könnyebbé tesz, felszabadít? Vagy még inkább elbizonytalanít?
- Mire lenne szükségem ahhoz, hogy el tudjam kezdeni megoldani ezt a dolgot?

Jézus *elhatározza*, hogy felmegy Jeruzsálembe.

- Mi a gátja bennem az elhatározásnak?
- Képzelm el magam, amint nekilátok megtenni azt, amit kell. Mi lenne az első lépésem? Milyen érzés ezt elképzelnem?

A tanítványokban *harag* gyúl mások ellenkezése láttán.

- Milyen lélek van bennem? Hogyan gondolkodok másokra? Miért?

Vers

Mondok Judit: *Új patak*

Egy folyógödör közepén várakozom
kérdőre vonva az időt és a teret.
A jövő ölelésében bizakodom,
hogymajd lágyan megérint és újra szeret.
Nézem a víz múltban háborgó jellemét,
egy vihar dúlt benne, rombolt és épített.
Megkeresem a múltam végkifejletét,
tudom, hogy valamire előkészített.

A korábbi áradat egyre csak apad,
emlékeim a mederben bolyonganak.
Szilárd földbe gyökereztetem magamat,
nehogy a fals hullámok elsodorjanak.
Csitul a vihar, szárad a folyómeder,
a könnyeimmel nem töltöm tele újra.
Nem tudom, hogy könnyebb, vagy egy újabb teher,
ahogy rálépek félve egy másik útra.

Fáradt lábamon most épp stabilan állok,
már a térdemet fedi el egy friss patak.
A tiszta vízben majd valamit találok,
míg a tükörképem reám visszakacag.
Alá kell merülnem, hogy többet tudhassak,
vizsgálom a vizet, nem látom, hogy kék-e?
Én leszek a víz, halaim menekülnek,
mi jön most vajon? – A háború? Vagy béke?

Felismeréseim, jegyzeteim

.....

2. HÉT

Előre látva a véget - Jézus harmadszor szól haláláról és feltámadásáról

„Azután maga mellé vette a tizenkettőt, és így szólt hozzájuk: Íme, felmegyünk Jeruzsálembe, és beteljesedik mindaz, amit a próféták az Emberfiáról megírtak. Átadják a pogányoknak, kigúnyolják, meggyalázzák, leköpi, és miután megostorozták, megölik, de a harmadik napon feltámad. Ők azonban semmit sem értettek ezekből. Ez a beszéd rejtve maradt előlük, és nem értették meg a mondottakat.” (Lk 18,31–34)

Iránytű az elmélkedéshez

Jézus előre látja, szolgálata milyen *beteljesedéssel* ér véget.

- Van-e olyan esemény az életemben, amelynek szinte biztos, hogy rossz végkifejlete lesz?
- Nevezzem meg az érzéseket, amelyeket ezzel kapcsolatban fedezek fel magamban, amikor erre gondolok.
- Idézzem fel magam előtt ennek részleteit, szereplőit.
- Képzelmem el részletesen, amint beteljesedik mindaz a rossz, amire számíthatok.
- Milyen lelkiállapotban látom magam? Milyen állapotban vagyok most? Mit idéz elő bennem mindez?
- Figyeljem meg, Istenre tudom, merem-e bízni magam, vagy próbálok más kapaszkodót, menekülő utat keresni.
- Mi akadályoz, hogy Istenre hagyatkozzam, mitől félek?

Útja legvégén *megaláztatás*, fájdalom fogja várni Jézust.

- Hogyan viselem, amikor mások (esetleg hozzám közel állók) bántanak? Pontosan fogalmazzam meg reakcióimat, érzéseimet az ilyen helyzetekben.
- Kérdezzem meg magamtól, miért reagálok így, mi az oka, gyökere a reakcióimnak.
- Figyeljek Jézusra: akar-e tanítani nekem valamit az ő alázatával?

Vers

Ady Endre: *A vég után*

Elhitem magammal olykor,
Hogy sorsom az elődök sorsa.
Ha elromolt tüdőm, gerincem,
Bejutok majd én is a sorba.
Sok szépet írnak majd felőlem
És kapkodni fogják a könyvem,
Sőt, hogyha lesz egy kis szerencsém:
Síremlékhez juthatok könnyen.

Megtesznek a magyar költészet
Korán lefutott csillagának,
Ki sok reményt cipelt magával
S kiért jogos a könny, a bánat.
»Mi lehetett vón' még belőle?...«
Majd fogja a riporter írni;
Szóval: lesz majd csőstől dicsőség,
Nincs hát okom panaszra, sírni...

...De azután eszembe ötlük:
Pár kurta sor, mit eddig írtam,
Néhány könnycsepp... Milyen kevés ez
És fél lábam immár a sírban.
Nem olvassák, el is felejtik,
Velem együtt hal meg e pár sor;
Az életrajzom ennyi lesz csak:
Született és meghalt a jámbor...

Felismeréseim, jegyzeteim

Dm Bb/D

Csak ván - do - ro - lunk az éj - ben, mert

C⁶ Gm/Bb A(sus4) A Dm C

for - rás vi - zé - re vá - gyunk, szom-junk a fény a ső -

F A A Bb/A A

tét - ben, szom-junk a fény a ső - tet - ben. Csak

ÉPÜLJETEK FEL LELKI HÁZZÁ!

3. HÉT

Az egyszerűség és alázat útján – Jézus bevonul Jeruzsálembe (Lk 19)

„Azután (a tanítványok) elvezették Jézushoz a számárcsikót, ráterítették felsőruhájukat, és felültették rá Jézust. Amint ment tovább, az emberek az útra terítették felsőruhájukat. Mikor pedig már közeledett az Olajfák hegyének lejtőjéhez, a tanítványok egész sokasága örvendezve fennhangon dicsérni kezdte Istent mindazokért a csodákért, amelyeket láttak, és ezt kiáltották: Áldott a király, aki az Úr nevében jön! A mennyben békesség, és dicsőség a magasságban! A sokaságból néhány farizeus ezt mondta neki: Mester, utasítsd rendre a tanítványaidat! De ő így válaszolt: Mondom nektek, ha ezek elhallgatnak, a kövek fognak kiáltani.” (Lk 19,35–40)

Iránytű az elmélkedéshez

Jézus egy számárcsikó hátán, a *legegyszerűbb* módon érkezik Jeruzsálembe.

- Vizsgáljam meg magam: hajlamos vagyok-e bonyolítani a dolgokat? Ha igen, mikor, miben és vajon miért teszem ezt?
- Mennyire jellemző rám az egyszerűség?
- Ha megyek valahova vagy valakihez, hogyan készülök és indulok?
- Idézzem fel magamban a legutolsó találkozásomat egy valóban szegény emberrel.
- Hogyan nézek, gondolok azokra, akik nálam sokkal szegényebbek? Milyen a viszonyom hozzájuk?
- Ha taszít bennük valami, vizsgáljam meg alaposan, mi az. Majd felváltva idézzem magam elé a szegény és Jézus alakját. Mit tapasztalok, mit érzek?

A sokaság ünnepe, *dicsőítve élteti* Jézust. Ő *alázatosan* hallgat.

- Vizsgáljam meg, mennyire szeretek/szeretnék a középpontban állni.
- Idézzek fel magamban egy helyzetet, amikor inkább volt bennem gőg, mint alázat. Mi motivált akkor? Nézzem az alázatos Jézust a számáron, csendben ülve.

Vers

Dsida Jenő: *Alázatos, könyörgő zsoltár*

Jóságos Isten, áldottszivű kertész,
ki minden reggel átsétálsz a kerten,
akit csodálunk gyökereket verten
figyelj: egy dudva zsoltárt énekel!

Jóságos Isten, áldottszivű kertész –
Szirmaim nem szép, pompás csillagok;
csak egy tövises, csúf növény vagyok,
lekonyult, béna, haszontalan.

Dudvának hinak. Mindenek gyűlölnek:
megtűz a nap és kinoz a hideg,
mert nincs gyümölcsöm soha senkinek,
s én – mégis élni, élni akarok!

Mert, látod, mégis szép a madarének
és mégis szép a tavasz, illat, fű, rög,
s a kis méhecske énnkem is zümmög
és élni, élni, élni akarok!

Jóságos Isten, áldottszivű kertész!
Nekem nem árthat, aki örömet öl,
Csak Te ne bánts, ne tépj ki gyökerestől:
a kis dudvának legyen irgalom!

A fájón-édes élet napjai
legyenek mind-mind kiűritett kelyhek,
s Te légy, akinek zsoltárt énekeljek,
míg lassudan a kerten áthaladsz!

S a kis, szomorú, mihaszna dudvára
– kérlek Istenem: – olykor rátekintsél,
s az több lesz neki minden drága kincsnél
Ne tépj ki Uram! Élni akarok!

Felismeréseim, jegyzeteim

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.

Glo-ri - a, glo-ri - a, glo - ri - a Pat - ri et

2.

Fi - li - o, Spi - ri - tu - i San - cto.

O - cu - li no - stri ad Do - mi - num De - um / Je - sum,
U - runk és Is - te - nünk, Rád te - kint né - ped,

O - cu - li no - stri ad Do - mi - num no - strum.
U - runk és Is - te - nünk, i - má - dunk té - ged.

4. HÉT

Ahová az első út vezet – A templom megtisztítása

„A templomban találta a marhák, juhok és galambok árusait meg az ott ülő pénzváltókat. Kötélből korbácsot csinált, és kiűzte mindet a templomból a marhákkal és a juhokkal együtt. A pénzváltók pénzét kiszórta, az asztalokat felborította, a galambárusoknak pedig ezt mondta: Vigyétek ezeket innen, ne csináljatok piacteret az én Atyám házából! Tanítványai visszaemlékeztek, hogy meg van írva: »A te házad iránti féltő szeretet emészt engem.« A zsidók pedig azt kérdezték tőle: Milyen jelt mutatsz nekünk, hogy ezeket teszed? Jézus így felelt nekik: Romboljátok le ezt a templomot, és három nap alatt felépítem. Ezt mondták rá a zsidók: Negyvenhat esztendőig épült ez a templom, és te három nap alatt felépítéd? Ő azonban testének templomáról beszélt.” (Jn 2,14–21)

Iránytű az elmélkedéshez

Jézus *nem tesz különbséget* a kézzel épített templom és testének temploma között. Számára a kettő ugyanaz.

- Magam elé képelek egy számomra meghitt templomteret annak minden részletével. Megkérdem magamtól, mi szép és mi vonzó benne. Miért jó abban lenni és azt elképzelni?
- Ezután lássam úgy saját magamat, mintha ez a templom lennék... Milyen érzés ez? Mi történik, ha ugyanaz a szépség, meghittség tölt be engem, mint azt a templomot?
- Ha nem tudom így elképzelni magam, annak mi a gátja? Miért nem vagyok (kívül és belül) olyan, mint ez a templom?

A tanítványok látják Jézuson, hogy Isten temploma iránt *féltő szeretetet* érez.

- Képzelm el Jézust, amint belép templomomba, közel lép hozzám. Milyen érzés vele lenni?
- Figyeljem meg, tesz-e, mond-e valamit.
- Figyeljem meg, hogyan fejezi ki féltő szeretetét irántam. Maradjak ebben az érzésben, amíg csak tudok.

Vers

Reményik Sándor: *Tündérfok*

Az életednek van egy titkos csúcsa,
Mely rejtve őrzi boldogságod,
Egy sziklafok, ahonnan Te az élet
Töretlen teljességét látod,
Hol imádkoznál hosszan, térdenállva,
Mert onnan végtelen a panoráma.

Az életednek van egy titkos csúcsa
Köröskörül őserdő, ősbozót –
Keresztül-kasul vágató csapások,
A sok hamistól nem látni a jót,
Isten előre ment, a csúcson vár be –
Csak az a kérdés, hogy odatalálsz-e?

Az életednek van egy titkos csúcsa,
Hová a mélyből kibukkan fejed
S a szépség minden gazdagsága, fénye
Megáldja két csodálkozó szemed,
Hol tiszta vagy, mint kristálypatakok
S megnyitod szíved, mint egy ablakot.

Az életednek van egy titkos csúcsa,
Vezetnek hozzá szent véletlenek,
Jaj, hogy leszállni kell, jaj, hogy nem adhatsz
A pillanatnak örökélet!
S botlasz újra sok rögös, buta úton. –
De mindegy. Egyszer fenn voltál a csúcson.

Felismeréseim, jegyzeteim

d g C F d g A

A fé - nyem, Jé - zus, te vagy, ó, jöjj, és ra-gyogd be az

d A d g F B g A D

é - jem! Ó, jöjj, ó, jöjj, és ra-gyogd be az é - jem! Ó,

g C F g A d

jöjj, ó, jöjj, és ra-gyogd be az é - jem! A

5. HÉT

Az utolsó lecke – Jézus megmossa tanítványai lábát

„Közeledett a páska ünnepe, és Jézus tudta, hogy eljött az ő órája, amelyben át kell mennie e világból az Atyához. Szerette övét e világban, szerette őket mindvégig. És vacsora közben, amikor az ördög már a szívébe sugallta Júdás Iskáriótesnek, Simon fiának, hogy árulja el őt, Jézus tudva, hogy az Atya mindent a kezébe adott, és hogy az Istentől jött, és az Istenhez megy, felkelt a vacsorától, letette felsőruháját, és egy kendőt kötött magára, azután vizet öntött a mosdótálba, és elkezdte a tanítványok lábát mosni és törölni a magára kötött kendővel.” (Jn 13,1–5)

Iránytű az elmélkedéshez

Jézus tudta, hogy át kell mennie e világból az Atyához.

- Vessek számot magamban magammal: e világból átmegyek-e imádságban az Atyához? Rendszeresen? Ismerem a hozzá vezető utat?
- Ha most életem végére, a halálomra gondolok, ilyen átmenetelként jelenik meg előttem az az óra? Milyen érzésre bukkanok magamban, ha elmúlásomra gondolok? Félelem, görcsösség...? Nevezzem meg az érzést, és figyeljem meg, mit vált ki még belőlem.
- Vegyem számba azokat, akiket mindvégig szeretnem kell(ene).

Az Atya mindent Jézus kezébe adott.

- Figyeljem meg, mi az, amit különösen is a kezemben akarok tartani. Mi az, amit feltétlenül én akarok irányítani, meghatározni?
- Miért kötődöm hozzá? Miért olyan fontos a számomra?
- Képzelmek magam elé, hogy ami annyira fontos nekem, azt leteszem Jézus kezébe. Képes vagyok elengedni?

Az, akinek minden a kezében van, a tanítványok lábát fogja, mossa.

- Képzelmek magam az egyik tanítvány helyébe, ahogy Jézus hozzáér a lábamhoz, kezébe veszi, megmossa, majd megtörli.
- Milyen érzéseket fedezek fel magamban? Meg tudom engedni ezt neki? Vagy viszolygok tőle?
- Töprengjek el azon, vajon Jézus miért tette ezt.

- Mire tanít engem Jézusnak ez a cselekedete?
- És kinek lenne szüksége arra, hogy megérintsem?

Vers

Weöres Sándor: *Rongyszőnyeg* 13

Én is világot hódítani jöttem,
s magamat meg nem hódíthatom,
csak ostromolhatom nehéz kövekkel,
vagy ámíthatom és becsaphatom.
Valaha én is úr akartam lenni;
ó bár jó szolga lehetnék!
De jaj, szolga csak egy van: az Isten,
s uraktól nyüzsgő a végtelenség.

Felismeréseim, jegyzeteim

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Con-fi - te-mi-ni Do-mi-no, quo - ni - am bo - nus.

Con-fi - te-mi-ni Do-mi-no, al - le - lu - ja.

Bizakodjatok, jó az Úr, jósága éltet.
 Bizakodjatok, jó az Úr, halleluja.

ADVENTI LELKIGYAKORLAT

1. HÉT

Látni és nem látni – A jerikói vak meggyógyítása

„Történt pedig, amikor Jerikóhoz közeledett, hogy egy vak ült az út mellett, és koldult. Hallotta, hogy sokaság megy el mellette, kérdezősködött, hogy mi az. Megmondták neki, hogy a názáreti Jézus megy arra. Ekkor így kiáltott fel: Jézus, Dávid Fia, könyörülj rajtam! Akik elől mentek, rászóltak, hogy hallgasson el, de ő annál inkább kiáltozott: Dávid Fia, könyörülj rajtam! Jézus megállt, és megparancsolta, hogy vezessék hozzá. Amikor közel jött, megkérdezte tőle: Mit kívánsz, mit tegyek veled? Ő így szólt: Uram, hogy újra lássak. Jézus ezt mondta neki: Láss! A hited megtartott. És azonnal megjött a szeme világa, és követte őt, dicsőítve Istent. Amikor ezt látta az egész nép, dicsőítette Istent.” (Lk 18, 35–43)

Iránytű az elmélkedéshez

- Melyek azok a helyzetek, amelyekben „vakon tapogatózom”?
- Miben szeretnék tisztábban látni?
- Hogyan és milyennek érzem ezt a fajta vakságot? Miben fejeződik ki?
- Milyen érzésekkel jár együtt, milyen érzéseket kelt bennem?
- Melyek életem jelenlegi árnyas részei?
- Hol érzem sötétségben magam?
- Tudok, tudnék kiáltani Jézushoz, hogy könyörüljön rajtam?
- Képzelm el, ahogy Jézus fényt, világosságot hoz hozzám közel.
- Milyen érzés ebben a világosságban lenni?

Napi olvasmányok

Csütörtök	1Móz 1,1–5
Péntek	2Kor 4,4–10
Szombat	Zsolt 139,1–12
Vasárnap	Zsolt 43
Hétfő	Ézs 9,1–6
Kedd	Jn 1,1–13

Vers

Dsida Jenő: *A sötétség verse*

Ó, virrasztások évszaka!
Vastagon fog a tinta, zordul.
A rozsdalevű éjszaka
már hatkor a kertekre csordul:
reves fák nyírka folydogál,
s te arra gondolsz: mennyi éved
van hátra még? Jaj meg-megáll
a láb, mert fél, hogy sírba téved.
...Mondd, kissé mártottál-e már
hófehér cukrot barna lébe,
egy feketekávés pohár
keserű, nyirkos éjjelébe?
S figyelted-e: a sűrű lé
mily biztosan, mily sunyi-resten
szívárog, kúszik fölfelé
a kristálytisza kockatestben?
Így szívódik az éjszaka
beléd is, fölfelé eredve,
az éjszaka, a sír szaga
minden rostodba és eredbe,
mígnem egy lucskos, barna esten
az olvadásig itat át,
hogy édesítsd valamely isten
sötét keserű italát.

Felismeréseim, jegyzeteim

.....

.....

2. HÉT

Félni és merni – Jézus a tengeren jár

„Ezután nyomban sürgetni kezdte tanítványait, hogy szálljanak hajóba, és menjenek át előtte a tulsó partra, amíg ő elbocsátja a sokaságot. A hajó pedig már messze eltávolodott a parttól, és a hullámok között hányódott, mert ellenszél volt. Már hajnalodott, amikor Jézus odament hozzájuk a tengeren járva. Mikor pedig a tanítványok meglátták, hogy a tengeren jár, megrémültek, és ezt mondták: Kísértet ez! És ijedtükben felkiáltottak. De Jézus azonnal megszólította őket, és ezt mondta: Bízhatok, én vagyok, ne féljete! Péter ekkor így válaszolt neki: Uram, ha te vagy az, parancsold meg, hogy odamenjek hozzád a vízben! Ő pedig így szólt: Jöjj! És Péter, kiszállva a hajóból, járni kezdett a vízben, és elindult Jézus felé. Amikor azonban az erős szélre figyelt, megijedt, és amint süllyedni kezdett, felkiáltott: Uram, ments meg! Jézus pedig azonnal kinyújtotta a kezét, megragadta őt, és ezt mondta neki: Kicsinyhitű, miért kételkedtél? És amint beszálltak a hajóba, elült a szél. A hajóban levők pedig leborultak előtte, és ezt mondták: Valóban Isten Fia vagy!” (Mt 14,22.24–33)

Iránytű az elmélkedéshez

- Kitől, mitől távolodtam el mostanában az életben?
- Miért kerültem távol tőlük?
- Hol és kikkel vannak nagy „hullámok” a kapcsolataimban?
- Hol és kikkel kell küzdenem? Kik és/vagy mik azok, amiket „ellenszélként” élek meg?
- Melyek azok a dolgok, amelyekről félek, amelyek félelmetesnek tűnnek a számomra?
- Szembe merek nézni velük?
- Lenne bátorságom mindezeket keresztül elindulni Jézus felé?
- Képzelm el, amint Jézus nyújtja nekem a kezét, majd tart a kezemnél fogva. Milyen érzés ez?

Napi olvasmányok
Csütörtök 1Jn 4,18–21

Péntek	Zsolt 55
Szombat	Ézs 41,10–16
Vasárnap	Mk 4,35–41
Hétfő	Róm 8,12–17
Kedd	Zsid 2,10–18

Vers

Szuhanics Albert: *Jézus vízen jár*

Jézus vízen jár,
lépked könnyedén,
kinn a tengeren,
annak tetején...

Azon járjatok
és ne féljetek,
bármit megtehet
csodás lényetek...

Saruja alatt
hullám csendesül,
ajka hajlatán
mosolyra derül.

Péter, hagyd el hát
bátran csónakod!
Te is vízen jársz
s titkom már tudod!

Ó kishitűek
mért süllyedtek el?
Hisz a szilárd hit
hidakat emel!

Ám nagyon vigyázz,
őrizd meg hited,
így ez a csodás
képesség tied!

Felismeréseim, jegyzeteim

.....

.....

.....

.....

ÉPÜLJETEK FEL LELKI HÁZZÁ!

3. HÉT

Rejtettség és dicsőség

„Hat nappal ezután Jézus maga mellé vette Pétert, Jakabot és testvérét, Jánost, és felvitte őket külön egy magas hegyre. És szemük láttára elváltozott: arca fénylett, mint a nap, ruhája pedig fehéren ragyogott, mint a világosság. És íme, megjelent előttük Mózes és Illés, és beszélgettek Jézussal. Péter ekkor megszólalt, és ezt mondta Jézusnak: Uram, jó nekünk itt lenni! Ha akarod, készítek itt három sátrat: neked egyet, Mózesnek egyet és Illésnek egyet. Miközben ezt mondta, íme, fényes felhő borította be őket, és hang hallatszott a felhőből: Ez az én szeretett Fiam, akiben gyönyörködöm, őt hallgassátok!” (Mt 17,1–5)

Iránytű az egyéni elmélkedéshez

- Mikor voltam utoljára teljesen egyedül magamban úgy, hogy volt időm magamra?
- Milyen volt ez az érzés? Felidézem magamban...
- Mikor voltam utoljára kettesben az Úrral? Amikor imádkoztam, elmélkedtem róla stb.
- Milyennek látom magam előtt és milyennek képzelem el Jézust?
- Milyen a kialakult képem róla?
- És milyen(ek) a kialakult képeim Istenről? Mit gondolok róla?
- Tudna „változni” ez a kép? Lehet Isten és Jézus más is, mint amilyennek elképzelem?
- Megvan bennem a nyitottság, hogy ők mások legyenek, lehessenek, mint amilyenek én ismerem őket?
- Megvan bennem a kíváncsiság, hogy új „oldalukról” ismerjem meg őket, vagy új arcukat mutassák nekem?
- Vagy ragaszkodom az eddig kialakult képekhez?
- Elképzelem Jézust, amint ragyog előttem. Maradjak ebben a fényességben, ha lehet...

Vers

Reményik Sándor: *Lefelé menet*

Máté 17.

1.

„Elváltozék...” Köntöse, mint a hó.
Olyan szép, hogy már-már félelmetes,
Mégis: a hegyen lakni Vele jó.
Maradni: örök fészket rakni volna jó.
De nem lehet. Már sáppad a csoda,
Az út megint a völgybe lehalad.
Jézus a völgyben is Jézus marad.
De jaj nekünk!
Akik a völgybe Vele lemegyünk,
Megszabadított szemű hegy-lakók
Csak egy-egy csoda-percig lehetünk.
Elfelejtjük az elsápadt csodát.
És lenn, a gomolygó völgyi borúban,
Az emberben, a szürke-szomorúban
Nem látjuk többé az Isten fiát.

2.

Testvérem, társam, embernek fia.
Igaz: a hegyen nem maradhatunk.
Igaz: a völgyben más az alakunk,
Nekünk lényegünk, hogy szürkék vagyunk.
Botránkozásul vagyok neked én
És botránkozásul vagy te nekem,
Mégis: legyen nekünk vigasztalás,
Legyen nekünk elég a kegyelem:
Hogy láttuk egymás fényes arculatját,
Hogy láttuk egymást Vele – a Hegyen.

Napi olvasmányok

Csütörtök 2Kor 3

Péntek ApCsel 22,1–16

Szombat Zsid 1,1–12

Vasárnap Jn 12,35–36

Hétfő Zsolt 43

Kedd 2Móz 33,12–23

Felismeréseim, jegyzeteim

4. HÉT

Árnyék és fény

„Útközben azonban, amikor éppen Damaszkuszhoz közeledett, hirtelen mennyei fény ragyogott fel körülötte, és amint a földre esett, hallotta, hogy egy hang így szólt hozzá: Saul, Saul, miért üldözöl engem? Ő pedig megkérdezte: Ki vagy, Uram? Az így válaszolt: Én vagyok Jézus, akit te üldözöl. De kelj fel, menj be a városba, és ott megmondják neked, mit kell tenned.” (ApCsel 9,3–6)

Iránytű az egyéni elmélkedéshez

- Saul elvakultságtól lihegve üldözi a keresztényeket. Kik az én ellenségeim?
- Kik azok, akik nem állhatnak meg előttem?
- Ki vagy kik azok, akiknek neve hallatára is indulatba jövök?
- Mi történt, ami miatt haragszom?
- Most, innen nézve jogos a haragom? Tényleg olyan rosszat tettek velem/ellenem?
- Mit tettem én, amivel kivívtam az ő haragjukat és ellenszenvüket?
- Istennel szemben van bennem valamilyen sértettség, harag?
- Van valamit, amit várok/akarok tőle, és úgy érzem, nem kaptam meg?
- Elképzelem, amint körbevesz Jézus világossága. Milyen érzés ez?
- Mi árad felőlem Jézus világosságából?
- Próbáljak ebben a világosságban maradni egy ideig, figyeljek az érzéseimre közben.

Vers

Tandori Dezső: *A damaszkuszi út*

Most, mikor ugyanúgy, mint mindig,
legfőbb ideje, hogy.

Megszólalni a világban

KOCZOR TAMÁS

„Jöjj velem, és amikor intek, kiáltásod: „A názáretit!”; mintha ezt kiáltanád:
„A szabadságot! A léleknek és a gondolatnak a szabadságát!”
Az pedig megcsókolta az ő saruját és csak a szemével könnyörgött,
mert a szája még tele sárral.”
(Karinthy Frigyes: *Barabbás* – részlet)

A téma meghatározása, indoklása

Yuval Noah Harari izraeli tudós több alkalommal felveti könyveiben, hogy míg a tudomány valóban segít a világ szenvedésein, addig a vallások nem tesznek mást, mint kimagyaráztatják azt, hogy ősi irataik miért nem illeszkednek a mai világhoz.¹

Ha valaki követi a világ eseményeit, akkor láthatja azt, hogy a társadalmi elvárások, amelyek akár a közvéleményben, akár a politikában kapnak hangot, a kereszténység mondanivalóját legjobb esetben is a lelki szférákra szűkítik be. Harari mentségére legyen mondván, ő legalább abban valódi értéket fedez fel, hogy a vallások teremtik meg azt a közös mítoszt, amely a társadalmi stabilitás létfontosságú eleme.

Ebben az írásban néhány olyan utat szeretnék megmutatni, amely a kereszténység társadalmi, emberi aktualitását vállalja fel. Van olyan

1 *Sapiens: Az emberiség rövid története* (2014), *Homo Deus: A holnap rövid története* (2016), *21 lecke a 21. századra* (2018).

Van olyan keresztény mondanivalónk a világ témáiban, amely egyedi módon karakteres, az egyház számára pedig korszerű utat jelöl ki mind megszólalásaiban, mind cselekvéseiben.

keresztény mondanivalónk a világ témáiban, amely egyedi módon karakteres, az egyház számára pedig korszerű utat jelöl ki mind megszólalásaiban, mind cselekvéseiben. Ebben Jézus követői vagyunk, aki tanításában, mondanivalójában olyan emberi identitást illető kérdésekkel foglalkozik forradalmi erővel, amelyeknek széleskörű társadalmi vetületei vannak.

Milyen igényre reflektál?

Az igény az igénytelenség. A keresztény vélemények teljesen hiányoznak a világi kérdésekből. Ennek egyik következménye az, hogy az egyház a keresztény mondanivalóit az egyházi rendszereken belül érvényesíti csupán. A társadalmi döntéshozók, a közvélemény olyan rossz tapasztalatokat szerzett az évszázadok során az egyházi mondanivaló közzétételéről, hogy már nem is kíváncsi rá.

A másik következménye az, hogy az egyház emiatt szerepet váltott. Nem a krisztusi stílusban – „gyógyítva mindenütt” (Lk 9,6) és „nem úgy, mint az írástudók” (Mk 1,22) – jelent meg a világban, hanem társadalmi, olykor hatalmi csoportosulássá lett, ami azzal járt, hogy nem karakteresen keresztény mondanivalót képviselt, hanem megelégedett a politikailag, társadalmilag vagy aktuálisan éppen helyesnek tűnővel.

Fontosnak látom, hogy az egyház Istentől kapott feladatának lássa a világ nagy kérdéseiben való megjelenését, pontosabban, hogy Isten krisztusi szavát jelenítse meg a sorsfordító kérdésekben. Küldetésében fedezze fel a prófétai küldetését, amelyre nagy szükség van.

Úgy látom, hiányzik annak szenvedélyes elkötelezettsége is, hogy az egyház a maga mondanivalóját korszerűen fogalmazza meg. Még a szókimondás

prófétai küldetés

is más! A sajátos tolvajnyelv használata pedig nem egyszerűen érthetetlen, hanem riasztó is.

Kiket céloz meg?

Mivel a világ kérdései mindenkit érintenek, ezért a megközelítés sem lehet kisebb léptékű, mint a széles társadalmi rétegeket érintő kérdések esetében. A klímaváltozás kérdései sem korlátozhatók egy bizonyos rétegre, egy közelgő gazdasági katasztrófa sem csak a pénzügyi szakemberek számára fontos. A világ egészére ilyen irányú projektet készíteni azonban illuzórikus.

Praktikusabb, ha a keresztény mondanivaló képviselői számára fogalmazok meg néhány gondolatot. Így ez azoknak szól, akik szólni tudnak: egyházi hatalmasságok, újságírók, társadalmi kommunikációban részt vevők, de végső soron minden igehirdető számára is.

Ugyanakkor fontos ezeknek a témáknak kis körökben való felvetése is. Biztos van egy határ. Ma például a környezetvédelem nagy léptékű döntésekre vár. Annakra súlyos a helyzet, hogy már nem lehet megoldani azzal, hogy szelektív módon gyűjtjük a hulladékot vagy nem kérünk műanyag zacskót a boltban. Állami rendelkezések szükségesek a károsanyag-kibocsátás vagy az ipari szennyezés szabályozására, a légi forgalom korlátozására. Ugyanakkor lényegesnek látjuk a helyes szemlélet kialakítását, az egyén felelősségének hangsúlyozását, a téma oktatását. Emiatt a világméretű problémák helyi szinten való működtetéséhez is próbálunk ötleteket adni.

Hogyan?

Azt, hogy a kereszténységnek aktuális mondanivalója van, hadd mutassuk be egy egyszerű képleten. Ez egyidejűleg a legfontosabb kérdésekben meg tudja fogalmazni mondanivalóinkat is.

Ha azt kérdezzük, mely ma a világ öt legnagyobb kérdése, akkor ilyeneket mondanánk:

- Ökológiai katasztrófák veszélye
- Etikai, erkölcsi stabilitás kérdése
- A kirekesztés problémája
- A végső pusztulás veszélyének kérdései

- A technológia fejlődésének problémája
- A kérdéseken ma tudósok serege dolgozik, természetesen a legkorszerűbb eszközök bevetésével. Azt azonban, hogy ezek a kérdések nem újkeletűek, illetve hogy a hozzájuk kapcsolódó válaszokban nem tanács-talan az emberiség, hadd mutassa meg a felvetések társítása a bibliai őstörténet (1Móz 1–11) témáival.

A teremtsről szóló történet	Ökológiai katasztrófák veszélye
A bűnbeesés története	Etikai, erkölcsi stabilitás kérdése
Kain és Ábel	A kirekesztés problémája
Nóé és az özönvíz	A végső pusztulás veszélyének kérdései
Bábel tornya	A technológia fejlődésének problémája

Ezzel szinte le is fedtük a megjelenő világméretű kérdéseket. Fel kellene sorolnunk talán még a gazdaság kérdését, amellyel az őstörténet csak áttételesen foglalkozik, és amelytől emiatt most eltekintünk. Annál is inkább megengedhetjük ezt magunknak, mivel az analógiák ilyen megjelenítése csupán minta arra, hogy az ősi szövegek hogyan fogalmazzák meg a modern válaszokat.

HOGYAN VÁLASZOLNAK AZ ŐSTÖRTÉNET ELBESZÉLÉSEI A MAI KIHÍVÁSOKRA?

Nem gondoljuk azt, hogy a Biblia, mint egy jóskönyv, konkrét kérdésekre konkrét válaszokat fogalmazza meg, de megteremti azt a stílust, amely ezeknek a kérdéseknek megválaszolásához szükséges. A tudományos munka egyik létkérdése az, hogy a megközelítés milyen indítékok alapján történik. Benne van-e az az alázat, amely kész igazodni a tényekhez, vagy felfedezéseit, megfogalmazásait érdekorientáltan alakítja ki. Az őstörténet elbeszélései ezt a stílust írják körül. Nézzük ezt meg egy gyors vázlatban!

TEREMTÉS

Az úgynevezett első teremtetéstörténet legerősebb mondanivalója a világ szépsége, hogy Isten a semmiből csodálatos dolgot teremtett. Nem célunk az, hogy az eredetelméletek harcosai legyünk, de az emberiség közös élménye a szeretetből fakadó szépség. Az ember ennek a szépségnek alárendeltje, ugyanakkor felelőssége is van iránta. A második teremtetéstörténet (1Móz 2,4kk) ezt konkrétan a „művelje és őrizze” (1Móz 2,15) feladatban fogalmazza meg.

Ma az ökológiai kérdésekkel foglalkozók ezt az alárendeltséget erősítik. A kereszténység mondanivalója végtelenül elkötelezett: feladatunk van, amelyet ez az alárendeltség határoz meg. Az ökológiai döntések másfelé meghatározottságaival szembeni türelmetlenség keresztény feladat.

A BŰNBEESÉS

A bűnbeesés legerősebb indítéka, hogy „megtehetem”. Eredményeképpen az ember elindul azon az úton, amelyen egyre erősödik benne a vágy, hogy Istenné legyen. Ez Isten félelme is (1Móz 3,5). Az ember valóban képes erre, olyan lesz, mint Isten, de mivel hiányzik belőle a végtelen szeretet, nagyvonalúság és tisztánlátás, a világ átkává lesz. Az indíték és a vágy egyidejűleg hozza létre azt az elcsúszást, amely a „megtehetem” szlogenjét globálissá, önistenítést pedig gátlástalanná teszi.

A kereszténység mondanivalója az alárendeltség hangsúlyozása, hogy tetteinkkel Isten előtt állunk. Másik mondanivalónk, hogy nem vagyunk korlátlan urai a minket körülvevő folyamatoknak. Miközben a kereszténység a belső indítékok erejét hangsúlyozza, ezen a ponton Isten törvényének valóságát is ismernie kell, nem külső, hanem belső motivációként.

KAIN ÉS ÁBEL

A történetben adottságként jelenik meg az „el nem fogadtatás” problémája. Nem kutatja, hogy miért, hanem azt kérdezi, hogyan lehet ezt kezelni. Az elfogadott Ábel hallgat, nincs egy segítő gesztusa sem. Az „el nem fogadtatott” Kain haragjával válaszol. A magát istenítő ember kétféle megnyilvánulása. Végtelenül korszerű helyzet.

A holokausz eszméltetése nem volt elég az emberiségnek. Ma a cigánykérdés, a zsidózás, a migránsszózás, a nemi kiközösítés, a máshogy gondolkodók el nem fogadása csak jelzései a globális kirekesztés problémájának. A világ egyik végén állnak a szerencsés elfogadottak, akiknek van vizük, kényelmük, hatalmuk, tudásuk, és a másik végén a szerencsétlenek, akiknek mindez nincs.

A kereszténység arról beszél, hogy a kirekesztés hozadéka a harag. A haragnak beláthatatlan következményei vannak. Emiatt a kereszténység egyik központi üzenete, hogy béküljünk meg Istennel és egymással (2Kor 5,20).

béküljünk meg Istennel és egymással

Ez a megbékélés azonban társadalmi szintű logikát teremthet, akár befogadásról, akár közvetlen segítségnyújtásról legyen szó.

NÓÉ ÉS AZ ÖZÖNVÍZ

A történet sokak szerint Isten haragjáról szól, pedig könnyen lehet, hogy az önistenítés árasztja el átkosan a világot. Ha ezt kiolvassuk ebből a történetből, akkor észrevehetjük, hogy éppen egy özönvíz kellős közepén ülünk. Ez a fajta özönvíz közel hozza a fegyverkezés okozta végső pusztulást ugyanúgy, mint az ember okozta környezeti katasztrófát. A túlnépesedés, a társadalmi feszültségek robbanásszerű kisülése, az energiahordozók elapadása mind oda vezethető vissza, hogy az ember saját önzésének rabja lett. Az özönvíz egy logika. Megsokasodik az önimádat, és ez elárasztja a világot.

Itt hangozzon el annak a kételye, hogy vajon hat-e egy önmaga körül forgó emberiség számára ez az üzenet. Képes lenne-e bárki is lemondani saját kényelméről, a fizetésének alamizna méretű csökkentéséről azért, hogy a világért tegyen bármit is? Közben a romlás olyan szintűvé vált, hogy a rendezés már nem személyes, hanem állami, sőt államközi döntéseket igényel. Nem illuzórikus ebben a helyzetben a keresztény szempontokat megszólaltatni?

Valóban sok esélyét eljátszotta már az egyház annak, hogy komolyan lehessen venni, de a szólás kényszerétől akkor sem tud szabadulni.

BÁBEL TORNYA

Ez az elbeszélés az őstörténet záróköve. Itt teljesedik ki a vágy, hogy az ember Isten lehessen. Ezt erősíti meg az eszköz, amelyet ma technológiának neveznénk, hogy tornyot tudnak építeni. Isten büntetéseként jelenik meg az összhang elvesztése a történetben.

Ma a technológia jóval előbb jár, mint azok az etikai meggondolások és az azokból következő szabályozások, amelyek körülveszik most vagy majd a jövőben. Gondoljunk csak a mesterséges intelligencia vagy az orvostudomány aktuális problémáira. Ahogy az önimádat eszközt kap, úgy teljesedik ki, de egyidejűleg úgy erősödik fel az alázatra, a korlátosság tudatosítására való felszólítás is. Az ember nem birtokosa, csak művelője és őrzője az életnek.

KITEKINTÉSEK

Az őstörténetről beszéltünk, de az egész Bibliára gondolunk. Krisztus megjelenése beteljesíti mindazt, amit az őstörténeti mondanivalóban felfedezünk. Kifogyhatatlan annak tárháza, hogy mennyi mindent ismertünk fel Krisztus személyén keresztül Isten akaratából. Ez az akarat küldetésünk tartalma.

A külső törvény helyett megjelenő belső motivációk, a szeretet viszonzás-nélkülisége és más, ezekhez hasonló mondanivalók világformálók. Elhallgatásuk küldetésünk megtagadása.

Miközben az egyház ezekre úgy tekint, mint kincsére, hiszen ez az evangélium maga, aközben elbizonytalanodik akkor, amikor ezt aktuálisan szóvá kellene tennie egy menekültekkel foglalkozó állásfoglalásban, egy népirtásra való reagáláskor, egy társadalmi igazságtalanságot erősítő döntés idején. Az egyház általában hallgat. Hallgatását azonban nem indokolja az, hogy ne lenne karakteres mondanivalója.

Milyen csapatot igényel?

A társadalmi, pláne politikai kérdésekhez való hozzászólás igényes tájékozottságot és tudást követel. Ugyanakkor az egyház körében nagyon sok, az adott

kérdésben jártas szakember, nagyon sok érzékeny, gondolkodó teológus is van. Viszonylag erős sajtólehetőségek állnak rendelkezésére.

Egészen biztos, hogy a megszólalás nem maradhat partikuláris. Komoly egyházi megbízottaknak és erős hálózatosságnak kell segítenie a vélemények megnyilvánulását. Ugyanakkor szükséges az a szándék, hogy ezt az egyház valóban küldetésének tekintse.

Milyen eszköz- és technikai feltételeket igényel?

Az egyházi szándékot szokványos konferenciák, erős írott és elektronikus sajtó megjelenésével lehet erősíteni. Szóvivői rendszert kell felépíteni, erősíteni kell a humán kapcsolati rendszert.

Milyen buktatók lehetnek?

Az egyház két évezrede ezen a területen gyakorlatilag csak a kudarcokról szól. Az egyház világi kérdésekben a bevezetőben megemlített módon vált erőtlenné vagy szereptévesztetté. Ma ezek a kísértések ugyanúgy jelen vannak. A karakteres megszólalás miatt az egyház elveszítheti a hatalmon levő politikai rendszerek támogatását. Ez az egyház számára anyagi veszteséggel, presztízsveszteséggel, sőt kirekesztettséggel járhat. Így tettek a prófétákkal és az egyház hitvallóival gyakran a történelem folyamán. A társadalom másfelől örömmel veszi a szereptévesztett egyházat, amelyben az egyház vezetői állami jellegű méltóságok, az egyház népe pedig az államot támogató nyáj. Ez ugyanis szentesíti az állami döntéshozatalt.

Belső bizonytalanságot jelenthet az egyház népének ellenkezése is. Gondot okozhat a tudós hálózatosság kialakításának nehézsége. Nem feledhetjük azt, hogy a két évezredes kudarc ezen a területen megteremtette azokat a reflexeket, amelyek számtalan kifogást találhatnak a hallgatásra és a halogatásra.

Rövid távú kérdések és eredmények

Az első lépés a készenléti állapot létrehozása. *Ki kell alakítani azt a csapatmunkát, amelyben a társadalmi kérdéseket teológiai szempontok szerint elemezzük.* Ehhez a társadalom sokféle rétegéből kell tudósokat összehozni rugalmasan gondolkodó teológusokkal. A csoportnak naprakészen kell vizsgálnia a társadalmi folyamatokat, naprakész állásfoglalásokat kell kialakítania, amelyek karakteresen teológiai tartalmat hordoznak.

A második lépés a szólas pillanatának felfedezése. Meg kell találni azokat a felületeket, amelyeken látványos a keresztény álláspont és a társadalmi-politikai döntéshozatal közti feszültség. Az utóbbi idők politikai helyzetei teremtettek példát ilyen pillanatokra, amelyekben az evangélikus egyház helyt is tudott állni. Szélesebb körű rákészüléssel az ilyen megszólalások napi szintűvé válhatnak.

Krisztusra koncentráló,
hitben megnyilvánuló
politizálás

Eközben *erősíteni kell a megszólalás lehetőségét is.* Magas színvonalú nyomtatott és elektronikus sajtót kell működtetni ezen a területen is. Meg kell teremteni a szóvivői rendszert. Körültekintő információk megszerzésére kell lépéseket tenni.

Hangsúlyozni kell, hogy amiről beszélünk, nem ellenzéki politizálás, hanem független, Krisztusra koncentráló, hitben megnyilvánuló politizálás, amely épp olyan érzékeny az igazságtalanságokra, mint a jó döntésekre, bármelyik oldalról érkezen is az.

251

Hogy lehet ezeket a témákat megszólaltatni a kisközösségekben?

TEREMTÉS

Ezen a területen vagyunk a legerősebbek, emiatt jó példaként is szolgálhat a keresztény álláspontok megjelenése a környezetvédelemben. *Ha a környezet-tudatos életmód természetessé válik a rendezvényeinken, a családokban,*

a nyári táborokban, és sehol nem használnak többé műanyag táányérokat és eldobható poharakat, akkor ez egyféle istentisztelet.

Másfelől látszik az, hogy a személyes környezettudatos életforma – mi-
közben valóban keresztény etikai döntéseket követ – nem elegendő az átkos folyamatok meg-
fékezésére. Mára komolyan kell vennünk, hogy a környezetvédelemhez kapcsolódnia kell a helyes központi rendelkezések iránti lojalitásnak. Ha a város vezetése elrendeli a páratlan számú autók közlekedési tilalmát, akkor nem kibúvókat kell keresnünk, hanem erősíteniünk kell a rendelkezések betartását. Szükség van ehhez ezeknek a döntéseknek az érzékeny figyelésére. *Nem általában lojalitásról beszélünk, hanem a helyes döntések iránti lojalitásról.* Ugyanígy észre kell venni a környezetromboló folyamatokat is. Másfelől készek vagyunk elhinni, hogy a központi döntésekhez szakértői vélemények és tudományos álláspontok nyújtanak alapot, amelyeknek mi nem vagyunk a birtokában alsó szinten.

„Műveld és őrizd!”

A teremtésvédelem kiemelt projektje egyházunkban a „Műveld és őrizd!” evangélikus

egyházi teremtésvédelmi program.² Ezt a teljes egyházat átfogó teremtésvédelmi programot az egyház központilag indítja, és az egyház bármely közössége önkéntesen csatlakozhat hozzá. Gyülekezetek, nevelési és oktatási intézmények, diakóniai intézmények, irodák (hivatalok), konferencia- és missziói központok, egyházi alapítványok, egyesületek, közösségek részére egyaránt elérhető. A program a Magyarországi Evangélikus Egyház teremtésvédelmi programja, de ökumenikusan nyitott, más felekezetekhez tartozó közösségek jelentkezését is elfogadják.

A program önkéntes alapon és elven működik, a közösségek saját indítatásukból jelentkeznek, maguk határozhatják meg céljaikat, szándékaikat, az elköteleződés mértékét, és maguk állíthatják össze a közösség teremtésvédelmi programját. Az Ararát teremtésvédelmi munkaág keretét és segítséget biztosít a vállalás egyedi tervezéséhez és összeállításához.

2 A Magyarországi Evangélikus Egyház teremtésvédelmi programja: <https://meet.lutheran.hu>.

A program szorgalmazza a teremtésvédelmi programban részt vevő közösségek együttműködését, a régiók összetartását, a hálózatos működés kialakítását.

A teremtésvédelmi szempontok megvalósulása és annak területei:

- A közösségek életében milyen formában jelenik meg a teremtésvédelem szempontja a tevékenységeikben és együttléteiken (közösségi alkalmakban, lelkeségben)?
- A közösség helyi szintű elköteleződésben és globális vonatkozásokban mit tud megvalósítani a teremtésvédelem ügyei közül (lokális és globális elköteleződés)?
- Milyen hozzáállásra bátorítja a közösség tagjait és azokat, akiket különböző kommunikációs csatornáin keresztül megszólít (attitűd, szemléletformálás)?
- A közösségek tulajdonában lévő épületekkel, építményekkel és helyekkel hogyan gazdálkodik, azoknak környezetkímélő, hatékonysági szempontú korszerűsítése, illetve fenntartásuknak fogyasztás-optimalizált módja miként jelenik meg?
- A közösségek tulajdonában lévő földterületekkel hogyan gazdálkodik? Mennyiben jelenik meg az ökológiai diverzitás és a természet védelme a földterületeken való gazdálkodás tervezésénél, megvalósításánál?

A közösség jogszerű döntéshozó szervének határozatával lehetséges a programban részt venni. A határozat kijelöl egy személyt vagy egy csoportot, akit vagy akiket a teremtésvédelmi ügyek képviselésével a közösségen belül megbíz. Ezt követően a felhatalmazott képviselő (MEET-referens) jogosult a program adminisztrációját végezni.

A jelentkezést követően online elektronikus felületen keresztül van lehetőség a közösség egyedi teremtésvédelmi programját összeállítani. A program összeállításában kérdőív (önteszt) és tervezési segédlet is támogatást nyújt. A program részterületek szerint és időintervallumokban is progresszíven tervezhető, tartalma egyedi elképzelésekkel bővíthető.

Teremtésvédelmi céljait és programját minden közösség maga határozhatja meg és állíthatja össze, annak függvényében, hogy mire van lehetősége, mit tud és mit szeretne vállalni. Ezek alapján minden közösség öt modul

közül választhat.³ A program összeállításában az elektronikus tervezőfelületen a szolgáltatott keretek vállalási csoportokat, témaköröket határoznak meg, amelyekből a tervezés folyamatában szabadon lehet választani, és annak idői munkatervezését egyedileg lehet meghatározni. A vállalások egyedi tervekkel, a közösség adottságaihoz igazított elképzelésekkel bővíthetők.

A vállalási témakörök összessége a közösségi működés és élet különböző területeit fogja át, és lehetőséget kínál a minél széleskörűbb teremtvédelmi szempontok megvalósításához. A közösségek lehetőségeik és adottságaik figyelembevételével mérlegelhetik az egyes területeken végzett munka intenzitását, és választhatnak különböző utakat a programjaik megvalósítására.

A BŰNBEESÉS

Azt érezhetjük, hogy a legkönnyebb helyzetben az etikai elcsúszásokkal kapcsolatban hozott keresztény döntésekkel vagyunk. Kétségtelen, hogy ez az, ami a legkönnyebben váltható aprópénzzé: éljen mindenki helyesen!

istenközeli döntések

A keresztény etika azonban elüt a szokványos etikáktól, ahogy ezt Dietrich Bonhoeffer tanítja.⁴

Nem az az ember kérdése, hogy mi a jó és mi a rossz, hiszen akkor újra ott van az édenkerti fánál; hanem az, hogy a döntéseinket Isten közelében vagy Isten nélkül hozzuk-e meg. Az istenközeli döntések személyesek, a helyzet jó ismeretéből fakadnak, egyszeriek, és a döntést meghozó ebből az egyediségből nem próbál törvényt teremteni. Legfontosabb célja pedig, hogy nem akar szabadulni a problémától, hanem magára veszi azt. A keresztény etika kibírhatatlan! Melyikünk az, aki kész lenne minden helyzetbe teljesen belemerülni, magára venni, mindig az új helyzetnek megfelelő döntést hozni pusztán saját hitéből? Egyáltalán létezik a döntések olyan bátorsága, amely nem a szokást, az erkölcsöt, az éppen forgó szokásrendet tekinti mérvadónak, hanem a krisztusi személyességet?

A hozzánk legközelebb eső tevékenység a világ nagy kérdéseiben minden bizonnyal az etikai elcsúszások kezelése, nagyon fontos mondanivalónk is van ezzel kapcsolatban, de vajon képesek vagyunk-e képviselni ezt? Vállalko-

³ A modulok részletes leírását lásd: meet.lutheran.hu/modulok.

⁴ BONHOEFFER, Dietrich: *Etika*. Ford. Visky S. Béla. Exit Kiadó, Kolozsvár, 2015.

zásunk éppen ez! Ha a Bonhoeffer által megfogalmazott döntési rendszerben gondolkodunk, akkor ennek összekötő fogalma lehet az érzékenység. Nem mondhatunk le arról, hogy ezzel az érzékenységgel vegyük magunkra a körülöttünk levő világ gondjait.

KAIN ÉS ÁBEL

Ha az etikai elcsúszásokat közel láttuk kisközösségeinkhez, akkor ez leginkább a kirekesztés aktualitásában rajzolódik ki. Szinte minden közösség küzd a rasszizmus valamelyik formájával: a cigánygyűlölettel, az antiszemitizmussal, a nemi identitás szerinti kirekesztéssel, a vallási türelmetlenséggel. Annyira beleivódott hétköznapijainkba, hogy a legegyszerűbb útként az elviselést választjuk. Megtanultunk együtt élni a kereszténység számára elviselhetetlen különállásokkal. Rémisztő az, amikor ez valamiféle vallásos alátámasztást is kap.

Kevés azt mondani, hogy térjünk meg a kirekesztő életformánk vétkeiből, és hangozzon el ez a megtérésre hívó szó közösségeinkben. Tudnunk kell, hogy minden kirekesztés haragot hoz maga után. Tehát nemcsak közösségeink szétesését rejt magában minden elhallgatott és nyilvános szembenállás, hanem a velük való együttélés a közösségek identitásvesztéséhez vezet. Az a keresztény kör, amely csak bizonyos emberek számára nyitott, nem követi Krisztust.

AZ ÖZÖNVÍZ

Talán a legnehezebben megragadható területnek látszik kisközösségekben a világ végső pusztulásának aktualitása. Gyülekezeti szinten nem foglalkozhatunk eredményesen sem az atomháború, sem a túlnépesedés problémájával. Komoly mondanivaló lehet az egyszerűségről való felszólítás, ezzel szemben minden gyülekezet „hajt” a végtelen gazdagságban és kényelemben élőkre, mert adományt remél tőlük. Az egyszerű életforma azonban fontos nevelési elem. Vajon hat-e a világ végső pusztulásának folyamatában egy egyszerű életformára nevelő tábor? Képtelenségnek tűnik, de nagyon. Nem tudhatjuk, hogy egy ilyen tábori élmény

nem lesz-e egyszer egy leendő miniszter vagy gazdasági folyamatokat meghatározó személyiség motivációja.

Itt kell még egy nagyon fontos felszólítást tennünk. Ha valaki hisz az imádság erejében, akkor a világ ilyen méretű dilemmáiért valóban fontos imádkozni.

BÁBEL TORNYA

A technológiai fejlődés természetesen jelen van gyülekezeteink, kisközöségeink életében, általában áldásosan. Tudjuk közben, hogy küzdenünk kell az internetrabság, a Facebook-mánia ellen. A világ problémáját hordozó közegnek mi az áldozataival találkozunk, azokkal, akik manipuláltak, és kevésbé a manipulálókkal. Döntő ereje van itt a tájékoztatásnak. Nagy hatása volt az elmúlt idők egyik tényfeltáró filmjének, amely *Társadalmi dilemma*⁵ címmel jelent meg. *Ebben a mesterséges intelligencia tudósai beszélnek korunk egyik Bábel-tornyáról.*

Nem vagyunk ilyen erősek az orvostikai kérdésekben. Tudjuk, mi a helyes, de képtelenek vagyunk változtatni rajta. Minden bizonnyal így vagyunk a mai világ sok más területével is. Miközben végtelenül ellenünk van, tudjuk, hogy a vesztünket okozza, de a torony épül tovább zavartalanul. Nem marad más, mint a folyamatos, érzékeny eseménykövetés, a szólás pillanatának felfedezése, az érzékeny felületek megragadása.

Hosszú távú kérdések, nehézségek és eredmények

Hogy melyek a hosszú távú tervek ezzel kapcsolatban? Talán hosszú távú reményekről kellene inkább szólni. Hiszen amiről beszélünk, olyan lehetetlennek tűnik, amilyen lehetetlenségekkel a Biblia lapjain találkozunk.

Nem nagyon lehetett tudni, hogy Nátán próféta milyen esélyekkel szólal meg Dávid király színe előtt (2Sám 12,7). Jeremiás maga is képtelenségnek tartja, hogy hozzászóljon világpolitikai kérdésekhez (Jer 20,7). Ámós bolond, hogy ki meri mondani korának társadalmi igazságtalan-

5 *The Social Dilemma*, amerikai dokumentum-filmdráma (rend. Jeff Orlowski).

ságait (Ám 5,10). Dániel barátai az életüket kockáztatják, amikor nem hajtanak térket egy szobor előtt (Dán 3). Krisztust felemészt a nép haragja (Lk 23,23). Az apostolok mártírhaltálnak (ApCsel 12,2). Pál viszont szédületes erővel bele mer avatkozni korának rabszolgaságról kialakított nézeteibe egy Filemon nevű rabszolgatartó esetében (Filem 1,8–9).

Még fontosabb kérdés azonban magának az egyháznak a szemlélete. A misszió bezárkózott biztonságos területekre. Azokon a pontokon mer kilépni, ahol nem éri bántódás, amit a társadalom amúgy is elvár tőle. Jelenleg a közvélemény nem tekinti az egyházat tényezőnek társadalmi kérdésekben. Nincs szerepe a világ életében azon kívül, hogy ajtót nyit a vallásos emberek felé, és látványos ünnepeket celebrál minden következetesség nélkül. Ez az egyház tagjaiban, lelkészeiben megformált egy olyan kényelmes létformát, amely a fent felvázolt törekvések felé nem mer lépéseket tenni.

Másfelől a felsoroltak azért felsoroltak, mert ők vitték előre Isten ügyét, rajtuk keresztül érvényesítette szándékait a tőle elfordult világban.

Gyülekezeti gyakorlatok és modellek

Gazdálkodás, adminisztráció, tervezés

Gazdálkodási és működési modellek

SZARKA ISTVÁN JÁNOS

Ebben a fejezetrészen a gyülekezeti közösségre elsődlegesen mint önálló gazdálkodási egységre tekintünk, és nem mint lelki közösségre. Amikor egy szervezet vagy személy önállóságát vesszük górcső alá, ott minden esetben, szinte kivétel nélkül meg kell vizsgálnunk a képességek és a felelősség kérdéseit. Autonóm közösség nem létezhet a fennmaradáshoz szükséges képességek és a döntések felelősségét viselni képes magatartások nélkül. E területek fejlesztése hosszú távon a közösségek megerősödésével jár.

E fejezetben elődleges fontosságúnak tartjuk a közösség gazdálkodásának, szervezeti fejlesztésének lehetőségeit, mégsem feledkezhetünk meg a gyülekezet sajátos, öt minden más világi közösségtől megkülönböztető sajátosságától. Hiszen minden a Krisztusban testé lett ige és öröm továbbadásának céljait szolgálja. E két terület együttes fejlesztése ezért egymástól el nem választható. Így szeretnénk tehát a gyakorlatban megvalósítható közösségépítési modelleket, gazdálkodási ötleteket felkínálni. Pál igazságát, sőt felháborodását én is vallom, sőt mélységesen el is ítélem azokat, „*akik a kegyességet a nyereszkedés eszközének tekintik*” (1Tim 6,5b).

Állításom szerint az igazi szervezeti és gazdasági növekedéshez éppen hogy fordított hozzáállás szükséges. Akik a kegyesség növekedését célozzák meg, s ezt tekintik legfontosabb céljuknak, valójában ők fognak eredményeket elérni gazdasági szempontból is.

meg kell vizsgálnunk
a képességek és
a felelősség kérdéseit

Teremtsünk világos keretet

Már csak a jó rend érdekében is szükséges annak ismerete, ki tartozik hozzánk, és hogy a gyülekezetet alkotó csoportok tagjait milyen jogok, illetve kötelezettségek illetik meg, például a közösséget érintő egyes döntések előkészületei során.

A gyülekezet gazdálkodásának szintén rendkívül világos keretek között kell történnie. E tekintetben az az optimális, ha rövid, közép- és hosszú távú tervekkel is rendelkezik a közösség. Építő az, amikor e tervek világos, ütemezetten megvalósítható, reális célkitűzéseket fogalmaznak meg, hozzájuk rendelve a szükséges személyi, tárgyi és anyagi feltételeket. Közösséget is fejlesztő potenciál rejlik abban, amikor ezen elképzeléseket a közösség legszélesebb rétegei együtt alkothatják meg.

Rövid távú tervekkel minden önállóan gazdálkodó gyülekezet rendelkezik, ez az éves költségvetés, amelyben az adott gyülekezeti szolgálatok mellé költségvetési soronként odarendelik a megfelelő összegeket. A költségvetést előkészítő gazdasági bizottság és az azt elfogadó presbitérium javaslatokat tesz, s odarendeli hozzá a munka elvégzését biztosító személyeket is.

Tehát a gyülekezet gazdasági és szervezeti egységére tekintünk, meg nem feledkezve az eredeti küldetésről, amelyet e gazdálkodás és szervezeti fejlesztés támogat. A Mt 28,18–20-ban megfogalmazott missziói megbízatás értelmében: „Tegyetek tanítvánnyá minden népet...”

Közösségeink működési terei a viharos történelmi évszázadoknak köszönhetően viszont rendkívül differenciáltak. Ma gyülekezeteink lelkési állásokat, ezek mellett némely esetben oktatási és diakóniai intézményeket is fenntartanak. A kisebb gyülekezetek egymást segítve összekapcsolódnak. Több létszámában megfoglyalkozott egykori anyaggyülekezet társulással tartja fenn a lelkési szolgálati helyet, illetve működtet közös lelkési hivatalt.¹

1 A szolgálatok felaprózódottsága miatt nem kínál könnyű terepet az ilyen helyeken való jelenlét. Sőt az ilyen kisebb közösségek lelki és gazdasági egységének tudatosítása sem egyszerű folyamat. A hívek egyetemes papságának tudatosítása (vö. 1Pt 2,9; bővebben lásd: Gyülekezeti tagok megszólítása, motiválása fejezet), a közös élményt kínáló együttlétek minőségi megszervezése, a közös lelki építkezéshez tervszerűen hozzárendelt erőforrások viszont segíthetnek ebben.

A változatos jogi státuszban lévő, egymástól nagyon különböző földrajzi, szociokulturális területeken fekvő, vidéki és városi életformák között is működő gyülekezeteink létszámarányukat és vagyoni helyzetüket tekintve is rendkívül különbözők. Ezért az itt feltüntetett példák mindegyikének alkalmazhatóságát nem kezelhetjük valós elvárásként.

Az imént említett társítások kényszer szülte gyakorlata rendkívül kényes és nehéz helyzetre irányítja rá figyelmünket, mégpedig gyülekezeteink lélekszámbeli megfigyatozására, amelyeknek egyrészt demográfiai okai vannak, másrészt a társadalmi mobilizáció következménye.

Ámde e fogásnak van egy olyan harmadik oka is, amellyel – mivel ebben a helyzetben mindannyian benne élünk – csak rendkívül nehézkesen tudunk szembenézni. Kitérünk belőle pedig egyenesen lehetetlennek tűnik. A fogásnak mi is okai vagyunk, a tradicionális népegyházi keretek között élő és gondolkodó keresztyének. A közösségek vezetése és tagsága ugyanis nagyon csekély erőt, időt, energiát szán Krisztus evangéliumának tudatos továbbadására. Ez nem történik meg kellő intenzitással és eredménnyel sem a családon belül, sem a keresztyén hittől elidegenedettek között. Társadalmunk „jobb kedvre derítését”, evangelizációját, amelyre egyre nagyobb szükségünk volna, e hagyományos hitfelfogás átengedi a kiségyházak és a karizmatikus közösségek számára. Jó volna tehát, ha a már bevett és megszokott kereteken kívül – mint amilyen az istentiszteletek megünneplése, az iskolai hitoktatás, a gyülekezeti alkalmak szervezése – több időt, energiát fektetnénk az egyháztól² eltávolodottak megszólítására, Jézus Urunk örömhírének tudatos, személytől személyig történő továbbadására. Természetesen ez azt is feltételezi, hogy nem csupán a lelkész és esetleg néhány, az ügyről megérintett, elkötelezett egyháztag tekinti feladatának ezt, hanem a gyülekezet teljes köre.

Ennek megvalósítását három irányból is meg lehet kezdeni: 1. a közösség identitástudatának, valamint 2. hitének megerősítésével, illetve

2 Összinté bűnbánattal azt is felül kell vizsgálnunk, hogy amikor egyházzól beszélünk, akkor ott és abban milyen erővel, hitelességgel, intenzitással van jelen Krisztus. Összevetve ezt úrvacsorai gyakorlatunkkal, igehirdetéseink tartalmával és a hétköznapi istentiszteleteivel, a *praxis pietatisszal*.

3. az előzőekkel párhuzamosan olyan képzetekkel,³ amelyek javítják a gyülekezet felnőtt tagságának kommunikációs képességeit. Így értünk el a kapcsolat- és forrásszervezés témakörének részletes kibontásához.

Kapcsolat- és forrásszervezés

Egy közösségnek minél nagyobb az öntudata és a társadalmi érintkezési felülete, annál nagyobb esélye van formálni környezetét. Nem véletlenül építenek a közösségszervezők, politikusok és üzletemberek is a közösségi média használatra. Ezeket a felületeket sokan használják, meglehetősen sok időt eltöltve a felületek böngészésével. Ez tehát az a hely, amely bőséges időt és közösségi felületet biztosít a találkozásra. Ugyanez az elv működik a személyes kapcsolatok területén is. A gyülekezet tagjairól világosan ismertnek kell lennie, hogy ők az evangélikus gyülekezethez tartoznak, s a gyülekezeten keresztül Krisztussal vannak kapcsolatban.

Lelkesült leleményességben

A gyülekezethez való tartozást nyilván könnyebben és kényelmesebben ki tudjuk fejteni a manapság ismert reklámhordozók bármelyikével. Ezek lehetnek például a templom fotójával illusztrált feliratos vagy ígés bögrék, tollak, naptárak, pólók, baseballsapkák. De ezeken kívül bármiféle divatos reklámhordozó alkalmas erre a célra. Bármilyen fura is, ki kell építenie a közösségnek önmagáról egy márkát, divatos szóval brandet. Továbbá rendkívül fontos tudatosítani önmagunkban és a körülöttünk élőknél, hogy a gyülekezet nem önmagáért létezik.

Nem önmagáért van, hanem Jézus Krisztust és Krisztus értékeit képviseli a világban (Ef 3,17–19). Tehát az általunk felépített brandnek és az életünknek pozitív értelemben kell rámutatnia Krisztusra. Nos, ez lényegesen nehe-

3 A gyülekezeti képzések elindításának előkészítéséhez ajánljuk JÁLICs Ferenc SJ *Fejlődik a hitünk* című kötetét (Korda Kiadó, Kecskemét, 2018), valamint az *ApCsel 29* honlap tanulmányait (<https://apcsel29.hu/>).

zebb feladat, mint legyártatni néhány logós bögrét. Teológusi értelemben véve önerőből teljesen megvalósíthatatlan feladat. De mégsem teljesen lehetetlen, mivel nekünk Urunk erre határozott biztatást és ígéretet is adott.

„*Aki titeket hallgat, engem hallgat...*” (Lk 10,16);

„...*veletek vagyok minden napon a világ végezetéig*” (Mt 28,20b); „*Aki tehát vallást tesz rólam*

az emberek előtt...” (Mt 10,32); „*Ha valaki nekem szolgál, engem kövessen;*

és ahol én vagyok, ott lesz az én szolgám is; és ha valaki nekem szolgál, azt meg-

becsüli az Atya” (Jn 12,26); stb. Úgy gondolom, ezeket az ígéreteket egyrészt

önmagunkban és gyülekezeti tagságunkban fokozottan tudatosítanunk kell.

Másrészt folyamatosan el is kell kérnünk ezeket az ígéreteket attól, aki ne-

künk mindezeket megígérte. A modern értelmű gyülekezetépítést, kapcsolat-

építést elképzelhetetlennek tartom spirituális, imádságos háttértámogatás

nélkül. *Az a közösség, amely növekedni akar, annak előbb lelkiségében,*

Krisztushoz kötött kapcsolatának mélységében kell növekednie! Erre való

a már említett tanítás és képzés is.

a gyülekezet nem
önmagáért létezik

„...másokban moshatod meg arcodat”

A közösség társadalmi jelenlétének erősítésére kiváló lehetőség az is,

amikor valami önmagán túl mutató, de mégis „profiljába” illeszkedő ak-

ciót szervez. Az sem baj, ha ezek az akciók nagyobb érdeklődésre is szert

tesznek. Nem kell ezektől álszerényen, képmutatóan elhatárolódni. Ma olyan

világban élünk, hogy aki nincs jelen az élet különféle területein – különös-

képpen igaz ez a média világára –, az mintha nem is létezne. Ez az akció

lehet valamely elesett réteg tudatos felkarolása, lelki és anyagi megsegítése,

támogatásuk, kísérésük megszervezése; valamely kulturális program felkaro-

lása; lehet esti iskola, esetleg tanoda létesítése a leszakadó családok gyermekei

számára; vagy akár egy-egy hátrányos helyzetben lévő család megsegítése is.

Attól sem kell félni, ha az így megcélzott réteg az első időszakban elsősorban

csak a szociális előnyökért vesz részt felkínált alkalmainkon. Az ilyen akciók

során azt is rendkívül fontos tudatosítani magunkban, hogy szükségleteink

legfelső csúcán szerepelnek a spirituális, lelki szükségletek. Amíg az ezeknél alacsonyabb szintű igényeinket⁴ be nem töltöttük, nem elvárható s nem megkövetelhető az azonnali lelki fordulat. Természetesen ez sem kizárt, de ennek kimunkálása mindig a Szentlélek Úristen csodája!

A manapság méltán divatos egészséges életmódra való törekvés is lehet olyan pont, amellyel a gyülekezet élére állhat egy adott közösség testi-lelki egészségének megőrzése érdekében: az egészséges mozgáskultúra népszerűsítése együtt az evangélium hirdetésével. Erre nézve remek lehetőség egy vasárnap délelőtti kirándulás, amikor az istentiszteletet a közösség idősebb vagy konzervatívabban gondolkodó rétege számára helyben megtartják, például egy helyettes lelkész vagy egy lektor vezetésével; a lelkész viszont elmegy a közösség mobilisabb rétegével, az érdeklődőkkel egy erdei túrára. Amelyen természetesen lehetősége kínálkozik közösség építésre, sok beszélgetésre. S valamely módon, a természet lágy ölén az ünnepnap megszentelésére is sort keríhetnek.

Napjainkban reneszánszukat élik a helyi piacok, termelői-vásárlói körök. Itt a magas minőségű és helyben termelt áru találhat gazdára. A közösség tagjainak találkozásait segíthetik a termelői vásárok. Ehhez a rendezvényhez érdemes előre meghatározott tematikát is kapcsolni, amely köré felépíthető mind a szakmai, mind pedig a lelki tartalom. Egy ilyen program előkészülete komoly stábot igényel, és a szervezés időben is hosszabb folyamat. Egy hasonló rendezvény megszervezése minden bizonnyal külső szakértőket, önkéntes segítőköt is igényel. Amíg együtt vagyunk, formáljuk egymást. S ha itt, e körben is megszólal az evangélium, az is formál bennünket, mégpedig új, életvidám, vonzó közösséggé!

További jó lehetőség bekapcsolódni valamely országos mozgalomba, az ökogyülekezetek közösségébe vagy természetvédelmi körökbe. Ezek mind egyre több embert vonzanak, s nekünk oda kell mennünk, ahol az emberek vannak. Ott szelíden, ámde meglehetősen határozottsággal képviselnünk kell, szabad a Krisztusban való örömet.

⁴ Vö. Maslow szükségletpiramisának szintjeivel: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Maslow-piramis>.

Másutt érdemes valamely *kulturális programot* elindítani. Nyári szabadtéri színházi estet, koncertsorozatot, amelyeknek szép környezetet biztosít egy rendezett templomkert. A nyári szabadegyetemek előadásainak megszervezése is nagyszerű lehetőséget kínál egyrészt találkozási lehetőségeink gyarapítására, másrészt egy olyan segítő szolgálat elindítására, amellyel támogatjuk a környezetünkben élő embereket. Ezáltal olyan új kompetenciákat sajátíthatnak el, amelyek segítségével jobban boldogulhatnak gyorsan változó világunkban. Ez lehet például médiaismeret, különös tekintettel a közösségi média világára, vagy egyéb új digitális készségek átadása. Ebben jól összekapcsolhatók a különféle generációk is.

Érzékeny jelenlétünk

Rendkívül hangsúlyosnak tekintem a társadalmi problémák iránti érzékenységünket. A gyülekezet vezetőségének érzékeny antennákkal kell rendelkeznie, hogy felismerje az adott környezet lelki és fizikai szükségleteit, s ezekre viszonylag gyors és hathatós választ tudjon kínálni.

A passzív szerepből ki kell mozdulnunk, és kezdeményezővé kell válnunk. Egy példa: a finn evangélikus egyházban, amely még mai állapotában is népegyháznak tekinthető, rendkívül sok különféle kegyességi irányzat található. Amikor azt tudakoltam tőlük, miként lehetséges, hogy ezek a sokszor nagyon eltérő csoportok mégis bent maradtak az egyházban, a következő választ adták: amikor a finn népnek nehéz volt a sorsa, az egyház mindig ott állt mellette, és segített, lelki és fizikai támogatást nyújtott. Az ébredési mozgalmak lelki vezetőit és a legutóbbi gazdasági válságok diakóniai munkásait is ugyanaz a segítő lelkület hatotta át.

Oda kell menni, ahol szükség van ránk, és ahol örömmel fogadják el szolgálatunkat. A járvány sújtotta helyzetben nagyon sokan félnek. Ám a hitünk-ből fakadó bizalom és a józan óvatosság jegyében a gyülekezeti közösségben szabad életmentő akciókat, például véradást szervezni. Mindig azt, amire a leg-

A passzív szerepből ki
kell mozdulnunk,
és kezdeményezővé
kell válnunk.

nagyobb szükség van. A véradáshoz nagy apparátus sem kell, mert mindenben segít a Magyar Vöröskereszt és a Magyar Vérellátó Szolgálat, csak helyszínt kell biztosítani. Ilyenkor, egy adott délután folyamán a lelkészhez, a gyülekezeti önkéntesekhez „házhoz jönnek” különféle háttérű emberek, hívők és nem hívők egyaránt. Nem is kevesen! S közöttük mindig lesznek néhányan, akik szükségét érzik velünk megosztani aktuális örömeiket, gondjaikat. A középkor hajnalán templomaink egyben ispotályként is működtek. Miért ne segítenénk, ha könnyen megtehetjük? De tudok olyan gyülekezetről, ahol az istentiszteletek előtt és után önkéntes egészségügyi dolgozók, nyugdíjas orvosok vérnyomást mértek, kicsit elbeszélgettek az odaérkezőkkel, és szükség esetén továbbirányították őket a háziorvoshoz vagy szakorvoshoz.

Kapcsolatépítés

A gyülekezet kapcsolatépítésére, társadalmi jelenlétének növelésére fontos lehetőséget ad, ha növeljük a gyülekezet vezetőségének, tagjainak érintkezési felületét abban az adott közösségben, ahol élnek és dolgoznak. Minden egyes személyes találkozás az adott közösség vállalkozásaival, azok vezetőivel, illetve azok tagjaival lehetőséget teremt a Krisztusról való direkt vagy indirekt tanúsításra. Természetesen ez kényes ügy, amely kellő körültekintést és nem kevés érzelmi intelligenciát kíván. Nem mindegy ugyanis, hogy kinek, mikor és milyen módon kínáljuk fel a Krisztusban megtapasztalható kegyelmet vagy a közösségünk figyelmét, szerető gondoskodását. Ha óvatlanok, tapintatlanok vagyunk, bizony sok tekintetben ez a tanúsítás akár visszaszító és kontraproduktív is lehet. Hasonlóképpen ahhoz, ha életmódunk és hitünk, tetteink és szavaink nincsenek harmóniában egymással.⁵ Pontosan ezért elengedhetetlen a közösség és az egyén számára is az önreflexiós képesség, az önreflexív figyelem képességének elsajátítása, napi rutinná tétele. Ezek nélkül nehezen válhatunk eredményes tanúságtevőkké.

5 Egy példa ezzel kapcsolatban: egy itt most meg nem nevezett mult cég vezetősége például elállt a vezetői céges autók kötelező matricázásától. Reálisan felmérték ugyanis, hogy vezetőik közlekedési kultúrája korántsem jobb, mint az adott társadalomé, ezért a céges logók szerepeltetése nem jelentene pozitív reklámot a vállalat számára.

Érdemes a gyülekezetre önmagában is mint kapcsolatépítési térre gondolni. Mobilitást igénylő korunkban ez például működhet úgy is, hogy ha a környékre költöző testvérről tudomást szerzünk, a gyülekezet tagjai köszöntik őt, és felajánlják neki segítségüket. Például ha megbízható mesteremberre, bébiszitterre vagy bármilyen más ügyben segítségre lenne szüksége, a nagyobb helyismerettel rendelkező közösség átadhatja tudását és tapasztalatait. Hiszen a helyi viszonyok kiismerése időigényes és nem kevés csapdát rejtő folyamat. Az a kapcsolati tőke, amellyel egy összetartó, régóta a területen élő közösség tagjai rendelkeznek, felbecsülhetetlen értékű. Jó látni azt, amikor az istentiszteleti alkalom után (amely a legkülönbébb gyülekezeti tagokat érinti) sokáig együtt maradnak a testvérek, és mindenféle egyéb ügyes-bajos dolgukat is megbeszélik egymás között.

A gyülekezet kapcsolatépítési lehetőségeihez tartozik az is, amikor a már korábban említett társadalmi akcióikhoz támogatókat keresnek és gyűjtenek. A profitorientált cégek számára is fontos az indirekt marketing. Az ilyen tárgyalások során fontos, hogy a közösség lelki vezetője is jelen legyen, de nem feltétlenül szükséges, hogy minden esetben megszólaljon. Jó, ha van vele egy olyan kapcsolattartó személy is, aki megfelelően tud tárgyalni, és kiismeri magát az adott üzleti területen.

Gyülekezeti tagok megszólítása, motiválása

Nem tudok annál jobb motivációt, mint amikor valaki külső szemlélődésből eljut arra a felismerésre, hogy a történet részesévé, mi több, alakítójává válhat. Klaus Douglass a hívek egyetemes papságában rejlő gyülekezetépítési lehetőségeket rendkívül szemléletes képpel illusztrálta. Azt írja, az egyetemes papság elvé⁶ olyan, mint egy alvó óriás. Elképzelhetjük, milyen nehéz lehet felébreszteni egy óriást, miközben szunyókál. Abban is bizonyosak lehetünk,

6 „Ti azonban választott nemzetiség, királyi papság, szent nemzet vagytok, Isten tulajdonba vett népe, hogy hirdessétek nagy tetteit annak, aki a sötétségből az ő csodálatos világosságára hívott el titeket...” (1Pt 2,9)

kezdetben mennyire morcos lesz ránk, amiért ébresztgetjük. De abban a pillanatban, amikor munkába áll, hatalmas erők mozdulnak meg.⁷

Hogyan ébreszthető fel a gyülekezeti tagság felelőssége, lelkesedése? Ha a gyülekezeti vezetők – s itt elsődlegesen a lelkészek felelőssége elvitathatatlan – nem tekintik őket kiskorúaknak, hanem velük egyenjogú, ám más lehetőségekkel és karizmákkal, más feladatokkal rendelkező testvéreknek. E tekintetben megkerülhetetlen az a látásmód, amelyet Pál apostol rendkívül szemléletes testhasonlatával⁸ megfogalmazott.

Generációk formálása

E tekintetben az ifjúság oktatásánál komoly odaszánással szükséges elkezdni ezt a szemléletformálást. A gyülekezetben a gyermek- és felnőttkort elválasztó egyik ilyen jelentős állomás a konfirmációs oktatás, amelynek első óráin például fontos lenne megmutatni a konfirmandusok számára a gyülekezet épített örökségét, épületeit és lelki értékeit, s tudatosítani bennük, hogy az a gazdagság, amelyet ott látnak, mind az övék. Az épületek is a közösség tulajdonát képezik, azok állapotáról őseik gondoskodtak, s egykor az ő felelősségük lesz, hogy ezeket megőrizték. Nyilván könnyebb az épített örökségen keresztül megmutatni azokat a lelki kincseket, amelyek őrzésére, ápolására egykor ezeket az épületeket emelték. Mindez lehetőséget és felelősséget is kínál számukra. Az apostolság lehetősége a Krisztussal való személyes és élő kapcsolatban rejlő erő ajándékait hordozza magában.

270

Az egyház történetének nagy, Krisztusról tanúskodó alakjait, de még inkább a mai apostolok személyeinek példáit megismertetni a fiatal nemzedékkel hatalmas motiváló erővel bír. Ezek az igaz történetek a Szentlélek Isten ma is működő, élő és ható erejét hivatottak prezentálni.

Minden felnőtt gyülekezeti tagunk számára hangsúlyossá kell tenni, hogy a gyülekezet földi szervezetéhez való tartozás egyben egy nálánál

7 DOUGLASS, Klaus: *Az új reformáció. 96 tétel az egyház jövőjéről*. Kálvin, Budapest, 2002.

8 Vö. 1Kor 12: „Ti pedig Krisztus teste vagytok, és egyenként annak tagjai” (27); „...a test gyengébbnek látszó tagjai nagyon is szükségese...” (22).

nagyobb, erősebb, magasztosabb közösséghez való tartozást is jelent.

Gyülekezeteink bármilyenek is legyenek, kicsik-nagyok, konzervatívok vagy modern felfogásúak, vidéki vagy urbánus jellegűek, túlmutatnak önmagukon. Többet kínálnak patinás „termékeknél”, lelki „szolgáltatásoknál”.⁹ Minden régóta felépített márkánál, brandnél többet érnek, mert tagságukat és a hozzájuk érkezőket egy rövid időre kiemelik a világ fizikai törvényszerűségei közül. Olyan metafizikai dimenzióba helyezik életünket, amelyben örök és romolhatatlan értékeket kaphatunk. A gyülekezet a *communio sanctorum*, a szentek közössége; Isten szentsége, Isten kegyelme az, ami benne kiárad ránk – elsődlegesen az ige és a szentségek által, másodlagosan a testvéri beszélgetésen és a másokért elvégzett szolgálatokon keresztül.

A gyülekezet a *communio sanctorum*,
a szentek közössége

Amikor tudatosodik bennem, hogy az Isten örömhíre, ez a páratlan, életet formáló erő nemcsak az enyém, a miénk, hanem mindenkié, abban a pillanatban tudatára ébrednek, hogy ennek a jó hírnek a továbbadásában elvitathatatlan felelősségem van. A világ jobbá tételében az én Krisztusba belekapaszkodott személyem is pótolhatatlan!

Ennek a semmivel össze nem hasonlítható, másokat is boldogítani képes üzenetnek a továbbadása rajtam áll, vagy éppen az én passzivitásom miatt bukik el. Tudjuk, hogy ez az ajándék nem a világból való, tehát nem magától értetődő megtalálni és megérteni benne. Sőt a világ kimondottan nehezen fogadja be azt. János evangéliumának gyönyörű prológusánál szebben, hitelesebben senki nem beszélt még erről (Jn 1,9–14). Ám akiknek én fontos vagyok, akik engem szeretnek, akik tőlem tanulnak, az én mintáimat követik, azok számára csak én képviselhetem ezt meggyőző módon és hitelesen. Meg kell tennem, hogy önékik és általuk e világnak nagyobb öröme legyen. Bármilyen csekélynek tűnik ez, higgyék el, nem az.

9 Tudatosan használom ezeket az első hallásra provokatívan hangzó világi fogalmakat, mert abban a környezetben, amelyben ma egy gyülekezet él, ezekkel a termékekkel és szolgáltatásokkal szemben, ezek mellett áll. Olykor versenyben velük, máskor pedig hatalmas lemaradásban tőlük. E könyv egyes fejezetének megírására sem lenne semmilyen szükségünk akkor, ha nem lenne fájdalmasan érezhető az általam megfogalmazott lemaradás. Természetesen mindez nem az általunk közvetített tartalomra, sokkal inkább annak formai átadására vonatkozik.

Így ébred fel velünk együtt ez az „óriás”. Kezdetben mégis nagyon fontos, hogy először a könnyen elvégezhető, apróbb feladatokat bízjuk az így küldetéstudatukra ébredt testvérekre. Itt csak utalni szeretnék a könyvben már részletesebben tárgyalt hálózatos gondolkodás fontosságára.

Mit gondolsz rólunk?

■ közvélemény-kutatás állított közvélemény-kutatás lehet.

Egy ilyen okosan előkészített rövid kérdőív a gyülekezet különféle működési területeire rátekintő kérdéscsoportokat tartalmazhat. A kifejtő kérdéseket is tartalmazó közvélemény-kutatás során rá lehetne kérdezni a közösség elégedettségére. A válaszadás önkéntessége primer visszajelzést ad az aktivizálhatóságról. Nagyon beszédes mutatót kapunk abból, hogy a közösség tagjainak mekkora százaléka juttatta vissza az ívet. A válaszok minőségéből kiderül, milyen a közösség tagjainak lelkiállapota, illetve milyenek lelki szükségleteik. Amennyiben tekintélyes mértékű a kérdőív kitöltését megtagadók száma, úgy ennek okait további elemzéssel kell feltárni. Ebben az esetben e csoport tagjai közül néhányakkal mélyinterjú készítését javaslom elvégezni, hogy az elutasítás mögött meghúzódó okokat feltérképezzük.

AZ ELSŐ TERÜLET: A LELKI SZOLGÁLAT

Rákérdezhetünk az igehirdetések minőségére, gyakoriságára, tartalmi terjedelmére, a látogatások gyakoriságára, a gyülekezet belső és kifelé irányuló kommunikációjának ismeretére, elégséges vagy éppen elégtelen voltára. Ne féljünk a lelkési munkát mérlegre tenni! De ugyanakkor kérdezzünk rá az önkéntes lelki munkások szolgálataira is. Amennyiben nincsenek, arra is, mennyiben tartanak elképzelhetőnek szolgálatba állításukat a gyülekezet tagjai.

Milyen területeken szeretnének előadásokat, tanfolyamokat hallgatni? Sőt azt sem mellékes megkérdezni, milyen szolgálatok előkészületeiből vennék ki szívesen részüket, és ezt heti-havi időbeosztás szerint hány órában tudnák elvégezni Arra is kérdezzünk rá, milyen új szolgálati területeket tudnának elképzelni a közösség számára.

A MÁSODIK TERÜLET: ANYAGI ÉS GAZDASÁGI ÜGYEK

E közvélemény-kutatás másik fontos pillérét az anyagi és gazdasági ügyek képezhetik. Rá kell kérdezni, a gyülekezet szolgálata érdekében mekkora anyagi áldozatvállalást tartanak szükségesnek/lehetségesnek. Az épületekre és az infrastrukturális fejlesztésekre vonatkozóan is meg lehet kérdezni a gyülekezet tagságát, illetve a gyülekezet ingatlanállományával való gazdálkodás elégségességére (amennyiben van a templomon kívül egyéb használható ingatlanuk). Idetartozik még az önkéntes fizikai, szakipari munka felajánlásának lehetősége is. Amennyiben vannak a gyülekezetnek munkacsoportjai, meg kell kérdezni, melyikhez csatlakoznának szívesen, vagy milyen csoport létrehozását tartanák szükségesnek.

A HARMADIK TERÜLET: JÖVŐKÉP

Fontos feltérképezni a közösség jövőképét is. Ez az együttes gondolkodás egyszerre identitáserősítő és összekovácsoló erővel bír. Le kell fektetni az adott gyülekezet rövid, közép- és hosszú távú céljait, s fel kell kínálni e célok mellé való felzárkózási lehetőséget. Természetesen mindezekről az irányokról a gyülekezet vezetősége előzetesen konzultáljon, legalább presbiteri szinten. A gyülekezeti jelmondat, szolgálati mottó meghatározása is elengedhetetlen. Végül, de nem utolsósorban a gyülekezet kifelé történő szolgálatának irányai-ra is itt lehet rákérdezni. Meggyőződésem, hogy egy ilyen szolgálat elindítása feltétlenül szükséges, hiszen jelentősebb társadalmi szerepvállalás nélkül ma nehéz missziós helyzetbe hozni gyülekezeteinket. A szélesebb nyilvánosság előtt így tudunk kinyílni, gyülekezeteink lélek- és embermentő szolgálatát ezen keresztül leszünk képesek ismertté tenni, elfogadtatni.

ÖSSZEGEZVE

Egy ilyen kérdőív egyszerre segíti a tagság aktivizálását, bevonását igényeik felmérésén keresztül, valamint egy széles réteg számára biztosít érintkezési felületet az adott település lakosságával, hiszen ne feledjük el, sokan vegyes házasságban élnek. Egy-egy családon belül sokan lehetnek a gyülekezetén kívül élők közül is.

Út a középpont felé

Az is kétségtelen, hogy a gyülekezet működésének szíve közepe az istentisztelet. Igen ám, de egy jelentősen elvilágiasodott társadalom tagjaitól irreális elvárás azt követelni, hogy jöjjenek el hozzánk, és ott érezzék is jól magukat, amikor többségüknek korábban nagyon csekély vagy semmilyen tapasztalata nem volt az ilyen közös ünneplésekkel kapcsolatosan. Egy alkalommal merő udva-

a gyülekezet működésének szíve közepe az istentisztelet

riasságból megkérdeztem egy egyházi esküvőjére készülő fiatalembertől, aki életében először járt istentiszteleten: „Hogy érezte magát?” „Mint a partra vetett hal” – felelte. S ez a mondat komolyan elgondolkodtatott. Azt gondolom, az

ilyen mondatok minden gyülekezeti vezetőt változásra készítenek. Talán éppen arra, hogy létre kell hozni a gyülekezetek környezetében olyan kompközösségeket, amelyekben otthonosabb, kötetlenebb formában tudunk együtt lenni. Ám mindeközben mégis közösen tanulhatjuk önmagunkat – és Isten útjait. A tapasztalatok azt mutatják, e csoport tagjai előbb vagy utóbb megjelennek az istentiszteleti alkalmakon is, sőt idővel a gyülekezet belső motorjává lesznek. Aki többet kapott, többet is képes adni.¹⁰

10 „Akinek sokat adtak, attól sokat kívánnak, és akire sokat bízta, attól többet kérnek számon.” (Lk 12,48b)

Állóképességünk fokozása

A gyülekezet állóképességének fokozása lehetségessé válik a gyenge és az erős kapcsolatok arányának helyes megtalálásán keresztül. A gyenge és erős kapcsolatok hatással vannak a gyülekezeti rezilienciára.¹¹

A gyülekezeti kapcsolatépítésnek rendkívül fontos eleme lehet, ha a közösség – akár az ilyen felmérésekből kínálkozó lehetőségek hatására – kiválaszt magának egy olyan profilt, amely egyedül rá jellemző. Például úgy határoznak, hogy a közösség értékeit a diakóniai munkában vagy az egészségügyben, esetleg az oktatásban teljesítik ki. Esetleg intézményfenntartó közösséggé válnak. Vagy olyan közösségi szolgálatot végeznek, amely főként rájuk jellemző, amelyben kiemelkedő teljesítményt képesek nyújtani. Minden közösségünknek legyen jól felismerhető karaktere, profilja!

De ennyivel még nem elégedhetünk meg. Feltétlenül fontos, hogy közösségünk és annak tagjai ismerjék és jól használják kapcsolataikat. Mindenkinek nagyon sok ilyen lazább, felületesebb kapcsolata van. Ezeket gyengébb kötődésű kapcsolatoknak is nevezhetjük. Mark Granovetter hálózatalméleti vizsgálatai kimutatták, hogy minél több gyenge kapcsolattal rendelkezik egy személy,¹² annál nagyobb a stressztűrő képessége, illetve regenerációra való képessége, rezilienciája. E megállapítások természetesen igazak a közösségekre vonatkozóan is. (Lásd az ökoszisztéma kapcsolati összetettségének és vitalitásának kapcsolatát.) Fontos tehát megbecsülnünk a szinte maguktól ölnünkbe hulló kapcsolatokat, amelyekért sokat nem is kell tennünk, egyszerűen csak a műkö-

11 A reziliencia általános értelemben *rugalmas ellenállási képesség*, azaz valamely rendszernek – legyen az egy egyén, egy szervezet, egy ökoszisztéma vagy éppen egy anyagfajta – azon reaktív képessége, hogy erőteljes, meg-megújuló vagy akár sokkszerű külső hatásokhoz sikeresen adaptálódjék.

12 „E tanulmányok segítenek tisztázni azon körülményeket, amelyek között a gyenge kötések szokatlan előnyöket nyújtanak. A *GYKE [gyenge kötések ereje]* érvelése utal arra, hogy csak a hídszerű gyenge kötéseknek van különleges értéke az egyén számára; a gyenge kötések jelentősége az, hogy sokkal nagyobb valószínűséggel lesznek hidak, mint az erős kötések.” Vö. GRANOVETTER, Mark: A gyenge kötések ereje. A hálózatalmélet felülvizsgálata. In: Angelusz Róbert – Éber Márk Áron – Gecser Ottó: *Társadalmi retegződés olvasókönyv*. ELTE, Budapest, 2010. https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0010_2A_19_Tarsadalmi_retegzodes_olasokonyv_szerk_Gecser_Otto/ch06s03.htm. (Megtekintés: 2021. április 17.)

désünk, a találkozásaink során megadatnak számunkra. Ilyenek a települési önkormányzattal, környezetünkben működő vállalkozásokkal vagy ezek vezetőivel való kapcsolataink, érintkezési lehetőségeink. De éppen így igaz ez az oktatási és közművelődési intézményeinkre is.

További rendkívül izgalmas kérdés annak eldöntése, hogy a gyülekezet működése és fejlődése érdekében milyen külső forrásokat képes behívni.

Ezek milyen célt szolgálnak? Infrastrukturális fejlesztések-e, avagy szervezetiék? Ha épületeink fejlesztése mellett tesszük le voksunkat, azt is át kell gondolnunk, ezek milyen időbeli és anyagi ráfordítást igényelnek a közösség vezetőitől. Ezek a fejlesztések milyen erőforrásokat élnek föl, s mennyi azok megtérülési ideje? Az át nem gondolt, kellően meg nem alapozott fejlesztések nemcsak hogy nem szolgálják a közösségek alapvető céljait, de kimondottan károsak is.

Ingatlan- és vagyongazdálkodás

Az évszázadokat maguk mögött tudó gyülekezeteink szinte mindegyike tekintélyes méretű és mennyiségű ingatlannal rendelkezik, ám ezek fenntartása egyre nagyobb terhet ró a fogyasztó egyháztagságra. Ezekhez az épületekhez többnyire érzelmi szálak kötik a közösségeket, ezért velük kapcsolatosan nem minden esetben sikerül meghozni a gazdasági szempontból optimális döntéseket. Ez egyik oldalról akár még érthető is lehet, tekintettel azokra a hősies erőfeszítésekre, amelyeket az ősök egy-egy templom és egyéb más ingatlanok megépítésébe fektettek. Ugyanakkor az sem kétséges, hogy ha őseinknek ma kellene megálmodni ezeket az épületeket, egészen bizonyosan nem ilyen formában terveznék meg azokat. Inkább közösségi terek lennének, mint hatalmas, égbe nyúló toronnyal ékesített épületek.

Felelős vagyongazdálkodás

Az is világos, hogy nem szabad műemléki védettségű templomainkat barbár módon átalakítani, de élő közösséget is nehéz elképzelni minden generáció

számára komfortos tartózkodást biztosító közösségi terek nélkül. Tekintettel arra, hogy az ilyen központok kialakítása nem kevés anyagi és egyéb ráfordítást igényel, ki kell választani azokat a lehetőleg központi fekvésű, jól megközelíthető gyülekezeteket, amelyek a térség lelki központjává is válhatnak. Egy ilyen szemléletváltás, szellemi, lelki előkészítés vélhetőleg több időt fog igényelni, mint a források előteremtése, az engedélyezések végigzongorázása és a kivitelezés összesen. Ne feledjük, e terek, templomok és gyülekezeti termek az evangélium továbbadását és az evangélium köré összegyülekezett testvérek lelki-fizikai szükségleteit kell, hogy kiszolgálják. Ám az evangélium továbbadásához elsősorban nem épületekre van szükség, hanem Krisztus ügyét hitvalló módon megélt emberekre. Az épületek önmagukban ezen nem képesek segíteni, s vannak esetek, amikor ennek kimondott akadályává lesznek.¹³

Közösségeink ingatlan- és vagyongazdálkodását nagyban segíthetné egy központilag létrehozott pénzügyi szolgáltatásokat is nyújtani képes, egyházunk központjában működő vagyongazdálkodó vállalkozás. Ugyanakkor egyházunk méretéből fakadóan, illetve decentralizált szervezeti működési elveit tekintve egy ilyen iroda vagy cég létesítése komolyabb üzleti kockázatelemzést igényelne. Ám ki tudja, megfelelő szakértői háttérrel és személyzettel kipróbálhatná magát a piacon élve is. Ez esetben tehát nem csupán egyházunk ingatlan- és vagyongazdálkodásával foglalkozna.

Több ember, több ötlet, nagyobb szakértelem

Ha a gyülekezet gazdálkodásáról gondolkodunk, két tényezőt mindig figyelembe kell vennünk. Vajon van-e a gyülekezetben olyan gazdasági szakember, aki a közösség munkáját lelkiismeretesen támogatni képes, és professzionális szinten eligazodik az üzleti világ útvesztőiben? A másik a vállalkozásbarát külső gazdasági és politikai környezet. Mindezek mellett a címben szereplő állítás csak akkor válik igazgá, ha a sok ember sokféle ötletéhez legalább néhányuk elkötelezett tenni akarása is párosul. A vállalkozás sikerének

13 Vö. a már szállóigéként idézett mondatot dr. Fabiny Tamás elnök-püspöktől: „Gyülekezteinket az állványimádás veszélye fenyegeti.”

tehát egyik és legalapvetőbb feltétele az, hogy rendelkezünk-e megfelelő humán erőforrással, leginkább rátermett vezetővel. Tehát csak olyan vállalkozásban érdemes gondolkodnunk, amelyiknek rendelkezésre állak a személyi feltételei, vagy amelyről a gyülekezet vezetésének megfelelő szakmai ismeretei vannak.

Tehát legyen a közösségnek jogi, vállalkozásszervezői, pályázati ügyekben eligazodó megbízható támogatója, munkatársa, partnere. Ezek nélkül meglehetősen kockázatos bármilyen üzleti vállalkozásba kezdeni.

Csak körültekintően!

Gyülekezeti vállalkozások létrehozásával hasonló óvatossággal kell eljárunk, mint amikor egy közösség intézmény fenntartására adja fejét. Több fórumon is egyeztetve, alapos üzleti tervvel vágjunk csak bele.

A gyülekezeti vállalkozások sokfélék lehetnek. Főként azok a vállalkozások dicséretesek, amikor a gyülekezet alapküldetéséből kiindulóló szolgálat és egy szociális, diakóniai tevékenység fonódik össze. Például a gyülekezet képes

A gyülekezeti vállalkozások sokfélék lehetnek.

felkarolni az adott területen élő emberek szükségleteit, és ennek érdekében elindít egy profit vagy nonprofit érdekeltségű tevékenységét.

Mikor melyiket érdemes előtérbe helyezni? Azt mindig az adott gyülekezeti környezet, a választott tevékenység jellege, illetve a jogszabályi környezet dönti el.

Ez a tevékenység lehet akár a munka világából kiesett emberek számára szolgáló átképzés; nyilván ebben pályázati vagy állami források bevonásával érdemes gondolkodni. Újra taníthatjuk gazdálkodni a vidéken élő, mélyszegénységbe jutott családokat. Mindezek mellett mentális és szociális támogatásokat is felkínálhatunk számukra. Ha a közösség rendelkezik földtulajdonnal, nagyon fontos lenne ezzel a földdel való leghatékonyabb gazdálkodást megcélozni, tehát bérbeadás helyett valamiféle öko- vagy biogazdálkodás elindítását. Az ilyen kertészet nagyobb szakértelmet, nagyobb hozzáadott értéket munkát is igényel. Ennél sokkal komplexebb és példát adó program

lehet, ha e földterületre támaszkodva képesek lennének megvalósítani egy körkörös gazdálkodást. Ennek lényege röviden az, hogy az egyik munkaág végterméke mellett keletkező hulladékot felhasználják egy másik terület alapanyagaként. Így nem keletkezik hulladék, több lábon állnak, és több embert tudnak bevonni a munkafolyamatokba. Hasonlóan kell ezt elképzelni, mint egy hagyományos paraszti gazdaságot, csak egy kicsit nagyobb méretben.¹⁴

A gyülekezet épületeinek tetőfelületeit napelemek telepítésével lehet hasznosítani elektromos áram előállítására. Ennél nagyobb volumenű beruházást igényel, ha napelemekkel működtetett kiserőművet telepítünk egy adott földterületre. Az ebből befolyó adózott jövedelem képes tizenöt-húsz éven keresztül biztonságos bevételt termelni a közösség számára. Nyilván a fegyelmezett gazdálkodás is fontos, hogy a jövőt ne éljük fel sem az ingatlanállomány leamortizálásával, sem a megszerzett profit elköltésével. Gyakorta előfordul ugyanis olyan felelőtlen „gazdálkodás”, amelynek során egy közösség az ingatlankiadásból származó bevételeinek egy részét nem határoolja el adott ingatlan fejlesztésére, karbantartására. De minden más eszközállományra igaz ez: ha szükségesek a közösség működése és fenntartása érdekében, akkor évről évre megadott összegeket kell elkülöníteni ezek pótlására, felújítására. Nagy lehetőséget látnék az egymáshoz viszonylag közel élő közösségek gazdasági összefogásában is.

Több egyházmegye úgy is segíti gyülekezeti közösségeit, hogy például a nagyon speciális tudást igénylő adminisztratív területeken, mint amilyen

14 A német Diakonisches Werk szép példákkal szolgál arra, hogyan lehet a hálózatoságot és körkörös gazdálkodást egy cégen belül megvalósítani. Volt szerencsém néhány hónapot eltölteni a Minden városában (Észak-Rajna-Vesztfália) található központjukban, ahol biogazdaság látja el a különféle idős- és fogyatékosotthonaik konyháját. E kertészetben enyhén sérült fogyatékosok dolgoztak, megfelelő szakmai és ápolói személyzet mellett. Ezeken kívül volt fa- és bútorgyártás, olyan összeszerelő műhelyük, ahol szintén testi és szellemi fogyatékosok a napi ellátás keretében munkát is végeztek. Így az egész társadalom megbecsült tagjainak érezhették magukat. A városi családok felé pedig a gazdálkodási és háztartási ismeretek tanításától kezdve a hajléktalanellátásig mindenféle ellátást kínált ugyanezen intézmény. Nyilván ehhez nem kevés állami támogatás is párosult. A német alapossággal, kiválóan felépített és működő rendszer egyetlen hátránya a gyülekezeti közösségektől való teljes elszakítottaság. A Német Diakonisches Werknek kis túlzással szinte semmilyen kapcsolata nincs az egyes gyülekezetekkel.

a könyvelés, egy céget bíz meg több közösség könyvelési munkáival. Ennek analógiájára, ha egy gyülekezetben megfelelő eszközállomány található például a karbantartásra, parkondozásra, akkor ezeket akár több gyülekezet közösen is fenntarthatja. Természetesen ez úgy képes jól működni, ha állandó személyzet kezeli és tartja karban ezeket a gépeket, felszereléseket. A gondnoki szolgálat másik jó, közösséget is építő változata az, amikor a gyülekezetben rendszeresen elvégzendő feladatok köré szervezünk segítő köröket. Ezek lehetnek karbantartói, gondnoki, egyházi és takarítói vagy gyakorlatilag bármilyen kisközösségek. Fontos, hogy ezekben a körökben a lelki vezetés is képviseltesse magát a feladatok koordinálásán kívül is, mert így találkozási lehetősége lesz közössége tagjaival. Az együtt végzett munka öröme pedig lélekemelő és közösséget formáló erő.

Végezetül szeretném megköszönni e fejezet megírásának lehetőségét. Nagy örömmel osztottam meg az egyházi szolgálatban eddig szerzett tapasztalataimat. Életem folyamán többségében végig benne éltem Krisztus testében, az egyházban. Ebből huszonöt évet intenzív lelkeszi szolgálatban töltöttem. Ez idő alatt hatalmasat változott körülöttünk a világ. A nyíltan egyházellenes szocialista államhatalom megbukott. Ám az érkező új felelti lelkesültségünket hamar lehűtötte a tapasztalat. A kapitalizmusról kiderült, kicsit szebb csomagolásban talán, de éppen olyan értetlenül és ellenségesen szemléli az evangélium képviselőinek tanúságtételét. Mégsem hiábavaló megtanulni e világ nyelvezetét, fontos megismerni értékeit és értékrendjét. Szabadságunkban áll átvennünk ezekből a számunkra hasznos gyakorlatokat és módszereket – természetesen azokat, amelyek nem ellentétesek küldetésünk tartalmával. Amit ez idő alatt láttam, megtapasztaltam és kipróbáltam, azt foglaltam össze itt, remélem, nemcsak a magam épülésére, hanem további közös gondolkodásra indítanak majd e felvetések.

A gyülekezeti adminisztráció szükségszerűsége és szerepe a gyülekezetfejlesztésben

IHÁSZ BEATRIX

Alapvetés

Epiktétosz gondolatát idézem: „Ha haladni akarsz a bölcsességben, el kell viselned, hogy külsőséges dolgokban ügyetlennek és együgyűnek tartsanak. Ne törekedj arra a látszatra, hogy bármit is tudsz! S ha néhány ember tart rólad valamit, légy bizalmatlan önmagaddal szemben.”¹ Aligha véletlen, hogy az adminisztráció témakörével foglalkozva a sztoikus bölcs mondatait érzem frappánsnak és figyelmeztetőnek. Nem haszontalan, ha világi oldalról is közelítünk: „Általános tévhit, hogy az adminisztrációs feladatokat bárki el tudja látni. [...] A következőkben felsoroltak nélkül biztosan nem fog menni: nyitottság, jó kommunikációs készség, stressztűrő képesség, támogató, segítő hozzáállás.”²

A gyülekezetfejlesztési program egy építőköve ez is, bár sokszor megesisik, hogy inkább olyan vízióink van: agyonnyom vagy lábujjunkra esik az a kő;

1 EPIKTÉTOSZ 2004, 42. o.

2 <https://www.randstad.hu/allaskeresoknek/karrier-tippek/karrier/nem-mindenkinek-megy-onben-minden-megvan-ami-az-adminisztracios-palyahoz-kell/>. (Megtekintés: 2021. május 10.)

jóval ritkább, amikor szépségét, szilárdságát és hasznosságát tudjuk meglátni. Szükségességéhez nem fér kétség – gondolnánk –, azonban lelkészeink nagy részében ellenállást kelt a gyülekezeti adminisztráció pusztá említése is. Hivatalátadásoknál, esperesi vizitációkor szép rendben sorakoznak az anyakönyvek, iratok, mappák, de kétségtelen, hogy kell jó pár hónap, amíg az új lelkész kilát a mappák közül, átlátja a teendőket, azok prioritási sorrendjét, és felméri, hogy mely területen kell először lépni a megoldás felé. Jó érzéssel tölt el, ha az irodában nem kell föllapozni egy csomó iratot, mígnem megtaláljuk azt az egyet, hanem biztonsággal tudjuk, hol van az, amit fénymásolni vagy postázni kell. Kétségtelen tény az is, hogy idő kell az adminisztrációs szokások és rendszer kialakításához, és nagymértékben befolyásolja azt többek között a gyülekezet mérete és működési területei. Mérhetetlen hálával tartoznak a lelkészek, ha van segítségük e téren lelkes önkéntes vagy profi titkárnő személyében. Nélkülözhetetlen az a törekvés, hogy a gyülekezet adminisztrációja naprakész legyen. Vezetőségi vagy presbiteri, de akár közgyűlési döntéseknél is fontos a körültekintő előkészítés, a döntéshez szükséges iratok ismertetése vagy kézbe adása, az előzményekbe való betekintés alapja a lehetséges következmények jó megfogalmazásának. Tények birtokában tudunk dönteni és előrejutni például egy beruházás elkezdésénél vagy mértékének meghatározásánál.

De miért is gondoljuk, hogy egy hivatalátadással az eddigi és az ez utáni gyülekezeti adminisztráció gondja és felelőssége is a megválasztott vagy meghívott lelkész feladata már? Ruhásdobozokba zárt, garázsba, pincébe, padlásra kitett hivatali iratok, ún. „vegyes” dossziék várnak arra, hogy rendszerezzék, feldolgozzák, méltó helyen tárolják őket. Az átlátható irattározás, a levéltár szakszerű kezelése és megőrzése a gyülekezet érdeke és feladata, és nem csak a lelkész dolga. (Évtizedes, sőt évszázados jegyzőkönyvek lapulnak türelmesen, mígnem valaki kíváncsian fellapozza őket, és ezáltal belecsöppen egy régvolt világba, amelynek különleges nyelvezetét ízelve, kifejezéseit alig-alig értve ámulunk, miközben a gyülekezetünk történetét kutatjuk. Régi jegyzőmmel csemegéztünk így, felejtethetetlen emlékek ezek.) Meghallva ezt, heves tiltakozásban törnek ki korunk Pilátusai, és a „mosom kezeim” mozdulatával igyekszik elhárítani vagy továbbadni a felelősséget például az új lelkész a réginek. Azt

gondolom – és erre feltétlenül törekedni kell –, hogy előbb-utóbb sikerül a gyülekezetben találni egy embert, aki kész segíteni a munkát, vagy önállóan vállalkozik a rendszerezésre. Nagyobb talány számomra a számítógépen gyűlekező levelek, igazolások, ajánlások, mappák, fényképek, letöltések rendszerezése. Aligha jó megoldás az, hogy megkapja valaki ömlesztve a „Régi gépről” című mappában mindezeket. Az is nagy fejtörést okoz sokszor, hogy megfelelő helyre tessékeli a gépen a dokumentációnkat, abba a mappába, amelyben majd keresni fogjuk és rálelünk.

Célravezető tehát lelkésváltásnál jó együttműködő, akár baráti kapcsolatot ápolni az előddel, több okból is, és elkerülni azt a csapdát, hogy egyetértünk azokkal, akik konstatálják: mindent elrontott. Ajánlatos, mert lesz a gyülekezetben egy olyan réteg, akik kedvelték, szerették az elődünket, most gyászolják éppen a vele való kapcsolatukat. Célravezető azért, mert még évek múltán is tud segíteni például az általa megálmodott, de általunk megvalósított pályázatnál. Erre „zöldfülű” koromban nem figyelmeztetett senki, ezért fontos, hogy végighallgathatom az elődöm hibáiról szóló történeteket, de bölcs távolságtartással, keresztény szeretettel törekszem reagálni ezekre.

Célravezető megkeresni gyorsan azokat a személyeket is, akik a gyülekezet folytonosságát jelentik. Rengeteget segítenek a múlt és a jelen szakadékának áthidalásában. Emlékeikből, tapasztalataikból merítve szinte kirajzolódik az elmúlt évtizedek gyülekezettörténete, sokszor ámulva hallhatjuk az emberfeletti erőfeszítésről, optimizmusról, Istenbe vetett erős hitről a beszámolókat. Segít a meggyökeresedésben minket, a mesélőket pedig felemeli a figyelem, amellyel feljűk fordulunk (2Tim 1,5).

A múltba kapaszkodó gyökerek, a jelenben virágzó közösség és a jövő szárnyaló tervei

283

ÉRTÉKEK, FELADATOK ÉS ÖTLETEK

A gyülekezeti élethez mindhárom hozzátartozik. Életkoronként másra kerül persze a hangsúly. Gyülekezeteink idősei a gyökereket, a hagyományokat,

a tradíciókat éltetik inkább. A gyermekeket nem érdekli különösebben a múlt, de a jövő sem annyira, a mában élnek, és gyülekezeti alkalmainkon otthonos, meghitt légkört keresnek. Az elfogadásra és szeretetre rezonálnak legjobban, ezen keresztül kapcsolódnak a közösséghez. Az ifjakat és a fiatalosan gondolkodó felnőtteket pedig nagyon megmozgatja a tervezés, a lehetőségek tárháza, a szárnyaló képzelet világában élve a mostban és a jövő álmaival tudnak kapcsolódni a gyülekezet fejlesztéséhez. Botorság lenne nem figyelni mindhárom irányultság előnyeire, a bennük rejlő lehetőségekre. Egyensúlyvesztést eredményezhetnek az alábbiak:

- ha csak a hagyományok megtartására koncentrálnak, konzerváljuk a gyülekezet;
- ha csak a ma feladatára fókuszálnak, szem elől tévesztjük eddigi értékeinket, tapasztalatainkat, és beleveszhetünk a feladatainkba;
- ha csak tervezünk és szárnyalunk, akkor realitásérzékünk csorbulhat.

Ezért van szükségünk arra, hogy a múlt tapasztalatait összegyűjtve és azokból tanulva, korunk feladatait elvállalva és megoldásait keresve vízióknak legyen afelől, hogy öt-tíz-hús év múlva az Úristen akarata szerinti közösség milyen képet mutat, milyen utat jár be. „...mi az Isten akarata, mi az, ami jó, ami neki tetsző és tökéletes.” (Róm 12,2) Időközönként újra és újra kell kérnünk nemcsak az Isten áldását a „mi elképzeléseinkre”, erőfeszítéseinkre, hanem a Szentlélek utat mutató erejét és lendületét, kreativitását is.

Lelkészként fontos figyelni arra, hogy hol és ki nyújtja segítő kezét felénk

Kinek van szabadideje, lelkesedése és szeretete ahhoz, hogy az adminisztráció egy-egy részfeladatát elvégezze? Idekíváncozik Jetró tanácsa Mózesnek (2Móz 18,13–27), különösen is az a kritikus mondat: *„Nem jól csinálod a dolgot!” Az áldozat szerepében való tetszelgés helyett nyissuk ki szemünket és fülünket. Lehet, hogy csak a mi kérésünkre vár a presbiterünk vagy egyik gyülekezeti tagunk, és a megbízatás megtisztelő lenne számára.*

Érdemes átgondolni az adminisztrációhoz tartozó feladatokat, mielőtt kiosztjuk azokat, vagy segítséget kérünk. Valós tapasztalatokra építke a példáimban:

- Lehet, hogy a levéltári anyaghoz aprólékos és körültekintő szeretettel és figyelemmel közelít valaki a gyülekezetből, és örül, ha megbízzuk egy leendő gyülekezettörténeti kiállítás előkészítésével.
- A jegyzőkönyvek aprólékos böngészése segít a presbitériumi határozatok jegyzékét pótolni, elkészíteni.
- A jubiláns konfirmandusok meghívásához az anyakönyv böngészése, valamint annak felkutatása, hogy ki hova költözött, elérésük, postai vagy telefonos meghívásuk örömteli, önként vállalt feladata három presbiterünknek.
- Szép kézírású nőtestvérünk a keresztelési, konfirmációi, esketési adatlapok alapján szívesen tölti ki az emléklapokat.
- Pályázatokban jártas presbiterünk számára „csak” elő kell készíteni a projektterveket, a gyülekezet bemutatását, az árajánlatot... Mind a feltöltésben, a költségvetés elkészítésében, mind a hiánypótlásokban készséggel nyújtja segítségét.
- Az egyházfenntartói járulékok beszédőinél kincset érő információk vannak, szövevényes családi kapcsolatokra tudnak rámutatni, kiváló segítők lehetnek a statisztikák elkészítésében, a kapcsolattartásban.
- A temetőt ismerő presbiterünk segít a halottak napi megemlékezésnél megtalálni a sírokat, hiszen ha mi temettük is az ott nyugvót, aligha emlékszünk pontosan a sírhelyre.

Jézus segítséget keres.

„Kérjétek azért az aratás Urát, küldjön munkásokat aratásába.” (Mt 9,35–39)
„Jézus az Isten országára érett, súlyos kalászmézőt látja. Nagy a termés! [...] Most nincs vesztegetni való idő. [...] Jézus segítséget keres. Nem végezheti egyedül a munkát.”³ *Szabad imádkoznunk: gyülekezetnek hűséges lelki-pásztorért és lelkésznek hűséges gyülekezeti tagokért, elöljárókért.* Nagy, képzelt fenyegetés a lelkész számára, hogy ha delegálja a részfeladatokat, akkor kiesik ezekből. Nos, sok esetben bőven elég a figyelemmel kísérés, a közös

3 BONHOEFFER 2007, 170. o.

tervezés és az összegzésnél, a célnál a dicséret, elismerés kiosztása. Azonban a hosszú távú együtt munkálkodáshoz a legutolsó kettő elengedhetetlen!

Az adminisztráció részei

PÉNZÜGYI ADATOK, KÖNYVELÉS

Szükségszerű szakember, némely esetben fizetett szakember segítségét kérni. Ritka az, amikor a lelkes különös örömet leli például egy beszámoló összeállításában. Inkább adjuk meg a lehetőséget, hogy a kirajzolódott gazdasági feladatokat, problémákat a felügyelővel, számvevősséggel megbeszélve együtt oldjuk meg. Különösen figyelni kell a könyvelő és a pénztáros összehangolt munkájának elősegítésére. Nagyon érzékeny terület lévén, roppant körültekintően fogalmazunk egy-egy probléma esetén; kifejezetten kíváncsiak, hogy végtelenül udvarias stílust válasszunk. Rendkívül hálás tudok lenni, ha a számok tengerében van, aki eligazít. Elengedhetetlen, hogy a gyülekezet vezetőségének rálátása legyen a pénzügyi adatok alakulására, átlássa a gyülekezet gazdálkodását, és így keresse a gyarapodás lehetőségeit és útjait.

STATISZTIKA

Nemcsak pénzügyi, hanem népmozgalmi adatokkal is mérjük a közösségünket, számadási kötelezettségünk van. Lelkesi beszámolókat készítünk a presbitérium számára gyűlésenként, és éves beszámolóban összegezzük az „eredményeket”. Nagy a kísértés, hogy valamiféleképpen kimutassuk itt is a növekedést az elvárásnak megfelelően. De a tények makacsul viselkednek, nem tehetünk az ellen, ha több volt a temetés, mint a keresztelezés. A lelkesi életpályamodell bevezetésekor a szolgálatiigény-mutató meghatározásában ez is megmutatkozik. A lelkes és a gyülekezet érdeke is, hogy igyekezzen pontosítani, amennyire lehet. Nagy segítők a hátsó sorban ülő gondnokok, akik esetleg a perselypénzes füzetbe be is jegyzik az istentiszteleti létszámot, vagy a sekrestyés, aki számolja az úrvacsorázókat.

A lelkési szolgálati napló vezetése és összegzése is ide tartozik. Akármilyen formában vezeti is azt a lelkész, jó érzés az év végi összegzésnél újra áttekinteni az elvégzett feladatokat, rátekinteni az eredményre, és Istennek hálát adni a sok erőért és ajándék alkalomért.

MŰKÖDÉS

Nemcsak a lelkési hívány⁴ megfogalmazása és elfogadása kellett régen ahhoz, hogy lelkésze legyen a gyülekezetnek, hanem bizonyos írott vagy íratlan szabályok alapján alkotott rend, rendszer is. Manapság a lelkési díjlevél kötelezettség része rögzíti a lelkész, de sok esetben a gyülekezet vállalását is, a gyülekezet működési módját. Tartalmazza a munkaterületeket, még kiemelt fontosságú célokat is meghatároz. Érdemes ide sorolni az iktatási liturgiánkban megfogalmazott elköteleződést is, hiszen csodálatos alapvetés ez, amelyhez jó újra visszatérni:

A lelkésznek mondja az esperes: „Gondjaidra bízom az N. gyülekezetet, hogy pástöröld az Úr Jézus Krisztus népét, ne kényszeredetten, hanem örmest...”⁵

A gyülekezetnek szóló rész: „Az N. gyülekezetnek pedig gondjaiba és szeretetébe ajánlom N. N. lelkészt... Tiszteljétek és becsüljétek őt..., hallgassatok szavára az Úrért...”⁶

Egy-egy mérföldkőnél, általános tisztújításnál visszaidézhetjük az egykor elhangzott elköteleződésünket. Az ideális működést természetesen

mi is Jézustól tanuljuk. Az ő követőiként nincs más dolgunk, mint a tőle kapott példával élni. De rögtön elégtelenségünkkel szembesülünk, amikor az ideálisra törekszünk. Egyedül a tanítványok esendősége és jézusi küldetése közti feszültség hoz némi enyhülést számunkra e téren.

Két bibliai ige kívánczik még ide, amely tartozhat az alapvetéshez, de újra elővehetjük az utélagazásoknál is. Egyrészt Jn 21,15–19 adhat eligazítást ebben a témakörben. Előttünk van példaként a háromszori Krisztus-tagadóból megváltozott és mélységes szeretetéről bizonyóságot tévő Péter apostol,

Az ideális működést
mi is Jézustól tanuljuk

4 Lelkési díjlevél/munkaszerződés, munkaköri leírás.

5 *Agenda* 1996, 469. o.

6 Uo.

akit Jézus pásztorolással bíz meg. Dietrich Bonhoeffer megfogalmazásában: *„Jó pásztorokra, »lelkészekre« van szüksége a nyájnak. Legeltesd az én bárányaimat! – ez volt Jézus utolsó, Péternek szóló megbízatása. A jó pásztor [...] minden juhát névről ismeri, és szereti őket.”*⁷ Másrészt ApCsel 2,37–47-ben olvashatunk az első gyülekezetben lévő szép rendről, ideális működésről is. Tanácsos közösségfejlesztő napunkon azt a gyülekezet-ideált átgondolnunk, amelyet a Cselekedetek könyve fejt ki. Itt a prioritások és a feladatok helyes egyensúlya is kirajzolódni látszik.

Korunkban már a szabályzatokban leírt működési rend megtartása is fontos részét képezi a gyülekezeti működésnek. Így van szervezeti és működési szabályzatunk, amelyet jó újra és újra átolvasni és frissíteni, aktualizálni. Hivatali, pénzügyi, iratkezelési, leltározási szabályzatok is segítik munkánkat. Jó esetben ezeket szem előtt tartva, a benne foglaltaknak megfelelően működik gyülekezetünk.

Sok gyülekezetben van alapítvány is. Ennek működését megismerni, támogatni természetes feladat. Kiemelt jelentősége lehet például a pályázatoknál is. Hűséges presbitereink, gyülekezeti tagjaink kiváló gyülekezetépítési munkát tudnak végezni az alapítványon keresztül is.

KOMMUNIKÁCIÓ

Kiemelt jelentősége van a jó kommunikációnak. Községi vagy városi hírujságokban kapunk lehetőséget beszámolni alkalmainkról, és hirdetni azokat.

Kiemelt jelentősége van a jó kommunikációnak. A hirdetőtáblára, de a honlapra is kitehetjük az itt megfogalmazottakat. Itt is célszerű, ha egy-egy élménybeszámolóval megkínáljuk gyülekezeti tagjainkat; aki jelen volt az alkalmon, lehet, hogy

szívesen ír róla. Gyülekezeti újságunk vonzó külső és belső tartalommal való megtöltése is feladatunk. Honlap, Facebook-oldal kezelésében kérhetünk segítséget. *A fő cél minél többeket elérni, ehhez szinte minden csatornát érdemes megragadni.* Korunk szükségzerű és kihasználható lehetősége többek között a YouTube-csatornák indítása, videók feltöltése, áhítatok általi kapcsolódás a gyülekezet közösségéhez. Lehetőségünk van – segítségünk

⁷ BONHOEFFER 2007, 169. o.

felhasználásával – kis felmérést készíteni, hogy hogyan érhetjük el közösségünk tagjait. A kényszerű templombezárás ideje az erre való odafigyelésre is megtanított minket.

KAPCSOLATTARTÁS

Szoros összefüggésben van az előző pontunkkal és az említett felméréssel. Életmentő és éltető erejét ezekben az időkben tapasztaljuk meg csak igazán. Személyesen, telefonon, épp csak összefutva vagy nagymamától kérdezve unokája felől, boltban, gyógyszerárban vagy épp fagyizónál – mindegy, a lényeg az, hogy számon tartjuk egymást. Az online meetingek világába is belekóstoltunk már kényszerű módon, képernyőfotókon mosolygunk egymásra, amikor hittanórát, csapatépítést vagy konfirmációs szülői értekezletet tartunk.

ÖNMŰKÖDŐ FOLYAMATOK

A legtöbb gyülekezetben fellelhetők. *Ezekre támaszkodhatunk, építhetünk* pl. minden virágvasárnapon a Nagy család díszíti fel a templomot, vagy konfirmáció előtt a jubiláns konfirmandusok nevét, elérhetőségét 3-5 asszony beszéli meg...

Amikor a csapépítésben feltérképeztük gyülekezetünk munkaágait, működési területeit elcsodálkoztunk, ennél is motiválóbb volt, hogy válllások indultak el (látván a sok elvégzendő munkát), amelyek sok esetben önműködő folyamatokká váltak.

FEJLESZTÉSEK, PÁLYÁZATOK, PROJEKTEK

Pályázatíró tanfolyamon a következő tanácsot hallottam évekkal ezelőtt: kézsítsünk projekteket, figyeljük a pályázatokat, és amikor rálelünk egyre, vegyük elő az íróasztalból a megírt projektet, és már csak be kell adni egy kicsit aktualizálva. Ez manapság biztosan nem megy így!

Azt a tanácsot is hallottam, hogy amíg egy pályázatot el nem számoltál, nem szabad másíkba fogni. Ma már ez sem életszerű.

Először tüzet oltunk, azaz a legszükségesebb fejlesztésekre kell odafigyelnünk. Bekukucskál a nap a templomtetőn? Nem lehet használni az

orgonát? Múlt századi a mellékhelyiség? Fűtetlen templomban vacogunk karácsonykor?

Projektötlet, pályázatírás, a munka figyelemmel követése, az elszámlálás elkészítése és projektzárás. Egyik munkarész sem egyszemélyes feladat, leginkább összedolgozva, csapatmunkában működik. Gondolkodjunk együtt, határozzuk meg a prioritásokat közösen, és keressünk szakembert a nehezebb és bonyolultabb pályázatokhoz.

Lélegztetvétel-modell

A GYÜLEKEZETI ADMINISZTRÁCIÓ MEGOSZTÁSA

A modell leírásánál újra emlékeztetünkbe idézzük az induló és útmutató tanácsot, Epiktétosz szavait. „Ha haladni akarsz a bölcsességben, el kell viselned, hogy külsőséges dolgokban ügyetlennek és együgyűnek tartsanak.”⁸

A mesebeli Tök Töbiás bölcsessége is irányt ad gondolatainknak: „A tobozok azt mesélték, hogy Jézus az Isten fia, aki eljött a földre, hogy az emberek újra Isten barátai lehessenek. Hogy mi mindennel készülnek az emberek erre az alkalomra, az is csodálattal töltött el. Érdekes volt az is, hogy milyen sokfelé szaladgálnak. Az embereknek ugyanis nincsen gyökerük, és így szegények, nyughatatlanul futkosnak egész nap... Biztosan fárasztó így élni...”⁹

ALAPVETÉS – AVAGY HOGYAN LEHET ÉS ÉRDEMES CSAPATBAN GONDOLKODNI?

Ahogy önkéntelenül lélegzünk, ahogyan tudatosság nélkül szívjuk be az oxigént és fújuk ki az szén-dioxidot, ideális esetben így működik a gyülekezeti adminisztráció is. Napi, heti, havi és éves zárással, összeggzéssel, értékeléssel, statisztikával. De sajnos ritkán van így. Vannak kedvesebb és unalmasabb területei, az érdekesebb részeket előbbre soroljuk, míg a másik, „nemszeretem” részét toljuk magunk előtt, amíg csak lehet.

⁸ EPIKTÉTOSZ 2004, 42. o.

⁹ FÜLLER 2006, 18–19. o.

Néha hatalmasat kell fújnunk feszültségcsökkentésként, mert megterheli tüdönket a régi, használhatatlan, áporodott levegő. Máskor pedig, akár az ég felé nyújtva kezeinket, mélyre beszívjuk az élető energiát, mert ennek van itt az ideje, erre van szükségünk. És ezek akár lehetnek kegyelmi pillanatok is, amikor megszabadulok a régítől, amikor helyet kap egy másfajta szemlélet, előbbre vivő gondolkodás.

Amikor egy csapat létrehozásában gondolkodunk, lassan, megfontoltan kell előrehaladnunk. Lassan, ahogy nyugalmi állapotunkban nem kapkodunk levegő után, hanem szinte észrevétlenül emelkedik a mellkas és telik meg a tüdő. Érdemes lassan először rátekinteni az elvégzendő munkára, feladatokra, még nem gondolkodni azon, hogy vajon ki tudná leghatékonyabban megoldani. És fordítva: a behívott csoporttagoknak milyen karizmái, lehetőségei, talentumai vannak; vagy (például ha először fókuszcsoporthal dolgozunk) a csoporton kívül ki az, akire még számíthatunk, de lehetőleg nem azért behívni, mert például jól ért a számítógéphez.

Lelkészeknek és gyülekezeti felügyelőknek is jó elsajátítani azt a látásmódot: ha megkérek valakit, nem rálőcsölöm a feladatot, hanem megbízom azzal, hogy ilyen módon gyarapítsa a közösséget és segítse a cél elérését. Persze magányosan is lehet küzdeni, harcolni... De a gyülekezetre nézve is igaz, hogy a csoport által elért eredmény egészen bizonyosan több lesz, mint a tagok külön-külön elért eredményeinek összessége. Úgy gondolom, hogy nem túl sok ráfordítással, de kifejezetten tudatosan, hatékonyan tudjuk fejleszteni önmagunkban – és így ráhatással leszünk a másokra is – a felkérés vagy megkérés legjobb módjait. Aggodalmunk rögtön eloszlik, ha a megkeresett csillogó szemébe nézünk, aki megtisztelve érzi magát, mert megemeli a feladattal, mert tehet valami fontosat, értékeset. A munkafolyamat során is megkereshetjük és megtalálhatjuk az elismerés, megerősítés szavait. Érdemes egy-egy részfeladat után „megünnepelni” az eredményt egy kis szusszanással, pihegéssel. S ami talán a legfontosabb: az összegzésnél a jól megérdemelt dicséret, köszönet kifejezését is gyakorolnunk szükséges, még akkor is, ha a dicséret fél szabódik, ha másokra vagy egyenest Isten felé továbbítja azt. Olyan a dicséret, mint egy jó torna után a nyújtás: elhagyhatatlan. S ahogy a sok ugra-bugra, megerőltető hasizmozás és izzasztó erősítés után megpihentetjük izmainkat,

Olyan a dicséret,
mint egy jó torna
után a nyújtás:
elhagyhatatlan.

még az is lehet, hogy valamivel megjutalmazzuk magunkat kitartásunkért, úgy érdemes megfigyelni kapcsolatainkban is ezt a folyamatot. Így kialakulhat a kölcsönös bizalom és megbecsülés légköre, amely másokat is vonz. Természetesen

figyelmünk és munkánk középpontjában a tanítványokat elhívó és közösséget építő Krisztusunk áll.

Egyetlen járható út mutatkozik ennek elérésére. *Középpontba hívni és „ott tartani” Krisztust.* Kondor Péter megfogalmazását idézem: „Neki mindenkire egyformán szüksége van, hogy áldásainak, ajándékainak csatornáivá tegyen egymás számára... Megtörténik a csoda, hogy önmagunk körül forgó emberekből a másik felé forduló, Krisztust hordozó emberekké, Krisztus-arcú közösséggé válunk.”¹⁰

A másik nagyon fontos alappillére a csoportban való gondolkodásnak és munkának, hogy tévedhetsz, hibázhatsz. Csak az nem hibázik, aki nem dolgozik – tartja igaz közmondásunk. Ha kerüljük a számonkérő hangsúlyt és szavakat, ha bátorítunk és oldjuk a feszültséget, ahol kell, akkor félrevezető nagy szabadság helyett egészen egyszerűen úgy viszonyulunk a csapattagokhoz, hogy emberek vagyunk. Ha véletlenül nem gyújtja meg a sekrestyés a gyertyát időben, akkor meggyújtja az, aki előbb észreveszi a mulasztást – adott esetben a lelkész –, és nem dörgöli a másik orra alá a bakit. Ha a kántor egy helyen fél hanggal eltéveszti, segítünk – ha tudunk –, hogy visszataláljon, és bátorítjuk, hogy legközelebb sikerüljön. A lélegzetvételes modellhez visszatérve egy csapatban van helye a mélyről jövő sóhajnak ugyanúgy, mint a lélegzet-visszafojtott várakozásnak vagy a csivitelő kacajnak. Nagy hiba, ha ebből a gondolkodásból – lehetsz tökéletlen ember –, lehetőségből, eshetőségből kifejejtik a lelkészt a csoporttagok. Pedig általában ez a tapasztalat! Egy lelkész nem hibázhat – ennek hamis illúziója rontja a gyülekezet levegőjét. Anselm Grün egyértelmű, karakteres kijelentése erősíti meg megállapításunkat: „A kockázatellenes magatartás valójában hátráltatja az életet. Aki egyáltalán

¹⁰ SZABÓNÉ MÁTRAJ – SZABÓ 2017, 97. o.

nem követ el hibát, az mindent rosszul tesz. Aki semmit nem kockáztat, semmilyen rizikót nem vállal, nem is fedez fel semmi újat.”¹¹

A CSAPATTÁ ÉRÉS FOLYAMATÁNAK ÖRÖME

Nálunk két év és egy időszerű szemléletváltás kellett ahhoz, hogy elegendő tapasztalat és bátorság lévén elkezdődhessen a csapat megalapozása és építése. Hogy panasz és borúlátás után végre kinyíljunk Isten gondoskodó kegyelme felé, és örülhessünk, hálát adhassunk együtt ezért.

Érdemes felfigyelni és emlékezni arra az ígére, amelyről a lelkész az iktatáskor beszélt, vagy amelyet a meghívóra választott a presbiterekkel együtt. Ez sokat elárul irányultságáról, eltökéltségéről, jövőképéről. Az első év ismerkedéssel telik, elég időt kell hagyni a megérkezésre, a „megszokásra”. A beilleszkedés izgalma és öröme határozza meg az első időszakot.

A csapattá érés folyamatában a biztonságot a helyes keretek kijelölése is építi. A megfelelő kommunikációval elérhető, hogy a nagyon beszédes is lényegre törően igyekezzon megfogalmazni mondanivalóját, a visszahúzódo pedig végre megnyilatkozzon. Alapszempont az elfogadó légkör kialakítására való törekvés, helyes keretek kijelölése
amelyben bánatunkat és örömünket egyaránt megfogalmazhatjuk, ahol teret adunk az érzelmek kifejezésének is. Az elvárások szükségszerűsége, létjogosultságának megkérdőjelezése és annak bátorsága is sok lendületet, friss levegőt visz a csapatba. A vezetésről részéről az empátikus odafigyelés, a másik szempontrendszerének a megismerése, akár elfogadása a csapatépítés alapja. Nagy kihívás, erő- és hitpróba sokszor, de ugyanakkor a rácsodálkozás ideje és örömforrás is lehet.

Sokféle tevékenység használható a csapatépítésben, csak néhányat említetek: közös bográcsozás, szeretetvendégség, kötetlen együttlét, presbiteri csendeshétvége, udvarrendezés, reformációi kirándulás, templomtakarítás... De célzott csapatépítő tréningre is hívhatjuk presbiterünket, gyülekezeti tagjainkat szakember segítségét igénybe véve. Alap lehet, hogy megfogalmazódjon mindenkiben egy-egy jelző vagy jellemző, hogy ilyen az a közösség, ahol helyem van, ahol jó lenni.

¹¹ GRÜN 2004, 50. o.

Különös lehetősége a mostani időszaknak az online találkozási lehetőség, ami azonban sok előkészületet, technikai felszereltséget és képzett vezetést igényel. Ebben a lehetőségben még hangsúlyosabb az ún. „bejelentkező kör” – Mit hoztál? Mire vagy nyitott? – és zárásként az összegzési megszólalási lehetőség: Mi indult el benned, milyen meglátást szereztél? Online térben és személyes találkozáskor is jól használható az ötletbörze, a brainstorming, a SWOT-elemzés (erősségek, gyengeségek, lehetőségek, veszélyek számbavétele), a szimbólumválasztás a gyülekezethez kapcsolódás kifejezéséként, egy-egy téma, feladat kis csoportokban való kidolgozása. Az értékek, tevékenységek, célok listájának módszere egyúttal a prioritásokra is rámutat.

Ebben a csapatépítésben is érvényes az, hogy amennyit beleviszel egy csoportfolyamatba, annyit is veszel ki belőle, azaz aki „csak” jelen van, aki nem nyilatkozik meg szerénységből vagy egyéb okból, az kevesebbet profitál. Viszont aki engedi láttatni magát, az hamarabb „bemelegszik”, fejest ugrik a csoportfolyamatba, és aktív munkájával bátorít másokat is.

Természetesen ellenállással, skatulyázással, évtizedes családi ellentétekkel, rivalizálással is van dolgunk. Általában elmondható, hogy a nyílt – nem provokatív! – kommunikáció segít ezen erőviszonyok feltárásában és sokszor a konfliktusok oldásában is.

Csapatépítésünket, magát a folyamatot, az elhangzott ötleteket is papírra vetjük, hogy alap lehessen, később is felidézhesük, ránézhesünk a mögöttünk hagyott megtett útra. A plakátokat, összefoglalásokat, diagramokat megőröktjük valamilyen formában, hogy tartalmuk később is felidézhető legyen.

Feladatmegosztás területenként

Általában elmondható, hogy mindenkinek vannak „kedvenc”, a lelkési munkával és a lelkési egyéniséggel jól összeegyeztethető területei az adminisztrációnak. Amikor nagy gyülekezetből kaptam megkeresést, a hívószó az volt számomra: a lelkési munkára koncentrálni. Miközben kimutatható, hogy a lelkészek zöme „nem lelkési” munkával tölti munkaideje nagy részét, csodálkozunk, hogy lelkiismeret-furdalásos, kiégett, depresszióra hajlamos

vagy cinikus lelkészek tartoznak a lelkészi karba. Percze Sándor kérdései aktuálisabbak, mint valaha: „A mindennapi feladatok megoldása, úgy tűnik, rengeteg energiát igényel. [...] Mit mutat szolgálatunk? Ha őszinték szeretnénk lenni, akkor azt kell mondanunk, hogy a szépülő épületek, renovált templomok, reprezentációk árnyékában az állandósult kapkodás mellett az igehirdetések minősége folyamatosan romlik. Hiányzik a megszólító erő, a belső kisugárzás.” Bibliai történetet hoz a szerző ennek „megoldására”. ApCsel 6,1–7-ben a járható út is kirajzolódik előttünk. *„Egyházunk helyzete, benne lelkészi, teológus karunk jövője attól függ, visszatalálunk-e szolgálatunk középpontjához. [...] Ki merünk-e lépni az élet sűrűjéből a csendbe?”*¹² Ez a gondolatmenet messze vezetne. Megindokolja viszont, hogy miért tartom én is hangsúlyosnak a feladatmegosztást.

PÉNZÜGYEK

Gazdasági rész: amennyiben a lelkész affinitást érez ehhez, nyugodtan belevonódhat, de egyik cél ezen a területen, hogy szakember (akár fizetett szakember) segítségét kérjük. Munkája kiemelését, megbecsülést érdemel. Sokszor elég csak annyi, hogy negyedéves vagy havi zárásoknál a tervezett és az elértet összehasonlíttjuk.

STATISZTIKA

A gyülekezet építése szempontjából és a közösségben fellelhető folyamatok megfigyelése, adott esetben irányítása szempontjából elengedhetetlen, hogy a lelkész végezze, vagy csak kis segítséget kérjen (pl. temetési adatlapokról kiszámolni a nemek arányát, az adatokat összehasonlítani). Az istentiszteleten részt vevők számánál és az úrvacsorázóknál gondnok, sekrestyés nagy segítség lehet (ApCsel 6,3–5).

MŰKÖDÉS

Ezen a területen egy előzetes felmérés, aktualizálás szükséges ugyan, de szívesen adnak segítséget a presbiterek, gyülekezeti tagok. Az egyházfenntartói járulék beszédése, csekk kiküldése, hívogatás, átutalás kérése a legjobb példa

12 PERCZE 2000, 142–143. o.

arra, hogy ahány ház, annyi szokás. Érdeemes meghallgatni a szokást, aztán ami működik, azt megtartani, ami nem megy, azt megújítani. Ez folyamatos kompromisszumkeresést igényel.¹³

KOMMUNIKÁCIÓ

Itt lehet talán a legnagyobb eredményeket elérni. Ha a lelkész elég kitartó, ha hite elég erős és elméje elég nyitott, hogy kísérletezzon, akkor így vagy úgy, leleményesen megtalálható a mód a Szentlélek segítségével. A lelkész megérzi, megérti, és eszközt talál hozzá, hogyan lehet Isten szeretetét még közelebb vinni a közösséghez. A gyülekezet, Krisztus egyháza amiképpen tud kapcsolódni egyen-egyenként megváltó Urához, azonképpen tud közösséget vállalni testvérével is. A kapcsolattartás – a kósza hírekre való odafigyelésből indulva a másikhoz való odaforduláson keresztül egészen a mély lelki beszélgetésekig – az empátiás elfogadás alapján nyugszik. Érdeemes itt is figyelni, hogy kire lehet számítani, kinek van nyitott füle és szíve, látó szeme. Ez tanítható és tanulható, vannak ezzel kapcsolatban öröms tapasztalatok.

ÖNMŰKÖDŐ FOLYAMATOK

Egy frissen végzett lelkészünknek egy tapasztalt kolléga ezt tanácsolta: „Csak ahhoz nyúlj hozzá a gyülekezetben, amit öt év múlva is szívesen megcsinálsz.” A tanács aktuális most is, de átfogalmazhatjuk pozitívan: gyönyörködj abban, ami az Úr kegyelméből működik a gyülekezetben, s ha arra indít a Lélek, tedd jobbá és hatékonyabbá az evangélium terjesztését, a szavak és kezek misszióját. Például a fiatalokra érdemes rábízni a Facebook-oldal kezelését, csak infókat kell adni hozzá, az idősebb gyülekezeti tagok pedig szívesen bogarásszák a címlistát.

FEJLESZTÉSEK, PÁLYÁZATOK, PROJEKTEK

Általában elmondható, hogy nagy buktató, ha nem mer vállalkozni, álmodni, pályázni a gyülekezet, de ugyanilyen csapás lehet, ha mindenbe belekapva elveszik a részletekben, a feladatokban. Érdeemes itt is gyülekezeten belüli vagy kívüli szaksegítséget keresni. Jó, ha a pályázatíró cégben valakinek van

13 Konfliktuskezelési eljárást mutat az ApCsel 6,1–8 igeszakasz.

affinitása a gyülekezeti ügyekhez, hiszen könnyebben megérti és megérteti vele magát a lelkész, és képviseli a gyülekezet felé a pályázati lehetőséget és a projekt szükségszerűségét vagy előnyeit. Meggyőződésem, hogy sok gyülekezeti tagnak fogalma sincs arról, mennyi munka van egy-egy sikeres, megnyert és jól elszámolt pályázat mögött.

Az elérendő cél

MIT SZERETNÉNK ÖT-TÍZ-HÚSZ ÉV MÚLVA?

Úgy tanították pályázatíró tanfolyamokon és szervezetfejlesztő berkekben, hogy rengeteg vízió, terv, ötlet, saját és mások által megfogalmazott álom legyen a tarsolyodban. S ha a lehetőségeket pásztázva ráakadsz egy megvalósítható projektre, amely a pályázati kiírásba belefér, csapj le rá azonnal. Ez ideális, de nem reális manapság. Inkább úgy van, hogy létezik számtalan ötlet, elérendő cél, fejlesztendő terület a közösségben, a lehetőségeket pedig árgus szemekkel figyeljük vagy figyeltetjük. Azt is reálisan fel kell mérni, van-e energiánk és kellő kapcsolati rendszerünk a pályázat elkészítéséhez és elnyeréséhez. Például hiába akarjuk felújítani az egyik épületünket, ha a régi kivitelezővel nem vagyunk megelégedve, az újaknak pedig nincsen kapacitása még az árajánlat elkészítéséhez sem. A fejlesztések megfogalmazásánál fontos, hogy közösen tervezzünk, akár egy épület, akár a közösség fejlesztéséről van szó. Továbbá szükséges, hogy a prioritásokban egyetértsünk.

PÁLYÁZATOK

Manapság járhatóbb út, hogy – több szem többet lát alapon – pályázatfigyelők vagy lelkész, felügyelő, presbiter többen is figyelik a lehetőségeket. Cégek is kínálnak ilyen lehetőséget. Jó, ha a lelkeszi munkaközösségben is szóba kerül ez. Lelkészek egymást is figyelmeztetetik a jó pályázati lehetőségekre, ajánlhatnak kivitelezőt, tervezőt, sőt pályázatírókat is. A kisebb, egyszerűbb pályázatokkal a lelkész is elboldogul, ha van benne gyakorlata. És hogyan lesz gyakorlata? Úgy, hogy elkezd írni, és segítséget kér közben. Azonban

mivel a lelkész nem pályázatírónak tanult, szükségszerű a buktató, szóval igencsak „tövises az út”.

Sokkal célravezetőbb, ha találunk valakit a gyülekezetben, aki jártas ebben. Természetesen akkor is ránk vár például a gyülekezet bemutatása, a projekt rövid és hosszú ismertetése, tematikája (pl. nyári tábor, eszközbeszerzés indoklása stb.), de bízhatunk benne, hogy együttműködésünk, közös munkánk meghozza gyümölcsét. Számomra roppant értékes, hogy egyik presbíteremmel – és ha van rá idő, többekkel is – átbeszélhetünk egy-egy projektet. Fontos, hogy sok pályázatnál a kiírásban szerepel az, hogy mire tudnak pluszpontot adni az értékelésnél (pl. együttműködés más szervezetekkel, már elindított projekt segítése vagy éppen új kezdeményezés támogatása, hátrányos helyzetűek segítése, határon túli kapcsolatok stb.). Ezeket – ha releváns és reális szempontok – érdemes beledolgozni a pályázatba.

A pályázat megírásánál jó elővenni, kicsit leporolgatni például az egy évvel korábban írt gyülekezettörténetet, és abból kiindulva, kicsit átdolgozva beadni.

Nagyobb pályázatoknál pedig kétségtelen, hogy jó pályázatíró céget kell keresni. Legjobb persze, ha sikerdíjas. Nem szabad sajnálni, pontosabban szükségszerű kiadásként kell kezelni azt, amit százalékos arányban ők kapnak a pályázatból. A ráfordított összeg sokszorosát hozza, s ha jó az együttműködés, és a kölcsönös udvariasság talaján mozgunk, akkor közös sikerként könyvelhetjük el. Nemcsak a pályázat megírásánál, hanem a megvalósítás folyamán is támaszkodhatunk a segítségükre, az elszámolásnál pedig összeállítják a tőlünk kapott információk, dokumentumok, számlák stb. alapján a teljes anyagot. Együttműködnek a könyvelővel is, és ideális esetben tudnak megoldást számunkra nagyon nehezen értelmezhető kérdésekre is. Segít, ha nem nekünk kell átlátni a táblázatokat, százalékokat.

AZ IDŐ

A pályázatok beadása körüli hajszát, kapkodást, a beadási határidő közeledtével az éjszakába nyúló munkát csak rendkívül jó ütemezéssel lehet elkerülni. Van, akinek ez sikerül is. Egy beadott, de hiánypótlásra visszaküldött pályázatnak még van esélye, ellenben ha kicsúszunk az időből, be sem fogadják

azt. Nincs kellemesebb érzés annál, mint amikor a megfeszített munka után ráklikkelünk a beküldés gombra, és szabadjára engedjük pályázatunkat. Jön a várakozás, a „nem tőlem függ” drága ideje.

AZ ELNYERT PÁLYÁZATOK ÜTEMEZÉSE, MEGVALÓSÍTÁSA

Kisebb és nagyobb pályázott és elnyert összegek felhasználásánál nyilván figyelünk elsősorban arra a költségvetésre, amelyet beadtunk a pályázatban, a megvalósítandó programokra, a pályázati elvárásokra. Az ütemezésnél – a *vis maior* helyzetek kivételével – ragaszkodhatunk a tervezettekhez. Általában megnyugtatóan szolgál a presbitérium vagy egy-egy személy számára, aki szerint szükségesebb beruházást vagy programot javasol, ha ennyit mondunk: „Nem fér bele ebbe a pályázatba.” De érdemes ilyenkor felírni az újabb ötletet, megvitadni, lehet-e ez a következő megvalósítandó célunk. Épületek felújításánál támaszkodhatunk az építési bizottságunkra, a szakemberekből álló csapat nagyban segíti a megvalósítást. Gyakran előfordul, hogy nem várt akadályok legyőzésének kulcsai ők. A kivitelezővel való tárgyalásoknál, a munkafolyamat ellenőrzésénél is hathatós segítséget tudnak adni. Építkezésnél a gyülekezetet képviselő műszaki ellenőr felkérése szükségszerű, sok felesleges vitát spórolhatunk meg általa.

A pályázati mappánkat a kivitelezés vagy megvalósítás során is érdemes újra és újra átnézni, ellenőrizni. A megvalósítás végső dátuma és az elszámolás időpontja meghatározó. Vannak persze pályázatok, ahol lehet mérföldköveket mozgatni, változtatni. Megint csak szakember segítségét kell kérnünk, aki fel tudja mérni: mi mennyit hoz a konyhára. Példa erre: energetikai pályázaton nyertünk, azonban éppen a napelemeket nem támogatta végül a pályázat. Mérlegelnünk kellett, mi lesz, ha önerőből megvalósítjuk, vagy ha elhagyjuk, mennyit vonnak le. Ekkor újabb döntést kellett hoznunk.

AZ ELSZÁMOLÁS BEADÁSÁNÁL, ELFOGADÁSÁNÁL KIFÚJT LEVEGŐRŐL

Amikor sokszoros visszadobás után elfogadásra kerül egy nagyprojekt, amikor megérkezik az értesítés, hogy „beszámolóját elfogadtuk”, van okunk az ünnepelésre. Ezt szeretném még kiemelni. Természetesen már időközben tervezzük

a hálaadó istentiszteletet, hívjuk a püspököt vagy esperest egy-egy építkezés lezárásánál az épület megáldására. Készítjük a képes beszámolót, egymás mellé tesszük az „Ilyen volt – Ilyen lett” képeket. Nagyon fontos, hogy mindenki, aki részt vett a munkában, úgy érezze: Ez igen! A vezetők helyet és szót is kapnak természetesen, és a köszönet, az elismerés nagyon hangsúlyos az Istennek való hálaadás mellett. „A küzdelem véget ér, amikor megszületik a hála.” (Neale Donald Walsch) Kedves lelkészársak! Ez nem a visszahúzódo szerénykedés időszaka!

Csodálatos, amikor gyülekezeti tagok először lépnek a megújult gyülekezeti terembe, és ámulva körbenéznak. Megható, amikor a felügyelő megmutatja teljes pompájában szeretett templomunkat. És még ezen túl is van lehetőségünk az ünneplésre, hiszen az a gyülekezeti terem reménység szerint megtelik gyerekszivajjal, a templom orgonája kíséri hitvallásunkat. Ezért a reménységért dolgoztunk idegeskedve, bizakodva és elkeseredve is. Olvastam a ragyogó ületet: a konfirmandusokat végig lehet vezetni a gyülekezeti ingatlanokon, és azt mondani nekik: „Ez mind a tiétek!” Ez a magasztos gondolat viszont már messzire vezetne...

Rövid és hosszú távú előnyök és eredmények

Aligha kérdőjelezi meg valaki is az adminisztráció szükségességét, de nyűgét sem, hiszen amit elhalasztunk, rövid távon nyereség ugyan, de hosszú távon titkolnivaló hiányosság. Ki ne lett volna még olyan helyzetben, hogy jótékonyan eltakarta rég volt elődje anyakönyvi bejegyzését, mert sajnos hiányos volt, vagy keresztelei igazolást kiállítva nem tudta a családnak felidézni – bejegyzés híján – a gyermek keresztelei igehelyét? Túlzásba vinni az adminisztrációt aligha lehetséges, azonban a körmünkre égő munka kínos érzése ismerős lehet mindannyiunk számára. Érték a rendezett irattár, és biztonságot nyújt, ha a lelkész a fontosabb iratok mappából azonnal postázni tudja a szükség eset.

Egy utolsó ötlet

Lehet egy dossziét nyitni „Aktuális” felirattal, és lehet egy MM dosszié is („Magától megoldódik”). A másodikat egy számszaki ellenőrtől tanultam. S lehetőségünk van egyikből a másikba vagy bármelyikből az iktatott iratok közé tenni elvégzett vagy megoldódott feladatainkat.

Hivatkozott művek

Agenda a Magyarországi Evangélikus Egyház lelkészei számára. Szerk. Pröhle Károly. A Magyarországi Evangélikus Egyház Sajtóosztálya, Budapest, 1996.

BONHOEFFER, Dietrich: *Követés.* Ford. Böröcz Enikő. 2. kiad. Luther Kiadó, Budapest, 2007.

Epiktétos kézükönyvecskéje vagyis a stoikus bölcs breviáriuma. Ford. Sárosi Gyula. Gladiátor Kiadó, Budapest, 2004.

FÜLLER Tímea: *Tök Tóbiás kalandjai.* Luther Kiadó, Budapest, 2006.

GRÜN, Anselm OSB: *Angyalok könyve.* Szent Gellért Kiadó és Nyomda, Budapest, 2004.

PERCZE Sándor: Az imádkozás és az ige szolgálata. Személyes lelki élet egy lelkész életében. In: Szabó Lajos (szerk.): *A lelkigondozás órája.* Teológiai Irodalmi Egyesület, Budapest, 2000. 141–162. o.

SZABÓNÉ MÁTRAI Marianna – SZABÓ Lajos (szerk.): *A szabadság hét színe.* Luther Kiadó, Budapest, 2017.

Tervezés (munkaterv), szervezés, vezetés

PÁPAI ATTILA

Közös munka a gyülekezet építésén – A közösség tagjainak szerepei, hálózata és együttműködése

ALAPÁLLÁS

Amikor egy gyülekezet fejlesztésén, építésén gondolkodunk, olyan célok lebegnek a szemünk előtt, mint a nagyobb létszám, az istentiszteletek és egyéb programok magasabb látogatottsága, valamint olyan materiális dolgok is eszünkbe juthatnak, mint egy nagyobb és szebb, funkcionálisabb és modernebb közösségi tér kialakítása, templomfelújítás vagy eszközbeszerzés, ami természetesen mind a közösségi élet minőségét szolgálja. A munkaprogramok tervezésénél célorientáltan gondolkodunk, a modellek használatával elérhető, látható eredményeket szeretnénk produkálni.

De mit nevezünk eredménynek? Kizárólag a tömött padsorokat, egy visszajelzések alapján emlékeztető programot vagy sorozatot, netán az egyház-fenntartói járulékot fizetők létszámának tíz százalékos növekedését? Mit tartunk a gyülekezet életében a siker fokmérőjének?

Az imént felsorolt pozitív jelenségek mind következmények, vagy lehetőséget hordoznak. Önmagában nem a gyülekezetépítés eredményei. A mai gyülekezeteket sokszor jellemzi a türelmetlen vágy a növekedésre, amelyet a tanítványi életforma tud magával hozni.¹ *Ahhoz, hogy a létszámnövekedés ne csak statisztikai adat legyen, hogy a gyülekezeti munkát megkönnyítő*

1 SIBA – SZABÓNÉ LÁSZLÓ – PÁNGYÁNSZKY 2019, 366. o.

tárgyak beszerzése vagy az épületek használata pedig ne csak felületesen mutassa a gyarapodást, szükség van a Szentlélek munkájára.

Mivel a gyülekezet összetartó, formáló és megtartó ereje a Szentlélek, ezért minden gyülekezetfejlesztési munkát, tervezést, programszervezést vagy éppen a gyülekezet vezetésének munkáját is a Szentlélekért könyörögve, imádsággal kell kezdenünk. Ha így teszünk, akkor nagyobb eséllyel helyezkedik az akaratunk Urunk akaratába, és így emberi céljaink a Krisztushoz vezetés eszközei lehetnek, ami a gyülekezetépítés igazi célja. A munka kezdete előtt a helyes alapállás az Isten előtt való megállás. Ez a kiindulópont: az Istenre figyelmet helyezni a teljesítményelvűség elé a gyülekezeti munkában.² Imádkozzunk a gyülekezetért! Imádkozzon a lelkész, a felügyelő, a presbiterek, a hittanósok, imádkozunk az istentiszteleten, a bibliaórán, a hittanórán és az otthonainkban is, hogy gyarapodjon a Krisztust követők közössége, és ha az egyház Urának úgy tetszik, történjen ez minél nagyobb számban a mi gyülekezetünkben is.

A munka kezdete előtt
a helyes alapállás az
Isten előtt való megállás.

A LELKÉSZ ÉS A GYÜLEKEZET TAGJAI A KÖZÖS MUNKÁBAN

A *Szólj Be a Papnak* blog az egyik cikkében³ huszonnégy „divatszakmát” említ, amelyet a lelkési szolgálat mind magában foglal. Némelyik talán túlzás, de alapvetően elmondható, hogy idilli gondolat azt feltételezni, hogy egy lelkésznek csak a díjlevelében meghatározott feladatokat kell ellátnia a gyülekezetben.

Gyülekezeteink óriási különbségeket mutatnak az országban az anyagi lehetőségeik, az infrastruktúrájuk, a rendelkezésre álló, akár fizetett humán erőforrásuk tekintetében. Egyrészt vannak az egyházunkban olyan kis létszámú, kevés lehetőséggel bíró gyülekezetek, amelyeknek nincs megfelelő embere bizonyos feladatok ellátására. Ilyen esetben, mivel a gyülekezet egyetlen fizetett alkalmazottja a lelkész, ezért magára vállalja ezeket a feladatokat, bár a legtöbb esetben nincs meg hozzájuk a megfelelő képzése vagy tapasztalata.

² BARANYAI 2010, 218. o.

³ https://szoljbeapapnak.blog.hu/2019/07/04/mert_lelkesznek_lenni_trendi.

Másrészt vannak kevésbé tradicionális népegyházi talajon felépült gyülekeze-teink, ahol a hagyományos értelemben vett önkéntes szolgálati területekre, mint a gondnok vagy a kántor, nehéz bárkit is találni, mert kimaradt a nemze-dékről nemzedékre megszokott szerepe a közösségben.

Ilyenkor a fent felsorolt okok miatt fennáll a veszély, hogy túl sokat vállal magára a lelkész, ami egyértelműen negatív hatással van a gyülekezeti életre, hiszen időt és energiát von el a valódi lelkészi feladatoktól. Sokszor azonban nem is szükséges a kertésztől az adminisztrátoron keresztül a pályázatíróig minden feladatot ellátnia a lelkésznek, mert lenne rá megfelelő ember, de a lel-késznek nehezebb esik kiadni a kezéből az irányítást.

A határozott elképzelések a gyülekezet életét érintő ügyekről, azok minden részletéről, a felelősségvállalás súlya – mert végső soron a lelkész (és a felü-gyelő) vállal mind anyagi, mind erkölcsi felelősséget a gyülekezet dolgaiért – magukkal hozzák azt az érzést, hogy mindent kontrollálni kell. *Annak a felismerése, hogy a lelkész bizalommal lehet a közösséget szívügyének tekintő többi gyülekezeti tag felé, megszabadíthatja a szorongató érzéstől, hogy egyedül maradt a gyülekezetéért végzett feladat végzésének ügyében.* Mindeközben a gyülekezet bizalmát élvezve ő maga is mint a papi rend képviselője, aki segíti, irányítja és erősíti a gyülekezeti életet előremozdító egyetemes papság munkáját.⁴

A ma lelkésze is sokat tanulhat a bölcs Jetró szavaiból (2Móz 18,13–27), akinek a tanácsára Mózes átstrukturálja „gyülekezetvezetői munkáját”, és se-gítséget vesz maga mellé, ami által sokkal hatékonyabbá válik a munkavégzése. Az ószövetségi történetre Réthelyi Miklós hívja fel a figyelmet a lelkész egészséges életvezetésével kapcsolatban,⁵ de a gyülekezet egészséges életveze-tésére is kihat a feladatok delegálására való készség.

A gyülekezeti önkéntesek (a tisztségviselőket is beleértve) nem fizetett alkalmazottak, ezért a számonkérésük is nehézkes vagy egyáltalán nem lehet-séges, ráadásul egy ilyen esetből fakadó sértődés, elmérgesedett helyzet többet árt, mint amennyi előnyt egy feladat elvégzése vagy egy megvalósult program adhat.

4 NEWBIGIN 2006, 274. o.

5 RÉTHELYI 2000, 49–50. o.

Mire támaszkodhatunk a gyülekezeti önkéntesekkel közösen végzett munkában? Elsősorban a paritás elvére. A lelkész és a laikus egyháztag közösen vállalt felelősségére a gyülekezeti közösségért. A felügyelő, a presbiterek és néhány szolgálattevő esetében ez Isten és a gyülekezet színe előtt esküvel megerősített vállalkozás. Ez az eskü nem azért fontos, hogy hivatkozási alap legyen az elvégzendő feladatok kierőszakolására, hanem hogy erősítse a felelősséggel vállalt hivatást. Ezt érdemes gyülekezeten belüli és az országos egyház által felkínált képzési lehetőségekkel is erősíteni.

Egyházunkban nagy sikere volt a 2019-ben indult szakirányú gyülekezetimunkatárs-képzésnek, amely a fejlődés négy alappillért fogalmazta meg, és ehhez társította a képzésen részt vevők érdeklődési körének tárgyát: a növekedéshez a gyermekmunkát, a befogadáshoz az ifjúsági munkát, a gondoskodáshoz a szeretetszolgálatot és a felelősségvállaláshoz a gyülekezetmenedzsmentet.⁶ A képzés mindegyik részterületén nagy hangsúlyt helyez a gyülekezetek fejlesztésére, amit a résztvevők kamatoztathatnak a saját közösségükben akár úgy, hogy ők maguk végzik a feladatot, akár úgy, hogy továbbadják a megszerzett tudást. Érdemes a gyülekezeteknek az anyagi helyzetükhöz mérten támogatni a képzéseken való részvételt, majd pedig a presbitérium vagy a gyülekezet érdeklődő tagjai részére beszámolót szervezni a képzésről.

Hasonlóan fontos kihasználni a presbiterképzések és -találkozók adta lehetőségeket, amelyek a módszertani oktatások mellett a különböző gyülekezetek jó gyakorlatának tapasztalatcseréivel is segítik a közösség épülését.

A gyülekezeti tagok közösségért való elhivatottságáig, akár a tisztségvállalásig vezető út lépcsőfokaira hívja fel a figyelmünket Christian Möller négyfokú skálája.⁷ Ebben az átélés a közösséghez kapcsolódást jelenti, a valóságkeresés a hitvallásos meggyőződés és a tapasztalt valóság kettőssége felől indít a kérdéseivel; a felfedezés az a lépés, amikor elindul valami az emberben, ami a negyedik lépéshez, az elhatározáshoz vezet, amikor már tudja az ember, hogy tevékeny része akar lenni a közösségnek és ezzel Krisztus egyházának.

⁶ <https://gyulmisz.lutheran.hu/gyulmunkatars>.

⁷ SZABÓ 2000, 33. o.

„Minden keresztyénnek el kell gondolkodnia azon, hogy keresztyénsége hogyan válik mások, végső soron az egész gyülekezet hasznára.”⁸

Szabó Lajos mondata felhívja a figyelmet arra a fontos tényre, hogy az Úr Jézus mindenkit szolgálatra hív, és mindenkinek megadja a közösségében a neki testhezálló szolgálat lehetőségét. Ha valaki megtapasztalta a Krisztuskövetésben, hogy értelmet kapott az élete, akkor azt tovább akarja adni. Ebből táplálkozik a misszió.⁹ Ezt a lelkületet észre kell vennie a gyülekezet vezetőjének, a lelkésznek, de a tágabb értelemben vett vezetőségnek, a presbitériumnak is, és nemcsak észrevenni, hanem komolyan is kell venni, mert bármilyen szolgálatra való visszajelzés fontos építőeleme a gyülekezetért végzett munka motivációjának. Az elismerés és az elfogadás a közösségben érzett boldogság egyik kulcsa.

Jürgen Moltmann a másokkal való közösségben megélt jóindulatot így írja le: „Mert nekünk, embereknek szükségünk van az elfogadásra, mint a madárnak a levegőre és a hálnak a vízre.”¹⁰ Ugyanilyen fontos, hogy aki végzi az adott szolgálatot, az is tisztában legyen azzal, hogy a lehetőségeihez mérten a közösségért végzett munkájával végső soron az egyház Urának, Krisztusnak tesz szolgálatot, legyen szó például egy vigasztaló telefonhívásról a másik gyülekezeti tag felé vagy egy nagy összegű adományról a templomfelújítás esetében.

A gyülekezeti közösség egysége és különbözősége a többi világi közösségtől az evangélium ismeretében és a tőle való meghatározottságban rejlik.¹¹ A gyülekezet tagjai az evangélium szolgálatában vállalnak közösséget egymással, és áthatja őket a megváltás öröme. Ez tünteti el a társadalmi különbségeket is a gyülekezeten belül, illetve képes felülírni azokat.

A gyülekezet bármilyen tisztségre választott tisztviselői reprezentatív tagjai a közösségnek. Ha passzív, csak nagyünnepeken a templomba látogató tagokat választ egy gyülekezet presbiternek, az azt mutatja, hogy a presbiteri cím csak névleges, a gyülekezet nem vállalja a legcsekélyebb felelősséget sem a saját jövőjéért, illetve áthárítja azt a lelkészre. Ilyenkor a gyülekezet

8 Uo. 31. o.

9 PÉTER 2004, 162. o.

10 MOLTMAN 1994, 17. o.

11 KELLER 2019, 406. o.

vezetése *one man show*-vá alakul, ami semmilyen szempontból nem egészséges a közösség számára. Ott viszont, ahol a gyülekezetnek határozott elképzelése van a jövőjéről, elhivatott egyháztagok kerülnek a presbiteri helyekre.

A gyülekezeti felügyelővel közös munka olyan társszolgálat,¹² amelyben kiteljesedhetnek a külsős, laikus vezetői attitűdök, kiegészítve a lelkész belsős, klerikális fellépését. Ugyanakkor a jó felügyelő belsős, egyházi, lelki ember is, így adva hitelt a gyülekezeti elnökség munkájának.

A felelősségteljes felügyelő (és presbiter) támogatása a lelkész felé nem merül ki a bólogatásban és a szavazásra nyújtott kézben, hanem testvéri szóval felhívja a figyelmet a hibákra és a tévutakra is. Kényes területre kell lépnie annak, aki ezt komolyan veszi, de szükséges a gyülekezet jó rendjéhez. Hozzá tartozik a helyes vezetői magatartáshoz. A lelkésznek teret kell engednie az ilyenfajta megnyilvánulásoknak is a gyülekezet jó irányú működésének érdekében.

A helyesen megfogalmazott és a jó szívvel fogadott, a gyülekezet érdekét szolgáló kritikai megjegyzések érdekében fontos a megfelelő kommunikáció a presbiterek és a lelkész között. Ebben az esetben is igaz, hogy a kommunikáció az emberi élet egyik legfontosabb dimenziója.¹³ A nyitott és megszólítható hozzáállás elengedhetetlen a lelkész részéről, ahogyan a nemcsak kívülállóként, hanem a gyülekezet fejlesztésének ügyéért odaadóan megfogalmazott vélemény is a presbiterek részéről.

A kommunikációról szólva meg kell említenünk annak a lehetőségeit, ahogyan a lelkész kihasználhatja a technika nyújtotta közvetlenség módjait a presbitérium elérésében és megszólításában. Ezeknek a módszereknek a lehetőségei szinte végtelenek, de az alapvetőek között említhetjük a presbiteri levelezőlistát, a Facebook-csoportokat, a kör-SMS-ben való értesítéseket valamely sürgős, gyors reagálást kívánó dologról.

Bár a pandémia megtanított minket is a különböző videomeeting-platformok használatára, természetesen semmilyen technikai eszköz nem váltja ki a személyes találkozást. Az egyház az újszövetségi *ἐκκλησία* kifejezés értelmében összegyülekezésként, összejövetelként értelmezhető.¹⁴ Kifejezetten

12 SZABÓ 2000, 38. o.

13 NÉMETH 1992, 177. o.

14 KÜNG 2001, 64–65. o.

fontos hangsúlyozni, hogy nem jó, ha a presbiteri ülések száma csak a néhány kötelező találkozásra terjed ki. Legyen rendszeresített, lehetőleg havonta megtartott alkalom, amely a gyülekezeti témák átbeszélése mellett lehetőséget nyújt a másikkal való beszélgetésre. Ezeknek az alkalmaknak köszönhetően is tudhatunk egymásról, örülhetünk a másik örömeinek, és hordozhatjuk imádságban a nehézségeket. Nem arról van tehát szó, hogy szaporítsuk a gyülekezeti alkalmakat, hanem arról, hogy minőségi időt tudjanak eltölteni egymással a presbiteriek, ami a közösség minőségi átformálását is magával hozza.¹⁵

Természetesen a sűrűbben megtartott presbiteri ülések esetében is meg kell tartani a formális rendet az írásos meghívók kiküldésétől kezdve (amit egyszerűsíthetünk e-mailes kommunikációval) a jegyzőkönyv vezetésén át (amelynek az előző bejegyzését mindig olvassuk fel a tisztánlátás végett az adott ülésen) a napirendi pontok meghatározásáig, mert ez megóvjá az össze-
jövotelt a tematikától való eltérés veszélyétől.

A rendszeres, hivatalos, jegyzőkönyvezett ülések mellett jó, ha alkalom nyílik a kötetlen presbiteri találkozásokra – például bográcsozás vagy grillezés formájában vagy egy munkaévváró vacsora alkalmával, ahol a lelkésznek lehetősége van köszönetet mondani az egész évet végigkísérő segítőknek.

Az egyház alapja a misszió, a feladata az evangélium hirdetése.¹⁶ Ehhez a feladathoz keresünk munkatársakat, akik hiteles és példamutató életükkel vesznek részt az emberek Krisztushoz térítésében. A missziói meghatározottság szempontjából fontos, ha figyelembe vesszük és akár differenciáljuk a gyülekezeti munkában a megszólítandó korcsoportokat, az érdeklődési kört és az alkalmak időpontjait is, ami már a tervszerű gyülekezeti munka felé irányítja a figyelmünket.

15 KOCZOR 2000, 96. o.

16 FRENKL 2000, 23. o.

A munkaterv szerepe a gyülekezet fejlesztésében

A lehetőségeitől függetlenül minden egyházközségre vonatkozó alaphelyzet, hogy a gyülekezet közösség. A közösségi élet pedig akkor eredményes, ha tervezett módon szervezik. Nem szabad kizárni a nem tervezett lehetőségek megragadását, de a közösségi élet erős vázát a szervezett munkaterv adja.

A gyülekezeti munkaterv elkészítésének előnye, hogy a múlt tanulságait levonva a jövőben gondolkodik. Kiértékeli az elkészítést megelőző időszakot, a megalkotói tervszerűen gondolkoznak a gyülekezeti életéről, és az elkészítése időt biztosít az előkészületekre.

Adja magát a válasz, hogy elsősorban a presbitereket célozza meg a gyülekezeti munkaterv elkészítésének segítségül hívásával a lelkész, de érdemes missziói szempontból is végiggondolni azt, hogy a gyülekezethez csak lazábban kötődő, de szívesen segítő embereket kérjünk meg. A kompetencia, az adott témában való jártasság alapvető feltétele a professzionális munkavégzésnek. Ha nincs szakember a presbiterek között, bátran hívunk segítségül másokat is.

A gyülekezetben működnek különböző csoportok (ifjúsági kör, bibliaóra, nőegylet, férfikör stb.), amelyek találnak testhezálló feladatot a gyülekezeti munkaterv megvalósításában. A munkaterv elkészítéséhez segítségként az adott csoportok választott vezetőit vagy delegáltjait érdemes felkérni, akik képviselik a csoportjaik vállalását, illetve a leginkább ismerik a lehetőségeiket.

Természetesen nem csak a gyülekezet meglévő csoportjainak alkotjuk meg a munkatervet, nagyon fontos részt kell biztosítani a missziónak, amelyet hordozhat mindegyik csoport a részprogramjában, de külön alkalmakkal is készülhetünk. A kis csoportok látják külön-külön jobban, hogy milyen missziói hatással bírnak az élet bizonyos területein, ismerik a világi élettel való összefonódásuk lehetőségét (pl. baba–mama kör vagy szöszmötölő klub).

A munka megkezdése előtt, miután tisztáztuk a tisztségviselők elhivatottságát és kvalitását, érdemes szót ejteni a döntéseket meghozó csoportok létszámáról. Véleményem szerint a kis létszámú testületek hatékonyabban tudnak működni. Könnyebb az ülések megtartásának a logisztikája, hatékonyabb a munkavégzés, és jobban érzi minden tag a felelősséget a döntésében. Könnyebben jut lehetőség meghallgatni minden véleményt.

A tervezés idejének meghatározása is sarkalatos kérdés. Mivel előre kell gondolkodni, ezért az éves munkatervet már a munkaterv tárgyévét megelőző év végén el kell készíteni. Praktikus okokból érdemes még a karácsonyi időszak előtt. Az adventi elcsendesedés lehetőséget biztosít a gyülekezeti munka mögöttünk lévő részének értékelésére és átgondolására, és megfogalmazni az ebből fakadó igényeket, vágyakat, illetve ekkor jobban látjuk magunk előtt a lehetőségeket is.

A munkatervet érdemes szakaszolni. Bár meg lehet alkotni az éves munkatervet, de a hatékonyság érdekében megéri például negyedéves időintervallumokban gondolkodni vagy az egyházi év menetéhez, adott időszakaihoz igazítani a tervezés menetét. A gyülekezet életét előrevivő ötleteket érdemes beosztani, nem szabad mindent rázúdítani egyszerre egy rövidebb időszakra.

Mindenképpen fontos az alapos felkészülés egy-egy döntés előtt az eredményes munka érdekében. Az érintett munkatársaknak ismerniük kell az előzményeket, a rendelkezésre álló anyagi lehetőségeket és a különböző feladatokra megmozdítható önkéntesek számát. Azonban az mutatja, hogy többről van itt szó, mint egy programszervező csapatról, hogy a munkában részt vevők tisztában vannak a programok teológiai és igei háttérével és indítatásával is. A lelkész feladata az erre való felkészülésnek a biztosítása például egy munkatársi vagy presbiteri bibliaóra vagy egyéb hasonló alkalom keretében.

Ha beszámolóval is készül egy-egy gyülekezeti csoport a mögötte álló időszakról, akkor könnyebben kiértékelhetővé válik az elvégzett munka, és így jobban tervezhetővé a következő év. Jó gyakorlat lehet, ha ezekkel a beszámolókkal tematizáljuk a presbiteri üléseket.

A munkaterv szerint szervezett gyülekezeti élet rövid távú hatásai annak követésével már a programok szervezése közben megmutatkoznak. A szervezettség, a pontos feladatismeret, a tennivalók delegálása miatti kevesebb stressz rögtön különbséget mutat a terv nélkül végzett munkával szemben.

A hosszú távú célok elérése érdekében fontos igazán a gyülekezeti munkaterv elkészítése, amely több év munkájának összevetésével és kiértékelésével igazolható, amit érdemes is megtenni bizonyos időközönként. Ezeknek a hosszú távú céloknak sajnos buktatói lehetnek a gyülekezet vezetésében történő változások, főként a lelkészváltás vagy tisztújítás, ami kiküszöbölhető, ha

a gyülekezet egységként elkötelezett a munkaterv szerinti szervezés felé, és felelősséget vállal annak megvalósításában.

A rövid és hosszú távú célok mellett fennáll a folyamatos célja is a gyülekezeti élet szervezésének, amely időt és teret ad arra, hogy ott bárki nyugalmat és békességet találjon, és ami a legfontosabb: Jézus Krisztus követésében megtalálja az élete értelmét. Ha ez megvalósul, akkor érezheti a gyülekezet egésze Isten áldását minden cselekedetén.¹⁷

Hivatkozott művek

- BARANYAY Csaba: Gyülekezeti program tervezése – közösségépítés. In: Szabó Lajos (szerk.): *A közösségépítő lelkész. Gyakorlati teológiai kézikönyv lelkészeknek és nem lelkészeknek.* Luther Kiadó, Budapest, 2010. 217–225. o.
- FRENKL Róbert: Civil szféra – Presbiterek, felügyelők szolgálatának jelentősége. In: Szabó Lajos (szerk.): *Civil kontroll vagy társszolgálat.* Teológiai Irodalmi Egyesület, Budapest, 2000. (Gyülekezetpedagógiai füzetek 1.) 21–24. o.
- KELLER, Timothy: *Gyülekezet a központban.* Harmat–Kálvin–Luther, Budapest, 2019.
- KOCZOR Tamás: Nem túl sok a havonkénti presbiteri ülés? In: Szabó Lajos (szerk.): *Civil kontroll vagy társszolgálat.* Teológiai Irodalmi Egyesület, Budapest, 2000. (Gyülekezetpedagógiai füzetek 1.) 96–97. o.
- KÜNG, Hans: *Mi az egyház?* Magánkiadás, Győr, 2001.
- MOLTMANN, Jürgen: *Új életstílus. Lépések a gyülekezethez.* Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya, Budapest, 1994.
- MÖLLER, Christian: *„Ha az Úr nem építi a házat...” Levelek presbitereknek a gyülekezetépítésről.* Lux, Budapest–Miskolc, 2002.
- NÉMETH Dávid: *Pasztorálanthropológia.* Károli Gáspár Református Egyetem – L'Harmattan Kiadó, Budapest, 1992.
- NEWBIGIN, Lesslie: *Evangelium a pluralista társadalomban.* Harmat Kiadó, Budapest, 2006.

¹⁷ MÖLLER 2002, 102–104. o.

- PÉTER Attila: Egyházhoz tartozom. In: Szabó Lajos (szerk.): *Ablaknyitás. Keresztény önismeret falakon belül és kívül*. Luther Kiadó, Budapest, 2004. 159–173. o.
- RÉTHELYI Miklós: A lelkeszi életpálya és az egészséges életvezetés. In: Szabó Lajos (szerk.): *Mérlegen a lelkész*. Teológiai Irodalmi Egyesület, Budapest, 2000. (Gyülekezetpedagógiai füzetek 2.) 46–50. o.
- SIBA Balázs – SZABÓNÉ LÁSZLÓ Lilla – PÁNGYÁNSZKY Ágnes (szerk.): *Együtt a hit útján. Gyülekezetpedagógiai kézikönyv*. Kálvin Kiadó, Budapest, 2019.
- SZABÓ Lajos: A felügyelői szolgálat teológiája. In: uő (szerk.): *Civil kontroll vagy társszolgálat*. Teológiai Irodalmi Egyesület, Budapest, 2000. (Gyülekezetpedagógiai füzetek 1.) 30–41. o.

Gyülekezeti gyakorlatok és modellek

Településszerkezet és intézményi
háttér szerinti modellek
és jó gyakorlatok

A gyülekezetépítés kihívásai a 21. században

Intézmények és gyülekezetek

SZABÓ LAJOS

A változás a középpontban

Ha a gyülekezeti élettel kapcsolatos gyülekezetépítési fogalmakat kezdjük el vizsgálni ma, és azt kérdezzük, hogy melyek a 21. században a leggyakrabban használt és legnépszerűbb kifejezések, egész biztos, hogy nem kell hosszan keresgelnünk. Gyorsan találunk néhány uralkodóan jellemző szót. Biztosan előkelő helyre kerülnek olyan témák, mint a változás, a megújulás, az egyház társadalmi környezetének rohamos átalakulása, a modern keresztény identitás keresése vagy a hit megfelelő és hatékony kommunikációjának gyakorlata az egyes generációk felé a mai gyülekezeti közösségekben. Nyilvánvaló, hogy ezek a fogalmak jelölik az aktuális kihívásokat és a gyakorlati teológia fő kutatási területeit is a gyülekezetépítés összefüggésében. Ezen kérdések mentén keresik a keresztény egyházak a helytalálást, a szerepvállalást és az identitás mélyítésének és folyamatos megismertetésének az útját.

A gyülekezetek életét is ezek a feladatok határozzák meg és töltik ki ma nagyon dominánsan. Ezek mindegyikét érinti a gyülekezeteket több szempontból is erősen meghatározó településszerkezeti és intézményvállalási mozgások átélése. Átalakulnak a települési formák az országban, és bennük a közösségépítési lehetőségek is módosulnak, de a kommunikációs területek is hirtelen

élnék meg nagy fordulatokat a mai magyar társadalomban. Falvakban, kisvárosokban és nagyvárosokban egyaránt intenzíven zajlik ez a folyamat, bár nagyon különböző és egymástól eltérő formában. A helyi lehetőségek meghatározzák az átalakulás tempóját és minőségét. A tradíció térvesztése és a modern igények feltűnése éppen ennek a folyamatnak a következtében napi jelenség lett a gyülekezetekben. Ebben élnek. Igyekeznek megküzdeni vele. Alkalmazkodniuk kell hozzá.

A társadalmi mozgásnak ez a fokozott mértékű felgyorsulása új lehetőségeket kínál az egyházak számára. Erre reagálni különösen fontos tevékenység lett a gyülekezeti közösségek életében. A nagyon régi, változatlan formájú vallásmegélési gyakorlatok pedig szinte ellehetetlenülnek a kiháló településeken. A hirtelen többszörösére növekvő divatos, népszerű környezetekben pedig ez a tradicionális formában megélt vallásosság szinte már nincs is jelen Magyarországon.

Ehhez a helyzethez mindenképpen alkalmazkodnia kell a gyülekezeti életnek ma sok településen, a lehető leggyorsabb cselekvési lépésekkel. Nem könnyű megállni a fogyó gyülekezetnek a lejtőn. Nem egyszerű megkapaszkodni a növekvő gyülekezetnek az emelkedőn. Előfordul, hogy mindkét helyzetben is ott találja magát a gyülekezeti közösség egyidejűleg. Egy bizonyos döntési állapotba kerül: merre tovább? Milyen irányvétel lehet megfelelő? Van, amiben a térvesztés uralkodik, van, amiben a térnyerés jellemző ugyanarra a gyülekezetre. Néhány szolgálati területen felfelé menet zajlik, más területeken pedig lejtmenet.

merre tovább?

A változás lejártszódásának és megélésének természetes folyamata ez. Azonban az nem mindegy, hogy egy adott gyülekezet mennyire tudja a közösségének egészségesebbé válására felhasználni ezeket az ellentétes jelenségeket. Fogyás és növekedés dinamikájára ma különösen is figyelni kell a gyülekezetekben. Elengedni régi formákat és beindítani újakat. Mindezt a megfelelő minőségben végrehajtani nem kis kihívás egy gyülekezet számára. A változások kezelésének a járható útját próbálják megkeresni a közösségek a gyülekezetépítésben. Ennek a helytalálásnak és alkalmazkodásnak a tudatos gyakorlása segíti tovább a közösség tagjait a gyülekezet életrevalóságának és életképességének a sze-

mélyes megtapasztalásában is. Éppen ez a folyamat ad több embernek feladatot és szolgálati lehetőséget is a közösségen belül.

A változás kezelése és megélése

A kihívások közül fontos volt kiemelni a változás fogalmát és jelentőségét. Időszerű vele foglalkozni és mindig frissen átgondolni ezt az éppen most aktuális jelenséget. A változást elméleti és gyakorlati értelemben is minden időben, folyamatosan kezeli egy gyülekezet. De ez a jelenben megélt átalakulás egy speciális és akár „történelmi” változásnak is tekinthető. A rendszer-váltás évei óta valószínűleg most vannak megint egy jelentős válaszütnál a gyülekezetek: rátalálnak-e egy modern szervezetre, vagy csak a túlélés kockázatát vállalják.

A kihívások közül fontos volt kiemelni a változás fogalmát és jelentőségét.

A gyülekezet számára még egy ennyire intenzív változási szakaszban is – elméleti, teológiai értelemben – az aktuális tartalmi prioritások keresése a legfontosabb feladat. Erre jó koncentrálni, hogy ez az elsőbbség el ne kallódjon a változás kezelése közben. El ne veszítse a gyülekezet a szaporodó külső és formai feladatok teljesítése közben a lényegét. A felszíni tevékenység és a mélyben zajló teológiai gondolkodási munka helyes arányát meg kell őrizni a gyülekezetekben.

Gyakorlati értelemben, közösségfejlesztési szempontból a gyülekezeti élet „helyes” módszertanának a kialakítását és alkalmazását látjuk szükségesnek. Ennek érdekében pedig a működési, szervezeti és általános gyülekezeti hatékonysági területek összefüggésében is hasznos a változások elemzésével és kutatásával szervezetépítési szempontok alapján is foglalkozni minden egyes gyülekezetben és egyházi intézményben.

Ma már elemi szinten is csak akkor tudja végezni a napi munkáját egy gyülekezeti közösség, ha komolyan veszi a környezetének átalakulását, és megpróbál legalább ösztönösen alkalmazkodni ezekhez a változási folyamatokhoz. Sok esetben spontán és jól funkcionáló rugalmasság mutatkozik a gyülekezetekben. Nagyon értékes ez is! Elismerhetjük azt is, hogy ez az attitűd sokszor

meglepő és nagyon jó megoldásokat hoz egy gyülekezet számára. Többször lehet ma megtapasztalni azt, hogy például egy intézményfenntartói szerep „hirtelen” átvállalása meglepetésként érkezett döntés volt, majd pár év alatt az egész gyülekezet javára hozott változást.

A gyülekezet nyitottsága és kapcsolati hálózata

A keresztyén gyülekezetnek nem titkolt célja ma sem a jelenlét, a kommunikáció és a hatékony meghívás a közösség életébe. Ezeket pedig csak kreatív, kortársi és bátor szerepvállalói magatartással tudja megvalósítani. Nem szabad eltávolodnia a gyülekezetnek a társadalmi élet szélesebb területétől, és nem lehet kivonulnia belőle, mert ezzel épp a létét és a küldetését kockáztatja. Fejlődésről is csak élénk kapcsolati rendszerek birtokában beszélhetünk.

A keresztyén gyülekezetnek nem titkolt célja ma sem a jelenlét, a kommunikáció és a hatékony meghívás a közösség életébe.

A nagyobb társadalmi egységek változásait is csak akkor tudja egy gyülekezet megismerni, feldolgozni és kezelni, ha jelen van bennük, és konkrétan saját tapasztalatra és ismeretre tesz szert.

Az utóbbi években éppen erre nyílt nagyobb lehetősége sok gyülekezetnek Magyarországon. Van, ahol nagyon aktív és eredményes „kapcsolati” élet zajlott és működik ma is, és természetesen

létezik a másik véglet is, ahol ez nehézkes és akadozó.

A változás fogalmának a kiemelését és tisztázódását indokolja a mindig újra megtapasztalt valós helyzet is, hogy ma „kényszerű” a változások megélése a gyülekezeti közösségekben. Nem térhetnek ki előle. Szembesülnek vele. Az is előfordul, hogy szabad kitörési gyakorlatként, saját kezdeményezésre, önként választja magának egy gyülekezeti közösség a változás programját. Annyira belefáradt, beleszürkült a régi életformájába, hogy önként keresett megújulási, fejlődési irányvételt, és megtanul mozogni a változásokban. Megérezte a gyülekezet, hogy a régi gyakorlat helyett újítania kell. Kockáztatni is érdemes. Az ilyen közösség merész a kihívásokkal kapcsolatban. Felvállalja az új területeket. Tagjai kibontakozást várnak tőle. A változás megértése

és a hozzá való alkalmazkodás lesz a fejlődési folyamat első lépése. Ezt követi egy kiteljesedő szerepvállalás és jelenlét. Nyilvánvaló növekedés lesz a következmény. Viszont egy ilyen úton is érdemes korrekt módon elmélyülni a növekedés keresztény értelmezésében.

Ennek a keresztény közösségi lét alapjaiból levezethető növekedésnek a karakterét fogalmazza meg például a katolikus iskolák összefüggésében Ternyák Csaba püspök

Kockáztatni is érdemes.

úgy, hogy az minden keresztény iskolai vagy diakóniai intézmény önértelmezése számára iránymutató lehet: „Nem arról a növekedésről van szó, amely egy vállalatot vagy egy multinacionális céget hajt. Az egyház növekedése nem önmagáért van. Nem a saját hatalmát, befolyását akarja növelni, hanem az Evangélium örömhírét akarja eljuttatni minden emberhez, és el akarja vezetni egy tágasabb, teljesebb életre. A ránk bízott embereket akarjuk nevelni-növelni. Az Evangélium olyan dimenziókat mutat meg az embernek, amelyeket csak a hit kapuján belépve ismerhet meg. Az egyház és iskolája csak akkor tud vonzani, ha elkötelezett, szimpatikus képviselői vannak, akik az öröm és a béke hordozói.”¹

Nagyon speciálisan van egymás mellett ma a gyülekezet fennmaradásért folyó küzdelem és a gyülekezeti növekedésért végzett szolgálat az egyházban. A változás pozitív és negatív hatásai lényeges kihívások a gyülekezetek számára mindenütt. Lehetőség rejlik bennük. Mindenképpen benne élnek a mai gyülekezetek ebben az intenzív és aktuálisan zajló változási folyamatban. Egyáltalán nem mindegy, hogyan viszonyulnak hozzá. Egyedi gyülekezeti testként is, és az egész egyház összefüggésében is érdekes lenne látni, hogy mennyire lett mára természetes és elfogadott az állandósuló változás tudata a gyülekezeti tagok többsége számára. Érdemes sok energiát áldozni arra, hogy ez a szembenézés megtörténjen: egyre több gyülekezeti tag számára evidenciát jelentsen és az evangélikus identitásának része lehessen a változás vállalása. Segíti ezt az a lelki és transzcendentális keresés, amely jellemzi az embereket ma. Partner lesz-e ebben a helyi gyülekezet? Lesz-e hatása az egyházi intézménynek?

1 TERNYÁK 2017, 324. o.

Az egyház aktuális környezete bátorítja a változás komolyanvételét és benne a küldetés vállalását. „Az emberi közösség közelségére és az istenközelség átélésére vágyódók száma nem csökkent a mai korban sem. Újra és újra tapasztalható, hogy erősödik egyfajta keresés a keresztyén közösségek iránt. Valószínű, hogy ez a keresési folyamat nem annyira a történelmi egyházak tradicionális életet preferáló közösségeire irányul, sok esetben inkább az új közösségekre. De ugyanolyan esélyük van a történelmi egyházak közösségeinek is – ezt épp az újonnan megalakult gyülekezetek bizonyítják –, ha nyitottan és a kortársi kommunikáció eszközeivel hívják fel magukra a figyelmet.”²

A változás eseménye, megélése és kezelése a mindennapi gyülekezeti munkában is nagyon sok időt, energiát és munkát vesz igénybe. Jó kezelés esetén hatékony fejlesztőerő és építő faktor a változás a gyülekezetben, de az elhibázott és nehézkes kezelés rengeteg nehézséget, veszteséget és „láthatóan” eredménytelen állapotot is létrehozhat.

Hol a helye a szervezetfejlesztésnek a gyülekezetben?

Ebből a szempontból sem lehet elhanyagolni már helyi szinten sem és a legkisebb gyülekezetben sem a szervezetfejlesztési kérdéseket ma. A legkisebb egységnek is szüksége van friss és aktuális önértékelésre és önfejlesztésre. Nem oldja meg a lokális kérdéseket automatikusan a központi, az egész evangélikus egyházra kiterjedő kutatás, alkalmazás és megvalósítás. *A helyi gyülekezeti szint lehetőségeit és helyzeteit a saját környezetben és a saját szereplők*

A legkisebb egységnek is szüksége van friss és aktuális önértékelésre és önfejlesztésre.

bevonásával érdemes átgondolni és koncepciót építeni. Jó érzésekkel lehet olvasni egy-egy lelkesi beszámolót ma arról, hogy a változás aktuális lehetőségét kipróbálták, és mertek vállalkozni.

„A hónapokig tartó bezártság ugyan nem tett jót lelkileg az embereknek, ám épp a Magyar

falu program lehetőséget kínált arra, hogy az újonnan választott tisztségviselőkkel csapatépítő tréninget tartsunk – annak ellenére, hogy a faluban min-

denki ismeri a másikat. [...] Lett egy erős mag, akik nemcsak a hagyományokat tartják fontosnak, hanem a kifelé nyitást. Hogy vannak bizonyos feladatok, amelyeket nem lehet megúszni jelentős anyagi áldozat nélkül. De kell, hogy legyen kreativitás is.”³

A tervező, együttműködő és szerepvállaló tevékeny részvétel az új vagy megújult gyülekezeti aktivitás fontos alapja lesz a jövőben. Annyira különbözőek lettek mára az egyes helyi gyülekezeti közösségek adottságai, kapacitásai és lehetőségei, hogy kikerülhetetlen a helyi szinten folyó konkrét, tudatos, kreatív gyülekezetépítési és gyülekezetszervezési munka, határozott nyitási karakterrel. Kiindulás lehet az alapkérdések vizsgálata:

1. Kikre építhetünk?
2. Milyen célok állnak előttünk?
3. Milyen eszközökkel rendelkezünk?
4. Mire lenne szükségünk?
5. Mik a rövid távú terveink?
6. Mit szeretnénk elérni hosszú távon a közösségben?
7. Kikkel tudunk együttműködni?

Ma egyértelmű és szükségszerű átalakulás zajlik a magyarországi keresztény felekezetek életében, amelynek fő jellemzője egy alapvető és nagyon sok mindenre kiterjedő aktuális változási folyamat időszerűségének megérzése és kezelése. Esélyek és lehetőségek vannak benne. Megújulási és fejlődési potenciált jelent. A települések típusa és az ott élők élethelyzete, életminősége, életszínvonala könnyíthet vagy nehezíthet ezen a folyamaton. A gyülekezeti közösség rugalmassága és aktivizált erőnléte alkalmassá teszi a benne élőket a megfelelő magatartás kialakítására helyi szinten. A megfelelő vezetés demokratikus légköre pedig váratlan erőforrások felkutatását és beépítését alapozhatja meg. Ez mindenképpen gyülekezetépítő lehetőség a közösség számára.

Pozitív jelenség ez a változási folyamat abból a szempontból is, hogy mozgásba lendülnek az egyes helyi közösségek. Adott esetben a kisebbségben lévő evangélikusság is méretéhez képest nagyobb szerephez és feladathoz juthat egy-egy közszolgálati tevékenység átvállalásával. Ez segíti az amúgy

3 HORVÁTH-BOLLA 2021, 23. o.

nehezen átléphető határainak a kitágításában, és ennek következtében bátrabban jelenik meg a gyülekezet a környezetében. Ilyen helyzetben többen csatlakozhatnak is a „külső körről”, akár csak szimpátiából is a gyülekezet közösségéhez. Amúgy *talán soha nem ismerték volna meg ezek az emberek az evangélikus gyülekezeti közösség tartalmát és vonzását, ha nem egy intézmény világán keresztül figyelnek fel rá.* Pozitív élmények és tapasztalatok lehetnek a legjobb gyülekezetnövelő mozgatórugók. Az újonnan érkezők rövid időn belül a gyülekezet alaptagjaivá válhatnak.

A negatív jellege ennek a változási folyamatnak pedig abban áll, hogy kisebb lett mára a hagyományos megtartóerő és gyengébb a kifelé ható vonzerő sok gyülekezeti közösségben, mert nincs meg az a megszokott stabilitás és biztonság, amely a korábbi évtizedekben jellemzően érvényesült (pl. elnéptelenedő falvak, szűk perspektívát kínáló kisvárosok). A gyengülő tradíció, a fogyó taglétszám sok helyen jellemző. Ezzel a kezdeményezőkészség és a „vállalkozási kedv” is alacsony szinten marad. Sajnos

a jó gyakorlatok megosztása a gyülekezetek között nagy erőforrás lehet

a gyülekezetek jelentős számában nem mutatkozik olyan működés és aktivitás, amely az érdeklődés intenzitását növelné és az esetleges új gyülekezeti tagok beépülését segítené. Több gyülekezet szenved ettől. Ebből az állapotból szükséges kitör-

nie az újulni és erősödni vágyó gyülekezeteknek. Ilyen környezetben izgalmas kérdés, hogy milyen megújulási trendek segítenek a közösségek fejlődésében és izmosodásában. Persze azt se felejtjük el, hogy a jó gyakorlatok megosztása a gyülekezetek között nagy erőforrás lehet.

Új szerep – új közreműködők – új szolgálatvállalók

Sokszor lesz egy gyülekezet életében „megmentő esemény” egy új intézmény felvállalása. Ebben az esetben vadonatúj külső környezettel találkozik a hagyományos tevékenységében már megfáradt gyülekezet. Egy váratlan feladat megoldása, egy hirtelen jött lehetőség és egy egész település életében fontos szerepet játszó fenntartói pozíció elvállalása, majd sikeres megélése a szó szo-

ros értelmében „szárnyakat adhat” egy nehéz helyzetben élő, stagnáló gyülekezetnek ma bárhol az országban. Ezért nem szerencsés visszavonulni és sokat hezitálni egy-egy gyülekezetnek, ha nyílik számára egy új szerepvállalási lehetőség. Egy aktuális kihívás mozgásba hozza a közösséget. Egy új szerep pedig új közreműködőket és új szolgálókat aktivizál az adott közösségben. Ebben az esetben akár az is bekövetkezhet, hogy az új „külső kör” szereplői újítják meg a „belső mag” alkotóit.

Egy aktuális kihívás
mozgásba hozza
a közösséget.

Történelmi jelentőségűnek tekinthetjük a mostani átállási időszakot az evangélikus gyülekezetekben. A 20. század második felét karakteresen meghatározó, kezdeményező és aktív mozgalmi és gyülekezeti létforma alakul át. A többféle, de alapjaiban az ún. evangelizációs háttéren meghonosodott gyülekezetszerkezet vált ma új formára.

Az új környezet hatására alakul ki az új módszertan is a gyülekezetek életében. Szükség van a „jó példák” rögzítésére és ismertetésére. Egyre karakteresebb lett az intézményi jelleg erősödése a gyülekezet működését illetően az evangélikus egyházban. Sokkal több a profizmus, mint a korábban megszokott önkéntesség. A kiépített adminisztráció és a szükséges hivatali struktúra egyaránt megerősödött a legtöbb gyülekezetben. Az alkalmazottak száma is jelentősen nőtt az egyházakban az utóbbi évtizedekben. Ennek pozitív és negatív hatásait könnyen fel lehet fedezni. Mindenesetre a lelkeszi munkavégzésre is jelentős hatással van ez a változás ma. A jó lelkeszi gyakorlat munkatársakra talál, és szélesedik a szolgálói kör körülötte.

A lelkeszi munka sokáig uralkodó „magányos” (egyszemélyes) jellege szűnhet meg napjainkban. A szolgálatvégzés közösségi jellege erősödik. Egészséges feladat- és felelősségmegosztásra is nyílik lehetőség ebben a folyamatban.

A szolgálatvégzés
közösségi jellege
erősödik.

A közösségi karakter meghatározóvá erősödhet és természetessé válhat az érintett gyülekezetekben. Ha az intézményfenntartói szerepvállalás hozza a megújulást, akkor több párhuzamos tevékenység lesz összevonható és csoportosítható az intézményben, illetve a gyülekezeti munkaterületeken.

Bátor kilépés és felszabadult viselkedés

A gyülekezeti közösségi létformát eddig alapjaiban jellemezte a gyülekezetcentrikusság. Emellett jelentkezik ma már egy határozott nyitás és kilépés a társadalom aktuális igényeihez igazodó feladatok végzésére. Egy egyházi iskola vagy egy diakóniai intézmény nyitása bőven ad lehetőséget a gyülekezeten túlmutató területeken történő aktivitásra és szolgálatvégzésre. Az egyház diakóniájában pedig a határtalan irgalmasság gyakorlása mutatkozik meg ma: „Az irgalmasság, az irgalmasság cselekedetei pedig gyakorlatilag az egyház diakóniája. E cselekedetekre mindig is nagy szükség volt a világban, a diakónia pedig az egyháznak egy olyan életmegnyilvánulása – akár intézményben, akár önkéntes munkaként végzik –, amelyben a krisztusi irgalmasság kézzelfoghatóvá lesz, és további erőt ad.”⁴

A keresztyén felelősségvállalás, amely az emberi élethez való hozzáállásban mutatkozik meg, alapvető érték Krisztus mai tanítványainak életében is. A gyülekezeti diakónia és az intézményi diakónia kapcsolatát is meghatározza ez. Sok esetben a keresztyén diakóniai munkavégzés éppen a hátrányba került és háttérbe sodródott emberek életének felelős gondozása, kísérése és segítése. Mindig is döntő eleme volt a gyülekezetépítésnek a segítő foglalkozások gyakorlásának biztosítása és önkéntes munkával való támogatása. A keresztyén közösségépítésnek fontos eleme ez a speciális felelősségvállalás.

„A gyakorlatban nagy hangsúly kerül a felelősségre, mert a hátrányos helyzetű emberek életének a háttérben mindig húzódnak olyan élethelyzetek, amelyekben a felelőtlenség valamilyen formájáért okolható valaki a kialakult emberi sorsokért. A felelősségvállalás visszamenőleg már nem gyakorolható. Az emberi felelőtlenség következtében végzett munka azonban a segítő hivatások kényszerszituációja. A felelősség gyakorlása a legkevesbé előrelátható, azért a legnagyobb odafigyelést igénylő módja az emberi kapcsolatok ápolásának, amelynek során a megszerzett képességek, tulajdonságok és ismeretek kivétel nélkül a közösségépítés hasznos eszközévé válhatnak.”⁵

4 HAJDÚ 2021, 22. o.

5 BÉRES 2019, 250. o.

Az egyes gyülekezetek életében a felelősségvállalás gyakorlása mindig fontos identitáserősítő tényező és tudatosan keresendő gyakorlati cél is. A gyülekezet a felelősségének gyakorlásához új területeket is felfedez és működésébe be is kapcsol. Ma is jellemző ez az evangélikus gyülekezetek életére.

Mindenképpen identitáserősítő és célmeghatározó szerepe van annak a törekvésnek egy gyülekezet életében, amikor igyekszik az emberi társadalomban szerepet vállalni és ezzel segítséget nyújtani a közösség megélésében minél több embernek a tágabb környezetében. A keresztény egyház a Krisztusban megalapozott felelősséget és egységet valósítja meg a világban. Ezzel mindig az eredeti küldetéséhez tér vissza, és ez erősödik meg benne egy aktuális korban. Ökumenikus mentalitással számunkra is vállalható és időtálló megfogalmazás az, amit a katolikus egyházban a II. vatikáni zsinat mérvadó módon fogalmazott meg a *Gaudium et spes* kezdetű lelkipásztori konstitúciójában az egyházzal a mai világban.

„A küldetés, melyet Krisztus Egyházára bízott, nem politikai, gazdasági vagy társadalmi jellegű: a cél, amit eléje kitűzött, vallási természetű. De ebből a vallási küldetésből olyan *feladatok, világgosság és erők* fakadnak, melyek jó szolgálatot tehetnek az emberi közösség isteni törvény szerinti fölépüléséhez és megszilárdulásához. Emellett – szükség szerint – az Egyház maga is létesíthet a körviszonyoknak és a helyi körülményeknek megfelelő intézményeket mindenki szolgálatára, sőt köteles ilyeneket létesíteni, különösen a nélkülözők érdekében, például jótékonyági intézményeket és hasonlókat.”⁶

A megszokott gyülekezeti kereten belüli világból így ki tud lépni a gyülekezet élete, és tágulnak a lehetőségek. Alkalmak, rendezvények és projektek sokasága nyílnak meg a gyülekezet számára. Az ezekben való részvétel visszafelé is élenkítő hatású lesz a korábban a templommal azonosított gyülekezeti élet számára. A külső területeken vállalt új szolgálat és munka friss szempontokat hoz a gyülekezeti belső munkába is.

A keresztény egyház
a Krisztusban megalapozott felelősséget
és egységet valósítja
meg a világban.

6 GS 31.

Az már most is világosan látszik, hogy nagyobb mértékű személyi átrendeződésekkel és a mentalitás átalakulásával is jár ez a folyamat. Megválnak a szerepek a gyülekezetekben. Más lesz a lelkesi munka fő irányvonala és természetesen a tevékenységi köre is. Az irányítási, a szervezési és a koordinálási feladatok előtérbe kerülnek. A lelkész lesz az, aki összefogja és összehangolja a szerteágazó területeket, és az el nem vesztendő evangéliumi középpontra is ő vigyáz a gyülekezeti közösségben. Nem hatalmi karakterrel, hanem partnerségi viszonyokkal.

Jól szervezett keretekre lesz itt szükség a jövőben és nagyon hatékony együttműködésre az egyes egyházi önkormányzati szinteken is, ha tényleg továbbra is folytatódik az a tendencia, hogy a feladatok és az emberek elérésének a területe még szélesebb lesz, mint az eddigi, a szűkebb és hagyományosabb gyülekezeti határok közötti mozgás.

A bátor kilépés felszabadult viselkedést igényel. A kezdeményezőkézség és egyfajta tervezési ambíció kiemelten fontos elemekké váltak ma az egyházi élet minden szintjén. Ambícióra és céltudatosságra van szükség. A korábbi időszakok kisebbségi tudatától elszakadhat a gyülekezet a társadalomban érvényesülő új, jelentős szerepvállalása miatt is. Egyenrangúsággal kezdeményezhet, pályázhat és valósíthat meg projekteket, messze a saját, belső szűk világán túli méreteken. Erre fontos ráébredni a gyülekezeteknek ahhoz, hogy egy tényleges megújulási folyamatban eredményes és nélkülözhetetlen szerepük legyen a lakóhelyi, települési közösségekben.

A bátor kilépés felszabadult viselkedést igényel.

A legnehezebb helyzetekben és körülmények között is vigasztaló, megnyugtató és kivezető magatartással élhet egy-egy gyülekezet közössége. Ez mutatkozik meg a világjárvány ideje alatt a közösségi összetartásban és az egymásra figyelésben egyaránt. A diakónia közvetlen helytállása mellett a virtuális térben gyorsan kifejlődő spirituális aktivitás és jelenlét igazolja a kisebb és nagyobb egyházi közösségek képességét, tehetségét és lelki értékteremtését ma is.

A gyülekezetekben és az egyházi intézményekben igazi valóságát élheti így meg a benne élő tanítványok közössége azzal, hogy professzionálisan, szakszerűen felkészülve megjelenik, és aktivitásra és közreműködésre keres

új embereket a környezetében konkrét céljainak a megvalósítása érdekében. Ezen az úton lesz képes arra is az evangélikus gyülekezet, hogy korszerű és modern missziói magatartást gyakoroljon a közelebbi és távolabbi környezetében. Ehhez intenzív tanulási munkára van szükség folyamatosan a gyülekezetekben és az intézményekben egyaránt. Ezt a szemléletváltást fogalmazza meg a gyülekezetpedagógia egy új definícióban:

„Jézus Krisztus minden generáció tanítására érvényes missziói parancsa nyomán a közösségi tanulás és tanítás szolgálatában az egyház váljon a 21. század emberének útítársává az értelemkeresés és a spirituális nyitottság folyamatában.”⁷

Ez az „útítársi” lét az elméletet és a cselekvést is magában foglalja. Szólni, tanítani, tanulni, valamint szeretetből cselekedni és segíteni egyszerre lesznek a keresztény gyülekezeti identitás elemei.

az „útítársi” lét az elméletet és a cselekvést is magában foglalja

Hogyan lehet sikeres egy gyülekezet? Hogyan találkozhat egy gyülekezet és egy intézmény krisztusi küldetésében igazán eredményesen ma?

Nagyon röviden megválaszolható ez a kérdés: ha tagjainak stabil és őszinte Krisztus-követő identitása meglátszik a mindennapi életükön, kifelé pedig érdeklődést felkeltő és vonzó tanítványokként jelennek meg. Ha bármilyen környezetben, egymástól nagyon eltérő élethelyzetben is találkoznak másokkal, a megjelenésük, a beszédük és a cselekvésük erőt, reménységet és a jövő iránti bátorságot tükröz. Így lehetnek a keresztény hit 21. századi követői, tanúi és képviselői sikeresek a gyülekezet közösségében.

Az a gyülekezeti közösség lehet ma eredményes és hatékony, amelyikben a tagok a mai, gyors változásokat átélő társadalmi környezetben dialógusképesek, cselekvéseikkel pedig hozzá tudnak járulni az élet értékesebb, tartalmasabb és etikusabb eltöltéséhez. Döntő kritérium a krisztusi életforma

7 SIBA – SZABÓNÉ LÁSZLÓ – PÁNGYÁNSZKY 2020, 57. o.

megélése, természetességgel és őszinteséggel. Minden egyházi közösség küzd azért, hogy ne a külsőség, a felszín határozza meg a tevékenységét, ha-

Az a gyülekezeti közösség lehet ma eredményes és hatékony, amelyikben a tagok a mai, gyors változásokat átélő társadalmi környezetben dialógusképesek, cselekvéseikkel pedig hozzá tudnak járulni az élet értékeiből, tartalmasabb és etikusabb eltöltéséhez.

nem a mély és tartalmas lelki értékeken alapuló jelenlét és szolgálat. Életközeli legyen minden tevékenység a gyülekezetben. Még az egyház intézményeiben is az a fő cél, hogy érezhető, tapasztalható és megélhető legyen a krisztusi életforma.

A hiteles keresztyén jelenlétnek egy új identitás megtanulásában, megfogalmazásában és megélésében szükséges egyéni és közösségi szinten egyaránt kifejezésre jutnia. Ez az, amit pozitív tanúságnak és intenzív tanítványságnak vagy korszerű missziói karakternek is nevezhetünk.

Ha ezek elbeszélhető és megérthető tartalom-ban és formában jelennek meg a mai gyülekezetek különböző információs területein, és élő beszélgetésre, közös gondolkodásra és egymás

életének őszinte megismerésére irányulnak, akkor eredményes lesz a közösségi élet is a gyülekezetben. A nagyon nehéz és sokakat megpróbáló világjárvány idején megmutatkozik ez naponta. Sok jó példát találhatunk. A diakónia és a gyülekezetiépítés ezekben a nehéz időkben még közelebb kerül egymáshoz. Intézmények és gyülekezetek megtalálják a közös gondolkodás, alkotás és cselekvés egységét. A szavak és a cselekedetek egységre találnak.

A keresztyén közösségek kapcsolati hálózata az utóbbi időkben alapvetően fontos eleme lett a mai gyülekezetiépítési munkának. Különösen a krízis idején értékelődött fel egy-egy ilyen lehetőség. Gyülekezeten belül természetes a szorosabb kapcsolódás megélése, de a kifelé nyitásnak is lehetséges útjaként megmutatkozott most ez. Egy református internetes közösségi program (INTRO) létrehozása kapcsán fogalmazta meg nagyon világosan Lovas András lelkipásztor:

„...a keresztyének a gyülekezeten kívüli kapcsolatrendszerükben is számot adhassanak a bennük élő reménységről. – *Eszközt akartunk adni a gyüleke-*

zetek kezébe, hogy meghívják a nem hívő barátaikat, ismerőseiket beszélgetni az élet nagy kérdéseiről – mert [...] nem az intézmények és nem is a különféle programok, hanem ez a kapcsolati háló adja a gyülekezetek elsődleges missziói potenciálját.”⁸

Fontos meglátnunk ma az új kapcsolódási lehetőségeket éppen az intézmények és a gyülekezetek ma megújuló együtt munkálkodásában. Egy intézménynek sem szabad gyülekezetté válnia és egyetlen gyülekezetnek sem kell intézménnyé alakulnia a mai, színesedő és szélesedő, esetleg konkrét fenntartói szerepkörben. A gyülekezet és az intézménye éppen saját identitásuk minőségi megélésével lesznek optimális mértékben egymásra igazán inspiráló hatással napjainkban.

A gyülekezet kibontakozhat egy oktatási vagy diakóniai intézmény területén a maga megjelenésével és szolgálatával úgy, mint egy közösség, amely a kompetenciája területére került egységet igyekszik felfedezni, formálni és segíteni. A gyülekezet felkínálja és átadja az evangélikus értékek és gondolkodásmód eszközeit. Az intézmény pedig útítársra találhat egy evangélikus gyülekezet közösségében. Keresztény otthonra talál egy intézmény egy gyülekezetben, a gyülekezet pedig színesebbé válik ebben az új és „kifelé” mindenképpen táguló kapcsolatában.

Az egyház kapcsolati hálózata láthatóan és folyamatosan bővül és szélesedik ezen az úton. Az evangélium hirdetése, a szeretet gyakorlása és a dinamikus lelki közösség épülése minden egyes új kapcsolódási ponttal hatékonyabb, naprakészebb és egészségesebb lesz. A valós kérdések, a tényleges életkérdések és a legfontosabb feladatok állnak így a keresztyén gyülekezeti közösségek gondolkodásának és szolgálatának a középpontjában.

Fontos meglátnunk
ma az új kapcsolódási
lehetőségeket éppen
az intézmények
és a gyülekezetek ma
megújuló együtt
munkálkodásában.

Felhasznált irodalom

- BÉRES Tamás: A diakónia szociális alapjai. *Lelkipásztor*, 94. évf. 2019/7. sz. 242–259. o.
- FEKE György: Missziós lehetőség krízishelyzetben. *Reformatus.hu*, 2021. március 23. <https://reformatus.hu/kuldetesunk/hirek/misszi-os-lehetoseg-a-krizishelyzetben/>. (Megtekintés: 2021. március 24.)
- HAJDÚ Tibor: A krisztusi parancshoz tartsuk magunkat. Vissza- és előretekintő beszélgetés a diakóniáról Gregersen-Labossa Györggyel. *Evangelikus Élet*, 86. évf. 2021/13–14. sz. 22–23. o. Web: <https://www.evangelikus.hu/hireink/evangelikus-elet/a-krisztusi-parancshoz-tartsuk-magunkat>. (Megtekintés: 2021. június 7.)
- HORVÁTH-BOLLA Zsuzsanna: Főnixmadár-akció. Megújulás és sikeres online csapatépítés a beledi egyházközségben. *Evangelikus Élet*, 86. évf. 2021/11–12. sz. 23. o. Web: <https://www.evangelikus.hu/hireink/evangelikus-elet/f-nixmadar-akcio>. (Megtekintés: 2021. június 7.)
- SIBA Balázs – SZABÓNÉ LÁSZLÓ Lilla – PÁNGYÁNSZKY Ágnes (szerk.): *Együtt a hit útján. Gyülekezetpedagógiai kézikönyv*. Kálvin Kiadó, Budapest, 2020.
- SZABÓ Lajos: *Élet a gyülekezetben*. Luther Kiadó, Budapest, 2011.
- SZABÓ Lajos: Aktuális lelkesi küldetés és feladat a diakónia környezetében. *Lelkipásztor*, 94. évf. 2019/7. sz. 252–259. o.
- TERNYÁK Csaba: A katolikus közoktatási intézményrendszer bővülése. *Vigilia*, 2017/4. sz. 322–326. o. Web: https://vigilia.hu/pdfs/Vigilia_2017_05_facsimile.pdf#page=4. (Letöltés: 2021. március 24.)
- A II. Vatikáni Zsinat Gaudium et Spes kezdetű lelkipásztori konstitúciója az egyházzal a mai világban. http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19651207_gaudium-et-spes_hu.html#GS31. (Megtekintés: 2021. március 25.)

Keresztyén kurázi – gyülekezetépítés forrásteremtéssel

*Egyházi civil szerveződésekben rejlő lehetőségek,
önkéntesség, forrásteremtés*

GREGERSEN-LABOSSA GYÖRGY

1. Egyházi civil szervezetek szerepe a gyülekezetépítésben

1.1. BEVEZETÉS

Hosszabb történeti áttekintés nélkül kijelenthetjük, hogy a keresztyén közösségek a korai egyház idejétől kezdve átvettek bizonyos modelleket saját közösségi életük működésének hatékonyabbá tételére. Ha csak elsőként a hellenista háttérű korai egyház szerkezetére pillantunk, akkor felsejlik a háttérben a hellenista-római egyletek működésének mintája. A korai gyülekezeti életben – nyilván nem véletlenül – a diakónusi hivatallal járó szervezési, logisztikai és gyakorlati feladatok ellátása hozta magával az úgynevezett pogány jótekonysági és egyéb civil szervezetek működési módjának adaptálását is.

Az óegyház diakóniai tevékenységét vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a legfőbb szervezési feladatokat igényelték: foglyok látogatása és segítése, foglyok vagy mártírok családtagjainak támogatása, adományok gyűjtése és szétosztása, segítségnyújtás járványok idején és egyéb szükséglet szenvedők segítése.

1 2011. évi CLXXV. törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100175.tv>.

A birodalmi egyházban már intézményesült az egyház diakóniája a beteg-ellátás terén, a keresztyén foglyok, rabszolgák kiváltásának ügyében, gazdag támogatók adományának kezelésében és a menedékjog biztosításában.

A középkorban a városi tanácsok szerepe nőtt meg, és betegápoló fraternitások, valamint pápai engedéllyel szerzetesi közösségek is alakultak. A Szentföldrért folytatott küzdelmek során kiépült a zarándokházak és ispotályok hálózata a szárazföldi utak mentén a johannita lovagrend hitet védő és szenvedőket gyámolító szolgálatával.

A reformáció túl sok újat nem hozott ezen a területen, de a városi és egyházi tanács a különböző diakóniai tevékenységek finanszírozására egyházi szabályzatokat hozott.²

Luther Márton *A keresztyén ember szabadságáról* szóló értekezésében írja híres mondatát: „...mindenkinek a másik számára mintegy Krisztussá kell lennie...”³ Keveházi Lászlóval mi is mondhatjuk: „Krisztus magára vette üdvösségem gondját, hihetem ezt boldogan. Ez a hit azonban arra indít, sőt felszabadít, hogy felvegyem a másik ember sorsát, baját.”⁴ Ugyanakkor meg-

„...mindenkinek
a másik számára
mintegy Krisztussá
kell lennie...”

állapíthatjuk, hogy a diakónia nem került a reformátori teológia fókuszába, hanem inkább közvetett módon jelenik meg. A középkor jól ismert egyházi mondata is módosult: nem a szegények az egyház kincse, hanem az evangélium. A szegénység és nyomor enyhítése sokkal inkább az

egyház feladata. Ezzel a jótékonykodás érdemszerző jellegét igazítja a diakónia eredeti, újszövetségi értelméhez (ad fontes) a reformátori tanítás.

A felvilágosodás részben bújtatott, részben nyílt egyházellenes szellemi áramlatai hasonlóképpen, mint a korai egyházban megteremtették a kontrasztimulációt, amelynek lényege már a 4. században is az volt, hogy a nem keresztyén szerveződések az eredetileg egyházi normákat és elveket, keresztyén értékeket a hitvallásos közegből kiemelve, „megszabadítva a dogmatikus és egyházas béklyótól”, immáron a „haladás és felvilágosodás” gyümölcseként

² LM 4: 89–113. o.

³ LVM 2: 368. o.

⁴ KEVEHÁZI 27. o.

alkalmazták. Létrejöttek az emberbaráti egyletek, később klubok, és ebből nőttek ki a modern értelemben vett civil szervezetek, angolosan NGO-k is.

A 19. század derekán erősödő marxista gondolatok, majd forradalmak egyfajta ellenhatásaként értelmezhető a *belmisszió* megszületése. Az angol gyökerű, majd a kontinensen, elsősorban a német területeken éledő belmissziós mozgalom áttörő erővel formálta át a társadalmat. Sorban alakultak az egyházi egyletek, missziós csoportok, alapítványok, intézmények, amelyek tevékenysége rendszerint a pietista lelkiesség háttérén az oktatás és a diakónia, sőt a kultúra területén hatott. Túlzás nélkül állapíthatjuk meg, hogy a belmissziós mozgalomban a 16. századi reformátori teológia új dimenziója bontakozott ki, és ami a reformáció idején csak indirekt módon jelent meg, immáron a 19. században a korszellemre való reakcióként is elemi erővel tört fel, és társadalomformáló erővé nemesült, ezáltal kiemelt helyre került az egyházban a diakónia.

E struktúra a mai napig meghatározza a keresztyén gyökerű Nyugat-Európa arculatát, és Magyarországra is nagy hatással volt. Egészen 1951-ig, vagyis a szovjet kommunista diktatúra totális keresztyén kurázsi térnyeréséig az egyház diakóniai, kulturális és közösségépítő tevékenysége jelentős mértékben egyházi egyletek és alapítványok önkormányzatisággal és jelentős vagyonnal is bíró keretei között zajlott, és nagymértékben épült arra a reformátori elvre, hogy a nagykorú keresztyénség velejárója a felelős közösségi élet, az áldozatvállalás a világi és az egyházi közjóért. Ezt az attitűdöt nevezhetjük *keresztyén kurázsinak*.⁵

5 Civil kurázsi: *courage* fr. 'bátorság, lelkiesség'. A civil kurázsi azt a polgári többletet, egyfajta bátorságot jelenti, amely adakozásban, önkéntes munkában, nemes közösségi célok önzetlen elérésében hajtóerőt ad. A keresztyén kurázsi olyan hajtóerő, amely az emberben a Szentháromság Isten iránti hálából fakad a Szentlélek erejével. Missziós lendület, az irgalmasság cselekedetei, szent tűz, apostoli lendület, olthatatlan fáklya.

1.2. MIKÉNT ÁLLUNK EZZEL MA MAGYARORSZÁGON ÉS EGYHÁZUNKBAN?

A rendszerváltozás új helyzetet teremtett, hiszen egy demokratikusan berendezkedő társadalom minden diktatúrával ellenben a cselekvő és önkormányzati elveket gyakorló nagykorú társadalom kiépítésében érdekelt. Persze negyven év kommunizmus és posványos kádárizmus után nem volt várható, hogy egyik napról a másikra a civil világ helyreáll, mindenesetre a jogi keretek lassan kiépültek. Viszont az egyház és állam viszonyában kialakított új együttműködési forma nem tette lehetővé, hogy a korábban dinamikusan fejlődő egyházi civil szervezetek (pl. a Fébé diakonisszaegyesület) az 1951 előtti állapotból folytassák tevékenységüket. Vagyis az állami finanszírozás miatt egy egyházi intézmény fenntartója csak egyházi jogi személy lehet. Az egyházhoz közel álló vagy egyház által alapított civil szervezetek helyét a magyar finanszírozási modell ki is kijelölte, így – néhány korai kezdeményezést leszámítva – ma az egyházi civil szervezetek inkább kiegészítő tevékenységet folytatnak, és más civil szervezetekhez hasonlóan tagdíjból, pályázatokból és adományokból élnek. Ennek ellenére a rendszerváltozás után százával alakultak az alapítványok a gyülekezetek segítésére, és nagy országos egyesületek is újjáalakultak (Fébé, KIE), illetve újak jöttek létre (Mevisz), és a sor folytatható. Mára, ha az egyházi civilek listájára tekintünk, akkor azt látjuk, hogy működő evangélikus egyesület alig van, és az alapítványok nagy része leginkább az 1%-os adományok begyűjtésére koncentrált, de aktív forrásgyűjtő tevékenységet alig folytat. A civiltörvény szigorítása és a civil szervezetek működését keretező törvénymódosítások tovább tisztították a terepet, és valljuk meg őszintén – különösebb politikai felhang nélkül –, újabban a sok kvázi civil szerveződés jelenléte is nehezíti egy tisztességes civil világ felépítését és fenntartását Magyarországon.

1.3. CIVIL SZERVEZETEK AZ EVANGÉLIUM SZOLGÁLATÁBAN

Minden negatív jelenség ellenére meg vagyok győződve arról, hogy az egyház és a gyülekezetek munkáját nagyban segítheti, ha akár diakóniai, akár kulturális, ifjúsági vagy sportcéllal magánszemély vagy egyházi jogi személy a civiltörvény hatálya alatt működő önálló szervezetet alapít,

hogy a Krisztus-hitből fakadó kötelességét betöltse. Meg vagyok győződve arról is, hogy a meglévő alapítványok, egyesületek összefogásával (evangélikus civil kerekasztal létrehozása)⁶ olyan együttműködés és szervezetfejlesztés válik lehetővé, amely e szervezetek megerősödéséhez vezet, illetve újabbak alapítását indukálhatja.

1.4. MIKOR JÖJJÖN LÉTRE CIVIL SZERVEZET?

Civil szervezetet egy cél elérése érdekében természetes személyek és jogi személyek egyaránt alapíthatnak. Gyülekezeteinkben számos munkacsoport működik (ifjúsági csoport, férfikör, énekkar, baba–mama kör, értelmiségi kör, imacsoport, liturgiai önkéntesek⁷ köre, diakóniai csoportok stb.). Az egyházközség keretei között ezek remekül működhetnek, hisz bizonyos – nem teológiai – értelemben egy gyülekezet működése sokban hasonlít egy civil szervezetéhez. Az egyházközség mint jogi személy részvételével akkor érdemes önálló civil szervezetet létrehozni, ha az alábbi feltételek teljesülnek:

1. Erős és elkötelezett személyek egy cél érdekében szerveződni óhajtanak.
2. Egyesület esetében legalább tíz alapító tag van.
3. A szervezet vezetőségét és a működéshez szükséges alapvető feltételeket biztosítani tudják (kompetens személyek, székhely, alapító vagyon stb.).
4. Az egyházközség vagy más egyházi szint jóváhagyását megszerzik.
5. A szervezet kapcsolódik országos vagy nemzetközi hálózathoz.
6. Önkéntesprogrammal rendelkeznek.

Alapítvány esetében kicsit más a helyzet, mert az alapítványok működése sokkal inkább a forrásgyűjtés és -elosztás köré szerveződik.

1.4.1. Ott és akkor alapítsunk alapítványt, ahol még nincs

Ha van alapítvány, akkor inkább azt fejlesszük, és az alapítói szándékot csatornázzuk a meglévő alapítvány felé. Ennek a feltételeit lehetőség szerint az

6 Ideje volna e szervezetek közös platformját megteremteni, és az együttműködést, tanácsadást, szervezetfejlesztést támogatni e területen.

7 Olyan gyülekezeti tagok, akik rendszeresen szolgálnak a liturgiában, és az istentisztelethez kapcsolódó tevékenységekben vesznek részt. Templomtakarítók, iratterjesztő, harangozó, adománygyűjtő, zenészek, énekkari tagok, lektorok, perselyezők, úrvacsorában segédkezők, gyerek munkások, technikai segítők (hangosítás, online közvetítés), és a sor még folytatható.

alapítói okirat módosításával meg kell teremteni. Egy alapítványon belül alszámlák nyitásával sokféle célt lehet nevesíteni. Például egy diakóniai alapítvány fő célja az egyházközségi szeretetszolgálat támogatása. Az alapítvány azonban rendelkezhet egyéb alapokkal is (elkülönített alszámlával), például a kántorképzésben részt vevő fiatalok támogatását, a lelkészi, hitoktatói utánpótlás támogatását, egyházi épületek akadálymentesítését szolgáló alap stb. Így a különböző célokra tartott gyűjtés és adománykezelés elkülönítve, de transzparens módon működik. Olyan helyen, ahol több alapítvány van, de nem nagyon vagy csak részben működnek eredményesen, javasolt az alapítványok számát csökkenteni és inkább a célokat bővíteni. Visszatérő nehézség a kuratóriumok felállítása, az alapítványok működtetése (könyvelés, jelentések, jogi feladatok ellátása).

1.4.2. A sikeres működés feltételei és buktatói

Törekedjünk egy nagy alapítvány létrehozására, amely a fenti módon több alappal és céllal működik. Törekedjünk potens kurátorok kiválasztására (gyülekezeti önkéntesek: jogász, könyvelő, egyéb civil szervezet tagja stb.) és a közhasznúságra.⁸ Utóbbi fontos a támogatók gyűjtése és a pályázati aktivitás miatt. Törvényi feltételek írják elő a közhasznúság feltételeit,⁹ amelyeket egy jól menedzselt alapítvány teljesíteni tud.

Az alapítványoknak gyakran gondot okoz, ha az alapító természetes személy hosszabb időre akadályoztatva van feladatai ellátásában, vagy elhalálozik. Ilyen esetben az alapítói jogok átruházását kell kezdeményezni. Ha egy mód van rá, alapítványt ne szüntessünk meg, hanem mérlegeljük akár más hasonló alapítvánnyal való egyesülés¹⁰ lehetőségét. A megszűntetés esetén a felszá-

8 <http://civiljogok.hu/utmutato/kozhasznusag>.

9 <https://www.nonprofit.hu/tudastar/kozhasznusag-feltetelei>.

10 Civil szervezetek egyesítésére jellemzően akkor kerül sor, ha az érintett szervezetek létesítő okiratában meghatározott céljainak sajátosságaira vagy a gazdasági, társadalmi, jogi környezet változásaira tekintettel a céljaik megvalósítása más szervezeti keretek között hatékonyabban megvalósítható. Indok lehet többek között a működési költségek csökkentése vagy a rendelkezésre álló források egyesítése, a közös célok nagyobb ívű, hosszabb távú megvalósításának finanszírozására. Ha a tagok, illetve alapítók az adott szervezetet a jövőben nem kívánják önállóan működtetni, joguk van arra, hogy az egyesület másik egyesülettel, vagy az alapítvány másik alapítvánnyal való egyesüléséről döntsenek. Fontos azonban, hogy alapítvány csak alapítvánnyal, egyesület pedig csak egyesülettel egyesülhet. <https://>

molás elég hosszú jogi procedúrát von magával, és az alapítvány esetleges vagyonát – egy hasonló alapítói célokkal rendelkező másik alapítvány megjelölése után – át kell adni.

1.4.3. A jól működő civil szervezet előnyei az egyházközség életében

1. Önálló gazdálkodással és támogatói körrel rendelkezik, amely segíti az egyházközség gazdálkodását.
2. Erősíti a gyülekezeten belüli önkormányzatiságot.
3. Lehetőséget nyújt a civil szervezeteknek kiírt pályázatokon való részvételre.
4. Természetes konzorciumi partner olyan a pályázatokon, amelyeket több szervezet együttműködésére írnak ki (egyházi + civil szervezet).
5. Erősíti a gyülekezet társadalmi jelenlétét, presztízsét.
6. Együttműködik közös gyülekezeti célok és programok megvalósítása érdekében, és olyan források bevonására is képes, amelyek eltérnek a klasszikus egyházközségi adománygyűjtéstől.
7. Működése által erősödik az önkéntesség és forrásgyűjtés kultúrája, vagyis az egyházi közösség gazdaságos működésének egyik lába.

1.4.4. Az egyházi civil szervezetek jelentősége településszerkezet és a gyülekezet nagysága szerint

Nagyvárosi gyülekezetekben az egyházi civil szervezetek alapítása különösen indokolt, mert a gyülekezet társadalmi jelenlétét erősítik. *Az egyházi intézmények külső célcsoportjait bevonja a forrásszerzésbe és önkéntes munkába (pl. a szülői munkaközösséget egy iskola vagy óvoda esetében), az önkormányzat civil támogatási programjaiban részt vehet. Ökumenikus kapcsolatokban erősíti az evangélikus gyülekezet pozícióját.* Nagyobb városi, fővárosi gyülekezetben elképzelhető, hogy több alapítvány és egyesület is működik. Ha ezek

Komoly humán és anyagi erőforrást takaríthatunk meg, ha a gyülekezeti szinten rendszerszemléletű építkezés zajlik.

működése jó, és mindegyik fennállása indokolt, akkor is érdemes a gyülekezet területén működő civil szervezetek racionális együttműködésnek kereteit megteremteni akár együttműködési szerződések kötésével. Közös célok: programok közös szervezése, pályázati stratégia összehangolása, közös pályázati menedzsment kialakítása, közös vagy egymáshoz igazodó önkéntes stratégia kidolgozása, banki pozíciók (számlavezetési díjak) közös kiharcolása, közös jogász alkalmazása, közös könyvelő, de akár az egyházközség számvevőinek bevonásával több szervezet esetén – ha szükséges – felügyelőbizottság választása minden szervezethez. Komoly humán és anyagi erőforrást takaríthatunk meg, ha a gyülekezeti szinten rendszerszemléletű építkezés zajlik.¹¹

1.5. KISEBB TELEPÜLÉSEK ÉS GYÜLEKEZETEK

Kis gyülekezeteinkben sokkal nehezebb gyülekezeti alapítású alapítvány vagy egyesület létrehozása, így ezeken a helyeken nagyobb hangsúly esik a kooperációra. *Kis gyülekezetek összefoghatnak egymással közös alapítvány működtetése érdekében, amelynek bevételeiből és terheiből az alapító okiratban rögzített módon részesülnek.* Sajnos ennek ahogy egész társadal-munkban, úgy egyházunkban is kevés kultúrája van, de szervezetfejlesztéssel és képzéssel szép eredményeket lehet elérni. A kooperáció – vagyis a feleket egyenként is erősítő szervezett együttműködés – a jövő vidéki kis gyülekezetei megmaradásának egyik záloga. Egyházközségek társulásaira már látunk szép példákat; a civil területen is lehet hasonló együttműködésekben gondolkodni.

Egyesületek alapítására ott lehet igény, ahol az adott községben a hagyomány-örzés, a sporttevékenység vagy a nemzetiségi jelleg stb. megkívánja, hogy az egyházközség és/vagy az egyházközséghez tartozó személyek kezdeményezők legyenek. Ezzel a szervezet működése társadalmi szintre lép, és erősíti az egyházközség helyi politikai pozícióját is. Ez kiváló lehetőséget ad a helyi önkormányzat életéhez való kapcsolódásra, illetve országos és nemzetközi kapcsolatrendszer kiépítésére.

11 A rendszerszemléletű gondolkodás sajátos látásmódot és cselekvési stratégiát jelent, amelyben a szervezet vagy az egyén arra törekszik, hogy feltérképezze a kapcsolati rendszereket, és holisztikus módon közelítsen egy probléma megoldásához vagy egy cél eléréséhez.

1.6. INTÉZMÉNYEK ÉS CIVIL SZERVEZETEK

Egyházunk elmúlt harminc évében a legnagyobb fejlődés az egyházi intézmények alapításában ment végbe, és ez a folyamat remélhetőleg még nem ért véget. Egyházi oktatási, diakóniai vagy egyéb intézménynek tekinthető, amelyet egyházi jogi személy alapít és tart fenn. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy fenntartója lehet az egyházi intézménynek a Magyarországi Evangélikus Egyház és az általa igazolt jogi személy, jórészt az anyaegyházközségek.

Egy intézmény kétféle módon válhat egyházi fenntartásúvá: ha az egyház/gyülekezet maga alapítása, illetve ha más fenntartótól (államtól, önkormányzattól, civil szervezetektől) veszi át. Mindkét esetben jellemző, hogy az intézmények mellett, azok támogatására civil szervezetek, rendszerint alapítványok is működnek. Ezeket alapíthatják magánszemélyek, maga az intézmény, a korábbi fenntartó vagy az egyházi fenntartó. Az átvett intézmények esetében érdemes az átvételi procedura során felmérni, hogy milyen alapítvány vagy más civil szerveződés működik az intézmény mellett. E szervezeteket fejleszteni kell és az egyházi jelenlétet a kuratóriumban is biztosítani, hogy valóban az egyházi fenntartású intézmény céljait szolgálják. *Az intézmények mellett működő civil szervezetek fenntartása kívánatos, mert olyan célcsoportot ér el (szülők, hozzátartozók), amelyet az egyház kevésbé.* Ennek ellenére ebben az esetben is érvényes a fenti megállapítás, miszerint több alapítvány megléte esetén érdemes elgondolkodni a célok (alapok nevesítése) megtartása mellett a fúzió, illetve ha mégis több civil működik egymás mellett, akkor a lehető legszorosabb együttműködés kialakításán.

1.7. ORSZÁGOS, NEMZETKÖZI HATÁSKÖRŰ EGYHÁZI CIVIL SZERVEZETEK HELYI JELENLÉTE

Bár a 20. század elejétől a derekig tartó töretlen egyházi civil fejlődés (egyletek, országos egyesületek, diakóniai szervezetek, missziós társaságok, önszervező csoportok, alapítványok és jótékonyági alapok működése) nem ott folytatódott, ahol a kommunista diktatúra derékba törte, a fenti rövid történeti áttekintésből is megismerhető, hogy néhány jelentős és nagy hagyományokkal bíró evangélikus vagy interkonfesszionális civil szervezet újraszerveződött és a mai napig működik, illetve újak is alakultak. Nyilván fontos a helyi

gyülekezetépítés szempontjából a lokális civil szervezetek megléte. Ugyanakkor számos esetben érdemesebb nem önálló, hanem filia¹² civil szervezetben gondolkodni, vagyis egy országos vagy nemzetközi szintű egyesület helyi csoportját megalapítani. Diakóniai területén a Fébé Evangélikus Diakonisszaegyesület országos hálózat kiépítésére készül, vagyis gyülekezeti diakóniai csoportokat óhajt létrehozni, amelyeknek országosan szervezeti háttérrel biztosít. A Mevisz hasonlóan működhet a diakónia területén, de ide sorolható a Magyarországi Luther Szövetség is, amely szintén vidéki csoportok létrehozásában érdekelt, hogy a lutheri teológia civil terjesztése megvalósuljon. Persze említhetjük az egyházzenei, értelmiségi és egyéb szerveződések is, amelyek helyi vagy regionális szinten megjelenhetnek, és az egyesületi élet előnyeit az országos hatáskörű civil szervezeten keresztül élvezhetik.

Vannak ökumenikus karakterű egyházi civilek is. Ilyen például az egyik legrégebbi keresztyén belmissziós szervezet, a KIE. A KIE a világ legnagyobb keresztyén ifjúsági szervezete (negyvenmillió taggal), és hazánkban is nagy hagyományokkal bír. Különböző munkaágai jó alapot adhatnak a gyülekezeti ifjúsági munka indításához és fejlesztéséhez. A KIE úgynevezett esernyő-szervezetként is működik, tehát meglévő helyi civilek is csatlakozhatnak hozzá, amennyiben a KIE értékeit elfogadják. E sorban említhető a Johannita Segítő Szolgálat, amely szívesen alapít gyülekezeti szinten csoportokat segítség-szállítmányok szétosztására, elsősegélynyújtó ifjúsági és iskolai csoportok fenntartására. A Kék Kereszt Egyesület is keresi a helyi partnergyülekezeteket, egyházi civil szervezeteket, hogy a szenvedélybetegek részére nyújtott segítséget helyben formalizálhassa. Ökumenikus kitekintéssel – számos további példán túl – emlíendő még a Keresztyén Értelmiségiek Szövetsége (KÉSZ), amelynek működésében kívánatos lenne az erőteljesebb evangélikus jelenlét. A sorba illeszkedik még a cserkészlet is, amely a gyermek- és ifjúsági munka területén nyújthat hathatós segítséget helyi csoport szervezésével.

Egyházközségeink részére nem eléggé kiaknázott lehetőséget biztosítanak az országos evangélikus és ökumenikus karakterű civil szervezetek,

12 Egy nemzetközi vagy országos civil szervezet helyi csoportját jelenti, amely szervezeti egységként működhet a nagy szervezeten belül.

amelyek jórészt készen állnak arra, hogy szervezetük helyi csoportjait létrehozzák és folyamatosan szakmailag és anyagiilag támogatassák.

1.8. CIVIL TÁRSASÁG¹³

A civil társaság nem jogi személy. A társaság létrehozása nem igényel bírósági vagy hatósági bejegyzést, regisztrációt. Az alapító tagok egy társasági szerződésben megjelölik a célokat, az együttműködés formáját, a társaság szervezetét és képviselőtét. Nincs formai kényszer, a szerződés meglehetősen szabadon alakítható. Az elvárás csak annyi, hogy a társaság célja ne tisztán gazdasági cél legyen, és legyen egy ügyvivő tag. Már két fő elegendő a társasághoz. Mivel a társaság nem minősül jogi személynek, a tagok vagyoni felelőssége egyetemleges.

Mindezek alapján elképzelhető az egyházközség tagjaiból szerveződő ilyen – missziós, diakóniai, zenélő, templomrenováló, zárandok – társaság. Meglévő gyülekezeti csoportok ilyen kötetlenebb szervezeti formát is ölthetnek az egyházközség keretein belül, mégis némi önállósággal.

2. Önkéntesség az egyházban

A keresztyén egyházban különbséget teszünk laikus és ordinált szolgálattevőről, de foglalkoztatás terén is beszélhetünk munkaviszonnyal rendelkező egyházi alkalmazottakról (főállású gazdasági munkatárs, egyéb fizetett alkalmazott), szolgálati jogviszonyban állókról (leginkább lelkészek) és önkéntes munkásokról. Egy átlagos evangélikus gyülekezetben az önkéntes szolgálók serege a legnagyobb. A keresztyénség missziós és diakóniai küldetésének lényege, hogy minden megkeresztelt ember az evangéliumot közvetítse magán- és közösségi életén keresztül. Wilhelm Löhe mondta, hogy ami nem elég intenzív, attól az sem várható, hogy extenzívvé váljon.¹⁴ Ő az intenzivitás

¹³ <https://www.nonprofit.hu/tudastar/civil-tarsasag--mi-az>.

¹⁴ Wilhelm Löhe a „belmisszó óriása”. A bajor evangélikus egyház egyik legnagyobb hatású teológusa, diakónusa és egyházszervezője. Neuendettelsau a mai napig a bajor egyház diakóniai szolgálatának egyik legjelentősebb központja és a külmisszió háttországa. Neuendettelsau német diakóniai kapcsolataink egyik legfontosabb partnere. Lásd: GEIGER 2003.

forrásaként a Szentlélek munkáját és a parúzia¹⁵ feszültségét jelölte meg. Bár Löhe a német belmisszió nagy alakja volt, és a 19. században élt, ezen felismerése újszövetségi gyökerű, tehát ma is érvényes. A gyülekezet missziós és diakóniai hatása a Szentlélek jelenlététől függ, és a gyülekezeti tagok szolgálatának is egyedül Krisztus dicsőítése és szolgálata ad erőt, hűséget és kitartást. Nem kétséges, hogy az önkéntesség hitbeli elköteleződés gyümölcse kell, hogy legyen az egyházban. Megkaptam a legdrágábbat, ezért hálából dicsőítem a Szentháromságot, és tevékenykedem a gyülekezetemért. Az egyháztagok önkéntességre való hajlandósága – felekezettől függetlenül – az egész világon a legnagyobb. Ezen önkéntesség azonban a kétezres évekig Magyarországon leginkább informális keretek között zajlott. Az informális önkéntesség alapja a lelki elköteleződés, amely buzgalommal, áldozatvállalással jár. Ezzel együtt a közösségi célok elérése, tehát a szervezet (jelen esetben az egyházi közösség) hosszú távú céljainak elérése szempontjából észszerű a gyülekezeti informális önkéntesség legalább egy részét az úgynevezett formális önkéntes programok medrébe terelni. Ennek azonban feltételei vannak.

2.1. FORMÁLIS ÖNKÉNTESSEG

A formális önkéntesség kialakítására az első tudatos próbálkozás az 1990-es évek második felében az úgynevezett Kapu program volt, amely egy angol formális önkéntes program magyarországi alkalmazása.¹⁶ *Adni = kapni*, ilyen egyszerűen ragadható meg az önkéntesség lényege horizontális síkon, míg teológiai aspektusba helyezve mondhatjuk: *Kapunk, ezért adunk, és miközben továbbadjuk, amit magunk is ingyen (kegyelemből) kaptunk, áldássá leszünk*

A formális önkéntesség tudatosságot, professzionalitást és dokumentált tevékenységet jelent.

másoknak, de áldottá leszünk magunk is. A teológia nyelvén a megszentelődés hatásaként is felfogható mindez. Kétségtelen, hogy az önkéntes szolgálat interperszonális szinten is kétirányú folyamat, hisz az adó (munka, idő, tehetség, lelkesedés) ugyanúgy gazdagodik (értelmes időtöltés, hasznosságérzése, tapasztalatszerzés,

15 A Krisztus dicsőséges visszatérése miatti várakozás feszültsége, amely hat a hívó ember és közösség gondolkodására és jövőképe.

16 DÁVIDNÉ B. HIDVÉGI 2001.

szociális kapcsolatok erősödése), mint a fogadó. A formális önkéntesség tudatosságot, professzionalitást és dokumentált tevékenységet jelent.

A formális önkéntes munka fontos elemei a *fogadószervezet, az önkéntesstratégia, az önkéntesprogram, az önkéntes maga, az önkéntesszerződés, az önkénteskoordinátor és a mentor.*

2.1.1. Fogadószervezet

Gyülekezetépítés tekintetében fogadószervezet lehet a gyülekezet, az egyházi intézmény vagy az egyházi civil szervezet. A fogadószervezettel kerül szerződéses kapcsolatba az önkéntes, és a fogadószervezet menedzseli az önkéntesprogram keretében a tevékenységet.

2.1.2. Önkéntesstratégia

A fogadószervezet műhelymunka keretében kidolgozza a stratégiáját, amely tartalmazza a célokat, az eszközöket, az önkéntesmenedzsment feladatait, a jogi kereteket, az önkéntesvíziót, az irányelveket és az önkéntes programok jellegét. Megfogalmazása világos, nyilvános, és az információs csatornák működnék. Tartalmazza az önkéntességgel kapcsolatos irányelveket.

2.1.3. Önkéntesprogram

A stratégia alapján meghirdetett önkéntes tevékenységek, amelyekre az önkéntesek jelentkezhetnek.

2.1.4. Toborzás

A toborzás az önkéntesekkel való kapcsolatfelvétel egyik legfontosabb eszköze, de több mint egy hívogató akció. Csapatmunka, amelyet a koordinátor fog össze. Fontos, hogy a fogadószervezetnek kiforrott elképzelése legyen arról, hogy mire hívja leendő önkénteseit. Eszköze a személyes megszólítás, médiában közzétett üzenet, szórólap.

2.1.5. Önkéntesképzés

A formális önkéntesség fontos eleme a képzés, amely lehet egy-két órás vagy hosszabb ideig tartó. A fogadószervezet stratégiája alapján világossá kell tenni

az önkéntes munka tartalmát, meg kell ismertetni az önkéntest a helyszínnel és azzal a személlyel, akihez fordulhat kérdéseivel. Önkéntesképzés keretében munkavédelmi, tűzvédelmi, elsősegély-ismereteket is átadhatunk.

Minőségi és hosszú távú önkéntes munka¹⁷ esetén a fogadószervezet tréninget ajánlhat fel, amelynek keretén belül erősödhet és tudatosodhat az önkéntes elköteleződés, a formális önkéntesség jogi keretei, és a képzésnek önismereti jellege is lehet. Dramatikus elemekkel és játékokkal kiegészített csoportmunka során a résztvevők egyre inkább közösséggé, szolgáló munkacsoporttá szerveződnek. Az ismeretátadás mellett az érzelmi és lelki erőforrások feltárása is megtörténik. Ennek alaposan kidolgozott formája az evangélikus Háló program,¹⁸ amely kimondottan egyházi önkéntesek képzését szolgálja bibliai alapokon.

2.1.6. Önkéntesszerződés

Az önkéntesszerződés a legfontosabb dokumentuma a formális önkéntes munkának, amelyben a fogadószervezet és az önkéntes rögzíti a munka feltételeit, az önkéntes és a szervezet jogait és kötelességeit, ezenkívül olyan megállapodásokat, amelyek az önkéntes tevékenység hatékony és megfelelő elvégzéséhez szükségesek. A szerződés tartalmát az irányelvek¹⁹ határozzák meg.

17 Minden fogadószervezet (egyházi közösség) abban érdekelt, hogy minél több hosszú távú önkéntes dolgozzon a szervezetben.

18 Buda Annamária és Gregersen-Labossa György vezetésével dolgozták ki. A Háló program olyan formális önkéntesképző program, amely a civil területen elterjedt önkéntesképzés tapasztalatait és metodikáját felhasználva kimondottan egyházi közösségeknek készült. A képzés tréning keretében zajlik, és célja, hogy az egyházi közösségekben lévő informális önkéntességet, az önkéntességre való igényt, a szolgálathoz szükséges erőforrásokat feltárja, a formális önkéntesség eszközeit és módszereit az egyházi közösség tagjaival megismertesse. A képzés tárgya az önismeret, egyházismeret, csapatmunka, elköteleződés erősítése, gyakorlati segítség. Mindez lelki közösséget is alkotva, a Szentírás alapján, liturgikus keretek között zajlik. A cél: a keresztyén kurázi tudatosítása, önkéntes diakóniai vagy más egyházi szolgáló csoport létrehozása és a hosszú távú egyházi önkéntesség biztosításához szükséges keretek megismertetése.

19 Önkéntesek toborzása; Önkéntesek orientációja, képzése; Önkénteseket érintő költségek; Feladat delegálása az önkéntesnek; Az önkéntes támogatása; Az önkéntes kapcsolata az alkalmazottakkal; Munkakörülmények; Biztosítás; Esélyegyenlőség; Panaszkezelés; Motiváció és elismerés; Távozás a szervezetről; Bizalmas adatkezelés; Munkavédelmi előírások.

Szokatlanoknak tűnnek, de egyházközségi szinten is (presbiterektől az egyházi szolgálatáig) érdemes önkéntesszerződéseket kötni.

2.1.7. Önkénteskoordinátor

Az önkénteskoordinátornak jó kommunikációs készségre, problémamegoldó képességre és szervezőképességre van szüksége.

A koordinátort képzésen és továbbképzésen fejleszthetjük. A program nagyságától függően végezheti ezt a feladatot főállású, részmunkaidős vagy persze önkéntes munkatárs.

Feladata a jól áttekinthető és kezelhető adminisztráció, adatbázis létrehozása és karbantartása. A koordinátor ismeretei és tapasztalata okán az önkéntesmenedzsment kulcsszereplője.

2.1.8. Mentor

A mentor az önkéntesprogramban támogató szerepet játszik; ez a feladatkör – személyiségtől függően – egybeolvadhat a koordinátoréval. A mentor „ki-termelődik” az idősebb önkéntesek közül: ő az, aki patronálja az önkénteseket. Ez a feladatkör a minőségi önkéntességhez kapcsolódik, egyházi programban a lelkeszi munkakörhöz is illeszkedik. A mentor mentálhigiénés szemléletű munkatárs, aki segítő kapcsolatot nyújt az önkéntesnek, és felkínálja az esetmegbeszélés, „panasznap” lehetőségét.

2.1.9. Motiválás

A motiváció az a hajtóerő, amely átítatja az önkéntességet, és segít értelmet adni annak. A motiváció szempontjai lehetnek: „Jót tenni jó.” Adok, de kapok is. Csapathoz tartozom. Értelmesen töltöm el az időmet. Megköszönik a munkámat.

Az önkénteseknek nyújtott juttatásokat az önkéntestörvény szabályozza (munkaeszköz, munkaruha, útiköltség, biztosítás, telefonköltség, étkezési és lakhatási támogatás).

2.1.10. Jutalmazás

A jutalmazásnak legyen hagyománya, rítusa. Ez nem egyszeri alkalom, hanem folyamatos őszinte megerősítés, amely működhet formálisan és spontán megnyilvánulással is. A szervezet költségvetésébe ennek fedezetét be kell építeni.

Például az „év önkéntese” díj, önkéntesek napján közös együttlét, akár egyházi ünnepekhez kötve.

2.1.11. Ellenőrzés, értékelés

Az önkéntes szerződés tartalmazza az önkéntes munka értékelésének a kereteit. A számonkérésre, értékelésre a legjobb alkalom a rendszeres időközönkénti úgynevezett mentoráló, értékelő beszélgetés (négy szemközt).

2.2. INTÉZMÉNYI ÖNKÉNTESPROGRAM

Az intézményi önkéntesprogramok nem civil szervezeti programok, hanem valamilyen önkormányzati, kormányzati vagy egyházi intézményben valósulnak meg. Az intézményi önkéntesség hozadéka, hogy a törvényi keretek között történő, szabályosan megvalósuló kötelező feladatok ellátása hatékonyabbá, emberségesebbé, az intézmény számára kellemesebbé válik.

Fő szempont, hogy a program a lehető legelfogadottabb legyen az intézmény vezetője és alkalmazottai számára, és illeszkedjen a szakmai programba.

2.3. ÚJ TÍPUSÚ ÖNKÉNTESÉG

A vállalatok egyszeri, rövid távú, több munkatársat megmozgató önkéntes felajánlásai mellett egyre gyakoribb jelenség az is, hogy szakértelmet „kölcsonőznek” civil szervezeteknek, intézményeknek. Ennek további előnye, hogy cégek és nonprofit szervezetek között kapcsolat épül, és terjed a szponzorálási kultúra. Az egyházközségek életében fontos, hogy a tagok között lévő vállalkozókat, vezetőket megnyerjük, hogy cégük ilyen irányú tevékenységét saját közösségük felé tereljük.

A közérdekű önkéntesség kereteit a 2005. évi LXXXVIII. törvény a közérdekű önkéntes tevékenységről szabályozza.²⁰

²⁰ <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0500088.tv>.

2.4. KÖZÖSSÉGI SZOLGÁLAT²¹

A „közösségi szolgálat szociális, környezetvédelmi, a tanuló helyi közösségének javát szolgáló, szervezett keretek között folytatott, anyagi érdektől független, egyéni vagy csoportos tevékenység és annak pedagógiai feldolgozása”.²²

Az egyházi iskolák diákjai és a diakóniai intézmények közötti kapcsolat kiépítésének kiváló módja, de a gyülekezetek és egyházi civil szervezetek is fogadhatnak középiskolai diákokat közösségi szolgálatra. Ennek feltétele a küldőszervezettel kötött megállapodás. A gyülekezeti ifjúsági munkában is van jelentősége ennek a lehetőségnek.

2.5. ÖSSZEFOGLALÁS

A 21. századi gyülekezetépítés igen jelentős erőforrása a formális önkéntesség kereteinek kiépítése. Az emberek szívesen keresik azokat a közösségeket, ahol adhatnak úgy, hogy közben ők is kapnak. A gyülekezet lelki közösség, de fontos szolgáló és szolidáris közösséggént is kell, hogy éljen. A társadalom minden rétege jelen van benne, így kiválóan alkalmas arra, hogy önkéntesprogramok szervezője és végrehajtója legyen. A szervezettség azonban nagyon fontos, hogy a keresztyén kurázsi jó méderben és hasznosan bontakozzon ki. Ehhez ad segítséget a formális önkéntesprogram. Ugyanakkor ez csak eszköz ahhoz, hogy az evangélium minél többeket megszólítson, és a megtérés adta új élet – amelyben számos tehetség és erő szabadul fel, karizmák adatnak – a köz és az egyház javát, de mindenekelőtt Isten dicsőségét szolgálja.

A gyülekezet lelki közösség, de fontos szolgáló és szolidáris közösséggént is kell, hogy éljen.

Végül e fejezet kapcsán újra ki kell emelni, hogy különösen fontosnak tartom a liturgiai önkéntesek minél nagyobb számát és közreműködését. Az istentisztelet a Krisztussal történő találkozás legvalószínűbb alkalma, és minden egyéb hasznos önkéntes tevékenységnek szent példája, kiindulópontja a liturgiai szolgálat. Az egyszemélyes, lelkéssz központú istentiszteletek kora lejárt. Kiváló lehetőséget nyújt a családi istentisztelet a generációk

²¹ http://kjh.hu/e_doc/kozossegi/kozossegi.pdf.

²² https://www.oktatas.hu/koznevelis/iskolai_kozossegi_szolgalat/gyak.

közös szolgálatára, vagy az olyan missziós karakterű istentiszteletek, mint a finn háttérű Tamás-mise, amely alapos csoportos felkészülés után az istentiszteleten is népes szolgáló közösséget igényel, és a teljes gyülekezet átélheti az istentisztelet dinamikus jellegét. A liturgiai önkéntesség minden gyülekezeti önkéntes munkának kiindulópontja és ünnepi formája.

3. Forrásteremtés – fundraising

Gyülekezeteink zárszámadásaiból gyakran kiderül, hogy az adakozási hajlandóság sok helyen csökken. Az egyházközség klasszikus bevétele az egyházfenntartói járulék (évenkénti névhez kötött befizetés), az adományok és a perselypénz. E három forrás mértéke és a tendenciák alakulása *egyfajta mérője a hitélet intenzivitásának* is. Az egyházfenntartói járulék beszédésének formája a személyes gyűjtéstől az online persely modern változatáig terjed. A pénz még mindig vagy tabu, vagy a gyülekezeti élet legfontosabb kérdése. A pénz eszköz, amely világi boldogulásunk fontos, de mulandó eszköze.

Ezzel együtt a megszentelődés folyamata alól nem kivétel a pénztárca, illetve az anyagiakhoz való személyes és közösségi viszony. Az adakozás egyrészt liturgikus cselekedet, másrészt fontos teológiai perspektívája is van.

Az Újszövetségben Pál bontja ki az adakozás teológiai háttérét.²³ A jeruzsálemi szegények számára való gyűjtés nemcsak kérés, hanem Pál életcéljainak egyike is. Az apostoli gyűlésen egyeztettek (Gal 2,10), és Pál számára a gyűjtés eredménye az evangélium hatékonyságának a fokmérője volt a világban. Leveleiben folyamatosan, a Második korinthusi levél 8. és 9. fejezetében különösen is szenvedélyesen ír erről.

A javak adományozásának négy kritériuma nevesíthető:

1. Felosztja és szétosztja az isteni kegyelmet.
2. A keresztyén közösség szavahihetőségének, hitelességének értékmérője.
3. A közösségek közötti jó és igazságos egyensúlyt célozza.

23 Lásd CSERHÁTI 2008, 760–767. o.

4. A perselyezéskor adott pénzt (adományt) Pál *leiturgiának*,²⁴ isteni szolgálatnak tekinti.

A *kharisz* a vezérmotívuma Pál jeruzsálemi adományozásra buzdító kampányának. A pénzadományozásban Isten kegyelme jut kifejezésre. Pál az isteni adásra és részesedésre és az emberi adományozásra és részesedésre is ugyanazt a fogalmat, a *khariszt* használja. Ugyanakkor a kegy, adomány, pénzadomány és hála fogalmára szintén ezt a görög szót alkalmazza.

Isten gazdagon és nagyvonalúan ad. A pénzadomány a közösségek egységét reprezentálja, a közös hit kifejeződése. Ezáltal maga az adományozás is *leiturgiává* válik és szolgálattá, mégpedig válaszul Isten nagyvonalú előzetes adományára. Az adományozás is egyfajta istentisztelet, amelynek során mindenekelőtt a gyülekezet megköszöni Isten túláradó szeretetét és kegyelmét. Összekapcsolódik benne a kegyesség, az igazságosság és bizonyára az adakozás és a megajándékozottság szépsége és bája.

3.1. AZ ADAKOZÁS MINT PÉLDA

Egyes helyeken hosszú percek át sorolják a hirdetésben az adakozók nevét. Magamutogatás vagy példamutatás? Magam ennek pedagógiai célját fontosnak tartom. Gyülekezeti lelkészként számos olyan lelkipásztori helyzetben voltam, amikor az adakozó jelentős adományt adott a gyülekezetnek. Éppen e sajátos lelkipásztori helyzetre való tekintettel, de határozott szeretettel el kell hogy mondjuk, sőt tanítanunk kell az adakozót: bármekkora adománnyal is jelentkezik valaki a gyülekezetnél, egy percre sem feledheti el, hogy amit adni készül, azt ő is kapta, így először is hálával tartozik Istennek azért, hogy adhat.

3.2. AZ ADAKOZÁS ISTENTISZTELETI HELYE

Az adakozás liturgikus és szent jellegéről az istentisztelet tanít minket. Kevés helyen őrzik azt szokást, hogy az istentiszteleten önkéntesek gyűjtik össze a perselybe az adományt. Többen furcsállják, ha éppen az úrvacsorai ének alatt indulnak el a szolgálók, hogy padról padra járva gyűjtsenek. Az adomány-

²⁴ A *leiturgia* profán értelme: a sajátból a köz javára, a vagyonos polgárok által tett és a közösség által elvárt anyagi természetű felajánlás.

gyűjtés a korai egyházban a diakónusok feladata volt, akikre bízta az egyház az adományok gyűjtését és szétosztását. Az úrvacsorai liturgia fontos része az offertórium gyűjtése, majd azok oltárra helyezése, miután a lelkész szép imádságot²⁵ mond, és megáldja az adományokat. Ezzel világossá válik, hogy az adomány Isten dicsőségét és az egyház épülését szolgálja. A gyülekezet megtanulja, hogy az adakozás ugyanolyan elem az istentiszteleten, mint az ima, az ének vagy a hitvallás elmondása. Nem a templomból kifelé tartó ember könyöradománya, amelyet vagy elhelyez a perselyben, vagy nem. A családi istentiszteleten ajánlatos a pénz gyűjtését gyermekekre bízni, akik így a legfogékonyabb korukban megtanulják, hogy az adakozás a hitélet szerves része.

3.3. FUNDRAISING

A forrásteremtés tudománnyá nőtte ki magát a nonprofit szervezetek működésének megsegítésére. A *fundraising* angolosan forráskeresést, forrásteremtést, forrásfoglalást és támogatásszervezést is jelent. Érdemes az adománygyűjtés hatékony formáit megvalósítani egyházi keretek között is. Az EKD és a bajor evangélikus egyház egy komoly kézikönyvet állítottatott össze, amely a forrásteremtés elveit és eszköztárát mutatja be.²⁶ Ennek a vázlatos ismertetésére vállalkozunk a tanulmány ezen fejezetében.

A támogatásszervezés etikai kódexe nagyon fontos a civil szervezetek esetében, de ennek ismertetésétől eltekintünk, hiszen az egyházi közösség adományszervezése, vagyis a hívek adakozási kultúrájának fejlesztése alapvetően hitbeni kérdés, amely ideális esetben szilárd erkölcsi alapot is feltételez. Ezzel együtt azért nem lényegtelen a következő néhány fontos fogalmat mégis megemlíteni: *méltóság, törvényesség, átláthatóság, szolidaritás, elhivatottság és integritás*. Minden adománygyűjtő szervezetnek magas etikai normákat kell követnie.

25 „Urunk, Istenünk! Fogadd kegyelmesen e heti adományainkat. Ez csak pénz, amelyhez annyi könny, annyi szenny, annyi veríték tapad. De nálad minden lehetséges, tisztítsd meg és változtasd a te országod áldott eszközévé! – Csak pénz, de lásd meg mögötte a szíveket. Áraszd ki reájuk Szentlelkedet, hogy megtisztuljanak és neked tetsző élet hordozóivá váljanak! Ámen.” In: *Együtt a fénynél* 1958, 413. o.

26 Servicestelle Fundraising und Stiftungswesen: *Fundraising in der Kirche und Diakonie*. Frankfurt am Main, 2013.

A támogatásszervezés gyülekezeten belül egy munkacsoport feladata is lehet. Ez is egy szolgálat, amely nagyon fontos annak érdekében, hogy a közösség önállósága és a szolgálathoz szükséges anyagi függetlensége elérhető legyen. A fenti fejezetben beszéltünk alapítványról vagy civil társaságról, amelyek kiváló jogi keretet adhatnak egy támogatásszervező munkacsoport működésének. Az adományozók meggyőzése, az adományok gyűjtése, a köszönet és az újabb adományokra buzdítás a gyülekezet feladata, de *szolgáló közösség* is alakulhat kimondottan erre. (Konkrét célok lehetnek: renoválás, harangvásárlás, játszóterépítés, orgonavásárlás.) Ahol a munkatársak együtt gondolják át, hogyan tudnának új bevételi forrásokat feltárni, ott történik valami a pénzügyek terén. Olyan kérdések adódnak, mint például: Mennyit ér nekem az egyházam? Hogyan tudok potenciális adományozókat megnyerni a céljaimhoz? Megvannak nálunk egyáltalán annak az előfeltételei, hogy célirányosan adományokat szerezzünk? Ezekre a kérdéseken keresztül az ember gyorsan eljut az adománygyűjtéstől a közösség felépítésének alapvető átgondolásáig.

3.4. ELKÉPZELÉSEK, MISSZIÓ, VEZÉRELV

„Semmilyen szél nem jó annak, akinek nincs célul kiszemelt kikötője.”
(Michel de Montaigne)

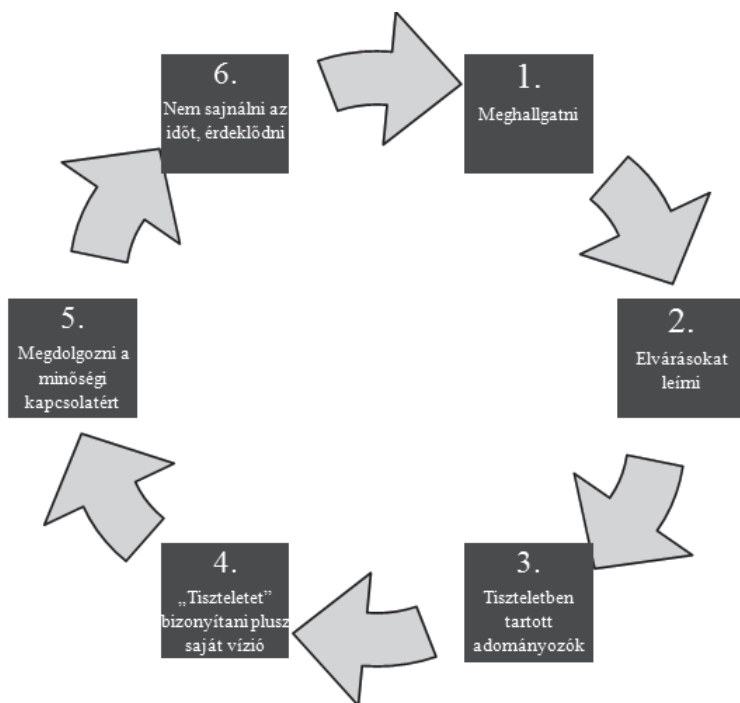
Az emberek egy elképzelés kedvéért adnak, s nem azért, mert szükség van a pénzre. Ha a szükség arra motiválná az embereket, hogy adjanak, akkor minden közösségnek temérdek pénze lenne. Nem azok az intézmények vonzzák a támogatókat, amelyeknek a legnagyobb szükségük van rájuk, hanem azok, akik a legnagyobb elképzelésekkel rendelkeznek. A vonzó projektek előfeltételei az adománygyűjtésnek és a közösségépítésnek.

A fundraising hosszú távú kapcsolati munka, csapatsport, amely csapat-szellemet igényel. Ez a szemlélet, mint egy vörös fonál, keresztülhúzódik az egész szervezeten.

- A fundraisinghez új adakozási kultúra kell.
- A fundraising egy fejlődési folyamat.
- A fundraisingnek struktúra kell.
- A fundraising csapatmunka.
- A fundraising emberi kapcsolatokról él.

- A fundraisinghez tervre van szükség.
- A fundraisingnek szószólóra van szüksége.
- A fundraisingnek anyagi forrásokra van szüksége.
- A fundraisingnek jó projektek kellene.
- A fundraising az időtől és alkalomtól függ.

Az adományszervezés a kérés és megköszönés művészete. Az *adomány megköszönésének* és az adományozóval való törődésnek fontos szerepet kell kapnia a fundraising projekt koncepcionális megvalósításában. A köszönetet és a törődést a megbecsülés és a hála vezérli. Adományozói motivációját és az azzal összefüggő önérdeket, miszerint felelősséget érez a közért, komolyan veszik.

Az adományozó elkötelezésének körforgása (Lothar Schulz)

Az előző fejezetben tárgyaltuk az önkéntesség jelentőségét az egyházi szervezet szolgálatában. Az önkéntes munka is adomány, és az önkéntesek szervezése is felfogható egyfajta adományszervezésnek; ennek szép eredménye a gyülekezeti adományszervező önkéntes munkacsoport megszervezése és szolgálata.

Az adományszervezés célcsoportjai a gyülekezet tagjai és köreik, az intézményeink dolgozói és köreik, hozzátartozók. Az 1%-os kampány közegyházi szintre emelte az adományszervezés feladatát még akkor is, ha az adakozás névtelen, és valójában nem áldozatért, hanem szándékért lobbiznak az egyházak és civil szervezetek. Teológiai értelemben az az igazi adomány, amely áldozattal vagy lemondással jár. Ezért nagyon hasznosak a böjti időszak akciói, amikor például a YSMen Club²⁷ tagjai egy klubvacsora teljes ráfordított összegét összegyűjtik az egész világon, és diakóniai vagy missziós célra ajánlják fel. Számos ilyen akciót lehet szervezni a gyülekezeteinkben is, de ehhez kreatív szolgáló csoportra van szükség. A jórékonysági bálók és hangversenyek, adventi vásárok, a böjtihez hasonló felajánlások, akciók nagyon fontosak, de mindig világos célokkal és átlátható elszámolással.

Magánemberek mellett *cégek is célcsoportot alkotnak a támogatásszervezésben*. A már említett *vállalati önkéntesség* olyan lehetőség, amely kapcsolatépítő a cég és a szervező közösség között. Csapaépítés a cég dolgozóinak, és pénzben is kifejezhető nyereség az egyházközségnek vagy egyházi intézménynek.²⁸

Utoljára, de nem utolsósorban említjük a lehetséges támogatók között az *államot*, amely céltámogatásokkal és pályázatokon keresztül hazai költségvetési és külföldi (EU-s) forrásokból juttat egyházi jogi személyiségeknek támogatásokat. E sorba tartoznak az *önkormányzatok* is.

27 A YMCA (KIE) támogatására és diakóniai célokra szerveződött klubhálózat, amely az egész világon működik. Hazánkban Szombathelyen és Bobán, az evangélikus gyülekezetek és intézmények háttérén létezik.

28 Például egy cég munkatársai felújítják az óvoda kerítését vagy az iskolaudvar játszótérét csapatépítés keretében. A járulékos költségeket is a cég állja. A fogadásszervezet biztosítja a munkaterületet, és együttműködik a vállalati önkéntességet irányító menedzsmenttel.

3.5. AZ ADOMÁNYOZÓK TIPOLOGIÁJA

Ha hatékonyan akarunk valakit megközelíteni, akitől azt várjuk, hogy szervezetünket anyagilag támogassa, nagyon pontosan kell ismernünk őt: Hogyan gondolkodik? Mivel lehet megszólítani? Mik a céljai, kívánságai, reményei? Mi frusztrálja, mi bosszantja? Mennyi idő? Milyen szociális körülmények közül érkezik? Volt már előzőleg kapcsolata a szervezetünkkel? Csak az fogja megérteni, hogy szükség van rá, hogy a segítsége döntő fontosságú, aki érzi, hogy megértik. Érdemes tehát elgondolkodni az adományozó személyéről, mielőtt kérrrel fordulunk hozzá. És természetesen minden személy egyéniség, a legtöbb adományozó mégis közös tulajdonságokkal is rendelkezik.

Az adományozó nem várja türelmetlenül az ajánlatunkat, hogy „szabadjon” adakoznia. Sokkal inkább azt tapasztalja, hogy nagyon sok adománygyűjtő szervezet fáradozik a megnyerésén. Megkeresések széles palettájáról válogathat, és közben könnyen vissza is vonulhat. A túlkínálat a jó célokból érzéketlenné teszi. Talán már egyáltalán nem fog adakozni, hiszen semminek semmi értelme – vagy meggondolás nélkül, szokásból adakozik. Mivel az „adománytorta” évek óta valamennyire állandó, az adakozók száma csökken, az adománygyűjtő szervek száma viszont nő, kizorítódsi folyik, amellyel fel kell venni a versenyt.

Az adakozó kényelmes! Természetesen nem az eredeti értelemben, de gyakran nincs ideje vagy kedve, hogy sokáig és behatóan foglalkozzon egy problémával. Az utat az adakozáshoz szabjuk olyan rövidre és könnyűre, amennyire csak lehet. Előre kitöltött csekkel könnyítsük meg az adakozó dolgát, tegyük lehetővé a kényelmes online adakozást vagy aktív gyűjtéssel könnyítsük meg a készpénz adását.

Az adakozó „játékos”. Ez aztán a lehetőség! Ha sikerül az adományozót rábírni, hogy játékosan tovább foglalkozzon az adománykérrrel, akkor az értelem mellé az érzelmeit is megnyerjük. Megadjuk neki a lehetőséget, hogy majdnem mellékesen mélyebben megismerje a témát és magáévá tegye azt. Fejtsünk vele rejtvényt, ha megértette, hogy miről is szól a problémánk.

Az adakozó azt akarja, hogy mint embert vegyék számításba. Az adakozó több, mint csupán a pénztárcája. Ő a szövetségünk – közös célunk van. Mutassuk ki ezért egyértelműen, hogy nem egy fejőstehenet látunk benne,

és hogy nem „csak azt” akarjuk tőle. A partnerünk akar lenni ennek lehetőségeivel, de nehézségeivel is együtt.

Az adakozó örülni akar. Tudni szeretne azokról a sikerekről, amelyeket vele közösen értünk el. Arról, hogyan fordul jobbra egy helyzet. Hogyan javul az ő segítségével emberek sorsa. Hogyan lesz valami, amit szeretett volna, az ő közreműködésével lehetséges. Ne csak a saját problémánkat helyezzük előtérbe, mutassuk meg, meddig jutottunk már el. Ez motiválni fogja az adakozót a további munkára.

Az adományozó elismerést és visszaigazolást szeretne. Meg akarja tapasztalni, hogy jó és helyes, amit tesz. Méltassuk őt és a teljesítményét gyors, szívélyes és megfelelő köszönettel. Egy gesztus, egy kis emléktárgy, egy telefonhívás, személyes üdvözlőlap, kedves sorok az adomány visszaigazolásakor. És gondoljunk arra: a köszönet nem kérés! Sokkal inkább előfeltétele annak, hogy újból kérhessünk.

Az adakozó kapcsolatot akar. Az adományával egy részt ad önmagából. Időt, amelyet arra fordított, hogy ezt a pénzt megkeresse. Lehetőségeket, amelyekről lemondott, mert átadott valamit a „vagyonából”. Ezért szeretne a csapat része lenni. Tegyük neki javaslatokat, hogyan tud azonosulni velünk. Tájékoztassuk őt folyamatosan. Hívjuk, hogy maradjon nálunk sokáig és hűségesen.

Az adományozó felelősen. Minden oldalról új információkat kap, amelyek közül állandóan választania, rangsorolnia kell. Mutassuk meg neki, hogy milyen fontos az egész társadalom számára. Jó PR-munkával segítsünk neki, hogy pozitívan maradjunk az emlékezetében, vagy ami még jobb: maradjunk beszélő viszonyban.

Az adományozó elszámolást akar. Annak gyanúja, hogy az adományok rossz helyre kerülnek, halálos veszélyt jelent minden fundraising számára. A makulátlan hírnév elengedhetetlen a pénzzel való bánásban. Az adakozónak mindenekelőtt bizonyosságra van szüksége, hogy az, ami a pénzével történik, az ő szándéka szerint van. Átláthatóságra és nyíltságra van szüksége a részünkről. Magától értetődő az azonnali visszajelzés, amint az adománya megérkezik. Szintúgy kapnia kell számokat és tényeket, a legfontosabb adatokat.

Ha tudja, hogy minden rendben megy, az motiválhatja, hogy továbbra is ránk bízza a pénztét.

Az adományozó ugyanolyan ember, mint te és én. Az adományszervezők is adományozók. Ők is érzékelik, hogy mi tetszik nekik, mi untatja vagy taszítja őket. Használjuk ki ezt!

3.6. AZ ADOMÁNYGYŰJTÉS APROPÓI

3.6.1. Alkalmi adományok

Alkalmi adományoknak azokat az adományokat nevezzük, amelyeket magán-, hivatali, szervezeti vagy üzemi alkalmakkal összefüggésben az alkalom létrehozója/szervezője egy közhasznú/egyházi szervezet számára kér, és amelyeket az alkalom vendégei, illetve célcsoportjai adományoznak. Az alkalmi adományozások rendszeres bevetése az adománygyűjtési palettáról nem pusztán a kivitelezésében és jogilag tiszta lebonyolítást tartalmazza, hanem egy folytatólagos kommunikációs stratégiát is.

3.6.2. Alkalmak

Az alkalmakat, amelyekkel összefüggésben adományokat lehet kérni, egyéni (egyedi) és szervezeti alkalmakra oszthatjuk.

Az egyéni (személyes) alkalmak közé tartoznak különösen:

Az életút ünnepi alkalmai, személyes jubileumai

- Kerek és félig kerek születésnapok (50., 65., 70., 75. stb.)
- Házassági évfordulók (ezüst-, arany-, gyémántlakodalom stb.)
- Esküvők, keresztelők, konfirmációk, konfirmációs jubileumok

Hivatali alkalmak

- Búcsú egy munkahelytől/hivaltól, tisztségtől
- Beiktatás egy új közéleti vagy egyházi tisztségbe
- Nyugdíjazás

Gyász esetek

A szervezeti alkalmak közé sorolhatók:

Céges alkalmak

- Cégek vagy cégképviseletek megnyitása
- Céges jubileumok

- Karácsonyi adományok

Szervezeti alkalmak/saját alkalmak

- A szervezet (pl. gyülekezet, illetve egyházi épület, diakóniai intézmény, iskola, más pedagógiai intézmények) fennállásának kerek és félig kerek évfordulói
- Egyházi kórusok stb. fennállásának kerek és félig kerek évfordulói

Ezeken túl különösen egyházi összefüggésben a személyes és szervezeti alkalmaknak sokféle keverék formája létezik. Egy lelkész, esperes, püspök vagy kántor (félig) kerek születésnapja lehetőséget kínál alkalmi adományozásra való felhívásra, ha az eseményt az egyházi, gyülekezeti nyilvánosság előtt is megünneplik, és az illető személyeknek jó híruk van. Ugyanez érvényes helyi vállalkozások tulajdonosainak kerek születésnapja esetében, amennyiben ezt nyilvánosan vagy üzleti partnerekkel együtt ünneplik meg.

3.6.3. Indítékok

Ideális esetben az alkalmi adományozások azért működnek, mert *win-win* (mindkét fél nyer) szituációt teremtenek. Sok jubilánst, illetve alkalmi adományozót saját anyagi megelégedettségének, sőt bővelkedésének érzete indít arra, hogy vendégeitől alkalmi adományokat gyűjtsön. Az anyagi jellegű ajándékok őket már csak feltételesen örvendeztetik meg. Szívesen lemondanak a fölösleges ajándékokról vagy az olyan tárgyakról, amelyeket önmaguk is nehézség nélkül be tudnak szerezni. Szemükben más értékek váltak sokkal fontosabbá: saját egészségük, a sikeres családi és baráti kapcsolatok, valamint a jól működő szociális és társadalmi környezet. Ha az utóbbihoz hozzájárulhatnak, az örömmel tölti el őket és értelmet ad életüknek. Az alkalmi adományozás lehetőséget nyújt a jubilánsnak vagy az alkalmat szolgáltatónak arra, hogy ezeket a nem materiális értékeket segítse. Amennyiben a vendégek a vendéglátójuk (az indítványozó) által kitűzött és általa is támogatott célra adományoznak, azzal örömet okoznak neki.

Maguknak a meghívottaknak is gyakran fejtörést okoz, hogy mit ajándékozzanak egy olyan embernek, aki jómódban él. Egy találó ajándék megtalálása nehéz és időigényes. Az alkalmi adományozásra irányuló kérés megszaba-

dítja a vendéget ettől a dilemmától. A vendéglátó pedig egészen biztosan örülni fog az adománynak.

Az a szervezet, amely az alkalmi adományozás címzettje, duplán is profitál mindebből. Először is pénzt kap. Másrészt a munkája és a konkrét projektje az indítványozó rokonai és ismerősei körében ismertté válik.

3.6.4. Koszorúadomány – koszorúmegváltás

Az úgynevezett koszorúadományozás az alkalmi adakozásnak egy különleges változata. Ezt temetés alkalmával lehet kérni. A gyászoló egyházközséget az elhunyt vagy az utódok kívánságára arra kérik, hogy a temetés alkalmával a sírnál mondjon le a virágokról és a koszorúkról, és ehelyett egy számára megnevezett egyházi vagy közösségi célú intézménynek adakozzon.

Az ennek megfelelő végakarat-nyilatkozatok előgondoskodási meghatalmazása még az elhunyt életében rögzíthető. A koszorúadomány iránti kérelmet a gyászjelentésben megfogalmazott kéréssel lehet kifejezni, amelyet aztán értesítésként kapnának meg a hozzátartozók és ismerősök, vagy napilapokban jelenne meg nyomtatásban (az alábbi adatokkal: számlaszám, a bank neve, banki azonosító, jelige: az elhunyt kereszt- és családi neve).

3.6.5. Cégek, vállalkozások karácsonyi adománya

A vállalkozások üzleti életében megszokott gyakorlat, hogy a cégek a szokásos üdvözlőkártyán kívül kisebb-nagyobb ajándékokat (golyóstollat, naptárakat, édességeket stb.) küldenek üzleti partnereiknek vagy kuncsaftjaiknak. Erre a cégeknek külön keretük van. Azonban egyre több vállalkozás megkérdőjelezi ezt az eljárást. Egyrészt nem egyszerű ilyen alkalmakra megfelelő ajándékokat találni, másrészt pedig az ajándékozás ellenértébe kerülhet az üzleti vállalkozás korrupcióellenes illemkódexének alapelveivel.

Emiatt egyre több vállalkozás dönt úgy, hogy karácsonyi adományaival egy egyházi vagy közösségi szervezetnek adakozik. Ezt a szándékot a cégek meg is fogalmazzák üzleti partnereiknek küldött üdvözlőlapjaikon. Ily módon kéri fel őket is arra, hogy ajándék helyett a megnevezett intézménynek küldjenek adományt. („Mi ebben az évben a következő intézményt támogatjuk: számlaszám, banki azonosító stb.”). Gyakran az adomány összegét a cégek

és gyülekezetek számára közös időpontban megrendezett sajtótájékoztatón hozzák nyilvánosságra.

3.6.6. Egyszerű, de hatékony eszközök

A gyülekezet/az intézmény fenntart magának különböző anyagokat, amelyekkel az adománykezdemenyzőket az adományozási akció lebonyolításában támogatni tudja. Ezek mindenekelőtt:

- Egy reprezentatív adománypersely (pl. plexiüveg kocka, a templom-épület modelljei, az átépített orgona sípjai);
- Adott esetben borítékok, zacskók készpénzadományok számára, amelyeken feltüntethetők az adományozó címadatai, azért, hogy az adományozó kaphasson egy igazolást a felhasználásról;
- Információs anyag a támogatott projektekről, amely a meghívókhoz csatolható;
- Előre elkészített átutalási szelvények, amelyek csatolhatók a meghívókhoz;
- Mintaszövegek az adományok meghirdetéséhez a meghívóban, illetve az istentiszteleten.

3.6.7. Hagyatéki adományozás a gyülekezetekben

Gyülekezetekben, egyházi és diakóniai intézményekben nem ritkán felvetődik az a kérdés, hogy a potenciális hagyatékhagyó célzott megszólítása összeegyeztethető-e az egyházi megbízatással, és ez etikailag képviselhető-e.

Minden ember számára, aki a saját hagyatékával törődik, nagyon fontos az a kérdés, hogy az elhalálózása után a megörökölt vagy megszerzett hagyatékkal mi történik. Nagy megkönnyebbülésnek érzi az ember, ha örökségét szabályozottnak tudhatja, jó tudni, hogy minden megfelelően el van rendezve. Ehhez tartozhat az is, hogy az örökség egy része olyan célt szolgál, amely a hagyatékozó életében fontos szerepet játszott. Ily módon kifejezheti háláját azért, amit kapott, valamit visszaadhat abból, és ezáltal az életet szolgálhatja.

Egy megbeszélésen a tárgyaló felek érdekeinek kell a középpontban állniuk. Sohasem szabad a lelkigondozásnak és a végrendeletről folyó tárgyalásnak egymással összefonódnia.

Az egyházközségeknek az emberekhez való közelségük miatt jobb esélyeik vannak arra, hogy örökségekre tegyenek szert, ha utalnak arra a lehetőségre, hogy a testamentumban rendelkezhetnek saját gyülekezetük vagy egy alapítvány javára is.

3.7. AZ ESEMÉNY MINT FELEJTHETETLEN ÉLMÉNY ÉS AZ ADOMÁNYGYŰJTÉS HATÁSOS ESZKÖZE

Az események megrendezett alkalmak. Itt lehet megélni a rendező szervezet munkáját és benne a cselekvő embereket. Ez az élmény befolyásolja a szervezethez fűződő viszonyukat. Az eseményeket úgy alakítani, hogy hatásukra az emberek kapcsolatot kezdjenek kiépíteni a rendező szervezettel, vagy a már meglévő kapcsolataikat pozitív értelemben megerősödni lássák, azokat fenntartsák, adott esetben hatékonyabbá tegyék, sőt még más embereket is erre ösztönözzenek – ez valóságos művészet. Az eseményeknek szórakoztatónak, hatásosnak és lehetőleg felejthetetlennek kell lenniük.

3.8. AZ ALKALMAK, ESEMÉNYEK FAJTÁI

A most következő részben alkalmak sorát mutatjuk be, és értékeljük őket hatásfokuk szerint. A hatásfok olyan mérce kell, hogy legyen, amelynek alapján az alkalmat sikeresen megrendezhetjük. Ezenkívül azt is tisztáznunk kell, hogy melyik alkalom illik a legjobban az adott helyhez és szituációhoz (kapcsolódási képesség), és milyen ráfordítással lehet lebonyolítani.

3.8.1. Adventi vagy más egyházi ünnephez köthető vásárok

Az ilyen vásárok elterjedtek egyházunkban, de egy-egy alkalom sokszor csak néhány ember erőfeszítéseinek a gyümölcse. Egy szervezett támogatásteremtő akció során a kör tágul, és hatékonyabb lesz a munka.

3.8.2. Jótékonyági koncert, akár a gyülekezeti kórus, gyülekezeti tagok közreműködésével

A jótékonyági koncertek legnagyobb nyeresége, ha a művész részben vagy egészen felajánlásból dolgozik. Mindenesetre törekedni kell, hogy világossá tegyük a célokat és bevonjunk külső szponzort is.

3.8.3. Bor és beszélgetés

Tulajdonképpen a helyi bortermelőknél és kereskedőknél megrendezett klasszikus borkóstolásról van szó, részvételi díj fizetése ellenében. A sajátossága abban van, hogy a kóstolás keretében *Bor a Bibliában* címmel hangulatos beszélgetés folyik a résztvevők között, amelynek tematikáját a beszélgetésben részt vevő felek előre kidolgozzák.

A várható hatás: társasági élmény, kicsi vagy közepes részvételi szám, kis költségek, közepes bevétel.

3.8.4. Az egyháznak súlyt adni

Egy gyülekezeti vagy városi ünnepség vagy nyitott ajtók napja keretében a lelkésznőt, a polgármestert vagy a szervezet elnökét egy kétkarú mérlegen „kiegyenlítik” pénzürmékkal. Ehhez előzőleg kellően mozgósítani kell a település lakóit, hogy elegendő pénzürmét hozzanak magukkal, hogy eredményes legyen az esemény. Ha nem lenne elegendő a hozott érmék súlya, elő lehet készíteni nehéz köveket, amelyek előre megszabott értékét papírpénzben lehet kiegyenlíteni.

A várható hatás: öröm a kétjelentésű mottó felett, izgalom, magas részvételi szám (mindenkinek van aprópénze), csekély költségek, közepes bevétel.

3.8.5. Más események

Színház, tánc, kiállítás, aukció (helyi aukcióházzal), bazár, grillezés, sütő- vagy főzőhétvége, krimiebéd/-vacsora, virágmező virágszedők számára, könyvpiac, olvasók éjszakája, fenyőfagyűjtés, tombola, nyereményjáték, sorsolás.

Az események/alkalmak ötletekben gazdag embereknek valók, mert majdnem minden ötletből, amely kezdetben örültnek tűnik, lehet rendezvényt csinálni. De nem ezzel a mottóval: „Csináljunk egyszer egy rendezvényt!”, hanem: „Hozzásegítene-e egy alkalom megrendezése bennünket a kívánt hatáshoz és az eredmények eléréséhez?” Egy rendezvény oka lehet a hatékonyság fokozódásának, amit meg lehet tervezni. Általában megállapíthatjuk: minél hatékonyabb, ezért figyelemfelkeltőbb az ok, az alkalom, annál nagyobb lesz a hatékonyság/részvétel, a lelkesedés, a közösségi élmény, a médiavisszhang, az adakozás, a szponzorálás.

Összefoglalás

A fenti példák is mutatják, hogy egyházközségi életünk többszörösen gazdagodik az adománygyűjtő akciók szervezésével. A keresztyén kurázsi, sőt az evangélikus kurázsi kultúrájának fejlesztésére szükségünk van. Lehet, hogy átlagos olvasónak a fenti fogalmak és módszerek kicsit távolinak tűnnek, de

A keresztyén kurázsi, sőt az evangélikus kurázsi kultúrájának fejlesztésére szükségünk van.

ezek eszközök, amelyek kegyességünk intenziválásával gyülekezetünk épülését és misszió-diakóniai karakterét erősíthetik. A civil szervezetekkel való partneri kapcsolat, az önkéntesség tudatossá tétele és az adománygyűjtés teológiai és szakmai ismerete segítheti egyházi és gyülekezeti életünket.

Hivatkozott művek

CSERHÁTI Sándor: *Pál apostolnak a korinthusiakhoz írt első levele*. Luther Kiadó, Budapest, 2008.

DÁVIDNÉ B. HIDVÉGI Julianna: Kapuprogram In: *Adni = kapni. Tanulmányok az Önkéntesek Nemzetközi Évének magyarországi kutatásaiból*. Szociális és Családügyi Minisztérium, Budapest, 2001. 96–110. o.

Együtt a fénynél. Evangélikus Sajtóosztály, Budapest, 1958.

GEIGER ERIKA: *W. Löhe 1808–1872. Leben-Werk-Wirking*. Freimund, Neuendettelsau, 2003.

KEVEHÁZI LÁSZLÓ: „Irgalmasságot akarok”. *A diakónia bibliai alapjai*. Luther Kiadó, Budapest, 2010.

LUTHER Márton: Értkezés a keresztyén ember szabadságáról. Ford. Pröhle Károly. In: *Felelősség az egyházért*. Szerk. Csepregi Zoltán. Luther Kiadó, Budapest, 2017. (Luther válogatott művei 2.) 345–377. o.

LUTHER Márton: Egy gyülekezeti közpénztár rendje. In: *D. Luther Márton egyházszerző iratai*. Szerk. Masznyik Endre. Budapest–Pozsony, 1908. (D. Luther Márton művei 4.) 89–113. o.

Servicestelle Fundraising und Stiftungswesen: *Fundraising in der Kirche und Diakonie*. Frankfurt am Main, 2013.

Egyénekből épülő közösség

SZABÓ B. ANDRÁS

A következő gyülekezeti modell három különböző témát is összekapcsol: a felelős gazdálkodást, a budapesti külvárosi kisgyülekezeti létet és az értelmiség megszólítását. A három különböző témát nemcsak az köti össze, hogy ugyanannak a gyülekezetnek (Pestújhely–Újpalota) a jellemzői, hanem általánosabban kapcsolódnak össze, és számos mai evangélikus gyülekezetben felismerhető tendenciákra mutatnak. A három metszetében ötvöződik a kisgyülekezetek sajátos képessége és korunknak egy minden közösséggel kapcsolatban megjelenő elvárása: a gyülekezet közösségében megjelenők individuális

A következő gyülekezeti modell három különböző témát is összekapcsol: a felelős gazdálkodást, a budapesti külvárosi kisgyülekezeti létet és az értelmiség megszólítását.

megközelítése. Ez nemcsak a nagyváros peremén igaz az anyagi, a földrajzi és a szellemi lehetőségek vonatkozásában, hanem az átalakulás megjelent minden gyülekezet életében.

Az individuális megközelítés azt a gyülekezeti tapasztalatot írja le, hogy ehhez a jellegű gyülekezethez mindenki különböző egyéni történettel kapcsolódik, ahol nincs általánosan jellemző minta, hanem számos, egymástól eltérő módon érkeztek meg az emberek a közösségbe. Nincs olyan intézménye a gyülekezetnek, amely jellemzően bevonzza a kívülállókat, nincs

olyan történelmi népegyházi gyökér, ahol a tradíció tartaná fenn a közösséget. Ezért a vallásos szocializáció is nagyon különböző, és az igények, szükségletek is különböznek. Amiért a gyülekezet képes viszonylag eredményesen

ÉPÜLJETEK FEL LELKI HÁZZÁ!

megvalósítani ezt az integrációt, az egyrészt a nyitottság hosszabb távú hagyománya, valamint a családi befogadás és az egymással törődés képessége. A három említett területen fogjuk a következőkben megvizsgálni egy ilyen gyülekezeti modell lehetőségeit, de természetesen más kérdésekkel is ki lehetne egészíteni a sort.

Felelős gazdálkodás

Az első téma a gazdálkodás kérdése egy olyan gyülekezeti helyzetben, amelyben egyfajta „minimálgazdálkodás” hagyománya él. Ez azt jelenti, hogy komoly tartaléka vagy vagyona, illetve a gyülekezeti tagoktól független bevételi forrása nincs, soha nem is volt a gyülekezetnek. Tehát a működési költségeket alapvetően a gyülekezeti tagoktól érkező bevételeknek kell fedezniük. A passzív, a gyülekezethez csak az egyházfenntartói járulék befizetésével kötődő tagok száma és az általuk befizetett összeg minimális, a kazuális események száma és az ennek kapcsán befolyó összeg sem jelentős. Ebből az adottságból következik, hogy a gyülekezet fenntartását az aktív gyülekezeti tagok végzik, és az alapvető személyes felelősségvállalás minden adakozás alapja. Egy közös feladat van, amelyet nemcsak a gyülekezeti tagok, hanem minden külső adakozni vágyó felé is kommunikálunk, ez pedig az, hogy a gyülekezet működését biztosítani kell, amihez önkéntesen lehet hozzájárulni. A gyakorlatban ez úgy valósul meg, hogy a tagok különböző mértékben járulnak hozzá a közösség életéhez, a gyülekezeti mag stabil adakozása számottevő.

Ez pedig lehetőséget teremt arra, hogy a kazuális alkalmakhoz anyagilag olyan szabadon állhassunk hozzá, hogy azok missziós meghívást jelentsenek az újonnan érkezők felé. Anyagilag ellentételezhető „szolgáltatást” a gyülekezet nem nyújt, viszont a „Mivel tartozom?” kérdésre „a saját képesség és szándék szerinti hozzájárulás a gyülekezet fenntartásához” a válasz. Ez a rendszer sem nem arányos, sem anya-

Ha a tagok motivációja magas, a gyülekezet önellátó tud lenni, sőt képes akár extra kiadásokra is. Ha ez a motiváció csökken, az önállóság elvesztése a tét.

gilag nem igazságos. Egyetlen működtető elve az egyéni elkötelezettség és felelősség mértéke. Ha a tagok motivációja magas, a gyülekezet önellátó tud lenni, sőt képes akár extra kiadásokra is. Ha ez a motiváció csökken, az önállóság elvesztése a tét. A kiadások a bevételekhez rugalmasan alkalmazkodnak, a bevételek határozzák meg a lehetőségeket. A kiadásoknál a nagymértékű önkéntes munka, a személyes képességek bevonása a legfontosabb sajátos erőforrás. Az egyházi működési támogatás a gyülekezet közegyházi terheivel nagyjából megegyezik, fejlesztésre a pályázatok, szociális akciókra a külön gyűjtések adnak lehetőséget. A gyülekezet folyamatos növekedésével a lassú anyagi stabilizálódás és erősödés együtt jár, de ez a lelki épülés következménye, és nem fordítva.

BUKTATÓK

Az ilyen anyagi feltételek között élő gyülekezet, sőt általában a gyülekezeti öfenntartás problémája az, hogy az így, tehát a tagoktól a teljes önkéntesség elve alapján befolyó anyagi eszközök relatív erőt jelentenek. Bármilyen intézménnyel, állami pályázattal, gazdasági vállalkozással összevetve az itt jelentkező és ilyen módon befolyó anyagi erő nagyon kevés. Ezen bevételekkel a minimális öfenntartás sem elérhető sok esetben, egyéb összefüggésekben pedig „elinfílódott” ezen összegek nagysága. Nagyobb pályázatban csekély önerőnek is kevés, beruházásoknál legfeljebb díszítő kiegészítés. Amennyire értékes morálisan a forrása, annyira óvatosan kell vele bánni. Az elköltés módjára külön figyelni kell, hogy megmaradjon ez a morális tartalom. Észszerűtlen árképzésekben, aránytalan elvonásokban ezeket az összegeket nem etikus felhasználni. Valahogy külön kell őket kezelni, mert olyan szabadság tartozik hozzájuk, amely különös megbecsülésre érdemes mai viszonyaink között. Minden külső forrást e köré az anyagi mag köré érdemes kiépíteni, ezt az anyagi magot pedig mindig megkülönböztetett alapként kell használni. A nagyobb anyagi lehetőségek idején morális bázisként, a bármikor bekövetkező szűk esztendők idején pedig a történelemben sokszor bizonyított túlélési lehetőségként.

Budapesti peremkerületek jellemzője, hogy egymás közelében található egy egészen falusias környezet (több peremkerület régen különálló falu volt), a 20. század hetvenes-nyolcvanas éveiben felépült lakótelep, valamint az újabb építkezések eredményei (lakóparkok, új parcellázások). Az emberek kis része kötődik tradicionálisan a településrészhez, amelynek nagyon mérsékelt jellegzetességei vannak. Egészen különböző társadalmi helyzetű emberek élnek egymás közelében és alkotnak egy gyülekezetet. További budapesti sajátosság a kerületek közötti átjárás. A gyülekezet területéről a legkülönbözőbb okok miatt (családi szálak, egyéni szimpátia, közlekedés, kazuális kapcsolat stb.) más gyülekezetekbe járnak emberek, ugyanakkor a gyülekezet jelentős része nem a gyülekezet területén lakik, hanem sokszor egészen távoli városrészekből vagy az agglomeráció településeiről jár a templomba. Az egyéni csatlakozás miatt ritka, hogy egész családok érkeznek a gyülekezet közösségébe. Sokkal jellemzőbb, hogy a család egy tagja talál rá, kapcsolódik be, és a többi családtag (főleg a házastárs) egyáltalán nem, vagy csak periférikusan. A gyerekek is lehetnek ilyen egyénileg aktívan kapcsolódó tagok a hitoktatás révén ahol a szülők vagy az egyik szülő a periférikusan kapcsolódó tag. Az egyéni kapcsolódás megalapozását szolgálja az is, hogy olyan szülők, akiknek meghatározó fiatalkori élménye volt a gyülekezeti kötődés (bármely gyülekezetben éltek is át), most nagyobb szünet után szeretnék ezt gyerekeiknek átadni.

A peremkerületekben – a kevesebb működő közösség miatt – a helyi figyelem könnyebben egy-egy templomi közösségre terelődhet, szemben a belvárossal, ahol a lehetőségek sokasága áll rendelkezésre. A helyi civil élettel vagy akár a helyi politikával is kiegyensúlyozott kapcsolat alakulhat ki. Egy-egy rendezvénysorozat, helyi jelentőségű kulturális esemény formálhatja a kapcsolatokat, és nagyobb külső figyelmet teremt az egyházközösségnek. Ebben a templom adottságai, lehetőségei meghatározóak, a nyitott és befogadó hozzáállás pedig kölcsönösen gyümölcsöző kapcsolatokat hozhat.

Példa: a pestújhelyi adventi sokadalom helyi civil szervezés, amelynek körülbelül egy évtizede a templom és a templomkert ad otthont. Finanszírozása egyesületi és önkormányzati forrásból történik, önkéntes munka által

jön létre minden adventben egészen a süteményekig, szeretetvendégségig. Kulturális program a templomtérben, élő betlehemes a templomkertben. Évről évre visszatérő hagyomány. Egy évben került más helyszínre, akkor is érződött a templom hiánya. Csak az evangélikus templom volt befogadó az ötletre, ezzel helyi ismertséget és szimpátiát szereztünk.

Az értelmiség megszólítása

Az evangélikusság egyik tipikus jellemzője Magyarországon az értelmiség erős jelenléte a gyülekezetekben. Miközben ez történetileg és a jelenben is igaz, két változás figyelhető meg. Egyrészt a kereszténység által adott katarzisélmény ma ritkán érzékel az intellektuális erejéből. Ritka élmény, hogy valakit a teo-

Egyszerűen megismé-
telní a világi állásponto-
kat helytelen; csak úgy
jó ezeket a kérdéseket
tematizálni, ha az alap-
vetően a keresztény
üzenet összefüggésében,
sajátos keresztény
értelmezésben történik.

lógia varázsol el, győz meg és lelkesít annyira, hogy csatlakozzon egy gyülekezethez. Inkább az a jellemző, hogy valami más élmény ragadja magával az újonnan érkezőket, viszont aki meg akarja tartani racionalitását, az szívesen csatlakozik az evangélikus egyházhoz, mert az egyházunkat jellemző szabadság teret enged saját meggyőződésének. Ez viszont a kezdeti gyengébb elköteleződést jelenthet a legtöbb esetben. Másrészt nemcsak az intellektuális igény más, hanem az értelmiségi lét határai is sokkal képlékenyebbek ma, mint korábban voltak. A felsőfokú végzettség,

a műveltségi határok, bizonyos foglalkozások nem jelentenek olyan világosan zárt csoportot, mint korábban. Míg a magasabb iskolai végzettség és a városi lét korábban tipikusan inkább az egyházas vallásosságtól való eltávolodást eredményezte, ma inkább lehetőséget jelent.

NYITOTTSÁG A VILÁGRA

Az értelmiség lét ezért inkább egyfajta szellemi nyitottságot és igényt jelent ma. Fiatal családokat, akik többet akarnak adni gyermekeiknek, mint amit

ők gyermekként sokszor megkaptak; aktív időseket, akiknek végre van idejük olyan kérdésekkel foglalkozni, olyan szellemi, kulturális lehetőségekkel élni, amelyekre korábbi életszakaszaikban nem volt idejük; és olyan aktív felnőtteket, akik „énidejük” részének tekintik istenkapcsolatuk közösségi megélését a gyülekezeti közösségben. Ezt a sokféle lelki-szellemi igényt fogadja be a gyülekezet, és ezáltal a sok megérkező élettapasztalatra rezonál. Nemcsak az emberekre, hanem az őket mindennapjaikban érintő kérdésekre is reflektál. Egyszerűen megismételni a világi álláspontokat helytelen; csak úgy jó ezeket a kérdéseket tematizálni, ha az alapvetően a keresztyén üzenet összefüggésében, sajátos keresztyén értelmezésben történik. Így lehetőség van arra a megkülönböztetésre, hogy megtapasztaljuk, a bennünket összekötő hit képes társadalmi konfliktusokat áthidalni, ugyanakkor az egyházi közösség nem jelent a világtól idegen zárványt, hanem része és formálója a minket körülvevő világnak, amelyben élünk.

NYELV

A nyitottság konkrétan egyfajta nyelvi teret is igényel. Azokat a biztos, kialakult, de a külvilág számára nagyon idegen kifejezésformákat, amelyeket előszeretettel használ a keresztyén kommunikáció, le kell fordítani, érthetővé és befogadhatóvá kell tenni. Nem lehet úgy kommunikálni, mintha egy egységes népegyházi keretben mozgó, homogén csoporthoz szólnánk például egy-egy kazuális alkalmon. Tudatosan fel kell vállalni a személyességet, ezeken az alkalmakon különösen is. A személyes nyelvezet, az egyéni megszólítás a körülöttünk, közöttünk és bennünk zajló témákra reflektálva sajátos keresztyén, krisztocentrikus nézőpontra keresztül történhet. Ez az evangélium sikeres és hiteles kommunikációjának – nem csak az értelmiség felé vezető – útja lehet.

Azokat a biztos, kialakult, de a külvilág számára nagyon idegen kifejezésformákat, amelyeket előszeretettel használ a keresztyén kommunikáció, le kell fordítani, érthetővé és befogadhatóvá kell tenni.

BUKTATÓK

Sokak számára idegen lehet a gyülekezeti életnek ez a tematikája és felvállalt stílusa, vagy azért, mert nem szeretik a világi témák megjelenését az egyházi környezetben, vagy azért, mert nem érzik magukat elég képzettnek a részvételhez, különösen a megszólaláshoz. *Az érthetőség elvesztése – a túlzottan értelmiségi nyelvezet és gondolkodás – elriaszthatja a más kulturális impulzusokhoz szokott embereket.* Csak egy általánosan érthető nyelven, mindenkinek közös gondolkodást lehetővé tevő, meghívó nyelven lehet a nehezebb teológiai tartalmakat közvetíteni.

Tematizálás

A mi gyakorlatunkban időnként egy-egy központi téma jelenik meg egyszerre több gyülekezeti csatornán. Ezzel a gyülekezet figyelmét rá lehet fókuszálni egy-egy fontos teológiai témára, ami előzetes felkészüléssel elég mély információkat adhat ahhoz, hogy kimozdítson a megszokott, sokszor hallott vallási üzenetek világából, és az egész közösség számára a tartalmi elmélyülés lehetőségét adja. Ennek a teológiai témára fókuszálásnak központja a tematikus bibliakör, ahol egy-egy téma öt-tíz alkalmon kerül elő és alkot egy sorozatot, de az adott tematika istentiszteleten és egyéb helyeken is foglalkoztatja a gyülekezetet.

Példa: Sándy Gyula munkássága – aki templomunkat tervezte – fókuszba került például múzeumlátogatás alkalmával, előadás formájában, konkrétan a saját templomunk mélyebb és tudatosabb megismerésében és azzal a kérdéssel való szembesülésben, hogy hogyan lehetett és milyen templomot építeni egykor – és mindennek milyen következménye van ma, amikor templombővítést, hozzáépítést tervezünk.

Olyan alkalmakról, olyan beszélgetésekről van szó, ahol lehetőség van a különböző tudással rendelkező gyülekezeti tagoknak egymással együtt lenni, kötetlen formában beszélgetni és megélni a gyülekezeti összetartozást. A gyülekezet feladata először csak a feltételek és keretek biztosítása.

Példák: férfiklub, hölgykoszorú, házaskör, templomi kávézás. Az ehhez hasonló kis csoportok lehetnek megfelelő fórumai a találkozásnak és véleménycserének.

MILYEN SAJÁTOS KÉPESSÉGE VAN A GYÜLEKEZETNEK?

Teljesen különböző, más esetben egymással biztosan nem találkozó emberek alkothatnak gondolkodó közösséget olyan bázison, amely különös alapfeltételeket biztosít: elfogadás, komolyanvétel, érdek nélküli részvétel, odafigyelés, közös cél. A gyülekezet rendelkezik megfelelő infrastruktúrával (hely, idő, felszerelés), emberekkel (a gyülekezet aktív tagjai, olyanok, akik a külső körhöz tartoznak, de az adott fórumon szívesen részt vesznek), a szervezésre, vezetésre alkalmas személyekkel (lelkész, felügyelő, alkalmas presbiter).

BUKTATÓK

Egy erősen megosztott társadalomban és világban ezek a körök szokatlanok és robbanásveszélyesek lehetnek. Majdnem minden téma politikailag a végletekig tematizált, ezek az indulatok bennünk vannak, munkahelyünkről, a médiából, egyéb beszélgetésekből hozzuk magunkkal, és nem maradnak a gyülekezeti téren kívül. Az így megérkező indulatok feldolgozása a gyülekezeti beszélgetés „veszélyes üzeme”. Bármikor robbanhat, ezért teljes odafigyelésre, a vita ügyes moderálására és saját keresztény identitásunkra van szükség, időnként az ellenség szeretetére való emlékeztetésre is, hogy a behozott „veszélyes anyagot” robbanás nélkül feldolgozhassuk. E miatt a veszély miatt azonban kár volna nélkülözni a szervezett kötetlen beszélgetések gyakorlatát, mert olyan mértékben közösségépítő, ami messze felülmúlja a „robbanás-veszély” nagyságát, főként ha keresztény módon tudjuk a beszélgetéseket moderálni.

2020 nyarán – mivel nyaralás, utazás helyett sokan Budapesten maradtak, és zárt térben nem nagyon lehetett alkalmakat tartani – egy új ötlet valósulhatott meg gyülekezetünkben. Három nyári este a templomkertben a templom falára barkácsolt vászonra vetítve különleges filmeket mutattunk be, amelyeket beszélgetés követett. Ez a példa sok mindent megvalósított a fenti szempontokból. Olyan filmek kerültek elő, amelyeket a cannes-i filmfesztivál ökumenikus zsűrije díjazott, de Magyarországon ismeretlenek voltak. Izgalmas európai kérdésekre keresték a filmek a választ. Legálisan, a Cirkofilm filmforgalmazó alapítvánnyal együttműködve, a jogdíjat kifizetve történtek a vetítések. A vetítésekhez kaptunk önkormányzati támogatást, szerveztünk megfelelő reklámot. Olyan új kerti bútorokat is beszereztünk, amelyeket itt (majd pedig a kerti istentiszteletek alkalmain) próbáltunk ki. A vászon gyülekezeti barkácsolásban, régi csövek és lepedők újrahasznosításával készült. A vendéglátás szeretetvendégség formájában történt. Itt sok minden újra megvalósult abból, amit a sajátos gyülekezeti adottságok lehetővé tesznek. A hónapok óta kulturális programon, egyáltalán közösségben is alig járt emberek igazi régimódi külvárosi kertmoziélményben részesülve, mai kérdéseket békésen megvitató (asztal)közösséggé váltak.

A fenti modell érdekessége, hogy elsősorban egy fiatal felnőtt réteget, a harmincas korosztályt képes megszólítani. Nem annyira a gyermekeken keresztül, hanem egyénileg, személy szerint a saját egyéni kérdések, tapasztalatok, élethelyzet komolyanvételével és ezekre reflektálva. Az újonnan érkezők rövid időn belül feladatokat vállalnak, és a gyülekezet motorjává válnak. A generációváltás – különösen a járvány összefüggésében – ilyen módon természetesen, a feladatok megtalálásával mehetett végre a közösségünkben.

„Templom és iskola”

Gyülekezeti intézmények küldetése a kistelepülések életében

WELTLER GÁBOR

Bevezetés

Ennek az írásnak a címét és egyben mottóját Reményik Sándortól kölcsönöztem, aki jól ismert versében a templomot és az iskolát egymás mellé helyezte. Hiszem, hogy ami már nála is sokkal több volt pusztán költői ábrándnál, az számunkra a gyülekezetfejlesztés egyik modellje lehet a 21. században.

Motiváció

Egy gyülekezeti iskola és/vagy óvoda alapítása mögött (ami legtöbbször már létező intézmény átvételét jelenti) sokféle motiváció húzódik. Ezek között – főleg a kisebb, elerőtlenedő közösségek esetében – kiemelt helyen van az anyagi racionalitás, amely általában még az egyházzal szemben szkeptikus, a lelki dolgok iránt pedig közönyös szülőket és dolgozókat is meggyőzheti. „A kényszer nagy úr” – tartja a régi, már-már közhelyszerű bölcsesség, ám nem egy esetben a helyi gyülekezet szerepvállalásának létjogosultsága ilyen összefüggésben jelenik meg. Az utóbbi időben az egyházak társadalmi megítélése jelentősen romlott, ezért sokan csak úgy tekintenek ránk, mint a kisebbik

Megmaradni

Az elmúlt évek, évtizedek a kistelepülések elnéptelendéséről (is) szóltak. Ez a kedvezőtlen demográfiai folyamat a falusi gyülekezeteket és a falusi intézményeket sem kímélte. A negatív hatások egymást generálták. Az egyre szűkülő lehetőségek (nemcsak az elérhető és megfelelő munkahelyekre, hanem kulturális, nevelési-oktatási, szociális és egyéb dimenziókra is gondolok) sokakat a város irányába mozdítottak. Bár mintha ez a tendencia mostanra lassulni

a templom hozzájárulhat az iskola megmaradásához, az iskola pedig a templom megmaradásához

vagy inkább fordulni látszana, jelenleg még mindig minőségileg más perspektíva rajzolódik ki egy városban élő fiatal előtt egy falusival szemben. A gyülekezetek és az intézmények egy cipőben járnak, hisz egyaránt szembesülniük kell – az említett okok miatt – a gyermekek korai (jellemzően már tízéves kortól vagy még ennél is hama-

rabb kezdődő) elszivárgásával. Ugyanakkor együtt, egységben sokat tehetnek a kedvezőtlen folyamatok lassítása, megállítása érdekében. Maradva a költői képnél, a templom hozzájárulhat az iskola megmaradásához, az iskola pedig a templom megmaradásához. E kettő együtt pedig nagyban segítheti a falu megmaradását.

Mi a célunk?

Itt kell feltenni talán a legfontosabb kérdést: *Vajon mi motiválja az egyházi fenntartót egy intézmény átvételekor?* Megelégszik-e azzal a gyakran ráerőltetett szereppel, hogy a számára elérhető plusz anyagi erőforrások lehívásával

biztonságos, tervezhető és kiszámítható jövőt teremt az intézménye számára? Meggyőződésem, hogy ez nagyon kevés. Akkor születik meg és kezdődik el igazán valami új, valami minőségileg más, amikor az előbbieket nem tagadva, ugyanakkor ebből a skatulyából kitörve bátran kimondjuk: az anyagi erőforrásoknál sokkal többet adhatunk! Ez a több pedig az evangélium. A Jézus Krisztusról szóló jó hír, amely reánk bízott, ahogyan Pál mondja tanítványának: *„A rád bízott drága kincset őrizd meg a bennünk lakozó Szentlélek által.”* (2Tim 1,14) Az apostoli tanítás semmit nem veszített érvényéből. A megőrzés pedig nemcsak arra utal, hogy valamit magunknak megtartunk, hanem arra is, hogy másokkal megosztjuk. *Szolgálatunk természetéből fakad, hogy a gyülekezet az iskolája számára legelőször is olyan imádságos háttér, amely komolyan veszi az evangélium hirdetéséből és hallgatásából fakadó erőt és vigasztalást.* Jézus a szőlőtő és a szőlővessző képével éppen azt szemlélteti, hogy nélküle semmit nem tehetünk (vö. Jn 15,1–5). A zsoltaíró is erre döb-bent rá, amikor így énekelt: *„Ha az Úr nem építi a házat, hiába fáradoznak az építők...”* (Zsolt 127,1) Őbenne van megmaradásunk záloga...

az anyagi erőforrá-
soknál sokkal többet
adhatunk!

Alkalmas?

Tekinthetünk-e úgy az intézményre, mint „missziós terepre”? Csak annyiban, mint egy gyülekezet esetében, azaz nem is tekinthetünk rá másként. „Mert a teremtetett világ sóvárogva várja Isten fiainak megjelenését” – vallja az apostol (Róm 8,19). Az evangélium hirdetése nem tűr halasztást: sem tér, sem idő nem korlátozhatja. „...*Hirdesd az ígét, állj elő vele, akár alkalmas, akár alkalmatlan az idő, fedd, ints, biztass teljes türelemmel és tanítás-sal.*” (2Tim 4,2) Egyházi iskola kapcsán rögtön megjelenik a dilemma, hogy alapvetően a jó nevelési-oktatási munka vagy inkább a lelkiesség legyen hangsúlyos. Mintha a kettő kizárná egymást.

A keresztyén hit
ugyanis nem az élet
egy szelete, hanem
olyan reláció, amely
egész lényünket átjárja
és meghatározza.

Nem jó az ilyen kérdésfelvetés és meglehetősen félrevezető. A keresztény hit ugyanis nem az élet egy szelete, hanem olyan reláció, amely egész lényünket átjárja és meghatározza. Az egyetemes papság lutheri elve nem merülhet a feledés homályába! Nem kell mindenkinek lelkeszi szolgálatban állnia, de mindenki a maga hivatását végezheti olyan indulattal, amely Jézusban is megvolt (vö. Fil 2,5), számot adva a benne élő reménységről (vö. 1Pt 3,15). A Krisztusra tekintő hit és a másik felé forduló szeretet a sokrétű szakmai munka terheinek elhordozásában, illetve a sokszínű tanulói közösség összefogásában, formálásában új lendületet és különleges erőt adhat. *A gyülekezet és iskolája nem egymással rivalizáló, hanem egymást gazdagító közösségek, vagyis csak szimbiózisban funkcionálhatnak.* Nem elégséges cél a békés egymás mellett élés megjelölése, hanem feltétlen szükség van az egymásra való kölcsönhatásokból fakadó többleterő kihasználására, vagyis a teljes kooperációra. Ez nem megy egyik napról a másikra, de törekedni kell rá. A következőkben ennek a teljes körű együttműködésnek a nehezítő tényezőit, illetve előnyeit mutatjuk be vázlatosan.

A beépített konfliktusok

A MEGFELELŐ VEZETŐ ÉS TANTESTÜLET KIVÁLASZTÁSBÓL FAKADÓ KONFLIKTUS, AVAGY MEGFÉR-E AZ „ÚJ BOR A RÉGI TÖMLŐBEN”?

Attól még egy intézmény élete sem változott meg lényegileg, hogy kicserélték rajta a „cégtablát”. Bár nevében az alapítástól (átvételtől) kezdve megjelenik az „evangélikus” jelző, de ez csak arra emlékeztet, hogy még sok-sok teendőnk van. (E téren az intézményben szolgáló lelkész kulcsszerepe nem vitatható, ugyanakkor e dolgozat kereteit kimerítené, ha feladatkörét, a lelkeszi karban való elfogadottságát, egyáltalán a helyét a rendszerben tárgyalni kezdeném. Ezekkel együtt is azt tartom a legfontosabbnak, hogy ne csak az intézményben, hanem a gyülekezetben is otthonra leljen.)

Az evangélikus lelkiség kialakításában az intézményvezető és a tantestület tagjai a segítőtársaink és szövetségeseink, akikben az elején leg-

alább annyi kérdés és kétség van, mint mibennünk. Az átmenetet pásztori bölcsességgel és empátiával tehetjük könnyebbé. Kézenfekvő megoldás lenne és valószínűleg egyszerűbb is az „akinek nem tetszik, elmehet” elv alkalmazása, de ezzel nemcsak a zavartalan nevelő-oktató munkát veszélyeztetnénk, hanem a már említett krisztusi indulattól is távol kerülnénk. Pál apostol az állhatatosság mellett „teljes türelemmel és tanítással” való szolgálatra indít. Így is lesznek olyanok, akik végül nem jönnek velünk tovább az úton. Mégis hiszem, hogy ha evangéliumi szeretettel és nyitottsággal fordulunk a ránk bízottak felé, akkor a kezdetben talán távolságtartókat vagy az újjal kapcsolatban félelmet, esetleg ellenérzést táplálókat is megnyerhetjük a jó ügynek, hozzásegítve őket az egyházi szemlélettel a kétségkívül jelentős, ám szükséges változás a lehetőségeik nem szűkülnek, hanem az megértéséhez és elfogadásához. Azt kell velük szűkülnek, hanem az isklolai élet gazdagodik megláttatnunk, hogy az egyházi szemlélettel a lehetőségeik nem szűkülnek, hanem az iskolai élet gazdagodik, sőt olyan többletet kap, amely a hétköznapiok küzdelmeiben is erőt és vigasztalást jelent. Ez nem egy utópisztikus vagy idealista elképzelés, hanem a keresztyén hitből fakadó realitás, amely nem festi rózsaszínre a valóságot és nem tagadja le a nehézségeket, hanem a megoldás forrásához vezet a „szomjazókat” (vö. Jn 7,37; Jel 22,17).

A FELEKEZETI KÜLÖNBSEGEKBŐL FAKADÓ KONFLIKTUS

Az evangélikusok általában még a saját intézményeikben is kisebbségben vannak, a tantestületben és a diákok között egyaránt. Ráadásul a heti két hittanórában más felekezetek (elsősorban a római katolikusok és a reformátusok) is nagy lehetőséget látnak. Meglehet, hogy kezdetben akár többet „profitálhatnak” az új helyzetből, mint mi, akik az adminisztrációval, a működtetéssel és a fenntartással járó felelősség nehézségeit hordozzuk. Ezt tetézi az a szintén jellemző tendencia, amely egy esetleges evangélikus szerepvállalás esetén gyakran megjelenik, hogy a települése(ke)n élő más felekezeti emberek is „felébrednek”, és „mozgásba lendülnek”. Akik korábban teljesen közönyösek voltak a hit dolgaiban, hirtelen hitvallásos katolikussá vagy re-

az egyházi szemlélettel a lehetőségeik nem szűkülnek, hanem az isklolai élet gazdagodik

a gyerekbetegségek leküzdhető

formátussá válnak, és mindent tagadni kezdenek, amit az evangélikus fenntartó kezdeményez. (Itt jegyezzük meg, hogy sajnos erre a magatartásra fordított esetben is számos példa mutatkozik.) De ezek a gyerekbetegségek leküzdhetők. Ehhez ökumenikus nyitottságra és evangélikus (lutheri) hitvallássosságra egyszerre szükségünk van. És e kettő nem zárja ki egymást, sőt erősíti, hiszen a nyitottság és a hitvallássosság egy töről fakadnak. Abból az isteni szeretetből, amely Jézus Krisztusban jelent meg mindnyájunk számára. Minél közelebb kerülünk hozzá, annál közelebb kerülünk egymáshoz is. Ez nem megalkuvás, hanem a szelídség és béketeremtés evangéliumi eszménye. Aki így végzik szolgálatukat, nem balekok, hanem boldogok. Mi ezt a jézusi boldogságot éljük és adjuk tovább.

A SPIRITUÁLIS KERETEK KIALAKÍTÁSÁBÓL FAKADÓ KONFLIKTUS

Az iskola éves munkarendjében az egyházi alkalmak is helyt követelnek. A heti áhítatok mellett a (pedagógusoknak és diákoknak szóló) csendesnapok, a családi istentiszteletek és egyéb egyházi ünnepek megjelenése felborítja a korábban megszokott tematikát. Komoly felelősségünk van abban, hogy ezeket megismertessük és megszerettessük mind a pedagógusokkal, mind

Az iskola éves munkarendjében az egyházi alkalmak is helyt követelnek.

pedig a diákokkal. Ami számunkra természetes, nekik egyáltalán nem az. Ezt a tanítási és tanulási folyamatot nem spórolhatjuk meg, ha azt szeretnénk elérni, hogy idővel ezekre az alkalmakra ne kipipálendő teherként, hanem a lelki megerősödés lehetőségeként tekintsenek. Ha nívós

és színvonalas egyházi programokat szervezünk, egyre inkább elfogadottá és az iskolai élet szerves részévé válhatnak. Mindenképpen vonjunk be munkatársakat az előkészítésbe és a megvalósításba, hogy ezáltal minél többeket tegyünk érdekeltté a sikerben!

A teljes kooperáció előnyei

Mivel kimondott célunk a teljes kooperáció, ezért a gyülekezet és az intézmény éves munkarendjét érdemes összehangolni. Nagy közhely ugyan, mégsem megkerülhető, hogy mind a fiatalok, mind a felnőttek számára olyan túlkínálat van iskolán és gyülekezeten kívüli programok, különórák, sportolási és egyéb kulturális lehetőségek tekintetében, hogy nincs korlátlan idejük. Ezt akkor sem hagyhatjuk figyelmen kívül, ha meggyőződéssel valljuk, hogy az általunk képviselt ügynél nincs fontosabb.

Melyek azok a területek, ahol az összehangolt munka kifejezetten előnyös? Hétköznapi eső egyházi ünnepek, Mikulás-játsház, adventi vásár, karácsonyi műsor, anyák napja, idősök napja, nemzeti ünnepek, nyári tábor, egyéb önálló alkalmak (pl. Tamás-mise) és így tovább. Ezek közül nem egy az egész települést vagy településeket érinti. Ha duplikáltan szervezzük a programokat, akkor a bőség zavarában a legjobb szándék is könnyen visszajára fordulhat, és távolmaradást eredményezhet. Mi az, ami feltétlenül szükséges ennek elkerüléséhez? Együttműködés, jó időpontok kiválasztása, gondos előkészület, koncentrált és mértéktartó megvalósítás, „ütős” programok tervezése. Ha ezek fémjelzik az alkalmainkat, akkor nem fognak kiüresedni. A közös tanúságtételünk ereje pedig kihat a közösségeinkre is. A kezdeti nehézségek után, ha jól végzük munkánkat, idővel a gyümölcsöző együttműködés számos előnye megjelenik a közösségek életében.

A közös tanúságtételünk ereje kihat a közösségeinkre is.

ANYAGI TÖBBLET

Álságos lenne részünkről, ha ezt negligálnánk vagy degradálnánk. Nemcsak az igaz ugyanis, hogy az intézmény többletforráshoz juthat az egyházi fenntartó megjelenése által. Ez kétirányú utca, hisz ebben az új felállásban a gyülekezeti státusz is megerősödik az iskolai feladatokért elvégzett munka bérköltségével. Tehát nemcsak az intézmény, hanem a gyülekezet is jól jár. Az „*egymás terhére hordozzátok*” (Gal 6,2) apostoli parancsa ebben az összefüggésben is érvényes.

Lehet, hogy néha nagy tehernek tűnik az intézmény a gyülekezet számára és fordítva, de ezt együtt vállalva és együtt hordozva nem lesz elviselhetetlen.

KULTURÁLIS, INTELLEKTUÁLIS TÖBBLET

Út az iskolából a gyülekezet felé. Hatalmas lehetőségeket rejt magában a gyülekezet építése szempontjából az iskolája által jelentkező szellemi többlet megfelelő kiaknázása. Néhány – saját közösségi életünkéből vett – példával szeretném mindezt illusztrálni.

Hatalmas lehetőségeket rejt magában a gyülekezet építése szempontjából az iskolája által jelentkező szellemi többlet megfelelő kiaknázása.

- Az intézmény vezetője rendszeresen részt vesz a presbitérium munkájában, beszámol elvégzett feladatairól és jövőbeni terveiről. Ezzel emeli a gyűlések színvonalát, egyúttal erősíti az intézmény és a gyülekezet kapcsolatát.
- Óvoda és iskola gyermekeink évről évre komoly műsorral készülnek a nemzeti ünnepekre, amely a települési szintű megemlékezések gerincét (is) alkotja.
- Az iskolai énekkar rendszeresen szolgál az istentiszteleteinken.
- Az idősek napján az iskolás fiatalok egy csoportja köszönti az időseket.
- Az önkormányzat nagy karácsonyi ünnepsége a helyi lelkész áhítatával kezdődik, majd az iskola diákjai, tanárai adnak színvonalas műsort bőséges lelki tartalommal.
- Anyák napja vasárnapján a gyermekek az istentiszteleten műsorral köszöntik az édesanyákat.

Nincs mód az összes jó gyakorlatot felsorolni, csak annyit akartam érzéltetni, hogy milyen távlatokat rejt magában az együttműködés.

SPIRITUÁLIS TÖBBLET

Út a gyülekezetből az iskola felé. Jézus a „föld sójának” képével (Mt 5,13) a keresztények nélkülözhetetlen küldetésére mutat. A lutheri hagyományokat követve, vagyis *a keresztség evangéliumát a középpontba állítva olyan értéket*

közvetítünk, amely maradandó és biztos. Az egyházi ünnepek megünneplése adventtől a hamvazószerdával kezdődő böjten át egészen mennybemenetel és pünkösd ünnepéig, a rendszeres áhítatok, csendesnapok, nyári hittan-táborok és egyéb lelki alkalmak megjelenése, a közben együtt elmondott imádságaink, a meghallgatott igék és igehirdetések, az evangélikus korálok és új énekek közös tanulása, éneklése, a befogadott nagyobb egyházi rendezvények (megyei missziói napok, pedagógustalálkozó stb.) közös szervezése mind-mind újabb lépést jelentettek a megkezdett úton.

MISSZIÓI TÖBBLET

Jézus felé! Ez mindennek a végső célja és értelme. Nagyon sokan fogalmazták meg panaszosan az elmúlt években, hogy a Biblia üzenetével nehezen érzük el a fiatalokat. Ráadásul esetünkben nemcsak az óvodás és iskolás gyermekek, hanem még szüleik is abba a korosztályba tartoznak, akik egyházi közösségeink jelentős részéből hiányoznak. Jellemző tendencia, hogy óvodás és általános iskolás diákjaink mindenfajta gyülekezeti háttér nélkül, mondhatni gyökértelenül, megkeresztetlenül kerülnek hozzánk. Nagy lehetőség és felelősség, hogy az ilyen gyermekeket és rajtuk keresztül a családokat is elérjük és megszólítsuk az evangéliummal. *Jézus parancsa ebben ez esetben is érvényes: „Tegyetek tanítvánnyá minden népet...”* (Mt 28,19) Hátha jó „terelőkutyái” lehetünk a Gazdának, hogy általunk egy-egy elveszett juhót megtaláljon és nyájához vezessen. Ebben az összefüggésben a kicsinység előnnyé is válhat, hiszen mindenkit személyesen elérhetünk, megszólíthatunk, megismerhetünk és megszerethetünk. Sajnos mindezzel együtt is igaz, hogy a legnehezebben beérő munka a lelki magvetés. Sokszor a magokat szóró nem láthatja meg munkája gyümölcsét. De ettől még nem mondhatunk le arról a missziós célról sem gyülekezetben, sem intézményben, hogy Krisztushoz vezessük a ránk bízottakat.

Jézus felé!

Kistelepülések életében nemcsak az intézmény, hanem a gyülekezeti fenn-tartó is gyakran reflektorfénybe kerül, hiszen helyben van, látható. Ez nemcsak lehetővé teszi, hanem megköveteli tőlünk az előbb elmondottak szerinti tudatos együttműködést. Nem egy-két területe koncentrálni, hanem teljeskörűen. Együtt élni, együtt pulzálni, lüktetni, együtt tervezni, együtt szervezni, együtt megvalósítani, együtt reagálni a kihívásokra, együtt imádkozni – ez az eredményes munka szent receptje. Hiszem, hogy e teljes kooperációra épülő példa a nagyobb gyülekezetek és nagyobb intézmények számára is követendő és hasznos lehet, de kisebb közösségek életében talán az egyetlen járható út.

A gyermekevangelizáció mint modell

LABOSSA PÉTER MIHÁLY

Labossa Péter Mihály vagyok, 1999-ben volt az ordinációm, feleségemet, Labossáné Kővágó Anitát 2007-ben ordinálták. Három gyermekünk van (Benedek húsz-, Barnabás tizennyolc, Anna Gréte tizenhat éves). Sámsonháza-Pásztón kezdtük szolgálatunkat 1999-ben, majd 2002-ben Nyíregyházára kerültünk, 2008-óta szolgálunk Érden és környékén. A lelkészi-gyülekezeti szolgálat területei közül talán az egyik legmeghatározóbb számunkra a gyermekekkel-fiatalokkal való foglalkozás. Ezt rendkívül fontosnak tartjuk a gyülekezet építése és jövője szempontjából is. Nyíregyházi tartózkodásunk alatt Isten lehetőséget adott arra, hogy megismerjük a gyermekevangelizálást, hogyan lehet hatékonyan megszólítani a gyermekeket az evangéliummal. A Vasárnapi Iskolai Szövetséggel (VISZ) kerültünk kapcsolatba, tanfolyamokat végeztünk, és teljesen erre az alapra építettük fel szolgálatunkat. Érdre érkezve elkezdtük és folytattuk a munkát és az együttműködést a VISZ-szel. A VISZ Elnökségének tagjaként is részt veszek a szervezetben, a misszióban.

Az alábbiakban ezt a gyermekevangelizációs, VISZ-es „modellt” szeretném az alábbi pontok mentén bemutatni.

- Mi a VISZ?
- Szolgálati lehetőségek a gyerekek között
- Felkészítés, képzés a szolgálatra, oktatás, tanfolyamok
- Irodalmi anyagok, segédanyagok, eszközök
- Személyes tapasztalat

Mi a VISZ?

384

A VISZ (Vasárnapi Iskolai Szövetség Gyermkevangelizációs Közösség) a nemzetközi Child Evangelism Fellowship (CEF) magyarországi képviselője. A szervezet protestáns szellemű, nem karizmatikus, felekezetközi gyermekmisszió. A CEF-nek Európa-szerte több mint ötszázötven főállású munkatársa van. Magyarországon jelenleg tizenöt főállású munkatárs szolgál. A VISZ feladatának tekinti segíteni a helyi gyülekezeteket abban, hogy az evangélium eljusson a gyerekekhez gyülekezetben belül és kívül egyaránt; a megtért, hitre jutott gyermekeket segíteni szükséges a lelki növekedésben, a nem gyülekezetben elért gyermekeket beépíteni élő hitű gyülekezetekbe. Ehhez szeretne a szervezet tartalmi, módszertani, technikai segítséget nyújtani képzések, tanfolyamok, irodalmi és egyéb lehetőségek segítségével. A különböző korú gyermekeket különbözőképpen szükséges tanítani.

A VISZ foglalkozik az óvodáskorúakkal, kisiskolásokkal, iskolásokkal és a serdülőkkel/tinikkel is. (Erről még bővebben írunk a képzéseknél.)

Szolgálati lehetőségek a gyerekek között

ÖRÖMHÍR KLUB (ÖHK)

Így nevezzük a szokásos gyerekbibliaórát, vasárnapi iskolát. Ez hetenkénti bibliaóra-gyermekóra a gyülekezethez tartozó, hittanórára járó és olyan gyermekeknek, akik a szomszédságból jönnek, örömmel hallgatják az Isten ígéről szóló tanítást, és szívesen találkoznak egymással. Az összejövetelek helyszínei lehetnek gyülekezeti épületek, családi otthonok, sportközpontok, iskolák, közösségi házak. Vannak olyan ÖHK-alkalmak, amelyeket kéthetente vagy havonta tartanak. Kezddhetünk egy ÖHK-t különleges alkalommal is, mint például születésnap, névnap ünneplése vagy karácsonyi, húsvéti ünnep.

Vannak úgynevezett ünnepi ÖHK-alkalmak, amikor a karácsonyi, húsvéti üzenetet elmondhatjuk nemcsak a megszokott gyerekcsapatnak, hanem az adott iskolában osztályfőnökkel, napközis tanítóval egyeztetve egy-egy osztály-

nak vagy összevont csoportnak. (Volt több olyan alkalom, hogy hetven-nyolcvan gyerek is hallgatta egyszerre Jézus születésének történetét vagy a feltámadás örömhírét.)

Alkalmi lehetőségek: A gyermekek születésnapj szúrjai is kiváló lehetőséget adnak arra, hogy megszólaljon az evangélium. Lehet, hogy nem kell egy teljes alkalmat tartani, de lehet énekelni, aranymondást tanítani vagy történetet mondani külön-külön is.

Miből áll egy ÖHK-foglalkozás?

- Énekek tanítása
- Imádság
- Bibliai lecke
- Aranymondás tanítása (egy igevers)
- Ismétlő játék
- Missziós történet (misszionáriusok életéről szóló történetek) vagy rövid tanítás

A klubfoglalkozás időtartama egy-másfél óra, de ezt egyénileg szükséges a körülményeket és a részt vevő gyerekeket ismerve kialakítani.

Melyek az ÖHK értékei?

Az Örömhír klub alkalmat ad arra, hogy az evangéliumot hirdessük a gyermekeknek. Talán ez az egyetlen lehetőség, hogy hallják az örömhírt.

- Különböző vallási és szociális háttérű gyermekeket lehet közvetlenül megszólítani ott, ahol élnek. Legtöbbször nem tartoznak helyi, bibliai, élő hitű keresztyén gyülekezetekhez.
- A nem megtért gyermekeknek lehetőségük van arra, hogy hallják Isten igéjét, és válaszoljanak rá. A megtért gyermekek hite növekedhet és erősödhet.
- A helyi hívőknek szolgálati lehetőséget jelent a környezetükben élő emberek között. Egész családok kezdenek érdeklődni a lelki dolgok iránt, és eljárni a helyi gyülekezetekbe.

ÖTNAPOS KLUB (5NK)

A nyári szünetben öt egymást követő napon gyülekezeti termekben, templomudvaron, lakótelepeken, játszótéren, parkokban, családi házak udvarában

tartott másfél-két órás programok. A program beépíthető egy napközi táborba is, így több lehetőség nyílik éneklésre, játékra, beszélgetésre. A bibliai leckét taníthatjuk például délelőtt, a missziós történetet elmondhatjuk délután.

A gyermekek reggeltől délutánig felügyelet alatt vannak, ami a szülőknek is segítséget jelent.

Miből áll egy 5NK-foglalkozás?

- Énekek tanítása
- Bibliai lecke
- Aranymondás, igevers tanítása
- Missziós történet, amelyből a gyermek láthatja, hogyan érvényesülhetnek a Biblia igazságai az ő életében
- Játékok

NYÁRI GYEREKTÁBOROK

A VISZ komplett tábori anyagot készít minden nyárra.

A GYÜLEKEZETTŐL A GYERMEKIG SZOLGÁLAT A LEVELEZŐ- KLUB ANYAGAIVAL

Nagyszerű lehetőség a gyülekezetnek a környezetében élő gyermekek megszólítására, megismerésére, az evangélium üzenetének átadására és a gyülekezetbe hívásra.

Ez szolgálati lehetőség a gyülekezet tagjainak, amely kiegészíti a gyülekezet gyermekmissziójának eszköztárát. A programhoz a VISZ által ingyenesen biztosított eszközök (traktátusok, levelező sorozatok), egy, a gyülekezet által bevont személy és természetesen maga a megszólított gyermek szükséges.

A programot a VISZ oldalán pontról pontra megtaláljuk. Minden szükséges anyag itt letölthető vagy igényelhető hozzá. Az itt letölthető sorozatok a Levelezőklub program digitalizált változatai. A sorozat részei, az egyes leckék egy színes szöveges részből, illetve egy feladatokat tartalmazó nyomtatható oldalból állnak. Ez lesz a gyermek által visszaküldendő oldal. A leckéket egyesével kell küldeni. Amint egy lecke nyomtatható oldalát visszakapjuk, küldhetjük a következő leckét.

Csodaklikk.com a neve annak az internetes honlapnak, ahol az odalátogató gyermekek közelebbről megismerhetik Isten ígését, elfogadhatják Jézust Megváltójuknak, és megtanulhatják saját életükre alkalmazni a Biblia tanításait. Ezenkívül találnak játékokat is, elmondhatják saját véleményüket, és kapcsolatot tarthatnak erre felkészített lelki tanácsadóinkkal, akik személyesen segítik őket az ige tanulmányozásában. Erről a lapról a gyermekek nem tudnak elnavigálni máshová.

Felkészítés, képzés a szolgálatra, oktatás, tanfolyamok

Munkatársak nélkül nem lehet szolgálatot végezni. *A személyes elhívottság mellett lényeges a tanítói-evangelizációs szolgálatra való felkészítés.*

Lelkészként feladatunk, hogy „beoltsuk” a munkatársakat, önkénteseket, felkeltjük érdeklődésüket a gyermekevangelizáció iránt, és segítsük őket felkészülni. Ehhez nyújt lehetőséget a VISZ oktatási programja.

Minden jelentkezési feltételről a VISZ honlapján olvashatunk.

A GYERMEKEK EVANGÉLIUMI TANÍTÁSA (GYET) TANFOLYAMOK OKTATÁSI PROGRAMJA

Ezt az oktatási programot a VISZ/CEF fejlesztette ki és háromfokozatú intenzív tanfolyamon kínálja.

1. A GYET első tanfolyamának témája: *Miért és hogyan hirdessük a gyermekek között az evangéliumot?* (40 óra)

Bibliai ismereteket és gyakorlati útmutatást, módszereket, ötleteket nyújt a tanfolyam.

A tanfolyam tárgyai:

- A Biblia tanítása a gyermekekről
- A tanító
- Az evangélium üzenetének áttekintése
- A bibliai lecke előkészítése és tanítása
- Segítség felajánlása a gyermeknek
- A lelkigondozói beszélgetés

- Az újonnan megtért gyermek bátorítása
- A környezetekben élő gyermekek és az evangélium (ÖHK)
- Bibliaversek tanítása
- Énekek tanítása
- Szemléltetőeszközök a tanításban
- A fegyelmezés
- Az ismétlő játék

A tanfolyam elvégzői oklevelet kapnak, és öt letanított óra után lehet folytatni a képzést a második tanfolyamon.

2. A GYET második tanfolyamának témája: *Hogyan tanítsuk a hívő gyermekeket, hogy a lelki életben növekedjenek?* (36 óra)

A GYET első tanfolyama és öt letanított óra teljesítése után végezhető el.

A tanfolyam tantárgyai:

- A bibliai lecke
- Célkritikák
- A hívő gyermek lelkigondozása
- Különböző vallási háttér
- Mit tanít a Biblia a gyermekről?
- A gyermek alapvető szükségletei
- Növekedés az imádkozásban
- Növekedés a gyermek hitéletében
- Növekedés Isten ismeretében
- Növekedés a bibliaolvasásban
- Növekedés a bizonyágtételben
- Növekedés a keresztyén viselkedésben
- Az evangélium tanítása az órán
- A tanítás szolgálata
- Hogyan biztassuk a gyermeket hűséges jelenlétre?
- Flaneltábla készítése

3. A GYET harmadik tanfolyamának témája: *Tanulmány a gyermekről; tanítási ötletek, ismétlés, barkácsolás* (30 óra)

Magyarországon jelenleg tervezés alatt.

ÓVODÁSOK EVANGÉLIUMI TANÍTÁSA

Az elméleti tantárgyak mellett sok gyakorlati órában járjuk körül a témát. Az oktatói bemutatók mellett a tanfolyam végén a hallgatók is kipróbálhatják a tanultakat. A hallgatói bemutatók során megtarthatnak társaiknak egy óvodás foglalkozást, amelyre az oktatók segítik a felkészülést.

A tanfolyam tantárgyai:

- Alapvető bibliai igazságok (5 óra)
- Hogyan taníthatok bibliai leckét óvodásoknak? (10 óra)
- Milyenek az óvodások? Hogyan tanítsam őket?
- Hogyan tanítsak énekeket óvodásoknak?
- Ismétlő játékok óvodásoknak
- Hogyan használhatom a *Szavak nélküli könyv* színeit óvodásokkal?
- Az óvodások és az imádság
- Az óvodások és a misszió
- Jellemformálás óvodáskorban
- Fegyelmezés óvodáskorban
- Óvodások lelkigondozása
- Szemléltetés óvodásoknak
- Az Örömhír klub
- Bibliai mondókák
- Hogyan használhatom a kuckókat az óvodás foglalkozásaimon?
- Hogyan vonjam be az óvodásokat a foglalkozáson?
- Foglalkoztatótevékenységek óvodásoknak
- Bábok használata az óvodás alkalmon
- Tanmenet
- Célkitűzések – Önértékelés
- Oktatói bemutató
- Áhítatok (5 óra)

TINIK EVANGÉLIUMI TANÍTÁSA

Olyan vasárnapi iskolai vagy Örömhír klubot vezető tanítóknak, lelkészeknek, pedagógusoknak, akik serdülők tanítására is kaptak elhívást, de azoknak is, akiket egyszerűen csak érdekel ez a korosztály.

A tanfolyam tantárgyai:

- A Szentlélek és a tanító
- A tizenegy–tizennégy évesek
- A serdülők tanítójának képzése
- Miért van szükség tiniklubra?
- Egy tiniklub beindítása
- Az Örömhír klub és tiniklub összehasonlítása
- Barátságok építése
- Fegyelmelés a tiniklubban
- Hogyan építsük fel a bibliatanulmányozást?
- A keresztyén életben való növekedés alapelvei
- A serdülők felkészítése a szolgálatra
- A misszió
- Tanítási módszerek
- Felkészülés a tiniklubkézikönyvek használatára
- Az evangélium és evangelizáló alkalmak
- Serdülők világa: Barátok
- Serdülők világa: Önbecsülés
- Serdülők világa: Zene
- Serdülők világa: Instabil családok
- Serdülők világa: Bántalmazások
- Serdülők világa: Drogok
- Tábor
- Feladatok és gyakorlati bemutatók

NYÁRI MISSIONÁRIUSKÉPZŐ TANFOLYAM

A nyári 5NK-ra tizenhat éves kortól a fiatalok szolgálatra felkészítése történik egy plusz egy hetes időtartam alatt (egy hét elméleti felkészítés + a tanfolyam területén lévő 5NK-ban való részvétel, a tanultak alkalmazása). Kérésre kihe-lyezett egynapos felkészítő is lehetséges egy-egy helyi gyülekezetben, illetve adott helyszínen a GYET első tanfolyamát elvégzett önkéntes munkatár-saknak.

Mit nyújt a tanfolyam?

ÉPÜLJETEK FEL LELKI HÁZZÁ!

Bibliai ismereteket, gyakorlati segítséget egy evangelizáló-bibliai lecke tanításához, sok vidám ötletet a szabadtéri gyermekszolgálathoz, illetve a gyakorlati héthez konkrét szolgálati lehetőséget és a meghirdetett program teljes kidolgozott anyagát segédeszközeivel együtt. A tanfolyam oktatási programja a GYET első oktatási programján alapul.

A tanfolyam tantárgyai:

- A Biblia tanítása a gyermekekről
- A tanító
- Az evangélium üzenetének áttekintése
- A bibliai lecke tanítása
- Segítség felajánlása a gyermeknek
- A lelkipásztori beszélgetés
- Az újonnan megtért gyermek bátorítása
- A környezetben élő gyermekek és az evangélium (ÖHK)
- Bibliaversek tanítása
- Énekek tanítása
- Szemléltető eszközök a tanításban
- A fegyelmezés
- Az ismétlő játék
- Játék a gyerekekkel
- Egy konkrét Ötnapos klubra való felkészítés

A tanfolyamokra általában két formában kerülhet sor:

- Nyáron egyhetes, intenzív tanfolyam Pécelen a VISZ központjában vagy gyülekezeti háttérrel külső helyszínen.
- Kérésre kihelyezett tanfolyam a helyi gyülekezetben hétköznapi délutánonként vagy több hétvégén.

A VISZ év közben rendszeresen szervez tanítói klubokat, ahol szintén felkészítés zajlik. Minikonferenciákon és az évenként rendezendő konferencián a gyermekeket és tanítókat érintő kérdésekről van szó, és ezeken az alkalmakon bátorítást és kedvet kaphatnak a résztvevők az evangélium hirdetéséhez.

Irodalmi anyagok, segédanyagok, eszközök

Bibliai sorozatok: Ó- és Újszövetség, forgatós könyvek + szöveggönyv, ÖHK-hoz használható

- Missziós történetek sorozat – egyleckés és ünnepi anyagok
- Tanítói könyvek
- Óvodások tanításához anyagok
- Serdülők tanításához anyagok
- Tábori anyagok
- *Örömhír* újság

A kéthavonta megjelenő evangéliumi gyermeklap célja, hogy az öt-tizenéves gyermekekkel – nekik érthető módon – megismertesse a Jézus Krisztusról szóló örömhírt, és a gyermekek személyes kapcsolatba kerülhessenek a Megváltóval. Segítséget kaphatnak egy-egy bibliai történet tanulmányozásához és kipróbálhatják a barkácsötleteket.

Segítség a szülőknek, mert az *Örömhír* segítségével családi áhítatot tarthatnak gyermekeikkel.

Segítség a nagyszülőknek, mert az *Örömhír* segítségével megismertethetik unokaikkal Jézus Krisztust, a Megváltót.

Segítség lelkészeknek, óvónőknek, vasárnapi iskolai tanítóknak, akik tanítás közben felhasználhatják az *Örömhír*-ben közölt történeteket, ötleteket, és bátoríthatják a gyerekeket, hogy oldják meg a feladatokat és készítsék el a barkácsötleteket.

Mindezek elérhetőek, megtekinthetők a VISZ honlapján: www.visz.org.

Személyes tapasztalat

Tizenkét éve kezdtük el Érden a szolgálat felépítését. Sok-sok imádság és harc van mögöttünk. Önkéntesek – elsősorban szülők, pedagógusok és pedagógus szülők – álltak be a szolgálatba, és készek voltak arra, hogy elvégezzék a GYET első tanfolyamát, amelyet a gyülekezetünkben tudtunk elindítani a helyi protestáns közösségekkel összefogva. Segítettük a szolgálókat, és most

már önállóan tartják az alkalmakat. Két csoportban folyik a gyülekezeti ÖHK vasárnaponként: totyogóknak (három-hat évesek) és iskolásoknak tizenkét éves korig. Tizenhárom éves kortól kisifi (Tiniklub) működik.

Az ovisok között szolgálók közül már többen elvégezték az OVISZ tanfolyamot, az iskolások szolgálói pedig a GYET 1-et. Többen végeztük el a tinitanfolyamot is. Rendszerességgel felkészítéseket, megbeszéléseket tartunk a szolgálókkal gyülekezeti szinten, és rendszeres imaközösségben vagyunk együtt. Az évek során többen kiestek a szolgálatból családi vagy egyéb okok miatt. Képzésre időnként sort kell keríteni, újra tervezzük tanfolyam szervezését a munkatársi kör pótlása és kibővítése céljából.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyülekezet imaháttérként és minden segítséget megadva áll a munka mögött, sokakat sikerül bevonni az önkéntes segítőszolgálatba, hiszen az alkalmak tartásához nem csak tanítókra van szükség (házigazda, tanító, segítő, önkéntesek). Mindezekhez technikai háttérre, anyagiakra is szükség van, amelyet a gyülekezet költségvetésében tervezni szükséges: irodalmi anyagok a tanításhoz, szemléltetési eszközök, a képzések támogatási költsége és a szolgálat egyéb költségei. Ezek mind áldozatot jelentenek, de csak így lehet áldott a szolgálatunk.

Különösen is nagy öröm, amikor egy-egy gyerekórás felcseperedve beáll a szolgálatba, elvégzi a nyári missziós képzést (Nyámi), és örömmel vesz részt a gyerekórák lebonyolításában, az ÖHK-ban, az 5NK-ban. És van olyan is, hogy egy gyülekezetünkben szolgáló munkatárs elkerül egy másik gyülekezetbe, és az itt kapott missziói látással örömmel munkába kezd, és épül általa is Isten országa.

A gyülekezetplántálás egy lehetséges és működő eszközeinek tartjuk a gyermekevangelizálás VISZ által képviselt „modelljét”.

Egy „érdekházasság” margójára

Avagy kapcsolódási pontok az ágfalvi pszichiátriai otthon és a helyi evangélikus közösség között

HEINRICHS ESZTER

A „házasság” előzményei

Amikor van egy sok-sok sebből vérző gyülekezet és a területén egy talán még annál is több problémával küzdő, a kívülállók számára teljesen elzártnak tűnő intézet, akkor azok között nem olyan egyszerű megtalálni a közös kapcsolódási pontokat – viszont nem is lehetetlen. Ennek egyik jó példája az ágfalvi evangélikus közösség és a falu külterületén működő pszichiátriai otthon „frigre lépése”.

Ágfalvát Sopronnal egyetlen kacskaringós út köti össze. Erről az útról nem lehet nem észrevenni az egykori határőr laktanyát, ahol jó három évtizede az intézet működik. A lakóotthon és a gyülekezet útjai évtizedeken keresztül mégsem találkoztak. Ágfalvi lelkeszi szolgálatom kezdetén a gyülekezeti felügyelőhöz intézett egyik első kérdésem az intézményre vonatkozott. Ő csak legyintett, és annyit mondott, hogy „ott nem vagyunk kíváncsiak”. Aztán teltek az évek, amelyek nagy változásokat hoztak mind a gyülekezet, mind az intézet életében. Az intézet élére új vezető került, aki először csak a temetések miatt, majd a nagyünnepi istentiszteletek, végül már az adventi és böjti alkalmak miatt is megkeresett. Közben az intézet is kereste a saját

ÉPÜLJETEK FEL LELKI HÁZZÁ!

útját, ami odáig vezetett, hogy 2018 januárjától országos egyházi fenntartásba került a lakóotthon.

Nézzük csak meg jobban a „szereplők” szerint levetítve azt a „pluszt”, amit az országos egyházi fenntartás jelent egy speciális, betegeket ellátó intézet és egy kicsike evangélikus közösség életében, avagy „frigyében”.

A megnövekedett evangélikus család tagjai

A DOLGOZÓK

Túlzás lenne azt állítani, hogy a dolgozók körében osztatlan sikert és hatalmas boldogságot okozott az egyház megjelenése. Ebben a faluban, ahol nagyon sok határőr élt, és ahol a kitelepítés és az azt követő lakosságcsere elszabdalta az egyházi gyökereket, nincsen meg az a tradicionális egyházi háttér, mint mondjuk tőlünk keletebbre, a szintén számos próbatétellel sújtott szlovák hagyományokkal rendelkező gyülekezetekben.

Az egyház intézménye viszont kétezer éves, és az értékek, amelyeket hirdet, még azok számára is relevánssá teszik, akiknek a vallás és az egyházi közösség közömbös.

A régi dolgozók közül senki nem volt, aki azért morzsolódott volna le, mert az intézet egyházi fenntartásba került. Persze, voltak, akik visszasírták a „régi szép időköt”. Ezek az idők azonban nem az átvételt megelőző időszakot jelentették, amely feszültségektől terhes és szegényes volt, hanem az azt évtizedekkel megelőzőeket...

Úgy gondolom, hogy a bizalom kiépítéséhez idő szükséges. *Egy átvett intézetből nem lesz varázssütésre olyan egyházi intézmény, ahol mindenki elkezdene templomba járni.* Tyúklépésben haladunk. Már azt is sikernek élem meg, hogy kevesebbet káromkodnak a dolgozók

három év után a jelenlétemben, mint azelőtt...

a bizalom kiépítéséhez idő szükséges

És egyre többen vesznek részt közülük a heti

áhítatokon és az ünnepi alkalmakon is. Azt hiszem, csodát nem lehet várni. De annyit talán lehetne az új dolgozók felvételénél kérni, hogy az egyháztagságukat igazolják. Bennem túske az, hogy a dolgozók nagy része – bele-

értve az evangélikusokat is – nem fizet egyházfenntartói járulékot. De talán néhány év múlva ez lesz majd az egyik elkövetkező tyúklépés...

A GYÜLEKEZET

Mivel a diakónia és az egyház élete kétezer éve elválaszthatatlan, a gyülekezet, ha nem is lelkes, de elfogadó volt az otthonnal való együttműködéssel kapcsolatban. Az első gondolat persze az volt, hogy akkor a lelkésznek még kevesebb ideje lesz. Ez a felvetés jogos is, és idővel be is igazolódott a félelem, de valamit valamiért...

Közösségünk az alábbi előnyöket élvezi a „frigy” kapcsán:

- Terembérlet címén támogatja az otthon a közösséget.
- Ha az egyházfenntartók száma nem is, de a lelkes templomba járóké mindenképpen megnőtt az otthon lakói által.
- Az, hogy a lelkészre, illetve az egyházra a faluban „munkaadóként” is tekintenek, árnyalja, kicsit emeli a gyülekezet társadalomban betöltött pozícióját.
- Vannak olyan tagjai az evangélikus közösségnek, akiknek nagy segítséget jelentett, hogy hovatartozásuk révén nyitott kapukat döngettek, amikor jelentkeztek egy álláshirdetésre.
- Léteznek olyan pályázati lehetőségek, amelyeknél gyümölcsöző lehet a két fél szoros kapcsolata.
- Lelkészünk kapcsolatrendszere bővül, olyan tudást és tapasztalatot szerez szociális és egészségügyi berkekben, amelyet máshol nem kaphatna meg.
- Végül, de nem utolsósorban a diakóniai tevékenység tanítványságunknak nemcsak a gyümölcse, hanem a záloga is.

AZ EGYHÁZ

A diakóniai szolgálat alapvetését nálam hozzáértőbb emberek már részletesen taglalták, ezért az egyház és a pszichiátriai otthon kapcsolatának csak azt az aspektusát szeretném kiemelni, hogy hatalmas igény lenne arra, és nagyon nagy úrtöltene be, ha egyházunk további ilyen és hasonló jellegű intézmények átvételére, működtetésére, felkarolására és fejlesztésére szánná el magát. Még ha nem is beszélünk róla sokat, a lelkészi karban is jelen van az alkoholizmus,

a kiégés, a depresszió, az öngyilkosság. Ezeknek az okairól nem feladatom írni, de úgy gondolom, hogy a lelkészek lelkigondozása sem megoldott egyházunkban. Ennek persze nem az ágfalvi intézet falai között kellene történnie, hanem egy speciális helyen, hozzáértő szakemberekkel.

Igény mindenképpen lenne rá, ahogy a pszichiátriai betegségekkel küzdő evangélikus gyülekezeti tagok részéről is. Intézményünk a Győr-Moson-Sopron megyei betegek felvételére jogosult. Ebben a régióban is hatalmas várólistáink vannak.

A LELKÉSZ

A pszichiátriai otthon – legalábbis a miénk – tipikusan az a hely, ahonnan a lelkész a kapun kilépve azt érzi, hogy többet kapott, mint adott. Nincs a világnak még egy olyan csücske, ahol ennyi ember mosolyogva és integetve téblábolna az ajtóban, amikor megérkezem. És olyan sem nagyon létezik, ahol érkezésemkor seregnyi ember azért állna sorba, hogy hadd vigye a táskámat, hadd segítsen, vagy a hógylétem felől érdeklődjön. Már csak ezekért a dolgokért is megérné bemenni... Ennek a tanulmánynak a keretei talán megengedik, hogy egy kicsit személyesek legyünk, ezért szeretném pontokba szedve leírni, hogy mi az, amiért – mindenféle időhiány és kapkodás ellenére – megéri gyülekezeti lelkészként részmunkaidőben elvállalni egy ilyen intézményi lelkészi feladatot.

- Az intézményi közeg teljesen más struktúrák szerint működik, mint a gyülekezeti élet. Jó egy kicsit megtapasztalni az olyan időkereteket is, mint például a 7-től 15 óráig tartó munkaidő.
- A pszichiátriai otthon kegyetlenül őszinte világ. A lakók minden kedvesége és közvetlensége ellenére itt a fekete az fekete, a fehér pedig fehér, és a szürkének nincsen ezer árnyalata, mint az intézet kapuján kívül. Ha valaki elég nyitott, akkor rengeteget tanulhat a lakóktól is és a dolgo-

a diakóniai
tevékenység tanítvány-
ságunknak nemcsak
a gyümölcse,
hanem a záloga is

Az intézményi közeg
teljesen más
struktúrák szerint
működik, mint
a gyülekezeti élet.

zóktól is az egészségügynek és a szociális ellátásnak az egyik legspeciálisabb területéről.

- Nagyon sok olyan tragikus életsorsot ismertem meg a lakókkal beszélgetve, amilyenről eddig elképzelésem sem volt. Az ilyen élethelyzeteket hallva az ember sok mindent átértékel...
- Engem az ott tapasztalt sorsok és a felém megnyilvánuló bizalom annyira megérint, hogy legszívesebben folyamatosan jegyzetelnék és írnék. Az intézetben élő emberek élete nemegyszer illusztrációként szolgál – nevek és helyszínek megváltoztatásával – ígéhirdetéseimben.

A LAKÓK

Azt, hogy gyökeresen megváltozott volna száznegyven lakó élete, mióta az intézmény egyházi kézben van, nem állítanám. Ezeknek a lakóknak azonban nem is annyira változásra, mint inkább stabilitásra van szükségük. Ellátottaink nagy része gyerekotthonból, nevelőszülőktől került hozzánk. Legtöbbjük intézményi ellátás nélkül ma az utcán élne. Emellett az utcáról is kerültek be lakók intézetünkbe, és olyan családoktól is, ahol az idős szülők már nem tudják vállalni beteg gyermekeik gondozását. Csak nagyon kevesen rendelkeznek egyházi háttérrel. Ehhez képest hatalmas nyitottság nyilvánul meg irányomban is és az egyház felé is. Az áhítatok és az általam tartott alkalmak nem kötelezőek. Aki jön, az jó szívből teszi. És jönnek, nem mindenki, de aki ott van, az lelkes. Egy-egy pénteki áhítat átmenetet képez az istentiszteletek és a hittanórák között. A bibliai történeteket nemegyszer eljátsszuk, és a liturgiában, az imádságok olvasásában is aktívan részt vesznek lakóink is. Volt közülük, aki konfirmációi áldásban részesült, de akad olyan gondozott is, aki ha meglát, elfut előlem, mert azt hiszi, meg akarom keresztelni.

Meglátásom szerint a lelkeszi munka szerteágazó területeiből a lelkigondozóira van leginkább igény a lakók részéről. Ha valaki napi huszonnégy órában beszélgetne velük, vagy csak meghallgatná őket, az sem volna elég...

Kérdések és válaszkeresések

A tanulmány a gyülekezetfejlesztési programok keretében íródik, ahol követhető, jó gyülekezeti gyakorlatokat mutatnak be lelkészek. Egy intézménnyel kötött „frigyet” nem sorolnék a gyülekezetfejlesztési stratégiák közé, de mindenképpen biztatnám a kapcsolatteremtésre azon evangélikus gyülekezetek képviselőit, akiknek a területén állami intézmény működik.

Mivel a mi gyülekezetünk és az intézet közötti „házasság” még meglehetősen fiatal, a megadott kérdésekre csak nagyon vázlatos válaszokat tudok adni, amelyek egy része már a fentiekben is olvasható.

399

Milyen igényekre reflektál egy speciálisnak mondható intézet és egy falusi gyülekezet kapcsolata?

A „nász” talán nem szerelemből született, de mégsem mondható kényszerházasságnak. Nevezzük inkább érdekkapcsolatnak. Az intézetnek kellett egy megfelelő fenntartó, amely biztos, kiszámítható háttérrel rendelkezik, amelynek nem érdeke a leépítés és az összevonás. Ennél többet, azt hiszem, ők nem reméltek az egyháztól, de ennyi elég volt a bizalmi kapcsolat alapjához. Az egyház részéről pedig talán azért „került képbe” az intézet, mert a diakóniai szolgálat nem kerülheti el a legszerencsétlenebb, legkiszolgáltatottabb emberek felkarolását. Ez nemcsak az egész egyházra igaz, hanem egy olyan kis gyülekezetre is, mint az ágfalvi.

A fentiekben leírtakból kitűnik, hogy kit milyen érdekek befolyásoltak ebben a kapcsolatban. Amit nem hangsúlyoztam talán eléggé, az a kiszámíthatóság. Emberi számítások szerint évtizedek múlva is lesz gyülekezet és is intézet is Ágfalván. És emberi számítások szerint az is bizonyos, hogy sem az ágfalvi gyülekezet, sem annak lelkésze nem fog olyan anyagi helyzetbe kerülni, hogy ne jöjjön jól számukra egy kis terembérlési díj vagy egy plusz fizetés... Az intézet számára pedig jó, ha a nem túl egyházas vezetésnek az egyházi ügyekben, illetve egyházi kapcsolatok ápolásában ott van a közelben

egy lelkész, akire nem mellesleg a lakók és a dolgozók lelkipálcázói téren is számíthatnak. Hosszú távon is.

Milyen csapatra van szükség ennek a kapcsolatnak az ápolásához?

látogató csapat

400

A hosszú távú remény az, hogy a gyülekezetben alakul majd egy kis látogató csapat, akiknek tagjai szívesen bejárnak az intézetbe beszélgetni, felolvasni, játszani a lakókkal. Vagy szívesen fogadják hasonló apropóból az ellátottakat gyülekezeti alkalmon. Ez utóbbi a pandémia előtti időkben valamelyest meg is valósult. A lakók lelkesen jöttek istentiszteletekre, ökumenikus rendezvényekre, szeretetvendégségekre. Sőt még a gyerektáborok során is segítettek az ételhordásban, az edények szállításában. De jöttek egy szóra templomot takarítani és kertet rendezni is. Reményeim szerint lesz még sok-sok lehetőség a kapcsolatok ápolására.

Eszközök és technikai feltételek

Talán ez az, amivel legjobban el vagyunk látva mindkét részről. Van kisbusz, van gyülekezeti autó, van hangosítási technika... Bár nem nagyon került erre még sor, de biztonságérzettel tölt el az intézet technikai és infrastrukturális felszereltsége, amely szükség esetén a gyülekezeti alkalmakra is kölcsönkérhető.

Buktatók és konklúzió

A buktatóról leginkább az időhiány kifejezés jut eszembe. Lehetnek óriási terveink és álmunk mind gyülekezeti, mind intézeti szinten, de ha a lelkész az intézetből az iskolákba rohangál, és az intézet területéről is gyülekezeti

dolgokat irányít, az nagyon frusztráló tud lenni. Álmaim intézményi lelkésze napi nyolc órát az intézetben tölt... Álmaim intézményi lelkésze játszik több hangszeren, mentálhigiénés és ilyen-olyan képzéseken vesz részt, és mindig nyugalmat sugároz. Álmaim intézményi lelkésze egyben terapeuta is, aki a lakókkal együtt fest, varr, zenél. Nagyokat tud hallgatni, jó kérdéseket tud feltenni, és helyes irányt tud mutatni... A sort még oldalakon át tudnám folytatni.

A valóság és az álomlelkész között nagy-nagy szakadék tátong. A szakadék talán egy kicsit áthidalható lenne gyülekezeti önkéntesek bevonásával vagy egy olyan lelkésszel, aki teljes munkaidőben az intézetben tevékenykedik. Ez esetben azonban veszélyeztetve lenne a gyülekezet és az intézet frige, aminek lássuk be, van sok előnye is.

Ajánlott irodalom

BAGDY Emőke: *A klinikai pszichológia és a mentálhigiéné szakmai protokollja*.

Animula, Budapest, 1998.

BENEDEK István: *Aranyketrec*. Könyvmolyképző, Szeged, 2020.

BUDA Béla: *A pszichoterápia alapkérdései*. Országos Alkoholológiai Intézet, Budapest, 1993.

KATONA, Cornelius – ROBERTSON, Mary: *Rövid pszichiátria*. Springer, Budapest, 1997.

TÓTH Ibolya: *A pszichológia alapjai*. Comenius, Pécs, 2001.

Gyülekezeti gyakorlatok és modellek

Egyház és média

Egyház és média

Az összeállítást szerkesztette Kovács Viktor

SZERZŐK:

HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA,

KOVÁCS VIKTOR,

NAGY LÁSZLÓ,

PONGRÁCZNÉ GYÖRI BOGLÁRKA,

PONGRÁCZ MÁTÉ

405

Bevezetés

Ha van olyan terület, amelyen a 21. században nagy előrelépés történt, akkor az a média világa. A nyilvánosságnak olyan fokát értük el, amelyre soha nem volt példa az emberiség történetében. Ennek persze van árnyoldala is, de kétségtelen, hogy a kereszténység, az egyház, Krisztus teste nem hagyhatja ezt a folyamatot figyelmen kívül. Jézus így imádkozik a főpapi imában: *„Nem azt kérem, hogy vedd ki őket a világból, hanem hogy őrizd meg őket a gonosztól.”* (Jn 17,15) Így bár a médiának és ezen belül (felül?) a média 2.0-nak, azaz a közösségi médiának megvannak a „gonosz” aspektusai, de ezért nem dobhatjuk el az egészet. Használunk kell ezeket a módszereket, eszközöket, amelyek ténylegesen, a szó szoros értelmében képesek arra, hogy „minden néphez” (Mt 28,19–20) eljuttassák az evangéliumot.

Mindenki a maga korának embere – tartja a közhelyszerű mondás. De mint minden közhelynek, ennek is van valóságtartalma. Ennek mentén ki kell tudnunk mondani, hogy az egyházban már nem csupán lehetséges a médiának és a közösségi médiának a használata, hanem szükséges.

Vége a hívogatás korszakának, újra a „menjetek el” krisztusi korszakát éljük.

Ennek a szükségességnek az egyik oka, hogy nem hagyhatjuk veszni a közlésnek ezt a formáját, ugyanis életünknek egyre nagyobb szeletét a virtuális vagy online térben éljük. És a kereszténység, a krisztusi misszió feladata az, hogy oda menjen, ahol az emberek van-

nak. Vége a hívogatás korszakának, újra a „menjetek el” krisztusi korszakát éljük. Ez persze demográfiai, földrajzi kihívások elé is állítja egyházunkat, de a módszertanunkat és közlési formáinkat is mérlegre teszi.

A másik ok pedig az, hogy egyházunk tagjai is egyre jobban igénylik, sőt adott esetben elvárják, hogy jelen legyünk ezeken a platformokon. Várják, hogy az igei tartalom, a bátorítás, a vigasztalás, a tanácsolás, a lelkigondozás megjelenjen azokon a felületeken, amelyeken ők is ott vannak.

És ne essünk tévedésbe – bár kivételek mindig vannak –, ez nem csak a fiatalok hóbortja. A tapasztalat azt mutatja, hogy az idősök egyre nagyobb százaléka internethasználó, tíz év múlva pedig már nagyítóval kell keresni olyan embert, aki „nem ért ehhez”.

Azonban itt kell leszögeznünk azt, hogy amiről ebben a fejezetben szó esik, az a forma. A tartalom,¹ amelyet ily módon is el akarunk juttatni az embereknek, nem változott és nem változik, bár talán másképpen nézünk rá, mint akár csak tíz-húsz évvel ezelőtt. A hagyományos média, a közösségi média, illetve az online tér használata adhat egy más ízt mindannak, aminek letéteményesei vagyunk, de „csupán” formai szükségsszerűség, amelyet krisztusi javakkal kell megtöltenünk.

¹ Ez a tartalom nem ugyanaz, mint a *content* (lásd Fogalmi tisztázások).

Fogalmi tisztázás

- *Tartalom* (content vagy magyarul írva kontent): Olyan, a különböző médiafelületekre, közösségi médiába felkerülő írott, hang- illetve videóanyagok, amelyek (elsősorban) saját készítésűek. Az elkészítés folyamatát nevezzük tartalomgyártásnak. Saját tartalmaink átvitelét és megjelenítését egyik online platformról a másikra, illetve mások tartalmainak felhasználását, propagálását *tartalommegosztásnak* hívjuk.
- *Komment* (megjegyzés, vélemény, értelmezés): (Főleg) a közösségi médiában használt funkció, amely lehetővé teszi, hogy a különböző tartalmak és megosztások alatt véleményt, tetszést, nemtetszést nyilváníthassunk, és megoszthassuk gondolatainkat azzal kapcsolatban.
- *Élőzés* (videótípus): Olyan videó, amely nem (szerkesztett) felvétel, hanem valamely online platform segítségével élőben közvetített adás.
- *Közösségi média*: A közösségi média egy médiaeszköz, amelyen az üzenetet közösségi interakciókon keresztül továbbítjuk. A közösségi média az internetet és az online megjelenési lehetőségeket aknázza ki annak érdekében, hogy a médiamonológokat átalakítsa dialógusokká.² (felhasznált forrás: Wikipedia)
- *Web 2.0*: Olyan internetes szolgáltatások gyűjtőneve, amelyek elsősorban a közösségre épülnek, azaz a felhasználók közösen készítik a tartalmat vagy megosztják egymás információit. Ellentétben a korábbi szolgáltatásokkal, amelyeknél a tartalmat a szolgáltatást nyújtó fél biztosította (például a portáloknál), webkettes szolgáltatásoknál a szerver gazdája csak a keretrendszert biztosítja, a tartalmat maguk a felhasználók töltik fel, hozzák létre, osztják meg vagy véleményezik. A webkettő tulajdonképpen a közösségi médiumok összessége, illetve kiterjesztése.³

2 Lásd https://hu.wikipedia.org/wiki/Közösségi_média.

3 https://hu.wikipedia.org/wiki/Web_2.0.

Média a gyülekezetben, gyülekezet a médiában

EGY GYÜLEKEZETI PÉLDA: KAPOSVÁR

Mindaz, amit ebben a fejezetben leírnunk, gyülekezeti és szakmai tapasztalatok alapján fogalmazódott meg. Nem könnyű az út odáig, hogy egy közösség, egy gyülekezet olyan médiamegjelenést alakítson ki, amelyet a 21. század megkíván és a gyülekezet típusa és helyzete indokol. Ennek az útnak jó példaként álljon itt a kaposvári gyülekezet „médiatörténete”.

Kaposvár hatalmas szóróvánnyal rendelkező gyülekezet. Mivel Somogy megye déli részén az evangélikusság nincs jelen nagyobb tömbben, így ötvenhatvan falu is tartozik a Kaposvári Evangélikus Egyházközséghez, ahol településenként egy-két ember vagy család vallja magát evangélikusnak.

Mivel a kapcsolattartás ezen gyülekezeti tagjainkkal szinte lehetetlen, ezért kezdett el tíz évvel ezelőtt (2010) közösségünk azon gondolkodni, hogy intenzívebben megjelenik az internetes platformokon, hogy elérhető igehirdetések és hírek által a távolabban élő gyülekezeti tagok is intenzíven tudjanak a közösséghez tartozás élményében osztozni. Az akkor egyedüli kapcsolattartási lehetőség, a gyülekezeti hírlevél (amely továbbra is megmaradt) mellé az igehirdetések hangfelvétele és interneten keresztül való közreadása is felsorakozott. Így ez már tizenöt éve bevett gyakorlat gyülekezetünkben.

Emellé alakítottunk ki egy olyan honlapot, amely egyszerűen kezelhető (Wordpress sablon), átlátható, és a saját igényeinknek megfelelően van összerakva. Ebben szakemberek segítségét nem kellett igénybe vennünk, mert gyülekezetünk egyik tagja értett a honlapszerkesztéshez, a különféle sablonokból pedig könnyen ki lehetett választani azt a stílust és felépítést, amely számunkra a legjobban tetszett. Ezt az alapot használjuk már öt éve, és továbbra is modernnek és újszerűnek hat a honlapunk. Tudatosan törekedtünk az egyszerűsége, átláthatóságra és a dizájnos megjelenésre. Ide tudatosan tesszük fel az információkat magunkról, gyülekezetünkről. Olyan információkat is tartalmaz honlapunk, amelyek ahhoz szükségesek, hogy egy-egy alkalom jól elő legyen készítve. Célunk az volt, hogy ha valaki általános információt szeretne kapni gyülekezetünk életéről, megszerezhesse, és minden olyan információ is meg-

található legyen a gyülekezet életével kapcsolatban, amely segíthet egy átlagos evangélikust a hétköznapiakban (adószámok, számlaszámok, címek stb.).

Következő lépésként fontos volt, hogy folyamatosan hírekkel lássuk el a honlapot. Pusztán a saját honlapunkra nem írtunk volna cikkeket, de partnerkapcsolatot alakítottunk ki Kaposvár város online hírportáljával, és így az általunk megírt cikkek nemcsak a saját honlapunkon jelennek meg, hanem a *Kaposvármost.hu*, illetve az *Evangélikus.hu* szerkesztőségének is elküldjük, így három helyen jelenhetnek meg egyszerre a gyülekezetünkről szóló beszámolók. Később a *Somogyi Hírlappal* és a *Kapos Extra* hetilappal is kialakítottunk együttműködést, amelynek köszönhetően az írott sajtóban is megjelenik gyülekezetünk.

Ez azért volt nagyon fontos, mert noha a gyülekezet tagjai tudtak a gyülekezet eseményeiről, de a város közössége, vagyis a társadalom alig-alig szerzett impulzusokat az evangélikus közösségről. Láthatatlan volt a templom és közössége a város előtt, így nem tudtak véleményt alkotni, pusztán az országos médiában megjelent – gyakran botrányos – hírek segítségével tudtak képet alkotni az evangélikus egyházzól.

Az intenzív médiamunka hatására tíz év alatt a Kaposvári Evangélikus Egyházközség a város egyik legismertebb és elismert közössége lett, amelynek élete és az itt folyó munka minden kaposvárihoz eljut, aki a legkisebb mértékben is érdeklődik a kereszténység és a közösségek iránt.

Következő lépésként a város televízióival kezdtünk partneri viszonyt kialakítani. Itt különösen is fontos volt a korrektség és a nyitottság, hogy ne mondjunk nemet, mert a megbízhatóságunknak és stabilitásunknak köszönhetően rendszeresen kerültünk be a híradóba, valamint beszélgetőműsorokba. Ezen televíziók nézettsége az elmúlt években jelentősen csökkent, de 2010 környékén még uralkodó felülete volt a megyei médiapiacnak a *Somogy TV* és a *Kapos TV*.

Egy szerződés segítségével rendszeres evangélikus istentiszteleteket is közvetítettünk a helyi televíziókban, ahol különösen is ügyeltünk arra, hogy mindez legalább olyan hang- és képminőségben kerüljön adásba, amelyet egy országos csatorna is megkövetelne.

Mindezek mellé evangélikus magazinműsorokat is szerkesztettünk, így próbáltuk élővé tenni az eseményt. Természetesen mindig attraktív istentiszteleteket sugároztunk (tanévnnyitó, konfirmáció, ünnepi istentisztelet, Mikulás-nap, baba-istentisztelet, házasság heti istentisztelet), hogy meg tudjuk mutatni a nézőknek, milyen interaktív és színes a gyülekezet élete, hiszen a televízió nézői egészen más megalapozottsággal néznek egy-egy istentiszteletet. Nagyon sok bennük a sztereotípiá. Erre mi tudatosan nem ráerősíteni akartunk (üres templom, unalmas prédikáció, hideg, rideg esemény, csak nyugdíjasok), hanem ezeket a gátakat lebontani.

Ezért nagy szervezőmunka előzte meg ezeket a tévéfelvételeket, felolvasók, imádságotolvasók, egy-egy performansz színesítette az istentiszteletet, valamint énekkar vagy zenekar is szolgált.

Ezt az istentisztelet-közvetítést tavaly szüntettük meg, mert úgy ítéltük meg, hogy a ráfordított összeg és energia (profí felvételnél ez jelentős költség) nem hozta már meg a célul tűzött hasznot, vagyis hogy tömegekhez szólhasunk a televízión keresztül.

Ezen folyamatok beindulásakor kezdett a Facebook-használat intenzíven terjedni Magyarországon, ahol először személyes profíllal, majd (nem magán-személy) oldallal jelent meg gyülekezetünk. Mára több mint ezer követője van oldalunknak. Itt is tudatos kommunikáció folyik. Célunk, hogy minden eseményt, amely megvalósult a gyülekezetben, pár kép segítségével bemutasunk, hogy egyfajta nyitott ablak legyen ez a gyülekezet életére. Sosem a képek mennyisége, hanem minősége számít; figyelünk arra, hogy sok ember szerepeljen a képeken, és az esemény jól be legyen mutatva, hisz egy érdeklődőnek csupán egy-két kép megtekintéséig terjed a figyelme, azokon kell jó és élő képet megjeleníteni a gyülekezetről. Hosszú gondolatok megosztására nem alkalmas ez a platform, erre a honlapunkat használjuk.

A Facebook az eseményre hívogatásnak is a fóruma közösségünkben. Itt is fontos, hogy a plakátok jól szerkesztettek, izgalmas megjelenésűek legyenek, mert ebből is a saját közösségünkről szűrnék le véleményt az érdeklődők.

Megdöbbenő, hogy a Facebook néhány évvel ezelőtt közösségszervező eszközként tudott megjeleni családi istentiszteletek összefüggésében, mert így tudtuk elérni a fiatal családokat.

Ma már a képek közreadása mellett egyre intenzívebben jelenik meg az igény rövid, igényesen megvágott videó közreadására is egy-egy eseményről. Erre érdemes felkészíteni egy stábot a gyülekezetben; óriási nézettsége tud lenni egy videónak, amely egy gyülekezeti eseményt mutat be, és képes a következő alkalomra új embereket mozgósítani, mert sokszor el sem tudják képzelni az emberek, mit takarhat egy általunk jól ismert kifejezés, például szeretetvendégség, bibliaóra, gyermekfoglalkozás stb.

A közösségi platformok népszerűségének növekedésével együtt a gyülekezetnek is magasabb fokozatra kellett kapcsolnia. Fontos azonban itt megemlíteni, hogy csak akkor tartunk lépést ezzel az újfajta trenddel, ha minőségi formában tudjuk prezentálni a tartalmat. Egy igényes tartalom amatőr köntösbe bújtatva majdnem többet árt, mint használ.

Érdemes minél egyszerűbb dolgokra törekedni, de az amennyire lehet, legyen minőségi (gondolok itt a képekre, illusztrációkra, hirdetésekre, valamint áhítat- vagy istentisztelet-felvételre).

Mi már a koronavírus-járvány előtt egy évvel eldöntöttük, hogy megjelenünk a YouTube felületén is online istentisztelettel. Akkor még csak két-három gyülekezet próbálkozott ezzel a fajta tevékenységgel, de vagy a kép-, vagy a hangminőség nem volt megfelelő.

Két webkamerát vásároltunk, amelyekkel HD minőségben tudunk felvételt készíteni. Így a korábban beszerzett temp-lomi hangtechnikával együtt olyan felvételt tudunk biztosítani, ahol mind a kép, mind a hang minősége megfelelő. Sajnos a kaposvári internethálózat minősége sokat ront a saját magunktól megkívánt szinten.

Célunk az volt ezzel az istentisztelet-közvetítéssel, hogy azokat is elérjük az internet segítségével, akik nem tudnak az adott vasárnap templomba jönni. Mivel Kaposvár vonzáskörnyezetében nincs más evangélikus gyülekezet, így nekünk kellett alternatív találkozási pontot kialakítanunk.

Fontos volt, hogy élő legyen a közvetítésünk, mert az élő adás varázsa még most is magával ragadja az internetezőit, nagyon sokan (közel százan) minden vasárnap az élő felvételt tekintik meg istentiszteletünkéről.

Érdemes minél egyszerűbb dolgokra törekedni, de az amennyire lehet, legyen minőségi

A kezdeti száz-százötven megtekintése az istentiszteleteknek azért volt különösen jó, mert a YouTube által felkínált statisztikákból láttuk, hogy a megtekintők nagy része legalább az igehirdetést végighallgatja az istentiszteletből. De látni kell azt is, hogy vannak olyan élethelyzetek, amikor az ember egyszerűen nem tud egy adott időpontban meghirdetett alkalomra eljönni. Kisgyermekes szülők, anyukák nagyon nehezen tudnak közösségi alkalmakon részt venni. Nekik is óriási lehetőség az online istentisztelet. Sokan jelezték azt is, hogy egy-egy igehirdetést az istentiszteleten élőben, majd otthon felvételről is meghallgatták, hogy még jobban el tudjanak mélyedni az igében.

Mivel visszanezézhetők az alkalmak, tudatosan kezdtünk sorozatokban gondolkodni az igehirdetések kapcsán, hogy a nézők tudják az egyik alkalomhoz kötni a másikat, legyen a videók között átjárási lehetőség.

A koronavírus-járvány idejére gyülekezetünk már kész struktúrával rendelkezett, így volt olyan vasárnap, amikor több mint ezer ember követte nyomon istentiszteleteinket. Mára (2021) ez a szám a sok más gyülekezeti közvetítés miatt kétszáz-kétszázötven fő körül állapodott meg.

ERŐFORRÁSOK FELFEDEZÉSE A GYÜLEKEZETBEN

Amikor nekilátunk kialakítani, vagy éppen fejleszteni akarjuk a gyülekezet médiában való jelenlétét, akkor hozott anyagból dolgozunk. Vannak gyülekezetek és intézmények, ahol majd vadászni kell a segítséget, az önkénteseket, és vannak olyanok, amelyek meg tudják engedni maguknak azt, hogy fel fogadjanak egy „külsős profit” erre a feladatra. És persze vannak olyan munkafolyamatok, amelyekhez nem árt vagy éppen muszáj profit alkalmazni, de mindig értékesebb, ha a közösség maga találja meg vagy termeli ki a szolgálati terület munkáit is. Akármilyen helyzetben is legyen az adott közösség, minden esetben hatalmas érték, ha valaki akár csak részben is, de fel tudja vállalni a „médiamunkás” szerepét. És ez többet ér, mint bármilyen fizetett profi.

Először azonban kell, hogy legyen valaki, aki felvállalja az ügyet. Ez lehet a lelkész, a hitoktató, egy presbiter vagy gyülekezeti tag, de legyen gazdája a dolognak. Nyilván azért olvassa valaki ezt a fejezetet, mert az igények és szükségletek mentén megfogalmazódott benne a vágy, hogy legyen ilyen

szolgálat a gyülekezetben. Így mindenekelőtt magunkban kell feltérképezni az erőforrásokat. Én mire vagyok képes? Nekem mi fér bele az időmbe? Ha nem fér bele, akkor fontos-e ez annyira, hogy más „kárára” időt szakítsak rá? Milyen képességeim vannak? Milyen anyagi ráfordítást tudok eszközölni? stb. Ezen kérdések többségére persze nem az elején, hanem inkább útközben tudok majd válaszolni.

Ha azt tapasztalom, hogy nem tudok vagy nem akarok mindent magam megoldani, akkor el kell kezdenem feltérképezni nemcsak a magam, hanem a közösség erőforrásait is. Érdemes először a tisztviselők között keresgélni, mert a tisztség mellé könnyebben „ragasztunk” feladatot. Majd egyre szélesebb körben haladva keressük meg azokat, akik segíteni tudnak bennünket a szolgálatban.

Két dolgot azonban le kell itt is szögezni. 1. Ne próbáljunk meg lépést tartani mindennel, ne akarjunk mindent, mert úgysem fog menni. A vágyak, igények, szükségek és talentumok mentén próbáljunk mindig egy kicsit, de csakis kicsit fölémenni a lehetőségeknek. 2. Ne maradjunk egyedül! Ha nem találunk senkit sem a gyülekezetben, aki segíteni tudna, és szívesen meg is tenné, akkor az online térben kérjük azoknak a tanácsát és útmutatását, akik az ismeretségi körünkben gyakorlott(abb)ak a médiamunkában. Önmagunkban, egyedül nagyon nehéz fejlődni és főleg fejleszteni.

A KEVESEBB TÖBB – LEGYEN IGÉNYES, VAGY NE LEGYEN!

A súlytalan tartalom és a szükségtelen forma korszakát éljük, különös tekintettel a médiára. Ebben a helyzetben az evangélium letéteményeseiként felelősek vagyunk mind a tartalomért, mind a formáért. A kettő harmóniája lehet csak olyan, ami méltó az Úr ügyére! A szárnypróbálgatással és a fejlődő amatőrizmussal nincsen gond, az igénytelenséggel és dilettantizmussal annál inkább.

az evangélium
letéteményeseiként
felelősek vagyunk
mind a tartalomért,
mind a formáért

A vezérelvünk legyen „a kevesebb több”. Legyen inkább kevesebb tartalom és egyszerűbb forma, de az legyen olyan, amire jó szívvel rárajuk a „nagy pecsétet”.

3.4. A MÉDIÁBAN NINCSEN „MAGÁNSZEMÉLY”

A média fórum, a közösségi média pedig a lehető legszélesebb fórum, ahol mindig lesz egy-két szó, amely a nevünkön túl jelezni fogja azt, hogy kik vagyunk, honnan jöttünk, hol helyezkedünk el a társadalmi-közösségi palettán. Ott lesz, hogy „evangélikus lelkész”, „felügyelő”, „presbiter”, „gyülekezet”, „egyházközség” stb., vagy csak egyszerűen az, hogy „evangélikus”. Ott lesz a cikk elején/végén, a profilkép mellett vagy képaláírásban. Ezért amikor bármilyen módon megnyilvánulunk a médiában, legyünk tudatában annak, hogy lehet, hogy csak a magunk nevében szólunk, de azt az egész intézmény, egyházközség, egyházmegye, egyházkerület, országos egyház, az egész evangélikusság véleményeként, sőt állásfoglalásaként fogják érteni. Másodkézből már úgy fogják idézni, hogy „az evangélikusok ezt mondták”.

Így nagyon fontos az, hogy például egy velünk készített interjúban határozottan kijelentsük, hogy a kérdésre a választ vagy az adott kijelentést milyen minőségben tesszük: magánemberként vagy valamilyen közösség képviselőjeként. Illetve alapszabály az is, hogy például az általunk gondozott hivatalos fórumon/platformon nem teszünk közzé magánvéleményt sem tartalomként, sem pedig kommentként (vagy csak nagyon szabályozott és korlátozott formában). Pártpolitikai tartalmat pedig tilos! Krisztus testének nincsen színe. Az egyház ezek felett áll, és benne mindenféle demokratikus politikai nézetű embernek helye van. Megfogalmazásaink és stílusunk pedig mindig azt tükrözzé az ügyet, amelyet képviselünk!

Ugyanez vonatkozik az átvett tartalmakra is. Nem közlünk és nem osztunk meg olyan tartalmakat, amelyeknek (tartalmi szempontból) a hitelességét és (formai szempontból) az igényességét, stílusát nem ellenőriztük.

A (nem csak) nyomtatott sajtótermék (print)

MI A CÉL? MI LEGYEN BENNE?

Fontos, hogy ha bármilyen nyomtatott kiadvány szerkesztésébe fogunk, akkor tudjuk azt, hogy mire akarjuk használni, milyen tartalommal akarjuk megöltetni. A gyülekezeti újságok, hírlevelek elsődleges funkciója (ma már) a tájé-

koztatás, információátadás. A tárgyilagos, akár számszerűsíthető adatok (telefonszám, bankszámlaszám, cím, kázusok stb.) mellett a közösség életével kapcsolatos hírek is fontos részei még a kiadványnak.

Hírek az olyan aktuális újdonságot tartalmazó információt nevezzük, amely sokakat érdekelhet.

A *hírlevél* rendszeresen terjesztett publikáció, általában valamilyen fő témáról. A hírlevél egyik fajtája a gyülekezeti újság. Ebben a gyülekezetünket érintő legfrissebb hírekről adhatunk tájékoztatást, és választhatunk hozzá valamilyen fő témát, például valamelyik ünnepkört (karácsony, húsvét, jeles napok stb.).

Hogyan írjunk hírt? A hírek felépítése (5W + 1H)

- Ki? (Who?) – A hír főszereplője (természetes személy vagy intézmény)
- Mi? (What?) – Az esemény, történes
- Mikor? (When?) – A történes időpontja
- Hol? (Where?) – A helyszín
- Miért? (Why?) – Az indíték, a háttér
- Hogyan? (How?) – A fontos vagy kevésbé fontos körülmények.

A tudósítás a bővített hír. Gyülekezeti alkalmakról szóló tudósításoknál fontos szempontok:

- Tudósításnál írunk pármondatos rövid bevezetőt a szöveghez (lead).
- A tudósítás tárgyilagos, így a cikket ne E/1. vagy T/1. személyben írjuk, hanem E/3-ban vagy T/3-ban.
- A tudósító köteles a tárgyilagosságra törekedni, amennyire ez emberileg lehetséges; félre kell tenni a saját érzelmeket, kerülni kell a személyes vélemény kifejtését.
- Nem általános szempont, de gyakori hiba: az ...-i Evangélikus Egyház-község nevét nagy kezdőbetűvel írjuk, mivel ez az intézmény hivatalos neve, de az ...-i evangélikus gyülekezet és az ...-i evangélikus templom kisbetűs.

HOGYAN NÉZZEN KI? HOGYAN CSINÁLJAM?

A nyomtatott kiadványoknál is nagyon fontos a megjelenés. A „ne ítélj meg egy könyvet a borítója alapján” mondás is azért született, mert mindenki a külső alapján ítél. Fontos leszögezni, hogy az igényesség nem mennyiségi kérdés. Nagyon egyszerű, tiszta, kép nélküli, átlátható és könnyen olvasható kiadvány is lehet „díszjnos” hatású. Szinte minden médiatermékben alapszabály, hogy csak annyit vállaljunk, amennyit hitelesen, jól és igényesen tudunk kiadni a kezünkben.

Néhány tanács egy gyülekezeti újság vagy hírlevél szerkesztéséhez:

- A címlap legyen a kiemelt hírek helye (akár a leadek közlésével, lásd fent).
- Igei tartalom mindig legyen a kiadványban.
- A gyülekezeti eseményeket színesen és megszólító módon fogalmazzuk meg.
- Az adakozásra való felhívást és annak lehetőségeit emeljük ki.
- Ne akarjunk túl sok információt belezsúfolni.
- Legyen az elrendezés szellős és átlátható.
- Kérjünk fel korrektort, aki megjelenés előtt átnézi a szöveget, hogy ne legyen benne elütés, helyesírási hiba.
- Nagy felbontású képeket használjunk.
- Olvasható betűtípust válasszunk, olyat, amely kinyomtatva is olcsó, ám igényes (pl. Garamond).

PROGRAMOK

A teljesen egyszerű szövegszerkesztőtől a bonyolultabb tördelésig sokféle módszer létezik. Amit ajánlunk:

- Microsoft Word az egyszerű kivitelhez.
- Microsoft Publisher (ez már kifejezetten kiadványszerkesztő program, és mivel a kezelése nagyon hasonlít a Wordhöz, ezért könnyen megtanulható).
- A canva.com oldalon online lehet kiadványt (is) szerkeszteni.

Honlap

ELVI KÉRDÉSEK

- Kell-e honlap?

Igen is meg nem is. Szükséges, hogy a gyülekezetéről/intézményről minden olyan közérdekű információ hozzáférhető legyen az interneten, amelynek alapján az érdeklődők tájékozódni tudnak. Ha erre a honlapot találjuk a legjobb megoldásnak, akkor az legyen, ha nem, akkor nem.

- Ha igen, akkor milyen honlap?

Egy honlap lehet statikus tartalmak tárhelye, de lehet a dinamikus információ-áramlás színtere is.

Amennyiben statikus honlapot szeretnénk, úgy az alapinformációkat, elérhetőségeket, gyülekezettörténetet stb. feltüntetjük rajta, illetve az aktuális, napi információk platformját (pl. Facebook-oldal).

Ha dinamikus honlapot szeretnénk, akkor a honlap lehet az a felület, amely a mindenféle platformokon, illetve a közösségi médiában megjelenő tartalmak gyűjtőhelye lesz.

417

AMI MINDENKÉPPEN LEGYEN EGY HONLAPON

- Tartalmazza a gyülekezetünk elérhetőségét (telefon, cím, térkép).
- Adjuk meg az egyházközség hivatalos fogadási idejét, ha van. Ha nincsen, akkor azt, hogy nincsen.
- Közzöljünk rövid gyülekezettörténetet, templomtörténetet.
- Adjuk meg a gyülekezetben szolgált és szolgáló lelkész/lelkészek nevét és elérhetőségüket.
- Ha a gyülekezet fenntartásában vagy körzetében van országos fenntartású intézmény (bölcsőde, óvoda, iskola, diakóniai intézmény, temető stb.), akkor tegyük közzé ezek elérhetőségét és saját honlapjának címét, ha van.
- A gyülekezet vezetősége és presbitériuma is jó, ha képpel szerepel, így emberarcú és megszólítható képet mutat a közösség.
- Átvehetjük az *Evangelikus.hu* oldalról a napi igét, vagy lehet hivatkozás a Bibliára, lelki anyagokra is.

Amennyiben rendszeresen(!) tudjuk frissíteni az oldalt, és dinamikus honlapot szeretnénk, akkor vállalhatjuk a következőket:

- Rendszeresen frissülő gyülekezeti naptár a gyülekezet eseményeivel (pl. beágyazható Google-naptár).
- A gyülekezetben működő csoportok, körök (ifi, bibliakör, nőegylet, kórus stb.) leírása és alkalmainak ismertetése.
- Képgaléria
- Médiatár
- (Archív) kiadványok, beszámolók, egyéb dokumentumok
- Anyagi ügyek
- Vasárnapi és egyéb igehirdetések
- Hitoktatással kapcsolatos információk

Fontos: Ha nem tudjuk a rendszeres frissítést vállalni, akkor a legjobb, ha ilyen tartalmakat nem szerepeltetünk, mert rendkívül rossz benyomást kelt, ha évek óta nem frissül egy oldal!

HOGYAN KÉSZÍTSEK HONLAPOT?

Ma már egészen egyszerű ingyenes felületeket is találni egy-egy honlap elkészítéséhez. Egyházunk informatikai munkacsoportja már egy ideje Wordpress alapú felületet kínál az érdeklődő gyülekezetek számára. De emellett még ajánljuk a Bloggert, a Google blogfelületét (blogspot.com), illetve az ingyenes verzióval is rendelkező *Weebly.com*-ot is.

A gyülekezet nevére akár evangélikus domaint is be lehet jegyeztetni. Például gyulekezetneve.lutheran.hu vagy gyulekezetneve.evangelikus.hu.

Közösségi média

A KÖZÖSSÉGI MÉDIÁBAN VALÓ JELENLÉT FUNKCIÓJA ÉS SZÜKSÉGESSÉGE

Ma már az informatika iránt leginkább szkeptikusok is elismerik azt, hogy a közösségi létnek elengedhetetlen formája lett a közösségi média. Az olyan

platformok, mint a Facebook, az Instagram, a Twitter stb. a mindennapok részei lettek. Jelentőségük és szerepük pedig egyre nagyobb, és bővül. Már nem csupán az információáramlás és kapcsolattartás kereteiként, de áruházként, tévéként, társskereső és munkahelykereső platformként stb. is működnek, és sok esetben a szórakozás elsődleges helyei is.

Jézus parancsa a számunkra: *„Menjete el tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet...”* (Mt 28,19) *El kell fogadnunk a tényt, hogy a „menjete el”-t talán nem helyettesítheti a „menjete fel a netre”, de missziós elérték tekintetében az internet sokkal könnyebb, gyorsabb megoldásokat kínál. És sokszor bizony ez az egyetlen módja annak, hogy elérjük az embereket.*

„Menjete el tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet...”
(Mt 28,19)

Ebből kiindulva gyülekezetként ma már nemcsak lehetőség, hanem kötelesség jelen lenni az interneten és azon belül is a közösségi médiában.

Ebben a részben az elsődleges közösségi médiafelületnek a Facebookot tekintjük. Ahol más oldalakra is kitérünk, ott külön jelezni fogjuk.

A KÖZÖSSÉGI MÉDIA ALAPSZABÁLYAI

Mint minden megjelenési felületnek, így a közösségi médianak is megvannak a szabályai. Ezek a szabályok a biztonságot, a hatékonyságot és az elérést is érintik. A teljesség igénye nélkül, vázlatpontokba szedve hozunk ide néhányat.

Mindenekelőtt ha nincsen, akkor létre kell hozni egy Facebook-oldalt a gyülekezetnek/intézménynek. Nem személyes profilt, nem csoportot, hanem oldalt. Ez az alapja a Facebook-jelenlétnek. Oldalt mindig egy személy tud létrehozni, aki automatikusan az oldal adminisztrátora is lesz. A beállításokban azonban más Facebook-felhasználóknak is lehet adni különböző jogosultságokat. Ez segíthet abban, hogy – amennyiben van rá lehetőség – ne egy fő csináljon mindent.

Elérés, hatékonyság

- *Rendszeresség*

A hatékonyság nem csak a minőségben rejlik. A közösségi média gyors műfaj. Ha valakinek több száz ismerőse és követett oldala van, akkor az

üzenőfala olyan gyorsan változik, hogy amennyiben valahonnan nincsen rendszeres (legalább egy-két naponta egy bejegyzés) tartalom, úgy az elveszik a rengetegben.

A mennyiség érdekében ugyanazt a posztot meg lehet osztani többször is (például egy vasárnapi istentisztelet videóelőzetesét vagy a hírt, eseményt róla meg lehet osztani szerdán, pénteken, szombaton és még vasárnap reggel is).

- *Képek használata*

Minden poszt sokkal több reakciót vonz és többekhez eljut, ha képet is csatolunk hozzá. Az internet végtelen lehetőséget ad ebben a tekintetben is. Igyekezzünk nem jogvédett képet használni, és olyat, amely figyelemfelkeltő, és illik a poszt tartalmához.

- „Kattintásvadászat”

Ma már olyan magas az emberek ingerküszöbe a közösségi médiában megjelenő tartalmak kapcsán, hogy ha azt szeretnénk, hogy újabb és újabb

emberek és csoportok találjanak rá a tartalmainkra, akkor nem elég a képeket jól megválasztanunk, de a posztcímetek (illetve az első, az előnézetben megjelenő mondatot) is frappánsan és figyelemfelkeltően kell megfogalmaznunk. Folyamatos és nem egyszerű feladat figyelemfelkeltőnek, de nem túl hatásvadásznak lenni, mindezt úgy, hogy önazonosak maradjunk, és szinkronban vagyunk a tartalommal is.

Például az ige hirdetés-videók közzétételkor ne a dátum és az egyházi év szerinti vasárnap neve legyen a videó címe, hanem adjunk valamilyen ütős címet.

- 4. Ismétlés

„Ismétlés a tudás anyja” – tartja a mondás. De nemcsak a tudásé, hanem a mindenfajta rögzülésé is. Ha valamilyen információt át szeretnénk adni, akkor minél többször el kell ismételni. Különösen igaz ez „kampányidőszakokban”, például táborjelentkezések kapcsán vagy az 1%-os kampány idején.

Folyamatos és nem egyszerű feladat figyelemfelkeltőnek, de nem túl hatásvadásznak lenni, mindezt úgy, hogy önazonosak maradjunk, és szinkronban vagyunk a tartalommal is.

- *Preferált időszavok*

Nem mindegy, hogy mikor hozunk létre bejegyzést a közösségi médiában. Érdemes figyelni, hogy mely időszavokban aktívak a gyülekezeti oldalak kedvelői, illetve hogy mely bejegyzésünk ér el több embert. Általában a reggeli (6.00–8.00), illetve az esti (19.00–21.00) időszakok a legzsúfoltabbak, ekkor vannak fent a legtöbben.

- Szégyenlősen nem megy

Az előző pontból következik, hogy nem szabad szégyenlősnek lennünk. Ez nem jelent indokolatlan nyomulást, de amennyiben nem vagyunk ott „mindenhol” és „mindig”, úgy nem vagyunk sehol.

Biztonság

- *Az oldalunk funkciói*

Fontos, hogy nagyon megválogassuk azt, kinek és milyen funkciót és jogosultságot adunk a gyülekezeti vagy intézményi oldalon. Nagyon kártékony lehet nemcsak a direkt rosszindulat, de a jóindulatú dilettantizmus is.

- *Megosztások*

A gyülekezeti oldal nem magánprofil. Ne posztoljunk semmi olyan tartalmat (akár saját vélemény, akár más megosztott cikk, videó, stb.) amely nem 100%-ban tartozik a gyülekezetre (lásd fent, *A médiában nincsen magánszemély* fejezet). Ami a gyülekezeti oldalon megjelenik, az „a gyülekezet véleménye”, akkor is, ha nem az.

- *Moderálás*

Legyen az oldalnak moderálása. Például állítsuk be, hogy csak olyan posztot lehessen az oldal üzenőfalán megjeleníteni, amelyet az adminisztrátor ellenőrzött. Ha pedig egy team dolgozik az oldalon, akkor legyen mindig valaki, aki jóváhagyja a posztokat, megosztott tartalmakat.

- *Kommentelés*

Amikor a Facebookon kommentet írunk, mindig van a kommentmező jobb oldalán egy kis kép, a profilképünk. Mindig ellenőrizzük, hogy a magunk vagy a gyülekezet/intézmény nevében írunk-e. Arra is figyeljünk, hogy az oldalon megjelenik, hogy ki az adminisztrátor, illetve a transzparencia miatt személyes profilunkon is látszik, hogy mely oldal tartozik hozzánk. Amennyi-

ben gyülekezeti oldal adminisztrátorai vagyunk, úgy a személyes profilunk kapcsán is gyakoroljunk önmérsékletet...

- *Vigyázat, adathalászat!*

A közösségi média virtuális terében is vannak tolvajok és csalók, akik az adatainkra vadásznak. Vigyázzunk, hogy mindig biztonságosan használjuk a gyülekezeti oldalt. Ebbe az is beletartozik, hogy magánszemélyként se járassunk mindenfélével és töltünk ki kvízeket nyakló nélkül, mert nem csupán a sajátunkat, de a gyülekezet oldalát is feltörhetik, ami a kellemetlenség mellett igen romboló hatású is lehet.

- *A közösségi média szubjektív információforrás*

Mivel a közösségi médiában a tartalmat és a megjelenéseket a „közösség” alakítja, illetve az ajánló és reklámozó algoritmusok úgy vannak beállítva, hogy olyan tartalmakat mutassanak nekünk, amilyeneket szeretünk, ezért ami az üzenőfalunkon megjelenik, az *mindig szubjektív*. Ha azt látjuk, hogy egy bizonyos eseményről/hírről/dologról szól minden az üzenőfalunkon, az nem jelenti azt, hogy mindenkinél így van. Nagyon fontos, hogy mindig fenntartással kezeljük az információáramlást a közösségi médiában, illetve legyen az az alapbeállítottságunk, hogy ne tekintsünk semmit sem tudott, ismert információnak.

A FACEBOOK FUNKCIÓI, LEHETŐSÉGEK

A teljesség igénye nélkül bemutatunk néhány alapfogalmat és felsorolunk néhány funkciót, amelyek segítenek abban, hogy jobban kihasználjuk a közösségi média (elsősorban a Facebook) adta lehetőségeket.

- *Üzenőfal:* Az a számunkra kialakított közösségi médiafelület, ahol az ismerőseink, követéseink, csoportjaink stb., illetve a nekünk ajánlott és hirdetett tartalmak megjelennek. Ez mindig változó és szubjektív (mindenkinél más).
- *Bejegyzés* (más néven poszt): Minden megjelenő tartalom a közösségi média felületén.
- *Történet* (story/sztori): Több közösségimédia-platform preferált posztformája, amely (a Facebookon) az üzenőfal felett jelenik meg. Ezek

nagyon rövid (pár másodperces) videók, illetve képek összefűzéséből alkotott „történetek”, sok esetben zenei aláfestéssel.

- *Esemény*: Az esemény gyakorlatilag a Facebook plakátja. Létrehozhatunk egy olyan felületet, amelyen egy eseményt, programot reklámozhatunk. Ezen lehet jelentkezni, érdeklődni. Ha valaki ezt megteszi, akkor értesítést kap minden bejegyzésről, illetve magáról az eseményről annak közeledtével.
- *Oldal*: Nem privát, természetes személyek számára kialakított profiltípus. Elsősorban cégek, szervezetek, alapítványok, intézmények, közszereplők stb. használják. Ez a gyülekezet számára is a megfelelő profiltípus.
- *Időzített bejegyzés*: Oldalak számára lehetséges nem valós időben posztolni. A közzétételi eszközök (vagy Facebook Buisness Suite) segítségével időzíthetünk bejegyzéseket, így nem akkor kell posztolni, amikor megjelenik, hanem előre időzítve. Ezzel időt tudunk megtakarítani, mégis jelen tudunk lenni a megfelelő időszavokban.
- *Csoport*: Közös érdeklődés mentén alakuló online csoport, amely lehet privát és nyilvános. Hozhat szabályokat, illetve az adminisztrátor döntheti el, mi jelenhet meg a csoport üzenőfalán és mi nem, ki lehet tag és ki nem. Gyülekezeti csoportok számára lehet ez egy jó forma (pl. hittanosok vagy konfirmandusok szülei, ifi, presbitérium stb.).
- *Hirdetés*: Viszonylag alacsony összegekért lehet a közösségi platformokon hirdetni. Magunk állíthatjuk be a paramétereket, hogy milyen lokációval, érdeklődéssel, képzettséggel stb. rendelkezők körében akarunk hirdetni. A hirdetés tárgya lehet egy poszt, egy esemény vagy akár egy oldal is.
- *Hashtag*: Olyan fogalmak, személynevek, szavak, jelszavak stb., amelyeket követhetünk és létrehozhatunk. Formailag kettőskereszt és utána az adott szó/szavak egybeírva, szóköz nélkül (pl. #evangélikusgyülekezet). Egy-egy programhoz, eseményhez vagy bármilyen bejegyzéshez beírhatunk ilyen hashtaget, amelyekre rá lehet keresni, illetve a hasonló szavakat a keresőbe beírók számára fel fogja ajánlani ezeket a posztokat is.

A KÖZÖSSÉGI MÉDIA, A HONLAP ÉS A PRINT ÖSSZEHANGOLÁSA

A médiamegjelenés egyik fontos szegmense a „terítés”. Nem elegendő az, hogy megjelenünk, a lehető legtöbb helyen kell koncepciózusan megjelenni.

Nem elegendő az,
hogy megjelenünk,
a lehető legtöbb helyen
kell koncepciózusan
megjelenni.

Ennek egyik nagyon fontos módszere a kereszt-hivatkozás, azaz, hogy a gyülekezeti újságban legyen benne a honlap címe, a facebookos elérhetőség, a honlapon jelenjen meg az újság digitálisan és a Facebook-oldal is beágyazva vagy link formájában, illetve a Facebook-oldalon is reklámozzuk a honlapot és az újságot.

Ha a tévében vagy rádióban van megjelenésünk, akkor is mindig említsük meg, hogy hol találhatunk több információt a gyülekezetről, hogyan vagyunk megtalálhatók a közösségi médiában, stb.

Videó- és hangfelvételek

A médiatartalmak között az írott mellett ma dinamikusan fejlődik az audio- (podcast) és főleg a videóformátum. Bár nem feltétlenül igaz a mondás, hogy „egy kép többet mond ezer szónál”, de el kell ismernünk azt, hogy sokkal hatásosabb tud lenni az emberek elérése tekintetében például egy pár perces videó, mint egy gépelt A/4-es oldal. Persze vannak olyan tartalmak, amelyek írott szöveg formájában adhatók át a legjobban, de ma már nem lehet megkerülni az egyéb „átviteli” lehetőségeket sem.

Ma már a kérdés nem az, hogy tudok-e videót vagy hangfelvételt készíteni, hanem az, hogy milyen minőségben, és hogy akarok-e vele foglalkozni. Ma már az emberek túlnyomó többségének ott van a zsebében egy okostelefon, amely mind kép, mind hang rögzítésére alkalmas. Ahogyan telik az idő, szinte évről évre egyre jobb minőséget tudnak produkálni önmagukban is, mindenféle egyéb eszköz segítsége nélkül. Ezt érdemes kihasználni, és „kicsiben” elkezdni.

MI A CÉLOM? MIK A LEHETŐSÉGEIM?

Mindenekelőtt azt kell eldönteni, hogy milyen tartalmat szeretnék gyártani. Ehhez pedig tudnom kell azt, hogy mi a célom. Illetve figyelembe kell venni azt is, hogy időben és energiában, illetve anyagilag is mennyit tudok/tudunk beletenni a szolgálatba. Ennek megfelelően kell kiválasztani a formát és azt, hogy hang- vagy videóformátumot használok-e majd.

Vegyünk egy példát. A célunk az, hogy az ígehirdetést eljuttassuk olyanokhoz is, akik nem tudnak vagy nem akarnak részt venni a vasárnapi templomi istentiszteleten. Az eszközöm az okostelefonom. A videóhoz állvány is kellene a telefon számára. Mivel távol a telefon a beszélőtől a jó kép érdekében, ezért a jó minőségű hanghoz kellene egy mikrofon, amelynek vagy vezetékkel, vagy pedig vezeték nélkül csatlakoznia kell a telefonhoz. Ebben az esetben a legjobb választás a hangfelvétel. Oda kell tenni a telefont a lelkész mellé a szószékre vagy az ambóhoz, a mikrofon a beszélő felé nézzen. Emellett a legtöbb telefonban van beépített hangrögzítő, így ez sem jelenthet problémát. A felvételt aztán közzé lehet tenni bármilyen felületen vagy akár e-mailben át küldeni.

Vegyünk egy másik példát. A nyári gyülekezeti táborról szeretnénk összefoglalót készíteni. Ebben az esetben mindenképpen videót kell készítenünk. Azonban nincsen túl sok videóanyagunk, de készült legalább száz fénykép. Ebben az esetben érdemes egy vetítést készíteni valamilyen zenei aláfestéssel, megfűszerezve azzal a kevés videóanyaggal, amink van.

CÉLHOZ A TARTALOM: A VIDEÓK FAJTÁI

Sokféle videótípus létezik. Az alábbi felsorolás közel nem teljes, és a legtöbb esetben nem is léteznek önmagukban, „tisztán”. Tehát nem kell az általunk készített tartalmaknak tökéletesen beilleszkedni valamilyen kategóriába, inkább csak irányokat, kereteket ad számunkra.

Vlog

A vlog a videó és a blog, azaz az internetes napló kifejezés keresztezése. Ennek a típusnak a vezérlőelve az idő. Azaz valamilyen témáról, eseményről, üggyről számol be időrendi sorrendben, naplószerűen. Jó formátum lehet egy projekt (pl. tábor, templomrenoválás) aktuális állapotáról készülő beszámolóhoz.

Abban különbözik a tudósítástól, hogy míg a tudósítás alapvetően objektív és hivatalos(abb), a vlog sokkal lazább és személyesebb, szubjektívebb.

„Beszélő fej(ek)”

A beszélő fej vagy fejek típusú videó beszélős, beszélgetős formátum. Ez abban az esetben lehet jó választás, ha igei üzenetet, prédikációt vagy éppen tematikus beszélgetést szeretnénk közzétenni. Ha például előadást vagy pódium-beszélgetést szervezünk gyülekezeti programként, akkor ez jó választás. Előnye, hogy viszonylag kicsi az eszközigénye; hátránya, hogy nem túl mozgalmas képi szempontból.

Tudósítás

Megörökítése és közzététele egy eseménynek vagy programnak, elsősorban (de nem kizárólagosan) helyszínen készített felvételek által. Jó formátum lehet egy tábor vagy más gyülekezeti programról készítendő beszámoló számára.

Abban különbözik a vlogtól, hogy ez inkább tematikus, és nem feltétlenül kell időrendben közölni az eseményeket, illetve objektívebb, és több perspektívából is megvilágíthatja az eseményeket.

Imázsvideó

Az imázsvideó tulajdonképpen egy reklámvideó. Furcsa lehet, hogy egy gyülekezet vagy egyházi intézmény reklámozza magát, de igenis szükség lehet erre a formátumra is.

Az imázsvideó lényege, hogy az adott közösség vagy intézmény pozitív tulajdonságait, tevékenységeit, tagjait mutatja be úgy, hogy az vonzó legyen a célközönség számára.

Ezt a formátumot azoknak javasoljuk, akik már gyakorlottak a videó-készítésben. Érdekes – amennyiben van rá lehetőség – profikat is bevonni a munkába. Ez statikus tartalom, azaz, ha elkészül, akkor éveken keresztül eszköze lehet az adott gyülekezetben vagy intézményben folyó szolgálat bemutatásának.

Promóvideó

Készíthetünk videót egészen konkrét céllal is. Nem bemutatunk, hanem inkább marketingcéllal reklámozunk valamit. Az ilyen jellegű promóciós videók rövidek (maximum öt, de inkább egy–három percesek), mozgalmasak, kevés (szlogenszerű, buzdító) szöveggel és sok képpel dolgoznak. Jó formátum lehet egy-egy program, tábor, koncert reklámozására vagy éppen egy adomány-gyűjtési akció promótálására.

A különbség eközött és az imázsvideó között az, hogy ez lényegesen rövidebb műfaj, inkább hangulatot ad át, mint sok információt.

Közvetítés (istentisztelet, egyéb programok)

A közvetítés (legtöbbször) helyszíni és élő videó. (Az élő videókról bővebben lásd lent.) Ennek a formátumnak ugyanaz az előnye, mint a hátránya. Egyszer kell beállítani, és megy a felvétel, előben töltődik fel az internetre, így nem kell vágni, szerkeszteni, tehát kevesebb időt és energiát igényel. Azonban pont ez a hátránya is: nem lehet vágni, javítani, szerkeszteni. Ha „bakizunk”, vagy ha a körülmények (pl. a fényviszonyok, zajok) változnak, azzal nem tudunk mit kezdeni. Alkalmas lehet pl. istentiszteletek, áhítatok közvetítésére, közzétételére.

ÉLŐ VAGY FELVÉTEL

Amint arról már esett szó, a videókat feloszthatjuk két csoportra aszerint is, hogy élő vagy szerkesztett felvételtől van-e szó. Az alábbi táblázatban megpróbáljuk összefoglalni a két típus előnyeit és hátrányait.

	Előnyök	Hátrányok
Élő videó	• Kevesebb eszköz (sokszor egy telefon is elég) • Kevesebb idő és energia • Azonnali tartalom • A személyes részvétel és közösség érzete a nézőkben	• Sok a hibalehetőség • Nem javítható • Soha nem lesz olyan minőségű, mint a szerkesztett felvétel • Sok a rizikó (zajok, fények, stb.) • Nagyban függ az internet aktuális minőségétől, a sávszélességtől
Szerkesztett felvétel	• Szerkeszthető, javítható • Utólag változtatható • (Szinte) minden esetben jobb minőségű • Utólag hozzá lehet adni pl. zenét, képeket, hangokat, egyéb felvételeket stb.	• Eszköz- és szoftverigényesebb • Sok időt, és energiát és tudást kíván, hogy jó minőséget adjon • Többlépcsős a közzététel (felvétel, szerkesztés, exportálás, feltöltés)

Ahogy az látszik is, mindkét típusnak megvannak az előnyei és a hátrányai is. Vannak olyan formátumok (pl. istentisztelet), ahol mind a kettő alkalmazható, vannak olyanok, ahol csak szerkesztett videót tudunk használni (pl. imázsvideó), és vannak olyanok, ahol az élő videónak nagy „varázsa” lehet (pl. egy harangszentelés).

Ököl szabálynak azt mondhatjuk: ha könnyen, gyorsan tartalom, a videó minősége rovására, akkor élő, ha előre tervezett, sok energia és idő befektetéssel, minőségi videó, akkor szerkesztett felvétel.

VIDEÓESZKÖZÖK

Mindenknek érdemes utánanézni fórumokon és a YouTube-on.

Felvevőeszközök

Kezdetnek egy telefon is elég. A mobiltechnika rohamos fejlődésével egyre jobb minőségű felvételeket tudunk előállítani csupán a telefonunk segítségével. Sok esetben itt meg is állhatunk, hiszen ha elegendőnek tartjuk a készülékünk nyújtotta minőséget, és nem akarunk komolyabb, összetettebb videókat készíteni, akkor ezzel meg is van a megfelelő eszközünk a felvételkészítéshez.

Ha azonban tovább akarunk lépni, akkor érdemes beruházni egy komolyabb fényképezőgépre. Típusokat nem igazán tudunk ajánlani, mert szinte hétről hétre változik, hogy mi van a piacon, de egy középkategóriás fényképezőgéppel már nagyon jó minőséget el lehet érni. Azért nem ajánljuk a videókamerát, mert ugyanabban az árfekvésben sokkal jobb (mozgóképförzítésére alkalmas) fényképezőgépet tudunk venni, mint videokamerát. És – nem melleleg – így van egy jó fényképezőgépünk is.

Állványok

A felvevőeszközhöz mindenképpen szükséges egy állvány is, amely tartja azt. A háromlábú állványok (tripod) szinte minden méretben és kivitelben kaphatók. Vannak kisebb (asztalra tehető) és nagyobb (álló) tripodok. Vannak statikus, illetve karos állványok, ez utóbbiak segítségével a felvevőeszközünket mozgatni tudjuk felvétel közben.

Fények és reflektorok

Ma már szinte minden telefon rendelkezik vakuval, és a fényképezőgépekben, kamerákban is vannak fényforrások, vagy lehetőség van csatlakoztatni hozzájuk egyet. Bánjunk óvatosan a vakuval (főleg a telefonéval), mert lehet, hogy a fényviszonyokon segít, de a színeket viszont tönkretelheti.

Komolyabb szinten, a jó minőség elérése érdekében vásárolhatunk reflektorokat, amelyek biztosítják a jó fényviszonyokat. Ez nem templomi műfaj, de egy előadás, egy „beszélő fej” videó esetében nagyon hasznos lehet.

Súgó gép

Hosszabb szövegeket tartalmazó videókban érdemes „súgó gépet” használni. A súgó gép egy olyan kijelzővel rendelkező eszköz, amely kívül van a kamera látószögén vagy éppen mögötte van, és lassan fut rajta az elmondandó szöveg (script). A kifejezetten erre a célra kifejlesztett eszközök megtalálhatók a piacon, de a legegyszerűbb megoldás egy laptop vagy tablet elhelyezése a felvevő-eszköz mögött, amelyen megjelenik a szöveg. Az internetről számos ilyen program és applikáció akár ingyenesen is letölthető.

430

A felvétel helye

Talán evidencia, de mindig nagyon fontos az, hogy mi van a háttérben. Egy videó „sikeressége” nemcsak azon múlik, hogy mit mondunk vagy teszünk a felvételen, hanem, hogy ezt milyen környezetben tesszük. A háttérben ott-hagyott, nem odaillő tárgy vagy a témának nem megfelelő helyszín tönkretelheti az egész videót.

Érdemes otthon kialakítani egy „sarkot”, ahol mindent „be tudunk állítani” a jó felvétel érdekében. De ha nem rendszeres felvételnek választunk helyszínt (akár kül-, akár beltéren), legyünk mindig körültekintők, igényesek.

Komolyabb szinten be lehet ruházni green boxra (zöld háttér, amelyre digitálisan bármi vetíthető).

HOGYAN LEGYEK BENNE A VIDEÓBAN?

Lásd lent, *Típek és trükkök a vágáshoz, Együttműködés a helyi médiával, illetve Hogyan jelenjek meg a hivatalos médiában?* fejezet.

TIPPEK ÉS TRÜKKÖK A FELVÉTELHEZ, PLATFORMOKHOZ⁴

- A gyülekezetek/lelkészek által létrehozott YouTube-csatornáknál sokan a videókat úgy állítják be, hogy az *gyerekek számára is elérhető tartalom lehessen*. Természetesen azt gondolnánk, hogy egy istentisztelet/áhitat, sőt egy gyerekeknek szánt bibliaóra miért ne lehetne ilyen tartalom. A GDPR-szabályozás miatt azonban ezeket a videókat a YouTube sokkal szigorúbban szűri: nem lehet például lejátszási listában gyűjteni, nem lehet kiemelni vagy hirdetni őket, stb. Így kevesebb embert érnek el, ami nem célunk. Ezért istentiszteletek esetében célszerű a *nem, nem gyermekeknek készült, ám nem, nem korlátozom csak 18 éven felüli nézőkre a videót* beállítással élni.
- Ha *nem nyilvános vagy privát* beállítású egy videó, akkor hiába szeretnénk, nem fog látszódni még a csatornánk videói között sem a tartalom. Tehát minden esetben a *nyilvános* videóbeállítást kell beklikkelni ahhoz, hogy a videó a lehető legtöbb emberhez eljusson.
- Ha a filmet *azonnali premierként* állítjuk be, akkor a csatornátokra feliratkozók értesülhetnek róla, hogy egy videó elindult, és élőben azonnal nézhető. Vasárnap, előre felvett istentiszteletnél érdemes az *ütemezést* beállítani, így a megadott időpontban felbukkan majd a videó a csatornán. Ha beállítjuk a *premiert* is, akkor szintén többen fogják nézni, hiszen számítanak majd rá.
A Facebookon is érdemes élni a premier adta lehetőséggel, így követőink szintén értesülhetnek a videós tartalom közzétételéről.
- *A kevesebb több!* – Ne húzzuk, mint a rétestésztát! Figyeljünk arra, hogy minél rövidebbek, összeszedettebbek legyenek a megszólalásunkkor. Utómunkával vegyünk ki minél több szünetet és őzést. Vágjuk feszesre a megszólalást. Ennek érdekében figyeljünk arra, hogy a felvételen eleget kevesebb szünet a beszédben. Jóval kevésbé kell tagolni szünetekkel a mondanivalónkat, mint az élőbeszédben. Egy normál tempójú beszéd akár lassúnak is hathat a felvételen.

4 A jó pap holtig tanul – Jó tanácsok videók készítéséhez, nem csak lelkészeknek. <https://www.evangelikus.hu/jo-pap-holtig-tanul-videos-tanacsok>.

- Mielőtt belekezdenénk egy videó elkészítésébe, *nézzünk utána, hogyan kell szerkeszteni tartalmilag, technikailag*. Jó, ha tudjuk, mik a szabályok, és azt milyen alapfelszereléssel lehet megvalósítani.
- *Életszerű legyen a tartalom*, ne mesterkélj! Egyedi megszólalásainkban adjuk önmagunkat. Találjunk ki új formákat, találjuk mondanivalónkat egyedi módon.
- Fontosabb a hang minősége, mint a képe.
 - a) Lehet telefonnal is dolgozni, de a legjobb, ha van hozzá külső mikrofon.
 - b) A hangerő egyforma legyen az egész felvételen, ne legyenek túl hangos vagy túl halk részek!
- *Fontos a „kameraállás”*.
 - a) Ne vegyük alulról a megszólalót, mert egyrésztől előnytelen, másrésztől a néző úgy érezheti, hogy felülről szólnak hozzá, uralkodni akarnak rajta.
 - b) Ha kamerával szemben szólalunk meg, legyünk középen. Ha valakivel párbeszédet folytatunk, ügyeljünk az arany metszés szabályaira, a 2/3–1/3 képarányra. (Tehát amerre nézünk, arra legyen több „üres” hely. Ez igaz akkor is, ha gitár van a kezünkben...)
- *Figyeljük a fényeket!*
 - a) Ne a hátunk mögül jöjjön a fény, tehát ne legyen ablak vagy üvegezett ajtó mögöttünk.
 - b) A telefon kamerájának van fényerő növelés-csökkentés funkciója. Használjuk megfelelően!
 - c) Figyeljünk arra, hogy a kameraállvány vagy a telefont tartó szerkezet árnyéka ne vetődjön és ne is lógjon bele a képbe!
- *Mindig csináljunk próbafelvételt!* Hangot külön, képet külön, majd hangot-képet egyben is.
- *Figyeljünk a telefonra!*
 - a) Legyen elég tárhely.
 - b) Legyen mindig 100%-ra feltöltve.
 - c) Legyen nálunk powerbank, vagy laptop, amiről tölthetjük a telefont vagy amire letölthetünk adatot.

d) Legyen „repülő” üzemmódban a telefon, nehogy valaki hívjon bennünket felvétel közben (ha élözünk, akkor repülő üzemmód mellett be lehet kapcsolni a wifit vagy a mobil adatforgalmat).

- *Ne legyen bekacsolva az automatikus zoom*, mert ha mozgunk, a fókuszpont ide-oda fog ugrálni. Fókuszáljunk a beszélőre, őt kövesse a kameramozgás, ne a háttérben vagy egy előtérben lévő tárgyon legyen. *Legyen zárva a féhéregyensúly is*, így nem lesz a kép hol világos, hol sötét.
- Felvétel (nem élő videó) esetén *az istentiszteleti énekek legyenek „kivetítve” vagy feliratozva*, így a nézők tudják a szöveget követni. A zenét mindig érdemes külön felvenni, mert így az is szerkeszthető.
- Érdemes *felvenni a kapcsolatot a helyi televízióval*, főleg vidéken rendkívül nyitottak arra, hogy leadják az istentiszteletet, vagy akár ők vegyék fel azt, esetleg élőben közvetítsék, hiszen ezzel is bővülnek tartalmaik a csatornájukon.

TIPPEK ÉS TRÜKKÖK A VÁGÁSHOZ

Amikor egy (nem élő) felvétel elkészül, akkor lehetőségünk van utólag módosítani a yers felvett anyagon és összeállítani belőle egy szerkesztett változatot. Ezt a szerkesztési folyamatot nevezzük vágásnak. A vágás során a felvételeket részekre szedhetjük és alakíthatjuk, javíthatunk a videó és a hang minőségén, színesíthetjük egyéb felvételekkel, képekkel, effektekkel stb. Maga a vágás külön szakma, de ezzel kapcsolatos tudásunk gyakorlással, tapasztalattal fejleszthető. Ebben a fejezetben néhány szempontot hozunk, amelyek segítségével fogyasztható és igényes tartalmakat gyárthatunk.

- *A kevesebb több.* Nem kell, hogy vágásnál aktuális tudásunk, lehetőségeink csúcát rakjuk bele a videókba. Például a sok csillivilli „forgós”, „beszippantós” stb. átmenet, amelyet a különböző vágóprogramok kínálnak, nemcsak hogy nem esztétikus, de elveszi a figyelmet a tartalomtól. Akár használhatunk (effekt nélküli) éles vágást, ahol ez befér.
- *Érdemes a felvételen minden egység végén néma és mozdulatlan szünetet hagyni, hogy legyen helye a vágásnak.* Ha például egy prédikációt mondunk, akkor az utolsó szó után ne rögtön mozduljunk, menjünk a következőre vagy kapcsoljuk ki a mikrofont stb., hanem legalább öt másodpercre

maradjunk mozdulatlanul, hogy ott legyen lehetőség például áttűnést vagy egyéb váltást beilleszteni.

- *Figyeljünk a minőségre.* Minden kamerán és telefonon is lehet állítani a felvétel minőségét (felbontás, frame rate, bit rate stb.). Ezek közül válasszuk ki azt, amelyik a legnagyobb, amit a vágáshoz használt számítógépünk elbír. Így ki tudjuk használni például az utólagos zoom (közelítés-távolítás) adta lehetőségeket.
- *Készítsünk és használjunk vágóképeket.* Ha van egy hosszabb monológ, akkor érdemes nem ugyanazt a képet tartani, hanem ún. vágóképeket beletenni a videóba. Ezek olyan a témához vagy a helyszínhez kapcsolódó rövid videó- (esetleg kép-)betétek, amelyek változatossá teszik a felvételt.
- *Képeket, videókat, zenéket tiszta forrásból szerezzünk.* Az interneten szinte mindent meg lehet már találni. Igyekezzünk azonban jogtiszta forrásból beszerezni a nyersanyagokat a videóinkhoz. Egy nagyon egyszerű internetes kereséssel (pl. *free pictures download, free music download for videos* stb.) találhatunk – sokszor regisztrációköteles – oldalakat, amelyek kifejezetten szabadon felhasználható tartalmak, médiaelemek terjesztésével foglalkoznak.
- Ma legelterjedtebb képarány a 16:9. Érdemes erre beállítani a felvételt és a vágóprogramban az exportálást is.
- Amikor képeket teszünk egy videóba, sokszor csak a képen látható tárgyra, emberre, stb. van szükségünk, a környezetre, a háttérre nem. Használjunk ún. *transparens PNG* (transparent png) formátumú képeket, amelyeknek nincsen háttére. Az interneten sok oldalon lehet ingyenesen beszerezni ilyeneket.
- *Zene és szöveg.* Amikor vágjuk a videót, mivel mi ismerjük annak tartalmát, akkor is értjük a szöveget, ha maguk a szavak a zenétől nem érthetőek tisztán. Éppen ezért amikor zenét teszünk egy szöveges videó alá, akkor a zene legyen mindig egy fokkal halkabb, mint amit jónak érzünk.
- *Figyeljünk az egységes színre és fényre.* Nagyon zavaró lehet, ha egy videóban, amely azonos (egy-két) helyszínen készült, látványosan változnak a fényviszonyok az adott helyszínen. Ezt utólag tudjuk és kell is korri-

gálni. Ugyanez vonatkozik a színekere is, amelyek a fényekkel együtt (is) változhatnak. (Jó megvilágítással már a felvétel során elkerülhetjük a bajt.)

- *Ne legyenek hosszú snittek.* A két vágáspont közötti videószakaszt nevezzük snittek. (Magyarul, amikor nem történik semmi képi szempontból.) A snittek ne legyenek hosszúak, hacsak a tartalom nem indokolja. Használjunk vágóképeket, képeket, közelítést, távolítást stb., különben a néző elkapcsol.
- *Használjuk ki a felirat és a kép adta lehetőségeket.* Ha a videó nem élő, nagyon sok lehetőséget ad a teljesebb, jobb, érthetőbb kommunikációra. Például egy felvételre készült prédikációban nem kell mindent részletesen elmagyarázni, hanem akár egy képpel, akár egy videóbetéttel sokkal rövidebben és teljesebben át lehet adni egy-egy gondolatot, érzést, élményt stb. Vagy például az alapigét feliratozni lehet, így nem kell, hogy ötször is felolvassuk egy igehirdetés alatt, hogy érthető legyen a prédikáció.
- *A felvétel visszánézhető.* Az elkészült videóban benne van a visszánézhetőség lehetősége, így nem csak egy „dobásunk” van. Ha valami nem érthető, nem világos, a néző megállíthatja, visszánézheti a videót. Erre lehet építeni, sőt fel is lehet rá hívni a figyelmet.
- *Legyen a videónak eleje és vége.* A videó alkotás. Legyen eleje, közepe és vége. Ennek érdekében csinálhatunk főcímet (szignált), vagy elhangozhat egy szlogen, megjelenhet egy kép, stb., ami tudatja a nézővel, hogy most mi fog történni, kinek a videóját nézi. A végén pedig legyen hasonló lezárás.

AJÁNLOTT PROGRAMOK, OLDALAK VIDEÓZÁSHOZ

„Mindenre van YouTube-videó” – legyen ez a jelszavunk. Bármilyen programot, alkalmazást, módszert akarunk megismerni, használni, keressünk rá a YouTube-on, mert szinte biztos, hogy lesz róla videó.

- *Felvételhez:* amennyiben telefonnal készül a felvétel, és nem akarjuk a beépített videórögzítőt használni, úgy az Open Camera ingyenes és nagyon jó minőségű alkalmazást ajánljuk.

- *Vágáshoz:* ajánlott vágóprogramok: Windows Movie Maker, OBS Studio, Wondershare Filmora, Movavi.
- *Közzétételhez:* kezdetnek érdemes a Facebookra feltölteni a videókat. Ennek az az előnye, hogy a Facebook a „saját” tartalmait előnyben részesíti, jobban ajánlja. Amennyiben komolyabban szeretnénk videókkal foglalkozni, akkor érdemes a YouTube-ot használni, mert ott sokkal több funkció gazdagíthatja a tartalmakat, illetve sokkal relevánsabb statisztikákat kaphatunk. Rövidebb, villanásnyi tartalmakhoz az Instagram és a TikTok a jó felület. Ha alternatívát szeretnénk a techóriásokkal szemben, akkor pl. a Vimeo jó platform lehet a számunkra.

A PODCAST

Mi az a podcast?

A *podcast* szó (ejtsd: „podkeszt” vagy „podkaszt”) eredetileg az iPod (az Apple zenelejátszó eszköze) és a *broadcast* (adás) szó összevonásából keletkezett. A podcast tulajdonképpen olyan audioműfaj, amelynek a lényege, hogy valamilyen rendszerességgel készített, rádióműsor-szerű adások érhetők el online felületeken. Ezek a műsorok nem egy folyamatos műsorfolyamban jelennek meg, műsoridőhöz kötötten (mint a hagyományos rádióban), hanem inkább epizodikusan és folyamatosan, visszamenőleg is elérhetően, és (a legtöbb esetben) nem csak online hallgathatók, hanem leltölthetők telefonra és egyéb eszközökre.

A podcast szót egyre tágabb értelemben használják. Ma már szinte minden online csak audio tartalomra a podcast kifejezést használják. Sőt egyre népszerűbbek az úgynevezett videopodcast adások, amelyek a hanghoz már mozgóképet is raknak, de abban különböznek a „sima” videóktól, hogy a hangsúly nem az izgalmas vágásokon, sokkamerás felvételen stb. van, hanem egyértelműen a elhangzottakon. Ebben az értelemben gyakorlatilag egy telefontal levideózott prédikáció is videopodcast.

Ezenkívül lehetőség van arra is, hogy egy alapvetően videóformátumban elkészített tartalmat csak audioverzióban (is) közzétegyünk, például egy komplett istentisztelet facebookos közvetítésének hanganyagát.

A legnépszerűbb (gyűjtő-)platformok podcast hallgatásához: Spotify, Google Podcast, Podcast Addict, Apple Podcast, Player FM.

A legnépszerűbb platformok podcast feltöltéséhez: Podbean, Anchor, Spotify, Soundcloud.

(Mind feltöltésre, mind pedig hallgatásra sokan használják a YouTube-ot is.)

Mire tudjuk használni a csak audio (podcast) formátumot?

Elsődlegesen természetesen az ígehirdetések, bibliaórák, előadások közzétételére. Azt gondolhatnánk, hogy fölösleges csak hanggal foglalkozni, mikor már olyan egyszerűen lehet videót készíteni és közzétenni. Azt látjuk azonban, hogy a tengerentúl és Nyugat-Európa után hazánkban is egyre népszerűbbek az audiotartalmak, podcastok. Ennek oka a folyamatosan változó életmódunk. Ma már senki nem ül le a szobában egyedül azért, hogy mondjuk rádiót hallgasson, azonban vezetés, mosogatás, takarítás, utazás, kevés szellemi figyelmet igénylő fizikai munka stb. közben szívesen hallgatunk zenét vagy éppen podcastadásokat.

Erre erősít rá korunk egyik legfontosabb képessége, a *multitasking*, azaz hogy egyszerre több dolgot csinálunk. Ahogyan egyre többen a munkájukat is így végzik, úgy a szabadidő felhasználása is változik ennek megfelelően.

Meg lehet egyezni egy helyi rádióval is, hogy adja le az általunk felvett ígehirdetéseket és egyéb tartalmakat. (Például a helyi Mária Rádiók nagyon nyitottak szoktak lenni.)

Az audioformátum a tartalmaink terítésének is fontos eszköze lehet. Például videóinkból (akár komplett istentisztelet-közvetítésekből) is készíthetünk csak audio verziót, hiszen sokan amúgy is a háttérben „nézik” a videómegosztókra vagy a Facebookra feltöltött tartalmakat is.

Audio- (hang-)eszközök

Csakúgy, mint a videó esetében, a hangfelvételeket is nagyon egyszerűen el tudjuk készíteni egy telefon segítségével. Persze ennek a fajta egyszerű megoldásnak vannak minőségi korlátai. Egy – a felvétel szempontjából – statikus monológot (pl. prédikáció) könnyen fel tudunk venni fogyasztható minőség-

ben egy jól elhelyezett telefonnal. Azonban egy előadást, egy mozgó beszélőt vagy egy beszélgetést már sokkal kevésbé. Ezekhez a komolyabb felvételekhez szükségünk lesz további eszközökre is, mikrofonokra, állványokra stb. Ma már nagyon jó minőségű felvételeket lehet készíteni telefonokhoz fejlesztett mikrofonokkal, mikrofonrendszerekkel. Érdemes ezeknek is utánanézni.

Audio- (podcast-)felületek

Az audioadásoknak a célközönséghez való eljuttatásához megfelelő felületre van szükségünk. Ezen felületek egy része fizetős (havidíjas) platform, amely viszont a feltöltési és megosztási lehetőségeken túl más szolgáltatásokat is tud nyújtani.

Felületek, amelyeket ajánlunk: Podbean, Spotify, Anchor FM, Google Podcast, Apple Podcast.

Ezenkívül a YouTube-ra is fel lehet tölteni akár hangfájlokat is egy képpel a háttérben. Sokak számára az online médiafogyasztás elsődleges helye ma is a YouTube.

Ajánlott programok audioadásokhoz

Az audiotartalmakat, -adásokat is lehet vágni, szerkeszteni. Akár a hangminőség, akár az érthetőség érdekében utómunkákat végezhetünk a felvételen. Kivághatjuk az üresjáratokat vagy a fölöslegesnek ítélt részeket.

Hanganyagok vágásához és szerkesztéséhez alapvetően a teljesen ingyenes és nagyon sokoldalúan használható Audacity programot ajánljuk, de szinte végtelen a lehetőségek tárháza.

Tippek-trükkök hangfelvételhez

- *Könnyű fogyaszthatót, de nehéz jó minőséget elérni.* Talán feltűnt az olvasóknak, mennyivel rövidebb a hangfelvételekről szóló fejezet a videóról szólóénál. Ennek az az oka, hogy olyan hangfelvételt, amely már hallgatható, viszonylag könnyű készíteni (ehhez adunk segítséget), de magas minőséget előállítani arányaiban sokkal több munkába, energiába és pénzbe kerül. Aki ilyen szinten szeretne foglalkozni hangfelvétellel, azt személyes kutatásra biztatjuk.

- *A telefon vagy a mikrofon irányba állítása és távolsága.* Triviálisnak tűnhet, de ha nincsenek komoly eszközeink a felvételhez, akkor is el tudunk érni hallgatható minőséget, ha odafigyelünk olyan részletekre, mint hogy például a telefon mikrofonja felénk nézzen, és ne legyen túl távol.
- *Egyszerű felvételekhez a jobb minőség érdekében használjunk mikroportot (lavalier-mikrofont).* Pár ezer forintért lehet vásárolni viszonylag jó minőségű „csíptetős mikrofont”. Vannak kifejezetten telefonhoz készült veriók is. Onnan tudjuk őket megismerni, hogy nem egy, nem kettő, hanem három fekete csík van a dugójukon. Ezt a ruhára csíptetve, megfelelő irányba állítva klasszisokkal jobb minőséget tudunk elérni.
- *Mindig készítsünk próbafelvételt.* Ha csak pár másodpercet is, de mindig készítsünk próbaanyagot az éles felvétel előtt, mert hiába ugyanazok a körülmények, mint az előző húsz alkalommal, történhet bármi.
- *Nem fagyj, mikrofon!* Fontos, hogy ha klasszikus mikrofont használunk, akkor a mikrofon feje felénk nézzen, és a lehető legvízszintesebben mutasson a szánk felé. Hacsak nincsen nagyon jó minőségű eszközünk, akkor ha úgy fogjuk a mikrofont, mint a fagyit, nem fogunk jó minőséget kapni.
- *Figyeljünk a felvétel hangerejére.* Figyeljünk oda a felvétel hangerejére. A diktafonokon vagy a hangrögzítő alkalmazások jó részében be lehet állítani a felvétel bemeneti hangerejét is. Ha távolabb van az eszköz, vagy halkabban beszélünk, akkor magasabbra, ha közel van az eszköz, vagy hangosabban beszélünk, akkor alacsonyabbra vagy éppen mínuszba. Tudnunk kell, hogy ha a távolság miatt magasabbra vesszük a bemeneti hangerőt, akkor a háttérzaj is hangosabb lesz, ha viszont a halk beszéd miatt tesszük ugyanazt, akkor például egy-egy hangosabb szó, felkiáltó mondat torzíthat a felvételen. Ha használunk hangszerkesztőt, akkor érdemes mindig kicsit halkabban felvenni a beszédet, mert utólag könnyű emelni a hangerejét.
- *Szóvégi szótagok.* Ha felvételre beszélünk, akkor figyeljünk mindig a szóvégekre, érdemes kicsit jobban megnyomni az utolsó szótagot, mert különben a felvételen nem lesz érthető. A szóvégi mássalhangzók le-

gyenek megnyomva, az utolsó szótag magánhangzói pedig legyenek hosszabbak.

- *Helyek a vágáshoz.* Csakúgy, mint a videónál, az audiotartalmaknál is érdemes helyet (csendet) hagyni a gondolati egységek, részek között, ahol már előre tudjuk, hogy vágás lesz.
- *Hangszínszabályzó (equalizer) használata.* Ha szerkesztünk, akkor bátran használjuk a felvételeken a hangszínszabályzót. Tipikus hiba például, hogy azt hisszük, azért nem érthető egy felvétel, mert nem elég hangos, pedig valójában ha változtatunk a hangszínen, azonnal érthetővé válik.

Tévé és rádió

MI A HAGYOMÁNYOS MÉDIA SZEREPE A 21. SZÁZADBAN?

Az utóbbi évtizedben teljesen átrendeződött a médiahelyzet. Már régen nincsenek monopolhelyzetben a nagy tévé- vagy rádióadók, illetve újságok. Az internet segítségével az „hétköznapi” emberek azok, akik a legtöbb média-tartalmat „gyártják” és a közösségi média és egyéb felületek segítségével „forgalmazzák” és terítik.

Azonban ez nem jelenti azt, hogy a hagyományos médianak nincsen szerepe a 21. század első felében. Lényegesen kisebb (és egyre kisebb), de van. Ez főleg az idősebb korosztály és a vidék szempontjából jelentős még mind a mai napig. Ma már nem lehet csupán egy hagyományos médiatermékre felépíteni a kommunikációt, de helyben adott esetben nagyon sokat jelenthet.

EGYÜTTMŰKÖDÉS A HELYI MÉDIÁVAL

Fontos kommunikációs csatorna lehet egy-egy helyi gyülekezet vagy intézmény számára a helyi, illetve a regionális média. Egy-egy területen lokális lefedettséggel rendelkező tévé- és rádióadók sokak számára jelentenek jelentős információ-forrást. Általában ezek a kis helyi csatornák folyamatosan hír- és anyaghíánnyal küszködnek, így egy-egy istentiszteleti vagy gyülekezeti programról készült videó vagy akár a prédikáció hangfelvétele jól jöhet nekik is. Nem ritkák

a helyi periodikus vallási műsorok sem, amelyekben mindig érdemes a felkéréseknek eleget tenni.

Ezen túl érdemes jó kapcsolat ápolni a helyi médiával azért is, mert adott esetben szakmai segítséget tudnak nyújtani a számunkra, akár knowhow-val, akár technikai értelemben. Sok jó tapasztalat van ilyen téren is egyházunkban.

HOGYAN JELENJEK MEG A HIVATALOS MÉDIÁBAN?

Általános tippek és trükkök a képernyőkre és rádióba kerülőknek

- *Természetesség és felkészültség:* Az interjúknál a legfontosabb a felkészültség és a természetesség. Ne akarjon többnek látszani a riportalany, mint amit elvárnak tőle egy-egy téma kapcsán, de az információ, amelyet közöl, legyen megalapozott és hiteles. Például reáltudományos kérdésekben nem várja el senki, hogy szakemberként nyilatkozzon, de azt igen, hogy a véleményét, az egyház álláspontját hitelesen képviselje.
- *Kompetencia:* Egy lelkész vagy más egyházi vezető, ha egyházi kérdésekben, dogmatikai, etikai problémák felmerülésekor kérdezik, akkor mint szakember szóljon. Ehhez viszont kellő tájékozódás és tudás szükséges, nem elég „hasból” beszélni. Ha nem érzi magát kompetensnek, lehet nemet mondani.
- Egy gyülekezeti riportban a néző elvárják a korrekt ismereteket egyháztörténeti, gyülekezettörténeti kérdésekben. Ezért ha konkrét esemény, téma kapcsán készül a felvétel, akkor a riportalany előzetesen konzultáljon a szerkesztővel, hogy mi az, amire kíváncsi, mennyire mélyen menjen a témába, és főleg, hogy mennyi időt szánnak a műsorban az adott témára és ezen belül neki magának.
- *Öltözködés:* Ha egy általánosabb ünnepi műsorhoz (például a karácsony kapcsán) készül például egy interjú, akkor konzultálni kell a készítővel, hogy a többi megjelenő riportalany hogyan lesz felöltözve, és hogy mit várnak el az egyéb külsőségekben. Mindig a készülő adás tematikáját, illetve adásba kerülésének időpontját kell figyelembe venni (például a liturgikus szín esetében), ugyanis sok esetben előre forgatnak. A szerkesztő mindig előre közli, hogy melyik (ünnepi) napok kapcsán készül a felvétel.

- Ha lehet, minden esetben *vonjunk be gyülekezeti tagokat*, például egy-egy gyülekezeti eseményről készülő riportba a gyülekezetből egy-két embert, akik jól beszélnek.

Néhány tudnivaló rádiós vagy tévés istentiszteletre készülőknél

- *Mindig legyen szempont az ökumené!* Az országos médiában a lelkész úgy készüljön, hogy tudja, azon a vasárnapon mindenkinek, aki nem tud templomba menni (bármilyen felekezetű is), ez lesz az istentisztelet. Így, természetesen nem megfélemlítve arról, hogy evangélikusok vagyunk, ezt az ökumenikus nyitottságot érez(tet)ni kell. Kórházban is sokan hallgatják ezeket az alkalmakat, legyünk rájuk is tekintettel.
- Nagyon fontos az *előre elkészített, elpróbált, pontos forgatókönyv*. A közvetítésekre való felkészüléskor a szerkesztő forgatókönyvmintát küld, amelynek alapján el kell készítenünk a magunkét a helyi adottságoknak megfelelően. Ennek a forgatókönyvnek tartalmaznia kell a liturgiának előre lemerít, percre/másodpercre lebontott menetét, a részt vevő és megszólaló személyek, illetve csoportok/együttesek nevét is. Ezt előre el kell küldenünk a szerkesztőnek. Ugyanis ennek alapján zajlik majd a közvetítés, és ennek mentén készítik el előre pl. a feliratokat (egy tévés istentisztelet esetén).
- *Szó szerint legyen leírva minden*, ami csak lehetséges. Az igehirdetést ajánlott szó szerint leírni, mert bármilyen zavaró körülmény megakaszthat lehet, és ha nincsen támpont, nagyon kellemetlen helyzet adódhat. Ugyanakkor úgy kellene előadni, mintha kívülről mondanánk. De nem szégyen felolvasni sem, különösen rádióban nem. A szerkesztő az igehirdetéseket elkéri előre, hogy követni tudják időben is az igehirdetőt, a tévében pedig a tartalomhoz illő képeket mutassanak. Érdeemes olyan igehirdetést írni, amelynek lehet egy hosszabb és egy rövidebb változata is. Ugyanis ha megcsúszik az istentisztelet eleje, akkor itt lehet rövidíteni, illetve ha túl „gyors” a tempó, akkor ki lehet tölteni az időt. A hirdetést is mindenképpen írjuk le szó szerint. Tartalmilag olyan dolgok hangozzanak el, amelyek túlnőnek a gyülekezet keretein (nyitott

alkalmak, programok stb.). Nem kell az összes bibliaórát, ificsoportot, hímzőkört kihirdetni, hogy az egész ország tudomást szerezzen arról, milyen fantasztikus a gyülekezetünk.

Ami viszont fontos és jó, ha elhangzik: az istentiszteletek időpontjai, a gyülekezeti elérhetőségek, a honlap vagy Facebook-oldal címe stb.

- *Legyen a gyülekezet ön maga!* Lehet „extra” dolgokat beletenni a liturgiába, de nem kell erőltetni. Ez vonatkozik arra is, hogy az énekek kiválasztásánál ügyeljenek arra, hogy olyan énekek szóljanak meg, amelyeket a gyülekezet jól énekel.

A gyülekezetből olyan tagok olvassanak fel/liturgizáljanak, akik jól és folyamatosan tudnak olvasni. Nagyon kellemetlen, ha azon kell izgulni, hogy el tudja-e olvasni a szöveget a felolvasó.

A zenei résztvevők színesíthetik a közvetítést, de nem törvényszerű, hogy mindenképpen egy kórusnak vagy zenekarnak meg kell szólalnia. Nem kell profinak lenni, de figyeljünk a korrekt hangzásra és előadás-módra. És az örökös alapszabály: a kevesebb sokszor több.

Linkgyűjtemény

VIDEÓZÁS

Open Camera alkalmazás oktatóvideó: https://youtu.be/Sa7YsVB0F_s.

Hogyan világítsunk videóhoz? <https://youtu.be/flc5iP0KwTg>; <https://youtu.be/IXe3rEWrDVg>.

Általában ajánljuk a Justin Brown – Primal video csatornát: <https://www.youtube.com/c/Primalvideo/videos>.

Élőzés telefonnal: <https://youtu.be/TLFMbBqH8FA>.

Általában az élőzéshez ajánljuk a Supplemental Seminary csatornát: <https://www.youtube.com/channel/UCQbFHDh863zQpnzygUMvNLg/featured>.

Wondershare Filmora videószekesztő programhoz oktatóvideók: https://www.youtube.com/channel/UCY_LMaDAoa6hwHKBE4Dx56w.

Movavi videószerkesztő programhoz oktatóvideók: <https://youtu.be/TBgTEy97bHo>; <https://youtu.be/ArOXTLWRivw>.

OBS studio programhoz oktatóvideók: <https://youtu.be/ySEnWFIkL7c>; és/vagy <https://youtu.be/wO2gswOEVAQ>.

Élőzés telefonnal és OBS studio programmal: <https://youtu.be/fTsgzFX7li8>.

Hogyan indítsak YouTube-csatornát? https://youtu.be/_eBACi-WtgE.

PODCAST

Podcast-kisokos kezdőknek: <https://youtu.be/NUmdoFDtpQg>; és/vagy <https://youtu.be/PIJpOcFf5h4>.

Audacity hangszerkesztő programhoz oktatóvideó: <https://youtu.be/aCisC3sHneM> és/vagy <https://youtu.be/8ClwSNm362E>.

Általában mindennel kapcsolatban azt ajánljuk, hogy keressen rá egyszerű Google-kereséssel, illetve a YouTube-on, főleg angol nyelven.

Tartalom

Előszó / Épüljetek lelki házzá / Krámer György.....	5
GYÜLEKEZETFOGALMAINK – Elméleti, teológiai háttér	
Az egyház és szolgálata / Hafenscher Károly.....	11
„Mozgásban tartott szó” a gyülekezetben / Kodácsy-Simon Eszter ..	22
A gyülekezeti misszió és az evangélikus lelkiség kontextuális kérdései / Pángyánszky Ágnes	32
GYÜLEKEZETI GYAKORLATOK ÉS MODELLEK –	
Belülről épülő egyház	
A bibliaóra / Isó Dorottya	45
A családi istentisztelet mint tanító alkalom / Torma-Hasza Mónika ..	52
A hitoktatástól a konfirmáción át a közösségig / Vladika Zsófia ..	63
Elhívásban – önkéntesség és szolgálat / Felnöttek és idősek önkéntes szolgálata a gyülekezetben / Baranyay Csaba.....	71
Fiatalok önkéntessége / 72 óra kompromisszum nélkül – azaz: Több vagy, ha adsz! / Szigethy Szilárd.....	84
Baba–mama kör bemutatása / Manke-Lackner Eszter	92
Családi évfordulók, életeseemények ünneplése istentiszteleten / Simon Réka	101
Sursum corda – Magasba a szívet / Horváth Anikó.....	116
A férfimisszió szerepe a gyülekezetépítésben / Koháry Ferenc... ..	121
Női kör / Pethő-Udvardi Andrea.....	127
Házaspáros kör / Pethő-Udvardi Andrea	131
Prédikációs előkészítő beszélgetőkör / Michael Heinrichs	135

A Tamás-mise helye és szerepe a gyülekezetépítésben /	
Weltler Gábor	142
Vödörben pecázni – Avagy miért jó egy gyülekezeti kirándulás? /	
Kalincsnák Balázné Varga Katalin	150
Lelkigondozás, lelkipastorálás / Románné Bolba Márta	154
Gyülekezeti kapcsolatok / Cselovszky Ferenc	169

GYÜLEKEZETI GYAKORLATOK ÉS MODELLEK –

Misszió és spiritualitás – Kifelé nyitott egyház	
Házi csoportok gyülekezete / A budaörsi közösségépítési modell / Endreffy Géza	177
Lelkigyakorlat a szentendrei gyülekezetben /	
Horváth-Hegyí Olivér	185
A spiritualitás útján / Percze Sándor	201
Megszólalni a világban / Koczor Tamás	243

GYÜLEKEZETI GYAKORLATOK ÉS MODELLEK –

Gazdálkodás, adminisztráció, tervezés	
Gazdálkodási és működési modellek / Szarka István János	261
A gyülekezeti adminisztráció szükségessége és szerepe a gyülekezetfejlesztésben / Ihász Beatrix	281
Tervezés (munkaterv), szervezés, vezetés / Pápai Attila	302

GYÜLEKEZETI GYAKORLATOK ÉS MODELLEK –

Településszerkezet és intézményi háttér szerinti modellek és jó gyakorlatok	
A gyülekezetépítés kihívásai a 21. században / Intézmények és gyülekezetek / Szabó Lajos	315
Keresztyén kurázsi – gyülekezetépítés forrásteremtéssel / Egyházi civil szerveződésekben rejlő lehetőségek, önkéntesség, forrásteremtés / Gregersen-Labossa György	331
Egyénkekből épülő közösség / Szabó B. András	364

„Templom és iskola” / Gyülekezeti intézmények küldetése a kis- települések életében / Weltler Gábor	373
A gyermekevangelizáció mint modell / Labossa Péter Mihály	383
Egy „érdekházasság” margójára / Avagy kapcsolódási pontok az ágfalvi pszichiátriai otthon és a helyi evangélikus közösség között / Heinrichs Eszter	394
 GYÜLEKEZETI GYAKORLATOK ÉS MODELLEK – Egyház és média	
Egyház és média / Horváth-Bolla Zsuzsanna, Kovács Viktor, Nagy László, Pongráczné Győri Boglárka, Pongrácz Máté	405

GYÜLEKEZETI ÉS MISSZIÓI OSZTÁLY

1085 Budapest, Üllői út 24.

gyulmisz@lutheran.hu

<http://gyulmisz.lutheran.hu>

A gyülekezeti fejlődés a Krisztussal való egyéni és közösségi találkozás és az abból következő Krisztus-követés. Minden innen indul ki, és ide vezet vissza. Minden gyülekezeti alkalom, az összes új gyakorlat és kitűzött cél itt méretteti meg magát. A Krisztussal való találkozás lehetőségét és az abból következő követést segíti, vagy sem. Egyéni és közösségi önreflexió, önvizsgálat vezethet oda, hogy a gyülekezeti életet ebből a szempontból értékeljük, ezzel a céllal keressünk új utakat, új lehetőségeket.

Honnan induljunk el? Mi indítja el újra az életet? Hogyan tud újra élővé válni a közösségi élet? Ötletek kellenek! Főleg olyan gyülekezetfejlesztési ötletek, amelyek kipróbáltak, bizonyítottan működőképesek, amelyek egyes gyülekezetekben már bizonyítottan a fejlődést, a növekedést eredményezték. Nem egyszerűen néhány ötletet talál az olvasó ebben a könyvben, hanem az ötletek egész kincsesládáját fedezheti fel, aki átlapozza, beleássa magát a fejezetekbe.